

યશોદય પ્રકાશન-૧

ૐ નમઃ

ન્યાયાચાર્ય, ન્યાયવિશારદ મહામહોપાધ્યાય
શ્રીમદ્ યશોવિજયજી મણિવર વિશયિત

ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ

[પ્રથમ વિભાગ]

[ચોવીસીઓ, વીસી, જશવિલાસ, ૧૨૫, ૧૫૦, ૩૫૦
ગાથાનાં સ્તવનો, સાધુવંદના, સંજ્ઞા, શતક, સંવાદ,
ગીતા, હરિયાળી, ચેતના, ભાગ્યવતી, વગેરે]

—: ગોપીચંદ્ર દાસ

પૂજ્યપાદ, પરમશાસન પ્રભાવક, સુવિશાળગચ્છાધિપતિ

વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્

વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ

પ્રકાશક :

યશોદય પ્રકાશન

જિનશાસન રક્ષા સમિતિ

C/o મોતિશા લાલબાગ,

નૈન ઉપાગ્રમ,

L/212, પાંજરાપોળ લેન,

ભૂલેશ્વર, મુબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.

દ્વિતીય આવૃત્તિ

નકલ ૧,૦૦૦

વિ સં. ૨૦૪૩, નેઠ સુદ-૧૦

તા ૭-૬-૧૯૮૭ રવિવાર

મુબઈ,

૨૯૫૫૬૨/

VAS-G

: પ્રાપ્તિ સ્થાનો :

જિનશાસન રક્ષા સમિતિ

C/o. મોતિશા લાલબાગ,

નૈન ઉપાગ્રમ,

L/212, પાંજરાપોળ લેન,

ભૂલેશ્વર, મુબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.

સેવંતીલાલ વી. જૈન

૨૦, મહાજનગલી, ઝવેરી બજાર,

૧ લે માળે, મુબઈ-૪૦૦ ૦૦૨.

સરસ્વતી પુસ્તકાલય

રતનપોળ હાથીખાના,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧.

સોમચંદ શ્રી. શાહ

જીવન નિર્વાસ સામે, નંગેરી રોડ,

પાલીતાણા (સોરઠી),

પીંત ૩૬૪ ૨૭૦.

: મુદ્રણ સહાય :

અશોકકુમાર કેશવલાલ શાહ

૨૦૪, કુદન એપાર્ટમેન્ટ,

સુભાષચોક ગોપીપુરા, સુરત-૨.

ફોન : ૫૧૦૫૧

મુદ્રક : અશોકકુમાર મગનલાલ મિસ્ત્રી,

ઉપા પ્રિન્ટરી, હરીપુરા, ઠાંસડીવાડ, સુરત.

મૂલ્ય :

રૂ. ૨૫

આભ્યાન વાગ્યપતિ સુવિદ્યાન ગણદિપતિ પૂજ્ય આચાર્યદેવ
અભિદ વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજા

પ્રકાશકની વાત ...

ન્યાયાચાર્ય, ન્યાયવિશારદ, મહામહોપાધ્યાય શ્રી યશો-
 વિજયજી મહારાજના પુણ્ય નામથી જૈનજગતમાં ભાગ્યે જ
 કોઈ અપરિચિત હશે. પરમાત્મા શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમાં
 અદ્યાપિ પર્યંત થઈ ગયેલા અનેક મહાન જ્યોતિર્ધરોમાં આ
 મહાપુરુષ પણ અતિ મહત્ત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. પૂર્વના શ્રુત-
 કેવલી ભગવંતોની ઝાંખી કરાવે તેવું તેમનું જ્ઞાન હતું.
 સસ્વતીનું તેમને વરદાન હતું. તીવ્ર ક્ષયોપશમના બળે, ઘુંટી
 ઘુંટીને આત્મસાત્ બનાવેલા શ્રી જિનાગમેના ઊડામાં ઊડા
 રહસ્યોને જોઓશ્રીએ બાલભોગ્ય-વિક્રદ્ભોગ્ય અને અતિવિક્રદ્-
 ભોગ્ય પ્રાકૃત, સંસ્કૃત તેમજ ગુર્જરગિરામાં નાના-મોટા અનેક
 ગ્રંથો રૂપે અંકિત કરી એક વિપુલ સાહિત્યની શ્રી જૈનસંઘને
 ભેટ ધરી છે. શ્રી જૈનસંઘનો એ એક એવો અમૂલ્ય ખજાનો
 છે કે જેનાથી શ્રી સંઘ આજે પણ ગૌરવ અનુભવે છે.
 તેઓશ્રીના વચનો સમસ્ત શ્રી જૈનસંઘમાં ટંકશાળી મનાય છે.
 સમર્થ જૈનેતર વિદ્વાનોને પણ એ મહાપુરુષના ગ્રંથોના
 રહસ્યને ઉકેલવા અથાગ, પરિશ્રમ ઊઠાવવો પડે છે અને ત્યારે
 એ સમર્થ મહાપુરુષની પ્રકાંડ વિક્રતા પ્રત્યે તેમનાં મસ્તક
 બહુમાનથી ઝૂકી પડે છે. એ મહાપુરુષનું રચેલું સંપૂર્ણ
 સાહિત્ય તો આજે ઉપલબ્ધ નથી અને જેટલું ઉપલબ્ધ છે
 તેટલું સંપૂર્ણ પ્રગટ થઈ ચૂક્યું છે એમ પણ કહી શકાય
 તેમ નથી. વળી જે પ્રગટ થઈ ગયું છે તે પણ હાલ અપ્રાપ્ય
 બનતું બંધ છે. એવા સંયોગોમાં એ અમૂલ્ય સાહિત્યને

પ્રયત્નપૂર્વક જીવંત રાખવું એ આપણા સૌની પવિત્ર ફરજ બની જાય છે. એ પુણ્ય પુરુષના સ્વર્ગવાસની ત્રિશતાબ્દી સાંપ્રત વર્ષમાં પૂર્ણ થાય છે એ પ્રસંગની પાવન સ્મૃતિમાં તેઓશ્રીની અતિઅર્થગંભીર ભાવવાહી શુર્ગર કૃતિઓના આ સંગ્રહને પુનર્મુદ્રિત કરવાનો ધન્ય અવસર અમને પ્રાપ્ત થયો છે એ અમારું પરમ સૌભાગ્ય છે.

સકલાગમરહસ્યવેદી પરમ ગીતાર્થ સ્વ. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજના પદ્મલંકાર સિદ્ધાંતમહોદધિ કર્મસાહિત્ય સુનિપુણમતિ સન્ધ્યારિત્રચૂડામણિ સ્વ. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજના પદ્મપ્રદ્યોતક-પંચોતેર વર્ષના સુદીર્ઘ સંયમપર્યાય અર્ને બાવન વર્ષના દીર્ઘ સૂરિપદ પર્યાયના ધારક, બાણું વર્ષની બુઝર્ગ વયે પણ અહર્નિશ શાસનસેવામાં રક્ત પરમ સિદ્ધાંતનિષ્ઠ પરમશાસનપ્રભાવક તપાગચ્છાલંકાર સુવિશાલ-ગચ્છાધિપતિ વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ પૂ. આચાર્યદેવેશ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ પોતાના વિશાળ સમુદાય સાથે વિ. સં. ૨૦૪૨ના આતુર્ભાસ અર્થે શેઠ મોતીશા લાલબાગ જૈન ઉપાશ્રયે પધાર્યા. શાસનપ્રભાવનાના અનેકવિધ પ્રસંગોથી ભરપૂર એ ઐતિહાસિક આતુર્ભાસ પૂર્ણ થયું ત્યારે વિ. સં. ૨૦૪૩ના મંગલ સંવત્સરનો પ્રારંભ થઈ ચૂક્યો હતો મહાત્માઓના શ્રીમુખેથી જ્યારે અમને બાણવા મળ્યું કે શ્રી જૈનશાસનના મહાન્ જ્યોતિર્ધર મહામહોપાધ્યાય શ્રીમદ્દેવશીવિજયજી મહારાજના સ્વર્ગવાસનું આ ત્રિશતાબ્દી વર્ષઆલી રહ્યું છે ત્યારે અમને એ પૂજ્યોની જ શુભ

પ્રેરણાથી આ મહાન્ પ્રસંગની પુણ્ય સ્મૃતિમાં કોઈક શુભ કાર્ય કરવાનો મનોરથ બન્યો અને તેમાંથી જ આ 'શ્રી ગુર્જર જૈન સાહિત્ય સંગ્રહ' નામના ગ્રંથરત્નને પુનર્મુદ્રિત કરીને પ્રકાશિત કરવાની ભાવના જન્મી. પૂ. ગરુડાધિપતિ-શ્રીજીના અનુમોદન અને શુભાશીર્વાદ અમને પ્રાપ્ત થયા.

પૂ. ગરુડાધિપતિશ્રીજીના પદ્મધર પ્રશાંતમૂર્તિ પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી વિજયમહોદયસૂરીશ્વરજી મહારાજની શુભ પ્રેરણાથી, નાના-મોટાં અનેક શુભ કાર્યોમાં પ્રગટ તેમજ ગુપ્તપણે લાભ લઈ રહેલા લીંબોદ્રા નિવાસી શ્રી મંગળદાસ માનચંદલાઈએ પોતાના સંસારી લઘુબંધુ પૂ. સુનિરાજશ્રી વિનયચંદ્રવિજયજી મહારાજ કે-જેઓશ્રી હાલ પરમ પૂ. ગરુડાધિપતિશ્રીની શુભ નિશ્રામાં પૂ. ગરુડાધિપતિજીના શિષ્ય-રત્ન પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિજયનરરત્નસૂરીશ્વરજી મળ્યા શિષ્ય તરીકે સુંદર સંયમ જીવનનું પાલન કરી રહ્યા છે-તેમના સંયમ જીવનની અનુમોદનાથે, આ ઉત્તમ પ્રકાશનનો સંપૂર્ણ આર્થિક લાભ લેવાની પોતાની શુભ ભાવના પૂ. ગરુડાધિપતિજી પાસે વ્યક્ત કરતાં પૂજ્યશ્રીજીની સૂચનાથી અમે તેમની તે વાતનો સહર્ષ સ્વીકાર કર્યો. આ રીતે આ પ્રકાશન અંગેનો આર્થિક પ્રશ્ન બહુ સહેલાઈથી ઉકલી ગયો.

આ પુસ્તકનું સંપાદન પૂજ્ય ગરુડાધિપતિશ્રીજીની આજ્ઞાથી તેઓશ્રીજીના તપસ્વી શિષ્યરત્ન પૂ. સુનિરાજશ્રી શુભયશવિજયજી મહારાજના વિક્ષાન શિષ્યરત્ન પૂજ્ય સુનિરાજશ્રી કીર્તિયશવિજયજી મહારાજે સારી રીતે કરી આપીને અમારા ઉપર મહાન્ અનુગ્રહ કર્યો છે.

વળી, આ પ્રકાશનની પ્રીન્ટીંગથી માંડીને છેવટ સુધીની તમામ જવાબદારી સુરતનિવાસી પરમ સાધર્મિકબંધુ શ્રી અશોકભાઈ કે. શાહે ભારે ઉત્સાહપૂર્વક સંભાળી લઈને અમને અમૂલ્ય સહકાર આપ્યો છે તે બદલ અમે તેમના આભારી છીએ.

પ્રાન્તે આ પુસ્તકમાં પ્રેસદોષ, દ્રષ્ટિદોષ કે મતિમંદતાથી જે કંઈ ત્રુટિઓ રહી જવા પામી હોય તેની ક્ષમા યાચી આ પ્રકાશનમાં પ્રગટ કરાએલાં પૂ. મહામહોપાધ્યાયજીના શુજ્જરગિરામદ્વ લગવદ્ભક્તિના રસથાળનું અમીપાન કરી સૌ ભવ્યાત્માઓ લગવદ્ભક્તિમાં એકતાન બની પોતાના આત્માના લગવત્ સ્વરૂપને પ્રગટાવવા સમર્થ બને એવી શુભેચ્છા વ્યક્ત કરી વિરમીએ છીએ.

શેઠ મોતીશા લાલબાગ જૈન ઉપાશ્રય,
૨૧૨-L, પાબરોપોળ લેન,
બૂલેશ્વર, મુંબઈ-૪.
વૈશાખ વદી ૧૧, શનિવાર,
તા. ૨૩-૫-૧૯૮૭.

પ્રકાશક :
જિનશાસન રક્ષા સમિતિ

સુકૃતના સહભાગીનું સાહાર અનુભોદન

પરમ પૂજ્ય પરમશાસનપ્રભાવક સુવિશાસગચ્છાધિ-
પતિ વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્ર-
સૂરીશ્વરજી મહારાજની તારક નિશ્રામાં જેઓશ્રી હાલ સંયમ
જીવનની સુંદર આરાધના કરી રહ્યા છે તે (પોતાના કુળદીપક)
પૂ. સુનિરાજ શ્રી વિનયચન્દ્ર વિજયજી મહારાજના સંયમ
જીવનની અનુભોદનાથે પ્રસ્તુત પ્રકાશનનો સંપૂર્ણ આર્થિક
લાભ લેનાર લીંબાદ્રાનિવાસી (હાલ-મુંબઈ) સ્વ. શ્રી માનચંદ
દીપચંદ પરિવારના માનવંતા સભ્યો—

સ્વ. શ્રી રતીલાલ માનચંદ

શ્રી મંગળદાસ માનચંદ

શ્રી અમૃતકાલ માનચંદ

શ્રી સેવંતીલાલ માનચંદ

શ્રી લોગીલાલ માનચંદ

શ્રી સુરેશચંદ્ર માનચંદનો તથા

અ.સૌ. આનંદીબેન મંગળદાસ અને સુપુત્રો

શ્રી રમેશચંદ્ર મંગળદાસ

શ્રી લાલભાઈ મંગળદાસ

તથા શ્રી રાજેન્દ્રકુમાર મંગળદાસનો

આ તકે અમે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ. પૂ. ગચ્છાધિ-
પતિશ્રીજીના પુણ્ય માર્ગદર્શનને ઝીલી પૂ. મહામહોપાધ્યાયશ્રીજીની
પુણ્ય સ્મૃતિની આ સુંદર તક ઝડપીને તેઓશ્રી પરમસુકૃતના
સહભાગી બન્યા છે.

લઘિયમાં પણ તેઓ આવાં અનેક સુકૃતનાં કાર્યોમાં
પોતાની લક્ષ્મીનો સહાય કરી ઉત્તરોત્તર આત્મલક્ષ્મીના સ્વામી
બને, એ જ મંગલ કામના.

—મહારાજ

પ્રકાશકના બે બોલ

[પ્રથમ આવૃત્તિમાંથી]

લગભગ અઢીસો વર્ષ પૂર્વે, પોતાની જીવનપ્રભાથી શ્રી જૈનશાસનનાં અનુપમ તત્ત્વોનો પ્રકાશ દિગ્ગન્ત વ્યાપી બનાવનાર અને અનેક આત્માઓને અજ્ઞાનના અન્ધકારમાંથી પ્રકાશમાં લાવી અનુપમ રીતિએ સ્વપર શ્રેય સાધનાર મહાપુરુષ શ્રી યશોવિજયજી વાચકશેખરની ગૂર્જરગિરામાં ગૂંથાએલી ગૂઢ ભાષવાળી કૃતિઓનો આ સંગ્રહ પ્રસિદ્ધિમાં મૂકાય છે.

ગૂર્જર ગિરામાં ગૂંથાએલી આ પદ્યમય કૃતિઓમાં શ્રી જૈનશાસને ઉપદેશોદાં અનેક સત્યોનો સંક્ષેપમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ કૃતિઓનો અભ્યાસ યોગ્ય અભ્યાસકરને શ્રી જૈનશાસનના સારભૂત તત્ત્વોનો પરિચય કરાવનારો નીવડે તેમ છે. ઉપરાન્ત અન્ધકાર મહાપુરુષના જ્ઞાનની પ્રૌઢતા અને પરોપકારશીલતાનો પણ સુંદર પરિચય આ કૃતિઓથી મળી શકે છે.

પૂજ્યપાદ વાચકશેખર શ્રી યશોવિજયજી ગણિવૃથની ભાષાકૃતિઓ જુદે જુદે સ્થળે છપાએલી છે : પરંતુ તેનો એક જ સંગ્રહમાં સમાવેશ થાય તો તેથી વધુ લાભ થાય : એ ઇચ્છાથી આ સંગ્રહ પ્રસિદ્ધ કરવાનો પ્રયત્ન થયો છે : આ સંગ્રહમાં શ્રી ઉપાધ્યાયજીની ચાલીસ કૃતિઓ તો એવી આપવામાં આવી છે કે-જે આજ પૂર્વે કોઈ પણ સ્થળે મુદ્રિત થઈ નથી. આ અમુદ્રિત ૪૦ કૃતિઓની એક જુદી નોંધ પણ આપવામાં આવી છે.

આ બધા ઉપરાન્ત પણ પરમોપકારી પૂ. શ્રી ઉપા-
ધ્યાયજી મહારાજાએ ગૂર્જરગિરામાં બધું કૃતિઓ બનાવેલી
હોય, એવો પૂરો સંભવ છે. પરંતુ જુદા જુદા ભંડારો અને
વિવિધ સ્થળોએ તપાસ કરતા આથી વધુ કૃતિઓ મળી શકી
નથી. પ્રયાસ કરતાં મળી જશે તેને શ્રી દ્રવ્યગુણપર્યાયનો
રાસ અને શ્રી જંભૂસ્વામીનો રાસ આદિ કૃતિઓની
સાથે હવે પછીના વિભાગમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

સ્વપર શ્રેયસ્કર આવા અન્યોનું પ્રકાશન શુદ્ધ, સંપૂર્ણ
અને વધુ ઉપકારક અને તે માટે અનેકોનો સહકાર આવશ્યક
છે તેવી જ રીતે આ પ્રકાશનમાં પણ જે સુખ્ય વ્યક્તિઓ
તથા સંસ્થાદિનો સહકાર મળી શક્યો છે તેની દૂંઠ નોંધ
અત્રે પ્રદર્શિત કરાય છે.

પૂજ્યપાદ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયમેધસૂરી-
શ્વરજી મહારાજા : મુનિ શ્રી જશવિજયજી : મુનિ
શ્રી પુણ્યવિજયજી : તેઓની પાસેથી તથા અમદાવાદ
વિદ્યાશાળા અને રહેલાના ઉપાશ્રયના પ્રાચીન અન્યભંડારોમાંથી
તથા લીંબડી, ઝીંજુવાડા, પાટણ આદિ સ્થળોના અન્યભંડારો-
માંથી જુની હસ્તલિખિત પ્રતિઓ તથા કેટલીક અપ્રગટ
કૃતિઓની મૂળ પ્રતિઓ પ્રાપ્ત થઈ છે, જેનો આ સંગ્રહમાં
ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

આ સંગ્રહમાં પૂ. શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજાના
હસ્તાક્ષરોના જે ફોટાઓ આપવામાં આવ્યા છે, તેની મૂળ
નકલો મુનિ શ્રી પુણ્યવિજયજી તરફથી મળી છે.

પૂ. મુનિ શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી : તેઓએ આ ઉત્તમ

સાહિત્યનો સંચય કર્યો હતો તેમજ આ પ્રકાશનમાં તેઓની જ પ્રેરણા મુખ્ય હતી. તેઓએ પ્રેસકોપી કરાવી, અમદાવાદ અને અન્ય સ્થળોના અન્ય લોકારોની હસ્તલિખિત પ્રતિઓ મંગાવી શુદ્ધિ આદિ માટે બધો પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો હતો. મુદ્રે પણ તેઓએ શોધ્યાં હતાં અને અન્યકારનો પરિચય પણ તેઓએ લખેલો છે.

વકીલ મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઈ : પૂ. શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજની ફેટલીક અપ્રકટ કૃતિઓ તેઓ પાસેથી મળી છે. તેઓને મોકલવામાં આવેલી પ્રેસ-કોપીઓ તેમણે શોધી છે અને તેમાં હસ્તલિખિત પ્રતિઓ ઉપરથી પૂર્વે પોતે સંગ્રહ કરેલા તથા નવા પાકાંતરો આદિ ઉમેર્યા છે. મુદ્રેનું સંશોધન પણ તેમણે પરિશ્રમપૂર્વક કર્યું છે. શ્રી જશવિલાસમાં દરેક વિષયોને જુદા પાડી, દરેક પદની ઉપર વિષયને લગતું મથાળું કરી તેઓએ તેને ક્રમબદ્ધ કરેલ છે. અન્ય કૃતિઓના જુદા જુદા વિષયોને લગતાં મથાળાં પણ તેમણે કર્યાં છે. ૭૯ મા પાના ઉપરની તથા અન્ય સ્થળોએ નોંધ તેમણે કરેલી છે. શુદ્ધિ વૃદ્ધિ પત્રક, અનુક્રમણિકા તથા આધારભૂત પ્રતોની નોંધ પણ તેઓએ તૈયાર કરેલી છે.

પ્રાન્તે—સાધનસામગ્રીની પરિમિતતા તથા સંશોધનકાર કે મુદ્રકાદિના દષ્ટિદોષાદિ કારણોએ પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં પૂજ્યપાદ શ્રી અન્યકાર મહર્ષિના આશયવિરુદ્ધ અગર શ્રી જિનમતથી વિપરીતપણે જે કાંઈ લખાયું અગર છપાયું હોય તે બદલ અંતઃકરણપૂર્વક મિથ્યાદુષ્કૃત યાચી ગ્રંથઅધ્યયનમાં દત્તચિત્તે પ્રવૃત્ત થયા વિનવીએ છીએ

અંતકાર-પરિચય

આ પુસ્તકરત્નમાં જે મહાપુરુષની કૃતિઓ પ્રગટ કરવામાં આવે છે તે મહાપુરુષ પદ્ધર્શન-શાસ્ત્રવેત્તા, ન્યાયવિશારદ, ન્યાયાચાર્યાદિ-બિરુદ-ધારક, મહાવૈયાકરણ, તાર્કિક-શિરોમણિ, બુદ્ધ્યંબોનિધિ, વાચક કુલચંદ્ર મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ગણિવર છે.

આ મહાપુરુષ જૈન આલમમાં શ્રી 'ઉપાધ્યાયજી'ની સંજ્ઞાથી અતિ સુપ્રસિદ્ધ છે. પોતાના જીવનકાળમાં સંસ્કૃત, પાકૃત, ગુજરાતી અને હિંદી આદિ ભાષામાં લાગભોજ સ્લોક-પ્રમાણુ ગ્રંથોની રચના કરી, અનેક આત્માઓને પ્રતિભાધ પમાડી, અનેક પરવાદિઓને જીતી, આ મહાપુરુષે શ્રી જૈન-શાસનનો વિજયધ્વજ ફરકાવ્યો છે.

શ્રી જૈનશાસનના પરમપ્રભાવક મહાપુરુષોમાં છેલ્લામાં છેલ્લા પ્રભાવક આ એક જ મહાપુરુષ એવા થયા છે કે-જેમણે પોતાના જ્ઞાનની અલૌકિક સ્ફૂર્તિવડે પૂર્વે થયેલા શ્રુતકેવલિઓનું કલિકાલમાં પણ સ્મરણ કરાવી, સમસ્ત જનતાને આશ્ચર્યમાં ગરકાવ કરી દીધી છે. પૂર્વે થયેલા પ્રભાવક શ્રતધરોનાં વચનોની

---

x માત્ર ન્યાયના વિષયપર પોતે જે લાખ સ્લોક લખ્યાનો ઉલ્લેખ પોતે લખેલા સુઆવક શા. હંસરાજ ઉપરના પત્રમાંથી મળી આવે છે, તે આ પ્રમાણે છે. 'ન્યાય ગ્રંથ જે લક્ષ કાષી ૭૬. તો બૌદ્ધાદિકરી એકાતયુક્તિ ખંડી સ્વાદ્વાદ પદ્ધતિ માંડી નઈ એ યુક્તિ જૈન ન્યાયાચાર્ય બિરુદ પરિણન શિષ્ટ સ્લોક કહે તે પ્રમાણે ૭૬ તે પ્રીત્યથા.'

જેમ આ મહાપુરુષનાં વચનો, કોઈ પણ શાસ્ત્રીય વિષયના સમાધાનમાં આજે પણ પ્રત્યેક સાધુ કે શ્રાવક પ્રમાણભૂત તરિકે સ્વીકારે છે.

આ મહાપુરુષના જીવનને લગતી કેટલીક પ્રમાણભૂત હકીકતો ‘શ્રી સુજસવેલી ભાસ’ નામના ગૂર્જર પદ્યાત્મક ગ્રંથ-માંથી ઉપલબ્ધ થાય છે. ‘શ્રી સુજસવેલિ ભાસ’ના રચનાર સુનિરત્ન શ્રી કાન્તિવિજયજી, તપાગચ્છના પ્રસિદ્ધ આચાર્ય સમર્થ શાસનપ્રભાવક જગદ્ગુરૂ શ્રીમદ્ વિજયહીરસૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્ય ઉપાધ્યાય શ્રી કીર્તિવિજયજી મહારાજના શિષ્યરત્ન હતા : તથા બે લાખ પ્રમાણ શ્લોકના ઘનાવનાર ઉપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી ગણિવરના ગુરૂબ્રાતા હતા. આ સુનિવર શ્રી કાન્તિવિજયજી ગણિવર માટે, ઉક્ત ઉપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી ગણિવરે ‘શ્રી હૈમલઘુપ્રક્રિયા’ નામનું સંસ્કૃત વ્યાકરણ રચ્યાનો ઉલ્લેખ પણ મળી આવે છે.

‘ઉપાધ્યાયજી’ની અતિપ્રિય સંજ્ઞાથી પ્રસિદ્ધિને પામેલા શ્રી યશોવિજયજી વાચકનો પરિચય આપતાં ‘સુજસવેલિ ભાસ’ના કર્તા જણાવે છે કે—પૂર્વે પ્રભવસ્વામિ આદિ છ શ્રુત કેવલિ થયા, તેવી રીતે કલિકાલમાં આ યશોવિજય વાચક મહાન્ શ્રુતધર હતા : સ્વસમય અને પર-સમયમાં અતિનિપુણ હતા : આગમોના અનુપમ જ્ઞાતા હતા : સકલ સુનિશ્વરોમાં શેખર અને કુમતના પ્રખર ઉત્થાપક હતા : તેમણે શ્રી જૈન શાસનના યશની ભારે વૃદ્ધિ કરી હતી : તેમનામાં બીજા સ્નેહડો અને લાખો ગુણ એવા હતા કે—એમની બેડી

દોષથી થઈ શકે તેમ નહોતી : તેઓ 'દુર્યોધિ
મારદા'નું બિરુદ ધરાવતા હતા અને બાળપણથી જ
પોતાની વચનચાતુરી વડે બૃહસ્પતિને તેમણે જીતી
લીધા હતા.'

આ મહાપુરુષની પૂર્વાવસ્થાનું નામ જશવંતકુમાર હતું.
જશવંતકુમારનો જન્મ કન્હોડું નામના ગામમાં થયો હતો, એ
કન્હોડું ગામ ગૂર્જરદેશના અલંકારતુલ્ય શ્રી અણ્ણહીલપુર
પાટણની નજીક શ્રી કુણ્ણગેર ગામ પાસે છે. જશવંતકુમારના
પિતાજીનું નામ નારાયણ હતું અને તે એક જૈન વણિક હતા.
શ્રી જશવંતકુમારની માતાનું નામ 'સોભાગદે' હતું. શ્રી જૈન-
શાસનથી સુસંસ્કારિત માતાપિતાના સુયોગે શ્રી જશવંતકુમારને
બાલ્યવયમાં જ જૈનશાસનના સારભૂત વૈરાગ્યની પ્રાપ્તિ થઈ.
પોતાના વૈરાગ્યવાસિત થયેલા બાળકને એ સુયોગ્ય માતાપિતાએ
સંવત્ ૧૬૮૮ની અણ્ણહીલપુર પાટણ જઈ પંડિત શ્રી નયવિજયજી
મહારાજ પાસે દીક્ષા અપાવી. ગુરૂશ્રીએ જશવંતકુમારનું નામ
શ્રી યશોવિજયજી રાખ્યું.

જશવંતકુમારના બીજા પદ્મમંસિહ નામના લઘુભાઈ હતા.
તેમણે પોતાના તે વડીલ બંધુની સાથે દીક્ષા અંગીકાર કરી
હતી. અને તેમનું નામ શ્રી પદ્મવિજયજી રાખવામાં આવ્યું
હતું. એ બંને ગુરૂબંધુઓની વડી દીક્ષા તે જ સાલમાં આવ્યાઈ
શ્રીમદ્ વિજયદેવસૂરિજીના વરદ હસ્તે થઈ હતી.

બંને ભાઈઓએ સાથે ગુરૂ પાસે શ્રુતાધ્યાસ કર્યો. સંવત્
૧૬૯૯માં રાજનગરના સંઘ સમક્ષ મુનિવર શ્રી યશોવિજયજીએ
અષ્ટ અવધાન કર્યાં, તે વખતે સંઘના એક આગેવાન શાહ

ધનજી સુરાએ ગુરૂદેવ શ્રી નયવિજયજી મહારાજને વિનંતિ કરી કે—આપના શિષ્ય શ્રી યશોવિજયજી બીજા હેમચંદ્રાચાર્ય થાય તેમ છે, તો કાશી જઈ છયે દર્શનના અર્થેનો તેમને અભ્યાસ કરાવો, તો શ્રી જિનશાસનની મહાન પ્રભાવના થાય.

આ કાર્ય માટે નાણાંનો વ્યય કરવાનું ધનજીશાહે કબૂલ કરવાથી ગુરૂએ કાશી તરફ વિહાર કર્યો. કાશી દેશ એટલે સરસ્વતીનું નિવાસસ્થાન ત્યાં તાર્કિકકુંડમાર્તંડ અને ષડ્દર્શનના અખંડક્ષાતા એક ભટ્ટાચાર્ય હતા. તેમની પાસે સાતસો શિષ્યો મીમાંસા આદિ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરતા હતા. શ્રી યશોવિજયજીના અભ્યાસની ત્યાં ગોઠવણ થઈ. ત્યાં અભ્યાસ કરતા શ્રી યશોવિજયજી ન્યાય, મીમાંસા, જૈન, જૈમિની, વૈશેષિક આદિના સિદ્ધાંતો તથા ચિંતામણિ આદિ ન્યાય-અર્થોના પારગામી બની, વાલ્મીકીના સમૂહમાં દુર્દાન્ત વિબુધચૂડામણિ થયા. ત્યાં તેમણે સાંખ્ય અને પ્રભાકર ભટ્ટનાં મહા દુર્ઘટ સૂત્રો અને શ્રી જિનાગમ સાથેના મતાંતરો જાણી લીધા અધ્યાપક પંડિતજીને રોજનો એક રૂપિયો આપવામાં આવતો. એ રીતે ત્યાં ત્રણ વર્ષ સુધી પોતાના ગુરૂદેવની સુરમ્ય છાયામાં મુનિવર શ્રી યશોવિજયજીએ સતત અભ્યાસ કર્યો.

હરમ્યાન ત્યાં એક સંન્યાસી મોટા ઠાઠથી આવ્યો. મુનિવર શ્રી યશોવિજયજીએ તેની સાથે સર્વ જન સમક્ષ વાદ કરી જીત મેળવી. એટલે તે નાસી ગયો અને ભવિષ્યના સમર્થ શાસનપ્રભાવક મુનિવર શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનો ભારે સત્કાર થયો. ત્યાંના પંડિતોએ ‘ન્યાયવિશારદ’ એ નામની મોટી પદવી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજને અર્પણ કરી.

આ રીતે ત્રણ વર્ષે કાશીમાં રહી તાર્કિક-શિરોમણિ બનેલા શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ, પોતાના ગુરુદેવની સાથે વધુ અભ્યાસ માટે આગ્રામાં આવ્યા. આગ્રાના એક ન્યાયાધ્યાર્થી પાસે પંડિત શ્રી યશોવિજયજીએ આદરપૂર્વક ઠક્કર તર્ક, સિદ્ધાન્ત અને પ્રમાણનાં શાસ્ત્રો અવગાહ્યાં ત્યાં પણ તર્ક-શાસ્ત્રનો ચાર વર્ષ સુધી અખંડ અભ્યાસ કર્યો. એ રીતે દુર્લભવાદી બની સ્થળે સ્થળે જીત મેળવતા વિદ્યાવિભૂષિત પંડિત શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અમદાવાદ પધાર્યા.

કાશીથી 'ન્યાય વિશારદ'નું ખિરૂદ મેળવી વાઢોમાં વિજય મેળવતા ઘણા વર્ષે પધારેલા આ શાસનદીપક પંડિત-વર્યને જોવા અનેક વિદ્વાનો, ભટ્ટો, વાકિઓ, યાચકો, ચારણો આદિ ટોળે મળીને આવવા લાગ્યા. સકલસંઘ સમુદાયથી વીંટાયેલા તેઓ અમદાવાદ નાગપુરી (નાગોરી) સરાહમાં પધાર્યા. તેમની પ્રશંસા ગૂર્જરપતિ (સૂબા) મહોબતખાન પાસે રાજસભામાં થઈ. સૂબાને તેમની વિદ્યા જોવાની હોંશ થતાં, તેના નિમંત્રણથી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે અદાર અવધાન કરી બતાવ્યાં. ખાને ખૂશ થઈ તેઓશ્રીની ભુદ્ધિનાં વખાણ કર્યા અને મોટા આડંબરથી વાજતે ગાજતે તેઓશ્રીને તેઓશ્રીના સ્થાનકે લઈ જવામાં આવ્યા.

ત્યારબાદ પંડિત શ્રી યશોવિજયજીએ અનેક ગ્રંથરત્નોની રચનાઓ આદિ દ્વારા, શ્રી જૈનશાસનની ભારે ઉન્નતિ કરી અને તે સમયમાં તપાગચ્છમાં આ મુનિ અક્ષોભ્ય પંડિત છે, એમ સર્વ ગચ્છના મુનિવરોએ સ્વીકાર્યું. અમદાવાદના સંઘે

ગંધનાચક્ર આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ વિજયદેવસૂરિજી મહારાજને આ અજોડ પંડિત અને અનુપમ શ્રુતધર શ્રી યશોવિજયજીને પંચ પરમેષ્ઠિના ચોથા શ્રી ઉપાધ્યાયપદે સ્થાપવાની આશ્રહ પૂર્વક વિનંતિ કરી. વિદ્વચ્છિરોમણિ શ્રી યશોવિજયજીએ વીશસ્થાનક ઝોળીનો તપ આદર્યો. પરમ સંવેગી એવા તેમણે શુરુનિશ્રામાં પોતાના સંયમને પ્રતિદિન ઉજ્જવળ બનાવ્યું. તે વખતે શ્રી જયસોમ આદિ પંડિત મુનિવરોની મંડળીએ તેમનાં પાવનકારી ચરણોની સેવા કરી. વિધિપૂર્વક તપની આરાધના પૂર્ણ થયે ગરુડાધિપતિ શ્રીમદ્ વિજયદેવસૂરિવરના પદ્મધર શ્રીમદ્ વિજયપ્રભસૂરિજીએ સંવત્ ૧૭૧૮ માં તેમને વાચક (ઉપાધ્યાય) પદ સમર્પણ કર્યું. ત્યારથી શ્રી જયવિજય વાચક ‘સુરશુરના અવતાર’ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા.

ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજીની સઘળીયે અંધરચનાઓ એ શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આગમો અને આચાર્ય શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકર, ભગવાન્ શ્રી હરિભદ્રસૂરિ આદિ સમર્થ શ્રુતધરોના અતિશય કઠિન અંધરતનોમાંથી ઉદ્ધરિત થયેલી છે. શ્રી જિનેશ્વરદેવોનું આગમ અને તેને અનુસરતું શાસ્ત્ર નય, નિદેશ, ભંગ, પ્રમાણ આદિથી ભરપૂર હોઈ સાગર જેવું છે અને એથી શ્રી ઉપાધ્યાયજીની વચનરચના સરલ, રસિક અને સુંદર હોવા છતાં પણ, અતિ ગંભીર હોવાથી કોઈ ધીર આત્મા જ તેના પારને પામી શકે છે. એ મહાપુરુષની શાસ્ત્રરચના સસુદ્રસમાન ગંભીર, ચંદ્રિકા જેવી શીતલ તથા ગંગાના તરંગ જેવી ઉજ્જવળ, નિર્મળ અને પવિત્ર હોવાથી ભવ્ય

આત્માઓને પરમ જ્ઞાનંદ આપનારી છે.

અનુપમ અંથરચનાઓ વડે સુવિહિતશિરોમણિ ભગવાન્ શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજીના લઘુબાંધવની ઉપમાને પામેલા શ્રી યશોવિજયજી વાચક કાલિકાલમાં શ્રુતકેવલિઓનું સ્મરણ કરાવનાર થયા. સંવત્ ૧૭૪૪ માં પાઠકશિરોમણિ શ્રી યશોવિજયજી હોર્ધ નગરીમાં ચાતુર્માસ રહ્યા. ત્યાં અનશનપૂર્વક આયુષ્ય પૂર્ણ કરી સ્વર્ગે સિધાવ્યા. તેમના પવિત્ર દેહના અગ્નિદાહના સ્થળે સમાપ્તિસ્તૂપ કરવામાં આવ્યો. એ તેજોમય સ્તૂપમાંથી તેમના સ્વર્ગવાસના દિવસે ન્યાયની ધ્વનિ પ્રગટે છે એવો પ્રઘોષ છે. સંવત્ ૧૬૮૮ માં દીક્ષા, ૧૭૧૮ માં વાચક પદની અને ૧૭૪૪ માં સ્વર્ગગમન હોવાથી, આ મહાપુરુષનો સત્તા-સમય લગભગ સંવત્ ૧૬૮૦ થી ૧૭૪૩ સુધીનો નક્કી થાય છે.

શ્રી મહાવીર પ્રભુની પદપરંપરાએ આલતા આવેલા તપા-ગચ્છમાં ભારતવર્ષના પ્રખ્યાત બાદશાહ અકબરને પ્રતિબોધ કરનાર સુવિજ્ઞાન જગદ્ગુરૂ આચાર્ય ભગવાન્ શ્રીમદ્ વિજય-હીરસૂરિવર થયા. તેમના શિષ્ય ઉપાધ્યાય શ્રી કલ્યાણવિજયજી ગણિ, તેમના મુખ્ય શિષ્ય શ્રી લાલવિજયજી ગણિ, તેમના મુખ્ય શિષ્ય શ્રી જિતવિજયજી ગણિ, તેમના ગુરૂબ્રાતા શ્રી નયવિજયજી ગણિ અને તેમના શિષ્ય શ્રી યશોવિજય ગણિ થયા. આ વાત એમના જ શબ્દોમાં ઐન્દ્રસ્તુતિ સ્વોપજી-વિવરણ તથા ૩૫૦ ગાથાના સ્તવનના પ્રાન્ત ભાગાદિ સ્થળોએ ઉપલબ્ધ થાય છે.

ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજીની સંસ્કૃત-પ્રાકૃત અંથ રચનાઓની આદિમાં વે પદ મૂકવામાં આવે છે, વે એ

સરસ્વતીનો મંત્ર છે. જે પદના જાપપૂર્વક તે મહાપુરૂષે કાશીમાં રહી ગંગા નદીના તટે શ્રી સરસ્વતીદેવીનું આરાધન કર્યું હતું. તે વખતે તેઓશ્રીને સરસ્વતીદેવી પાસેથી તર્કશાસ્ત્ર તથા કાવ્યશાસ્ત્રનો પ્રાસાદ પ્રાપ્ત થયો હતો. એ વાત સ્વરચિત શ્રી જયંત્રીનામિનો રાસ અને શ્રી મહાવીર સ્તુતિઃ આદિનાં પોતે કરેલાં મંગલાચરણો ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે.

આ મહાપુરૂષના સમકાલીન ધુરંધર વિદ્વાન, અનેક અંતરતનોના પ્રણેતા મહોપાધ્યાય શ્રી માનવિજયજી ગણિયર સ્વરચિત સ્વોપજવૃત્તિસમેત શ્રી ધર્મસંગ્રહ નામના અતિ વિશદ અંતરત્તની પ્રશસ્તિમાં શ્રી 'ઉપાધ્યાય'જીના ગુણગુણાદ કરતાં લખે છે કે—

‘જે મહાપુરૂષ સત્ય તર્કથી ઉત્પન્ન થયેલી તીક્ષ્ણ

* “પેંકારજાપચરમાવ્ય કવિત્વવિત્ત્ર;—

વાઙ્માસુરદ્રુમુપગંગમમંગરંગમ ।

સૂક્તોષકાસિકુસુમૈસ્તવ વીર ! શમ્ભો—

રમ્ભોજયોચ્ચરણયોવિતનોમિ પૂજામ્ ॥ ૧ ॥”

—મીનાચક્રંદન ટીકા ।

સત્તર્કકર્કશધિયાસિલદર્શનેષુ

મૂર્ધન્યતામધિગતાસ્તપગચ્છધુયાં ।

કાદ્યાં વિજિત્ય પરચૂથિકપર્વદોઽપ્રયા

વિસ્તારિતપ્રચરજૈનમતપ્રભાવાઃ ॥ ૧ ॥

તર્કપ્રમાણનયમુખ્યવિવેચનેન

પ્રોદ્ધોધિતાદિમુનિશ્રુતકેવલિત્વાઃ ।

અકુર્યંશોવિજયવાચકરાજિમુખ્યા

મન્યેઽન્ન મન્યુપ્રકૃતિ પરિશોધનાયૈઃ ॥ ૨ ॥”

બુદ્ધિ વડે સમગ્ર દર્શનોમાં અગ્રેસરપણું પામ્યા છે, તપાગચ્છમાં મુખ્ય છે, કાશીમાં અન્ય દર્શનિઓની સલાઓને છૂટીને શ્રેષ્ઠ જૈનમતના પ્રભાવને જેમણે વિસ્તાર્યો છે અને જેઓએ તર્ક, પ્રમાણ અને ન્યાયિકના વિવેચન વડે પ્રાચીન મુનિઓનું શ્રુતકૈવલિપણું આ કાળમાં પ્રગટ બતાવી આપ્યું છે, તે શ્રી યશોવિજયોપાધ્યાય વાચક સમૂહમાં મુખ્ય છે. આ ધર્મસંગ્રહ ગ્રંથ તૈયાર થયા પછી શ્રી માનવિજયજી મહારાજને શ્રી ‘ઉપાધ્યાયજી’ મહારાજની પાસે તેને શોધાવેલ છે.

ઉપાધ્યાયજીએ રચેલા ગ્રંથો પૈકી હાલ થોડા જ ઉપલબ્ધ થાય છે. પોતે રચેલા ‘જૈનતર્કભાષા’* ગ્રંથની પ્રશસ્તિમાં તથા પ્રતિમા શતકની પ્રસ્તાવનામાં (૧૦૦) એકસો ન્યાયના ગ્રંથ રચ્યાનું સ્પષ્ટ પ્રતિપાદન છે. એ ઉપરાંત ‘રહસ્ય’ શબ્દાકિત ૧૦૮ ગ્રંથો રચવાની હકીકત પોતે ‘ભાષા રહસ્ય’x ગ્રંથના પ્રારંભમાં જણાવી છે. ખીજા પણ અનેક સંસ્કૃત પ્રાકૃત ગ્રંથો તેઓશ્રીએ રચેલા છે, એ વાત અત્યારે ઉપલબ્ધ

* ‘पूर्वं न्यायविशारदत्वविरुद्धं काश्यां प्रदत्तं बुधैः
न्यायाचार्यपदं ततः कृतशतग्रन्थस्य यस्यापि तम् ।
शिष्यप्रार्थनया नयादिविजयमाज्ञोत्तमानां शिषुः
तत्त्वं किंचिदिदं यशोविजय इत्याख्यामुदाख्यातवान् ॥१॥

— इति जैनतर्कभाषायाम् ।

x ‘ततो भाषाविशुद्धयर्थं रहस्यपदाङ्किततया चिकीर्षिता-
ष्टोत्तरशतग्रन्थान्तर्गतप्रमारहस्य-स्याद्वादरहस्यादि सजातीयं
प्रकरणमिदमारभ्यते ॥’

— इति स्वोपज्ञभाषारहस्यटीकायाम् ।

થતા રહુચ્છ શબ્દ અને ન્યાય સિવાયના વિવચના અન્ય અંથો-
થી તથા તેમણે સાક્ષી તરીકે લક્ષામણ કરેલા અંથોથી પૂરવાર
થાય છે. આ રીતે એ અદ્વિતીય અંથોની રચનાઓ કરી આ
મહાપુરૂષે શ્રી જૈનશાસનની ભારે પ્રભાવના કરી છે.

ઉપાધ્યાયજી વ્યાકરણ, કાવ્ય, કૌષ, અલંકાર, છંદ, તર્ક,
સિદ્ધાન્ત, આગમ, નય, નિર્ણય, પ્રમાણ, સપ્તભંગી આદિ સર્વ
વિષય સંબંધી ઉચ્ચ પ્રકારનું અનિશ્ચય સૂક્ષ્મ જ્ઞાન ધરાવતા
હતા. એમના પ્રત્યેક અંથોમાં અપૂર્વ કવિત્વશક્તિ, વચન-ચાતુરી,
પદ-લાક્ષિત્ય, અર્થ-ગૌરવ, રસ-પોષણ, અલંકાર-નિરૂપણ, પર-
પક્ષ-ખંડન, સ્વ-પક્ષ-મંડન સ્થળે સ્થળે દ્રષ્ટિગોચર થાય છે.
એમની તર્કશક્તિ તથા સમાધાન કરવાની શક્તિ અપૂર્વ છે.

પૂર્વાચાર્ય પ્રણીત અનેક અંથોમાં સૂત્ર-ટીકા વગેરેમાં
જુદી પડતી અનેક બાબતોમાં સમાધાન તેઓશ્રીએ બહુ
યુક્તિપુરઃસર કર્યાં છે

પોતાના અંથોમાં તેઓશ્રીએ વ્યવહાર અને નિશ્ચયનું
સ્વરૂપ તથા શ્રી જિનેશ્વરદેવની પ્રતિમા તથા પૂજનું મંડન એવી
ઉત્તમ રીતે કર્યું છે કે-તેને મધ્યસ્થ અને જિજ્ઞાસુવૃત્તિએ
વાંચનાર અને સમજનાર આત્મા તુરત જ સન્માર્ગમાં મુસ્થિર
બની જાય છે.

સૂત્ર, નિર્ણય, ચૂર્ણ, લાખ્ય અને ટીકા સ્વરૂપ પંચાંગી-
યુક્ત શ્રી જિનવચનના એક પણ અક્ષરને ઉત્થાપનાર પ્રત્યેક
કુમતવાદિની તેઓએ સખત રીતે ખબર લીધી છે. દૂંઢકોના
ખંડન માટે તથા યતિઓમાં પ્રવેશેલી શિથિલતા દૂર કરવા
માટે તેઓએ પોતાના અંથોમાં ભારે પ્રયત્ન લેવો છે.

વિજયે જયો' જેવા સરળ પણ ગંભીર આશયવાળાં સ્તવના-
દિકની રચનાઓ કરે છે, એ તેઓની પરોપકારશીલતાની પરા-
કાષ્ટા છે. ગૂર્જર ભાષામાં પણ તેઓશ્રીએ જેમ સરલ ચોવીશી-
ઓ, વીસી અને પદોની રચના કરી છે, તેમ ૧૨૫-૧૫૦-
૩૫૦ ગાથા જેવા મોટાં ગંભીર સ્તવનો અને દ્રવ્ય ગુણ
પર્યાયના રાસ જેવી દુર્ઘટ રચનાઓ કરી છે. એમની ચિત્ર
વિચિત્ર કૃતિઓનો અનુભવ કરનારા વિદ્વાનો એમની અસાધારણ
બુદ્ધિમત્તા અને અખંડ શાસ્ત્રાનુસારિતા બેઠને ચિત્તમાં
અમત્કાર પામ્યા સિવાય રહી શકતા નથી.

શ્રી ઉપાધ્યાયજીની કૃતિઓએ તે સમયના વિદ્વાનોને
આકર્ષ્યા હતા, એટલું જ નહિ પણ આજ સુધી વિદ્વાનોનું તે
તરફ આકર્ષણ એકસરખું છે. તેઓશ્રીનાં વચનો આજે પણ
પ્રમાણ તરીકે વિદ્વાનો તરફથી અંગીકાર કરવામાં આવે છે.
વધારે આશ્ચર્ય ઉપજવનારી બીના તો એ છે કે-સંસ્કૃત
ગ્રંથોના ભાષાનુવાદો તો ઘણા થયા છે, પરંતુ શ્રી ઉપાધ્યાય-
જી મહારાજના ગૂર્જર ગ્રંથ 'દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય રાસ' નો
અનુવાદ સંસ્કૃત ભાષામાં થયો છે એ પણ શ્રી ઉપાધ્યાયજીની
બહુશ્રુતતાને સૂચવવા સાથે, તે મહાપુરુષના વચનોની આદેયતા
પૂરવાર કરે છે.

ઉપાધ્યાયજીની ભાષા કૃતિઓએ અનેક આત્માઓને
બોધિ બીજની પ્રાપ્તિ કરાવી છે, સંખ્યાબંધ આત્માઓનાં
સમ્યગ્દર્શન નિર્માણ કરાવ્યાં છે તથા અનેકાનેક અંતઃકરણોને
શ્રી જિનશાસનના અવિહંગ રંગથી રંગી દીધાં છે.

વર્તમાન સદીના પરમ-પ્રભાવક પાંચાલદેશોદ્ધારક શ્રીમદ્ વિજયનાનંદસૂરિ મહારાજએ કુમતનો ત્યાગ કરી જે મહાપુરૂષનું શરણ સ્વીકાર કર્યું હતું તે શ્રીમદ્ આત્મારામજી મહારાજના ગુરુદેવ, શ્રીમદ્ બુટરાયજી મહારાજ વગેરે અનેક મહાત્માઓ-ને આ મહાપુરૂષની ભાષા કૃતિઓએ મિથ્યામાર્ગમાંથી ખસેડી-ને સમ્યગ્ માર્ગની શ્રદ્ધા અને અનુસરણ કરાવ્યું છે, એ વાત પરિચિત આત્માઓને સુવિદિત છે.

શ્રી ઉપાધ્યાયજીની ગૂર્જર કૃતિઓ સંસ્કૃત-પ્રાકૃત ભાષા-ના અનભ્યાસી એવા મનુષ્યોને પણ જૈનશાસનનો તલસ્પર્શી બોધ કરાવે છે. સમુદ્ર જેવા ગંભીર આગમગ્રંથોનું સારભૂત તત્ત્વ પોતાની ગૂર્જર કૃતિઓમાં ગૂંથી તેઓશ્રીએ પ્રાકૃત જનતા ઉપર અનુપમ ઉપકાર કર્યો છે. કઠિનમાં કઠિન વિષયવાળા સંસ્કૃત પ્રાકૃત ભાષાના પૂર્વ મહિષોએ વિરચિત ગ્રંથોનો સરળમાં સરળ ગૂર્જર પદ્યમય અકૃત્રિમ અનુવાદ કરવાની તેઓશ્રી અપૂર્વ શક્તિ અને કુશળતા ધરાવતા હતા.* તેઓ-શ્રીની પ્રત્યેક કૃતિ સપ્રમાણ છે. શાસ્ત્રાધાર સિવાયનો એક અક્ષર પણ નહિ ઉચ્ચારીને, તેઓશ્રીએ પોતાનું ભવભીરૂપણું સાબીત કરી આપ્યું છે. તેમનાં રચેલાં સ્તવનો આદિ એટલાં

* 'यत्सर्वविषयकांक्षोद्भवं सुखं प्राप्यते सरागेण।

तदमन्तकोद्विगुणितं सुदैव लभते विगतरागः।'

—इति श्रीप्रज्ञामरतो.

*

“સર્વ” વિષય કષાય જનિત, જે સુખ લહે સરાગ;

તેથી કોટિ અનંત ગુણ સુધા લહે ગતરાગ.”

—શ્રી જંબૂરાસ.

સરલ રસિક અને યોધપ્રદ છે કે-આજે પણ આવશ્યક-ચૈત્ય-વંદનાદિમાં તે હોંશપૂર્વક ગવાય છે. તેમની નાનામાં નાની કૃતિમાં પણ તર્ક અને કાવ્યનો પ્રસાદ તરી આવે છે. આવા એક પ્રાસાદિક કવિ, સુકિત માર્ગના અનન્ય ઉપાસક, અખંડ સંવેગી, ગુણુરત્નરત્નાકર, નિખિડ-મિથ્યાત્વ-ધ્વાંત-દ્વિનમણિ, પ્રખર જિનાસા પ્રતિપાલક અને પ્રચારક મહાપુરૂષનું સ્મરણ જૈનોમાં કાયમ રહે એ માટે જેટલા પ્રયત્નો થાય તેટલા કરવા આવશ્યક છે.

આ મહાપુરૂષની સાચી ભક્તિ તેમની કૃતિઓનો પ્રચાર કરવામાં રહેલી છે આ સ્થળે એક વાત યાદ રાખવા જેવી છે કે-આ મહાપુરૂષની કૃતિઓ ગંભીર શ્રી જિનાગમરૂપી અમુદ્રમાંથી ઉદ્ધરિત થયેલી છે, તેથી તેનાં રહસ્યનો પૂરેપૂરો પાર પામવા માટે આગમ શાસ્ત્રોના પારગામી ગીતાર્થ શુદ્ધિઓના ચરણોની સેવાનો આશ્રય એજ એક પરમ ઉપાય છે. આ મહાપુરૂષની કૃતિઓનો શુદ્ધગમ પૂર્વક અર્થાસ અર્થિ આત્માઓને જૈનશાસનનો તલસ્પર્શી યોધ કરાવે છે તથા સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર રૂપી મોક્ષમાર્ગની આરાધનામાં ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ કરાવી આત્મિક અનંત સુખસાગરમાં નિશ્ચિતપણે ઝીલાવે છે.

સામાન્યક્રમદર્શન

સ્તવન

૧૭ નંબરો

ઋષભદેવ જિન-સ્તવન	૩, ૨૧, ૩૫, ૭૩, ૮૦, ૮૧, ૧૪૫, ૪૨૭,
અજિતનાથ	„ ૪, ૨૧, ૩૬, ૭૪, ૧૧૩,
સંભવનાથ	„ ૪, ૨૨, ૩૬, ૭૪,
અભિનંદન	„ ૫, ૨૨, ૩૭, ૭૫, ૧૨૫,
સુમતિનાથ	„ ૬, ૨૩, ૩૮, ૭૬, ૧૨૬, ૧૨૭,
પદ્મપ્રભ	„ ૭, ૨૩, ૩૯, ૭૭,
સુધાર્થનાથ	„ ૮, ૨૪, ૩૯, ૭૭,
ચંદ્રપ્રભ	„ ૮, ૨૪, ૪૦, ૭૮,
સુવિધિનાથ	„ ૯, ૨૪, ૪૧, ૭૯,
શીતલનાથ	„ ૧૦, ૨૫, ૪૨, ૮૨,
ત્રેયાંસનાથ	„ ૧૧, ૨૫, ૪૨,
વાસુપૂજ્ય	„ ૧૧, ૨૬, ૪૩, ૧૩૧,
વિમલનાથ	„ ૧૨, ૨૭, ૪૪,
અનંતનાથ	„ ૧૩, ૨૭, ૪૪,
ધર્મનાથ	„ ૧૩, ૨૭, ૪૫,
શાંતિનાથ	„ ૧૪, ૨૮, ૪૬, ૮૩, ૧૨૮, ૧૬૭,
કુંથુ નાથ	„ ૧૫, ૨૯, ૪૭,
ઞરનાથ	„ ૧૬, ૨૯, ૪૭,
મલ્લિકનાથ	„ ૧૬, ૩૦, ૪૮,
ધુનિસુલત	„ ૧૭, ૩૦, ૪૯,
નમિનાથ	„ ૧૮, ૩૧, ૪૯,
તેમિનાથ	„ ૧૮, ૩૧, ૫૦, ૮૪, ૮૫, ૧૩૭, ૧૩૮,
	૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ..

સ્તવન

પ્રેમ નંબરો

પાશ્વનાથ જિન-સ્તવન	૧૯, ૩૨, ૫૨, ૮૬, ૮૯, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦, ૧૦૧, ૧૩૦,
મહાવીર સ્વામી „	૨૦, ૩૩, ૫૩, ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૮, ૧૧૦, ૨૨૯, ૫૨૦,
સીમંધર „	૫૫, ૧૧૨, ૨૦૬, ૨૧૨, ૨૪૮,
યુગમંધર „	૫૬
બાહુ „	૫૬
સુબાહુ „	૫૭
સુબાત „	૫૮
સ્વયંપ્રભ „	૫૮
ઋષભાનન „	૫૯
અનંતવીર્ય „	૬૦
સુરપ્રભ „	૬૧
વિશાલ „	૬૨
વજ્રધર „	૬૩
ચંદ્રાનન „	૬૩
ચંદ્રબાહુ „	૬૪
ભૂજંગ „	૬૫
ઈશ્વર „	૬૬
નેમિપ્રભુ „	૬૭
વીરસેન „	૬૮
મહાભદ્ર „	૬૮
ચંદ્રચંદ્રા „	૬૯
અજિતવીર્ય „	૭૦
સિદ્ધગિરિનું સ્તવન	૧૧૨
સાંખ્ય જિન-સ્તવન	૧૧૯, ૧૨૦, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૪

શ્રી યશોવિજય કૃત-

જૈન ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ

—: અનુક્રમણિકા :—

પ્રકાશકની વાત	૪
સુકૃતના સહસ્રાગીતુ' સાહાર અનુભવન	૭
પ્રકાશકના બે બોલ	૮
અંતકાર પરિચય	૧૧
સામાન્ય ક્રમદર્શન	૨૫
અનુક્રમણિકા	૨૭
એહવા ગુરુની ગાઠડી, થાડી પણ હો સવિ જનમનો સાદ	૪૭

૧-સ્તવન વિભાગ

૧. ચોવીશી—પહેલી.	૫૪
(૧) ઋષભદેવ જિન-સ્તવન (જગજીવન જગવા'લો)	૩
(૨) અજિતનાથ „ (અજિત જિણુંદસ્થુ પ્રીતડી)	૪
(૩) સંભવનાથ „ (સંભવ જિનવર ! વિનતિ)	૪
(૪) અભિનંદન „ (દીઠી હો પ્રભુ ! દીઠી	
	જગગુર ! વુજ) ૫
(૫) સુમતિનાથ „ (સુમતિનાથ ગુણસ્થુ મિલીજી)	૬
(૬) પદ્મપ્રભ „ (પદ્મપ્રભજિન જમ્મ અલગા રહ્યા)	૭
(૭) સુપાર્શ્વનાથ „ (શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિનરાજ !)	૮
(૮) ચંદ્રપ્રભ „ (ચંદ્રપ્રભ જિન સાહિબા રે !)	૮
(૯) સુવિધિનાથ „ (લઘુ પણ હું વ્રમ વન નવિ આવું રે)	૯
(૧૦) શીતલનાથ „ (શ્રી શીતલ જિન ભેટીએ)	૧૦
(૧૧) ઐયાંસનાથ „ (વ્રમે બહુ મૈત્રો રે સાહિબા !)	૧૧
(૧૨) વાસુપૂજ્ય „ (સ્વામિ ! વ્રમે કાંઈ કામણુ કીધું)	૧૧=

(૧૩) વિમલનાથ	જિન-સ્તવન	(સેવો ભવિયાં વિમલ જિનેસર)	૧૨
(૧૪) અનંતનાથ	„	(શ્રી અનંતજિન શું કરો સાહેલડિયાં)	૧૩
(૧૫) ધર્મનાથ	„	(થાશું પ્રેમ બન્ધો છે રાજ !)	૧૩
(૧૬) શાંતિનાથ	„	(ધન દિન વેલા ધન ધડી તેહ)	૧૪
(૧૭) કુંથુનાથ	„	(સાહેલાં રે કુંથુ જિણેસર દેવ)	૧૫
(૧૮) અરનાથ	„	(શ્રી અરજિન ભવજલનો તાર)	૧૬
(૧૯) મલ્લિકનાથ	„	(તુજ મુજ રીઝની રીઝ)	૧૬
(૨૦) મુનિસુપ્ત	„	(મુનિસુપ્ત જિન વંદતાં)	૧૭
(૨૧) નમિનાથ	„	(શ્રી નમિજિનની સેવા કરતાં)	૧૮
(૨૨) નેમિનાથ	„	(તોરણથી રથ ફેરી ગયા રે હાં)	૧૮
(૨૩) પાશ્વનાથ	„	(વામાનંદન જિનવર)	૧૯
(૨૪) મહાવીર	„	(ગિરગ્યા રે ગુણુ તુમ તણા)	૨૦

૨ ચોવીશી—બીજી.

(૧) ઋષભદેવ	સ્તવન	(ઋષભ જિણુંદા ઋષભ જિણુંદા)	૨૧
(૨) અજિતનાથ	„	(વિજ્યાનંદન ગુણુનીલોથ)	૨૧
(૩) સંભવનાથ	„	(સેના નંદન સાહિબ સાચો રે)	૨૨
(૪) અભિનંદન	જિન-સ્તવન	(સેવો સેવો રે અભિનંદન દેવ)	૨૨
(૫) સુમતિનાથ	સ્તવન	(સુમતિનાથ દાતાર)	૨૩
(૬) પદ્મપ્રભ	„	(પદ્મપ્રભ જિન સાલળો)	૨૩
(૭) સુપાશ્વનાથ	„	(શ્રી સુપાસ જિનરાજનો રે)	૨૪
(૮) ચંદ્રપ્રભ	„	(મોરા સ્વામી ચંદ્રપ્રભ જિનરાય)	૨૪
(૯) સુવિધિનાથ	„	(જિમ પ્રીતિ ચંદ ચક્રોરને)	૨૪
(૧૦) શીતલનાથ	„	(શીતલજિન તુજ મુજ વિચે આંતડે)	૨૫
(૧૧) ઐયાસનાથ	„	(ઐયાંસ જિણેસર દાતાળ)	૨૫
(૧૨) વાસુપૂજ્ય	„	(વાસુપૂજ્ય જિન વાલહા રે)	૨૬
(૧૩) વિમલનાથ	„	(વિમલનાથ મુજ મન વસે)	૨૭
(૧૪) અનંતનાથ	„	(શ્રી અનંત જિન સેવિચે રે લાલ)	૨૭

(૧૫) ધર્મનાથ	જિન સ્તવન (ધરમનાથ તુજ સારિયો)	૨૭
(૧૬) શાંતિનાથ	„ (જગજન મનરંજે રે)	૨૮
(૧૭) કુંથુનાથ	„ (સુખદાયક સાહિબ ! સાલળો)	૨૯
(૧૮) અરનાથ	„ (અરજિન દરિશન હીજયેંજી)	„
(૧૯) મહિનાથ	„ (મહિ જિણેસર ! મુજને તુમે મળ્યા)	૩૦
(૨૦) મુનિસુવ્રત	„ (આજ સદ્દલ દિન મુજ તણો)	„
(૨૦) નમિનાથ	„ (મુજમન પંકજ લમરલો)	૩૧
(૨૨) નેમિનાથ	„ (કહા કિયો તુમ્હે કહો મેરે સાંઈ)	„
(૨૩) પાર્શ્વનાથ	„ (ચઉકપાય પાતાલ કલશ જિહાં)	૩૨
(૨૪) મહાવીર	„ (દુઃખ ટળિયાં મુખ હોઠે મુજ સુખ	
	ઉપન્યાં રે)	૩૩

૩. ચોવીશી-ત્રીજી (ચૌદ બોલની)

(૧)	ઋષભદેવ જિન સ્તવન (ઋષભદેવ નિતુ વંદિયે)	૩૫
(૨)	અભિનંદન „ (અજિત જિણુંદ જુહારિયે રે લો)	૩૬
(૩)	સંભવનાથ „ (માતા સેના જોહની)	૩૬
(૪)	અજિતનાથ „ (અભિનંદન ચંદન શીતલ વચન	
	વિદ્યાસ)	૩૭
(૫)	સુમતિનાથ „ (નયરી અયોધ્યા રે માતા મંગલા)	૩૮
(૬)	પદ્મપ્રભ „ (કોસંખી નયરી ભલીજી)	૩૯
(૭)	સુપાર્શ્વનાથ „ (તાત પ્રતિષ્ઠ અને પૃથિવી માતા)	„
(૮)	ચંદ્રપ્રભ „ (શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન રાજગો)	૪૦
(૯)	સુવિધિનાથ „ (સુવિધિ જિનરાજ ! મુજ મન રજો)	૪૧
(૧૦)	શીતલનાથ „ (શીતલજિન ભદ્રિલપુરી રે)	૪૨
(૧૧)	ત્રેયાંસનાથ „ (સિંહપુરી નયરી ભલી રે)	„
(૧૨)	વાસુપૂજ્ય „ (શ્રી વાસુપૂજ્ય નરેસર)	૪૩
(૧૩)	વિમલનાથ „ (સજની ! વિમલ જિનેસર પૂજયે)	૪૪
(૧૪)	અનંતનાથ „ (નયરી અયોધ્યા ઉપાન રે)	„

(૧૫) ધર્મનાથ	જિન સ્તવન (રતનપુરી નયરી હુઝો રે લાલ)	૪૫
(૧૬) શાંતિનાથ	„ (ગજપુર નયર વિભૂષણ)	૪૬
(૧૭) કુંથુનાથ	„ (ગજપુર નયરી સોહેજી)	૪૭
(૧૮) અરનાથ	„ (અરજિન ગજપુર વર શિણુગાર)	„
(૧૯) મક્ષિનાથ	„ (મિથિલા નયરી અવતર્યોજી)	૪૮
(૨૦) સુનિસ્રવત	„ (પદ્માદેવી નંદન શુણીલો)	૪૯
(૨૧) નમિનાથ	„ (મિથિલાકર વિજય નરેંદ્ર)	„
(૨૨) નેમિનાથ	„ (સમુદ્રવિજય શિવાદેવી નંદન નેમિકુમાર)	૫૦
(૨૩) પાર્શ્વનાથ	„ (નયરી વાણારસી અવતર્યો હો)	૫૨
(૨૪) મહાવીર	„ (આજ જિનરાજ । મુજ કાજ સિધ્યાં સવે)	૫૩

૪. વિહરમાન-જિનવીરી

(૧) સીમંધર	જિન સ્તવન (પુખ્તપદ્મવર્ધ વિજયે જ્યો રે)	૫૫
(૨) યુગમંધર	„ (શ્રી યુગમંધર સાહિબારે)	૫૬
(૩) બાહુજિન	„ (સાહિબ બાહુ જિણેસર વીનવું)	„
(૪) સુબાહુ	„ (સ્વામી સુબાહુ સુહંકર)	૫૭
(૫) સુજાત	„ (સાચો સ્વામી સુજાત)	૫૮
(૬) સ્વયંપ્રભ	„ (સ્વામી સ્વયંપ્રભ સુહંકર રે)	„
(૭) ઋષભાનન	„ (શ્રી ઋષભાનન શુણીલો)	૫૯
(૮) અનંતવીર	„ (જિમ મધુકર મન માલતી રે)	૬૦
(૯) સુરપ્રભ	„ (સુરપ્રભ જિનવર ધાતકી)	૬૧
(૧૦) વિશાલ	„ (ધાતકી ખડે હો કે પશ્ચિમ અરધ કલો)	૬૨
(૧૧) વજ્રધર	„ (શંખલંછન વજ્રધર સ્વામી)	૬૩
(૧૨) ચંદ્રાનન	„ (નલિનાવતી વિજય જયકારી)	„
(૧૩) ચંદ્રબાહુ	„ (દેવાનંદ નરીંદનો)	૬૪

(૧૪) શુભંગ જિન સ્તવન	(શુભંગદેવ ભાવે સભો)	૬૫
(૧૫) ઈશ્વર	” (નૃપ ગજસેન જશોદા માત)	૬૬
(૧૬) તેમિપ્રભુ	” (પુષ્કરવર પૂરવઅરધ દિવાળે રાજેરે)	૬૭
(૧૭) વીરસેન	” (પશ્ચિમ અરધ પુષ્કરવરે)	૬૮
(૧૮) મહાભદ્ર	” (દેવરાયનો નંદ)	”
(૧૯) ચંદ્રયશા	” (ચંદ્રયશા જિનરાજ્યો)	૬૯
(૨૦) અજિતવીર	” (દીવ પુષ્કરવર પશ્ચિમ અરધે)	૭૦

૫. નવવિધાન — રતવનો

(૧) ઋષભદેવ જિન સ્તવન	(ઋષભદેવ હિતકારી)	૭૩
(૨) અજિતનાથ	” (અજિતદેવ શુભ વાલ્મીકી)	૭૪
(૩) સંભવનાથ	” (સંભવ જિન જન્મ નયન મિલેયો હો)	”
(૪) અભિનંદન	” (પ્રભુ ! તેરે નયનકી હું બલીકારી)	૭૫
(૫) સુમતિનાથ	” (સુમતિનાથ સાચા હો)	૭૫
(૬) પદ્મપ્રભ	” (ધડિ ધડિ સાંભરે સાઈ સદ્ગુના)	૭૭
(૭) સુપાશ્વનાથ	” (ઐસે સામી સુપાશ્વસે દિલ લગા)	”
(૮) ચંદ્રપ્રભ	” (શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનરાજ રાજે)	૭૮
(૯) સુવિધિનાથ	” (મેં કાનો નહિ તો જિન ઝારસે રામ)	૭૯

૬. વિશિષ્ટ-જિન સ્તવનો

(૧) આદિનાથ જિન સ્તવન	(‘તારન તરન’ કહેવાત હો)	૮૦
(૨)	” (પસારી કર લીજે)	”
(૩) ઋષભદેવ	” (તુઠાંરે શિર રાજત અજન્મજટા)	૮૧
(૪) શીતલનાથ જિન-સ્તવન	(શીતલ જિન મોહે પ્યારા)	૮૨
(૫) શાંતિનાથ	” (હમ મગન ભયે પ્રભુ ધ્યાનમેં)	૮૩
(૬) નેમિનાથ	” (મુજ કરીશન કીકું)	૮૪

- (૭) નેમિનાથ રાજુલ નિવેદન (દેખતહી ચિત્ત ચોર દિશાહે) ૮૫
 (૮) ,, પ્રભુનુ અદ્ભુત રૂપ (દેખો માઈ । અજબરૂપ જિનજીઠા) ૮૫
 (૯) પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવનો (ચિદાનંદધન પરમ નિરંજન) ૮૬
 (૧૦) ,, ભાવપૂજ રહસ્ય (પૂજા વિધિ માંહે ભાવિયેજી) ૮૯
 (૧૧) ,, પ્રભુ ગુણગાન મહિમા (નયરી વાણારસી જાણીયે હો) ૯૩
 (૧૨) ,, હૃદયપ્રાર્થના (વામાનંદન જગદાનંદન) ૯૪
 (૧૩) ,, પ્રભુસેવા (સુખદાઈ રે સુખદાઈ) ૯૫
 (૧૪) ,, સેવાની રીત (મેરે સાહિબ તુમહિ હો) ,,
 (૧૫) અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન (સલુને પ્રભુ ભેટે) ૯૬
 (૧૬) ,, ,, (જય જય જય જય જય પાસ જિણુંદ) ૯૭
 (૧૭) ગોડી પાર્શ્વનાથ ,, (ગોડી પ્રભુ ગાજઈ રે) ૯૮
 (૧૮) ચિંતામણી ,, (શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વજી રે ।) ૯૯
 (૧૯) શંખેશ્વર ,, ,, (અબ મોહી ઐસી આય બની) ૧૦૦
 (૨૦) સુરતમંડન ,, ,, (સુરતિમંડન પાસ જિણુંદા) ૧૦૧
 (૨૦) મહાવીર જિન સ્તવન (સાહિબ ધ્યાયા મનમોહના) ૧૦૩
 (૨૨) ,, (પ્રભુ બલ દેખી સુરરાજ) ૧૦૪
 (૨૩) ,, (પ્રભુ ધરી પીકિં વેતાલ બાલ) ,,
 (૨૪) રાજનગર મંડન મહાવીર સ્તવન (શ્રી વર્ધમાન જિન-
 રાજઆ રે) ૧૦૫
 (૨૫) ,, ,, (સમરીઅ સરસતી વરસતી) ૧૦૮
 (૨૬) ,, ,, (સુણુ સુગુણુ સ્નેહી રે સાહિબા ।) ૧૧૦
 (૨૭) સીમંધર જિન ,, (શ્રી સીમંધર સ્વામસ્થુજી) ૧૧૨
 (૨૮) વિમલાચલ ,, (વિમલાચલ નિતુ વંદિયે) ૧૧૨
 (૨૯) તારંગામંડન અજિતનાથ જિન સ્તવ (આનંદ અધિક
 ઉચ્છાદ ધરી) ૧૧૩
 (૩૦) ગૌતમ પ્રભાતિ...સ્તવ (ગૌતમ ગણધર નમિયે હો) ૧૧૫
 (૩૧) સમવસરણુ જિન સ્તવ (ત્રિશલાનંદન વંદીયે રે) ૧૧૬

(૩૨) કુમતિલતા ઉન્મીલન-જિનખિંચસ્થાપન (હરતાદિકે
ઉદ્ધારજ કીધો) ૧૧૮

૭. સામાન્ય જિન સ્તવનો (પદો)

- (૧) મનોવેદના (પ્રભુ ! મેરે અચસી આથ બની) ૧૧૯
(૨) પ્રભુપ્રત્યે રાગ (મેરે પ્રભુસું પ્રગટયો પૂરન રાગ) ૧૨૦
(૩) પ્રભુ-પ્રવચન (પ્રભુ ! તેરો વચન સુન્યો) ૧૨૧
(૪) પ્રભુને શારણે (જિન ! તેરે ચરન સરન પ્રભુ) ૧૨૧
(૫) પ્રભુદર્શનથી પરમાનંદ (આજ આનંદભયો, પ્રભુકો

દર્શન લલો) ૧૨૨

(૬) પ્રભુમયતા (જ્ઞાનાદિક ગુણ તેરો) ૧૨૨

(૭) પ્રભુગુણ ચિંતન (પ્રભુ ! તેરો ગુન-જ્ઞાન) ૧૨૩

(૮) પરમાત્મ સ્વરૂપ (એ પરમ બ્રહ્મ પરમેશ્વર ૧૨૩

(૯) ત્વમેવ શરણું મમ (તો જિન જોર ન જાયું
જિનંદરાય !) ૧૨૪

(૧૦) અલિનંદન જિન-સ્તવન (સમવસરણુ જિન રાજ વિરાજે) ૧૨૫

(૧૧) સુપાર્શ્વનાથ ,, (સાચો દેવ સુપાસજી રે !) ૧૨૬

(૧૨) મલકાપુર મંડન
સુપાર્શ્વનાથ ,, (સુનિએ હો પ્રભુ હો) ૧૨૭

(૧૩) ઉજાતપુર મંડણ
શાંતિનાથ ,, (સરસતિ વરસતિ વચણ અતિથ નમી) ૧૨૮

(૧૪) કલ્હારા પાર્શ્વનાથ ,, (પાસજી હો પ્રભુ કલ્હારા દેવ) ૧૩૦

(૧૫) આંતરોલી મંડન
વાસુપૂજ્ય ,, (વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજે) ૧૩૧

(૧૬) સિદ્ધસહસ્ર નામ વણુન છંદ
(જગન્નાથ જગદીશ જંગમધુ નેતા) ૧૩૩

(૧૭) નેમ-રાજુલનાં છ ગીતો-(પદો)

(૧) નેમ પ્રભુને મનામણાં (હરિ-નારી ટોમે મિલી) ૧૩૭

- (૨) નેમ પ્રભુનુ મૌન (ખાલા રૂપશાલા ગદો) ૧૩૮
 (૩) સખી પ્રત્યે રાજુલ (સચનકી નયનકી) ૧૩૯
 (૪) રાજુલ પ્રત્યે સખી (યા ગતિ કૌન હે સખિ !) ૧૩૯
 (૫) સખી પ્રત્યે રાજુલ (વીનતડી કહો રે મોર કંતનઈ) ૧૪૦
 (૬) રાજુલના ઉદ્દગાર (રાજુલ બોલઈ સુનહુ-

સયાની રે !) ૧૪૧

- (૧૮) ઋષભ જિન-સ્તવન (ઋષભ જિનરાજ મુજ આજ
 દિન અતિ ભલો) ૧૪૫

૨-આધ્યાત્મિક પદ વિભાગ

૮. આધ્યાત્મિક પદો.

- (૧) પ્રભુભજન (ભજન ખિનુ જીવિત જેસે પ્રેત) ૧૪૭
 (૨) પ્રભુનુ સાચું ધ્યાન (પરમ પ્રભુ સખજન શબ્દે ધ્યાવે) ૧૪૭
 (૩) સાચા પ્રભુની પ્રાપ્તિ (અખ મે સાચો સાહિબ પાથો) ૧૪૮
 (૪) વીરોની પ્રભુ ભાંકત (જો જો દેખે વીલરાગને) ૧૪૯
 (૫) પંચમહાવ્રત જહાજ (વાદ વાદીસર તાજ) ૧૫૦
 (૬) સાચા મુનિ (ધર્મ'કે વિલસ વાસ) ૧૫૧
 (૭) સાચા મુનિ (પવનકો કરે તોલ) ૧૫૨
 (૮) સાચો જૈન (જૈન કહો કથો હોવે, પરમચર !) ૧૫૨
 (૯) સજ્જન-રીતિ (સજ્જન રાખત રીતિ ભલી) ૧૫૪
 (૧૦) સાચો ધર્મ (શિવ સુખ ચાહો તો) ૧૫૫
 (૧૧) દષ્ટિ રાગ (દષ્ટિરાજે નવિ લાગીથે) ૧૫૬
 (૧૨) પરભાવમાં લગની (જિઉ લાગિ રહો પરભાવમે) ૧૫૭
 (૧૩) મોહત્યાગ અને જ્ઞાનસુધા (ચેતન ! મોહકો સંગ નિવારો) ૧૫૮
 (૧૪) જ્ઞાનદષ્ટિ અને મોહદષ્ટિ (ચેતન ! જ્ઞાનકી દષ્ટિ નિહાલો) ૧૬૦
 (૧૫) ચેતન અને કર્મ (ચેતન ! જો તું જ્ઞાન અભ્યાસી) ૧૬૧
 (૧૬) જ્ઞાન અને ક્રિયા (સખલ યા છાક મોહ-મદિરાકી) ૧૬૨
 (૧૭) ઘોટો છોડી સાચો પંથ લ્યો (ચેતન ! રાહ ચલે ઉલટે) ૧૬૩

(૧૮) આત્માને ચેતવણી (કેસે દેત કમનંકું દોસ ?)	૧૬૩
(૧૯) મનઃસ્થિરતા (જળ દાગ આવે નહિ મન ઠામ)	૧૬૪
(૨૦) સમતા અને મમતા (ચેતન ! મમતા છારિ પરીરી)	૧૬૫
(૨૧) સમતાનું મહત્વ (જળ દાગે સમતા ક્ષણ નહિ આવે)	૧૬૬
(૨૨) ઉપશમ અને શ્રમણત્વ (જળ દાગ ઉપશમ નાહિ રતિ)	૧૬૭
(૨૩) નયની અપેક્ષાએ સામાયિક (ચતુરનર ! સામાયિકનય ધારે)	૧૬૮
(૨૪) સુમતિને ચેતનનો વિરહ (કળ ધર ચેતન આવેજે ?)	૧૬૯
(૨૫) ચેતના (કંત ધિનુ કહો કૌન ગતિ નારી)	૧૭૦
(૨૬) આત્મદર્શન (ચેતન ! અળ મોહિ દર્શન કીજે)	૧૭૧
(૨૭) પૂર્ણાનંદધન પ્રભુ (પ્રભુ મેરે ! તૂ સળ વાતે પૂરા)	૧૭૨
(૨૮) ચિદાનંદધન પ્રભુની જોડી (અજળ યની હે જોરી)	૧૭૩
(૨૯) ચિદાનંદધનનું સ્વરૂપ (અજળ ગતિ ચિદાનંદ-ધનની)	૧૭૩
(૩૦) અવિનાશી ચિદાનંદ (ચિદાનંદ અવિનાસી હો)	૧૭૪
(૩૧) અવિનાશીમાં મગ્નતા (મન કિતહી ન દાગે હેજે રે)	૧૭૫
(૩૨) પરમ બ્રહ્મ પરમાત્મસ્વરૂપ (એ પરમ બ્રહ્મ પરમેશ્વર) (આ પદ એવડાયું છે)	૧૭૬, ૧૨૩
(૩૩) હોરી-ગીત (અ.ય.મે દાવ મિદ્યોરી)	૧૭૭
(૩૪) માયાની ભયાનકતા (માયા કારમી રે)	૧૭૭
(૩૫) હરીઆલી (કહિયો પંડિત ! કોણ એ નારી ?)	૧૭૮
(૩૬) હરીઆલીનો ભાવાર્થ	૧૮૦

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ

૯. શ્રી મૌન એકાદશીનું દોહસો કલ્યાણકનું સ્તવન. ઠાસ-૧૨

૧ લી ઠાળ	(ધુરિ પ્રણમું જિન મહરિસી)	૧૮૭
૨ છ	(પાડે પાડે ત્રણ ચોવીશી)	૧૮૭
૩ છ	(જંબૂ દ્વિપ ભરત ભણુ)	૧૮૮
૪ થી	(પૂરવ ભરતે તે ધાતકી ખડે રે)	૧૮૯
૫ મી	(ધુખખર અરધ પૂરવ કુવા)	૧૮૬

૬ ઠી ઢાળ	(ધાતકી ખડે રે પશ્ચિમ ભરતમાં)	૧૯૦
૭ મી ,,	(પુખ્ખર પશ્ચિમ ભગતમાં)	૧૯૧
૮ મી ,,	(જંખડીપ ઐરવતે'શ)	૧૯૧
૯ મી ,,	(પૂરવ અરધે ધાતકીશ)	૧૯૨
૧૦ મી ,,	(પુખ્ખર અરધ પૂરવ ઐરવતે)	૧૯૩
૧૧ મી ,,	(પશ્ચિમ ઐરવતે ભલો)	૧૯૪
૧૨ મી ,,	(પુખ્ખર પશ્ચિમ ઐરવતે હવે)	૧૯૪

૧૦. નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી શાંતિજિન રતવન.

ઢાલ ૬ રચ્યા સં. ૧૭૩૨ કે ૧૭૩૪.

૧ લી ઢાલ	(શાંતિ જિણેસર કેસર અર્થિત જગધણી રે)	૧૯૭
૨ શ ,,	(નિશ્ચય નયવાહી કહે)	૧૯૮
૩ શ ,,	(નિશ્ચય કહે કુણુ ચેલા)	૧૯૯
૪ થી ,,	(નિશ્ચય કહે વિણુ ભાવ પ્રમાણે)	૨૦૧
૫ મી ,,	(નિશ્ચય નયવાહી કહે રે)	૨૦૨
૬ ઠી ,,	(વાહ વહંતા આવિયા)	૨૦૪

૧૧. નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી સીમંધરસ્વામી રતવન.

ઢાળ ૪

૧ લી ઢાળ	(શ્રી સીમંધર સાહિબ આજે વીનતિ રે)	૨૦૬
૨ શ ,,	(કોઈકે વિધિ જોતાં થકાં રે)	૨૦૭
૩ શ ,,	(સમકિત પક્ષજ કોઈકે આફરે)	૨૦૯
૪ થી ,,	(એણીપરે મેં પ્રભુ વિનવ્યો)	૨૧૦

૧૨. શ્રી સીમંધર સ્વામીની વિનતિરૂપ નયરહસ્યગર્ભિત

સવાસો ગાથાનું રતવન. ઢાલ—૧૧

૧ લી ઢાળ	શુદ્ધ દેશનાનું સ્વરૂપ (સ્વામિ સીમંધરા । વીનતી)	૨૧૨
૨ શ ,,	આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણ (એમ હુંઢતા રે ધર્મ	સોહામણો) ૨૧૩
૩ શ ,,	આત્મતત્ત્વ વિચાર (જિહાં હવે આત્મદ્રવ્યનું)	૨૧૪

૪ થી ઢાળ	શુદ્ધ નયવિચાર (શિષ્ય કહે જે પરભાવનો)	૨૧૬
૫ મી	„ વ્યવહારસિદ્ધિ (એમ નિશ્ચય નય સાંભલીજી)	૨૧૮
૬ ઠી	„ વ્યવહારસિદ્ધિ (અવર ઈચ્છો નય સાંભલી)	૨૨૦
૭ મી	„ મોક્ષ-ભવમાર્ગ (જે મુનિવેષ શકે નવિ ઇંડી)	૨૨૧
૮ મી	„ દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ (અવર એક ભાષે આચાર)	૨૨૩
૯ મી	„ દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ (ભાવસ્તવ મુનિને ભણીજી)	૨૨૪
૧૦ મી	„ જિનપૂજનામાં નિર્જરા (અવર કહે પૂજાદિક ઠામે)	૨૨૫
૧૧ મી	„ સાચી ભક્તિ-પ્રભુ પ્રેમ (કુમતિ ઈમ સકલ	

દ્વારે કરી) ૨૨૭

૧૩. કુમતિમદ્ગાલન ઓ વીરસ્તુતિ ૩૫ ૬૫૦ ગાથાનું હુંડીનું
સ્તવન. ઢાલ ૭

૧ લી ઢાળ	(પ્રભુમી શ્રી ગુરના પયપંકજ)	૨૨૯
૨ જી	„ (તુજ આણા મુજ મનિ વસી)	૨૩૨
૩ જી	„ (શાસન તાહર અતિ ભલુ)	૨૩૫
૪ થી	„ (કોઈ કહે જિન પૂજતાંજી)	૨૩૮
૫ મી	„ (સાસય પડિમા અડસય માને)	૨૪૦
૬ ઠી	„ (સમકીત સૂઝું રે તેહને જાણીએ)	૨૪૩
૭ મી	„ (વર્તમાન શાસનનો સ્વામી)	૨૪૬

૧૪. સિદ્ધાંત વિચાર રહસ્ય ગર્ભિત ઉપં ૦ ગાથાનું ૩૩
સીમધર જિન સ્તવન. ઢાલ ૧૭

૧ લી ઢાળ	(શ્રી સીમધર સાહિબ આગે)	૨૪૮
૨ જી	„ (કોઈ કહે અમે ગુરથી તરસુ)	૨૫૧
૩ જી	„ (દેવ ! તુઝ સિદ્ધાંત મીઠો)	૨૫૩
૪ થી	„ ધર્મદેશનાનું સમર્થન (સુણજો સીમધર	
	સ્વામી !)	૨૫૫
૫ મી	„ (વિષમકાલને જોરે કોઈ)	૨૫૭
૬ ઠી	„ ગુર-આજ્ઞા (પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી અહિંસા)	૨૬૧

- ૭ મી ઠાળ (કોઈ કહે ગર ગર ગીતારથ સારથ શુદ્ધ) ૨૬૩
 ૮ મી ,, (કોઈ કહે સિક્કાંતમાંજ, ધર્મ
 અહિંસા રે સાર) ૨૬૫
 ૯ મી ,, (કોઈક સૂત્ર જ આદરે, અર્થ ન માને સાર) ૨૬૮
 ૧૦ મી ,, (જ્ઞાન વિના જે જીવને રે કિરિયામાં
 છે દોષ રે) ૨૭૧
 ૧૧ મી ,, આવકના ગુણ (એકવીસ ગુણ પરિણમે) ૨૭૪
 ૧૨ મી ,, વિશેષ આવકના ગુણ (એકવીસ ગુણ નેણે લક્ષ્યા) ૨૭૬
 ૧૩ મી ,, વિશેષ રીતે આવકના ગુણ (ભાવ આવકનાં ભાવિયે) ૨૭૮
 ૧૪ મી ,, ભાવ આવક સાધુપણું પામે (તે ભાવસાધુપણું
 લહે, જે ભાવ આવક સાર) ૨૮૦
 ૧૫ મી ,, મુનિના ગુણ (ધન તે મુનિવરા રે જે ચાહે
 સમભાવે) ૨૮૨
 ૧૬ મી ,, જ્ઞાનદશાનો નિર્દાર (સ્વામી સીમંધરા ! તું
 લહે ધ્યાઈયે) ૨૮૫
 ૧૭ મી ,, (આજ જિનરાજ ! મુજ કાજ સિક્કાં સવે) ૨૮૦

૪-સ્વાધ્યાય (સજગ્યાય) વિભાગ

૧૫. આનંદધનજીની સ્તુતિરૂપ અષ્ટપદી.

- ૧ હું પદ (મારગ ચલત ચલત ગાત, આનંદધન ધારે) ૨૯૫
 ૨ જુ' ,, (આનંદધનકે આનંદ, સુજસ હી ગાવત) ૨૯૫
 ૩ જુ' ,, (આનંદ કોઈ નહીં પાવે) ૨૯૬
 ૪ થું ,, (આનંદ ઠોર ઠોર નહીં પાયા) ૨૯૬
 ૫ મું ,, (આનંદ કોઈ હમ દેખલાવો) ૨૯૭
 ૬ હું ,, (આનંદકી ગત આનંદધન જાને) ૨૯૭
 ૭ મું ,, (એરી આજ આનંદ ભયો) ૨૯૭
 ૮ મું ,, (આનંદધનકે સંગ સુજસ હી મિલે જખ) ૨૯૮

૧૬. શ્રી ગણધર ભાસ.

૧	ઈંદ્રભૂતિ ભાસ	(પહલો ગણધર વીરનો)	૨૯૯
૨	અગ્નિભૂતિ „	(ગ્રાળર ગામ સમૃદ્ધ)	૩૦૦
૩	વાયુભૂતિ „	(ત્રીજો ગણધર મુઝ મનિ વસ્થો)	૩૦૦
૪	વ્યક્ત „	(ચોથો ગણધર વ્યક્ત તે વંદિઈ)	૩૦૨
૫	સુધર્માસ્વામી „	(આવો આવો ધરમના મિત્રાણ !)	૩૦૨

૧૭. સાધુવંદના.

ઢાલ ૮

૨૨થા સં. ૧૭૨૧ વિજ્યાદશમી ખંભાત.

૧	લી ઢાળ	(પણમુ શ્રી ઋષભાદિ જિજ્ઞેસર)	૩૦૪
૨	શ „	(સાધુ સુકોસલ મન દઢ કરિ ખમ્યો)	૩૦૬
૩	શ „	(આદર્શિઈ અંગઈ એ કહિયાં રે)	૩૦૭
૪	થી „	(નવમઈ અંગિ વખાણિયાણ)	૩૦૯
૫	મી „	(હણિઉ પણિ દુર્યોધનઈ રે)	૩૧૦
૬	ઠી „	(બ્રહ્મચૈ પ્રતિમા-દર્શનઈ રે)	૩૧૨
૭	મી „	(વીર જિજ્ઞેસર શાસર્તિ)	૩૧૩
૮	મી „	(શ્યુસિરિ સમણી નઈ નાઈલ)	૩૧૫

૧૮. સમ્યક્ત્વના ૬૭ બોલ રવાઢ્યાય

પ્રસ્તાવ-દૂહા. (સુકૃતવલ્લિ-કાદંબિની)

૧	લી ઢાળ	સમ્યક્ત્વ ૬૭ બોલ, ૪ સદ્દહણા (ચઉ સદ્દહણા તિ લિંગ છે)	૩૧૭
૨	શ „	૩ લિંગ (ત્રિણુ લિંગ સમકિત તણાં રે)	૩૧૮
૩	શ „	૧૦ પ્રકારનો વિનય (અરિહંત તે જિન વિચરનાણ)	૩૨૦
૪	થી „	૩ શુદ્ધિ (ત્રિણુ શુદ્ધિ સમકિત તણી રે)	૩૨૧
૫	મી „	૫ દૂષણ (સમકિત-દૂષણ પરિહરો)	૩૨૧
૬	ઠી „	૮ પ્રભાવક (આઠ પ્રભાવક પ્રવચનના કલા)	૩૨૨
૭	મી „	૫ ભૂષણ (સોઢે સમકિત જહાળી)	૩૨૩

૮ મી ઢાળ	૫ લક્ષણુ	(લક્ષણુ પાંચ કલાં સમકિત તણાં)	૩૨૪
૯ મી ,,	૬ ચત્તા	(પરતીર્થા પરના સુર તેણે)	૩૨૫
૧૦ મી ,,	૬ આગાર	(શુદ્ધ ધર્મથી નવિયલે)	૩૨૬
૧૧ મી ,,	૬ ભાવના	(ભાવીને રે સમકિત જેહથી રૂઝુ)	૩૨૬
૧૨ મી ,,	૬ સ્થાનક	(ઠરે જિહાં સમકિત તે થાનક)	૩૨૮

૧૯ આઠ યોગદષ્ટિની સ્વાધ્યાય ઢાલ ૮

૧ લી ઢાળ	પ્રથમ મિત્રા દષ્ટિ વિચાર	(શિવ સુખ કારણુ ઉપદેશી)	૩૩૦
૨ જી ,,	બીજી તારા ,, ,,	(દર્શન તારા દષ્ટિમાં)	૩૩૨
૩ જી ,,	ત્રીજી જલા ,, ,,	(ત્રીજી દષ્ટિ જલા કહીજી)	૩૩૨
૪ થી ,,	ચોથી દીપ્તા ,, ,,	(યોગદષ્ટિ ચોથી કહીજી)	૩૩૩
૫ મી ,,	પાંચમી સ્થિરા ,, ,,	(દષ્ટિ થિરા માહે દર્શન નિત્યે)	૩૩૬
૬ ઠી ,,	છઠી કાતા ,, ,,	(અચપલ રોગ રહિત નિષ્કુર નહિ)	૩૩૭
૭ મી ,,	સાતમી પ્રભા ,, ,,	(અકપ્રભાસમ બોધ પ્રભામાં)	૩૩૮
૮ મી ,,	આઠમી પરા ,, ,,	(દષ્ટિ આઠમી-સાર સમધિ)	૩૩૯

૨૦. અઠાર પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય.

૧ હિંસા	પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય	(પાપસ્થાનક પહિલું કહું રે)	૩૪૨
૨ મૃષાવાદ	,, ,,	(બીજું પાપનું સ્થાન)	૩૪૩
૩ અકતાહાન	,, ,,	(ચોરી વ્યસન નિવારીયે)	૩૪૪
૪ અબ્રહ્મચર્ય	,, ,,	(પાપસ્થાનક ચોથું વર્જિત)	૩૪૫
૫ પરિગ્રહ	,, ,,	(પરિગ્રહ મમતા પરિહારે)	૩૪૬
૬ ક્રોધ	,, ,,	(ક્રોધ તે બોધ-નિરોધ છે)	૩૪૮

૭ માન પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય (પાપસ્થાનક કહે સાતમું	(શ્રી જિનરાજએ	૩૪૯
૮ માયા	„ „ (પાપસ્થાનક અઠમ કહ્યું)	૩૫૧
૯ લોભ	„ „ (જીરે મારે, લોભ તે દોષ	અથોભ) ૩૫૨
૧૦ રાગ	„ „ (પાપસ્થાનક દશમું કહ્યું	રાગ રે) ૩૫૪
૧૧ દ્વેષ	„ „ દ્વિષ ન ધરિયે લાલન !	૩૫૫
૧૨ કલહ	„ „ (કલહ તે બારમું પાપનું સ્થાન)	૩૫૬
૧૩ અભ્યાખ્યાન	„ „ (પાપસ્થાનક તે તેરમું છાડીયે)	૩૫૮
૧૪ રૈશુન્ય	„ „ (પાપસ્થાનક હોકે ચૌદમું	(આકર) ૩૫૯
૧૫ રતિ-અરતિ	„ „ (જિહાં રતિ કોઈક કારણે જી)	૩૬૦
૧૬ પર-પરિવાદ	„ „ (સુંદર ! પાપસ્થાનક તને	સોલમું) ૩૬૧
૧૭ માયા-મૃષાવાદ	„ „ (સતરમું પાપનું ઠામ)	૩૬૩
૧૮ મિથ્યાત્વ શલ્ય	„ „ (અઠારમું જે પાપનું થાનક)	૩૬૪
૨૧. શ્રી પ્રતિક્રમણ હેતુ ગદ્યિત સ્વાધ્યાય.	ઠાલ ૧૯	
રમ્યા સં. ૧૭૨૨ સુરતમા		
પ્રસ્તાવ કૃષ્ણ (શ્રી જિનવર પ્રભુમી કરી)		૩૬૭
૧ લી ઠાળ પ્રતિક્રમણ-તેના ૬ પ્રકાર (પદિક્રમણ તે	આવસ્યક	૩૬૭
૨ જી „ „ ૧૨ અધિકાર (પદમ અહિંગારે)		૩૬૯
૩ જી „ અતિયાર-શુદ્ધિ ને પ્રતિક્રમણના ૮ પર્યાય		
(હવે અતિયારની શુદ્ધિ ધ્રુવજાએ)		૩૭૦
૪ થી „ પ્રતિક્રમણ વિધિ-(બેસી 'નવકાર' કહી હવે જી)		૩૭૧

- ૫ મી ઢાળ દેવસી પ્રતિક્રમણુ વિધિ-આદોયણુ પડિક્રમણુ
(અશુદ્ધ જે) ૩૭૨
- ૬ ઠી „ „ „ (આદી સુસાખી તે ઠહે
ઉચ્છાહા) ૩૭૪
- ૭ મી „ રાઈ પ્રતિક્રમણુ વિધિ-(દેવસી પડિક્રમણુ ઠહો) ૩૭૫
- ૮ મી „ પખખી-ચઉમાસી-સંવત્સરી વિધિ (હવે પખિય રે
ચઉદસિ દિન સુધી પડિક્રમે) ૩૭૭
- ૯ મી „ પ્રતિક્રમણુનો અર્થ (નિજ થાનકથી પર થાનકે) ૩૭૯
- ૧૦ મી „ પ્રતિક્રમણુનો ખીજો પર્યાય પ્રતિકરણુ
(પડિક્રમણુ પદારથ આસરી) ૩૮૦
- ૧૧ મી „ સંવાદ ને દષ્ટાંતથી પ્રતિકરણુ પર વિવેચન
(કાઈ જાણાં કિતું જાની આવેલો ?) ૩૮૧
- ૧૨ મી „ પ્રતિક્રમણુનો ત્રીજો પર્યાય પડિકરણુ
(હવે પડિકરણુ-પડિક્રમણુનો) ૩૮૪
- ૧૩ મી „ „ ચોથો પર્યાય વારણુ (વારણુ તે
પડિક્રમણુ પ્રગટ છે) ૩૮૬
- ૧૪ મી „ „ પાંચમો પર્યાય નિવૃત્તિ (પડિક્રમણુ
નિવૃત્તિ પ્રમાદથી રે) ૩૮૭
- ૧૫ મી „ (ખીજો પણ દષ્ટાંત છે રે) ૩૮૯
- ૧૬ મી „ પ્રતિક્રમણુનો ૬ ઠો પર્યાય નિંદા (નિંદા તે
પડિક્રમણુ છે) ૩૯૦
- ૧૭ મી „ „ ૭ મો પર્યાય ગહા (ગહા તે નિંદા
પર સાખિસ્થું રે) ૩૯૫
- ૧૮ મી „ „ ૮ મો પર્યાય શુદ્ધિ-શોધન (તે
તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા) ૩૯૬
- ૧૯ મી „ „ (હિતુ ગર્ભ પૂરો હુઓ રે) ૩૯૮

૨૨. અગિયાર અંગની રવાધ્યાય. ઢાલ ૧૧

રચ્યા સં. ૧૭૨૨ સુરતમાં

૧ લી ઢાળ	૧ આચારાંગ સૂત્રની (આચારાંગ પહિલુ કહ્યું	રે લો)	૪૦૦
૨ છ	૨ સૂચકાંગ	,, (સૂચકાંગ હવે સાંભલો છ)	૪૦૧
૩ છ	૩ ઠાણાંગ	,, (ત્રીજું અંગ હવે સાંભલો)	૪૦૨
૪ થી	૪ સમવાયાંગ	,, (ચોથું સમવાયાંગ તે સાંભલો)	૪૦૩
૫ મી	૫ ભગવતી	,, (અંગ પાંચમું સાંભલો તુમે)	૪૦૪
૬ ઠી	૬ જ્ઞાતા કર્મકથા	,, (જ્ઞાતા કર્મકથા છડું અંગ)	૪૦૬
૭ મી	૭ ઉપાસકદશાંગ	,, (સાતમું અંગ ઉપાસક દસા)	૪૦૭
૮ મી	૮ અંતગડ દશાંગ	,, (આઠમું અંગ અંતગડ દસા)	૪૦૭
૯ મી	૯ અણુતરોવવાઈ	,, (નવમું અંગ હવે ભવિ !	
		સાંભલો)	૪૦૮

૧૦ મી	,, ૧૦ પ્રશ્ન વ્યાકરણ	,, (પ્રશ્ન વ્યાકરણ અંગ તે	
		દશમું)	૪૦૯
૧૧ મી	,, ૧૧ (વિપાક સૂત્ર અંગ અગિયારમું સાંભલો		૪૧૦
	કલશ	અંગ અગિયારે સાંભલ્યાં રે)	૪૧૧

૨૩. પિરતાલીસ આગમનાં નામની સજ્જાય.	(અંગ ઈચાર ને આર ઉપાંગ	૪૧૩
-----------------------------------	-----------------------	-----

૨૪. સુશુરની સજ્જાય.	ઢાલ ૪	
૧ લી ઢાળ	(સદ્ગુરુ એહવા સેવિયે)	૪૧૫
૨ છ	(ઉત્તરાધ્યયને કહિયો તે તણો)	૪૧૬
૩ છ	(મારગ સાધુ તણો છે ભાવે)	૪૧૭
૪ થી	(તે મુનિને ભામણુડે જઈયે)	૪૧૮

૨૫. પાંચ કુશુરની સજ્જાય-પાસ-થા વિચાર ભાસ. ઢાળ ૬

૧ લી ઢાળ	(સેવો સદ્ગુરુ ગુણુ નિરધારી	૪૨૦
૨ છ	(ગલિયા બલદ તણી પડે રે)	૪૨૧

- ૩ જી ઢાળ (નાણુ દંસણુ ચરણુ ભેદથી) ૪૨૧
- ૪ થી „ (સંસતો જિહા જિહાં મિલે) ૪૨૨
- ૫ મી „ (ચાલે સૂત્ર વિરૂદ્ધચારે) ૪૨૩
- ૬ ઠી „ (ઈમ પાંચે કુચર પ્રકાશ્યા) ૪૨૪
૨૬. શ્રી વિજયપ્રભાસૂરિ સ્વાધ્યાય (સંસ્કૃત) ૪૨૫
૨૭. શ્રી આદિ જિન-સ્તવન (સંસ્કૃત) ૪૨૭
- ૨૮ ચડયાપડયાની—હિતશિક્ષા સ્વાધ્યાય અપર નામ
સંવિજ્ઞ પક્ષીય વદન ચપેટા સ્વાધ્યાય કડી ૪૧
(ચડયા પડયાનો અંતર સમઝી, સમપરિણામે રહી છ.) ૪૨૮
- ૨૯ અમૃતવેલિની નાની સજ્જાય—કડી ૧૯
(ચેતન ! જ્ઞાન અજુઆલજે, ટાલજે મોહ સંતાપ રે) ૪૩૪
- ૩૦ અમૃતવેલિની મોટી સજ્જાય—કડી ૨૯
(ચેતન ! જ્ઞાન અજુઆલીએ, ટાલીએ મોહ-સંતાપ રે) ૪૩૬
૩૧. જિન પ્રતિમા સ્થાપન સ્વાધ્યાયો ત્રણ
(૧) (જિમ જીન પ્રતિમા વંદન દીસે, સમકિતને આલાવે) ૪૩૯
(૨) (સતરભેદ પૂજા સાલલી, સ્થુ કુમતિ । જગ ધધે રે.) ૪૪૦
(૩) (પંચમહાવ્રત તણિ રે ચારિ, ત્રિવિધ ત્રિવિધ જે ભાખી) ૪૪૧
૩૨. સ્થાપના કંદપ સ્વાધ્યાય—કડી ૧૫
(પૂરવ નવમથી ઉદ્ધરી, જિમ ભાખઈ શ્રી ભદ્રબાહુ રે.) ૪૪૨
૩૩. તપાગચ્છાચાર્યની સજ્જાય—કડી ૬
(શ્રી વિજયધર્મ સૂરીશ્વરજી,) ૪૪૫
- ૩૪ સમકીત-સુખલડીની સજ્જાય—કડી ૬
(ચાખો નર સમકીત-સુખડલી) ૪૪૫
૩૫. ગુણસ્થાનક સજ્જાય કડી ૭
(હોયે મિધ્યાત્વ અભવ્યને, કાળ અનાદિ અનંતો રે) ૪૪૬

૩૬. તુંખડાની સળંગાય કડી ૧૦

(સાધુજીને તુંખડું વહોરાવીયું, કરમે હલાહલ થાય રે.) ૪૪૭

૩૭. ચાર આહારની-આહાર-અનાહારની સળંગાય કડી ૨૦

(સમર ભગવતી ભારતી, પ્રભુમી ગુર ગુણવંતો રે) ૪૪૮

૩૮. સંયમ શોણી વિચાર સળંગાય હાલ ૩

૧ હાળ—(પ્રભુમી શ્રી ગુરના ચરણામ્યુજ) ૪૫૧

૨ „ (હવે ઠાણ પડવણા) ૪૫૨

૩ „ (પાયો પાયો રે, ભલે મેં જિનશાસન પાયો) ૪૫૩

૩૯. યતિધર્મ ખત્રીશી-સંજમ ખત્રીશી દોહા ૩૨

(ભાવ-યતિ તેહને કહે, જિહાં દશવિધ યતિધર્મ) ૪૫૫

૪૦. સમતા શતક દોહા ૧૦૫

(સમતા-ગંગા-મગનતા, ઉદાસીનતા જાત.) ૪૫૬

૪૧. સમાધિ શતક દોહા ૧૦૪

(સમરી ભગવતી ભારતી, પ્રભુમી જિન જગમંધુ) ૪૬૬

૪૨. સમુદ્ર વહાણુ સંવાદ હાલ ૧૭

રચ્યા સં. ૧૭૧૭ ઘોઘામા

પ્રસ્તાવ કુહા (શ્રી નવખંડ અખંડ ગુણ) ૪૭૯

૧ હાળ—(શ્રી નવખંડ જિનેશ્વર, કેસર કુસુમસ્તૂ રે) ૪૭૯

૨ „ (સિંધુ કહે ‘હવે સિંધુર, ખંધુર નાદ વિનોદ) ૪૮૨

૩ „ (હંણ્યા પિણુ અલે તારણ, સાચર ! સાંભલો) ૪૮૪

૪ „ (કુલ-ગર્વ ન કીજે રે સર્વથા) ૪૮૭

૫ „ (વાહણુ કહે ‘સાચર ! સુણો રે) ૪૮૮

૬ „ (વાહણુ હવે વાણી વદે રે લો) ૪૯૦

૭ „ (સિંધુ કહે સુણિ વાહણુ ! વૃં) ૪૯૧

૮ „ (હવે વાહણુ વિલાસી રે કહે વદન વિકાસી રે) ૪૯૫

૯ ઢાળ (સાચર કહે સુણિ વાહણુ ! તૂં રે)	૪૯૭
૧૦ „ (વાહણુ કહે શરણુ જગિ ધર્મ વિણુ કો નહિ)	૪૯૯
૧૧ „ (સાચર કહે તૂં બહુ અપરાધિ)	૫૦૨
૧૨ „ (સાચર ? સ્થૂં તૂં ઉછલે ?)	૫૦૩
૧૩ „ (એહવે વચણુ રે હવે કોપેઈ ચડયો)	૫૦૬
૧૪ „ (સંકટ વિકટ ટલઈ સળ દૂર)	૫૦૭
૧૫ „ (શ્રી નવખંડ જિણુંદ, તેહનો શરણુ કિઓરી)	૫૦૯
૧૬ „ (હરખિત વ્યવહારી હુવા હો)	૫૧૦
૧૭ „ (ભરિયાં કિરિયાણાં ધણાં હો)	૫૧૩
૪૩ અચાર ગણધર નમસ્કાર	૫૧૬
૪૪ શ્રી જિન-ગીત (મેરે સાહિબ તુમિહ હો, જીવન આધારા)	૫૧૯
૪૫ શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન (સરસતિ સામિણિ પાએ લાગો)	૫૨૦
૪૬ શ્રી પંચ પરમેષ્ટિ ગીતા કડી ૧૩૧	૫૨૧
૪૭. શ્રી જ બૂસ્વામી બ્રહ્મગીતા કડી ૨૯ (૨ચ્ચા સં. ૧૭૩૮ ખંલાતમાં)	૫૪૮
૪૮. સમ્યક્ત્વનાં ધરુસ્થાન સ્વરૂપની ચોપાઈ	૫૪૮
૪૯. શ્રી દિક્ષિત ચોરાશી બોલ (પ્રત્યુક્તિ)	૫૭૨
આધારભૂત પ્રતોની નોંધ	૫૯૮
આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ પૂર્વે અમુક્તિ કૃતિઓની નોંધ	૬૦૭
શુદ્ધિદર્શન	૬૧૦

એહવા ગુરુની ગોઠડી,

થોડી પણ હો સવિ જનમનો સાર :

સર્વવાઙ્મિત-મોક્ષફલપ્રદાયક શ્રી શંકેશ્વરપાર્શ્વનાથાય નમઃ

ચરમ તીર્થપતિ શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમાં અધ્યાવધિ થયેલા શાસનસંરક્ષક, પ્રભાવક, મહાપુરુષોની નામાવલીમાં જેઓનું નામ અગ્નિમ હરોળમાં સ્થાપિત થયેલું છે, તેવા મહાપુરુષ ન્યાયાચાર્ય, ન્યાય-વિશારદ મહા-મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ગણિવર કે જેમનું નામ સ્મરણ થતાં જ વિદ્રવજનોનાં ઉન્નત મસ્તકો પણ નત બન્યા વિના રહેતા નથી.

એ મહાપુરુષે શ્રમણ જીવનની શ્રેષ્ઠ સાધના કરવા પૂર્વક વિશિષ્ટ પ્રકારની અધ્યાત્મ સાધના, યોગ સાધના, ભગવદ્ ઉપાસના દ્વારા પોતાના જીવનને પરમ આદર્શભૂત બનાવ્યું હતું.

શાસનની આરાધના દ્વારા શાસનનાં પ્રત્યેક અંગો સાથે સ્વભૂમિકાનુસાર એકાત્મતા સાધીને શાસનરક્ષા માટે પોતાની સમગ્ર શક્તિઓનું શાસનચરણે સમર્પણ કર્યું હતું. એ માટે જે કંઈ વેઠવું પડે તે બધું જ સહર્ષ વેઠીને પણ જૈનશાસનના સર્વોત્કૃષ્ટ સાધનામાર્ગના વહેણને અખંડ વહેતું રાખ્યું છે.

સર્વશક્યિત સિદ્ધાંતોની રક્ષા માટે જરા પણ શ્રાંત કે કલાંત બન્યા વિના એકલે હાથે ઝઝૂમીને જે જે વિપત્તિઓ આવી તેને સહર્ષ સ્વીકારી લીધી છે, એ રીતે સર્વશ્રમણીત

સિદ્ધાંતોની દિવ્ય જ્યોત અખંડ રાખીને એના દિવ્ય પ્રકાસનું સુસુક્ષ્મ સંવ્યાત્માઓને પ્રદાન કર્યું છે.

સાહિત્યક્ષેત્રે વિવિધ વિષયો ઉપર અધિકારપૂર્ણ મૌલિક, સંઘડાત્મક, અનુસરણાત્મક, સંક્ષેપ-વિસ્તારાત્મક મૂળ અને ટીકા ગ્રંથોની રચના કરી જૈનશાસનને વિશિષ્ટ શ્રુતની ભેટ કરી, શ્રુતકેવળીના શ્રુતવૈભવની આંખી કરાવી છે.

જૈનદર્શનના ગ્રંથોની જેમ જૈનેતર ગ્રંથો ઉપર પણ તેઓશ્રીએ કરેલ ટીકા ગ્રંથોની રચના એતાં તેઓ શ્રીમદ્ગ્રંથની બહુશ્રુતતાની પ્રતીતિ થયા વિના રહેતી નથી.

અન્યદર્શનના પદ્ધતિઓનો સ્વદર્શનમાં સમવતાર કરવા દ્વારા તેઓશ્રીએ પોતાની વિશિષ્ટ ગીતાર્થતાનો પરિચય કરાવ્યો છે.

દર્શનિક ગ્રંથોનું સર્જન કરીને પ્રત્યેક દર્શનના સિદ્ધાંતોની ઊડાણ પૂર્વક રજુઆત કરી, સ્વાદવાદ શૈલીથી એ માન્યતાનો સાપેક્ષભાવે સ્વીકાર કરી રીતે થઈ શકે અને એકાંત રૂપ હોવાના કારણે તે તે સિદ્ધાંતો કેટલા ખોટા, અધૂરા અને દુષિત છે, એ અંગે ઘણી જ વિશદતાપૂર્વક તર્કબદ્ધ રજુઆત કરીને જૈન દર્શનના સિદ્ધાંતોની સર્વોપરિતા સિદ્ધ કરી બતાવી છે, જે અઘાવધિ અખાધિત રહી છે. એ એતાં પ્રત્યેક નાનાં મોટાં દરેક પાસાંઓનું કેવું અદ્ભૂત તલસ્પર્શી જ્ઞાન તેઓ ધરાવતા હતા તે કોઈ પણ નિષ્પક્ષ વિદ્વાનને જણાયા વિના ન રહે તેવું છે. જૈન દર્શનમાંથી નીકળેલા કુમતો અને એકાંત આગ્રહમાંથી જન્મેલા કુવાદોનું જૈનશાસ્ત્રનાં પ્રમાણો આપીને તેના યથાર્થ અર્થઘટન દ્વારા નિરસન

ક્યું અને સર્વશ્રાવણીત સ્યાદ્વાદનું સુંદર શૈલીથી પ્રતિષ્ઠાન કરીને એવા અલેદ્ય કિલ્લાની રચના કરી, કે જેન દર્શનમાં કયાંય એકાંત કે અનેકાંતાર્થોસના પ્રવેશને અવકાશ જ ન રહે.

જેન ન્યાય, પ્રમાણ, નય, નિર્દેષ, સપ્તભંગી, સપ્તનય, અનેકાંત, પાંચ જ્ઞાન, પંચાસ્તિકાય, ષડ્દ્રવ્ય, નવતત્ત્વ, વગેરે જેન દર્શનના દાર્શનિક-તાત્ત્વિક વિષયોનું ન્યાય શૈલીથી વર્ણન કરીને બુદ્ધિભ્રવી વર્ગની બુદ્ધિને પરિપૂર્ણ સાત્ત્વિક ખોરાક મળે એવી વ્યવસ્થા કરી છે. આ સાહિત્યનો મધ્યસ્થભાવે અધ્યાસ કરનાર કોઈ પણ વિદ્વાન જેનદર્શનનો ઉપાસક, છેવટે પ્રશંસક તો બન્યા વિના ન જ રહે એવી એની ખૂબી છે. જેની પ્રતીતિ સ્યાદ્વાદકલ્પલતાટીકા, ન્યાયખંડખાદ્ય, અષ્ટ-સહસ્રી, તર્કભાષા, નયપ્રદીપ, નયરહસ્ય, નયોપદેશ, ન્યાયો-લોક, અનેકાંત વ્યવસ્થા, આત્મખ્યાતિ-પ્રમેયમાલા, સ્યાદ્વાદ-રહસ્ય, જ્ઞાનખિંડુ, જ્ઞાનાર્ણવ, પ્રતિમાશતક, વાદમાલા, ઉત્પાદાદિ સિદ્ધિ, તત્ત્વાર્થસૂત્ર [પ્રથમાધ્યાય] ટીકા, વિષયતાવાદ, અધ્યા-ત્મમતપરીક્ષા, આધ્યાત્મિકમતપરીક્ષા, ધર્મપરીક્ષા, દેવધર્મ-પરીક્ષા, આરાધક વિરાધક-ચતુર્ભંગી, કૂપદષ્ટાંતવિશદીકરણ, અસ્પૃશદ્ગતિવાદ વગેરે ઉપલબ્ધ ગ્રંથો ભેતાં થયા વિના રહેતી નથી.

યોગ અને અધ્યાત્મના વિષયમાં સૂરિ પુરંદરશ્રી હંરિ-ભદ્રસૂરિમહારાજના ગ્રંથો, આગમિક ગ્રંથો, અન્ય દર્શનોના યોગ ગ્રંથો, ઉપનિષદો તેમ જ સ્વાનુભૂતિના આધારે તેઓ-શ્રીએ જે રચના કરી છે, તે ભેતાં યોગ અને અધ્યાત્મવિષયક

તેઓશ્રીમદ્દના તલસ્પર્શી જ્ઞાન અને પરિણતિનો પરિચય થયા વિના રહેતો નથી.

જ્ઞાનસાર, અધ્યાત્મસાર, અધ્યાત્મોપનિષદ્, યોગવિંશિકા-ટીકા, પાતંજલયોગદર્શનટીકા, પોડશકપ્રકરણટીકા, દ્વાત્રિંશદ્-દ્વાત્રિંશિકાની કેટલીક દ્વાત્રિંશિકાઓ, ઉપદેશરહસ્ય, યોગદષ્ટિની સંજ્ઞાચ તેમ જ આધ્યાત્મિક પદો તેઓશ્રીમદ્દની યોગ-અધ્યાત્મવિષયકપરિણતજ્ઞાનની પ્રતીતિ કરાવે છે.

જૈનદર્શનના આચારમાર્ગ ક્રિયામાર્ગમાં રહેલી ખૂબીઓને પ્રગટ કરીને પ્રત્યેક ક્રિયાઓમાં રહેલ આત્મ વિકાશક શક્તિઓનું ચથાર્થ જ્ઞાન કરાવ્યું છે. જૈનદર્શનનો ક્રિયામાર્ગ સર્વશકથિત હોઈ, તેમાં કેવી અપૂર્વ, સ્વરૂપ-હેતુ-અનુબંધ શુદ્ધિ છે અને એ જ કારણે એ કેટલો સુખદ્ધ અને તર્કસંગત છે, તે વસ્તુનું સુંદર દર્શન કરાવ્યું છે. આ હકીકત સામાચારી-પ્રકરણ, યોગવિંશિકાટીકા, દ્વાત્રિંશદ્-દ્વાત્રિંશિકા પૈકીની કેટલીક દ્વાત્રિંશિકાઓ, પોડશક પ્રકરણ પૈકીનાં કેટલાંક પોડશકોની ટીકા ઉપદેશરહસ્ય, માર્ગપરિશુદ્ધિ, ચતિલક્ષણસમુચ્ચય, નિશાભૂક્તિ પ્રકરણ, પ્રતિમાશતક, કૂપદંટાંત વિશદીકરણ, પ્રતિક્રમણ હેતુ-ગર્ભસંજ્ઞાચ વગેરે ગ્રંથો જોવાથી સ્પષ્ટ થાય તેવી છે.

કર્મસાહિત્યના વિષયમાં તેઓશ્રીનું જ્ઞાન કેટલું જીંડું હતું તેની પ્રતીતિ તેઓ શ્રીમદે રચેલ ક્રમ્ભપચડીની ટીકા તેમજ અન્ય ગ્રંથોમાં પણ કર્મસિદ્ધાંત વિષયક કરેલી પ્રાક્ષંગિક ચર્ચાઓ ઉપર દષ્ટિપાત કરવાથી સહજરૂપે થાય તેમ છે.

મસ્મટકૃતકાવ્યપ્રકાશ ઉપર તેઓ શ્રીમદે રચેલી ટીકા, આર્ષલીયચરિત્ર, વૈરાગ્યરતિ, વૈરાગ્યકલ્પલતા, વિજયોદ્ધાસકાવ્ય,

પરમજ્યોતિઃપંચવિંશિકા, પરમાત્મપંચવિંશિકા, ચૈન્દ્રસ્તુતિ-
ચતુર્વિંશિકા વગેરે ગ્રંથોની રચના દ્વારા તેઓશ્રીઓ સાહિત્યના
વિષયમાં પણ અગ્રિમતાને પ્રાપ્ત કરી છે.

ગુરુતત્ત્વવિનિશ્ચય, યતિલક્ષણસમુચ્ચય ગ્રંથ દ્વારા તેમજ
ધર્મપરીક્ષા, ઉપદેશરહસ્ય, દ્વાત્રિશદ્દ્વાત્રિંશિકા વગેરે ગ્રંથો દ્વારા
ગુરુતત્ત્વ અને ધર્મતત્ત્વની શુદ્ધિ ઉપર સુંદર પ્રકાશ પાથર્યો છે.

પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિમહારાજના પંચવસ્તુ, ઉપદેશ-
પદ્ધતિ, યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય જેવા વિશાળ ગ્રંથના સંક્ષેપરૂપે
અનુક્રમે માર્ગપરિશુદ્ધિ, ઉપદેશરહસ્ય યોગવિષયક ળત્રીસીઓ
જેવા ગ્રંથો ળનાવીને સ્વલ્પ કદમાં ઘણું કહી દેવાની શક્તિનો
પરિચય કરાવ્યો છે. તે જ રીતે યતિલક્ષણસમુચ્ચય, યોગવિંશિકા-
ટીકા, સ્યાદ્વાદરહસ્ય, સ્યાદ્વાદકલ્પલતાટીકા, કૂપદૃષ્ટાંત વિશદી-
કરણ, સામાચારીપ્રકરણ વગેરે ગ્રંથો જોતાં સંક્ષેપનો વિસ્તાર
કરવાની અદ્ભુત શક્તિનો પણ પરિચય મળે છે.

આ સિવાય પણ નયરહસ્ય, ઉપદેશરહસ્ય વગેરે ગ્રંથોની
જેમ રહસ્યપદ્ધતિ ૧૦૮ ગ્રંથો અને ન્યાયના ૧૦૦ ગ્રંથોની
તેઓ શ્રીમદે રચના કર્યાનાં પ્રમાણો જોવા મળે છે.

દ્વાદસારનયચક્રનું સંશોધન કરી તેઓ શ્રીમદે સંશોધન
ક્ષેત્રે પણ પોતાનું આગવું યોગદાન કર્યું છે. તે જ રીતે
અન્યરચિત ધર્મસંગ્રહ જેવા ગ્રંથને શોધી આપીને તેના ઉપર
વિશેષ ટીપ્પણીઓ કરવા દ્વારા સુંદર સંપાદનનું કાર્ય પણ
તેઓશ્રીમદે કર્યું છે.

આ રીતે આગમિક, પ્રાકરણિક, ઠાકર્ણિક, સાહિત્યિક,

ઔગિક વગેરે વિવિધ વિષયો ઉપર સંસ્કૃત પ્રાકૃત ભાષામાં ગદ્ય, પદ્ય, શૈલીમાં મૂળ કે ટીકા કે નિબંધરૂપે સંક્ષેપ કે વિસ્તારશૈલીથી વિદ્વદ્ભોજ્ય અનેક ગ્રંથોની રચના કરી જે રીતે તેઓશ્રીમદે વિદ્વજ્જનોની ઉપર ઉપકાર કર્યો છે તે રીતે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત ભાષાથી અપરિચિત એવા તત્ત્વજિજ્ઞાસુ અદ્વૈતજ્ઞોની ઉપર ઉપકાર કરવામાં તેઓ શ્રીમદે જરાય ખામી રાખી નથી. જે વસ્તુની પ્રતીતિ તેઓશ્રીમદ્દ્વં શુભરાતી સાહિત્ય જોવાથી થયા વિના રહેતી નથી.

દ્રવ્યશુણ્યપર્યાયના રાસની રચના દ્વારા તેઓ શ્રીમદે ગૂર્જર-ભાષામાં દાર્શનિક પદાર્થોની છણાવટ કરીને શુભરાતી ભાષાના ગૌરવને ખૂબ જ વધારી દીધું છે. રચના એવી અદ્ભુત બની કે વિદ્વાનોને એનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરવાની જરૂર લાગી. દ્રવ્યાનુયોગતર્કણ એ દ્રવ્યશુણ્યપર્યાયના રાસની મહત્તાને સ્થાપિત કરતો સંસ્કૃત ગ્રંથ છે.

યોગદષ્ટિની સજ્જાય, સમતાશતક, સમાધિશતક તેમજ આધ્યાત્મિક પદોની રચના દ્વારા શુભરાતી જગતને ઔગિક-આધ્યાત્મિક સાહિત્ય ભેટ આપીને મહાન ઉપકાર કર્યો છે. જંપૂસ્વામીનો રાસ સમુદ્ર-વહાણ સંવાદ જેવી કૃતિઓ રચીને તેમજ મહોપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી ગણિવરના અપૂર્ણ રહેલા રાસને પૂર્ણ કરીને શુભરાતી ભાષાને પરમ આસ્વાદ્ય બનાવી છે.

પ્રતિભાશતક, જ્ઞાનિંદુ વગેરે ગ્રંથોની ટીકામાં કેઈ એક શ્લોકની ટીકામાં આખાને આખા અન્ય ગ્રંથનું ઉદ્ધરણ કરી એની સંક્ષિપ્ત ટીકા પણ ત્યાં રચી દેવાની તથા સ્યાદાદ-ક્રુદ્ધપણતા, ઉપદેશરહસ્ય, દ્વાત્રિશદ્દાત્રિશિકા વગેરે ગ્રંથોની

ટીકામાં અન્ય ગ્રંથોના શ્લોકો સૂત્રોને સાક્ષીરૂપે ટાંકી પ્રાસંગિક ટીકા રચવાની શૈલી જોતાં પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિમહારાજે આવશ્યક નિયુક્તિની ટીકામાં કાર્યોત્સર્ગ અધ્યયનમાં કરેલા ધ્યાન-શતકના સમાવેશની તથા પંચવસ્તુમાં કરેલા સ્તવપરીજ્ઞા અધ્યયનના સમાવેશની યાદી આપી જાય છે. આ રીતે જોતાં તેઓ શ્રીમદે ઘણા ઘણા વિષયોમાં ઘણી ઘણી રીતે પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિમહારાજનું અનુસરણ કરીને ‘લઘુ હરિભદ્ર’ ના નામને સાર્થક કર્યું છે.

આવી પરાક્રાષ્ટપ્રાપ્ત વિદ્વત્તાને વરેલા પૂજ્ય ઉપાધ્યાયજી મહારાજનું હૃદય કેવું ભગવદ્-ભક્તિથી ભરેલું હતું, તેની પ્રતીતિ તેમણે રચેલાં સ્તવનો કરાવી જાય છે.

આવા તર્કવાદી હોવા સાથે સાથે તેઓ પરમ શ્રદ્ધામાંથી પ્રગટેલા ભક્તિથી વિભોર હોય તે સ્થિતિનું દર્શન જ શ્રદ્ધાના સિંચનથી હૃદયને ખૂબ જ ભીનું ભીનું બનાવે તેવું છે.

જગતના બુદ્ધિમાનોને હંકારવાનો કુરંધર બુદ્ધિમાન બાળક જેવો બનીને ભગવાન પાસે કાકલુદી કરતો હોય.

કાલી કાલી ભાષામાં પોતાના ભક્તિભાવને રજુ કરીને ભગવાનના ચરણોમાં બાળભાવે નમતો હોય અને પોતાની આરજૂ વ્યક્ત કરતો હોય.

એક પ્રિયતમા પોતાના પ્રીતમને મનાવવા જેમ નવી નવી રીત અજમાવે અને વિવિધ રીતે પોતાની વીતકંકથા, વિરહની લાગણી દર્શાવી પ્રીતમને રીઝવવા યત્ન કરે એવી રીતે પરમાત્મતત્ત્વ સ્વરૂપ પ્રીતમ સમક્ષ પ્રિયતમાના સ્વરૂપે બિનવતો હોય.

સમર્થ વાદીઓને ય ધ્રુવવી દેનાર, ભયઘ્રસ્ત નજરે પ્રભુ સમક્ષ ચેતો હોય અને પ્રભુ મળ્યાથી નિભર્થતાને અનુભવતો હોય, તો કોકવાર અધ્યાત્માનુભૂતિની મસ્તીથી મસ્ત બનીને પરમાનંદ લૂંટતો હોય. આ દશ્ય જ કેવું અદ્ભુત હોય ? આ બધા જ ભાવો ગૂર્જર ભાષામાં રજૂ કરી જે સ્તવનોની રચના કરી છે, તે રચનાઓ ભક્ત હૃદયને સાધનાકાળમાં ઉદ્ભવતા વિવિધ ભાવો રજૂ કરવામાં સખળ સધિયારો પૂરો પાડે છે.

વીસી, ચોવીસી, સ્તવન, સજગ્રાચ, આધ્યાત્મિક પદો, ભાસ, હરિયાળી, સંવાદ, શતક, ગીતા, અષ્ટપદી, રાસ, કાગ, ચોપાઈ વગેરે શુજરાતી રચનાઓ દ્વારા, પ્રભુ-સ્તવનાથી પ્રારંભીને જૈન દર્શનના પ્રત્યેક પદાર્થોનું નિરૂપણ કરીને સંસ્કૃત-પ્રાકૃતના અનલિપ્ત તત્ત્વજિજ્ઞાસુ વર્ગ ઉપર મહાન ઉપકાર કર્યો છે. આ રચનાઓમા પ્રીતિ, ભક્તિ, વચન, અસંગ અનુબંધોના ભાવો સુંદર રીતે નિરૂપાયા છે.

ભગવાનના શુભો, પોતાના અવશુભો, આત્મનિંદા, ભગવદ્-સમર્પણ, આત્માનુભૂતિ, આધ્યાત્મભાવની ખૂમારી, ભગવાનનું સ્વરૂપ, અંતિમ ભવો કલ્યાણકારિણી સ્થળો, માતા, પિતા, લંછન, શાસન ચક્ષ-ચક્ષિણી વગેરેની માહિતી, આધ્યાત્મિક ભાવો, જ્ઞાનનય, ક્રિયાનય, નિશ્ચયનય, વ્યવહારનય, ઉત્સર્ગ, અપવાદ, સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા, અઢાર પાપસ્થાનકનું સ્વરૂપ, એના વિપાકો સમ્યગ્દર્શનના ૬૭ બોલનું સ્વરૂપ, આઠ દૃષ્ટિનું સ્વરૂપ, ૧૫૦ કલ્યાણકો, અગ્યાર ગણધરો, પ્રતિકંભણી વિધિનો સૂત્રકંભ વગેરેનાં કારણો સ્થાનકવાસી, દિગંબર વગેરે

સાથેના તાત્વિક મતભેદો એમના મિથ્યા-સિદ્ધાંતોની સમા-
લોચના, હિન્માર્ગ પ્રવર્તકોની કઠોર આલોચના, સુચરુ-કૃત્યરુનું
સ્વરૂપ, સમતા-સમાધિભાવમાં સ્થિર રહેવા માટેની સામગ્રી,
અંતિમ સમાધિ માટેની સાધના, પાંચપરમેષ્ઠિનું સ્વરૂપ,
સમ્યક્ત્વના છ સ્થાનો, સંયમ શ્રેણી વગેરે વિષયોના નિરૂપણ
દ્વારા ગુજરાતી સાહિત્યને ખૂબ જ સમૃદ્ધ બનાવી એની
ગરિમાને ગરિષ્ઠ બનાવી છે.

આવા સમૃદ્ધ ગૂર્જર સાહિત્યને ખૂબ જ પરિશ્રમપૂર્વક
સંગ્રહિત કરી તેને વર્ષો પૂર્વે 'ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ ભા.
૧-૨'માં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું.

આ રીતે વિવિધ પ્રકારે તેઓ શ્રીમદે શ્રી જૈન સંઘ
ઉપર કરેલો ઉપકાર વર્ણનાતીત છે, જે ઉપકારોનું સ્મરણ
થતાં જ હૈયું ગદ્ગદિત થઈ જાય છે.

તેઓ શ્રીમદ્દના સ્વર્ગવાસને આ વર્ષે ૩૦૦ વર્ષ
પરિપૂર્ણ થાય છે. જૈન સંઘ ઉપર આવો મહાન ઉપકાર
કરનાર મહર્ષિના સાંગોપાંગ જીવન ઐસંગોની કે એમના જન્મ
સ્વર્ગવાસના દિવસની નોંધ મેળવવા પણ આપણે લાગ્યશાળી
બની શક્યા નથી, એ ખેદની વાત છે. આવા સમર્થ સાહિત્ય-
સર્જક મહાપુરૂષે પોતાના જીવન ઉપર પ્રકાશ પાડે એવું કંઈ
હાખ્યું નથી. એ એમની અત્યુજ્જ્વલતાની પ્રતીતિ કરાવે છે.
અને તે કાળના અન્ય સાહિત્યસર્જકે પણ એની નોંધ ન
લીધી એ પણ દર્શાવે છે કે તેઓશ્રીએ કેવા કપરા સંજોગોમાં
અને કેવા કેવા લોકોનો વિરોધ વેઠીને માર્ગરક્ષા કરી હશે
અને એ માર્ગ-રક્ષાના કૃણરૂપે એમને અને એમના રચેલા

સાહિત્યને પણ કેવા કેવા લોકોની અપ્રીતિના લોગ પશુ બનવું પડ્યું હશે. લગભગ તેઓ શ્રીમદ્દના સમકાલીન પૂ. કાલિ-વિજયજી મહારાજે રચેલ “સુજસવેલી ભાષ” જે આજે ન મળ્યો હોત તો થોડી પણ જે એમનાં જીવનની માહિતી મળે છે, તે પણ આજે આપણને મળત કે કેમ તે સવાલ છે.

સમગ્ર જૈન સંઘ ઉપર મહાન ઉપકાર કરનાર આ મહર્ષિના ગ્રંથોના અધ્યયન દ્વારા મારા અંગત જીવનમાં પણ જે મહાન ઉપકાર થયો છે, તેને હું શબ્દો દ્વારા વાંચો આપી શકું તેમ નથી.

ભલે તેઓ નંદર દેહે મને નથી મળ્યાં પણ અક્ષર દેહે જરૂર મળ્યા છે.

ભલે તેઓ પ્રત્યક્ષરૂપે મારા ગુરુદેવ નથી પણ પરોક્ષરૂપે તો તે મારા આત્મોદ્ધારક, પથદર્શક ગુરુદેવ છે જ.

ભલે એમના નંદરદેહની ઉપાસના હું ન કરી શક્યો પણ અક્ષરદેહની ઉપાસનાની ચત્કચિત જે તક મને મળી છે તે દ્વારા હું મારી જાતને ધન્ય માનું છું. ઉપાસના કેટલી અને કેવી કરી શક્યો એ મારી પાત્રતા અને પુરુષાર્થને આધીન છે. પણ જે મને તક મળી છે, તે મારા ભાગ્યની નિશાની છે. એમ હું જરૂર માનું છું.

માટે જ જ્યારે પરમશાસનપ્રભાવક, અનેકાન્તોભાસંતિમિર-તરણિ, સંઘસ્થવિર, સુવિશ્વાલગચ્છાધિપતિ, વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ, પરમગુરુદેવ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વર મહા-રાજાએ મને ગુજરાત સાહિત્ય સંઘલ ભાગ-૧ ના પુનર્મુદ્રણ

માટે સંપાદનનું કાર્ય કરવા આજ્ઞા કરી અને તેઓ શ્રીમદ્દના આજીવન અતેવાસી પૂજ્યપાદ પ્રશાંતમૂર્તિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયમહોદયસૂરીશ્વરજી મહારાજને મને એ માટે પ્રેરણા કરવા દ્વારા તેઓશ્રીમદ્દના અક્ષરદેહની ઉપાસના કરવાની તક આપી, ત્યારે મેં અંતઃકરણપૂર્વક ખૂબ જ ધન્યતા અનુભવી છે.

ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહના બીજા ભાગમાં જંબૂસ્વામીનો રાસ, અને દ્રવ્યગુણપર્યાયનો રાસ ટળા સાથે છપાયેલો છે. તેમજ તેઓશ્રીએ પૂર્ણ કરેલ શ્રીપાળ રાસ સિવાયની લગભગ ઉપલબ્ધ થયેલી ગુજરાતી તમામ કૃતિઓ આ પહેલા ભાગમાં સમાવી લીધી છે. પહેલા ભાગની પહેલી આવૃત્તિમાં આપેલ શુદ્ધિવૃદ્ધિપત્રકના આધારે શુદ્ધિવૃદ્ધિ કરવા સિવાય બીજો કોઈ ફેરફાર નવી આવૃત્તિમાં કર્યો નથી. પહેલી આવૃત્તિમાં પેજ ૭૪, ૭૫ ઉપર છપાયેલ સ્તવનની પહેલી અડધી ગાથા બીજી આવૃત્તિ છપાયા બાદ ‘શાંતિ સૌરભ’ ત્રિશતાપ્તિદ વિશેષાંક પેજ ૭૧ ઉપર જોવા મળી, આથી તેનો શુદ્ધિપત્રકમાં ઉમેરો કર્યો છે.

અન્ય ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ ભા. ૧ ના છપાયેલ ફરમાનું શુદ્ધિદર્શન તૈયાર કરી આપવા બદલ પરમ તપસ્વી પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી નરચન્દ્રવિજયજી મહારાજ તથા મારા આત્મિક ઉત્થાનની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિમાં વાત્સલ્યભાવે સદાયે આશીર્વાદ આપી મારા ઉત્સાહની અભિવૃદ્ધિ કરનાર મારા ગુરુદેવ આજીવન ગુરુચરણસેવી, વર્ધમાન તપોનિધિ પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી ગુણયશવિજયજી મહારાજના ઉપકારોનું આ કાણું સ્મરણ કરી વંદના કરું છું.

પ્રાંતે જિન શાસન રક્ષા સમિતિ લાલબાગ દ્વારા યશોદય પ્રકાશનના ઉપક્રમે પ્રકાશિત થતા ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહમાં પ્રકાશિત થયેલ આર્થા અણુમોહ સાહિત્યની ઉપાસના દ્વારા દેવ-તત્ત્વ, શુદ્ધતત્ત્વ અને ધર્મતત્ત્વની તાત્ત્વિક ઉપાસના દ્વારા આપણા સૌને આત્મા પરમાત્મતત્ત્વનો સાચાત્કાર કરનાર અને એ જ એકની એક સદા માટેની શુભાભિલાષા.

૨૦૪૩, વૈ.વ ૧૩, સોમવાર
શ્રીપાલનગર જૈન ઉપાશ્રય,
વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૬.

વર્ધમાન તપોનિધિ પૂજ્ય મુનિરાજ
શ્રી ગુણુયશવિજયજી
મહારાજનો વિનેય
—મુનિ કીર્તિયશવિજય

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय —

श्रीमद् यशोविजयश्च गण्डिवर विरचित —

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

❀ १-स्तवन-विभाग ❀

ચોવીશી-પંહતી

....

શ્રી ઋષભદેવ જિન સ્તવન

—(*)—

[મહાવિદ્ધ ક્ષેત્ર સોહામણ્ય—એ દેશી]

જગજીવન જગવાલહો, મરૂદેવીનો નંદ લાલરે;
સુખ ફીકે સુખ ઉપજે, દરિશણ અતિહી આણુંદ. લાં ૪૦ ૧
આંખડી અંબુજ પાંખડી, અષ્ટમીશશિસમ લાલ; લાં
વદન તે શારદ ચંદલો, વાણી અતિહિ રસાળ. લાં ૪૦ ૨
લક્ષણ અંગે વિરાજતાં, અડહિયસહસ ઉદાર; લાં
રેખા કર ચરણાદિકે, અભ્યંતર નહિ પાર લાં ૪૦ ૩
ઈંદ્ર ચંદ્ર રવિ ગિરિ તણા, શુણ લેઈ ધડીયું અંગ; લાં
ભાગ્ય કિહાં થકી આવીયું, અચરિજ એહ ઉત્તંગ. લાં ૪૦ ૪
શુણ સઘળા અંગી કર્યા, દૂર કર્યા સવિ દોષ; લાં
જ્ઞાનક જશવિજયે શુણ્યો, દેનો સુખનો પોષ. લાં ૪૦ ૫

શ્રી અનિર્ણનાથ જિન-સ્તવન

(૪) —

[નિઠરડી વેરણ હોઈ રહી—એ દેશી]

અનિતનિણું કર્યું પ્રીતડી, સુજ ન ગમે હો ખીળનો સંગ કે;
માલતી ફૂલે મોહીયો, કિમ બેસે હો બાવળતરૂં લૂંગ કે. અ૦ ૧
ગંગાજળમાં બે રમ્યા, કિમ છિદ્ધર હો રતિ પામે મરાળ કે;
સરોવરજળ જલધર વિના, નવિ આહે હો જગ આતકળાળ કે.

અ૦ ૨

કોકિલ કલકૂજિત કરે, પામી મંજરી હો પંજરી સહકાર કે;
આછાં તરૂંચર નવિ ગમે ગિર્યાશું હો હોયે શુણનો ખ્યાર કે.

અ૦ ૩

કમલિની કિનકર કર અહે, વડી કુસુકિની હો ધરે અંદરું પ્રીત કે;
ગૌરી ગિરીશ ગિરિધર વિના, નવિ આહે હો કમળા નિજ ચિત્ત કે.

અ૦ ૪

તિમ પ્રભુર્યું સુજ મન રમ્યું, ખીજશું હો નવિ આવે દાય કે;
શ્રીનયવિજય સુશુરૂતણો, વાચક જશ હો નિત નિત શુભ ગાય કે.

અ૦ ૫

શ્રી સંલવનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[મન ઋધુકર મોહી રહ્યો—એ દેશી]

સંલવજિનવર વિનતિ, અવધારો શુણ્ણાતારે;
ખામી નહિ સુજ ખિજમતે, કદિય હોર્યો ફળહાતારે. સં૦ ૧

કરનેહી ઉભો રહું, રાત દિવસ તુમ ધ્યાનેરે;
 ને મનમાં આણો નહિ, તો શું કહિયે થાનેરે. સં ૦ ૨
 ખોટ ખળને કેા નહિ, દીને વંછિત દાનોરે;
 કરણાનજરે પ્રભુ તણી, વાધે સેવક વાનોરે. સં ૦ ૩
 કાળલખિ નહિ મતિ ગણે, ભાવલખિ તુમ હાથેરે;
 લકષ્મીનંદુ પણ ગજ બચ્ચું, ગાળે ગજવર સાથેરે. સં ૦ ૪
 દેશો તો તુમહી લલા, બીજા તો નવિ યાચુંરે;
 વાચક જશ કહે સાંઈશું, ફળશે એ મુજ સાચુંરે. સં ૦ ૫

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[સ્વયો હો પ્રભુ—એ દેશી]

દીઠી હો પ્રભુ દીઠી જગચર તુજ,
 મૂરતિ હો પ્રભુ મૂરતિ મોહનવેલડીલ;
 મીઠી હો પ્રભુ મીઠી તાહરી વાણી,
 લાગે હો પ્રભુ લાગે જેસી શેલડીલ. ૧

જાણું હો પ્રભુ જાણું જન્મ કયથ્ય,
 ને હું હો પ્રભુ ને હું તુમ સાથે મિલ્યોલ;
 સુરમણિ હો પ્રભુ સુરમણિ પામ્યો હથ્ય,
 આંગણે હો પ્રભુ આંગણે મુજ સુરતર ફળ્યોલ. ૨

જાન્યા હો પ્રભુ જાન્યા પુણ્ય અંકૂર,
 માન્યા હો પ્રભુ મુહ માન્યા પાસા બળ્યાલ;

વૂઠા હો પ્રભુ વૂઠા અમીરસ મેહ,
 નાઠા હો પ્રભુ નાઠા અશુભ શુભ દિન વળ્યાંજી. ૩
 બૂખ્યાં હો પ્રભુ બૂખ્યાં મિથ્યાં ઘૃતપૂર,
 તરસ્યાં હો પ્રભુ તરસ્યાં દિવ્યઉદક મળ્યાંજી;
 થાક્યાં હો પ્રભુ થાક્યાં મિથ્યાં સુખપાલ
 આહતાં હો પ્રભુ આહતાં સજ્જન હેજે હળ્યાંજી. ૪
 દીવો હો પ્રભુ દીવો નિશા વન ગેહ,
 સાથી હો પ્રભુ સાથી થલે જળ નૌ મિલીજી;
 કલિયુગે હો પ્રભુ કલિયુગે હુલ્લહો મુજ,
 દરિશણ હો પ્રભુ દરિશણ લહું આશા ફળીજી. ૫
 વાચક હો પ્રભુ વાચક જશ તુમ દાસ,
 વિનવે હો પ્રભુ વિનવે અભિનંદન સુણોજી;
 કઈયે' હો પ્રભુ કઈયે' મ દેરયો છેહ,
 દેને હો પ્રભુ દેને સુખ દરિશણ તણોજી. ૬

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[જાંઝરીયા મુનિવર ધન્ય ધન્ય તુમ અવતાર—એ દેશ]

સુમતિનાથ શુણ્ણશ્યું મીલિજી, વાઘે મુજ મન પ્રીતિ;
 તેલખિંદુ જિમ વિસ્તરેજી, જળમાંહિ ભલી રીતિ,
 સોભાગી જિનશું, લાગ્યો અવિહત રંગ. સો. ૧
 સજ્જનશું જે પ્રીતડીજી, છાની તે ન રખાય;
 પરિમલ કસ્તૂરીતણોજી, મહી માંહિ મહકાય. સો. ૨

અંશુલીયે' નવિ મેરૂ ઢંકાયે, છાબડીયે' રવિ તેજ;
અંજલિમાં જિમ ગંગ ન માએ, મુજ મન તિમ પ્રભુ હેજ. સો. ૩
હુઓ છિપે નહિ અંધર અરૂણ જિમ, ખાતાં પાન સુરંગ;
પીવત ભરભર પ્રભુશુભું ખ્યાલા, તિમ મુજ પ્રેમ અલંગ. સો. ૪
ઢાંકી ઇક્ષુ પરાળશું, ન રહે લહી વિસ્તાર;
વાચક જશ કહે પ્રભુતણે, તિમ મુજ પ્રેમ પ્રકાર. સો. ૫

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[સહજ સલુણા હો સાધુ—એ દેશી]

પદ્મપ્રભ જિન જઈ અલગા રહ્યા, જિહાંથી નાવે લેખોલ,
કાગળ ને મિસી જિહાં નવિ સંપળે, ન ચલે વાટ વિશેષોલ,
સુશુભ સનેહા દે કલિય ન વિસરે. સુ. ૧
ઈહાંથી તિહાં જઈ કોઈ આવે નહિ, જેહ કહે સંદેશોલ;
જેહનું મિલનું દે દોહિલું તેહનું, નેહ તે આપ કિલેશોલ. સુ. ૨
વીતરાગનું દે રાગ તે એકપખો, કીજે કવણ પ્રકારોલ;
ગોઠો દોઠે દે સાહિબ વાજમાં, મન નાણે અસવારોલ. સુ. ૩
સાચીભંકિત દે ભાવનરસ કહી, રસ હોયે' તિહાં દોથ રીઝેલ;
હોહોહોટેદે જિહું રસરીઝથી, મનના મનોરથ સીઝેલ. સુ. ૪
પણુ શુભવંતા દે ગોઠે ગાલએ, મોટા તે વિશ્રામલ;
વાચક જશ કહે એહજ આસરે, મુખ લહું ઠામોઠામલ. સુ. ૫

શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[લાજલદે માત મદહાર—એ દેશી]

શ્રી સુપાર્શ્વજિનરાજ, તું ત્રિભુવન શિરતાજ;
 આજ હો છાજે રે, ઠકુરાઈ પ્રભુ તુજ પદતણીલ. ૧
 દિવ્યધ્વનિ સુરફૂલ, ચામર છત્ર અમૂલ;
 આજ હો રાજે રે, ભામંડલ ગાજે હુંહુભિલ. ૨
 અતિશય સહજના ચપાર, કર્મખખ્યાથી ઇચાર;
 આજ હો કીધા રે, ઐગણીસ સુરગણભાસુરેલ. ૩
 વાણી શુભ પાંત્રીશ, પ્રાતિહારજ જગદીશ;
 આજ હો રાજે રે, દિવાજે છાજે આઠંથુંલ. ૪
 સિંહાસન અશોક, બેઠા મોહે લોક;
 આજ હો સ્વામી રે, શિવગામી વાચક જશ થૂંધયોલ. ૫

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-સ્તવન

—(૨)—

[ધણુરાઢેલાની—દેશી રાગ કેદારી]

ચંદ્રપ્રભજિન સાહિબા રે, તુમે દો ચતુરસ્રજણ; મનના માન્યા;
 સેવા જણો દાસની રે, દેશ્યો કળ નિવારણ. મ૦
 આવો આવો રે ચતુર સુખસોગી, કીજે વાત એકાંત અસોગી;
 શુભ ગોઠે પ્રગટે પ્રેમ. મ૦ ૧
 ઓધું અધિક પણ કહે રે, આસંગાયત બેહ; મ૦
 આપે કળ જે અણકલાં રે, ગિર્યો સાહિબ તેહ. મ૦ ૨

દીન કહ્યા વિષુ દાનથી રે, દાતાની વાધે મામ; મં
જળ દીથે' ચાતક ખીજવી રે, મેઘ હુઓ તેણે શ્યામ. મં ૩
પિઉ પિઉ કરી તુમને જપું રે, હું ચાતક તુમે મેહ; મં
એક-લહેરમાં હઃખ હરો રે, વાધે બમણો નેહ. મં ૪
મોહું વહેલું આપવું રે, તો શી ઢીલ કશય; મં
વાચક જશ કહે જગધણી રે, તુમ તૂઠે સુખ થાય. મં ૫

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સુણો મેરી સુજની રજની ન જવેરે—એ દેશી]

લધુ પણ હું તુમ મન નવિ માવું રે,
જગશુર તુમને' દિલમાં લાવું રે;
કુણને દીજે એ શાખાશી રે,
કહો શ્રી સુવિધિજિણુંદ વિમાશી રે.

લૃ ૧

સુજ મન અણુમાંહિ ભકિત છે ઝાઝી રે,
તેહ ફરીનો તું છે માણ રે;
યોગી પણ જે વાત ન જાણે રે,
તે અચરિજ કુણથી હુઓ ટાણે રે.

લૃ ૨

અથવા ધિરમાંહી અધિર ન માવે રે,
મોટો ગજ ફરપણમાં આવે રે;
જેહને તેજે યુદ્ધિ પ્રકાશી રે,
તેહને દીજે એ શાખાશી રે.

લૃ ૩

ઉર્ધ્વમૂલ તરૂંઝર અથ શાખા રે,
 છંદપુરાણે એહવી છે ભાખા રે,
 અચરિજ વાળે અચરિજ કીધું રે,
 ભકતે સેવક કારજ સીધું રે. લૃ ૪
 લાડ કરી જે બાળક બોલે રે,
 માતપિતા મન અમીયને તોલે રે,
 શ્રી નયવિજય વિબુધનો શીજ રે,
 જશ કહે એમ બાણે જગરીશ રે. લૃ ૫

શ્રી શીતલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[અલિ અલિ કદી આવેગો—એ દેશી]

શ્રીશીતલજિન લેટીએ, કરી ભકતે 'ચોખ્ખું' ચિત્ત હો;
 તેહશ્યું કહો છાનું કિશ્યું, જેહને સોંખ્યાં તન મન વિત્ત હો. શ્રીં ૧
 હાયકનામે છે ઘણા, પણ તું સાચર તે કૂપ હો;
 તે બહુ ખબુઆ તગતગે, તું દિનકર તેજ સ્વરૂપ હો. શ્રીં ૨
 મોટો બાણી આદર્યો, હારિદ્ર ભાંભે જગતાત હો;
 તું કરૂણાવંત શિરોમણિ, હું કરૂણાપાત્ર વિખ્યાત હો. શ્રીં ૩
 અંતર્યામી સવિ લહો, અમ મનની જે છે વાત હો;
 મા આગળ મોસાળનાં, શ્યા વરણુવવા અવહાત હો. શ્રીં ૪
 બાણે તો તાણે કિશ્યું, સેવા કળ દીજે દેવ હો;
 બાચક જશ કહે દીલની, એ ન ગમે મુજ મન દેવ હો. શ્રીં ૫

શ્રી ઐયાંસનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કરમ ન છુટેરે પ્રાણીઆ—એ દેશી]

તુમે બહુમૈત્રી રે સાહિબા, માહરે તો મન એક;
તુમ વિષુ ખીજે રે નહિ ગમે, એ મુજ મોટી રે ટેક,
શ્રી ઐયાંસ કૃપા કરો. ૧

મન રાખો તુમે સવિ તણાં, પણ કિહાંએક મલી જાઓ;
લલચાઓ લખ લોકને, સાથી સહજ ન થાઓ. શ્રી૦ ૨
રાગભરે જનમન રહો, પણ ત્રિહુંકાળ વૈરાગ;
ચિત્ત તુમારા રે સમુદ્રનો, કોઈ ન પામે રે તાગ. શ્રી૦ ૩
એહવાશું ચિત્ત મેળવ્યું, કેળવ્યું પહેલાં ન કાંઈ;
સેવક નિપટ અધુજ છે, નિરવહશો તુમે સાંઈ. શ્રી૦ ૪
નિરાગીશું રે કિમ મિલે, પણ મળવાનો એકાંત;
વાચક જશ કહે મુજ મિલ્યો, લકતે કામણ તાંત. શ્રી૦ ૫

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તવન

—(૫)—

[મોતીકાની—અથવા સાહિબા મોતીકોરે હમારો—એ દેશી]

સ્વામિ તુમે કાંઈ કામણ કીધું, ચિત્તડું અમારું ચોરી લીધું;
સાહિબા વાસુપૂજ્ય જિણુંદા, મોહના વાસુપૂજ્ય.
અમે પણ તુમશું કામણ કરશું, લકતે ગ્રહી મનધરમાં ધરશું. સા૦ ૧

મનઘરમાં ધરીયા ઘરશોભા, દેખત નિત્ય રહેશે થિર થોભા;
મનવકુંઠ અકુંઠિતભગતે, યોગી ભાષે અનુભવ યુગતે. સાં ૨
કલેશે વાસિત મન સંસાર, કલેશરહિત મન તે ભવપાર;
જો વિશુદ્ધ મન ઘર તુમે આયા, પ્રભુ તો અમે નવનિધિ ઋદ્ધિ પાયા.

સાં ૩

સાત રાજ અલગા જઈએઠા, પણ ભગતે અમ મનમાંહિ પેઠા;
અળગાને વળગ્યા જે રહેવું, તે ભાણા ખડખડ દુઃખ સહેવું. સાં ૪
ધ્યાતા ધ્યેય ધ્યાન ગુણ એકે, ભેદ છેદ કરશું હવે ટેકે;
ખીરનીર પડે તુમશું મિલશું, વાચક જશ કહે હેજે હળશું. સાં ૫

શ્રી વિમલનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[નમોરે નમો શ્રી શત્રુંજય ગિરિવર—એ દેશી]

સેવો ભવિયાં વિમલજિનેસર^૧, દુલ્લહા સજ્જન સંગાલ;
એહવા પ્રભુનું દરિશણ લહેવું, તે આળસમાંહિ ગંગાલ. સેં ૧
અવસર પામી આળસ કરશે, તે મૂરખમાં પહેલોલ;
ભૂખ્યાને જિમ થેખર દેતાં, હાથ ન માંડે ઘડેલોલ. સેં ૨
ભવ અનંતમાં દરિશણ દીકું, પ્રભુ એહવા દેખાડેલ;
વિકટ ગ્રંથિ જે પોળ પોળિયો, કર્મ વિવર ઉઘાડેલ. સેં ૩
તત્ત્વ પ્રીતિકર પાણી પાએ, વિમલાલોકે આંજિલ;
લોચણ શુરૂ પરમાત્મ દિએ તવ, ભ્રમ નાંખે સવિ ભાંજિલ. સેં ૪
ભ્રમ ભાંખ્યો તવ પ્રભુશું પ્રેમે, વાત કરું મન ખોલીલ;
સરલતણે 'જે' હીયડે આવે, તેહ જણાવે ખોલીલ. સેં ૫

શ્રીનયવિનય વિબુધ પથ સેવક, વાચક જશ કહે સાચું છું;
કોડિ કપટ ભે કોઈ દિખાવે, તોહી પ્રભુ વિષુ નાવિ રાચું છું. સો ૬

શ્રી અનંતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સાહેલડીયાં—એ દેશી]

શ્રી અનંતજિનશું કરો સાહેલડીયાં, ચોલ મલકનો રંગ રે-
શુણુ વેલડીયાં;

સાચો રંગ તે ધર્મનો-સાં, બીજો રંગ પતંગરે. શુ ૧
ધર્મરંગ જિરણુ નહિ-સાં, દેહ તે જિરણુ થાયરે; શુ ૦
સોનું તે વિણુસે નહિ-સાં, ઘાટઘડામણુ જાયરે. શુ ૨
તાંધું જે રસ વેધીધું-સાં, તે હોએ જાયું હેમરે; શુ ૦
ફરિતાંધું તે નવિ હોવે-સાં, એહવો જગગુર પ્રેમરે શુ ૦ ૩
ઉત્તમ શુણુ અનુરાગથી-સાં, લહિએ ઉત્તમ ઠામરે; શુ ૦
ઉત્તમ નિજ મહિમા વધે-સાં, દીપે ઉત્તમ ધામરે. શુ ૦ ૪
ઉદકખિંદુ સાયર ભલ્યો-સાં, જિમ હોય અખય અભંગરે; શુ ૦
વાચક જશ કહે પ્રભુશુણુ-સાં, તિમ મુજ પ્રેમ પ્રસંગરે. શુ ૦ ૫

શ્રી ધર્મનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[બેકલે લાર ધણો છે રાજ વાતો કેમ કરો છો—એ દેશી]

ધાંશું પ્રેમ બન્યો છે રાજ, નિરવહર્યો તો લેએ.
મેં રાગી પ્રભુ થેં છો નિરાગી, અણબુગતે હોએ હાંસી;
એકપખો જે નેહ નિરવહર્યો, તેમાં ફીસી શાભાશી. ધાં. ૧

નિરાગી સેવે કાંઈ હોવે, ઈમ મનમે' નવિ આણું;
 કળે અચેતન પણુ જિમ સુરમણિ, તિમ તુમ ભક્તિ પ્રમાણું. થાં. ૨
 ચંદન શીતલતા ઉપજાવે, અગ્નિ તે શીત મિટાવે;
 સેવકનાં તિમ દુઃખ ગમાવે, પ્રભુશુણુ પ્રેમસ્વભાવે. થાં. ૩
 વ્યસન ઉદય જલધિ જે આણુ હરે, શશિને તેજ સંખ'ધે;
 આણુસંખ'ધે કુમુદઆણુ હરે, શુદ્ધસ્વભાવપ્રખ'ધે. થાં. ૪
 દેવ અનેરા તુમથી છોટા, થે' જગમે' અધિકેશ;
 જશ કહે ધર્મજિણેસર ચાશું, દિલ માન્યા હે મેરા. થાં. ૫

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ધકુલિયો મૂઠયો સરોવરિયારી પાળે અથવા
 દાતણ મોડયો સુગણી જાઈ તણોજી-એ દેશી]
 ધન દિન વેલા ધન ધડી તેહ,
 અચિરાદો નંદન જિન જદિ લેટશુંજી;
 લાહિશું રે સુખ દેખી મુખઅંદ,
 વિરહવ્યથાનાં દુઃખ 'સવિ મેટશુંજી.—૧
 જાણ્યો રે જેણે તુજ શુણુ લેશ,
 ખીજારે રસ તેહને મન નવિ ગમેજી;
 આખ્યો રે જેણે અમી લવલેશ,
 બાકસખુઠસ તસ ન રૂચે કિમેજી.—૨
 તુજ સમકિતરસસ્વાદનો જાણુ,
 પાપ કુભકતે બહુ દિન સેવીયુંજી;

સેવે જો કર્મને યોગે તોહિ,
 વાંછે તે સમક્ષિત અમૃત ધુરિ લિખ્યુંછ.—૩
 તાહરું ધ્યાન તે સમક્ષિતરૂપ,
 તેહજ જ્ઞાન ને ચારિત્ર તેહ છેછ;
 તેહથી રે જાએ સઘળાં પાપ,
 ધ્યાતારે ધ્યેય સ્વરૂપ હોયે પછેછ.—૪
 દેખી રે અદ્ભુત તાહરું રૂપ,
 અચરિત્ર ભવિક અરૂપિપદ વરેછ;
 તાહરી ગત તું જાણે દેવ,
 સમરણ ભજન તે વાચક જશ કરેછ.....૫

શ્રી કુંથુનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સાહેલાં હે—એ દેશી]

સાહેલાંહે કુંથુજિણેસર દેવ, રતન દીપક અતિ દીપતો હો લાલ; ૧
 સાં મુજ મનમંદિરમાંહે, આવે જો અરિણદ છપતો હો લાલ. ૧
 સાં મિટે તો મોહ અધાર, અવલવ તેજે જળહળે હો લાલ; ૨
 સાં ધૂમકપાય ન રેખ, ચરણચિત્રામણ નવિ ચળે હો લાલ ૨
 સાં પાત્ર કયે નહિ હેઠં, સૂરજ તેજે નવિ છિયે હો લાલ; ૩
 સાં સર્વ તેજતું તેજ, પહેલાંથી વાધે પછે હો લાલ. ૩
 સાં જેહ ન મરૂતને ગમ્ય, અચલતા જે નવિ લહે હો લાલ; ૪
 સાં જેહ સદા છે રમ્ય, પુષ્ટ શુણે નવિ કૃશ રહે હો લાલ. ૪
 સાં પુદ્ગલ તેલ ન ખેપ, જેહ ન શુદ્ધદશા દહે હો લાલ; ૫
 સાં શ્રીનયવિજય સુશીશ, વાચક જશ એણિપરે કહે હો લાલ. ૫

શ્રી અરનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[આસણરાયોગી—એ દેશી]

શ્રી અરજિન લવજલનો તારે, મુજ મન લાગે વારેરે;
મનમોહન સ્વામી.

ખાંદા અહિં જે લવિજન તારે, આણે શિવપુર આરે રે. મં ૧
તપ જપ મોહ મહા તોફાને, નાવ ન ચાલે માને રે; મં
પણ નવિ લાય મુજ હાથોહાથે, તારે તે છે સાથે રે. મં ૨
ભગતને સ્વર્ગ સ્વર્ગથી અધિકું, જ્ઞાનીને ક્ષણ દેઈ રે; મં
કાયાકંઠ વિના ક્ષણ લહીએ, મનમાં ધ્યાન ધરેઈ રે. મં ૩
જે ઉપાય બહુવિધની રચના, યોગમાયા તે બણો રે; મં
શુદ્ધ દ્રવ્ય શુભ પર્યાય ધ્યાને, શિવ દિયે પ્રભુ સપરાણો રે. મં ૪
પ્રભુ પદ વળગ્યા તે રહ્યા તાબ, અળગા અંગ ન સાબ રે; મં
વાચક જશ કહે અવર ન ક્યારે, એ પ્રભુના શુભ ગાઉ રે. મં ૫

શ્રી મલ્લિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[નાભિરાયકે બાર—એ દેશી]

તુજ મુજ રીઝળી રીઝ, ખટપટ એહ ખરીરી;
લટપટ નાવે કામ, ખટપટ ભાંજ પરીરી ૧
મલ્લિનાથ તુજ રીઝ, જન રીઝે ન કૂચેરી;
હોય રીઝણનો ઉપાય, સાહસ કાં ન જૂએરી. ૨

દુશરાધ્ય છે લોક, સહુને સમ ન શશીરી;
 એક દુહવાએ ગાઠ એક જો બોલે હસીરી. ૩
 લોકલોકોત્તર વાત, રીઝ છે દોઈ જૂઠરી;
 તાત ચક્ર ધુર પૂજ્ય, ચિંતા એહ હૂંઈરી. ૪
 રીઝવેલો એક સાંઈ, લોક તે વાત કરેરી;
 શ્રીનયવિજય સુશિખ્ય, એહીજ ચિત્ત ધરેરી. ૫

શ્રી મુનિમુન્નત જિન-સ્તવન

—(*)—

[પાંડવ પાંચે વંદતા—એ દેશી]

મુનિમુન્નત જિન વંદતાં, અતિ ઉદ્ધસિત તન મન થાય રે;
 વદન અનોપમ નિરખતાં, મારાં ભવભવનાં દુખ જાય રે. ૧
 જગતશુદ્ધ જગતો મુખકંદ રે, મુખકંદ અમંદ આનંદ. ૧૦ ૧
 નિશીદિન સૂતાં જગતાં, હીયડાથી ન રહે દૂર રે;
 જખ ઉપકાર સંભારીયે, તખ ઉપજે આણુંદ પૂર રે. ૧૦ ૨
 પ્રભુ ઉપકાર શુભે ભર્યા, મન અવશુણ એકે ન સમાય રે;
 શુણ શુણ અનુખંધી હુઆ, તે તો અક્ષયભાવ કહાય રે. ૧૦ ૩
 અક્ષયપદ દિએ પ્રેમ જે, પ્રભુનું તે અનુભવ રૂપ રે;
 અક્ષરસ્વરગોચર નહિ, એ તો અકલ અમાય અરૂપ રે. ૧૦ ૪
 અક્ષર શોડા શુણ ઘણા, સબજનના તે ન લિખાય રે;
 વાચક જશ કહે પ્રેમથી, પણ મનમાહે પરમાય રે. ૧૦ ૫

શ્રી નમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ધન ધન સંપત્તિ સાચો રાજા—એ દેશી]

શ્રીનમિજિનની સેવા કરતાં, અલિય વિઘન સવિ દૂર નાસેજી;
 અષ્ટ મહાસિદ્ધિ નવનિધિ લીલા, આવે બહુ મહામૂર પાસેજી. શ્રીં ૧
 મયમત્તા અંગણ ગજ ગાળે, રાજે તેજતૂખાર તે ચંગાજી;
 બેટા બેટી બાંધવ બેડી, લહીયેં બહુ અધિકાર રંગાજી. શ્રીં ૨
 વદલભસંગમ રંગ લહીજે, અણવાહલા હોયે દૂર સહજેજી;
 વાંછાતણો વિલંબ ન દૂબે, કારજ સીઝેં ભૂરિ સહજેજી. શ્રીં ૪
 ચંદ્રકિરણ ચશ ઉજવલ ઉલ્લસે, સૂર્ય પ્રતાપી દીપેજી;
 જે પ્રભુ ભકિત કરે નિત્ય વિનયેં, તે અરીયણ બહુ પ્રતાપી
 જીવેજી. શ્રીં ૪

મંગળમાળા લલિતવિશાળા, બાળા બહુલે પ્રેમે રંગેજી;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ પથ સેવક, કહે લહિયે પ્રેમસુખ અંગેજી. શ્રીં ૫

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[આટલા દિન હું બણતો રહ્યાં—એ દેશી]

તોરણથી રથ ફેરી ગયા રે હાં, પશુઆં શિર દેઈ દોષ મેરે વાલમા;
 નવલવ નેહ નિવારીયો રે હાં, રયો બેઈ આવ્યા બેષ. મેં ૧
 ચંદ્રકલંકી જેહથી રે હાં, રામ ને સીતા વિયોગ; મેં
 તેહ કુરંગને વચણડે રે હાં, પતી આવે કુણ લોક? મેં ૨
 ઉતારી હું ચિત્તથી રે હાં, મુગતિ ધૂતારી હેત; મેં
 સિદ્ધ અનંતે ભોગવી રે હાં, તેહશ્યું કવણ સંકેત. મેં ૩

પ્રીત કરતાં સોહલી રે હાં, નિરવહતાં જન્મલ; મેં
જેહવો વ્યાલ ખેલાવવો રે હાં, જેહવી અગનની ઝાળ. મેં ૪
જે વિવાહ અવસર દિઓ રે હાં, હાથ ઉપર નહિ હાથ; મેં
દીક્ષા અવસર દીજીયે' રે હાં, શિર ઉપર જગનાથ. મેં ૫
ઈમ વિલવતી રાજુલ ગઈ રે હાં, નેમિ કને મત લીધ; મેં
વાચક યશ કહે પ્રણુમીયે' રે હાં, એ કંપતી દોય સિદ્ધ. મેં ૬

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-મહાર]

વામાનંદન જિનવર, મુનિવરમાં વડો રે; કેં સું
જિમ સુરમાંહી સોહે સુરપતિ પરવડો રે; કેં સું
જિમ ગિરિમાંહી સુરાચલ, મૃગમાંહી કેસરી રે; કેં મૃં
જિમ અંદન તરૂંમાંહી, સુભટમાંહી મુરઅરી રે. કેં સું ૧
નદીયાંમાંહી જિમ ગંગ, અનંગ સુરૂપમાં રે; કેં અં
કુલમાંહી અરવિંદ, ભરતપતિ ભૂપમાં રે; કેં ભં
ઐરાવણ ગજમાંહી,, ગરૂડ ખગમાં યથા રે; કેં ગં
તેજવંતમાંહી ભાણુ, વખાણુમાંહી જિનકથા રે. કેં વં ૨
મંત્રમાંહી નવકાર, રતનમાંહી સુરમણિ રે; કેં રં
સાગરમાંહી સ્વયંભૂરમણુ શિરોમણિ રે; કેં રં
શુકલધ્યાન જિમ ધ્યાનમાં, અતિ નિરમળપણે રે; કેં અં
શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક ઈમ ભણે રે. કેં સેં ૩

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-ધનાશ્રી]

ગિરિઆરે ગુણુ તુમ તણા, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા રે;
 સુણુતાં શ્રવણે અમી ઝરે; મારી નિરમળ થાએ કાયા રે. ગિ० ૧
 તુમ ગુણુગણુ ગંગાજળે, હું ઝીલી નિરમળ થાઉં રે;
 અવર ન ધંધો આઢરું, નિશિકિન તોરા ગુણુ ગાઉં રે. ગિ० ૨
 ઝીલ્યા જે ગંગાજળે, તે છીલ્લરજળ નવી પેસે રે;
 માલતિ ફૂલે મોહિયા, તે બાવળ જઈ નવિ બેસે રે. ગિ० ૩
 ઇમ અમહે તુમહુ ગુણુ ગોઠશું, રંગે રાત્ર્યા ને વળી માત્ર્યા રે;
 તે કિમ પરસુર આઢરે, જે પરનારી વશ રાત્ર્યા રે. ગિ० ૪
 તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલ બન મુજ ખ્યારો રે;
 વાચક જશ કહે માહરે, તું જીવજીવન આધારો રે. ગિ० ૫

ધૃતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્દ યશોવિજયજી કૃત
 ચોવીશી પહેલી સમાપ્ત.

ચોવીશી-ખીલ

***

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મેરો પ્રભુનીકા મેરો પ્રભુનીકા - એ દેશી]

ઋષભ જિણુંદા ઋષભ જિણુંદા, તું સાહિબ હું છું તુજ ખંદા;
તુજશ્યું પ્રતિબની મુજ સાચી, મુજ મન તુજ ગુણશ્યું ^૧રહ્યો
રાચી. ઋ૦ ૧
દીઠા દેવ રૂચે ન અનેરા, તુજ પાખલિએ ચિતડું દિયે ફેરા;
સ્વામિશ્યું કામણલડું કીધું, ચિતડું અમારું ચોરી લીધું. ઋ૦ ૨
પ્રેમ બંધાણો તે તો જાણો, નિરવહરયો તો હોશે પ્રમાણો;
વાચક જશ વિનવે જિનરાજ, બાંદા ગ્રહાની તુજને લાજ. ઋ૦ ૩

શ્રી અજિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કપૂર હોઈ અતિ ઉજળું રે—એ દેશી]

વિજયાનંદન ગુણનીલોલ, જીવન જગદાધાર;
તેહશ્યું મુજ મન ગોઠડીલ, ^૨છાજે વારોવાર.
સોલાગી જિન, તુજ ગુણનો નહિ પાર,
તું તો દોલતનો હાતાર. સો૦ ૧
જેહવી કૂચા છાંહડીલ, જેહવું વનનું ફૂલ;
તુજશ્યું જે મન નવિ મિળ્યુંલ, તેહવું તેહનું શૂલ. સો૦ ૨
મારું તો મન ધુરથડીલ, હુગિઈ તુજ ગુણ સંગ;
વાચક જશ કહે રાખજોલ; દિનદિન અઢતે રંગ. સો૦ ૩

૧-રહ્યું સાચી, પાઠાં ૨-માજે પાઠાં

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[લઘુ પદ્ય હું તમ મન નવિ માવું રે—એ દેશી]

સેનાનંદ સાહિબ સાચો રે, પરિપરિ પરખ્યો હીરો બચો રે;
 પ્રીતમુદ્રિકા તેહરથું બેડી રે, બાણું મેં લહી કંચનકોડી રે. ૧
 જેણે ચતુરશયું ગોઠિ ન બાંધિ રે, તિણે તો 'બાણું ફાકટ વાધા રે;
 સુગુણ મેલાવે જેહ ઉચ્છાહો રે, મણુઅ જનમનો તેહજ લાહો રે. ૨
 સુગુણશિરોમણિ સંભવસ્વામી રે, નેહ નિવાહો પુરંધર સ્વામી રે;
 વાચક જશ કહે મુજ દિન વણિયો રે, મનહ મનોરથ સધળો
 ફળિયો રે. ૩

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[ગાડી ગાળે રે—એ દેશી]

સેવો સેવો રે અભિનંદન દેવ, જેહની સારે રે સુર કિંજર સેવ;
 એહવો સાહિબ સેવે તેહ હજૂર, જેહનાં પ્રગટે રે કીધાં પુન્ય—
 પંદૂર. સેં ૧
 જેહ સુગુણ સનેહી સાહિબ હેજ, દગલીલાથી લહીયે' સુખસેજ;
 વૃણ સરખું લાગે સધળે સાચ, તે આગળ આબું ધરણી રાજ.
 સેં ૨
 અલવે મેં પામ્યો તેહવો નાથ, તેહથી હું નિશ્ચય હુચ્ચો રે સનાથ;
 વાચક જશ કહે પામી રંગ રેલ, માનું ફળિય આંગણડે
 સુરતરૂ વેલ, સેં ૩

શ્રી સુમતિનાથ જિન-રતવન

—(*)—

[ધૂધરીઆળા ઘાટ—એ દેશી]

- સુમતિનાથ હાતાર, કીજે ઓળગ તુમ તાણી રે
 દીજે શિવસુખ સાર, જાણી ઓળગ જગધણી રે. ૧
- અખય ખજનો તુજ, દેતાં ખોડી લાગે નહી રે;
 કિસિ વિમાસણુ ગુજ્જ, બચક થાકે ઉભા રહી રે. ૨
- સ્થણુ કેડ તે' કીધ, ભરણુ વિશ્વ તદા કીઓ રે;
 વાચક જશ સુપ્રસિદ્ધ, માગે તીન રતન દીઓરે. ૩

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન-રતવન

—(*)—

[આજ અધિક ભાવે કરી—એ દેશી]

- પદ્મપ્રભજિન સાંભળો, કરે સેવક એ અરહાસ હો;
 પાંતિ યેસારીઓ ભે તુમહે, તો સફલ કરને આશ હો. ૫૦ ૧
- જિનશાસ્ત્રન પાંતિ તે' ઠવી, મુજ આપ્યો સમકિત થાળ હો;
 હવે ભાણા ખડખડ કુણુ ખમે, શિવમોહક પ્રિયો રસાળ હો. ૫૦ ૨
- ગજઆસન ગલિત સીથે' કરી, જીવે કીડીના વંશ હો;
 વાચક જશ કહે ઇમ ચિત્ત ધરી, દીજે નિજ સુખ એક
 અંશ હો. ૫૦ ૩

શ્રી સુપર્યનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[એ ગુરુ વાદહોરે—એ દેશી]

શ્રીસુપાસજિનરાજનો રે, સુખ દીઠે સુખ હોઈ રે;
 માનું સકળ પદ મેં લક્ષ્યાં રે; જો તું નેહનજર ભરી નેઈ;
 એ પ્રભુ ખ્યારો રે, માહારા ચિત્તનો ઠારણુહાર મોહનગારો રે. ૧
 સિંચે વિશ્વ સુધારસે રે, ચંદ્ર સ્થો પશુ દૂર રે;
 તિમ પ્રભુ કર્ણાદદિથી રે, લહિયે સુખ મહમૂર અં ૨
 વાચક જશ કહે તિમ કરો રે; રહિયે જેમ હૂંચૂર રે
 પીજે વાણી મીઠી રે, જેહવો રસસ ખજૂર. એં ૩

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[ભોલાશ ભુ—એ દેશી]

મોરાસ્વામી ચંદ્રપ્રભજિનરાય, વિનતી અવધારેયે છરેછ;
 મોરાસ્વામી તુમહે છો દીનદયાલ; ભવજલથી મુજ તારીયે. છં ૧.
 મોરાસ્વામી હું આવ્યો તુજ પાસ, તારક બાણી ગહગહી છં
 મોરાસ્વામી જોતાં જગમાં દીઠ, તારક કો બીજો નહી છં ૨
 મોરાસ્વામી અરજ કરંતાં આજ, લાજ વધે કહો કેણિ પરે છં
 મોરાસ્વામી જશ કહે ગોપચતુદય, ભવજળ થેં કર્ણા ધરે છં ૩

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[રાગ-મલ્હાર]

જિમ પ્રીતિ ચંદ્યકોરને, જિમ મોરને મન મેહ રે
 અમ્હને તે તુમ્હથું ઉલ્લશે, તિમ નાહ નવલો નેહ;

સુવિધિજિણેસર, સાંભળો ચતુરમુખજી; અતિ અલવેસર. સું ૧
અણદીઠે અલને ઘણો, દીઠે તે તૃપતિ ન હોઈ રે;
મન તોહિ સુખ માની લિયે', વાહલા તણું સુખ નોઈ. સું ૨
જિમ વિરહ કંઈયે' નવિ હુયે', કીજિયે' તેહવો સંચરે;
કરનેહી વાચક જશ કહે, ભાંને તે લેહ પ્રપંચ. સું ૩

શ્રી શીતલનાથ જિન-સ્તવન

— (૪) —

[ભોલીડા રે હ સા-એ દેશી ।]

શીતલજિન તુજ મુજ વિચે આંતરું. નિશ્ચયથી નવિ કોય;
હંસણ નાણ ચરણ ગુણ જીવને, સહુને પૂરણ હોય;
અંતરચારી રે સ્વામી સાંભળો. અં ૧
પણ મુજ માયા રે લેદી લોળવે, બાહ્ય દેખાડી રે વેષ;
હિયડે જૂઠી રે મુખ અતિ મીઠી, જેહવી ધૂરત વેષ. અં ૨
એહને સ્વામિ રે, મુજથી વેગળી, કીજે દીનદયાળ;
વાચક જશ કહે જિમ તુમ્હરથું મિલી, લહિયે' સુખ
સુવિશાળ. અં ૩

શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિન-સ્તવન

— (૪) —

[મુખને મરકલડે-એ દેશી.]

શ્રેયાંસજિણેસર ઠાતાજી, સાહિબ સાંભળો;
તુમ્હે જગમાં અતિ વિખ્યાતાજી, સાહિબ સાંભળો;

માગ્યું દેતાં તે કિંથું વિમાસોણ, સાહિબ સાંભળો;
 મુજ મનમાં એહ તમાસોણ, સાહિબ સાંભળો. ૧
 તુમ્હ દેતાં સવિ દેવાયેણ, સાહિબ સાંભળો;
 તો અરજ કર્યે^૧ રથું થાયેણ, સાહિબ સાંભળો,
 જશ પૂરણ^૨ કેતે લહિજેણ, સાહિબ સાંભળો;
 જો અરજ કરીને દીજેણ, સાહિબ સાંભળો; ૨
 જો અધિકું ઘો તો દેજેણ, સાહિબ સાંભળો;
 સેવક કરી ચિત્ત ધરજાયેણ, સાહિબ સાંભળો;
 જશ કહે તુમ્હ પદ સેવાણ, સાહિબ સાંભળો;
 તે મુજ સુરતરૂપણ મેવાણ, સાહિબ સાંભળો. ૩

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તવન

—(*)—

[વિષય ન ગળ્યે-એ દેશી.]

વાસુપૂજ્યજિન વાલહા રે, સંભારે નિજ દાસ;
 સાહિબરથું હઠ નવિ હોયે રે, પણ કીજે અરદાસ રે.
 ચતુર વિચારીયે. ૧

સાસ પહિલાં સાંભરે રે, મુખ દીઠે મુખ હોય;
 વિસાર્યા નવિ વિસરે રે, તેહરથું હઠ કિમ હોય રે. ચ૦ ૨
 આમણ દુમણ નવિ ટળે રે, ખણ વિણ પૂરે રે આશ;
 સેવક જશ કહે દીણ્યે રે, નિજ પદકમળનો વાસ રે. ચ૦ ૩

૧. કિમ-પાઠો.

શ્રી વિમલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[લલનાની ઢાળ]

વિમલનાથ મુજ મન વસે, જિમ સીતા મન રામ લલના;
પિઠ વછે સહકારને, પંથી મન જિમ ધામ. લંબિ૦૧
કુંજર ચિત્ત રેવા વસે, કમળા મન ગોવીંદ; લં
ગૌરી મન શંકર વસે, કુમુદિની મન જિમ ચંદ. લંબિ૦૨
અલિ મન વિકસિત માલતી, કમલિની ચિત્ત દિલ્લંદ; લં
વાચક જશને વાલહો, તિમ શ્રીવિમલજિણ્દ. લંબિ૦૩

શ્રી અનંતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઢાળ-સપદ્ધાની]

શ્રીઅનંતજિન સેવિયેરે લાલ, મોહનવલ્લીકંદ મનમોહના;
જે સેવ્યો શિવ મુખ દિયે રે લાલ, ટાળે લવલય કંદ. મંશ્રી. ૧
મુખમટકે જગમોહિઓ રે લાલ, રૂપરંગ અતિ ચંગ; મં
લોચન અતિ અણીયાલહાં રે લાલ, વાણી ગંગતરંગ. મંશ્રી. ૨
શુભ સઘળા અંગે વસ્ત્રા રે લાલ, દોષ ગયા સવિ દ્વર; મં
વાચક જશ કહે મુખ લહું રે લાલ, દેખી પ્રભુ મુખ નૂર. મંશ્રી. ૩

શ્રી ધર્મનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-મલ્હાર]

ધર્મનાથ તુજ સરિખો, સાહિબ શિર થકેરે સાહિબ શિર થકે રે;
૧-છતે રે પાઠાં.

ચોર ભેર જે ફેરવે, મુજશયું ઇકે મતે રે કે; મુઠ
 ગજનીમિલીકા કરવી, તુજને નવિ ઘટે રે કે; તુઠ
 'જો તુજ સનમુખ ભેતાં, અરિનું બળ મિટે રે કે. અઠ ૧
 રવિ ઉગે ગયણાંગણ, તિમિર તે નવિ રહે રે કે; તિઠ
 કામકુંભ ધર આવે, હારિદ્ર કિમ લહે રે કે; હાઠ
 વન વિચરે ભે સિંહ તો, ખીહ ન ગજ તણી રે કે; ખીઠ
 કર્મ કરે રયું ભેર, પ્રસન્ન ભે જગધણી રે કે પ્રઠ ૨
 મુગુણ નિમુણનો અંતર, પ્રભુ નવિ ચિત્ત ધરે રે કે; પ્રઠ
 નિર્ગુણ પણ શરણાગત, બાણી હિત કરે રે કે; બાઠ
 અંદ્ર ત્યજે નવિ લાંછન, મૃગ અતિ શામળો રે કે; મૃઠ
 જશ કહે તિમ તુમ બાણી, મુજ અરિ બળ હળો રે કે, મુઠ ૩

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સુષિ પસુઆં વાણી રે-એ ઢાલ]

જગજનમનરંજે રે, મનમથ બળ લાંબેરે;
 નવિ રાગ નવિ દોસ, તું અંજે ચિત્તરયું રે. ૧
 શિર છત્ર વિરાજે રે, દેવદુંડુલિ વાજે રે;
 ઠકુરાઈ ઇમિ છાજે, તોહિ અકિચનો રે. ૨
 ચિરતા ધૃતિ સારી રે, વરી સમતા નારી રે;
 પ્રહાર્યારી શિરોમણિ, તો પણ તું કહ્યો રે. ૩
 ન ધરે લવરંગો રે, નવિ દોષાસંગો રે;
 મૃગલાંછન ચંગો, તોપણ તું સહી રે. ૪

૧-જો મુજ સનમુખ જૂવો તો પાઠા

તુજ શુભ કુભ આખે રે, જગ કેવળી પાખે રે;
સેવક જશ ભાખે, અચિરાસુત જયે રે. ૫

શ્રી કુંથુનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[ઢાલ-વિંછીવાની]

સુખદાયક સાહિબ સાંભળો, મુજને તુમશ્યું અતિ રંગ રે;
તમે તો નિરાગી હુઈ રહ્યા, એ રથો એક'ગે ઢંગ રે. સુ૦ ૧
તુમ ચિત્તમાં વસવું મુજ ધણું, તે તો ઉબર ફૂલ સમાન રે;
મુજ ચિત્તમાં વસો જો તુમે, તો પામ્યા નવે નિધાન રે. સુ૦ ૨
શ્રીકુંથુનાથ ! અમે નિરવહું, ઈમ એક'ગો પણ નેહ રે;
ઇષ્ટિ આકીને ફળ પામશું, વળી હોશે દુઃખનો છેહ રે. સુ૦ ૩
આરાધ્યો કામિત પૂરવે, ચિતામણિ પણ પાવાણુ રે;
વાચક જશ કહે મુજ દીજિયે, ઈમ જાણી કેડિકદ્યાણુ રે. સુ૦ ૪

શ્રી અરનાથ જિન-સ્તવન

—(૨)—

[પ્રથમ ગોવાળતણે-ઢાલ]

અરજિન દરિશન દીજિયે'લ ભવિકકમલવનસ્પર;
મન તલસે મળવા ધણું'લ, તુમે તો જઈ રહ્યા ફર;
સોભાગી તુમશ્યું મુજ મન નેહ;
તુમશ્યું મુજ મન નેહલો'લ, જિમ બપધ્યાં મેહ. સો૦ ૧

૧-તણ પાકાં-

આવાગમન પથિક તણુંજી, નહિ શિવનગર નિવેશ;
કાગળ કુણુ હાથે લિખુંજી, કોણુ કહે સંદેશ. સોં ૨
ને સેવક સંભારશોજી, અંતર્યામી રે આપ;
જશ કહે તો મુજ મનતણોજી, ટળશે સઘળો સંતાપ. સોં ૩

શ્રી મલ્લિકાર્જુન જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઢાલ-રસિયાની]

મલ્લિકર્જુણેસર મુજને તુમે મળ્યા, જેહમાંહીં સુખકંઠ વાલ્હેસર;
તે કળિયુગ અમે ગિર્યો લેખવું, નવિ ખીળ યુગવૃંદ. વાં ૦ મં ૧
આરો સારો રે મુજ પાંચમો, જિહાં તુમ દરિશણુ દીઠ; વાં
મરૂભૂમિ પલુ થિતિ સુરતરૂ તણી, મેરૂથકી હુઈ ઈઈ વાં ૨
પંચમઆરે રે તુમ મેલાવડે, રૂડો રાખ્યો રે રંગ; વાં
ચોથો આરો રે ફિરિ આંચો ગણું, વાચક જશ કહે અંગ. વાં ૩

શ્રી સુનિસુવત જિન-સ્તવન

—(૧)—

[વીરમાતા પ્રીતિકારિણી—એ દેશી]

આજ સફળ દિન મુજ તણો, સુનિસુવત દીઠ;
લાંગી તે ભાવઠ ભવતાણી, દિવસ દુરિતના નીઠા. આં ૧
આંગણે કલ્પવેલી ફળી, ઘન અભિયના વૂઠા;
આપ આપ્યા તે પાસાં લગ્યા, સુર સમકિતી તૂઠા. આં ૨

નિયતિ હિત દાન સનમુખ હુયે, સ્વપુણ્યોદય સાથે;
જસ કહે સાહિબે મુગતિનું, કરિઈ તિલક નિજ હાથે આઠ ૩

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઋષભનો વંશરચણાવર—એ દેશી]

મુજ મન પંકજ ભમરલો, શ્રીનમિજિન જગદીશો-રે;
ધ્યાન કહે નિત તુમ તણું, નામ જપું નિશદીશો રે મુ. ૧
ચિત્તધરી કઈયે' ન વિસરે, દેખીયે' આંગલિં ક્યાને રે;
અંતર તાપથી જણિયે', ફર રહ્યાં અનુમાને રે. મુ. ૨
તું ગતિ તું મતિ આશરો, તુહિજ ખાંધવ મોટો રે;
વાચક જશ કહે તુજ વિના, અવર પ્રપંચ તે ખોટો રે. મુ. ૩

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાબા નો મિલે—એ દેશી]

કહા કિયો તુમ્હે કહો મેરે સાંઈ,
ફેરિ ચલે' રથ તોરણ આઈ
હિલ આનિયે અરે, મેરા નાહ ન,
ત્યજિય નેહ કહુ જાનીયે. દિ. ૧
અટપટાઈ ચલે ધરી કહુ રોષ,
પશુઅનકે શિર દે કરિ દોષ દિ. ૨
રંગ ખિચ ભયો યાથે' ભંગ,
સો તો જાનો સાચો કુરંગ. દિ. ૩

પ્રીતિ તનકમિ તોરત આજ,
 પિઉ નાવે દિલમે' તુમ લાજ, દિ૦ ૪
 તુમહે ખહુ નાથક જાનો ન પીર,
 વિરહુ લાગિ જિઉ વૈરીકો તીર. દિ૦ ૫
 હાર ઠાર શિંગાર અંગાર,
 અસન વસન ન સુહાઈ લગાર. દિ૦ ૬
 તુજ વિન લાગે સુની મૈજ,
 નહિ તનુ તેજ ન હારદ હેજ. દિ૦ ૭
 આઝોને મંદિર વિલસો ભોગ,
 બ્રહ્મપનમે' લિજે યોગ. દિ૦ ૮
 છાંડંગી મે' નહિ તેજ સંગ,
 ગઈલિ ચહુ જિઉ છાયા અંગ. દિ૦ ૯
 ઇમ વિલવતી ગઈ ગઢ ગિરનાર,
 દેખે પ્રીતમ રાજુલ નાર દિ૦ ૧૦
 કંતે દીનું કેવલજ્ઞાન,
 કીધી ખ્યારી આપ સમાન. દિ૦ ૧૧
 અગતિમહેલમે' ખેલે દોઈ.
 પ્રણમે જશ ઉદલસિત તન હોઈ. દિ૦ ૧૨

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સતવન

—(*)—

[ઠાળ—ફાગની]

ચહુ કથાજ પાતલ કલશ જિહાં, તિસના પવન પ્રથંક;

બહુ વિકલ્પ કલ્પોલ ચલેતુ હે, અરતિ ફેન ઉદંડ,
ભવસાગર બીધણુ તારીઈ હો, અહો મેરે લલના પાસણ;
ત્રિભુવનનાથ દિલમે', એ વિનતી ધારીયે' હો. ભ૦ ૧

જરત ઉદામ કામવડવાનલ, પરત શીલગિરિશ્રૃંગ;
ફિરત વ્યસન બહુ મગર તિમિંગલ, કરત હે નિમત ઉમંગ. ભ૦ ૨

ભમરીયાકે બીચિ ભંચંકર, ઉલટી ગુલટી વાચ;
કરત પ્રમાદ પિશાચન સહિત જિહાં, અવિરતિ વ્યંતરી નાચ. ભ૦ ૩

ગરજત અરતિ ફુરતિ રતિ, બિજુરી હોત બહુત તોફાન;
લાગત ચોર કુશુરે મલખારી, ધરમ જિહાજ નિહાન. ભ૦ ૪

જુરે'પાટિયે' જિઉં અતિ ભોરિ, સહસ અઢાર શીલંગ;
ધર્મજિહાજ તિઉં સજ કરી ચલવો, જશ કહે શિવપુરી ચંગ. ભ૦ ૫

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

—(*)—

[સમક્ષિત દ્વારગભારે પેસતાં—એ દેશી]

હુઃબટણિયાં મુખદીઠે મુજ સુખ ઉપન્યાં રે,
લેઠ્યા લેઠ્યા વીરજિણું રે;

હવે મુજ મનમંદિરમાં પ્રભુ આવી વસો રે,
પાસું પાસું પરમાનંદ રે. ફ૦ ૧

પીઠબંધ ઇહાં કીધો સમકિતવજનો રે,
 કાઢ્યો કાઢ્યો કચરો તે જાંતિ રે;
 ઇહાં અતિ ઉંચા ચોઢે ચારિત્ર ચંદુઆ રે,
 રૂડી રૂડી સંવર ભીત્તિ રે. હૃં ૨

કર્મવિવર ગોખે ઇહાં મોતી ઝૂમણું રે,
 ઝૂલઈ ઝૂલઈ ધીશુણુ આઠ રે;
 બારભાવના પંચાલી અચરજ કરે રે,
 કેરી કેરી કેરણી કાઠ રે. હૃં ૩

ઇહાં આવી સમતારાણીશ્યું પ્રભુ રમો રે,
 સારી સારી ધિરતા સેજ રે;
 કિંમ જઈ શકશ્યો એક વાર નો આવશો રે;
 રંજ્યા રંજ્યા હિયડાની હેજ રે. હૃં ૪

વયણુ અરજ સુણી પ્રભુ મનમંદિર આવિયા રે,
 આપે તૂઠા તૂઠા ત્રિભુવનભાણુ રે;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક ઇમ ભણે રે,
 તેણિ પામ્યા કેડિ કલ્યાણુ રે. ધ્રું ૫

ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત
 ચોવીશી — બીજી સમાપ્ત.

ચૌદ બોલની ચોવીશી-ત્રીંશ

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(*)—

[આજ સખી સંખેસરો—એ દેશી]

ઋષભદેવ નિતુ વંદિયે, શિવસુખનો દાતા;
નાભિનૃપતિ જેહુનો પિતા મરૂદેવી માતા;
નયરી વિનીતા ઉપનો, વૃષભ લાંછન સોહે.
સોવજ્જવજ્જ સુહામણો, દીઠડે મન મોહે; હાં રે દીઠડે ૧

ધનુષ પાંચસેં જેહુની, કાયાનું માન;
ચારસહસશ્યું પ્રત લીયે, શુભેચ્છાનિધાન;
લાખ ચોરાશી પૂર્વનું, આઉખું પાળે;
અમિય સખી દીયે દેશના, જગ પાતિક ટાળે; હાં રે જગ ૨

સહસ ચોરાશી મુનિવરા, પ્રભુનો પરિવાર;
ત્રણ લક્ષ સાધવી કહી, શુભમતિ સુવિચાર;
અષ્ટાપદ ગિરિવર ચઢી, ટાળી સવિ કર્મ;
ચઢી શુભાંણે ચઢિદે, પામ્યા શિવશર્મ; હાં રે પામ્યા ૩

ગોમુખ ચંદ્ર, ચંદ્રેસરી, પ્રભુ સેવા સારે;
જે પ્રભુની સેવા કરે, તસ વિઘન નિવારે;
પ્રભુ પૂજે પ્રભુમે સદા, નવનિધિ તસ હાથે;
દેવ સહસ સેવાપરા, ચાલે તસ સાથે; હાં રે ચાલે ૪

યુગલા ધર્મ નિવારણો, શિવમારગ ભાષે;
 ભવજળ પડતા જંતુને, એ સાહિત્ય રાષે;
 શ્રીનયવિજયવિબુધ જ્યો, તપગચ્છમાં દીવો;
 તાસ શિષ્ય ભાવે ભણે, એ પ્રભુ ચિરંજીવો; હાં રે એ પ્રભુ ૫

શ્રી અનિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કોઈ દો પવંત મુખલોરેલો—એ દેશી]

અનિતનિષ્કંદ જુહારિયે રે લો, નિતશત્રુ વિજયા ભાત રે સુશુભનર;
 નયરી અયોધ્યા ઉપનો રે લો, ગજલંછન વિખ્યાત રે સુશુભ અં ૧
 ઉચપાણું પ્રભુજી તણું રે લો, ધનુષ સાઠાસયચ્ચાર રે સું
 એક સહસ્રચું વ્રત લિયે રે લો, કરણારસ ભંડાર રે સું અં ૨
 ઝાંઢોતેર લાખ પૂરવધરે રે લો, આઉખું સોવજ્જવાન રે સું
 લાખ એક પ્રભુજી તણા રે લો, સુનિ પરિવારનું માન રે સું અં ૩
 લાખ ત્રણ લલી સંયતી રે લો, ઉપર ત્રીશ હજાર રે સું
 સમેતશિખર શિવપદ લહી રે લો, પામ્યા ભવનો પાર રે સું અં ૪
 અનિતખલા શાસનસુરી રે લો, મહાયજ્ઞ કરે સેવ રે સું
 કવિ જશવિજય કહે સદા રે લો, ધ્યાઈ એ જિનદેવ રે સું અં ૫

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મહાવિદેહ ખેત્ર સોહામણ એ દેશી]

માતા સેના જેહની, તાત જીતારી ઉદાર લાલ રે;
 હેમ વરણ હય લંછનો, સાવધિશિષુગાર લાલ રે.
 સંભવ ભવ ભય ભંજણો. ૧

સહસ પુરુષશું વ્રત લિયે, ચ્યારસે ધનુષ તનુમાન લાલ રે;
 સાઠ લાખ પૂરવ ધરે, આઉખું મુશુણનિધાન લાલ રે. સં ૦ ૨
 દોય લાખ મુનિવર ભલા, પ્રભુજીનો પરિવાર લાલ રે;
 ત્રણ લાખ વર સંયતી, ઉપર છત્રીશ હજાર લાલ રે. સં ૦ ૩
 સમેતશિખર શિવપદ લહું, તિહાં કરે મહોચ્છવ દેવ લાલ રે;
 દુરિતારી શાસનસુરી, ત્રિમુખ ચક્ષુ કરે સેવ લાલ રે. સં ૦ ૪
 તું માતા તું મુજ પિતા, તું બંધવ ત્રિહું કાળ લાલ રે;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ તણો, શીશ કહે દુઃખ દાળ લાલ રે સં ૦ ૫

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[હવે અવસર પામી અથવા ચારદ છુદ્ધિદાર્ઠ—એ દેશી]
 અભિનંદન અંદન શીતલ વચનવિલાસ,
 સંવર સિદ્ધારથા નંદન શુભમણિ વાસ;
 ત્રણસે ધનુ પ્રભુ તનુ ઉપર અધિક પચાસ,
 એક સહસરયું દીક્ષા લિયે છાંડી ભવપાસ. ૧
 કચનવાન મોઢે વાનર લંછન સ્વામી,
 પચાસ લાખ પૂરવ આયુ ધરે શિવગામી;
 વર નયરી અયોધ્યા પ્રભુજીનો અવતાર,
 સમેતશિખરગિરિ પામ્યા ભવનો પાર. ૨
 ત્રણ લાખ મુનીશ્વર તપ જપ સંયમ સાર,
 ૫૬ લક્ષ છત્રીશ સાધવીનો પરિવાર;
 શાસનસુર ઈશ્વર સંઘના વિઘન નિવારે,
 કાળી દુઃખ દાળી પ્રભુ સેવકને તારે. ૩

તું ભવ ભવ ભંજન જન મન રંજન રૂપ,
 મનમથમદગંજન અંજન રહિત સરૂપ;
 તું ભુવન વિરોચન ગત શોચન જગદીસ,
 તુજ લોચન લીલા લહિએ સુખ નિત દીસ. ૪
 તું દોલતહાયક જગનાયક જગબંધુ,
 જિનવાણી સાચી તે તરિયા ભવસિંધુ;
 તું સુનીમનપંકજ ભમર અમર નર રાય,
 ઉભા તુજ સેવે બુધજન તુજ જશ ગાય. ૫

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ભોલુડારે હંસા—એ દેશી]

નયરી અયોધ્યા રે માતા મંગલા, મેઘ પિતા જસ ધીર;
 લંછન કૌંચ કરે પદ સેવના, સોવન વાન શરીર. મુ૦૧
 મુજ મન મોહુ' રે સુમતિ જિણેસરે, ન રૂથે કેા પર દેવ;
 ખિણ ખિણ સમરૂં રે શુણ પ્રભુજી તણા, એ મુજ લાગી રે ટેવ. મુ૦૨
 ત્રિણસેં ધનુ તનુ આયુ ધરે પ્રભુ, પૂરવ લાખ વ્યાલીશ;
 એક સહસ્રરૂં દીક્ષા આઠરી, વિચરે શ્રીજગદીશ. મુ૦૩
 સમેતશિખરગિરિ શિવપદવી લહી, ત્રણ લાખ વીશ હબાર;
 મુનિવર પણ લાખ પ્રભુની સંચતી, ત્રીશ સહસ વળી સાર. મુ૦૪
 શાસનદેવી મહાકાળી ભલી, સેવે તુંબરૂ યક્ષ;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ સેવક ભણે, હોળે મુજ તુજ પક્ષ. મુ૦૫

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન-સ્તવન

—(*)—

[હાળ-ઝાંઝરીઆની]

કોસે'ખી નયરી ભલીણ, ધર રાજા જસ તાત;
માતા સુસમા જેહનીણ, લ'છન કમળ વિખ્યાત
પદ્મપ્રભરથું લાભ્યો મુજ મન રંગ. ૫૦ ૧

ત્રીશ લાખ પૂરવ ધરેણ, આહિણું નવ રવિ વજ્ર;
ધનુષ અઢીસે' ઉચ્ચતાણ મોહે જગજન મજ. ૫૦ ૨

એક સહસરથું પ્રત લિયેણ, સમેતશિખર શિવ ઠામ;
ત્રણ લાખ ત્રીસ સહસ ભલાણ, પ્રભુના મુનિ શુભધામ. ૫૦ ૩

શીળધારિણી સંચતીણ, ચ્યાર લાખ વીશ હમર;
કુસુમ ચક્ષ રયામા સુરીણ, પ્રભુ શાસન હિતકાર. ૫૦ ૪

એ પ્રભુ કામિત સુરતરૂણ, ભવજળ તરણુ જિહાજ;
કવિ જશધિજય કહે ઇહાંણ, સેવો એ જિનરાજ. ૫૦ ૫

શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ન હુનકું ત્રિસલા હુલરાવે—એ દેશી]

તાત પ્રતિષ્ઠ ને પૃથિવી માતા, નયર વાણારસી જાયો રે;
સ્વસ્તિક લ'છન કંચન વરણો, પ્રત્યક્ષ સુરતરૂ પાયો રે,
શ્રી સુપાર્શ્વજિન સેવા કીજે.

એક સહસ્રરથું દીક્ષા લીધી, એ સય ધનુષ પ્રભુ કાયા રે;
 ધીશ લાખ પૂરવતું જીવિત, સમેતશિખર શિવ પાયા રે. શ્રી૦ ૨
 ધ્રુણ લાખ પ્રભુના મુનિ ગિરજા, ત્યાર લાખ ત્રીસ હજાર રે;
 શુણ્ણમણિમંડિત શીલ અખંડિત, સાધવીનો પરિવાર રે. શ્રી૦ ૩
 સુર માતાંગ ને દેવી શીતા, પ્રભુ શાસન અધિકારી રે;
 એ પ્રભુની જેણે સેવા કીધી, તેણે નિજ દુરગતિ વારી રે. શ્રી૦ ૪
 મંગળ કમળા મંદિર સુંદર, મોહનવલ્લીકંદો રે;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ પથ સેવક, કહે એ પ્રભુ ચિરનંદો રે. શ્રી૦ ૫

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-રતવન

— (*) —

[વાલ્લ દહદિશી ઉમલો સખિ—એ દેશી]

ચંદ્રપ્રભ જિનરાજીઓ, મુખ સોઢે પુનિમચંદ;
 લંછન જસ દીપે ચંદ્રનું, જગજનનયનાનંદ રે;
 પ્રભુ ઢાળે લવલવ ફંદ રે, ફેવલકમળાઅરવિંદ રે;
 એ સાહિબ મેરે મન વસ્યો. ૧

મહાસેન પિતા માતા લક્ષમણા, પ્રભુ ચંદ્રપુરી શિણુગાર;
 દોઢસેં ધનુ તનુ ઉચ્ચતા, શ્રુચિ વરણે શશી અનુકાર રે;
 ઉતારે લવજળ પાર રે, કરે જનને બહુ ઉપગાર રે;
 દુઃખહાવાનળ જળધાર રે. એ૦ ૨

દશ લાખ પૂરવ આઉણું, ત્રત એક સહસ પરિવાર;
 સમેતશિખર શિવપદ લહું, ધ્યાયી શુભ ધ્યાન ઉઠાર રે;

ટાળી પાતિક વિસ્તાર દે, હુઆ જગજન આધાર દે;
મુનિજન મન પિક સહકાર દે એ૦ ૩

મુનિ લાખ અઢી પ્રભુજીતણા, તપ સંયમ ગુણહ નિધાન;
ત્રિણ લાખ વર સાહુણી વળી, અસીય સહસનું માન દે;
કરે કવિઅણુ જસ ગુણગાંન દે, જિણે જીલ્યા કોધ માન દે,
જેણે દીધું વરસીકાન દે, વરસ્યા જળધર અનુમાન દે એ૦ ૪

સુર વિજય નામભૂકુટી સુરી, પ્રભુ શાસન રખવાળ;
કવિ જશવિજય કહે સદા, એ પ્રભુ ત્રિહું કાલ દે;
જસ પદ પ્રણમે બૂપાલ દે, જસ અષ્ટમી સમ લાલ દે;
જે ટાળે ભવ જંજાલ દે એ૦ ૫

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ભાવના માલતી ચૂસીએ—એ દેશી]

સુવિધિજિનરાજ મુજ મન રમો, સવિ ગમો ભવતણો તાપ દે;
પાપ પ્રભુ ક્યાનથી ઉપશમો, વિશ્રમો ચિત્ત શુભ જાપ દે સુ૦૧
રાય સુગ્રીવ રામા સુતો, નયરી કાકંદી અવતાર દે;
મમજી લંછન ધરે આઢિયું, લાખ દોય પૂર્વ નિરધાર દે. સુ૦૨
એક શત ધનુષ તનુ ઉચ્ચતા, જત લિએ સહસ પરિવાર દે;
સમેતશિખર શિવપદ લહે, સ્ફટીક સમ કાંતિ વિસ્તાર દે. સુ૦૩
લાખ દોય સાધુ પ્રભુજી તણા, લાખ એક સહસ વળી વીશરે;
સાહુણી ચરણગુણધારિણી, એક પરિવાર જગદીશ દે. સુ૦૪

અજિત સુર વર સુતારા સુરી, નિત કરે પ્રભુ તણી સેવ રે;
શ્રીનયવિજય યુધ શિખ્યને, શરણુ એ સ્વામી નિત મેવ રે. સુ૦૫

શ્રી શીતળનાથ જિન રતવન

— (૧) —

[કપૂર હોઈ અતિ ઉજળુ રે—એ દેશી]
શીતલજિન ભદ્રિલપુરી રે, દંડસ્થ નંદા બાત;
નેહાં ધનુષ તનુ ઉચ્ચતાણ, સોવન વાન વિખ્યાત રે;
જિનણ, તુજશ્યું મુજ મન નેહ;
જિમ આતકને મેહ રે, જિનણ ! તું છે શુભમણિગેહ રે જિ૦તુ૦૧
શ્રીવત્સ લાંછન સોહતોણ, આયુ પૂરવ લાખ એક;
એક સહસ્રશ્યું પ્રત લીધેણ, આણી હૃદય વિવેક રે. જિ૦તુ૦૨
સમેતશિખર શુભ ક્યાનથીણ, પામ્યા પરમાનંદ;
એક લાખ ખટ સાહુણીણ, એક લાખ મુનિવૃંદ રે. જિ૦તુ૦૩
સાવધાન બ્રહ્મા સદાણ, શાસન વિધન હરેઈ
દેવી અશોકા પ્રભુતણીણ, અહનિશિ ભગતિ કરેઈ રે. જિ૦તુ૦૪
પરમપુરૂષ પુરૂષોત્તમોજ, તું નરસિંહ નિરીહ;
કવિઆણુ તુજ જશ ગાવતાંણ, પવિત્ર કરેનિજ જિહ રે. જિ૦તુ૦૫

શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિન-રતવન

— (૧) —

[નયરી અયોધ્યા જયવતીરે—એ દેશી]
સિંહપુરી નયરી ભલી રે, વિષ્ણુ નૃપતિ જસ તાત
માતા વિષ્ણુ મહાસતી રે, લીજે નામ પ્રભાતારે, જિન શુભ ગાઇયે ૧

શ્રીઐયાંસ જિનેસરૂં રે, કનક વરણ શુચિ કાય;
 લાખ ચોરાશી વરસનું રે, પાળે પ્રભુ નિજ આય રે. જિ૦૨
 ઐક સહરયું જત લીયે' રે, આસિય ધનુષ તનુ માન;
 ખડ્ગી લ'છન શિવ લહે રે, સમેતશિખર શુભ ધ્યાન રે. જિ૦૩
 સહસ ચોરાશી મુનિવરા રે, ત્રણ સહસ લખ ઐક;
 પ્રભુજીની વર સાહુણી રે, અદ્ભુત વિનય વિવેક રે. જિ૦૪
 સુરમનુજેશ્વર માનવી રે, સેવે પય અરવિંદ;
 શ્રીનયવિનયસુશીશને રે, એ પ્રભુ સુરતરૂં કંઠ રે જિ૦૫

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તવન

—(૪)—

[ઋષભનો વંશ રચણાયરૂ—એ દેશી]

શ્રી વાસુપૂજ્ય નરેસરૂં, તાત જયા જસ માતારે;
 લ'છન મહિષ સોહામણો, વરણે પ્રભુ અતિ રાતા રે;
 ગાઈયે જિન શુભ ગહગહી. ૧

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિણેસરૂં, ચ'પાપુરી અવતાર રે;
 વરસ સત્તરિ લખ આહમુ', સત્તરિ ધનુ તનુ સાર રે. ગા૦૨
 ખટ શત સાથે સંયમ લિયે, ચ'પાપુરી શિવગામી રે;
 સહસ બોહોત્તર પ્રભુ તણા, નમિયે' મુનિ શિરનામી રે. ગા૦૩

તપ જપ સંયમ ગુણ ભરી, સાહુણી લાખ વખાણી રે;
 યક્ષ કુમાર સેવા કરે, અંકા દેવી મેં બાણી રે. ગા૦૪
 જન મન કામિત સુરમણિ, ભવદલ મેઢ સમાન રે;
 કવિ જશવિજય કહે સદા. હૃદયકમળ ધરે આન રે, ગા૦૫

શ્રી વિમલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સજનીની અથવા આજે રહેા રે જિનિવદો—દેશી]
 સજની વિમલજિનેસર પૂછયે, લેઈ કેસર ઘોળાઘોળ;
 સજની ભગતિ ભાવના ભાવિયે, જિમ હો ઘરે રંગ રોળ.

સજની વિમલ જિનેસર પૂછયે.

સં કંપિલપુર કૃતવર્મનો, નંદન રયામા જાત;
 સં અંક વરાહ વિરાજતો, જેહના શુચિ અવદાત. સંવિ૦૨
 સં સાંઠ ધનુષ ઉચ્ચતા, વરસ સાંઠ લાખ આય;
 સં એક સહસ્રશૃંગ પ્રત લિયે, કંચનવરણી કાય. સંવિ૦૨
 સં સમેતશિખર શિવપદ લહું, મુનિ અડસઠ હજાર;
 સં એકલાખ પ્રભુ સાહુણી, વળી અડ શત નિરધાર, સંવિ૦૪
 સં ષણ્ણુપ્રધ વિહિતા પ્રભુ તણે, શાસનિ વર અધિકાર;
 સં શ્રીનથવિજય વિપ્રુધ તણા, સેવકને જયકાર. સંવિ૦૫

શ્રી અનંતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઈંડર આંખા આંબલી રે—એ દેશી]

નધરી અયોધ્યા ઉપનારે, સિંહસેનકુલચંદ;

સિંચાણો લાંછન લલો રે, સુયશા માતાનો નંદ,
ભવિક જન, સેવો દેવ અનંત. ૧

વરધ ત્રીશ લાખ આયજી રે, ઉંચા ધનુષ પચાશ,
કનકવરણ તનુ સોહતો રે, પૂરે જગજન આશ. લાં ૨
એક સહસરથું વ્રત ગ્રહી રે, સમેતશિખર નિરવાણ;
છાસઠ સહસરથું મુનીશ્વર રે, પ્રભુના શ્રુત શુણ જાણ. લાં ૩
ખાસઠ સહસ સુસાહુણી રે, પ્રભુલનો પરિવાર;
શાસનદેવી અંકુશી રે, સુર પાતાલ ઉદાર. લાં ૪
જાણે નિજ મન દાસનું રે, તું જિન જગ હિતકાર;
બુધ જશ પ્રેમે વિનવે રે; દીને મુજ દિદાર. લાં ૫

શ્રી ધર્મનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[એક દિન મુંડરીક અથવા શ્રી શંખેશ્વર પાસજી રે લાલ-એ દેશી, રાગ-હાફી]
રતનપુરી નયરી હુબો રે લાલ, લાંછન વજ્ર ઉદાર મેરે ખ્યારે રે;
ભાતુ નૃપતિ કુળકેસરી રે લાલ, સુવ્રતા માત મદહાર;
મેરે ખ્યારે રે, ધર્મજિનેસર ક્યાઈયે રે લાલ. મેંધં ૦૧
આશુ વરસ દશ લાખતું રે લાલ, ધતુ પણ્યાલ પ્રસિદ્ધ; મેં
કંચન વરણ વિરાજતો રે લાલ, સહસ સાથે વ્રત લીધ. મેંધં ૦૨
સિદ્ધિ કામિની કર ગ્રહે રે લાલ, સમેતશિખર અતિ રંગ; મેં
સહસ ચોસઠ સોહામણા રે લાલ, પ્રભુના સાધુ અભંગ. મેંધં ૦૩
ખાસઠ સહસ સુસાહુણી રે લાલ, વળી ઉપરિ સત ચ્યાર; મેં
ઠંદપા શાસનસુરી રે લાલ, કિજર સુર સુવિચાર. મેંધં ૦૪

૧-ભગતિ અપાર પાઠાં.

લટકાળે તુજ લોઅણે રે લાલ, મોઢા બગબગ ચિત્ત; એ
શ્રીનયવિભજ્ય વિબુધ તણે રે લાલ, સેવક સમરે નિત. મેંધ૦૫

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ત્રણવન તારણ તીરથ-એ દેશી]

ગજપુર નયર વિભૂષણ, દૂધણ ઢાળતો રે કે દૂધણ
વિશ્વસેન નરનાહનો, કુખ અજુઆળતો રે કે કુખ
અચિરા નંદન વંદન, કીજે નેહરયું રે કે કીજે
શાંતિનાથ મુખ પુનમ-શશિ પરિ ઉદ્ધરયું રે કે શાંતિનાથ ૧
કંઠનવરણી કાયા, માયા પરીહરે રે કે માયા
લાખ વરસનું આયખું, મૃગ લંછન ધરે રે કે મૃગ
એક સહસરયું પ્રત શ્રદ્ધે, પાતિકવન હહેરે રે કે પાં
સમેતશીખર શુભ ધ્યાનથી, શિવપદવી લહે રે કે શિવ ૨
આલીશ ધનુ તનુ રાજે, લાજે ભય દાણા રે કે લાં
બાસક સહસ મુનીશ્વર, વિલસે પ્રભુ તણા રે કે વિં
ઐકંસક સહસ છસે વળી, અધિકી સાહુણી રે કે અં
પ્રભુ પરિવારની સંખ્યા, એ સાચી મુણી રે કે એ ૩
ગરુડ યક્ષ નીરવાણી, પ્રભુ સેવા કરે રે કે પ્ર
તો જન બહુ સુખ પાવે, જે પ્રભુ ચિત્ત ધરે રે કે
શ્રદ્ધાંજલિ ગજ ગાજે, તસ ઘર આંગણે રે કે તં
તસ જગ હિમકર સમ, જશ કવિઆણુ લાણે રે કે જ ૪
દેવ ગુણાકર ઓકર, હું હું તાહરો રે કે હું
મેહ નજર લરી, મુજરો માનો માહરો રે કે મુ

તિહુઅણુ સાસન શાસન, ચિત્ત કરૂણા કરો રે કે ચિં
કવિ જશવિજય પય'યે, મુજ ભવ દુઃખ હરો રે કે મું ૫

શ્રી કુંથુનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઠાલ-મરઠલકાની]

ગજપુર નયરી સોહેલ સાહીબ ગુણીલો;
શ્રી કુંથુનાથ મુખ મોહેલ, સાહીબ ગુણીલો.
સૂર નૃપતિ કુલચંદોલ, સાં શ્રીનંદન ભાવે વંદોલ. સાં ૧
અજ લંછન વંછીત પૂરેલ, સાં પ્રભુ સમરીઓ સંકેટ ચૂરેલ, સાં
પાંત્રીશ ધનુષ તતુ માનેલ, સાં પ્રત એક સહસ્રતિ માનેલ, સાં ૨
આયુ વરસ સહસ્ર પંચાણુલ, સાં તતુ સોવન વાન વખાણુલ સાં
સમૈતશીખર શિવ પાયાલ, સાં સાઠ સહસ્ર મુનીશ્વર રાયાલ, સાં ૩
ખટ શત વળી સાઠ હજારલ, સાં પ્રભુ સાધ્વીનો પરિવારલ, સાં
ગંધર્વ બલા અધિકારીલ, સાં પ્રભુશાસન સાન્નિધ્યકારીલ, સાં ૪
સુખદાયક મુખને મટકેલ, સાં લાખેણે લોચણુ લટકેલ, સાં ૫
બુધ શ્રીનયવિજય મુણીદોલ, સાં સેવકને દીઓ આણુદોલ, સાં ૫

શ્રી અરનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સમર્થા રે સાદૃશ્યે રે દેવ-એ દશા]

અરજિન ગજપુર વર શિણુગાર, તાત સુહર્શન દેવી મલહાર;
સાહીબ સેવીયે, મેરો મનકો ખ્યારો સેવીયે;
ત્રીસ મનુષ પ્રભુ ઉંચી કાય, વરસ સહસ્ર ચોસશી આય. સાં ૧

નંદાવર્ત વિરાજે અંક, ટાળે પ્રભુ ભવભવના આતંક; સાં
એક સહસ્રચું સંયમ લીધ, કનક વરણ તનુ જગત પ્રસિદ્ધ. સાં ૨
સમેતશિખર ગિરિ સખળ ઉછાહ, સિદ્ધિવધૂનો કર્યો રે વિવાહ; સાં
પ્રભુના મુનિ પચાસ હબર, સાઠ સહસ્ર સાધવી પરિવાર. સાં ૩
યક્ષ ઈંદ્ર પ્રભુ સેવાકાર, ધારિણી શાસનની કરે સાર; સાં
રવિ ઉગે નાસે જિમ ચોર, તિમ પ્રભુના ક્યાને કરમ કઠોર. સાં ૪
તું સુરતરે ચિંતામણી સાર, તું પ્રભુ ભગતે મુગતિ દાતાર; સાં ૫
બુધ જશવિજય કરે અરદાસ, દીઠે પરમાનંદ વિલાસ. સાં ૫

શ્રી મહિલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[પ્રથમ ગોવાળ તણે લવેછ—એ રૂથી]

મિથીલા નગરી અવતર્યોછ, કુલ નૃપતિ કુળલાણુ;
રાણી પ્રભાવતી ઉર ધર્યોછ, પચવીશ ધનુષ પ્રમાણુ, ભવિક જન,
વંદો મહિજિણુંદ, જિમ હોયે પરમ આનંદ; ભવિક જન૦વં૦૧
લંછન કલશ વિરાજતોછ, નીલ વરણ તનુ કાંતિ;
સંયમ લીયે શત ત્રણચુંછ, ભાંજે ભવની પ્રાંતિ. ભ૦વં૦૨
વરસ પંચાવન સહસનુંછ, પાળી પૂરણ આથ;
સમેતશીખર શિવ પદ લહુંછ, સુર કિન્નર ગુણ ગાય. ભ૦વં૦૩
સહસ પંચાવન સાહુણીછ, મુનિ ત્ર્યાલીશ હબર;
વૈદેટયા સેવા કરેછ, યક્ષ કુબેર ઉદાર ભ૦વં૦૪
મૂરતિ મોહનવેલડીછ, મોહે જગજન ભણુ;
શ્રીનમવિજય મુશિષ્યનેછ, દીયો પ્રભુ કોડી કલ્યાણ. ભ૦વં૦૫

શ્રીમુનિસુમત જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઢાળ રસિયાની—દેશી]

પદ્માદેવી નંદન ગુણનીલો, રાય સુમિત્ર કુળચંદ; કૃપાનિધિ;
નયરી રાજશ્રહી પ્રભુ અવતર્યો, પ્રણમે સુર નર વૃંદ. કૃં
મુનિસુમત જિન ભાવે વંદિયે. ૧

કચ્છપ લંછન સાહિબ શામળો, વીશ ધનુષ તનુ માન; કૃં
ત્રીશ સહસ સંવત્સર આઉખું, બહુ ગુણ રચણ નિધાન. કૃં મું ૨
એક સહસરથું પ્રભુજી મત શ્રહી, સમેતશિખર લહી સિદ્ધિ. કૃં
સહસ પચાસ વિરાજે સાહુણી, ત્રીશ સહસ મુનિ પ્રસિદ્ધિ. કૃં મું ૩
નરહતા પ્રભુ શાસન દેવતા, વરૂણ યજ્ઞ કરે સેવ; કૃં
જે પ્રભુ-ભગતિ રાતા તેહના, વિઘન હરે નિતમેવ. કૃં મું ૪
ભાવક-ભંજન જન-મન રંજનો, મૂરતિ મોહન ગાર; કૃં
કવિ જશવિજય પથપે ભવભવે, એ મુજ એક આધાર. કૃં મું ૫

શ્રી નમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કાજ સીધ્યાં સકળ હવે સાર—એ દેશી]

મિથીલાપુર વિજય નરેંદ. વપ્રા સુત નમિ જિનચંદ;
નિલુખલ લંછન રાજે, પ્રભુ સેવ્યો ભાવક ભાજે. ૧

ધનુષ પત્તર ઉંચ શરીર, સોવન વાન સાહસ ખીર;
 એક સહસ્રશૃંગ દીપે નિરમાય, મત વરસ સહસ હશ આય ૨
 સમૈતશિખરગિરિ આરોહી, પોહતા શિવપુર નિરમોહી;
 સુનિ વીસ સહસ શુભ નાણી, પ્રભુના ઉત્તમ ગુણુખાણી. ૩
 વહી સાધવીનો પરિવાર, એકતાલીશ સહસ ઉદાર;
 સુર બ્રહ્મટિ દેવી ગાંધારી, પ્રભુ શાસન સાન્નિધ્યકારી. ૪
 તુજ કીરતિ જગમાં વ્યાપી, તૂં પ્રતપે પ્રબળ પ્રતાપી;
 બુધ શ્રીનયવિજય સુશિસ, ઈમ દીપે નિત નિત આશિષ. ૫

શ્રી નેમિનાથ જિન-રતવન

—(૪)—

[ઢાળ-ધાગની. ભરત ગીતાની દેશી]

સસુદ્રવિજય શિવાદેવી, નંદન નેમિકુમાર;
 શૌરીપુર હશ ધનુષનું, લાંછન શંખ સક્ષર.
 એક દિન રમતો આવિયો, અતુલીબળ અરિહંત;
 જિહાં હરિ આયુધશાળા, પૂરે શંખ મહંત. ૧

હરિ ભય ભરી તિહાં આવે, પેએ નેમિજિણુંદ;
 સરિખે શ્રમ બળ પરખે, તિહાં છૂટે જિનચંદ.
 આજ રાજ એ હરશયે, કરશયે અપયશ ભૂરિ;
 હરિ મન જાણી વાણી, તવ થઈ ગગને અદ્ધરિ. ૨

અણપરણ્યે મત દેશ્યે, દેશ્યે જગ સુખ એહ;
 હરિ મત બીહૈ ઇહૈ, પ્રભુશ્યું ધરમસનેહ.
 હરિ શણગારી નારી, તવ જલ મજ્જન જ'તિ;
 માન્યું માન્યું પરણવું, ઇમ સવિ નારી કહ'તિ. ૩
 શુણ મણિ પેટી ભટિ, ઉઝસેન નૃપ પાસ;
 તવ હરિ ભયે માયે, 'શયે પ્રેમ વિલાસ.
 તૂર દિવાજે ગાજે, છાજે ચામર કાંતિ;
 હવે પ્રભુ આળ્યા પરણવા, નવ નવા ઉત્સવ હુંતિ. ૪
 ગોખે ચઢી સુખ દેખે, રાજિમતિ ભર પ્રેમ;
 રાગ અભિરસ વરસે, હરસે પેખી નેમ.
 મન બાણે એ ટાણે, ભે મુજ પરણે એહ;
 સંભારે તો રંભા, સખળ અચ'ખા તેહ ૫
 પશુઆ પુકાર સુણી કરી, ઇણિ અવસરે જિનરાય;
 તસ હુંખ ટાળી વાળી, રથ મત લેવા જાય.
 તખ બાળા હુંખ ઝાળા, પરવશિ કરે રે વિલાપ;
 કહઈ ભે હવે હું છંડી, તો દેશ્યો મત આપ. ૬
 સહસ પુરૂષશ્યું સંયમ, લિયે શામળ તન્ન કાંતિ;
 જ્ઞાન લહી મત આપે, રાજિમતિ શુભ શાંતિ.
 વરસ સહસ આઉપુ', પાળી ગઢગિરનાર;
 પરણ્યા પૂરણ મહોત્સવ, ભવ છાંડી શિવનાર. ૭
 સહસ અઠાર મુનીશ્વર, પ્રભુજના ગુણવંત;
 ત્યાલીશ સહસ મુસાહુણી, પાત્રી ભવનો અંત.

ત્રિભુવન અંબા અંબા-દેવી સુર ગોમેધ;
 પ્રભુ સેવામાં નિરતા, કરતા પાપ નિષેધ. ૮
 અમલ કમલ ફલ લોચન, શોચન રહિત નિરીહ;
 સિંહ મદન ગજ લેદવા, એ જિન અકલ અખીહ.
 શૃંગારી ગુણધારી, પ્રહાર્યારી શિર લીહ;
 કવિ જશવિજય નિપુણ ગુણ, ગાવે તુજ નિશદીહ. ૯

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[હાળ-કાગનો ધમાલિ]

નગરી વાણરસી અવતર્યો હો, અશ્વસેન કુળચંદ;
 વામાનંદન ગુણ નીલો હો, પાસળ શિવતરકંદ.
 પરમેસર ગુણ નિતુ ગાઈયે હો. ૧

ફેણિ લંછન નવ કર તત્તુ જિનજી, સજલ ધનાધન વજ્ર;
 સંયમ લિયે શત તીનરથું હો, સવિ કહે જ્યું ધન ધન. ૫૦ ૨
 વરસ એક શત આઉણું હો, સિદ્ધિ સમેતગિરીશ;
 સોળ સહસ્ર સુનિ પ્રભુ તણા હો, સાહુણી સહસ્ર અઠતીશ ૫૦ ૩
 ધરણરાજ પદ્મભાવતી હો, પ્રભુ શાસન રખવાળ;
 રોગ શોગ સંકટ દળે હો, નામ જપત જપમાળ. ૫૦ ૪
 પાસ આસ પૂરો અળ મેરી, અરજ એક અવધાર;
 શ્રીનયવિજય વિગુધ પદ સેવી, જશ કહે ભવજલ તાર. ૫૦ ૫

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-ધનાશ્રી]

આજ જિનરાજ મુજ કાજ સિધ્યાં સવે,
તું કૃપાકુંભ ને મુજ તુઠો;
કલ્પતરુ કામઘટ કામધેતુ મિલ્યો,
આંગણે અમિયરસ મેહ વૂઠો. આ૦ ૧

વીર તું કુંડપુરનયર ભૂષણ હુઓ.
રાય સિદ્ધાર્થ ત્રિસલા તનૂને;
સિંહ લાંછન કનક વણી કર સખત તનુ,
તુજ સમો જગતમાં કો ન હૂનો. આ૦ ૨

સિંહપરે એકલો ધીર સંયમ ગ્રહી,
આયુ જોહોત્તર વરસ પૂર્ણ પાળી;
પુરી અપાયાયે નિળપાપ શિવવહૂ વર્યો,
તિહાં થકી પર્વ પ્રગટી દીવાળી. આ૦ ૩

સહસ તુજ ચઉદ મુનિવર મહાસંયમી,
સાહુણી સહસ છત્રીશ રાજે;
યક્ષ માંતંગ સિદ્ધાચિકા વર સુરી,
સકળ તુજ ભવિકની ભીતિ ભાંજે. આ૦ ૪

તુજ વચનરાગ મુખસાગરે ઝીલતો,
પીલતો મોહ મિથ્યાત્વવેલી;
આવીઓ ભાવીઓ ધર્મપથ હું હવે,
દીણ્યે પરમપદ હોઈ જેલી. આ૦ ૫

સિંહ નિશીદીહ જો હૃદયગિરિ મુજ રમે,
 તું સુગુણદીહ અવિચલ નિરીહો;
 તો કુમત રંગ માતંગના જૂથથી,
 મુજ નહિ કેઈ લવલેશ ખીહો. આ૦ ૬

ચરણ તુજ શરણમે ચરણશુભિધિ અદ્યા,
 ભવતરણ કરણ દમ શર્મ દાખો;
 હાથ જોડી કહે જશવિજય યુધ ઇશ્યું,
 દેવ નિજ ભુવનમાં દાસ રાખો. આ૦ ૭

પ્રતિ શ્રી જશવિજયજી કૃત
 ચૌદ ખેલની ચોવીશી ત્રીજી સમાપ્ત.

વિહારમાન જિન-વીશી

...૦૦૦૦...

શ્રી સીમંધર જિન-સ્તવન

—(૧)—

[ઈંડર આંખા આંખલી રે-એ દેશી]

પુખખલવઈ વિજયે જયો રે, નયરી પુંડરિગિણિ સાર;
શ્રીસીમંધર સાહિબા રે, રાયશ્રેયાંસ કુમાર,
જિણુંદરાય, ધરજયો ધર્મસનેહ. ૧

મોટા નાહુના અંતરો રે, ગિર્યા નવિ દાખંત;
શશી હરિશણુ સાયર વધે રે, કૈરવ વન વિકસંત. જિં ૨

ઠામ કુઠામ નવિ લેખવે રે, જગ વરસંત જલધાર;
કર હોય કુસુમે વાસીએ રે, છાયા સવિ આધાર. જિં ૩

રાય રંક સરિખા ગણે રે, ઉઘોતે શશી સૂર;
ગંગાજલ તે ખિહું તણા રે, તાપ કરે સવિ દૂર. જિં ૪

સરિખા સહુને તારવા રે, તિમ તુમે છો મહારાજ;
મુજશું અંતર કિમ કરો રે, ખાંદા અહ્યાની લાજ. જિં ૫

મુખ દેખી ટીહું કરે રે, તે નવિ હોવે પ્રમાણ;
મુજરો માને સવિ તણોરે, સાહિબ તેહ સુખણ. જિં ૬

વૃષભ લાંછન માતા સત્યકી રે, નંદન રૂઢમિણી કંત;
ધાયક જશ ઈમ વીનવ્યો રે, લાયલાંજન લગવંત. જિં ૭

શ્રી યુગમંધર જિન-સ્તવન .

—(*)—

[ધણરા ઢોલા-એ દેશી]

શ્રીયુગમંધર સાહિબા રે, તુમશુ અવિહર રંગ; મનના માન્યા.
ચોલ મજાલ તણી પરે રે, તે તો અચલ અભંગ; ગુણના ગેહા. ૧
ભવિજન મન ત્રાંખુ કરે રે, વેધક કંચન વાન; મં
ફરિ ત્રાંખુ તે નવિ હુએ રે, તિમ તુમ નેહ પ્રમાણ. શું ૨
એક ઉદક લવ જિમ લાગ્યો રે, અક્ષય જલધિમાં સોય; મં
તિમ તુજશું ગુણ નેહલો રે, તુજ સમ જગ નહિ કોય. શું ૩
તુજશું મુજ મન નેહલો રે, ચંદન ગંધ સમાન; મં
મેળ હુઓ એ મૂળગો રે. સહજ સ્વભાવ નિહાન. શું ૪
વપ્રવિજય વિજયાપુરી રે, માત સુતારા નંદ; મં
ગજ લાંછન પ્રિય મંગલા રે, રાણી મન આનંદ. શું ૫
સુદંદરાય કુલ દિનમણિ રે, જય જય તું જિનરાજ; મં
શ્રીનયવિજય વિપ્રધતણા રે, શિષ્યને દિઓ શિવરાજ. શું ૬

શ્રી ખાહુ જિન-સ્તવન

—(*)—

[નણદલની-એ દેશી]

સાહિબ ખાહુજિણેસર વીનવું, વીનતડી અવધાર હે; સાં
લવલયથી હું ઉભાગ્યો, હવે લવ પાર ઉતાર હો. સાં ૧

૧-માહરે રે પાડાં.

સુખ સરીખા સુજ શિર છતે, કર્મ કરે કિમ ભેર હો; સાં ૦
 સુખ ગ તણા લય તિહાં નહિ, જિહાં વન વિચરે મોર હો. સાં ૨
 અખવી રવિ તેજે ગલહલે, તિહાં કિમ રહે અધકાર હો; સાં ૦
 જિહાં કીડા કરે, તિહાં ગજનો નહીં પ્રચાર હો. સાં ૩
 દેવળ ભે તુમે સુજ મન રમો, તો નાસે દુરિત સંભાર હો; સાં ૦
 વપ્રવિજય સુસીમાપુરી, રાય સુશીવ મદ્દહાર હો. સાં ૪
 હરિણ લંછન ઇમ મેં સ્તવ્યો, મોહનારાણીનો કંત હો; સાં ૦
 વિજયાનંદન સુજ દીઓ, જસ કહે સુખ અનંત હો. સાં ૫

શ્રી સુખાહુ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ચતુર સનેહી મોહના એ દેશી]

સ્વામી સુખાહુ સુહં કરે, બૂનંદાનંદન ખ્યારો રે;
 નિસંકનરેસર કુળતિલો, કિંપુરુષા ભરથારો રે. સ્વાં ૧
 કપિલંછન નલિનાવતી, વપ્રવિજય અયોધ્યાનાહો રે;
 રંગે મિલિયે તેહશું, એહ મણુઅ જમનનો લાહો રે. સ્વાં ૨
 તે દિન સવિ એળે ગયા, જિહાં પ્રભુશું ગોઠ ન આંધી રે;
 ભગતિ દ્વતીકાએ મન હયું, પણુ વાત કહી છે આંધી રે. સ્વાં ૩
 અનુભવ ભિત્ત ભે મોકલું, તો તે સઘળી વાત જણાવે રે;
 પણુ તેહ વિષુ સુજ નવિ સરે, કહો તો પુત્ર વિચારે તે આવે રે.
 સ્વાં ૪

તેણે જઈ વાત સવે કહી, પ્રભુ મળ્યા તે ધ્યાનને ટાણે રે;
 શ્રીનયવિજય વિપુલ તણો, ઇમ સેવક સુજશ વખાણે રે. સ્વાં ૫

શ્રી સુજાત જિન-સ્તવન

—(*)—

[રામચંદ્રે બાગ અબિા મોરી રહો રે-એ દેશી]

સાચો સ્વામી સુજાત, પૂરવ અરધ જયોરી;
 ઘાતકીખંડ મોઝાર, પુષ્કલાવર્ધ વિજયોરી. ૧
 નયરીપુંડરગણી નાથ, દેવસેન વંશ તિલોરી;
 દેવસેનાનો પુત્ર, લંછન લાનુ લલોરી. ૨
 જયસેનાનો કંત, તેહશું પ્રેમ ધર્યોરી;
 અવર ન આવે દાય, તેણે વશિ ચિત્ત કર્યોરી. ૩
 તુમે મત જાણો દ્રર, જઈ પરદેશ રહ્યોરી;
 છો સુજ ચિત્ત હજૂર, શુભ સંકેત ગ્રહ્યોરી. ૪
 ઉગે લાનુ આકાશ, સરવર કમલ હસેરી;
 દેખી અંદ અઠોર, પીવા અમીઝ ધસેરી. ૫
 દ્વરથકી પણ તેમ, પ્રભુશું ચિત્ત મિળ્યુંરી;
 શ્રીનયવિજય સુશિખ્ય, કહે શુભ હેજે હિળ્યુંરી. ૬

શ્રી સ્વયં'પ્રભ જિન-સ્તવન

—(*)—

[દેશી-પારધીયાની]

સ્વામી સ્વયં'પ્રભ સુંદરે, મિત્રનૃપતિ કુળ હંસરે; શુભરસીઆ.
 માતા સુમંગળા જનમિયો રે, શશિલંછન સુપ્રસંસરે.
 મનવસીઆ. ૧

વપ્રવિજય વિજયાપુરી રે, ધાતકી પૂરવ અદ્ધ રે; શુ૦
 પ્રિયસેનાપિયુ પન્થી રે, તુમ સેવામે' લદ્ધ રે. મ૦ ૨
 ચખવી સમકિત સુખહી રે, હોળવીઓ હું ખાળ રે; શુ૦
 કેવળ રત્ન લક્ષ્મી વિના રે, ન તજુ' ચરણ ત્રિકાળ રે. મ૦ ૩
 એકને લલચાવી રહો રે, એકને આપો રાજ રે; શુ૦
 એ તુમને કરવો નવિ ઘટે રે, પંકિતલેહ જિનરાજ રે. મ૦ ૪
 કેડ ન છોડું તાહુરી રે, આખ્યા વિષુ શિવસુખરે, શુ૦
 લોજન વિષુ ભાંજે નહી રે, ભામણુડે જિમ ભૂખ રે. મ૦ ૫
 આસંગાયત જે હુશે રે, તે કહેશે સો વાર રે; શુ૦
 લોળી ભગતે રીઝશે રે, સાહિય પણુ નિરધાર રે. મ૦ ૬
 સવિ ભણે થોડું કહે રે, પ્રભુ તું ચતુર સુખણુ રે; શુ૦
 વાચક જશ કહે દીશ્યો રે, વાંછિતસુખ નિર્વાણુ રે. મ૦ ૭

શ્રી ઋષભાનન જિન-સ્તવન

—(*)—

[મન્યો રે કુંઞરજનો સેહરો-એ દેશી]

શ્રીઋષભાનન ગુણગીતો, સોહે મૃગપતિ લ'છન પાય હો; જિણુંદ.
 સોહે મન તું સવિ તણા, ભલી વીરસેના તુજ માય હો; જિ૦શ્રી૦૧
 વપ્રવિજય સુસીમા પુરી, ખંડ ધાતકી પૂરવ ભાગ હો; જિ૦
 શણી જયાવતી નાહલો, કીર્તિનૃપ સુત વડભાગ હો; જિ૦શ્રી૦૨
 હું પૂછું કહો તુમે કેણીપરે, દિગ્યો ભગતને મુગતિ સંકેત હો; જિ૦
 રેસો નહિ નિંહા કારણે, તુસો નહીં પૂજા હેત હો; જિ૦શ્રી૦૩

વિષ્ણુ સમક્રિત ક્ષણ કેા નવિ લહે; એહુ ગ્રંથે છે અવદાત હો; જિં
 તોએ શાખાશી તુમને ચઢે, તુમે કહેવાઓ જગ તાત હો; જિંશ્રી૦૪
 હવે બાણ્યું મનવાંછિત દીએ, ચિંતામણિ ને સુરકુલ હો; જિં
 અગ્નિ મિટાવે શીતને, જે સેવે થઈ ચિરથંલ હો; જિંશ્રી૦૫
 જિમ એ ગુણુ વસ્તુસ્વભાવથી, તિમ તુમથી મુગતિ ઉપાય હો; જિં
 દાયક નાયક ઓપમા, ભગતે ઈમ સાચ કહેવાય હો; જિંશ્રી૦૬
 તપ જપ કિરીયા ક્ષણ દીએ, તે તુમ ગુણુ ધ્યાન નિમિત્ત હો; જિં
 શ્રી નયવિજયવિપ્રુધ તણા, સેવકને પરમ તું મિત્ત હો; જિંશ્રી૦૭

શ્રી અનંતવીર્ય જિન-સ્તવન

—(૪)—

[નારાયણની-એ દેશી]

જિમ મધુકર મન માલતી રે, જિમ કુમુદિની ચિત્ત ચંદ,
 જિણુંદરાય૦

જિમ ગજ મન રેવા નદી રે, કમળા મન ગોવિંદ રે; જિણું
 યું મેરે મન તું વસ્યોજી. ૧

આતક ચિત્ત જિમ મેહુલો રે, જિમ પંથી મન ગેહ રે; જિં
 હંસા મન માનસરોવર રે, તિમ સુજ તુજથું નેહ રે. જિંયું૦૨

જિમ નંદનવન ઇંદિને રે, સીતાને વહાલો રામ રે; જિં

જિમ ધરમીને મન સંવર રે, વ્યાપારી મન દામ રે. જિંયું૦૩

અનંતવીરજ ગુણુસાગર રે, ઘાતકીખંડ મોઝાર રે; જિં

પૂરવ અરધ નાલનાવતી રે, વિજય અયોધ્યા ધાર રે. જિંયું૦૪

મેઘરાય મંગલાવતી રે, સુત વિજયાવતીકંતરે; જિં
ગજ લંછન યોગીસર રે, હું સમરું મહા મંત રે. જિં યું ૫
ચાહે ચતુર ચૂડામણી રે, કવિતા અમૃતની કેલ રે; જિં
વાચક જશ કહે સુખ દિએ રે, મુજ તુજ શુભ
રંગરેલ રે. જિં યું ૬

શ્રી સુરપ્રભ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રામપૂરા કે બાબરમે —એ દેશી]

સુરપ્રભજિનવર ધાતકી, પશ્ચિમ અરધે જયકાર મેરે લાલ,
પુષ્કલાવર્ધ વિજયે સોહામણો, પુરી પુંકરિગિણી શણગાર. મેં
ચતુર શિરોમણિ સાહિબો. ૧

નંદસેનાનો નાહલો, હય લંછન વિજય મદહાર; મેં
વિજયાવતી કુએ. ઉપનો, ત્રિભુવનનો આધાર. મેં ચં ૨

અલવે જસ સાહુમું જુએ, કર્ણાભર નયન વિલાસ; મેં
તે પામે પ્રભુતા જગતણી, એહવો છે પ્રભુ સુખવાસ. મેં ચં ૩

મુખમટકે જગજન વશ કરે, લોચણ લટકે હરે ચિત્ત, મેં
ચારિત્ર ચટકે પાતિક હરે, અટકે નહિ કરતો હિત મેં ચં ૪

ઉપકારી શિર સેહરો, શુણનો નવિ આવે પાર; મેં
શ્રી નયવિજય સુશિખને રે, હોબો નિત મંગકાર. મેં ચં ૫

શ્રી વિશાળ જિન-સ્તવન

—(*)—

[દેશી લોરની અથવા સીરાહી]

ધાતકી ખ'ડે હો કે પશ્ચિમ અરધ ભલો,
 વિજયાનયરી હો કે વપ્ર તે વિજય તિલો;
 તિહાં જિન વિચરે હો કે સ્વામી વિશાળ સદા,
 નિત નિત વંદુ હો કે વિમલાકંત મુદા. ૧
 નાગનરેસર હો કે વંશ ઉદ્યોતકર,
 ભદ્રાચ્છે જાયા હો કે પ્રત્યક્ષ દેવતર;
 ભાનુ લંછન હો કે મિલવા મન તલસે,
 તસ ગુણ સુણિયા હો કે શ્રવણે અમી વરસે. ૨
 આંખડી દીધી હો કે જો હોએ મુજ મનને,
 પાંખડી દીધી હો કે અથવા જો તનને;
 મનહ મનોરથ હો કે તો સવિ તુરત કરે,
 તુજ મુખ દેખવા હો કે હરખીત હેજ મજે. ૩
 આહા હુંગર હો કે ફરીયા નદીય ઘણી,
 પણ શક્તિ ન તેહવી હો કે આવું તુજ ભણી,
 તુજ પાય સેવા હો કે સુરવર કેડિ કરે,
 જો એક આવે હો કે તો મુજ હુઃખ હરે. ૪
 અતિ ઘણું રાતી હો કે અગ્નિ મજાક સહે,
 ઘણું હણીયે હો કે દેશ વિયોગ લહે;
 પણ ગિરૂઆ પ્રભુશું હો કે રાગ તે દુરિત હરે,
 વાચક જશ કહે હો કે ધરીએ ચિત ખરે. ૫

શ્રી વજ્રધર જિન-સ્તવન

—(*)—

[માહરા સુશુષ્ણ સનેહા પ્રભુજી-અથવા

સાહુ હો કે લાન્થો જોધપુરી ધણુરી બિંદલીની એ દેશી]

શંખ લંછન વજ્રધર સ્વામી, માતા સરસ્વતી સુત શિવગારી હો;
લાવે ભવિ વંદો.

નરનાથ પદ્મરથ જાયો, વિજયાવતી ચિત્ત મુહાયો હો. લા૦૧
ખંડ ધાતકી પશ્ચિમ ભાગે, પ્રભુ ધર્મધુરધર જાગે હો; લા૦
વજ્રવિજયમાં નયરી સુસીમા, તિહાં થાપે ધર્મની સીમા હો. લા૦૨
પ્રભુ મનમાં અમે વસતું જેહ, સુપને પણ દુર્લભ તેહ હો; લા૦
પણ અમ મન પ્રભુ જો વસશે, તો ધર્મની વેલ ઉઘશે હો. લા૦૩
સ્થાને પ્રભુ સુખ નિરખતા, અમે પાસું સુખ હરખતા હો; લા૦
જે સુપન રહિત કહિયા દેવા, તેહથી અમે અધિક કહેવા હો. લા૦૪
મણિ માણિક કનકની કેડિ, રાણિમ ઋદ્ધિ રમણી જોડિ હો; લા૦
પ્રભુ હરશનના સુખ આગે, કહો અધિકેર કુણ માગે હો. લા૦૫
પ્રભુ હરથકી પણ ભેટયા, 'તેણે પ્રેમ દુઃખ સવિ મેટયા હો; લા૦
ગુરૂ શ્રીનયવિજય સુશીશ, પ્રભુ ધ્યાને રમે નિશદીશ હો. લા૦૬

શ્રી ચંદ્રાનન જિન-સ્તવન

—(*)—

[માહરી સહિરે સમાણી—એ દેશી]

નલિનાવતી વિજય જયહારી, ચંદ્રાનન ઉપગારી રે;

સુણ વીનતી મોરી.

પશ્ચિમ અરધે ધાતકી ખડે, નયરી અયોધ્યા મંડે રે. સુ૦ ૧

૧-તેણે વજ્ર. પાઠાં.

રાણી લીલાવતી ચિન્ત સુહાચો, મક્કાવતીનો જાયો રે; સુ૦
 નૃપ વાદ્મીક કુળે તું હીવો, વૃષભ લ'છન ચિરંજીવો રે. સુ૦ ૨
 કેવલજ્ઞાન અનંત ખળનો, નહી તુજ જગમાંહે છાનો રે; સુ૦
 તોહનો લવ દેતાં શું નાસે, મનમાંહે કાંઈ વિમાસે રે. સુ૦ ૩
 રથણ એક દિયે રથણે ભરીયો, જો ગાજ'તો ફરીયો રે; સુ૦
 તો તોહને કાંઈ હાણુ ન આવે, લોક તે સંપત્તિ પાવે રે. સુ૦ ૪
 અસિ માચે પરિમલ લવ પામી, પંકજ વન નહિ ખામી રે; સુ૦
 અંખ લુંખ કોટિ નવિ છીજે, એકે પિઠ સુખ દીજે રે. સુ૦ ૫
 ચંદ્રકિરણ વિસ્તારે છોખું, નવિ હોયે અમીયમાં જોખું રે; સુ૦
 આશાતીર કરે બહુત નિહોરા, તે હોવે સુખિત ચકોરા રે. સુ૦ ૬
 તિમ જો ગુણ લવ દિઓ તુમ હેજે, તો અમે દીપું તેજે રે; સુ૦
 વાચક જશ કહે વાછિત દેશો, ધર્મનેહુ નિરવહેશો રે. સુ૦ ૭

શ્રી ચંદ્રબાહુ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સરવર પાણી હું ગઈ મા મોરી રે
 અથવા મન મોહના લાલ-એ દેશી]

દેવાનંદ નરીંદનો, જનરંજનો રે લાલ,
 નંદન ચંદનવાણી રે હુઃખલાંજનો રે લાલ.

રાણી સુગંધા વાલહો રે, જ૦ કમલ લ'છન સુખખાણુ રે. હ૦ ૧
 પુષ્કરદીવ પુષ્કલાવર્ષ રે, જ૦ વિજય વિજય સુખકાર રે;
 ચંદ્રબાહુ પુંડરિગિણી રે, જ૦ નગરીએ કરે વિહાર રે. હ૦ ૨

તસ્ય શુણ્ણગણ્ણગંગાજલૈ રે-જ૦, મુજ મન પાવન કીધ રે; હુઃખ૦
 કિરિ તે મેલું કિમ હુવે રે-જ૦, અકરણનિયમ પ્રસિદ્ધ રે. હુઃખ૦ ૩
 અંતરંગ શુણ્ણ ગોઠ્ઠી રે-જ૦, નિશ્ચય સમકિત તોહ રે; હુઃખ૦
 વિરલા કોઈક જાણશે રે-જ૦, તે તો અગમ અછેહ રે. હુઃખ૦ ૪
 નાગર જનની આતુરી રે-જ૦, પામર જાણે કેમ રે; હુઃખ૦
 તિમ કુણ્ણ જાણે સાંધશું રે-જ૦, અમ નિશ્ચયનય પ્રેમ રે. હુઃખ૦ ૫
 સ્વાદ સુધાનો જાણુતો રે-જ૦, લલિત હોયે કદમ્બ રે; હુઃખ૦
 પથ્થ અવસરે જો તે લહે રે-જ૦, તે દિન માને ધન રે. હુઃખ૦ ૬
 શ્રીનયવિનય વિબુધ તણો રે-જ૦, સેવક કહે મુણો દેવ રે; હુઃખ૦
 અંદ્રખાહુ! મુજ દીણ્યો રે-જ૦, નિજ પયપંકજ સેવ રે. હુઃખ૦ ૭

શ્રી ભુજંગ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મહાવિદેહ ખેત્ર સોહામણ્ણ રે—એ દેશી]

ભુજંગદેવ લાવે લજો, રાય મહાખલ નંદ લાલ રે;
 મહિમા કુખે હંસલૌ, કમલ લંછન સુખકંદ લાલ રે. ભુ૦ ૧
 વપ્રવિનય વિનયાપુરી, કરે વિહાર ઉચ્છાહ લાલ રે;
 પૂરવ અરધે પુખ્ખરે, અંધસેનાનો નાહ લાલ રે. ભુ૦ ૨
 કાગળ લિખવો કારમો, આવે જો દુરજન હાથ લાલ રે;
 અણ્ણમિલતું દ્રવંત રે, ચિત્ત કિરે તુમ સાથ લાલ રે. ભુ૦ ૩
 કિમ્મી ઇસારત કીણ્યે, તુમે જાણો છો જગલાવ લાલ રે,
 સાહિણ્ણ જાણ્ણ અજાણ્ણને, સાહમું કરે પ્રસ્તાવ લાલ રે. ભુ૦ ૪

ખિજમતમાં ખામી નહી, મેલ ન મનમાં કોય લાલ રે;
 કરુણાપૂરણ લોયણે, સાહમું કાંઈ ન ભેય લાલ રે. ભુ૦ ૫
 આસંગો મોટા તણો, કુંજર ગ્રહવો કાન લાલ રે;
 વાચક જશ કહે વિનતિ, ભજતિ વશે મુજ માન લાલ રે. ભુ૦ ૬

શ્રી ઇશ્વર જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ : જંગલાની દેશી અથવા-રાગ બે મિલે—એ દેશી
 અથવા— ક્રીસકા ચેલા બાણ ક્રીસકા હો પુત]

નૃપ ગજસેન જશોદા માત, નંદન ઇશ્વર ગુણ અવદાત; સ્વામી સેવીએ
 પુષ્કરવર પૂરવારધ કચ્છ, વિજય સુસીમા નયરી અચ્છ. સ્વા૦ ૧
 શશી લાંછન પ્રભુ કરે રે વિહાર, રાણી ભદ્રાવતીનો ભરતાર; સ્વા૦
 જે પામે પ્રભુનો દીકાર, ધન ધન તે નરનો અવતાર. સ્વા૦ ૨
 ધન તે તન જે નમીએ પાય, ધન તે મન જે પ્રભુ ગુણ ક્યાય; સ્વા૦
 ધન તે છહા પ્રભુ ગુણ ગાય, ધન્ય તે વેળા વંદન થાય. સ્વા૦ ૩
 અણમિલવે ઉતકંઠા ભેર, મિલવે વિરહ તણો ભય સોર; સ્વા૦
 અંતરંગ મિલિએ તિઉં સાંઈ^૧, શોકવિરહ જિમ ફરે પલાય. સ્વા૦ ૪
 તું માતા તું અંધવ મુજ, તુંહી પિતા તુજું મુજ મુજ; સ્વા૦
 શ્રીનયવિજય વિગુધનો શીશ, વાચક જશ કહે પૂરો જગીશ. સ્વા૦ ૫

૧-અંતરંગ મિલવે લીઉ સાંઈ.

શ્રી નેમિપ્રભુ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[યારે માથે પચરંગી પાથ સોનારો છોગલો માણ-એ દેશી. અથવા-
આજ હો યારે કેસરી કસબી ને વાગે મોહરી રે માણ-એ દેશી અથવા-
વાડી કુદી અતિ લલી મન લમરા રે. અથવા-મનમોહન મેરે-એ દેશી]

પુષ્કરવર પૂરવ અરધ દિવાળે રાજે રે, સાહિબજી.

નલિનાવતી વિજયે નયરી અયોધ્યા છાજે રે; સાં

પ્રભુ વીરનરેસર-વંશ-દિણેસર કયાઈએ રે, સાં

સેનાસુત સાચો શુણ્ણુ જાચો ગાઈએ રે. સાં ૧

મોહની મનવલ્લભ દરસન દુરલભ જાસ રે, સાં

રવિચરણ ઉપાસી કિરણવિલાસી ખાસ રે; સાં

ભવિજનમનરંજન ભાવલંજન ભગવંત રે, સાં

નેમિપ્રભુ વંદું પાપ નિકંદું તંત રે. સાં ૨

ધર સુરતરૂ કળાયો સુરમણિ મીલીઓ હાથ રે, સાં

કરી કરણા પૂરી અઘ ચૂરી જગનાથ રે; સાં

અમિએ ઘન વૂઠા વળી તૂઠા સવિ દેવ રે, સાં

શિવગામી પામી જો મેં તુજ પદ સેવ રે. સાં ૩

ગંગાજલ નાહ્યો હું ઉમાહ્યો આજ રે, સાં

શુર સંગત સારી મહારી વધારી લાજ રે; સાં

મુહ માગ્યા જાગ્યા પૂરવ પુન્ય અંકૂર રે, સાં

મન લીનો કીનો તુજ શુણ્ણુ પ્રેમ પંડૂર રે. સાં ૪

તું દોલતઢાતા તું જગત્રાતા મહારાજ રે, સાં

ભવસાયર તારો સારો વાંછિત કાજ રે; સાં

હુઃખચૂરણ પૂરણ કીજે સયલ જગીશ રે, સાં

અરઢાસ પ્રકાશે શ્રીનયાવજય-સુશીશ રે. સાં ૫

શ્રી વીરસેન જિન-સ્તવન

—(*)—

[શ્રીઋષભનો વંશ રચણાયક—એ દેશી]

પશ્ચિમ અરધ પુષ્કરવરે, વિજય પુખલવર્ધ દીપે રે,
નયરી પુંડરિગિણી વિહરતા, પ્રભુ તેણે રવિ ઝીપે રે.

શ્રીવીરસેન સુહંકર. ૧

ભાનુસેન ભૂમિપાલનો, અંગજ ગજગતિ વંદો રે;
રાજસેના મનવલ્લેહો, વૃષભ લંછન જિનચંદો રે. શ્રી ૨
મસિ વિષુ જે લિખ્યા તુજ ગુણે, અક્ષર પ્રેમના ચિત્ત રે;
ધોઈએ તિમ તિમ ઉઘડે, ભગતિ જલે તેહુ નિત્ય રે. શ્રી ૩
ચકવર્તી મન સુખ ધરે, ઋષભકુટે લિખી નામ રે;
અધિકા રે તુજ ગુણુ તેહથી, પ્રગટ હુઆ ઠામ ઠામ રે. શ્રી ૪
નિજ ગુણુ શુચિત તે કરી, કીરતી મે તીની માળા રે;
તે સુજ કંઠે આરોપતાં, હીસે આકઝમાળા રે. શ્રી ૫
પ્રગટ હુએ જિમ જગતમાં, શોભા સેવક ફેરી રે;
વાચક જશ કહે તિમ કરો, સાહિબ ! પ્રીત ઘણેરી રે. શ્રી ૬

શ્રી મહાભદ્ર જિન-સ્તવન

—(*)—

[આજ હો જાને રે ઠકુરાઈ પ્રભુ. અથવા—ફેસરી બાગે સાહિબોશ.
અથવા—ઢાગલ દે મલહાર—એ દેશી]

દેવરાયનો નંદ, માત ઉમા મન ચંદ;
આજ હો રાણી રે, સૂરિકાંતા કંત સોહામણોશ. ૧

- પુષ્કર પશ્ચિમાર્ધ, વિજય તે વપ્ર સુખદ્ધ
આજ હો નયરી રે વિજયાએ વિહરે ગુણનીલોલ. ૨
- માહાભદ્ર જિનરાય, ગજ લંછન જસ પાય;
આજ હો સોહરે રે મોહરે મન લટકાલે લોયણેલ. ૩
- તેહથું મુજ ખતિ પ્રેમ, પર સુર નમવા નેમ;
આજ હો રંગે રે હુઃખ લાંગે પ્રભુ મુજ તે ગુણેલ. ૪
- ધર્મયૌવન નવરંગ, સમકિત પામ્યો અંગ;
આજ હો લાખીણી લાકી મુગતિ તે મેલશેલ. ૫
- ચરણધર્મ અવદાત, તે કન્યાનો તાત,
આજ હો માહરા રે પ્રભુજીને તે છે વશ સદાલ. ૬
- શ્રીનયવિજય સુશિષ્ય, જશ કહે સુણો જગદીશ;
આજ હો તારો રે હું સેવક દેવ ! કરો દયાલ ૭

શ્રી અંદ્રયશા જિન-સ્તવન

- અંદ્રયશા જિનરાણ્યો, મનમોહન મે રે, પુષ્કર દીવ મોઝાર; મં
પશ્ચિમ અરધ સોહામણો, મં વચ્છવિજય સંભાર. મં ૧
- નયરી સુસીમા વિચરતા, મં 'સંવરભૂપ કુળચંદ; મં
શશી લંછન પદમાવતી, મં વલ્લભ ગંગા નંદ. મં ૨
- કટિ-લીલાએ કેસરી, મં તે હાર્યો ગયો રાન; મં
હાર્યો હિમકર તુજ મુખે, મં હણ્ય વળે નહી વાન. મં ૩

તુજ લોચનથી લાલ્યાં, મં કમળ ગયાં જળમાંહી; મં
 અહિપતિ પાતાળે ગયો, મં છત્યો લલિત તુજ બાંહી. મં ૪
 છલ્યો દિનકર તેજશું, મં ફિરતો રહે તે આકાશ; મં
 નિંક ન આવે તેહને, મં જેહ મન ખેદ અભ્યાસ. મં ૫
 ઇંમ છત્યો તુમે જગતને, મં હરી લીયો ચિત્ત રતન; મં
 બંધુ કહાવો જગતના, મં તે કિમ હોયે ઉપમન. મં ૬
 ગતિ તુમે જાણો તુમતણી, મં હું સેવું તુજ પાય; મં
 શરણ કરે બળીયાતણું, મં જશ કહે તસ સુખ થાય. મં ૭

શ્રી અજિતવીર જિન-સ્તવન

—(*)—

[એ ઊંડી કીહાં રાખી, કુમતિ !—એ દેશી]

દીવ પુષ્કરવર પશ્ચિમ અરધે, વિજય નલિનવર્ધ સોહે;
 નયરી અયોધ્યામંડન સ્વસ્તિક-લંછન જિન જગ સોહે રે;
 લલિયાં ! અજિતવીર જિન વંદો. લં ૧

રાજપાલ કુળ મુગટ નગીનો, માત કનિનિકા જાયો;
 રતનમાળા રાણીનો વદ્ધલ, પરતક્ષ સુરમણિ પાયો રે. લં ૨
 દુરજનશું કરી જે હુઓ દુષણ, હુયે તસ શોષણ ઈહા;¹
 એહવા સાહિબના શુણ ગાઈ, પવિત્ર કર્ફ હું છહા રે. લં ૩

૧, પાઠાંતર-દુરજનસ્તુતે કરી જેહ દુષણ, હુયે તસ શોષણ ઈહા

પ્રભુ-શુભ્રગણ ગંગાજળે ન્હાઈ, કીચે કર્મમળ દૂરે;
સ્નાતક પદ જિન ભગતે લહિયે, ચિદાનંદ ભરપૂર રે. ભ૦ ૪
જે સંસર્ગ અલેદાશેપે, સમાપત્તિ મુનિ માને;
તે જિનવર શુભ્ર શુભ્રતાં લહિયે, જ્ઞાન ધ્યાન લય તાને. ભ૦ ૫
સ્પર્શજ્ઞાન ઇણિપરે અનુભવતાં દેખીજે નિજરૂપ;¹
સકળે ભેગ છવન તે પામી, નિસ્તરિયે ભવકૂપરે ભ૦ ૬
શરણું-ત્રાણું-આલંબન જિનજી, કોઈ નહી તસ તોલે;
શ્રીનયવિજયવિષ્ણુધપયસેવક, વાચક જશ ઇમ ખોલે રે. ભ૦ ૭

હતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત
વિહરમાન જિન-વીશી સંપૂર્ણ.

ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત

સ્તવન — પદ — સંગ્રહ

જશપિલાસ

- ૧ નવનિધાન-સ્તવનો
- ૨ વિશિષ્ટજિન-સ્તવનો
- ૩ સામાન્ય જિન-સ્તવનો
- ૪ આધ્યાત્મિક પદો

નવનિધાન-સ્તવનો.

...૦૭૦...

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-રામકલી] (જાપેલ પદ ૨૨ મું)

ઋષભદેવ ^૧હિતકારી, જગતશુરૂ ઋષભદેવ હિતકારી;
પ્રથમ તીર્થ^૨કર પ્રથમ નરેસર, પ્રથમ યાત પ્રણયારી. જ૦ ૧
વરસી કાન ફેઈ તુમ જગમે^૩, ઇલિતિ ઇતિ નિવારી;
તૈસી કાહી કરતુ નાહી કરેના, સાહિબ બેર હમારી. જ૦ ૨
માગત નહી હમ હાથી બોરે, ધન કેન કંચન નારી;
દિઓ મોહિ ^૪ચરનકમલકી સેવા, યાહિ લગત^૫મોહિ ખ્યારી. જ૦ ૩
ભવલીલા વાસિત સુર શરે, તુ^૬ પર^૭ સખહી ઉવારી;
મે મેરે^૮ મન નિશ્ચલ કીનો,^૯ તુમ આણુ શિર ધારી. જ૦ ૪
એસો સાહિબ નહિ કેઉ જગમે^{૧૦},^૧ યામું હોય દિલહારી;^૭
દિલહી દલાલ પ્રેમકે બિચિ, તિહાં હક ખે^૮ચે^૯ ગમારી. જ૦ ૫
તુમહી^૬ સાહિબ મે^૭ હું બ'દા, યા મત દિઓ વિસારી;
શ્રીનયવિજય વિશુધ સેવકકે, તુમ હો પરમ ઉપકારી. જ૦ ૬

---

૧ સુખકારી ૨ નિજ ૩ લગે ૪ તો પરિ ૫ કરિ કે
૬ દેવ નહી દૂને કાઈ જગમ'ઈ ૭ યા સુહાય દિલવારી, દિલવારી
૮ ખાંચિ ૯ મુમહો.

શ્રી અજિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ કાફી] (૫૬ ૪૩)

અજિતદેવ મુજ વાલહા, બચું મોરા મેહા; (ટંક)	
બચું મધુકર મનિ માલતી, પંથી મનિ ગેહા.	અ૦ ૧
મેરે મન તુંહી રચો, પ્રભુ કંચન દેહા;	
હરિ પ્રદા પુર કરા, તુજ આગે કેહા.	અ૦ ૨
તુંહી અગોચર કેા નહીં, સબજન ગુન રેહા;	
ચાહે તારું ચાહિયે, ધરી ધર્મસનેહા.	અ૦ ૩
૧ ભગતવચ્છલ જગતારનો, તું બિરદ વહેહા;	
વીતરાગ હૂઈ વાલહા, કચું રકરી ઘા છેહા	અ૦ ૪
જે જિનવર હે ભરતમે, ચૈરવત વિદેહા;	
જસ કહેતુજ પદ પ્રભુમતે, ^૩ સખ પ્રભુમે તેહા.	અ૦ ૫

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ ગાડી] (૫૬ ૪૪)

સંભવ જિન જળ નયન મિલ્યો હો (ટંક)	
પ્રગટે પૂરવ પુણ્યકે અંકુર,	
તળથે ^૧ દિન મોહી સફલ વલ્યો હો.	
અંગનમે ^૨ અભિયે ^૩ મેહ વૂઠે,	
^૪ જન્મ તાપકો વ્યાપ ગલ્યો હો;	

૧ ભક્તિ ૨ કર્મરી હો છેહા ૩ પ્રભુતિ થઈ

૪ મોહ મિથ્યાત્વકો પાર્શ્વ,

- બાધ બીજ પ્રગટયો તીહું જગમેં,
તપ સંજમકો ખેત ક્લેયો હો. સં૦ ૧
- જૈસી ભક્તિ તૈસી પ્રભુ કરના,
પ્રવેત શંખમેં દૂધ ^૧ભલ્યો હો;
દરશનથેં નવનિધિ મેં^૨ પાઈ,
દુઃખ દોહણ સવિ દૂર ટલ્યો હો. સં૦ ૨
- કરત ફિરત હે દુરહી દિલથેં,
મોહ મહા જિણે જગત્રય છલ્યો હો;
સમકિત રતન લહું^૩ દરિસણથેં,
અખ નવિ બાઈ કુગતિ રૂલ્યો હો. સં૦ ૩
- નેહ નજર ભર નિરખતહી સુઝ,
^૪પ્રભુશું હિયડો હેજ હલ્યો હો;
શ્રી નયવિજય વિબુધ સેવકકું,
સાહિબ સુરતરૂ હોઈ ક્લેયો હો. સં૦ ૪

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ નટ] (પદ ૪૫)

- પ્રભુ ! તેરે નયનકી હું બલીહારી, (ટક)
- ચાકી શોભા વિજીત તપસા, કમલ કરતુ હે જલચારી;
વિધુકે શરણ ગયો સુખ અરીકે, વણથેં ગગન હરિણ હારી. પ્ર૦ ૧
- સહજ હિ અંજન મંજૂલ નીરખત, અંજન ગર્વ દીયો દારી;
છીન લહીહિ ચકોરકી શોભા, અગ્નિ ભખે સો દુઃખ ભારી. પ્ર૦ ૨

૧ મિથ્યો હો ૨ રિધિ ૩ લેહુ ૪ પ્રભુ તેં હિયડો હેજ હલ્યો હો

અંચલતા ગુણ દીધો મીનકો, અલિ જ્યું તારા હેં કારી;
 કહું સુભગતા કેતિ ઇનકી, મોહી સખહી અમરનારી. પ્ર૦ ૩
 ધૂમત હે સમતા રસ માતે, જેસે ગજલાર મહવારી;
 તીન ભુવનમાં નહી કો ઇનકો, અભિનંદન જિન અનુકારી. પ્ર૦ ૪
 મેરે મન તો તુંહી રચત હે, પરે કુણુ પરકે દારી;
 તેરે નયનકી મેરે નયનમેં, જશ કહે દીધો છબી અવતારી. પ્ર૦ ૫

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ માઝ] (૫૬ ૪૬)

સુમતિનાથ સાચા હો. (ટેક)
 પરિપરિ પરખતહિ લયા, જૈસા હીર જાયા હો;
 ઓર દેવ સવિ પરિહર્યા, મેં જાણી કાચા હો. સુમતિ૦ ૧
 તેસી કિસ્તિયા હે ખરી, જૈસી તુજ વાચા હો;
 ઓર દેવ સવિ મોહેં લર્યા, સવિ મિથ્યા માચા હો. સુમતિ૦ ૨
 ચઉરાસી લખ વેષમાં, હું બહુ પરિ નાચા હો;
 મુગતિ દાન દેઈ સાહિબા, અખ કરહો ઊવાચા હો. સુમતિ૦ ૩
 લાગી અગ્નિ કપાયકી, સખ કોરહી આંચા હો;
 રક્ષક જાણી આદર્યા, મેં તુમ સરન સાચા હો. સુમતિ૦ ૪
 પક્ષપાત નહિ કોઉમું, નહિ લાલચ લાંચા હો;
 શ્રી નયવિજય સુશિખકો, તોમું દિલ રાચા હો. સુમતિ૦ ૫

૧ મેં શરથ પૂઠાંચાહો.

ઐરકું મેહ ચકોરકું ચંદા, મધુ મનમથ ચિત્ત ઠારના;
 ફૂલ અમૂલ ભમરકું અંબહી, કોકિલકું સુખદારના. ઐ૦ ૨
 સીતાકું રામ કામ જ્યું રતિકું, પંથીકું ધર-પારના;
 હાનીકું ત્યાગ યાગ બંભનકું, ચૌગીકું સંયમ ધારના. ઐ૦ ૩
 નંદન વન જ્યું સુરકું વલ્લભ, ન્યાયીકું ન્યાય નિહારના;
 ત્યું મેરે મન ટુંહિ સુહાચો, ઐર તો ચિત્તમે' ઉતારના. ઐ૦ ૪
 શ્રી સુપાર્શ્વ દરિશન પર તેરે, કીજે' કોડિ ઉવારના;
 શ્રી નયવિજય વિપુલ સેવકકું, દિયો સમતારસ પારના. ઐ૦ ૫

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-રતવન

—(*)—

[રાગ રામગ્રી] (૫૬ ૪૯, ૭, ૧૯)

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનરાજ રાજે, વહન પુનમચંદ રે;
 ભવિક લોક ચકોર નિરખત, લહે પરમાનંદ રે. (ટેક)
 શ્રી ચં૦ ૧

મહમહે મહિમાંએ' જસભર, સરસ જસ અરવિંદ રે;
 રણુગણે કવિજન ભમર રસિયા, લહિ સુખ મકરંદ રે. શ્રી ચં૦ ૨
 જસ નામે દોલત અધિક દિપે, ટલે દોહણ હંડ રે;
 જશ ગુન-કથા ભવ-વ્યથા ભાંજે ધ્યાન શિવતરૂં કંદરે. શ્રી ચં. ૩
 વિપુલ હૃદય વિશાલ ભુજ યુગ, ચલિતી ચાલ ગચંદ રે;
 અતુલ અતિશય મહિમ-મંદિર, પ્રણત સુરનર વૃંદ રે. શ્રી ચં૦ ૪
 મે' હું હાસ આકર પ્રભુ! તેરો', શિશ્ય તુજ દરજંદ રે;
 જશવિજય વાચક ઈમ વિનવે, ટાલો મુજ ભવંદ રે. શ્રી ચં૦ ૫

૧ હું હાસ આકર દેવ ! તોરો.

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ કેદાર] (૫૬ ૫૦)

મેં કીનો નહીં તો જિન ઓરથું રાગ. (ટક)
 દિન દિન પાન ચઢત ગુન તેરો, જ્યું કંચન પરભાગ;
 ઓરનમેં હે કથાયકી કાલિમા^૧, મો કયું સેવા લાગ. મેં ૦ ૧
 રાજહંસ તું માનસરોવર^૨, ઓર અશુચિ રૂચિ કાગ;
 વિષય જીવંતમ ગરૂડ તું કહિયે^૩, ઓર વિષય વિષનાગ. મેં ૦ ૨
 ઓર દેવ^૪ જલ છીલર સરિખે, તું તો સમુદ્ર અથાગ;
 તું સુરતરે જગવંછિતપૂરન, ઓર તો સુકે^૫ સાગ, મેં ૦ ૩
 તું પુરુષોત્તમ તુંહિ નિરંજન, તું શંકર વડભાગ;
 તું પ્રદા તું બુદ્ધ^૬ મહાબલ, તુંહિ દેવ વીતરાગ, મેં ૦ ૪
 સુવિધિનાથ તુજ ગુન ફૂલનકો, મેરો દિલ હે આગ;
 જશ કહે ભમર^૭ રસિક હોધ^૮ તામે, લીજે ભક્તિ પરાગ. મેં ૦ ૫

—આ અપભ્રંશથી સુવિધિનાથ સુધીના નવ સ્તવનોને એક પ્રતમાં 'નવનિધાન નવસ્તવન' કહ્યા છે, તેથી આનું મથાળું 'નવનિધાન સ્તવનો રાખ્યું છે. તે પ્રતમાં અંતે એમ લખ્યું છે કે :—'નવનિધાન નવસ્તવન' સંપૂર્ણ છેતિ શ્રેય. | સંવત ૧૮૬૪ વર્ષે મુગસીર સુદ ૬ દિને શ્રી લખીત^૧ શ્રી ઋષભવિજયગણી સ્વઅથે^૨ શ્રી ચાણસમા નગરે ભદ્રેવાળ પ્રાસાદાત્ શ્રી શ્રી^૩ પત્ર ૨ પંક્તિ કરેકમાં ૧૫-મુનિ જયવિજય પાસેનો સંગ્રહ.

ખીજી પ્રત પાટણના ફાફલીયા પાડાના ભંડારમાં દાખલે ૮૨ પ્રત નં. ૧૬૦ છે તેમાં છેવટે આ નવસ્તવન લખેલાં છે.

૧. કલિકા ૨. ગ્યાન સરોવર તો. ૩. અલપ. ૪. સુકો ૫ બુદ્ધિ.
 ૬. ભવિક. ૭. કહું.

વિશિષ્ટ જિન-સ્તવનો

શ્રી આદિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રામ કહે રહેમાન કહેા-ઐ દેશી]

- ‘તારન તરન’ કહાવત હો, જયું આપ તરે હમહીકો તારો;
આદિનાથ પ્રભુ તુમહારી કીરતિ, તાહીકો તુમ અર્થ બિચારો. ૧
- ‘પહેલે તારક’ આપ કહાવત, તાકે પીછે તરહ ઉવારો;
સો તુમ આપ તરે પહેલેહી, અજહુતો પ્રભુ મોહે ન સંભારો. ૨
- ‘દીન દયાલ’ ઉચિત યુંહીશ્રી, દીન સહિત શિવ માંહી સીધારો;
ઉચિત કહા તુમ બધકે શિવમે’, હમ જગમાંહી કરત પુકારો. ૩
- તુમ તો ‘જગનાથક’ ‘શિવ લાયક’, દેખો કેઉ દિન ગવારો;
પહેલે પાર કરો ગરીબનકું, આપ હુતે સબ પીછે પારો. ૪
- જો કીની સો આછી કીની અબ મોરી બીનતી અવધારો;
ચરન શ્રી તુમહી તારોજો, સેવક જશ લહો શરન તુમારો. ૫

શ્રી આદિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-ગૌડ સારંગ તથા પૂર્વી] (૫૬ ૧૦)

- પસારી કર લીજે, ઇશ્વરસ ભગવાન !
અઠત શિખા શ્રેયંસ કુમરકી, માનું નિરમલ ક્યાન. ૫૦ ૧ (ટેક)
- મેં પુરૂષોત્તમ-કરકી ગંગા, તુતો ચરન નિદાન;
હતિ ગંગા અંબર તરજનકું, માનું ચલી અસમાન. ૫૦ ૨

કીધો વિધુ જિભ સુધા શું આહુત, આપ મધુરતા માન;
કીધો કાયકકી પુણ્ય પરંપર, દાખત સરગ વિમાન. ૫૦ ૭

પ્રભુ-કરે' ઇક્ષુરસ દેખી કરત હે, ઐસી ઉપમા જાન;
જશ કહે ચિત્ત વિત્ત પાત્ર મિલાવે, યું ભવિકું જિન-લાન. ૫૦ ૪

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

(૩)

—(૪)—

રાગ-ગૌડી સારંગ (૫૬ ૬૭)

(વિભાગ ૫૨ દાદાની અજબ જટા—એ દેશી)

તુહારે શિર રાજત અજબ જટા.

છારથે માનું ગયન^૧ ન છારત, સીસ^૨ સણગાર છદા; તુહારે ૧

કિયું ગંગા અમરી સસુર સેવત, યમુના ઉભય તટા;

ગિરિવર શિખરે' જોહુ અનોપમ, ઉજત મેઘ-ધટા; તુહારે ૨

કેસે બાલ લગેઝ ભવિ ભવ-જલ, તારત અતિ વિકટા;

હરિ કહે જશ પ્રભુ ઋષભ રખોએ, હુમહિં અતિ

ઉલટા; તુહારે ૩

૧-ગયલ ૨-સીસ. ૩-ફિસી વાર લાગે.

શ્રી શીતલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

રાગ-અઝાણી (૫૬ ૧૧)

શીતલ જિન મોહિ ખ્યારા.

સાહિબ શીતલ જિન મોહિ ખ્યારા. (ટેક)

ભુવન વિરોચન પંકજ લોચન, નિઉકે નિઉ હમારા; શીં ૧

જ્યોતિશું જ્યોત મિલત જળ ધ્યાવે^૧ હોવત નહિ તળ ન્યારા;

ખાંધી મૂઠી ખુલે લવ માયા, મિટે મહા બ્રમ ભારા; શીં ૨

તુમ ન્યારે તળ સળહિ ન્યારા, અંતર કુટુંબ ઉઠારા;

તુમહી નજિક નજિક હે સળહી, ઋદ્ધિ અનંત અપારા; શીં ૩

વિષય લગનકી અગનિ ખૂળવત, તુમ ગુન અનુભવ ધારા;

ભઈ મગનતા તુમ ગુન રસકી, કુન કંચન કુન દારા; શીં ૪

શીતલતા ગુન હોર કરત તુમ, અંકન કાહ બિચારા ?

નામેહી તુમ તાપ હરત હે, વાકું ઘસત ઘસારા; શીં ૫

કરહુ કષ્ટ જન બહુત હમારે, નામ તિહારો આધારા;

જશ કહે જનમ મરણ લય ભાગો, તુમ નામે લવપારા; શીં ૬

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

ધ્યાન-મગનતા

રાગ-સારંગ (૫૬ ૧૬)

હમ મગન ભયે પ્રભુ ધ્યાનમે; ટેક

ખિસર ગઈ હુવિધા તન મનકી, અચિરા સુત

શુન જ્ઞાનમે; હમ૦ ૧

હરિ હર પ્રદ્ધ પુરંદરકી ઋદ્ધિ, આવત નાંહિ કોઉ માનમે;

ચિદ્ધાનંદકી મોજ મચી હે, સમતા-રસ કે પાનમે; હમ૦ ૨

ઇતને દિન તું નાંહિ પિછાન્યો, મેરો જન્મ^૧ ગમાયો^૨ અજ્ઞાનમે;

અથ તો અધિકારી હોઈ બેઠે, પ્રભુ શુન અખય અજ્ઞાનમે; હમ૦ ૩

ગઈ-દીનતા સળહી હમારી, પ્રભુ! તુજ સમકિત દાનમે;

પ્રભુ-શુન-અનુભવકે રસ^૩ આગે. આવત નાંહિ કોઉ

માનમે; હમ૦ ૪

જિનહિ પાયા તિનહી છિપાયા, ન કહે કોઉકે કાનમે;

તાલી લાગી જળ અનુભવકી, તળ બને^૪ કોઉ સાંનમે; હમ૦ ૫

પ્રભુશુન અનુભવ ચંદ્રહાસ બ્યૌ, સો તો ન રહે મ્યાનમે;

વાચક જશ કહે મોહ મહા અરિ, છત લીયો હે

મેદાનમે હમ૦ ૬

૧-જનમ, ૨-ગયોસો. ૩-અનુભવ રસકે ૪-સમજે,

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

(૧)

તુજ દરીશન દીકું અમૃત મીકું લાગે રે યાદવણ !
 ખીણ ખીણ મુજ તુજશું ધર્મ સનેહો જાગે રે, યાદવણ !
 તું દાતા ત્રાતા બ્રાતા માતા તાત રે, યાદવણ !
 તુજ ગુણના મોટા જગમાં છે અવદાત રે, યાદવણ ! ૧
 કાચે રતી માંડે સુરમણિ છાંડે કુણ રે ? યાદવણ !
 લાઈ સાકર મૂકી કુણ વળી ચૂકી લુણ રે, યાદવણ !
 મુજ મન ન સુહાચે તુજ વિણ ખીજે દેવ રે, યાદવણ !
 હું અહનિશી આહું તુજ પય-પંકજ-સેવ રે, યાદવણ ! ૨
 સુર નંદન હે ખાગજ જિમ રહેવા સંગ રે, યાદવણ !
 જિમ પંકજ લુંગા શંકર ગંગા રંગ રે, યાદવણ !
 જિમ ચંદ ચકોરા મેહા મોરા પ્રિતી રે, યાદવણ !
 તુજમાં હું આહું તુજ ગુણને જાગે તે છતી રે, યાદવણ ! ૩
 મેં તુમને ધાર્યા વિસાર્યા નવિ જાય રે, યાદવણ !
 દિન રાતે ભાતે ધ્યાઉ તો સુખ થાય રે, યાદવણ !
 દીલ કરણા આણો જો તુમ જાણો રાગ રે, યાદવણ !
 દાખો એક વેરા ભવજલ કેરા તાગ રે, યાદવણ ! ૪
 દુઃખ ટલીયો મીલીયો આપે મુજ જગનાથ રે, યાદવણ !
 સમતા રસ ભરીયો ગુણ ગણ દરીયો શિવ સાથ રે, યાદવણ !
 તુજ સુખકું દીઠે દુઃખ નીઠે સુખ હોઈ રે, યાદવણ !
 વાચક જશ જાણે નહિ તુજ તોલે કોઈ રે, યાદવણ !
 વૈરાગી રે, સોભાગી રે, યાદવણ ! ૫

રાંબુલ-નિવેદન

(૨)

—(*)—

રાગ-કાકી^૧ (૫૬ ૧૭)

[ભાવતહે^૨ મોહે સ્વામ કન્હઈઓ—એ દેશી]

દેખત હી ચિત્ત ચોર લિયો હે, દેખત હી ચિત્ત ચોર લિયો;
સામકો નામ રચત^૨ મોહિ અહનિશી, સામ બિના કહા
કાજ જિયો^૩; દેખતહીં ૧

સિદ્ધિવધૂકે લિયે મુઝ છોરી, પશુઅનકે શિર દોષ દિયો;
પરકી પીર ન જાનત^૪ તાસો, વૈર વસાયો જો નેહ કિયો;
દેખતહીં ૨

પ્રાન ધરત મેં પ્રાનપિયા બિન, વજ્રહિથે^૫ મોહિ કઠિન હિયો;
જશ પ્રભુ નેમિ મિલે દુઃખ કાર્યો, રાજુલ શિવ મુખ
અમૃત પિયો; દેખતહીં ૩

પ્રભુનું અફભુત રૂપ

(૩)

—(*)—

રાગ-દેવગંધાર (૫૬ ૩૨)

દેખો માઈ! અજબ રૂપ જિનજીકો; દેખો^{૫૦} ટેક

પાઠાંતર-૧-માઠિ કાકી, માઝિ કાકી. ૨-રચે ૩-જીવો. ૪-જાને,
૫-દેખ્યો,

ઉનકે આગે ઓર સખહુંકો^૧, રૂપ લગે મોહિ ફીકો; દેખો^૨ ૧
 લોચન કરના-અમૃત-કચોલે, મુખ સોહિ અતિ નીકો;
 કવિ જશવિજય કહે ચોર સાહિબ, નેમલ ત્રિભુવન ટીકો;
 દેખો^૩ ૨

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવનો

(૧)

—(૪)—

રાગ-ધમાધ

ચિહાનંદધન પરમ નિરંજન, જન મન રંજન દેવ લલના !
 વામાનંદન જિનપતિ શુણીએ, સુરપતિ જસ કરે સેવ,
 મનમોહન જિનજી ભેટીએ હો; (ટેક)
 અહો મેરે લલના ! મેટીએ પાપકો પૂર, મનમોહન જિનજી^૧
 કેસરબોળી ઘસી ધનચંદન, આનંદન ધનસાર, લલના !
 પ્રભુલકી પૂજા કરી^૨ મન રંગે, પાછાએ પુન્ય અપાર^૩;
 મન^૪ ૨

બાઈ જૂઈ ચંપક કેતકી, કમણો ને મચકુંદ, લલના !
 કુંદ પિયંશુ^૫ રૂચી સુંદર ભેટી, પૂજાએ પાસ જિણુંદ;
 મન^૬ ૩

અંગી^૭ ચંગી અંગ^૮ બનાઈ, અલંકાર અતિસાર, લલના !
 દ્રવ્યસ્તવ વિધિ પૂરણ વિરચિ^૯, લાવીએ લાવ ઉઠાર;
 મન^{૧૦} ૪

૧-સખનકો ૨-એ. ૩-કરો. ૪-સકાર. ૫-ઈંદુ ૬-અ ગે. ૭-અંગી
 ૮-ચિરચી.

પરમાત્મ પૂરણુ શુણુ પરતક્ષ^૧, પુરૂષોત્તમ પરધાન, લ૦
પ્રગટ પરભાવ પ્રભાવતી વલ્લભ, તું જયો મુશુણુ નિધાન;
મન૦ ૫

જો તુજ ભકિત મયુરી^૨ મુજ મન, વન વિચરે અતિ ચિત્ત; લ૦
હરિત જુજંગમ બંધન ત્રૂટે, તું સઘલો જગ મિત્ત;
મન૦ ૬

તુજ આણા સુરવેલી મુજ મન, નંદન વન જિહાં રૂઢે, લ૦
ક્રુમતિ કઠાચ્છ કંટક શાખી, સંભવે તિહાં નહીં ગૂઢ;
મન૦ ૭

ભકિત રાગ તુજ આણુ આરાધન, દોય ચક્ર સંચાર, લ૦
સહસ્ર અઠાર સીલાંગરથ ચાલે, વિઘન રહિત શિવ દુવાર^૩;
મન૦ ૮

ગુરુ ઉપદેશે જો મુજ લાઘ્યો, તુજ શાસનકો રાગ, લ૦
મહાનંદ પદ ખેંચ લીએગો, જ્યું અલિ કુસુમ પરાગ;
મન૦ ૯

બાહિર મન નિકસત નાંહિ ચાહત, તુજ શાસનમે લીન, લ૦
ઉમગ નિમગ કરી નિજ પદ રહેવે, જ્યું જલ નિધિ માંહિ^૪ મીન;
મન૦ ૧૦

મુજ તુજ શાસન અનુભવકો રસ, કયું કરી જાણે લોગ, લ૦
અપવિણીત કન્યા નવિ જાણે, જ્યું સુખ દયિત સંયોગ^૫;
મન૦ ૧૧

ઝોરનકી ગણુના^૬ નાંહિ પાઉં, જો તું સાહિબ એક, લ૦
ફલે વાસના દહ નિજ મનકી, જો અવિચલ હોય^૭ ટેક;
મન૦ ૧૨

૧-પરતક્ષ ૨-મોરી. ૩-ધાર ૪-જલ. ૫-સ ભોગ ૬ મણ્વતી. ૭-પદ.

તું સાહિબ હું સેવક તેરો, એ વ્યવહાર વિભાગ, લ૦
નિશ્ચય નય મત દોનું બિચે, હોય^૧ નાંહિ બેઢકો લાગ;
મન૦ ૧૩

મન વચ્ચનાદિ પુદ્ગલ ન્યારા, નાસે^૨ સકલ વિભાવ, લ૦
શુદ્ધ દ્રવ્ય ગુન પર્યાય ઘટના, તુજ સમ શુદ્ધ સ્વભાવ;
મન૦ ૧૪

તું ઘટ અંતર પ્રગટ વિરાજે, જ્યું નિર્મલ ગુણ^૩ કાંત, લ૦
ખાહિર દુઢેત મૂઠ ન પાવે, જ્યું મૃગમદ મન^૪ જાંત;
મન૦ ૧૫

ગુણ કાણ્યાદિક ભાવે મિશ્રિત, સખમે^૫ હૈ^૫ તુજ અંસ, લ૦
ખીર નીર જ્યું ભિન્ન કરત હે, ઉજવલ અતુલવ હંસ;
મન૦ ૧૬

આતમ જ્ઞાન દશા જસ જાગી, વૈરાગી તુજ યાન, લ૦
સો પાવે જ્યું રતન પરીક્ષા, પરખત^૬ રતન પ્રધાન;
મન૦ ૧૭

પુન્ય પ્રગટ દેવનકો લછન^૭, મૂઠ લહે નાંહિ ધર્મ; લ૦
જ્યું પિયરાકું કંચન માને, લહે નાંહી અંતર મર્મ;
મન૦ ૧૮

જાંધ-રૂપ-રસ-ફરસ-વિવર્જિત, ન ધરત હે^૮ સંકાણ, લ૦
અન અવતાર અશરીર અવેદી, તું પ્રભુ સિદ્ધ^૯ પ્રમાણ;
મન૦ ૧૯

કેવલજ્ઞાનદશા અવલોકી, લોકલોક પ્રમાણ, લ૦
દર્શન-વીર્ય-અરણ્ય-ગુણધારી, શાશ્વતાં^{૧૦} સુખ અહિકાણ;
મન૦ ૨૦

૧-હોય-હૈ. ૨-ન્યારો. ૩-મણિ. ૪-મૃગ. ૫-માહિ. ૬-પેખત.
૭-કારણ. ૮-ધરે નિહાં. ૯-શુદ્ધ. ૧૦-શાશ્વત.

સત્તા શુદ્ધ અરૂપી તેરી, નહિ જગકો વ્યવહાર, લ૦
કા કહીએ કહ્યું કહ્યો ન જાએ^૧, તું પ્રભુ અલખ અપાર;

મન૦ ૨૧

દીપ અંદ્ર રવિ ગ્રહ ગણ કેરો, જિહાં પસરત નાંહિ તેજ, લ૦
તિહાં એક તુજ ધામ વિરાજે, નિર્મલ ચેતના સેજ^૨;

મન૦ ૨૨

આદિરહિત અજરામર નિર્ભય, વ્યાપક એક અનંત, લ૦
શુદ્ધ પ્રકૃતિ અક્ષયિ^૩ અમાયિ, તું પ્રભુ બહુ ગુણવંત;

મન૦ ૨૩

તું માતા તું ત્રાતા બ્રાતા, પિતા બંધુ તું મિત્ર, લ૦
શરણુ તુંહી તુજ સેવા કીજે, દૃઢ કરી એકજ^૪ ચિત્ત;

મન૦ ૨૪

પાસ આસ પૂરો અખ મેરી, અરજ એક અવધાર, લ૦
શ્રી નયવિનય વિયુધ પાય સેવક, જશ કહે ભવજલ તાર;

મન૦ ૨૫

ભાવપૂળ રહસ્ય

(૨)

—(૧)—

[શાલિભદ્ર ભોગી રણી—એ દેશી]

પૂળ વિધિ માંહે ભાવિયેછ, અંતરંગ જે ભાવ;
તે સવિ તુજ આગળ કહુંછ, સાહેબ સરલ સ્વભાવ,
સુહંકર ! અવધારે પ્રભુપાસ !—એ આંકણી ૨

૧-કંઈત ન આવે. ૨-એમન સહજ. ૩-મહાવાયી. ૪-તનુ વય,

કાતણ કરતાં લાવિયેલ, પ્રભુશુભજલ મુખ શુદ્ધ;
 ઉલ ઉતારી પ્રમત્તતાલ, હો મુખ નિર્મલ શુદ્ધ; સુહંકર ! ૨
 જતનાયે સ્નાન કરીલએલ, કાઠો મેલ મિથ્યાત;
 અંશુછો અંગ શોષવીલ, જાણું હું અવકાત; સુહંકર ! ૩
 ક્ષીરોઢકનાં ધોતીયાંલ, ચિંતવો ચિત્ત સંતોષ;
 અષ્ટ કર્મ-સંવર લલોલ, આઠ પડો મુહુરોષ; સુહંકર ! ૪
 ઓરસીયો એકાગ્રતાલ, કેસર ભક્તિ કલ્લોલ;
 શ્રદ્ધા અંદન ચિંતવોલ, ધ્યાન થોલરંગરોલ; સુહંકર ! ૫
 ભાલ વહું આણુ ભલીલ, તિલક તણો તે ભાવ.
 જે આભરણ ઉતારીયેલ, તે ઉતારો પરભાવ; સુહંકર ! ૬
 જે નિર્માલ્ય ઉતારીયેલ, તે તો ચિત્ત ઉપાધિ;
 પખાલ કરતાં ચિંતવોલ. નિર્મલ ચિત્ત સમાધિ; સુહંકર ! ૭
 અંગલહણું જે ધર્મનાંલ, આત્મ સ્વભાવ જે અંગ;
 જે આભરણ પહેરાવીએલ, તે સ્વભાવ નિજ અંગ; સુહંકર ! ૮
 જે નવવાડ વિશુદ્ધતાલ, તે પૂજા નવ અંગ;
 પંચાચાર-વિશુદ્ધતાલ, તેહ ફૂલ પંચરંગ; સુહંકર ! ૯
 દીવો કરતાં ચિંતવોલ, જ્ઞાન-દીપક સુપ્રકાશ;
 નય ચિંતા ધૂત પૂરિયુંલ, તત્ત્વ પાત્ર સુવિલાસ; સુહંકર ! ૧૦
 ધૂપ રૂપ અતિ કાર્યતાલ, કૃષ્ણાગરનો જોગ;
 શુદ્ધ વાસના મહંમહેલ, તે તો અનુભવ યોગ; સુહંકર ! ૧૧
 મહ-સ્થાનક અડ છાંડવાંલ, તેહ અષ્ટ મંગલિક;
 જે મૈવેદ નિવેદીયેલ, તે મન નિશ્ચલ ટેક; સુહંકર ! ૧૨

લવણ ઉતારી ભાવીએ, કૃત્રિમ ધર્મનો રે ત્યાગ;
 મંગલ દીવો અતિ ભલો, શુદ્ધ ધર્મ પરભાગ; સુંહંકર ! ૧૩
 ગીત નૃત્ય વાજિત્રનો, નાદ અનાહત સાર;
 શમ-રતિ રમેણી જે કરી, તે સાંચો થેઈકાર; સુંહંકર ! ૧૪
 ભાવ પૂજા એમ સાચવી, સત્ય વેળાઓ રે ધંડ;
 ત્રિભુવન માંહે તે વિસ્તરે, ટાલે કર્મનો કંડ; સુંહંકર ! ૧૫
 એણી પરે ભાવના ભાવતાં, સાહેબ જશ સુપ્રસન્ન;
 જનમ સફલ જગ તેહનો, તે પુરૂષ ધન્ન ધન્ન; સુંહંકર ! ૧૬
 પરમ પુરૂષ પ્રભુ સામલા, માનો એ મુજ સેવ;
 ફર કરો ભવ-આમલા, વાચક જશ કહે દેવ; સુંહંકર ! ૧૭

આ સ્તવન સાથે ઉપાધ્યાયશ્રીનું 'ભાવપૂજાષ્ટક' તેમની પ્રસિદ્ધ કૃતિ 'જ્ઞાનસાર'માંથી અત્ર સાથે આપવામાં આવે છે, તેની સાથે સરખાવો :—

દયાંમલા કૃતસ્નાન, સંતોષશ્રુભવજમૃત ।
 વિવેકતિલકમ્નાર્જી, ભાવનાપાવનાંશયઃ ॥ ૧ ॥

*

મક્ષિબ્રહ્માનુસૂણો, -ન્મિબ્રહ્મીરંજનદ્રવેઃ ।
 નવબ્રહ્માંતો દેવ, શુદ્ધમાર્ત્માનંમર્ચય ॥ ૨ ॥

*

ક્ષમાપુષ્પજનં ધર્મ-શુભક્ષીમદ્યં તથા ।
 ધ્યાનામરણસારં ધં તદંગે વિનિવેશય ॥ ૩ ॥

*

મદસ્થાનભિદાત્યાંગે,-લિંસાગ્રે ચાષ્ટમંગલી ।
જ્ઞાનાગ્નૌ શુભર્સકલ્પ,-કાકતુંડં ચ ધૂપય ॥ ૪ ॥

*

પ્રાગ્ધર્મલ્લવણોત્તારં, ધર્મે સંન્યાસલ્લિપ્તના ।
કુર્વન્ પૂરય સામર્થ્ય-રાજન્નીરાજનાવિધિ ॥ ૫ ॥

*

સ્ફુરન્મંગલદીપં ચ, સ્થાપયાનુભવં પુરઃ ।
યોગનૃત્યપરસ્તૌર્ય - ત્રિકસંયમવાન્ભવ ॥ ૬ ॥

*

ઢલ્લસન્મનસઃ સત્ય,-ઘંટાં વાદયતસ્તથ ।
ભાષપૂજારતસ્યેત્થં, કરકોઢે મહોદયઃ ॥ ૭ ॥

*

દ્રવ્યપૂજોચિતા મેદો,-પાસના ગૃહમેધિનાં ।
ભાવપૂજા તુ સાધૂના-મમેદોપાસનાત્મિકા ॥ ૮ ॥

*

હયાડપી જલથી જેણે સ્નાન કર્યું છે, સંતોષડપી શુભ વસ્ત્રો જેણે ધારણ કર્યાં છે, વિવેકડપી તિલકથી જે શોભે છે, ભાવનાએ કરીને જેનો આશય પવિત્ર છે, એવા તમે ભક્તિ અને શ્રદ્ધાડપી કેશરથી મિશ્રિત ચંદને કરીને નવ બ્રહ્માંડે શુદ્ધાત્માડપ દેવની પૂજા કરો. ૧-૨

ક્ષમાડપી પુષ્પનો હાર, (દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિ) જે ધર્મડપી જે વસ્ત્રો અને ધ્યાનડપી શ્રેષ્ઠ આભરણ તે પ્રભુના અંગે કથાપો. ૩

મહસ્થાનના (આઠ) પ્રકારોના ત્યાગે કરીને તે દેવની સમક્ષ આઠ મંગળ રચો અને જ્ઞાનાગ્નિને વિષે શુભ સંકલ્પ-રૂપ કૃષ્ણાગરૂનો ધૂપ કરો. ૪

ધર્મ સંન્યાસ રૂપી અગ્નિએ કરીને પૂર્વધર્મોરૂપી લવણોત્તાર કરીને સામર્થ્ય-યોગવડે શોભતી આરતીની વિધિ કરો. ૫

અનુભવ રૂપી સ્ફુરતો મંગળદીપ તે દેવની આગળ સ્થાપો, યોગરૂપી નૃત્યને વિષે તત્પર થાઓ અને ત્રણ તૌર્ય [ઇદ્રિય, યોગ અને કથાયના નિશ્ચયરૂપ] વાદકવનિઓરૂપ સંયમવાળા થાઓ. ૬

આ પ્રમાણે ભાવપૂળને વિષે તત્પર, ઉલ્લાસયુક્ત મનવાળા અને સત્ય ઘંટાનાદ કરનારાઓનો મહોદય હાથની હથેળીમાં છે. ૭

લોકને વિષે આરાધના રૂપ દ્રવ્યપૂળ ગૃહસ્થોને ઉચિત છે અને અભિન્ન આરાધના સ્વરૂપ ભાવપૂળ સાધુઓને ઉચિત છે.

પ્રભુ ગુણ ગાન મહિમા

(૩)

—(*)—

(રાત્ર-ધમાલ)

નયરી વાણારસી જાણીયે હો, અન્ધસેન કુલચંદ,
વામાનંદન વંદીયે હો, પાસજી સુરતરૂ કંઠ; બલ જાઉં

પરમેસર નિત્ય શુભ ગાઈયે હો, અહો મેરે લલના રે
 ગાવત શિવસુખ પાઈયે હો. એ આંકણી ૧
 ક્ષણધર લાંછન નવ કર જિનજી, સખલ ધનાધન સાર, બલો
 સંજમ લેઈ શત તીનશું હો, સવિ કહે તું ધન્ય ધન્ય; પરો ૨
 વરસ સત એક આજિયું હો, સીધ્યા સમેત ગીરીસ, બલો
 સોલ સહસ્ર મુનિ તુમ તણા હો, સાહુણી સહસ્ર અકત્રીસ; પરો ૩
 ધરણુ ઇંદ્ર પદ્માવતી હો, પ્રભુ શાસન રખવાલ, બલો
 રોગ શોગ સંકટ ટલે હો, નામ જપતાં જપમાલ; પરો ૪
 પાસ આસ પૂરો અખ મેરી, અરજ એક અવધાર, બલો
 શ્રી નયવિજય વિબુધ પદ સેવી, જશ કહે ભવજલ તાર; પરો ૫

હૃદય પ્રાર્થના

(૪)

—૧૫—

રાગ—ધન્યાશ્રી, યા કાનડો દરબારી (૫૬ ૧૨)

[મંજુલ રચન રતન રચિત સિંહાસન - એ દેશી]

વામાનંદન જગદાનંદન, સેવકજન-આસા-વિસરામ;
 નેક નિજર કરી મોહિપર નિરખો, તુમહો કર્ણા
 રસ કે ધામ (ટેક) વામા ૧
 ઇતની ભૂમિ પ્રભુ તુમહી આન્યો, પરિ પરિ બહુત બઢાઈ મામ;
 અખ દુચાર શુનકાન બઢાવત, લોગત હે કહાં^૪ તુમકું
 દામ. વામા ૨

અહનિશી ધ્યાન ધરું હું તેરો, મુખથી ન વિસારું તુમ નામ;^૧
શ્રી નયવિજય વિપુલ વર સેવક, કહે તુમ મેરે આતમ-

રામ. વામા ૭ ૩

પ્રભુ સેવા

(૫)

—(*)—

રાગ નટ (૫૬ ૨૪મું)

મુખદાઈ રે મુખદાઈ દાદો પાશળ મુખદાઈ;
એસો સાહિબ નહિ કોઈ જગમેં, સેવા કીજે દીલ લાઈ. સુ ૦ ૧
સખ મુખદાઈ એહિજ નાયક^૨, એહિ સાયક મુસદાઈ;
કિંકરકું કરે શંકર સરિસો, આપે અપની ઠકુરાઈ. સુ ૦ ૨
મંગલ રંગ વધે પ્રભુ ધ્યાને, પાપ વેલી જાએ કરમાઈ;
શીતલતા પ્રગટે ઘટ અંતર, મિટે મોહકી ગરમાઈ. સુ ૦ ૩
કહા કરું સુરતરૂ ચિંતામણિકું, જો મેં પ્રભુ સેવા પાઈ,
શ્રી જશવિજય કહે દર્શન દેખ્યો, ઘર-અંગન નવનિધિ
આઈ. સુ ૦ ૪

સેવાની રીત

(૬)

—(*)—

રાગ મિલાસિલ (૫૬ ૮ મું)

મેરે સાહિબ તુમહિ હો, પ્રભુ^૩ પાસ લખુંદા !
ખિજમતગાર ગરીબ હું, મેં તેરો બંદા. (ટેક) મેરે ૧

૧-મુખ ન મેલું તેરો નામ. ૨-એહનિનાયક. ૩-શ્રી.

મેં ચક્રોર કડું ચાકરી, જળ તુમહિ^૧ ચંદા;
 ચક્રવાક મેં હુઈ રહું, જળ તુમહિ દિલ્હંદા. મેર૦ ૨
 મધુકર પરિ મેં રનજનું,^૨ જળ તુમ અરવિંદા;
 ભક્તિ કડું ખગપતિ પરિ, જળ તુમહિ ગોવિંદા. મેર૦ ૩
 તુમ જળ ગર્જિત ધન ભયે, તળ મેં શિખિનંદા;
 તુમ સાયર જળ મેં તદા, સુર સરિતા અમંદા. મેર૦ ૪
 ફર ફરે દાદા પાશણ^૩!, ભવ-હૂંખકા ફંદા;
 વાચક જશ, કહે દાસકું, દિયો^૪ પરમાનંદા. મેર૦ ૫

શ્રી અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

(૧)

—(૧)—

રાગ કથ્યાણ (૫૬, ૧૮ મુ)

સહુને પ્રભુ લેટે, અંતરીક પ્રભુ લેટે; (ટેક)
 જગત વચ્છલ હિતદાઈ, સહુને પ્રભુ લેટે;
 જોહ ચોર જળ જોર દિશવત, તળ સમરવો પ્રભુ નેટે. સ૦ ૧
 જ્યોર સખાઈ ચાર દિવસકે, સાચ સખા પ્રભુ લેટે;
 ઇતનો આપ વિવેક વિચારે, માયામેં મત લેટે. સ૦ ૨
 ભામણુકે તો બૂખ ન ભાંગે, ધિનું લોજન ગયે ચેટે;
 ભગવંત ભક્તિ ધિનાં સવિ નિષ્કલ, જશ કહે ભકિત^૪મેં
 લેટે સ૦ ૩

૧-તુમહો ૨-રનજનું. ૩-દીજે, ૪-ભક્તિ મ મેટે.

પ્રભુ મહિમા

(૨)

—(*)—

જય જય જય જય જય પાસ જિણુંદ; ટેક
આંતરિક પ્રભુ ત્રિભુવન તારન, ભવિક કમલ ઉદ્ભાસ દિણુંદ;
જય૦ ૧

તેરે ચરન શરન મેં કીને, તૂં બિનુ કુન તોરે ભવ કુંદ;
પરમ પુરૂષ પરમારથ-દર્શી, તૂં દિયે ભવિકકું પરમાનંદ;
જય૦ ૨

તૂં નાયક તૂં શિવસુખ-દાયક, તૂં હિતચિંતક તૂં સુખકંદ;
તૂં જનરંજન તૂં ભવભંજન, તૂં કેવલ-કમલા-ગોવિંદ;
જય૦ ૩

કોડિ દેવ મિલિકે કર ન શકે, એક અંશુક રૂપ પ્રતિષ્ઠંદ;
ઐશ્વર્ય અદ્ભુત રૂપ તિહારો, વરસત માનું અમૃતકો. બુંદ;
જય૦ ૪

મેરે મન મધુકરકે મોહન તુમ હો વિમલ સહલ આરવિંદ;
નયન ચક્રોર વિલાસ કરતુ હે, દેખત તુમ સુખ પુરનચંદ;
જય૦ ૫

ફરજાવે પ્રભુ! તુમ ફરિશનમેં, દુઃખ-દોહન-દાલિદ્ર-અધ-દંદ;
વાચક જશ કહે સહસ ફલતેં તુમ હો, જે જોલે તુમ
શુનકે વૃંદ; જય૦ ૬

શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

ત્રિગડધં પ્રભુ સોહધં રે—એ રાગ

- ગોડી પ્રભુ ગાજધં રે, ઠંકુરાધં છાજધં રે,
અતિ તાજધં દિવાજધં, રાજધં રાજિઓ રે. ૧
- શરણાગત ત્રાતા રે, તૂં દોલતિ દાતા રે,
હવધં દીજધં મુઝ સાતા, સમકિત શુદ્ધિની રે. ૨
- હૂં તુઝ ગુણુરંગી રે, તૂં સહજ નિઃસંગી રે,
તોધં પ્રીતિ એકંગી, અંગીકરિ રહું રે. ૩
- કેતૂ તુઝ કહિધં રે, જો બાહિં અહિધં રે,
તો પ્રેમ નિરવહિધં, વારૂ વાલહા રે. ૪
- ઉત્તમ ગુણુ ઠાણુધં રે તૂહિજ મુઝ અણુધં રે,
હવધં ટાણુધં સ્યૂં તાણુધં, શિવસુખ આપવા રે? ૫
- સ્યૂં થાઓ ઉઠાસી રે, જોઓ હુકય વિમાસી રે,
તુઝ ચરણ ઉપાસી, હાંસી કિમ સહૂં રે? ૬
- હાંસી એ ઝોટી રે, જે આશા ઝોટી રે,
ધરિ જ્ઞાન ઝોટી રે, પણિ ભવવશ હુધં રે. ૭
- જો સનમુખ દેખધં રે, સવિ આવધં લેખધં રે,
તો કાંધ ઉવેખધં, થોડધં કારણુધં રે. ૮
- યાચક બહુ યાચધં રે, વલી નચંચો નાચધં રે,
તોહુથી કરમ નિકાચધં, દાતા વિણુ દિધં રે. ૯

તે સઘલું જાણો દે, સ્થૂં મહિર ન આણો દે,
હું છું સપરાણો, તુઝ આસિરધં દે. ૧૦
મુઝ લાજ વધારી દે, આપી મતિ સારી દે,
હુવઈ પ્યારી શિવનારી, પ્રભુ! પરણાવિધં દે. ૧૧
નહી કે તુઝ તોલઈ દે, તુઝ વથણે મનિ ડોલઈ દે,
સેવક 'જશ' જોલઈ, તું જગચુર જયો દે. ૧૧

શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

મુક્તિ યાચના

શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વેશ્વરે! વાત સુણો એક મોરી દે;
માહરા મનના મનોરથ પૂરજો, હું તો લક્ષિત ન છોડું તોરી દે.
શ્રીં ૧

માહરી ખિજમતમાં ખામી નહિ દે, તાહરે ખોટ ન કાંઈ ખજને દે;
હવે દેવાની શી ઢીલ છે? કહેવું તે કહીએ છાને દે શ્રીં ૨
તે ઉરણ સવી પૃથિવી કરી દે, ધન વરસી વરસી-દાને દે;
માહરી વેળા શું એહવા, દીઓ વાંછિત વાળો વાન દે શ્રીં ૩
હુંતો કેડ ન છોડું તાહરી દે, આપ્યા વિણ શિવસુખ સ્વામી દે;
મૂરખ તે એછે માનશે, ચિંતામણી કરતલ પામી દે. શ્રીં ૪

૧ આ સ્તવનની નકલ કર્તાના સ્વહસ્તાક્ષરથી લખેલ પ્રતપરથી
મીધેલ છે. ચાલુ ભાષામાં 'ઇ' ની જગ્યાએ 'એ' વાંચવો.

મત કહરયો તુજ કર્મે^૧ નથી રે, કર્મે^૨ છે તો તું પામ્યો રે;
 મુજ સરીખા કીધા મોટકા, કહો તેણે કાંઈ તુજ થામ્યો રે. શ્રી૦ ૫
 કાલ સ્વભાવ લવિતબ્યતા રે, તે સઘળા તારા દાસો રે;
 મુખ્ય હેતુ તું મોક્ષનો, એ મુજને સબલ વિશ્વાસો રે. શ્રી૦ ૬
 અમે ભકતો^૩ મુક્તિને ખેંચશું રે, જિમ લોહને ચમક પાષાણો રે;
 તુમહે હેજે હસીને દેખશે, કહસો સેવક છે સપરાણો રે. શ્રી૦ ૭
 ભક્તિ આરાધ્યા ફળ દીએ રે, ચિંતામણી પણ પાષાણો રે;
 વળી અધિકું કાંઈ કહાવશે, એ ભદ્રક ભક્તિ તે બાણો રે. શ્રી૦ ૮
 બાળક તે જિમ તિમ બોલતો રે, કરે લાડ તાતને આગે રે;
 તે તેહશું વંછિત પૂરવે, બની આવે સઘળું રાગે રે. શ્રી૦ ૯
 માહરે બનનારું તે બન્યુંજ છે રે, હું તો લોકને વાત શીખાવું રે;
 વાચક જશ કહે સાહિબા, એ ગીતે તુમ ગુણ ગાવું રે. શ્રી૦ ૧૦

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

મારી દશા

—(*)—

રાગ-ગ્રી રાગ (૫૬ ૩૦ મું)

અબ મોહી^૧ ઐસી આય બની,
 શ્રી સંખેસર પાસ જિનેસર, મેરે તું એક ધનીર. અબ૦ ૧
 તું^૩ બિતુ કોઉ ચિત્ત ન સુહાવે, આવે કોડિ ગુની;
 મેરે મન^૪ તુજ ઉપર રસિયો, અલિ જિમ કમલ લાણી. અ૦ ૨

૧-પ્રભુ! મેરે. ૨-મેરે તું હિજ ધની. ૩-વૃમ. ૪-મન દેરે.

તુમ^૧ નામે નવિ સંકટ ચૂરે, નાગરાજ ધરની;
 નામ જપું^૨ નિશી વાસર તેરો, એ^૩ શુભ મુજ કરની. અ૦ ૩
 કોપાનલ ઉપજવત હુજન, મથન વચન અરની;
 નામ જપું જલધાર તિહાં તુજ, ધારું હુઃખ હરની. અ૦ ૪
 મિથ્યામતિ બહુ જન હે જગમેં, પદ ન ધરત^૪ ધરની;
 ઉનતો અખ^૫ તુજ ભકિત પ્રભાવે, ભય નહિ એકે કની. અ૦ ૫
 સજ્જન-નયન સુધારસ-અજન, દુરજન રવિ^૬ લરની;
 તુજ મૂરતિ નિરખે સો પાવે, સુખ જશ^૭ લીલ ઘની. અ૦ ૬

સુરત મંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

મુક્તિ-દાનની યાચના

—(૨)—

સાહિબા વાસુપૂજ્ય જિણુંદા-એ દેશી (પદ ૬૬ મુ)
 સૂરતિ મંડન પાસ જિણુંદા, અરજ સુનો ટાલો હુઃખદંદા.
 સાહિબા રંગીલા રે હમારા મોહના રે, જીવના રે, એ આંચલી.
 તું સાહિબા હૂં છું બંદા, પ્રીત બની જિઉં કઈરવ ચંદા. સાં૨
 તુજસ્થૂં નેહ નહીં મુઝ કાચો, ઘણહી ન ભાજઈ હીરો બાચો સાં૩
 દેતાં દાન તે કાંઈ વિમાસો, લાગઈ મુઝ મનિ એહ તમાસો. સાં૪

૧-તુજ. ૨-જવૌ. ૩-યા. ૪-ધર. ૫-હમ ૬-કવિ. ૭-સુજસ,

કેડિ લાગા તે કેડિ ન છોડઈ,
 દિઓ વંછિત સેવક કર ઓડઈ. સાં ૫

અખય ખનનો તુઝ નવિ ખૂટઈ,
 હાથ થકી તો સ્યૂં નવિ છૂટઈ. સાં ૬

ને ખિજમતિમાં ખામી હાખો,
 તો પણિ નિજ જાણી હિત રાખો. સાં ૭

જેણિ દીધું છઈ તેહજ દેસ્યઈ,
 સેવા કરસ્યઈ તે ફલ લેસ્યઈ. સાં ૮

ધેતુ કૂપ આરામ સ્વભાવઈ,
 દેતાં દેતાં સંપત્તિ પાવઈ. સાં ૯

તિમ મુઝનઈ તુમહે જો ગુણ દેસ્યો,
 તો જગમાં યશ અધિક વહેસ્યો. સાં ૧૦

અધિકું ઓછું કિસ્યૂં રે કહાવો,
 જિમતિમ સેવક ચિત્ત મનાવો. સાં ૧૧

માગ્યા વિણ તો માઈ ન પ્રિસઈ,
 એ જાખણો સાચો દીસઈ. સાં ૧૨

ઈમ જાણીનઈ વીનતી કીજઈ,
 મોહનગારા મુજરો લીજઈ. સાં ૧૩

વાચક જશ કહઈ ખમિય આસંગો,
 દિઓ સિવ સુખ ધરિ અવિહડ રંગો. સાં ૧૪

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

(૧)

—(*)—

રાગ-કાફી હુસેની [જસનપાલા-એ દેશી] (૫૬ ૨૬)

અથવા

રાગ કાનડો [યા ગતિ કૌન હે સખી ! તોરી-એ દેશી]

સાહિબ ધ્યાયા મન મોહના, અતિ સોહના ભવિ મોહના,

સાહિબ ધ્યાયા૦ (ટેક) ૧

આજથે' સફલ મેરે, માનું ચિંતામણિ પાયા; સાહિબ૦

ચોસઠ ઈંદ્રે મિલિય પૂજ્યો, ઈંદ્રાની ગુન ગાયા. સાહિબ૦ ૨

જનમ મહોત્સવ કરે દેવ, મેરૂ શિખર લે આયા;

હરિકૌ મન સંદેહ જાની, ચરને' મેરૂ ચલાયા. સાહિબ૦ ૩

અહિ વેતાલ રૂપ દાખી, દેવે' ન વીર ખોલાયા;

પ્રગટ ભયે પાય લાગિ, વીર નામિ બુલાયા. સાહિબ૦ ૪

ઈંદ્ર પૂછે વીર કહે, વ્યાકરન નીપાયા;

મોહથે' નિશાલ-ધરને' યુદ્ધિ વીર પઢાયા. સાહિબ૦ ૫

વરસી દાન દેઈ ધીર, લેઈ વ્રત સુઢાયા;

સાલ તલે' ધ્યાન ધ્યાતે', ઘાતી ધન ખપાયા. સાહિબ૦ ૬

લહિ અનંત જ્ઞાન આપ, રૂપ ઝગમગાયા;

જશ કહે હમ સોઈ વીર, જ્યોતિસું જ્યોતિ મિલાયા.

સાહિબ૦ ૭

હવે સુજ મંદિર આવીયે રે,
 મ કરો દેવ ! વિલંબ રે; સુખ૦
 ભાણા ખડખડ કુણુ ખમે રે,
 પૂરો આશ્યા (અ)લંબ રે. ગુણ૦ ૩
 મન મંદિર 'છે માહરૂં રે,
 પ્રભુ ! તુઝ વસવા લાગ રે; સુખ૦
 માયા કંટક કાઢીઆ રે,
 કીધો ક્રોધ-રજ ત્યાગ રે. ગુણ૦ ૪
 પ્રગટી સુરૂચિ સુવાસના રે,
 મૃગમદ્દ મિશ્ર કપૂર રે; સુખ૦
 ધૂપ ઘટી ઇહાં મહમહે રે,
 શાસન શ્રદ્ધા પૂર રે. ગુણ૦ ૫
 કિરિયા શુદ્ધ બિછાવણાં રે,
 તકિઆ પંચ આચાર રે; સુખ૦
 ચિહ્નું દિશિ હીવા ઝગમગે રે,
 જ્ઞાન રતન વિસ્તાર રે. ગુણ૦ ૬
 અઘ્યાતમ ધજ લહલહે રે,
 મણિ તોરણ સુવિવેક રે; સુખ૦
 ગમા પ્રમાણ ઇહાં ઓરડા રે;
 મણિ પેટી નય ટેક. ગુણ૦ ૭
 ક્યાન કુસુમ ઇહાં પાથરી રે,
 સાચી સમતા સેજ રે; સુખ૦
 ઇહાં આવી પ્રભુ ! ઝેસીએ રે,
 કીજે નિજ ગુણ હેજ રે; ગુણ૦ ૮

મન મંદિર નો આવરથો રે,
 એક વાર ધરી પ્રેમ રે. સુષુ૦
 ભગતિભાવ ફેળી ભલો રે,
 જઈ શકરથો તો કેમ રે ? શુષુ૦ ૫
 અરજ સુષી મન આવીયા રે,
 વીર જિણુંદ મયાલ રે. સુષુ૦
 ઓગ્રાવ રંગ વધામણા રે,
 પ્રગટથો પ્રેમ વિશાલ રે. શુષુ૦ ૧૦
 આર્ધપાદ કરૂણા ક્ષમા રે.
 સત્ય વચન ત'ભોલ રે. સુષુ૦
 ધરથું તુમ્હ સેવા ભાણી રે,
 અંતરંગ રંગરોલ રે. શુષુ૦ ૧૧
 હવે ભગતિ રસ રીઝીથો રે,
 મત છોડો મન ગેહ રે; સુષુ૦
 નિરવહુને રૂડી પરે રે,
 સાહિબ ! સુશુણ સનેહ રે. શુષુ૦ ૧૨
 ભમર સહજ શુણ કુસુમનો રે,
 અમર-મહિત જગનાથ રે; સુષુ૦
 નો તું મનવાસી થયો રે,
 તો હું હુઓ સનાથ રે; શુષુ૦ ૧૩
 શ્રી નયવિજય વિબુધ તણો રે,
 અરજ કરે ઈમ શિશ રે; સુષુ૦
 રમને સુજ મન મંદિરે રે,
 પ્રભુ ! પ્રેમ ધરી નીશ દિશ રે. શુષુ૦ ૧૪

રાજનગર મંદન શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

(૨)

—(*)—

શાંતિ જિણેસર કેસર અરચિત જગ ધણી રે—એ દેશી

સમરીએ સરસતી વરસતી વચન સુધા ધણી રે કે વચન૦
 વીર જિનેસર કેસર અરચિત જગ ધણી રે કે૦ અરચિત૦
 રાજનયર વર બૂધણ, દૂધણ ટાળતો રે. કે દૂધણ૦
 થૂણરથું નિજ ગુણ કરણે જગ અબુઆલતો રે. કે જગ૦ ૧
 સ્વામિ ! મેં તુજ પામી ધર્મ સોહામણો રે કે ધર્મ૦
 માનું મન અવતાર સફળ કરી આપણો રે કે સફળ૦
 મેંહી તુજ પામ્યો જિનણ ! નયન મેળાવડો રે કે નયણ૦
 તો નિજ આંગણે રોખ્યો સુરતરૂ પરગડો રે કે સુર૦ ૨
 તુજ મનમાં સુજ વસવું કિમ સંભવે રે ? કે વસવું૦
 સુપનમાંહી પણ વાત નએ હુઈ નવિ હોએ રે કે ન એ૦
 સુજ મન મંદિર સુંદર વસો એ તુમહે રે કે સુંદર૦
 તો અધિકું નવિ માગશું રાગશું ફરી અમહે રે કે રાગ૦ ૩
 અમક પાપાણુ ખંચર્યે સંચસેં લોહને રે કે સંચસેં૦
 તિમ તુજ ભગતિ સુગતિનિ ખંચસેં મોહને રે કે ખંચસેં૦
 ઈમ જાણી તુજ ભગતિ જૂગતિ રહ્યો રે કે ભગતિ૦
 તે જન શિવસુખ કરતલ ધરસિ ગહગહ્યો રે. કે ધરસિ૦ ૪
 લાગી૦ તુજ ગુણ ભરકી ફરકિ નવિ સકે રે કે ફરકિ૦
 અંલાશું અ મજ મન વલગુ તુજ ગુણરથું ટકે રે કે તુજ૦

છાંડયો પણ નવિ છૂટે મોહ એ મોહનાં રે કે મોહો
 શિવ સુખ દેશો તો છોડ્યું કેડિ ન તે વિના રે કે કેડિ ૫
 ખાઉલ સરિખા પર સુર જાણી પરિહર્યા રે કે જાણી
 સુરતર જાણી નાણી તુમ્હે સાહિબ વર્યા રે કે તુમ્હે
 કરો દેવ જો કરૂણા કરમ તો નવિ ટકે રે કે કરમ
 ચોર જોર નવિ ચાલે સાહિબ ! એક થકે રે કે સા ૬
 તુજ સરિખો મુજ સાહિબ જગમાં નવિ મલે રે કે જગમાં
 મુજ સરખા તુજ સેવક લાખ ગમે રૂલે રે કે લાખ
 તો આસંગો તુજશૂં કરવો નવિ ઘટે રે કે કરવો
 સહજ મોજ જો આવે તો સેવક હુખ મટે રે કે તો ૭
 જિમ વિષ્ણુ પંકજ પરિમલ મધુકર નવિ રહે રે કે મધુકર
 વિષ્ણુ મધુમાસ વિલાસ ન કોકિલ ગહગહેરે કે કોકિલ
 તિમ તુજ શુભ રસ-પાન વિના મુજ નવિ સરે રે કે વિના
 અંખ શાખ જિણે ચાખી તે આંખડીશૂં શું કરે રે ? કે તે ૮
 ત્યાં મહિકે તુજ પરિમલ કીરતિ વેલડી રે કે પરિમલ
 મુજ મન તરૂંબર વિટી તે રહી પરગડી રે કે તે રહી
 ભગતિ શગ તસ પહાવ સમકીત-ફૂલડાં રે કે સમકીત
 શિવ સુખ ફલ તસ જેહનાં મોંઘાં મૂલડાં રે કે જેહનાં ૯
 તુજ વાણી મુજ મીઠી લાગે જેહવી રે કે લાગે
 સાકર દ્રાખ સુધા પણ ન રૂચે તેહવી રે કે ન રૂચે
 કાન કશવે એહનાં જે શુર પારણાં રે કે જે શુર
 તે નિત લીજે તેહનાં દેવ ! ઓવારણાં રે કે દેવ ૧૦

૧. આ વીટી મૂલપ્રતમાં તૂટે છે-અરુપલિત ગાવા માટે નવી-હિમેરી છે.

સુખદાયક જગનાથક વીર જિનેસરૂં રે કે વીર૦
 ઇમ મેં સ્તવી(યો) વંછિત પૂરણ સુરતરૂં રે કે વંછિત૦
 એ સ્તવ ભણતાં પ્રગટે નવનિધિ આંગણે રે કે પ્રગટે૦
 શ્રી નયવિજય વિણુધ પાય સેવક ઇમ ભણે રે. કે સેવક૦ ૧૧

રાજનગર મંડન શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

(૩)

—(*)—

એક દિન એક પર રશીઓ—એ દેશી

સુણ સુણ સનેહી રે સાહિબા ! ત્રિસલાનંદન અરદાસ રે;
 તુંતો રાજનગરનો રાજિઓ ગુણ ગાજિઓ લીલ વિલાસ રે.

સુણ૦ ૧

તુજ સરિઓ સાહિબ શિર છતેજે^૧ મોહ કરે મુઝ^૨ જોર રે
 તે ન ઘટે રવિ ઉગ્યે રહે જિમ અંધકાર ઘનથોર રે સુણ૦ ૨
 અલવેસર વેષ રચી હુ ઘણું નાચ્યો મોહને રાજ રે;
 હવે ચરણ શરણ તુજ મેં ગ્રહ્યા એ ભાવઠ ભવની ભાંજ રે. સુણ૦ ૩
 ટાલો પ્રભુ ! અવિનય મોહનો^૩ મુજ ગાલો ભવની ભીત રે;
 મુજ હૃદય પખાલો ઉપશમે પાલો પ્રભુ અવિહૃત પ્રીત રે.

સુણ૦ ૪

નિશુણો પણ તુજ ગુણ સંગતે ગુણ પામું તે ઘટમાન રે;
 હુએ ચંદન પરસંગથી લિંબાદિક ચંદન માન રે. સુણ૦ ૫
 નિશુણો પણ શરણે આવીયો ન વિછડી જે ગુણ-ગેહ રે,

૧-જુઓ. ૨-કિમ. ૩-માહરો.

નવિ છ'ડે લ'છન હરિણનું જૂઓ ચ'ંદ અમીમય દેહરે.

સુણ૦ ૬

મન માંહિ વિમાસી શું રહ્યા હવે મહિર કરો મહારાજ રે!
સેવકનાં દુઃખ જો નવિ ટલે તો લાગે કોણને લાજ રે!

સુણ૦ ૭

તુજ આણથી હું પતિત છું પણ 'પતિત પાવન' તુજ નામ રે;
નિજ નામ લાણી મુજ તારતાં શું લાગે છે તુજ હામ રે ?

સુણ૦ ૮

આખી તુજ સમકીત સુખડી નાઠી તેહથી ભૂખડી ફર રે;
જો પામું સમતા-સુલતા તો એ ટલે મુજ મહિમુર રે.

સુણ૦ ૯

તુજ અક્ષય સુખ જો રસવતી^૧ તેહનો લવ દીજો મુજ રે;
ભૂખ્યાની ભાંજો ભુખડી શું અધિકું કહીએ તુજ રે.

સુણ૦ ૧૦

આરાધ્યો કામિત પૂરવે ચિંતામણી પણ પાપાણુ રે;
ધમ જાણી સેવક સુખ કરો પ્રભુ તુમે છો ચતુર સુભણુ રે.

સુણ૦ ૧૧

શૂં વીનવીએ તુમ^૨ અતિઘણું તું^૩ મોટો ત્રિભુવન બાણુ રે;
શ્રી નયવિજય સુશિષ્યને^૪ હવે દેજો^૫ કોડિ કલ્યાણુ રે.

સુણ૦ ૧૨

૧-સુખ છે શાશ્વતો. ૨-પ્રભુ. ૩-તો. ૪-જશ કહે. ૫-હજો.

શ્રી સીમંધર જિન-રતવન

શ્રી સીમંધર સ્વામશ્યુલ, શ્રી શ્રેયાંસ કુમાર.

મેણા રે રહું રે તિહાં એકલીલ રે. એ ટેક.

સંજન કુટુંબ મળ્યું કાર્યુલ,

કારમો સહુ રે સંસાર. મેણા રે૦ ૧

ધન ધન ત્યાંના લોકનેલ,

નિત લઠી કરે રે પ્રભામ. મેણા રે૦ ૨

કાગલ લખીયા કારમાલ,

અરજ કરે છે મોરી આંખ. મેણા રે૦ ૩

એકવાર પ્રભુલ અહીંઆં સમોસરોલ રે,

કરૂં મારા દિલ કેરી વાત. મેણા રે૦ ૪

ચિત્ત સહે તો સજમ લહુલ રે,

કરૂં મારા પ્રભુ સાથે ગોઠ. મેણા રે૦ ૫

વાચક જશ ધમિ વિનવેલ રે,

નરું રે નરું કરજોડ. મેણા રે૦ ૬

શ્રી વિમલાચલ રતવન

—(*)—

૩

રાગ-પ્રભાત અથવા કાફી

વિમલાચલ નિત્ય વંદિયે, કીજે એકની સેવા;

માનું હાથ એ ધર્મનો, શિવતરૂં ફલ લેવા વિમલાચલ૦ ૧

ઉજ્જવલ જિનગૃહ મંડલી, તિહાં દીપે ઉત્તંગ;
 માનું હિમગિરિ વિભ્રમે, આઈ અંબર-ગંગ. વિમલાચલ ૦ ૨
 કોઈ અનેરું જગ નહીં, એ તીરથ તોલે;
 એમ શ્રીમુખ હરિ આગલે, શ્રી સીમંધર ભાલે. વિમલાચલ ૦ ૩
 જે સઘલાં તીરથ કલાં, યાત્રા ફલ લહિએ;
 તેહથી એ ગિરિ ભેટતાં, શત-શુભ ફલ લહિએ. વિમલાચલ ૦ ૪
 જન્મ સફળ હોએ તેહનો, જે એ ગિરિ વંદે;
 મુજસ વિજય સંપદ લહે, તે નર ચિર નંદે. વિમલાચલ ૦ ૫

તારંગા મંડન

શ્રી અજિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

(મારા મોહલા ઉપરિ મેહ ઝરખે વિગ્ધી હો લાલ-એ દેશી)
 આનંદ અધિક ઉચ્છાહ ધરી દિલમાં ઘણો હો લાલ ધરી
 દિલમાં ઘણો હો લાલ,
 બહુ દિનનો ઉમાહ, સફળ થયો મુજ તણો હો લાલ સફળ
 થયો મુજ તણો હો લાલ. ૧
 ભવતારણ તારંગ, અચલ અજળ નિરખીઓ હો લાલ અં
 હિયડું હેજ વિલાસ, ધરી ઘણું હરખિઓ હો લાલ ધરી ૦ ૨
 દંડ કલશ અભિરામ, ધનશું સોહતો હો લાલ ધન ૦
 ગગનશયું માંડઈ વાહ, પ્રાસાદ મન મોહતો હો લાલ પ્રસાદ ૦ ૩
 કુમારપાલ નરિંદ, પરમ શ્રાવકઈ કર્યો હો લાલ પરમ ૦
 ધન ધન હેમસૂરિંદ, જિણઈ નૃપ ઉદ્યોઈ હો લાલ જિણઈ ૦ ૪

તિથેં કીધો કુમર-વિહાર, નામે દેવલ ભલો હો લાલ નામે
 મહિયલમાં વિજયંત, જાણે ત્રિભુવન તિલો હો લાલ જાણે ૫
 એકા શ્રી અજિત જિથુંદ, ગળાંક મનોહર હો લાલ ગળાંક
 વિજયા માત મલહાર, સોભાગી સુંદર હો લાલ. સોભાગી ૬
 પટ ઋતુની વનરાજિ, વિરાજઈ ચિહું પરઈ હો લાલ વિરા
 કોડિ શિલાં જિહાં દિઠઈ, ભવિજન મન ઠરઈ હો લાલ. ભવિ ૭
 તારણ દેવીના નામ, અછઈ રખવાલિકા હો લાલ અછઈ
 એ ગિરની મનોહાર, ભવિક સુખદાયકા હો લાલ ભવિ ૮
 ચારિ પાજિ ચઢી, ચિહું ગતિ દુઃખ નિકંદીઈ હો લાલ ચિહું
 ભેટી અજિત જિથુંદ, સદા આણુંદીઈ હો લાલ સદા ૯
 તોરણ થંભ ઉત્તંગ, કગરની કોશળી હો લાલ કગરની
 પૂતલી રૂપ અનૂપ, શોભા અતિ ચોગુણી હો લાલ. શોભા ૧૦
 સિદ્ધાચલ સમ એહ, આણુંદપુર પાસથી હો લાલ આણુંદ
 સર્જન કરે અવતાર, સુદર્શન વાસથી હો લાલ. સુદર્શન ૧૧

કાલ-૨

[નણ્ણલની દેશી]

—(*)—

સાહિબ ! અજિત જિથુંદ ! અવધારીઈ,

દાસ તાણી અરદાસ હો,

સાહિબ ! શ્રી તારણગિરિ મંડણો,

મહિમા મહિમ નિવાસ હો.

સાહિબ ૧

સાહિબ ! ગુણ અનંત છઈ તાહરઈ,

તો કાં ન દિઓ શુણ એક હો,

સાહિબ ! તિણિ ગુણથી તુમને મિલું,
ભકિત તણિઈ સુવિવેક હો. સાહિબ૦ ૨

સાહિબ ! રચનાચર એક રણચ'ડઈ,
દે । ન હોઈ હાણિ હો,
સાહિબ ! નાસઈ દોઢની આપદા,
વાધઈ સુજસની વાણી હો. સાહિબ૦ ૩

શ્રી ગૌતમ પ્રભાતિ-સ્તવન

—(*)—

રાગ વેલાવલ [પદ ૨૩ મુ]

ગૌતમ ગણધર નમિયે હો અહનિસિ,
ગૌતમ ગણધર નમિયે. (ટેક)

નામ જપત નવહી નિધિ પછીએ,
મનવંછિત સુખ લહીએ. હો અહનિસિ૦ ૧

ધર અંગન જો સુરતરે ફરિયો, કહા કાજ બન ભમિયે;
સરસ સુરભિ ઘૃત જો હુવે ધરમે', તો કયૌં તૈલે જમિયે.
હો અહનિસિ૦ ૨

તૈસી શ્રી ગૌતમ ગુરે સેવા, ઓર ઠોર કયું રમિયે;
ગૌતમ નામે ભવજલ તરિયે, કહા બહુત તનુ દમિયે.
હો અહનિસિ૦ ૩

ગુણ અનંત ગૌતમકે સમરન, મિથ્યા-મતિ-વિષ ગમિયે;
જશ કહે ગૌતમ ગુન રસ આગે, રચત ન હે હુમ અમિયે.
હો અહનિસિ૦ ૪

સમવસરણુ જિન-રતવન.

— (૪) —

[જૂંબખડાની દેશી]

ત્રિશલાનંદન વંદીયેરે, લહીયે આનંદ ઠંઠ,

મનોહર જૂંબખડુ'—એ ટેક.

જૂંબખડા જૂળી રહ્યારે, શ્રી વીર તણે દરબાર; મનો૦
 સમોસરણુ વિરાજ્યારે, સેવિત સુરનર વૃંદ,^૧ મનો૦ ૧
 જોજન વાયુ વૃષ્ટિ કરેરે, ફૂલ ભરે જાનુ માન; મનો૦
 મણિ રચણે જૂતલ રચેરે, વ્યંતરના રાજન. મનો૦ ૨
 કનક કોશીસાં રૂપા ગઢેરે, રચે ભુવનપતિ ઇસ; મનો૦
 રતન કનક ગઢ જ્યોતિષીરે, મણિ રચણે' સુર ઇસ. મનો૦ ૩
 ભીતિ પૃથુલ તેત્રીસ ધનુરે, એક કર અંગુલ આઠ; મનો૦
 વૃત્તો' તેરસે' ધનુ આંતરે, ઉચી પણસે' ધનુ ઠાઠ. મનો૦ ૪
 પાવડી આરા સહસ હશરે, પંચ પંચ પરિમાણ; મનો૦
 એક કર પીકું^૨ ઉચ પણેરે, પ્રતર પચાસ ધનુ માન. મનો૦ ૫
 ચઉ બાર ત્રણ તોરણારે, નીલ રતનમય રંગ; મનો૦
 મઝે' મણિમય પીઠિકારે, જૂંઈથી અઢી ગાઉ તુંગ. મનો૦ ૬
 દીર્ઘ પૃથુલ બશે' ધનુરે, જિન તનુ માને ઉચ; મનો૦
 ચૈત્ય સહિત અશોક તરેરે, જિનથી બાર ગુણુ ઉચ. મનો૦ ૭
 ચઉ દિસે' ચઉ સિંહાસનેરે, આઠ આમર છત્ર બાર; મનો૦
 ધર્મચક્ર રક્ષ્ટિક રતનુરે, સહસ જોજન ધ્વજ ચાર, મનો૦ ૮

દેવછંદો ઇશાન કૃણે રે, પ્રભુને વિસામા કામ; મનો૦
ચિહ્ન મુખે^૧ દીયે દેશના રે, ભામંડલ અભિરામ મનો૦ ૬
મુનિ વૈમાનિક સાધવી રે, રહે અગ્નિ કૃણુ મોઝાર; મનો૦
જ્યોતિષી ભુવનપતિ વ્યંતરા રે, નઝત કૃણે તસ નાર. મનો૦ ૧૦
વાયુ કૃણે દેવતા રે, સુણે જિનવરની વાણુ; મનો૦
વૈમાનિક આવક આવિકા રે, ઇશાન કૃણે સુભણુ.^૨ મનો૦ ૧૧
ચિહ્ન દેવી ને સાધવી રે, ઉભી સૂણે ઉપદેશ; મનો૦
તિર્થ^૩ ચ સહુ ધીજે ગઠે રે, ત્રીજે વાહન વિશેષ મનો૦ ૧૨
વૃત્તાકારે ચિહ્ન વાવડી રે, ચઉરંસી આઠ વાવ; મને ૦
પ્રથમ પનરસે^૪ ધનુ આંતરું રે, ધીજે સહસ ધનુ ભાવ. મનો૦ ૧૩
સ્થણુ ભીત ગઠ આંતરું રે, વૃત્તે^૫ ધનુ શત^૬ છંવીશ; મનો૦
ચઉરંસે ત્રણસે^૭ ધનુ રે,^૮ ઇમ શાખ દીયે જગદીશ મનો૦ ૧૪
તુંબરૂ પ્રમુખ તિહાં પોલીયા રે; ધૂપ ઘટી કામકામ. મનો૦
દ્વારે મંગલ પુતલી રે,^૯ હુંહુંભી વાજે તામ. મનો૦ ૧૫
દિવ્ય ધ્વની સમજે સહુરે, મીઠી યોજન વિસ્તાર; મનો૦
સુણતાં સમતા સહુ જીવને રે, નહીય વિરોધ લગાર. મનો૦ ૧૬
ચઉતીસ^{૧૦} અતિશય વિરાજતા રે, દોષ રહિત ભગવંત; મનો૦
શ્રી જશવિજય ગુરૂ શિષ્યને રે, જિન પદ સેવા ખંત૭ મનો૦ ૧૭

૧-ચઉ દિસે. ૨-રહે ઇશાન કૃણે સુભણુ. ૩-સહસ. ૪-ત્રણ
સહસતું રે. ૫-મંગલધ્વજ પુતલી રે. ૬-ચોત્રીસ. ૭-જશવિજય કહે
પ્રણામકરે, લહઈ આણુંદ કંદ.

કુમતિ લતા ઉન્મૂલન

અથવા

શ્રી જિનબિંબ સ્થાપન-સ્તવન

ભરતાદિકે ઉદ્ધારજ કીધો, શત્રુજય મોઝાર,
મોનાતણા જેણે દેરાં કરાવ્યાં, રત્નતણા બિંબ થાખ્યાં;
હો કુમતિ! કાં પ્રતિમા ઉઠાપી? એ જિન વચને થાપી.

હો કુમતિ ૧

વીર પછે બસે નેવું વરસે, સંપ્રતિ રાય સુબળ,
સવા લાખ પ્રાસાદ કરાવ્યા, સવા કોડ બિંબ થાખ્યાં. હો ૦ ૨
દ્રૌપદીએ જિન પ્રતિમા પૂજી, સૂત્રમાં સાખ ઠરાણી,
છડે અંગે તે વીરે લાખ્યું, ગણધર પૂરે સાખી. હો ૦ ૩
સંવત નવસે^૧ તાણું વરસે વિમલ મંત્રીશ્વર જેહ,
આપુ તણાં જેણે દહેરા કરાવ્યાં, એ^૨ હબાર બિંબ થાખ્યાં. હો ૦ ૪
સંવત અગીઆર નવાણું વરસે, રાજા કુમારપાલ,
પાંચ હબાર પ્રાસાદ કરાવ્યા, સાત હબાર બિંબ થાખ્યાં. હો ૦ ૫
સંવત બાર પંચાણું વરસે, વસ્તુપાલ તેજપાલ,
પાંચ હબાર પ્રાસાદ કરાવ્યાં, અગીઆર હબાર બિંબ થાખ્યાં. હો ૦ ૬
સંવત બાર એકોતેર વરસે, સંઘવી ધન્નો જેહ,
રાણકપુર જેણે^૨ દેરાં કરાવ્યાં, કોડ નવાણું દ્રવ્ય^૩ ખરખ્યાં. હો ૦ ૭
સંવત તેર એકોતેર વરસે, સમરોશા રંગ^૪ શેક,
ઉદ્ધાર પંદરમો શેત્રુજે કીધો, અગીઆર લાખ દ્રવ્ય ખરખ્યાં. હો ૦ ૮

સંવત સોલ છોતેર^૧ વરસે, બાઠરશાને વારે,
ઉદ્ધાર સોલમો શેત્રુંજે કીધો, કરમાશાહે જશ લીધો. હોં ૬
એ જિન પ્રતિમા જિનવર સરખી, પૂજે ત્રિવિધ તુંમે પ્રાણી,
જિન પ્રતિમામાં સંદેહ ન રાખો,^૨ વાચક જશની વાંણી હોં ૧૦

સામાન્ય જિન-સ્તવનો

(૧)

—(*)—

મનોવેદના

(રાગ-આસ્થાવરી)

પ્રભુ મેરે અધસી આય બંની.

મનકી વિથા^૩ કુનપે^૪ કહીએ,

જાનો આપ ધની.^૫

પ્રભુ ૦ ૧

જનમ મરણ જરા છુટિ^૫ ગઈ લહઈ,

વિલગી વિપત્તિ ધની;

તન મન નયન હુઝ દેખત,

સુખ નવિ એક કની.

પ્રભુ ૦ ૨

ચિત્ત તુભઈ^૬ દુરજન કે બચના

જૈસે અર અગની;

સજજન કોઈ નહિ જાકે આગે,

ખાત કહું અપની.

પ્રભુ ૦ ૩

૧-ખોતેર. ૨-સદ્ગુણા. ૩-વ્યથા. ૪-જાને એક ધની ૫-ચિહ્ન.
૬-ફુલઈ.

ચઉ ગઈ - ગમણ - લમણ - હુઃખ વારો,
 બિનતિ એહી સુની;
 અવિચલ સ'પદ જશકું દીજે',
 અપને દાસ લાગી. પ્રભુ ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૨)

-(૧)-

પ્રભુ પ્રત્યે રાગ

રાગ-સામેરી (પદ ૯)

મેરે પ્રભુસું પ્રગટયો પૂરન રાગ-(ટંક)
 જિન-ગુન-અંક-કિરનસું ઉમગ્યો, સહજ સમુદ્ર અથાગ. મેરે ૧
 ક્યાતા ક્યેય લયે દોઉ એકહુ, મિટયો ભઠકો લાગ;
 ફૂલ બિહારી છલે^૧ જળ સરિતા, તળ નહિ રહત તકાગ. મેરે ૨
 પૂરન મન સળ પૂરન દીસે, નહિ હુબિધાકો લાગ;
 પાઈ અલત પનહી જો પહિરે, નહિ તસ કંટક લાગ. મેરે ૩
 લયો પ્રેમ લોકોત્તર જૂકો,^૨ લોક બધકો તાગ;
 કહો કોઉ કષ્ટ હમતો ન રૂચે, છૂટિ એક વીતરાગ. મેરે ૪
 વાસત હે જિનગુન મુજ દિલકું, જેસો સુરતરૂ બાગ;
 ઓર વાસના લગે ન તાતે, જશ કહે તૂં વડલાગ. મેરે ૫

૧-બિહારી ફૂલ છલા. ૨-તૂટો, તૂટો.

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૩)

—(૧)—

પ્રભુ-પ્રવચન

રાગ-વેણાવણ (૫૬ ૧૨)

પ્રભુ! તેરો જયન સુન્ધો, જમહીયે સુવિહાન. (ટેક)
તળહીયે તત્ત્વ હાજ્યો, વ્યાજ્યો રસ ધ્યાન;
ભાવના લીઝે જાગી, માનું કીધો સુધા-પાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૧
અત ચિંતા જ્ઞાન સોતો, ખીર-નીરવાન;
વિયથ-તૃષ્ણા પુગાવે, સોહિ સાચો જ્ઞાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૨
ગાયન હરન તોતે, નાદે ધરે કાન;
તેસેહિ કરત મોહિ, સંત-શુન-ધ્યાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૩
પ્રાનતે અધિક સાંધે, કેસે કહું પ્રાન!
પ્રાનથી અભિજ્ઞ હાજ્યો, પ્રત્યક્ષ પ્રમાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૪
ભિજ ને અભિજ કહ્યું, સ્યાદ્વાદે વાન;
જરા કહે તુહે તુહે, તુહ જિન-જ્ઞાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૫

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૪)

—(૧)—

પ્રભુને શરણે

રાગ-ધન્યાશ્રી અથવા ગુજરી (૫૬ ૧૬)

જિન! તેરે ચરન સરન અહું. (ટેક)

હૃદય-કમલમે ધ્યાન ધરતહું, સિર તુજ આજી વહું. જિન! ૧

૧-૫૨નુદે.

તુજ સમ જોદયો દેવ ખલકમેં, પૈજ્યો નાહિ કબહું,^૧
 તેરે શુનકી જપું જપમાલા, અહનિસિ પાપ હહું^૨ જિન! ૨
 મેરે મનકી તુમ સખ જનો,^૩ કયા સુખ બહોત કહું!
 કહે જસવિજય કરો તુમ^૪ સાહિબ,
 જયું લવ-હુંખ ન લહું.^૫ જિન! ૩

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૫)

—(*)—

પ્રભુ દર્શનથી પરમાનંદ (૫૬ ૫૪)

આજ આનંદ લયો, પ્રભુકો દર્શન લહ્યો,
 રોમ રોમ સીતલ લયો, પ્રભુ ચિત્ત આયે હે. આજ૦ ૧
 મન હું તે ધાર્યાં તોહ, ચલકે આયો મન મોહ;
 ચરણ-કમલ તેરો, મનમેં ઠહરાયો હે. આજ૦ ૨
 અકલ અરૂપી તુંહી, અકલ અમૂરતિ ચોહી;
 નિરખ નિરખ તેરો સુમતિશું મિલાયો હે. આજ૦ ૩
 સુમતિ સ્વરૂપ તેરો, રંગ લયો એક અનેરો;
 વાઈ રંગ આત્મ પ્રદેશે, સુજસ રંગાયો હે. આજ૦ ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૬)

—(*)—

પ્રભુમયતા (૫૬ ૫૫)

જ્ઞાનાદિક શુભ તેરો અનંત અપાર અનેરો;
 વાહી કીરત સુન મેરો, ચિત્ત હું જસ ગાયો હે જ્ઞાના૦ ૧

૧-પદ્મજો નાહિ કહું; પૈયેં જાહિ કહું. ૨-ઈયું નિજ પાપ
 કહું, ૩-દિલકી ખાત સંબહી તુ જાને. ૪-તિઉં=તેમ. ૫-સહું.

તેરો ઝ્યાન તેરો ધ્યાન, તેરો નામ મેરો પ્રાણ;
કારણ કારણ સિદ્ધો, ધ્યાતા ધ્યેય કહરાયો હે. જ્ઞાના૦ ૨
છટ ગયો ભ્રમ મેરો, દર્શન પાયો મેં તેરો;
ચરણ-કમલ તેરો, મુજશ રંગાયો હે. જ્ઞાના૦ ૩

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૭)

—(*)—

પ્રભુ ગુણ ચિંતન (૫૬ ક૦)

પ્રભુ! તેરો શુન-જ્ઞાન, કરત મહા મુનિ ધ્યાન;
સમરત આઠો જામ, હૃદયે સમાયો હે. પ્રભુ! ૧
મન મંજન કરલાયો, સુદ્ધ સમકિત કહરાયો;
વચન કાય સમજાયો, એસે પ્રભુકું ધ્યાયો હે. પ્રભુ! ૨
ધ્યાયો સહી પાયો રસ, અનુભવ જાગ્યો જસ;
મિટ ગયો ભ્રમકો મસ,^૧ ધ્યાતા ધ્યેય સમાયો હે. પ્રભુ! ૩
પ્રગટ લયો પ્રકાશ,^૨ જ્ઞાનકો મહા ઉલ્લાસ;
એસો મુનિરાજ-તાજ, જસ પ્રભુ છાયો હે. પ્રભુ! ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૮)

પરમાત્મ સ્વરૂપ

રાગ-કાનડો (૫૬ ક૧)

એ પરમ પ્રજ્ઞ પરમેશ્વર, પરમ આનંદમહિ સોહાયો;
એ પરતાપકી સુખ સંપત્તી, બરની ન જાત મોપે;
તા સુખ અલખ કહાયો. એ૦ ૧

તા સુખ ગ્રહવેકું મુનિ-ગન ખોજત, મન મંજન કર ધ્યાયો;

મન મંજરી ભઈ, પ્રકૃત્લીલ હસા લઈ,

તા પર ભમર લોભાયો, એ ૨

ભમર અનુભવ ભયો, પ્રભુ-ગુણ-વાસ લલ્લો;

ચરન કરન તેરો, અલખ લખાયો;

એશી દશા હોત જળ, પરમ પુરૂષ તળ,

એશી દશા પકરત^૧ પાસ પઠાયો. એ ૩

તળ સુજસ ભયો, અંતરંગ આનંદ લલ્લો,

રોમ રોમ સીતલ ભયો, પરમાતમ પાયો;

અકલ સ્વરૂપ ભૂપ, કોઠિન પરખત અનૂપ;^૨

સુજસ પ્રભુ ચિત્ત આયો એ ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૬)

—(*)—

ત્વમેવ શરણું મમ

રાગ-કાફી (૫૬ ૭૦)

તો બિન જોર ન જાયું જિનંદરાય ! તો (ટેક)

મેં મેરો મન નિશ્ચય કીનો, એહમાં કછુ નહિ કાયું. જિનંદરાય !

તો ૧

તુમ ચરન-કમલપર પંકજ-મન મેરો, અનુભવ રસ ભર આયું;

‘અંતરંગ અમૃત રસ આપો,’ એહ વચન મન સાયું. જિનંદરાય !

તો ૨

જસ પ્રભુ ધ્યાયો મહારસ પાયો, અવર રસે નહિ રાચું;
અંતરંગ ફરયો ફરસન તેરો, તુજ શુભ-રસ સંગ માચું. જિનંદરાય
તો ૦ ૩

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[પાસળ મુને તુક્ષ્ણ—એ દેશી]

સમવસરણું જિનરાજ વિરાજે, ચઢતીસ અતિસથ છાજે રે;
જિનવર જયકારી ૦
પાંત્રીસ શુભ વાણીઈ ગાજે, ભવિન સંશય ભાજે રે. જિન ૦ ૧
બાર પરખદા આગળ ભાજે, તત્ત્વરૂચિક્ષલ આજે રે; જિન ૦
કાર્યકારણ નિશ્ચય વ્યવહાર, ભાખ્યા જિનપતિ સાર રે. જિન ૦ ૨
ગણધરકું ત્રિપદી વલી દાખી, સાધન શિક્ષા ભાખી રે; જિન ૦
પુદ્ગલ ભાવથી રાગ હિતારો, નિજ આતમને તારો રે. જિન ૦ ૩
સંવર સુત ઇમ દેશના દીધી, સંઘ ચતુર્વિધે પીધી રે; જિન ૦
અનુક્રમે વિચરી પોહતા સ્વામી, સમેતશિખર શુભધામે રે. જિન ૦ ૪
સકલ પ્રદેશનો ધન તિહાં કીધો, શિવધૂનો સુખ લીધો રે; જિન ૦
પૂર્ણાનંદ પદને પ્રભુ વરીયા, અનંત શુભે કરી ભરીયા રે. જિન ૦ ૫
એહવા અભિનંદન જિન ધ્યાઈ, જિમ શિવસુખને પાઈ રે; જિન ૦
જશવિજય ગુરૂ મનમાં લાવો, સેવક શુભકલ પાવો રે. જિન ૦ ૬

શ્રી સુપાર્થનાથ જિન-સ્તવન

- (*) -

[ધનશ દેહા—એ દેશી]

સાચો દેવ સુપાસછું રે! સાહિબ! તું સુલતાન, શુભના ગેહા
 તુજશ્યુ પ્રીતિ લલી બની રે, અંદન ગંધ સમાન. શુ ૧
 એ તો કહિઈ ન કારમી રે, કહિઈ ન અલગી થાઈ; શુ ૨
 દિન દિન અધિકી વિસ્તરઈ રે, મહિમાઈ મહકાઈ. શુ ૩
 સરસ કથા જે એહનીરે, તેહ પવનમઈ સંગ; શુ ૪
 વાસિત લવિજન તસ હુઈરે, અંદન રૂપ સુરંગ. શુ ૫
 બાવના અખર સાર છે રે, પરમ પુરૂષશ્યુ ગોઠિ; શુ ૬
 બાવના અંદન વાસના રે, નામ જપું તસ હોઠિ. શુ ૭
 કથ છ માસનો તે હરે રે, એહતો જનમના રોગ; શુ ૮
 તેણિ અધિક તુમ્હે પ્રીતી રે, ન લહઈ પામર લોગ. શુ ૯
 કરમ ભુજંગ બંધન ઇહા રે, વિરૂઆ દીસે જેહ; શુ ૧૦
 વિરતિ મયૂરી મોકલો રે, જિમ સવિ છૂટે તેહ. શુ ૧૧
 મુઝ પાસે એક મિત્ર છે રે, ગારૂડ પ્રવચન સાર; શુ ૧૨
 કહે તો તેણિ બંધન હરે રે, દેવ! કરો જો સાર. શુ ૧૩
 પ્રીતિ અંદન વાસના રે, વાસિત મોરૂ મજ; શુ ૧૪
 તુમ્હે તો મલયાચલ સમારે, વાચક જસ કહે ધજ. શુ ૧૫

[ઈતિ જસ ગણિ કૃત ગીત - સંપૂર્ણ સંવત ૧૯૨૪ના વર્ષે
 ચૈત્ર વદી ૧૦ વાર શુક્ર દીનશ્રી પહાલણપુરના સહી લવણ મોતીચંદ
 ॥ શ્રી ॥]

મલકાપુર મંડન શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[દીઠી હો પ્રભુ દીઠી જગગુરુ તુજ—એ દેશી]

- સુનિએ હો પ્રભુ હો સુનિએ દેવ સુપાસ,
મનકી હો પ્રભુ મનકી વાત સવે કહુંછી;
થાં વિન હો પ્રભુ થાં વિન ન લહું સુખ,
દીઠે હો પ્રભુ દીઠે સુખ સુખ લહુંછી. ૧
- છાડું હો પ્રભુ છાડું ન થાંકી ગૈલ,
પામ્યા હો પ્રભુ પામ્યા વિણ સુખ શિવ તણાંછી;
લોજનિ હો પ્રભુ લોજનિ લાંજે ભૂખ,
લાંજે હો પ્રભુ લાંજે ભૂખ ન લામણાંછી. ૨
- ખમચો હો પ્રભુ ખમચો માકો દોસ,
ચાકર હો પ્રભુ ચાકર મહેં છાં રાઉલાંછી;
મીઠા હો પ્રભુ મીઠા લાગઈ બોલે,
બાલક હો પ્રભુ બાલક બેલઈ જે વાઉલાંછી ૩
- કેતૂં હો પ્રભુ કેતૂં કહિઈ તુઝ,
બણો હો પ્રભુ બણો સવિ તુમહે જગધણીંછી;
ધારી હો પ્રભુ ધારી નિવહો પ્રેમ,
લજ્જા હો પ્રભુ લજ્જા બાંહુ અહિયા તણીંછી. ૪
- શુભિઓ હો પ્રભુ શુભિઓ સ્વામિ સુપાસ,
ભૂષણ હો પ્રભુ ભૂષણ મલકાપુર તણોછી;
વાચક હો પ્રભુ વાચક જશ કહેં એમ,
દેયો હો પ્રભુ દેયો દરશન સુખ લણોછી. ૫

ઉત્તતપુર મંડન

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

સ્રસતિ વસતિ વયણ અમિય નમી, સમરી શ્રી શુરપાય;
વીનતહી ધમ કીજઈ હો નિજ સાહિય પ્રતિ, અવધારો
જિનરાય. વી૦ ૧

ઉત્તતપુર મંડન જિન તું જયો, ઠકુરાઈ તુજ ભેર;
તુજ સુખ, તુજ સુખ, દીઠઈ હો સુજ હિયડું કરઈ,
જિમ ઘન દીઠઈ મોર. વી૦ ૨

હું તુજ ઉપરિ અહુનિશિ ભાવિઓ, તુમ કેમ રહો ઉઠાસ;
આસંગઈ, આસંગઈ, અધિકૈરાં હો વયણ ન ભાસિઈ,
જેહુની કીજઈ આસ. વી૦ ૩

તુજ વિણ હું ભવ વનમાંહિ ભર્યો, આઠ કરમનઈ પાસિ;
પરવશિ પરવશિ મિ, બહુ વિધ વેઅણ સહી,
સુહુમ નિગોઢ નિવાસિ. વી૦ ૪

તે સુજ ભવ વનિ ભમતાં દુઃખ તણો, ગણુતાં લાભઈ પાર;
જસ કરિ, જસ કરિ જલ કણુ અલગા હો કીજઈ,
જલધિ તણા સો વાર. વી૦ ૫

ઉત્તતપુર તે જુનામદ તામે ઉના સમજવું.

ભીષણુ ભમતાં હો ભવ સાયર જલિં, તૂં પ્રભુ અંતર ક્ષીપ;
પામિઓ, પામિઓ મિં પૂરવ પુણ્ય પસાઉલિઈ,
તેણુઈ સવિ દ્વયાં હો પ્રતીપ. વીં ૬

જેહુમાહિ તુજ દર્શન મિં પામિઈ, તે સુંદર કલિકાલ;
તુજ વિણા, તુજ વિણા જિનજી નિજ મનિ નાણિઈ,
કૃત યુગ પણિ જ'નલ. વીં ૭

સુરતર પણિ જેહો અતિ દૂરઈ રહઈ, તે આવઈ કુણ કાજિ;
મરૂજને મરૂજને કીજઈ હો છાયા કારણિ,
નિખડલો તરૂરાજ. વીં ૮

હૂં તુજ શરણે હો જિનવર આવિઓ, ખાંધી મોટી આસ;
પારેવો, પારેવો જિમ શરણે રાખી યશ કિઓ,
તિમ રાખો નિજદાસ. વીં ૯

જિન તુજ આધારિં જગે જીવિઈ, સુભગ દેઓ દીદાર;
ભજવાનઈ, ભજવાનઈ મનમાં હો મુજ અલજો ઘણો,
પ્રેમ તણો નહીં પાર. વીં ૧૦

મુજ મન ગિરિ વિચર'તો સિંહલોજી, જો તુજ ભગતિ વિલાસ;
તો મુજ, તો મુજ હુરિત મતંગજ ભાજસ્યઈ,
કુમતિ મૃગી સંત્રાસ. વીં ૧૧

સ્થૂં વીનવીઈ હો અધિકું તુજ પ્રતિ, ધરબ્યો ધરમ સનેહ;
તેહથી, તેહથી મુજમન વંછિત સવિ સંપજઈ,
જિમ તરૂ સંપદ મેહ. વીં ૧૨

ઉન્નતપુર છઈ હો સ્વરગ સમોવડિં, તિહાં પ્રભુ તુજ પ્રાસાદ;
નીરખીનઈ, નીરખીનઈ મઈ લોઅણુ અમિઅ પખાલિઆં,
માંઝઈ સુરગિરિ વાદ, વીં ૧૩

ધન ધન તે પોઠા વ્યવહારિયાં, જેણે એ કીયો' પ્રાસાદ,
નિજ કુલિં, નિજ કુલિં સુંદર શોભ ચઢાવતાં,
ટાલ્યો જનમ વિષાદ. વી૦ ૧૪

જિહાં લગઈ અહગણુ ગયણુંગણુ ભમઈ, જિહાં લગઈ;
જલધિ ગણીર, તિહાં લગઈ, તિહાં લગઈ શ્રી શાંતિ, જિણુંદ,
ચિરંજયો મંદરગિરિ જિમ ધીર. વી૦ ૧૫

શ્રી વિજયદેવ સૂરીસર રાજિઓ, શ્રી વિજય સિંહસૂરીશ,
શ્રી નય, શ્રી નયવિજય વિબુધવર સીસની,
પૂરો મનહ જગીસ. વી૦ ૧૬

[ઈતિ શ્રી ઉત્તતપુર મંડન શ્રી શાંતિજિન-સ્તવન સંપૂર્ણ.]

શ્રી કલ્હારા ! પાર્થનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

(હીઠી હો પ્રભુ, હીઠી જગચર તુઝ-એ દેશી) (૫૬-૭૧).

પાસલ હો પ્રભુ પાસ કલ્હારા દેવ !

સુણઈ હો પ્રભુ સુણઈ માહરી વિનતીલ;

કહીઈ હો પ્રભુ ! કહીઈ સઘણી વાત,

મનમાંહી હો પ્રભુ મનમાંહી જે બહુદિન હુલીલ. ૧

તુજ વિના હો પ્રભુ ! તુજ વિના દૂજો દેવ,

માહરઈ હો પ્રભુ ! માહરઈ ચિત્તિ આવઈ નહીંલ;

આખો હો પ્રભુ ! આખો અભિરસ જેણિ,
 બાકસ હો પ્રભુ ! બાકસ તસ ભાવઈ નહીંછ. ૨
 હરિશન હો પ્રભુ ! હરિશન વાહલું મુજ,
 તાહરું હો પ્રભુ ! તાહરું જેહથી દુઃખ ટળઈછ;
 આકર હો પ્રભુ ! આકર જાણો મોહિ,
 હુઈડું હો પ્રભુ ! હુઈડું તો હેનઈ હલઈછ. ૩
 તુજશ્યું હો પ્રભુ ! તુજશ્યું મન એકંત,
 આલ્યો હો પ્રભુ ! આલ્યો કોઈથી નવ ચલઈછ;
 અગનિ હો પ્રભુ ! અગનિ પ્રલય પ્રસંગ,
 કંચન હો પ્રભુ ! કંચન ગિરિ કહો કિમ ગલઈછ. ૪

આંતરોલી મંડન
 શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તુતિ

—(૧)—

[શ્રી શત્રુંઞય તીરથ સાર-એ દેશ]

વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજે,
 જલધર પરિ મધુરી ધ્વનિ ગાજે,
 રૂપે રતિ પતિ લાજે; નિત નિત દીસે નવલ દબાજે,
 દસીસણ દીઠે ભાવઠ ભાજે, નિરમલ ગુણ મણી છાજે;
 આંતરોલી પુર મંડણ સ્વામી,
 મૂગત વધૂ જેણે હેલાં પામી,
 ઈંદ્ર નમે સિરનામી; ત્રિભૂવન જન-મન-અંતરનામી,
 અકલ અરૂપ સહજ વિસરામી, વાચક જસ મત નાંમી. ૧

૧ આ સ્તવન ઉપાધ્યાયજીની કૃતિનું છે પણ અપૂર્ણ છે.

સમરૂં ચોવિસેં જિનરાજ, જે સેવ્યે આપે શિવરાજ,
 સીંઝે સઘલાં કાજ; જાસ નમેં સવિ સુર શિરતાજ,
 જે સંસાર પયોનિધિ પાજ, સેવે સુજન સમાજ;
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ નિવાસિ, જે દીઠે ભવિ કમલ ઉલાસિ,
 મુગતસિરિ જસ દાસિ; પરમ જ્યોતિ પરગટ અભ્યાસિ;
 જેહુનિં મતિ કરૂણાઈ વાસી, પાતિગ બાઈ નાસી. ૨

જિનવર આગમ જલધિ અપાર, નાના વિધિ સ્થણેં કરી સાર,
 સકલ સાધુ સુખકાર; જીવદયા લહુરિ આધાર,
 બહુલ જૂગતમાં જલપૂર ઉદાર, જિહાં નવ તત્ત્વ વિચાર;
 જેહુસ્થું વિલસે ત્રિપદી ગંગા, જસ તરંગ એ અંગ ઉવાંગા,
 સેવા જાસ વિભંગા, આલાપક મુગતાફલ ચંગા,
 જેહુમાંહે સોહે અતિ બહુ ભંગા નિત નિત નુતન રંગા. ૩

વાસુપૂજ્ય પદ પંકજ પૂજે, જસ નામે સવિ સંકટ ધૂજે,
 કામ ધેનું ઘર ફૂજે; જાસુ સુદૃષ્ટિ જિન પડિયુજે;
 સકલ શાસ્ત્રના અરથજ સૂજે, કુમતિ મતિ પડિયુજે;
 શ્રી વિજયસિંહ સૂરિ ચિત્ત આણિ, વિજયદેવ સુરિ દેવખાણી,
 જગમાંહે જે બાણી; જાસ પસાઈ વિદ્યા લહે પ્રાણી,
 તે સરસતિ મુઝ દેભયો વાણી, વાચક જશ સુખ ખાણી. ૪

[ઇતિશ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તુતિ]

સિદ્ધ-સહસ્રનામ વર્ણન છંદ

[ભુજંગ પ્રયાત વૃત]

જગન્નાથ જગદીશ જગન્ધુ નેતા,
ચિકાનંદ ચિતકંદ ચિન્મૂરતિ ચેતા;
મહા મોહ ભેદી, અમાઈ અવેદી,
તથાગત તથારૂપ ભવ - તર - ઉચ્છેદી ૧ ૧
નિરાતંક નિકલંક નિરમલ અળધો,
પ્રભો દીનળધો કૃપાનીર સિંધો;
સદાતન સદાશિવ સદા શુદ્ધ સ્વામી,
પુરાતન પુરૂષ પુરૂષવર વૃષભગામી. ૨
પ્રકૃતિ રહિત હિત વચન માયા અતીત,
મહાપ્રાણ મુનિયજ્ઞ પુરૂષ પ્રતીત;
હલિત કર્મભર કર્મદલ સિદ્ધિ હાતા,
હૃદય પૂત અવધૂત નૂતન વિધાતા- ૩
મહાયજ્ઞ યોગી મહાત્મા અયોગી,
મહા ધર્મ સન્યાસ વર લચ્છી ભોગી;
મહા ધ્યાન લીનો^૨ સમુદ્રો અમુદ્રો,
મહા શાંત અતિહાંત માનસ અરૂદ્રો- ૪
મહેન્દ્રાદિકૃતસેવ દેવાધિદેવ,
નમો તે અનાહત ચરણ નિત્યમેવ;

૧-ભવભવ ઉચ્છેદી. ૨-લીલા.

નમો દર્શનાતીત દર્શન સમૂહ,
 ત્રયી - ગીત - વેદાંતકૃત અખિલ ઉહ. ૫
 બચન મન અગોચર મહા વાક્ય વૃત્તે,
 કૃતાવેદ્ય સંવેદ્ય પદ સુપ્રવૃત્તે;
 સમાપતિ આપત્તિ સંપત્તિ લેહઈ,
 સકલ પાપ સુગરિકે તું દિઠ છેહઈ. ૬
 ન તૂં દશ્ય દગ્ધાત્ર ઇતિ વ્રેહ વાદો,
 સમાપત્તિ તુજ દષ્ટિ સિદ્ધાંત વાદો;
 વિગૂતા વિના અનુભવઈ સકલ વાદો,
 લખઈ એક સિદ્ધાંતધર અપ્રમાદો. ૭
 કુમારી હયિત લોગસુખ જિમ ન બલે,
 તથા ધ્યાન વિષ્ણુ તુજ સુધા લોક તાલે;
 કરે કષ્ટ તુજ કારણઈ બહુત ખોજઈ,
 સ્વયં તૂં પ્રકાશે ચિદાનંદ મોજઈ. ૮
 રટે અટપટે અટપટિ વાદ લ્યાવે,
 ન ત્યાં તૂં રમઈ અનુભવી પાસ આવે;
 મહા નટ^૧ ન હઠ યોગ માંહિ તૂજ^૨ ભગઈ,
 વિચારે હોઈ સાંઈ આગઈ જુ^૩ આગઈ. ૯
 તથાબુદ્ધિ નહીં શુદ્ધ તુજ જોણિ વહિઈ,
 કલૌ નામ માંહિ એક ચિર થોભ રહિઈ;
 સહસ્ર નામ માંહિ હરપ પણિ અપ્પ બાણું,
 અનંતે શુભે નામ અણુંતાં^૪ વખાણું. ૧૦

અનેકાંત સંકાંત બહુ અર્થ શુદ્ધ,
જિકે શબ્દ તે તાહરો નામ યુદ્ધ;
નિશાસી જપે જેહ તે સર્વ સાચું,
જપઈ જેહ આસાઈ તે સર્વ કાચું. ૧૧

ન કો મંત્ર નવિ તંત્ર નવિ થંત્ર મોટો,
જિસ્યો નામ તાહરો શમ-અમૃત ઘોટો;
પ્રભો! નામ મુજ તુઝ અક્ષય નિધાન,
ધરૂં ચિત્ત સંસાર તારક પ્રધાન. ૧૨

અનામી તણા નામનો રથો વિશેષ,
એ તો મધ્યમા વખરીનો ઉદ્દેશ;
મુનીરૂપ પરચંતિ કાંઈ પ્રમાણઈ,
અઠલ અલખ તૂં ઈમ હોઈ ધ્યાન ટાણું. ૧૩

અનવતારનો કેઈ અવતાર ભાખે,
ઘટઈ તે નહીં દેવને કર્મ પાખે;
તનુ અહણુ નહીં ભૂત આવેશ ન્યાયઈ,
પ્રથમ યોગ છઈ કર્મ તન્મિશ્ર પ્રાયઈ. ૧૪

અછઈ શક્તિ તો જનની ઉદરઈ ન પઈસઈ,
તનુ અહણુ વલી પર અદૃષ્ટઈ ન પઈસઈ;
તુરંગશૃંગસમ અર્થ જે એહ યુક્તિ,
કહઈ સદહઈ તેહ અપ્રમાણ ઉક્તિ. ૧૫

પદા જિનવરે દોષ મિથ્યાત્વ ટાડ્યો,
અક્ષિઉં સાર સચ્ચકૃત્વ નિજ વાન વાડ્યો;

તિહાંથી હુઆ તેહ અવતાર લેખઈ,
 જગતલોક ઉપગાર જગશુર ગવેખઈ. ૧૬
 અહો યોગ મહિમા જગન્નાથ કેરો,
 ટલે' પંચ કલ્યાણકઈ જગ અધેરો;
 તહા નારકી છવ પણિ સુખ પાવઈ,
 ચરણ સેવવા ધસમસ્યા દેવ આવઈ ૧૭
 તણ ભોગ લ્યઈ યોગ ચારિત્ર પાલે',
 ધરી ક્યાન અધ્યાત્મ ધનઘાતિ ટાલઈ;
 લહે કેવલજ્ઞાન સુર કોડિ આવઈ,
 સમવસરણ મંડાઈ સવિ દોષ જઈ. ૧૮
 ઘટે દ્રવ્ય જગદીશ અવતાર એસો,
 કહો ભાવ જગદીશ અવતાર કેસો;
 રમઈ અંશ આરોપ ધરી ઓઘદૃષ્ટિ,
 લહઈ પૂર્ણ તે તત્ત્વ જે પૂર્ણ દૃષ્ટિ ૧૯
 ત્રિકાલજ્ઞ અરિહંત જિન પારગામી,
 વિગતકર્મ પરમેષ્ટી ભગવંત સ્વામી;
 પ્રભુ યોધિદાભયદ આપત સ્વયંભૂ,
 જ્યો દેવ તિર્થ'કરો તું જ શંભુ. ૨૦
 ઈસ્યાં સિદ્ધ જિનનાં કહ્યાં સહજ નામ,
 રહો શબ્દ-ઝઘડો લહો શુદ્ધ ધામ;
 ગુરૂશ્રી નયવિજય બુધ ચરણ સેવી,
 કહઈ શુદ્ધપદમાંહિ નિજ દૃષ્ટિ દેવી. ૨૧

નેમ-રાજુલનાં છ ગીતો

(૧)

૫૬

નેમ પ્રભુને મનામણાં

—(*)—

રંગ હોરી (૫૬ ૪૦)

હરિ-ન

ટેક.

કાગણમે^૧ તજી લાજ લાલ, રંગ હોરી.

દેવરકું બેરી રહી, રંગ હો હોરી;

રંગાહ મનાવન કાજ લાલ, રંગ હો હોરી.

૧

તાલ કંસાલ મૃદંગસું, રંગ મધુર બળવત ચંગ. લાલ રંગ

ગચબ ગુલાલ નયન ભરે, રંગ બદન બલવે^૨ અનંગ. લાલ રંગ ૨

પિચકારી છાંટે પીયા, રંગ ભરી ભરી કેસર-નીર, લાલ રંગ

માનુ મદન કીરતી છટા, રંગ અલવે ઉડાવે અખીર. લાલ રંગ ૩

ચોવન મદ-મદિશ છકી, રંગ ગાવત પ્રેમ ધમાલી, લાલ રંગ

શયત માચત નાચતી, રંગ કૌતુકસું કરે આલી. લાલ રંગ ૪

સોહો ભુખ તંગોલસું, રંગ માનું સંધ્યા-યુત ચંદ, લાલ રંગ

પૂરિત કેસર કુલેલસું, રંગ ઝરત મેહ જિહ્વે યુદ. લાલ રંગ ૫

થણુ ભુજ મૂલ દેખાવતી, રંગ બાહુ લગાવત કંઠ, લાલ રંગ

કહે 'દેવર!'^૪ પરનો પીયા, રંગ પરના બિન પુરૂષ ઉલઠ. લાલ રંગ ૬

૧-કામુ રમે. ૨-છાંટે. ૩-જગાવે. ૪-દેવ.

રૂખ મિલિત રહે વેલીકું, રંંગ સાગર ગંગા રંગ, લાલ રંંગ
જાન ઠગાને અજાનવે, રંંગ કિંઈ ન કરો ત્રિયા-સંગ. લાલ રંંગ ૭
યું બિલાસ હરિ-નારીકે રંંગ દેખો ધરે પ્રભુ મૌન, લાલ રંંગ
સ્ત્રી-શિશું-શઠ-હઠ નવિ ત્યજે, રંંગરે વચન-શ્રમ કૌન? લાલ રંંગ ૮
જનકે જાને કહા લયો, રંંગ મનકો જાણ્યો પ્રમાણ લાલ રંંગ
ચતુર ન ચૂકે નેમિણ, રંંગ પાચે મુજસ કલ્યાણ. લાલ રંંગ ૯

(૨)

૫૬

નેમ પ્રભુનું મૌન

—(*)—

રાગ-ગૂર્જરી, પૂર્વા (૫૬ ૩૩)

ખાલા રૂપશાલા ગલે, માલા સોહે મોતીનકી,^૧
કરે નૃત્ય આલા ગોરી, ટોરી મિલિ લોરીસી;
દેવરકું રહિ ઘેરી, સેના માનું કામ કેરી,
શુન ગાતી આવે નેરી, કરે ચિત્ત ચોરિસી;
વિવાહ મનાવે આલી, પહિરિ દખિણ ફાલી,
વાંકું નિહાલે ખાલી, છોડી લાજ હોરીસી;
તોલી નેમી સ્વામી, ગજગામી જશ કામી ધામી,
રહે શ્રદ્ધિ મૌન ક્યાન, ધારા-વજ્ર-હોરીસી.

૧

(૩)

૫૬

સખી પ્રત્યે રાજુલ

—(*)—

રાગ-ભૂપ કલ્યાણ (૫૬ ૨૬)

સચનકી નયનકી બચનકી છખી નીકી,
મચનકી ગોરી તકી લગી મોહિ અવિયાં (?)
મનકી લગની ભર અગનીસી લાગે અલી !
કલ ન પરત કછુ કહો કહું બતીયાં. સૌ ૧
મોહન મનાઓ માની કહો બની રતિ છાની,
શિવાદેવી કે નંદન ! માનો બિનતિયાં;
ગુન ગહો જશ બહો ધરિ રહો સુખ લહો,
હુઃખ ગમો મુઝ સમો રંગ રમો રતિયાં. સૌ ૨

(૪)

૫૬

રાજુલ પ્રત્યે સખી

—(*)—

રાગ-નાયકી કાનડો (૫૬ ૧૫)

યા ગતિ કૌન હે સખી ! તોરી ? , કૌન હે સખી ! તોરી ? ટેક.
ધતિ ઉત મુહી ફિરત હે ગહેલી, ૧ કંત ગયો ચિત્ત ચોરી.
યા ગતિ ૧

ચિતવત હે વિરહાનલ યુગવત,^૧ સિંચ નયન-જલ ભોરી;
જાનત હે ઉઠાંહે વડવાનલ, જલણ જલ્યો ચિહું ઝોરી.
યા ગતિ ૦ ૨

ચલ ગિરનાર પિયા દિખલાવું,^૨ નેહે^૩ નિહાવન ધોરી;
હિલિ મિલિ મુગતિ-મોહોલમે^૪ ખેલે,^૩ પ્રણમે જશ યા ભેરી.
યા ગતિ ૦ ૩x

સખી પ્રત્યે રાજુલ

(૫)

—(*)—

(અપ્રકટ નવું પદ)

વીનતડી કહ્યો રે મોરા કંતનઈ,
સીખામણ મુજ પ્રણુ તુજનઈ, જલ ભલામણ કંતનઈ. ૧

૧-ખૂણું. ૨-ગઢ ગિરનાર ચલો પિયા મિલિ હે. ૩-મોહોલ
દોઉ ખેલે.

x સરખાવો-આ સાથે શ્રી વિયનવિજયજી ઉપાધ્યાયનુ નીચેનું પદ.

રાગ-કાનડો

યા ગતિ ઝોરી દે ગુણુ-ઝોરી, તૂં ગુણુ-ઝોરી,
અચરિજ ઝોહું મિલેં સસિ-પંકજ, યિચિ યમુના વહેં ભોરી. યા ૦ ૧
ચલ ગિરનાર પિયા દિખલાઈ, બોહરી ભેરી રતિ ધોરી;
મુગતિ મોહોલમે^૫ મિલે રાજુલ નેમિ, વિનય નમે કર ભેરી. યા ૦ ૨

યૌવન વય યુવતી જે છોરી, ખાર દીધો તે ખંતનઈ;
 યૌદ જાણઈ તે ચ્યાર ન જૂલઈ, શ્યું કહ્યું એ સંતનઈ. વી૦ ૨
 કર્મ દોષ પરનઈ નવિ દીજઈ, સાધ્ય ન એ મંત-તંતનઈ;
 મિલી અલોદ રાજુલ ઇમ કહતી જશ પ્રભુ નેમિ-અરિહંતનઈ, વી૦ ૩

રાજુલના ઉદ્દગાર

(૬)

—(*)—

[અપ્રકટ નવું પદ]

રાજુલ બોલઈ સુનુહુ સયાની રે !

નેમિ મનાવા જાઉ ઉભતી રે;

હું હુઃખ પામું વિરહ કિવાંની રે,

પિઉ-વિન જિમ મછલી વિન પાની રે. ૧

એક યૌવન બીજું મદન સંતપાઈ રે,

ત્રીજું વિરહ કલેજું કાપઈ રે;

ચોથું તે પિઉપિઉ પિક પોઠારઈ રે,

હુઃખિયાનું હુઃખ કોઈ ન વારઈ રે. ૨

જે સુખ સાધન લોગી મનાઈ રે,

તે વિરહીનઈ હુઃખ કિઈ છાંનાઈ રે;

વિને પિછે હેજ ન સેજ સુહાઈ રે;
મોટાં મંદિર ખાવા ધાઈ રે. ૩

રાણિમ રિદ્ધિ નઈ દોલતિ લીલા રે,
તે સુઝ પિછ વિરહાનલ કીલા રે;
બૂખ નિદ બિહુ સાથિ નાહી રે,
માનું વિરહ બલવાથી ત્રાહી રે. ૪

કોકિલ બોલઈ ટાહું મીઠું રે,
સુઝ મનિ તો તે લાગઈ અંગીકું રે,
વિરહ જગાવી વિરહિણી ખાલી રે,
તે પાપઈ તે થઈ છઈ કાલી રે. ૫

હાર હિયઈ પ્રતિબિંબિત ચંદો રે,
વિરહ દહનથી હાથો મંદો રે;
આંસુઅડે ઉલ્હવતી કાલો રે,
માનું પ્રકટિઉ લંછન લ્યાહલો રે. ૬

ચંદ ફિરન જખ તનુ ગઈ રે,
તાપ વિરહ અધિકેરો જાગઈ રે;
વસવાનલથી આધકો જાણી રે,
માયરિ નાખ્યો ઉલ્હાલી પાણી રે. ૭

લાગઈ હખિન પવન પ્રચારા રે,
ચંદન અહિ વિષનાં ફૂંકારા રે;
વિષધર લખતાં જે વિષ પામે રે,
મોર ફિંગારઈ તે માનું ધામે રે. ૮

ચોર ધનાઘન ગગનિ ગરજૈ રે,
 માનું તે વિરહિણિનઈ તરજૈ રે;
 વીજલડિ મિસ અસિ અખડાવ રે,
 માનું તે મુઝનઈ બીહાવૈ રે. ૬

ઈંદ્ર તણાં મઈ સ્યું અપરાધ્યું રે ?
 ધનુષ દેખાવઈ ગગનિ બાંધ્યું રે;
 માનું પિઉ ગતિ તસ ગજ હાર્યો રે,
 તેણિ મુઝસ્યું પિઉ વધર સંભાર્યો રે ? ૧૦

જલધર જલ વહૈ ખલખલ. ખાલ રે;
 આંસુઅડાં મુઝ નયણ પ્રણહૈ રે;
 વાહ માંહોમાંહિ બિહુનઈ લાગો રે,
 આવીનઈ પિઉડા ! તે તુમહે લાગો રે. ૧૧

ડર ડર કરિ દાદુર ડરપાવૈ રે,
 ઉખા પણિ પિઉ વિરહ સતાવ રે,
 ખૂલિ તયૈ તિમ રવિ તતપાણો રે;
 એ સાચો જાણ્યો ઉખાણો રે. ૧૨

નીંદ ન આવઈ અખડી. જાણું રે,
 પૂરવ-દિસિ, જઈ એવા લાણું રે
 રાતાં દીસે રાતદી નયણે રે,
 કિમહી ન દીસે પણિ તે ગયણિ રે. ૧૩

કુણ આગઈ એ વાત કહાઈ રે ?
 પિઉ અવલઈ કુણ, સવલો થાઈ રે ?

વિરહીનઈ હિમ ઋતુ દિન વાધઈ રે,
ગ્રીષ્મ નિસ મોટી થઈ બાંધઈ રે. ૧૪

સરસ કમલ જે હિયડઈ દીઁજે રે,
નીસાસે તેનૂં કેા કીજઈ રે ?
ફિરિ ધરિઈ નઈ ફિરિ અપહરિઈ રે,
વિરહની વેદન કિમ નિસૂરઈ રે. ૧૫

હૃદયું લીડયું હઠ કુચ બંધઈ રે,
પ્રાણ ન જઈ તે પ્રતિબંધઈ રે;
અંતરાય એ જાણું મોહું રે,
શુભ શુભન વિન શુભિત યોહું રે. ૧૬

નીક ન આવઈ ફિરિ ફિરિ સોઈ રે,
માનુ સુપનમાં પિઉ મુખ જોઈ રે;
પૂછું લગન તે જોસી આગઈ રે,
કહિઈ મિલસ્યઈ પિઉ મન રાગઈ રે. ૧૭

નેહ ગહેલી દુરબલ થાઉ રે,
માનું જિમ તિમ લિઉ મનિ માઈ રે;
પણિ નવિ જાણ્યું એ ન ઉપાયો રે,
પ્રીતિ પરાણી કિમઈ ન થાયો રે. ૧૮

શ્યું કીજઈ જો પ્રથમ ન જાણ્યું રે,
હવઈ તો ચિતડું ન રહઈ તાણ્યું રે;
નિઃસનેહીશ્યું નેહ જે કીધો રે,
ઉઘ વેચી લે જીભગર લીધો રે. ૧૯

આજ દીવાલી કહઈ કોઈ લોલી રે,
 સુખ મનિ ન ટલી વિરહની હોલી રે;
 સ્થૂં કીજઈ તે સેવ સુહાલી રે,
 સુખ લહસ્થૂં પિઉ વદન નિહાલી રે. ૨૦
 ઇમ વલિ વિલવતિ ગઈ ગિરિનારિ રે,
 રાજુલ કંતસ્થુ મિલી મતુહારી રે;
 દોઈ રમઈ શિવ મંદિર માંહિ રે,
 સુખ જસ સંપતિ લહિઅ ઉછાહિ રે. ૨૧

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(૪) —

[આજ જિનરાજ સુજ કાજ સિધ્યાં સવે-એ દેશી]
 ઋષભ જિનરાજ સુજ આજદિન અતિ ભલો,
 ગુણ નીલો જેણે તુજ નયન દીઠો;
 હુઃખ ટળ્યાં સુખ મળ્યાં સ્વામિ ! તુજ નિરખતાં,
 સુકુત સંચય હુઝો પાપ નીઠો. ઋષભ ૦ ૧
 કલ્પ શાખી ફળ્યો કામ ઘટ સુજ મળ્યો,
 આંગણે અમિયનો મેહ વૂઠો;
 સુજ મહીરાણ મહી-ભાણ તુજ કર્શને
 કલ્પ ગયો કુમતિ અંધાર જૂઠો. ઋષભ ૦ ૨
 કવણ નર કનક મણિ છોડી તૃણ સંગ્રહે ?
 કવણ કુંજર તણ કરહ લેવે ?
 કવણ એસે તણ કલ્પતરૂ ખાઉલે ?
 તુજ તણ અવર સુર કોણ સેવે ? ઋષભ ૦ ૩

એક મુજ ટેક સુવિવેક સાહિબ સદા,
 તુજ વિના દેવ ફળે ન ઇહુ;
 તુજ વચન-રાગ સુખ સાગરે ઝીલતો;
 કર્મ ભર જામ થકી હું ન ખીહું. ઋષભ ૪
 કોડી છે દાસ વિભુ ! તાહરે ભલ ભલો,
 માહરે દેવ તું એક ખ્યારો;
 પતિત પાવન સમો જગત ઉદ્ધારકર;
 મહિર કરી મોહિ ભવ જલધિ તારો. ઋષભ ૫
 મુક્તિથી અધિક તુજ ભક્તિ મુજ મન વસી,
 જેહશું સખલ પ્રતિબંધ લાગો;
 ચમક-પાષાણુ જિમ લોહને ખિચરથે,
 મુક્તિને સહજ તુજ ભક્તિ-રાગો. ઋષભ ૬
 ધન્ય ! તે કાય જેણે પાય તુજ પ્રણમિયે,
 તુજ શૂણ્યે જેહ ધન્ય ધન્ય ! જિહા;
 ધન્ય ! તે હૃદય જેણે તુજ સદા સમરતાં,
 ધન્ય ! તે રાત ને ધન્ય ! દીહા. ઋષભ ૭
 શુભ અનંતા સદા તુજ ખળને ભર્યા,
 એક શુભ દેત મુજ શું વિમાસો;
 રથેણું એક દેત શી હાણુ રથણાયરે ?
 લોકની આપદા જેણે નાસો. ઋષભ ૮
 ગંગ સમ રંગ તુજ કીર્તિ-કલ્લોલને,
 રવિ થકી અધિક તપ-તેજ તાળે,
 નૃપવિજય વિબુધ સેવક હું આપરો,
 જન્મ કહે અખ મોહિ ભવ નિવાળો. ઋષભ ૯

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय

श्रीमद् यशोविजयश्च गण्डिवर विरचित

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

❀ २-आध्यात्मिक पद विभाग ❀

भक्ति, ज्ञान, वैराग्य गीत

आध्यात्मिक पदः

૫૬

પ્રભુભજન

—(*)—

[૫૬ ૫૬]

ભજન ખિનું જીવિત જોસે પ્રેત,
મલિન મંદમતિ ડોલત ઘર ઘર, ઉઠર-ભરનકે હેત. ભજન૦ ૧
હુઝુંબ વચન બકત નિત નિંદા, સભજન સકલ હુઝુંબ દેત;
કબહું પાપકો પાવત પૈસો, ગાઢે ધુરિએ દેત. ભજન૦ ૨
શુરે પ્રદ્ધન અચુત જન સભજન, બીત ન કવણુ નિવેત;
સેવા નહીં પ્રભુ તેરી કબહું, ભુવન નીલકો ખેત. ભજન૦ ૩
કથે નહીં શુન ગીત સુજસ પ્રભુ, સાધન દેવ અનેત;
રસના-રસ ખિગારો કહાં લોં, બૂકત કુટુંબ સમેત. ભજન૦ ૪

૫૬

પ્રભુનું સાચું ધ્યાન

—(*)—

રાગ ધન્યાશ્રી. [૫૬ ૪]

પરમ પ્રભુ સખ જન શબ્દે ક્યાવે,
જખ લગ અંતર-ભરમ ન લાંજે, તખ લગ કોઈ ન પાવે,
પરમ પ્રભુ સખ જન શબ્દે ક્યાવે. ટેક. ૧

અકલ અંસ દેખે જગ ભેગી, ભે ખિનુ સમતા આવે;
 મમતા-અંધ ન દેખે ચાકો, ચિત્ત ચિહ્ન ઓરે ધ્યાવે. ૫૦ ૨
 સહજ શક્તિ અરૂ ભક્તિ સુશુરૂકી, ભે ચિત્ત ભેગ જગાવે;
 શુન પર્યાય દ્રવ્યસું અપને, તો લય કોઉ લગાવે. ૫૦ ૩
 પઢેત^૧ પુરાન વેદ અરૂ ગીતા, મૂરખ અર્થ ન ભાવે;
 ઈત ઉત કિરત અહત રસ નાંહી, જ્યૌં પશુ ચર્વિત આવે. ૫૦ ૪
 પુદ્ગલસે^૨ ન્યારો પ્રભુ મેરો, પુદ્ગલ આપ છિપાવે;
 ઉતસે^૩ અંતર નાહી હમારે, અળ કહાં ભાગો જાવે. ૫૦ ૫
 અકલ અલખે અજ અજર નિરંજન, સો પ્રભુ સહજ સુહાવે;
 અંતરયામી પૂરન પ્રગટયો, સેવક જસ શુન ગાવે. ૫૦ ૬

પદ

‘સાચા પ્રભુની પ્રાપ્તિ.

—(*)—

રાગ દેશાખ. [પદ ૨૫]

અળ મેં સાચો સાહિબ પાચો. ટેક.
 ચાકી સેવ કરત હું ચાકું, મુજ મન પ્રેમ સુહાચો. અ० ૧
 ઠાકુર ઓર ન હોવે અપનો, ભે હીજે ઘર માચો;
 સંપત્તિ અપની ખિનુંમે^૪ દેવે, વે તો દિલમે^૫ ધ્યાચો, અ० ૨
 ઓરનકી જન કરત ચાકરી, ફર દેશ પાથ ઘાસે;
 અંતરયામી ‘ધ્યાને’^૬ હીસે, વે તો અપને^૭ પાસે. અ० ૩

ઓર કબલું કોઈ કારન કોખો, બહોત ઉપાય ન તૂસે;
 ચિદાનંદમે' મગન રહતું હે, વે તો કબલું ન રૂસે અ૦ ૪
 ઓરનકી ચિતા ચિતિ^૧ ન મિટે, સખ દિન ધધે જાવે;
 ધિરતા ગુન પૂરન સુખ ખેલે, વે તો અપને' ભાવે'. અ૦ ૫
 પરાધીન હે ભોગ ઓરકો, તાતે^૨ હોત વિયોગી;
 સદા સિદ્ધ સમ શુદ્ધ^૩ વિલાસી, વે તો નિજ ગુન ભોગી અ૦ ૬
 બપૌ' જાનો ત્યૌ' જગ જન^૪ જાનો, મે' તો સેવક ઉનકો;
 પક્ષપાત તો પરસ્ત્રું હોવે, રાગ ધરત હું ગુનકો. અ૦ ૭
 ભાવ એક હે સખ જ્ઞાનીકો, મૂરખ ભેદ ન ભાવે;
 અપનો સાહિબ જો પહિચાને, સો જશ લીલા પાવે. અ૦ ૮

પદ

વીરોની પ્રભુભક્તિ

—(*)—

[પદ ૫૮]

જો જો દેખે વીતરાગને, સો સો હોશે વીરા રે;
 બિન દેખે હોશે નહીં કોઈ, કાંઈ હોય અધીરા રે. જો ૧
 સમય એક નહીં ઘટસી જો, સુખ દુઃખકી પીરા રે;
 તૂં કયું સોચ કરે મન! કૂડા, હોવે વજ્ર જો હીરા રે. જો ૨
 લજે ન તીર કમાન બાન, કયું મારી શકે નહિ મીરા રે;
 તૂં સંભારે પુરુષ-બલ અપનો, સુખ અનંત તો પીરા રે જો ૩

૧ ચિત્ત. ૨. જાતે, તાતિ, તેતે. ૩ સમતાઈ. ૪ યુગતિન, જગત ન.

નયન ધ્યાન ધરો વો પ્રભુકો, જો ટારે લવ-ભીરા રે;
સજ સચેતન ધરમ નિજ અપનો, જો તારે લવ-તીરા રે.^૧ જો ૪

૫૬

પંચમહાવ્રત ઝહાજ

—(*)—

[૫૬ ૫૬]

વાઠ વાલીસર તાજ, ગુરૂ મેરો ગમ્મ રાજ;
પંચ મહાવ્રત ઝહાજ, સુધર્મા જ્યું સવાયો હે. વાઠ ૧
વિદ્યાકો વડો પ્રતાપ સંગ, જલ જ્યું ઉઠત તરંગ;
નિરમલ જેસો સંગ, સમુદ્ર કહાયો હે. વાઠ ૨
સત્ત સમુદ્ર ભર્યો, ધરમ પોત તામે તયો;
શીલ સુકાન વાલમ, ક્ષમા લંગર કાર્યો હે. વાઠ ૩
સહક (શક) સંતોષ કરી, તપતો તપીદ્યા ભરી,
ધ્યાન રંજક ધરી દેત, મોલા ગ્યાન ચલાયો હે. વાઠ ૪
એસો ઝહાજ ક્રિયા કાજ, મુનિરાજ સાજ સભો;
દયા મયા મણિ માણિક, તાહિમે ભરાયો હે. વાઠ ૫
પુણ્ય પવન આયો, મુજસ જહાજ ચલાયો;
પ્રાણુ જીવન અસો માલ, ઘર જેઠે પાયો હે. વાઠ ૬

૧ આમાં કવિએ પોતાનું નામ આપ્યું નથી. પરંતુ 'જશ વિદ્યાસ'ની ઘણી પ્રતોમાં મળે છે, તેથી અત્ર દાખલ કર્યું છે.

૫૬

સાચા મુનિ

(૧)

રાગ-જયજયવંતી (૫૬ ૨૧)

ધર્મકે વિદાસ વાસ, જ્ઞાનકે મહા પ્રકાસ,
દાસ ભગવંતકે, ઉદાસ ભાવ લગે હૈ,
સમતા નદી તરંગ, અંગહી ઉપંગ અંગ,
મજ્જન પ્રસંગ રંગ, અંગ ઝગમગે હે. ધર્મકે ૧
ધર્મકે સંશ્રામ થોર, લરે મહામોહ ચોર,
બેર તાકો તોરવેકું, સાવધાન જગે હે,
શીલકો ધરી સન્નાહ, ધનુષ મહા ઉત્સાહ,
જ્ઞાન બાનકે પ્રવાહ, ભાવ અરિ^૧ ભગે હે. ધર્મકે ૨
આયો હે પ્રથમ સેન^૨ કામકો ગયો હે રેન,^૩
હરિ હર પ્રદા બેણે, એકલેને ઠગે હે,
કેધ માન માયા લોભ, સુભટ મહા અખોભ,
હા રે સોય છોડ થોભ, મુખ દેઈ ભગે હે.^૪ ધર્મકે ૩
નોકપાય ભયે ખીન, પાપકો પ્રતાપ હીન,
ઓર ભટ ભયે દીન, તાકે પગ ડગે હે,
કેઉ નહીં રહે ઠાઠે, કર્મ બે મિલે તે ગાઠે,^૫
ચરનકે જિહા ઠાઠે, કરવાલ નગે હે. ધર્મકે ૪
જગત્રય ભયો પ્રતાપ, તપત અધિક તાપ,
તાતે નાહિ રહી આપ,^૬ અરિ તગતગે હે,
મુજસ નિસાન સાજ, વિજય વધાઈ^૭ લાજ
એસે મુનિરાજ તાકું હમ પાય લગે હે. ધર્મકે ૫

૧-સખ વેરી. ૨-શ્રેણી. ૩-રેણુ. ૪-મુખ લેઈ ધગે હે, મુખ દેઈ ધગે રે.

૫-કમકે સઈન ટાઠે. ૬-તાતે (તાથે) નહિ આપ ધરી. ૭-વધારી.

આચા સુનિ

(૨)

પવનકો કરે તોલ, ગગનકો કરે મોલ
 રવિકો કરે હિંડોલ, ઐસો કોઉ નર રે ?
 પથરકો કાંતે સૂત, વંધ્યાકું પડાવે પૂત,^૨
 ઘટમે' બોલત ભૂત, વાકે કિન ઘર રે ? પવનકો ૧
 બીજલીસે' કરે ખ્યાહ,^૩ મુકું ચલાવે રાહ,
 ઉદધિમે' ઉડાવે દાહ, કરત ભરાભર રે,^૪
 બડો દિન બડી રાત,^૫ વાકી કૌન માત તાત,
 ઇતની બતાવે વાત, જશ કહો મેરા શુર રે.^૧ પવનકો ૨

પદ

સાચો જૈન

રાગ-ધાન્નાશ્રી (પદ ૩)

જૈન કહો ક્યૌં હોવે, પરમ શુર ! જૈન કહો ક્યૌં હોવે ?
 + શુર ઉપદેશ બિના જન મૂઠા, દર્શન જૈન વિગોવે;^૭
 પરમ શુર ! જૈન કહો ક્યૌં હોવે ? ટેક. ૧

૨-વાંઝની કો રમાવે પુત. ૩-છાહ ૪-સમુદ્રકું દાવે છાહા, નીર
 ભરાભર રે. ૫-બડો દિન કે બડી રાત. ૬-ઈતની જો જાને વાત,
 સોહી મેરો જોર રે.

+ સરખાવો કર્તાની કુશુર સ્વાધ્યાયમાંથી :—

ઘોટકની પરે' પંથે ચાલે, શહેરમા નીચું જોવે

ગડબડ ગાડાની પરે' ચાલે, જિન શાસનને વજોવે—

કપટી કહિયા એહ જિણુંદે.

૭-જૈન શાસનને વજોવે.

- કહત કૃપાનિધિ સમ-જલ ઝીલે, કર્મ-મયલ જો ધોવેં;
બહુલ પાપ-મલ અંગ ન ધારે, શુદ્ધ રૂપ નિજ જોવે. પરમ.
- સ્વાદુવાદ પૂરન જો જાને, નયગણિત જસ વાચા;
શુન પર્યાય દ્રવ્ય જો ખૂંજે, સોઈ જૈન હે સાચા. પરમ. ૩
- ક્રિયા મૂઢમતિ જો અજ્ઞાની, ચાલત ચાલ અપૂઠી;
જૈન દશા ઉનમેંહી નાહી, કહે સો સખહી જૂઠી. પરમ. ૪
- પર પરિનતિ અપની કર માને, કિરિયા ગર્વે ગહિલો;
ઉનકું જૈન કહો કયું કહિયે, સો મૂરખમે પહિલો. પરમ. ૫
- જૈન ભાવ-જ્ઞાને^૧ સખમાંહી, શિવ સાધન સદહિએ;
નામ વેષસ્ત્ર^૨ કામ ન સીઝે, ભાવ-ઉઠાસે રહીએ. પરમ. ૬
- જ્ઞાન સકલ નય સાધન સાધો, ક્રિયા જ્ઞાનકી દાસી;
ક્રિયા કરત ધરતુ હે મમતા, ચાહી ગલેમેં ક્ષંસી. પરમ. ૭
- *ક્રિયા બિના જ્ઞાન નહિ કબહું, ક્રિયા જ્ઞાન બિનું નાંહી;
ક્રિયાજ્ઞાન ઢોઢ મિલત રહતુ હે, જ્યોં જલ-રસ જલમાંહી. પરમ. ૮
- ક્રિયા-મગનતા બાહિર દીસત, જ્ઞાન શકિત જસ ભાંજે;
સદ્શુરે શીખ સુને નહી કબહું, સો જન જનતો લાજે. પરમ. ૯

૨-જ્ઞાન ભાવ જ્ઞાન. ૩-ભેખસે.

* સરખાવો જ્ઞાનસારના ક્રિયાશુકનો શ્લોક ખીજો.

ક્રિયાચિરદિત્તં હંત । જ્ઞાનમાત્રમનર્થકં ॥

ગતિં વિના પથજ્ઞોડપિ, નાપ્નોતિ પુરમિસ્તતમ્ ॥

૩-જ્ઞાનમગતિ પાઠાં.

તત્ત્વ-બુદ્ધિ જિનકી પરિણતિ હે, સકલ સૂત્રકી કૂંચી;
જગ જશાવાદ વહે^૧ ઉનહીકો, જૈન દશા જસ ઉંચી. પરમ. ૧૦

૫૬

સજ્જન રીતિ

—(*)—

[અપનો સંગ કરે જો તનકી, આશ કરે સફલી] (પદ ૫૩)

+સજ્જન રાખત રીતિ બલી

ખિત્તુ કારણ ઉપકારી ઉત્તમ, બાઈ સહજ મિલિ;
હુર્જનકી મન પરિનતિ કાલી, જૈસી હોય ગલી. સં ૧

ઝોરનકો દેખત શુન જગમે^૨, હુર્જન બાયે જલી;
ફેલાવે^૩ શુન શુનકો જાતા, સજ્જન હેજે હલી. સં ૨

ઉંચ ધતિ પદ જોઠો હુર્જન, બાયે માર્હિ બલી;
નૃપગૃહ^૪ ઉપર જોઠી મીની, હોત નહીં ઉજલી. સં ૩

વિનય વિવેક વિચારત સજ્જન, ભદ્રક ભાવ બલી;
દોષ દેશ જો દેખે કબહું, ચાલે ચતુર ટલી. સં ૪

અખમે^૫ એસો સજ્જન પાયો, ઉનકી રીતી બલી;
શ્રી નયનિજય સુગુર સેવાતે^૬, સુજસ^૭ રંગ રલી. સં ૫

૧-વધે પાઠાં.

+ સરખાવો કર્તાકૃત દ્વાત્રિશત દ્વાત્રિશિકાની સજ્જન સ્તુતિ દ્વાત્રિશિકા.

૨-ફસ પાવે. ૩-ઉપગૃહ. ૪-સુખ જશ.

પદ^૧

સાચો ધર્મ^૨

—(*)—

શિવ સુખ ચાહો તો, ભજો ધર્મ જૈનકો સાર;
 આનંદ તુરં પાવકે, સફલ કરો અવતાર. ૧
 ચિત તું એતિ મહાશુનિ રાજ, જુઠા કાલિ દિવાની;
 સંજમ વિષુ કરણી તુઝ ખોટી, જિલ્લો મોટી વિષકલકી ગોટી. ૨
 આર પાંચ મિલિ મોટો કીધો, તિલ્લે તિં ગારવરસ-મધુ પીધો;
 જે તુઝ પાકઈ અવિરતિ લોલઈ, તે તો મેર ચઢાવિ ઢોલે. ૩
 અલ વાંછી તુઝ મીઠી લાગે, જિન-વચણે સૂતો નવી જાગે;
 જો તું પડસો પ્રમાદે લોલા, સેવિસિ અહુત નિગોલહ ગોલા. ૪
 તું બહુ જન સેવાઈ રાચઈ, છાંડી મારગ કરમ નીકાચઈ;
 નિશુણુ પરશુણુ કીઉ ગોપઈ, પરશુણુ નિસુણુ કિલ્લે મન કોપઈ? ૫
 તું પડિઆ ગારવને ધંધે, ભગતિ લેઠ તુઝ અધો-અધો;
 જે મારગે તું આપ્યો^૩ તારો, તિહાં તો તું દીસઈ વટ ખ્યારો. ૬
 પક્ષ કરો શુનવંતહ કેરો, નિશુણુ લોક^૪ ન રાખો નેરો;
 ઈયું કરતાં તુમ સુજસ લહોગે, જો જિન વચનઈ સુદહ રહોગે. ૭

૧ [આ પદ પ્રકટ થયું નથી. વીરવિજય ઉપાસરો-અમદાવાદમાનો
 સંહાર દાખડો ૧૭ પૃથી નં. ૩ની પ્રતના પાનાં ૫ દરેક પર પંક્તિ
 ૧૩ કે જે પ્રતમાં યશોવિજય કૃત પદો છે તેમાંથી આ પદ મળ્યું
 છે. વિદ્યારાણાની દા. ૩૯ પ્રત નં. ૮૧ પત્ર ૩૧ની પ્રત કે જેનો
 લ. સં. ૧૯૨૪ છે તેમાં પણ આ છે.]

૨ આંધ્રો ૩ મોક્ષમાં,

જો હિતવચન તુમ નહીં માનો, તો પિણુ હિતું ન રહે છાનો;
 જો હીસૈં બહુ માયા બોલી, શૂધ જાતિ નહીં તે સહી ગોલી. ૮
 જેહને અંતર હીત આહીજઈ, ધર્મ ઉપક્રમ તેહનઈ કીજઈ,
 શ્રી નયવિજય વિપ્રુધ પદ સેવી, જસ બોલઈ તસ એ મતી કેવી. ૯

પદ

દ્વિષ્ટરાગ

—(*)—

રાગ-પ્રભાતી (પદ ૭૧)

દ્વિષ્ટરાગે નવિ લાગીયે, વલી જાગીયે ચિત્તે;
 માગીયે શીખ જ્ઞાની તણી, હઠ લાગીએ નિતે. દ્વિષ્ટ ૧
 જો છતાં દોષ કેએ નહિ, જિહાં જિહાં અતિરાગી;
 દોષ અછતાં પણ દાખવે, જિહાંથી રૂચિ લાગી દ્વિષ્ટ ૨
 દ્વિષ્ટરાગ ચલે ચિત્તથી, ફરે નેત્ર વિકરાલે;
 પૂર્વ ઉપકાર ન સાંભલે, પડે અધિક જંબલે. દ્વિષ્ટ ૩
 વીર જિન જખ હુતા વિચરતા, તવ મંબલી-પુત્તો;
 જિન કરી જડ જને આદર્યો, ઈહાં મોહ અતિ ધૂતો. દ્વિષ્ટ ૪
 અધિ ભંડાર રમણી તણ, લણ આપ-મતિ-રાગો;
 દ્વિષ્ટરાગે જમાલિ લહો, નવિ લવજલ તાગો. દ્વિષ્ટ ૫
 વલી આચાર્ય સાવધ જે, હુઓ અનંત સંસારો;
 દ્વિષ્ટરાગ સ્વમતે^૧ થયો, મહાનિશીથ વિચારો. દ્વિષ્ટ ૬
 હુવે જિન-ધર્મ-આશતના, અભણ્યું કહે રંગે;
 મંડુ આગલે જિનવરે, વદિઈ ભગવર્ધ અંગે. દ્વિષ્ટ ૭

આમના નટને મૂર્ખનો, મિલ્યો જેહવો જોગો;
દષ્ટિરાગ મિલ્યો તેહવો, કથક સેવક દોગો. દષ્ટિ૦ ૮
આપણુ ગોઠડી મીઠડી, હઠીને મન લાગે;
જ્ઞાની શુર વચન રલિયામણાં, કટુક તીરસ્થાં વાગે. દષ્ટિ૦ ૯
દષ્ટિ-રાગે' બ્રમ ઉપજે, વધે જ્ઞાન શુભ-રાગે';
એહુમાં એક તુમે આદરો, લલો હોય જે આગે. દષ્ટિ૦ ૧૦
દષ્ટિ-રાગી કદા મત હુજો, સદા સુશુર અનુસરજો;
વાચક જશવિજય કહે, હિત-શીખ મન ધરજો. દષ્ટિ૦ ૧૧

પદ

પરલાવમાં લગની

—(*)—

રાગ-સારંગ (પદ ૭)

જિઉ લાગિ રહ્યો પરલાવમે, (ટેક)
સહજ સ્વભાવ લિખે' નહિ અપનો, પરિયો મોહકે ઘાઉમે'.^૧
જિઉ૦ ૧
વંછે મોક્ષ કરે નહિ કરની, ડોલત મમતા વાઉમે';
ચહે અંધ જિઉ જલનિધિ તરવો, ખેઠો કાંણી નાઉમે'.
જિઉ૦ ૨
અરતિ-પિસાચી પરવશ રહેતો, ખિનહું ન સમર્યો આઉમે';
આપ બચાચ^૨ સકત નહિ મૂરખ,^૩ ચોર વિષયકે ઘાઉમે'.
જિઉ૦ ૩

૧-મોહ-જ'જલમે'. ૨-ખિચાર. ૩-દુરબલ.

પૂરવ પુણ્ય-ધન સળહિ અસત હે, રહેત ન મૂલ વટાઉમે;
તામે' તુઝ કેસે ણની આવે, નય વ્યવહારકે ઠાઉમે.

નિઉં ૪

જશ કહે અળ મેરો મન લીનો, શ્રીજિનવરકે પાઉમે,
યાહિ કલ્યાણ-સિદ્ધિકો કારન, જ્યુ વેધક રસ ધાઉમે.^૧

નિઉં ૫

૫૬

મોહત્યાગ અને જ્ઞાનમુધા

—(*)—

રાગ-આશાવરી (છાપેલ ૫૬ કૃત)

(કુહા-૫૬)

ચેતન! મોહકો સંગ નિવારો, યાન મુધારસ ધારો, ચેતન! ૧
મોહ મહા તમ મલ ફરે રે, ધરે સુમતિ પરકાસ;
મુકિત પંથ પરગટ કરે રે, દીપક જ્ઞાન વિલાસ. ચેતન! ૨
જ્ઞાની જ્ઞાન મગન રહે રે, રાગાદિક મલ ખોય;
ચિત્ત ઉઠાસ કરની કરે રે, કર્મખંધ નહિ હોય. ચેતન! ૩
લીન ભયો વ્યવહારમે' રે, મુકિત ન ઉપજે કોય;
દીન ભયો પ્રભુ પદ જપે રે, મુગતિ કહાંસુ' હોય. ચેતન! ૪
પ્રભુ સમરો પૂજો પઢો રે, કરો વિવિધ વ્યવહાર;
મોક્ષ સ્વરૂપી આતમા રે, જ્ઞાન ગમન નિરધાર. ચેતન! ૫
જ્ઞાન કલા ઘટ ઘટ વસે રે, ભોગ જુગતિકે પાર;
નિજ નિજ કલા ઉદ્યોત કરે રે, મુગતિ હોય સંસાર. ચેતન! ૬

૧-એ પ્રુધ કપે સભાવમે' જ્યુ વેધકરસ ખાઉમે.

xબહુવિધ ક્રિયા કલેશસુ' રે, શિવપદ ન લહે કોય;
 જ્ઞાન કલ્પા પરંગાસસો રે, સહજ મોક્ષપદ હોય. ચેતન! ૭
 અનુભવ ચિંતામણિ રતન રે, બકે હૃદયે પરકાસ;
 સો પુનીત શિવપદ લહે રે, દહે ચતુર્ગતિ વાસ. ચેતન! ૮
 મહિમા સમ્યક્ જ્ઞાનકી રે, અરૂચિ રાગ બલ બેય;
 ક્રિયા કરતાં ફલ ભુજતે રે, કર્મ બંધ નહિ હોય ચેતન! ૯
 ભેદ જ્ઞાન તબલોં ભલો રે, જબલોં મુક્તિ ન હોય;
 પરમ જ્યોતિ પરગટ બિહાં રે, તિહાં વિકલ્પ નહિ કોય. ચેતન! ૧૦
 ભેદ જ્ઞાન સાધુ ભયો રે, સર્મે-સ્સ-નિર્મલ વીર;
 ધોખી અંતર આત્મા રે, ધોવે નિજ શુષ્ક ચીર. ચેતન! ૧૧
 રાગ વિરોધ વિમોહ મલી રે, એહી આશ્રવ મૂલ;
 એહી કરમ બઢાયકે રે, કરે ધર્મકી ભૂલ ચેતન! ૧૨
 જ્ઞાન સરૂપી આત્મા રે, કરે જ્ઞાન નહિ ઓર;
 દ્રવ્ય કર્મ ચેતન કરે રે, એહ વ્યવહારકી દોર. ચેતન! ૧૩
 કરતા પરિણામી દ્રવ્ય રે, કર્મરૂપ પરિણામ;
 ફિરિયા પરજયકી ફિરત રે, વસ્તુ એક ત્રય નામ. ચેતન! ૧૪

x સરખાવો કર્તાના જ્ઞાનાષ્ટક.

આ પદની બધી કડીઓ બનારસીદાસના સમયસાર નાટકમાંથી
 લઈ આખા પદની સુંદર યોજના કરી જણાય છે. પ્રકરણરત્નાકર
 ભાગ ૧ લામા તે સમયસાર પ્રગટ થયેલ છે ત્યાં જુઓ:-કડી ૧ થી ૩
 પૃ. ૬૫૬, ૪ પૃ. ૬૫૧, ૫ થી ૮ પૃ. ૬૫૩, ૯ પૃ. ૬૪૪, ૧૦-૧૧
 પૃ. ૬૪૬, ૧૨ પૃ. ૬૩૮, ૧૩ પૃ. ૬૨૧, ૧૪-૧૫ પૃ. ૬૧૭ અને
 કડી ૧૫ પૃ. ૬૧૮.

કરતા કર્મ ક્રિયા કરે રે, ક્રિયા કરમ કરતાર;
 નામ લોક બહુવિધ બાયે રે, વસ્તુ એક ત્રિધાર. ચેતન ! ૧૫
 એક કર્મ કર્તવ્યતા રે, કરે ન કરતા દોષ;
 તેસે જસ સત્તા સધી રે, એક ભાવકો હોય. ચેતન ! ૧૬

૫૬

જ્ઞાનદષ્ટિ અને મોહદષ્ટિ

—(*)—

રાગ ધન્યાશ્રી અથવા મલ્હાર [૫૬ ૧]

ચેતન ! જ્ઞાનકી દષ્ટિ નિહાલો, ચેતન ! ટેક.
 મોહ-દષ્ટિ દેખે સો ખાઉરો,^૧ હોત મહા મતવાલો. ચેતન ! ૧
 મોહ-દષ્ટિ અતિ અપલ કરતુહો, ભવ વન વાનર ચાલો;
 યોગ^૨ વિયોગ દાવાનલ લાગત, પાત નાહિ વિચાલો. ચેતન ! ૨
 મોહ-દષ્ટિ કાયર નર કર્યે, કરે અકારન ટાલો;
 રન-મેદાન લરે નહીં અરિસુ, શૂર લરે બિઉ પાલો. ચેતન ! ૩
 મોહ-દષ્ટિ જન જનકે પરવશ, હીન અનાથ દુખાલો;
 માગે બીખ ફિરે ઘરિ ઘરિસુ, કહે 'સુઝકું' કોઈ પાલો. ચેતન ! ૪
 મોહ-દષ્ટિ મદ-મદિરા-માતી તાકો હોત ઉછાલો;
 પર-અવગુન રાયે સો અહનિશિ, કાગ અશુચિ બ્યૌ^૩ કાલો. ચેતન ! ૫
 જ્ઞાન દષ્ટિમાં દોષ ન એતે, કરો જ્ઞાન અબુઆલો;
 ચિદાનંદ-ધન સુજસ વચન રસ, સબજન હૃદય પખાલો. ચેતન ! ૬

૧-ખોરા. ૨-શોક. ૩-જથું.

૫૬

ચેતન અને ક્રમ

—(*)—

રાગ-ધન્યાશ્રી અથવા આશાવરી (પદ ૫)

ચેતન ! જો તું જ્ઞાન અભ્યાસી,
આપહી બાંધે આપહી છોડે, નિજ મતિ શક્તિ વિકાસી.^૧ ચે० ૧
જો તું આપ સ્વભાવે ખેલે, આસા છોરી^૨ ઉઠાસી;
સુર-નર-કિન્નર-નાયક-સંપતિ, તો તુજ ધરકી ઢાસી. ચે० ૨
મોહ-ચોર જન-શુન-ધન લૂસે, દેત આસગલ ફાંસી;
આસા છોર ઉઠાસ રહે જો, સો ઉત્તમ સંન્યાસી. ચે० ૩
જોગ લઈ પર આસ ધરતુ હે. યાહી જગમેં હાંસી;
તું જાને મેં શુનકું સંચુ, શુન તો જાએ નાસી. ચે० ૪
પુદ્ગલકી તું આસ ધરત હે, સો તો સખહી વિનાસી;
તું તો ભિન્નરૂપ હે ઉત્તરે, ચિદાનંદ અવિનાસી. ચે० ૫
ધન ખરચે નર બહુન શુમાને, કરવત લેવે કાસી;
તોભી દુઃખકો અંત ન આવે, જો આશા નહીં ઘાસી. ચે० ૬
સુખ જલ વિષમ વિષય મૃગતૃષ્ણા, હોત મૂઢમતિ ખ્યાસી;
વિગ્રમ-ભૂમિ^૩ લઈ પર-આશી, તું તો સહજ વિલાસી ચે० ૭
ચાકો પિતા મોહ દુઃખ જાતા, હોત વિષય-રતિ માસી;
ભવ સુત^૪ ભરતા અવિરતિ પ્રાની, મિથ્યામતિ એ સાસી.^૫ ચે० ૮
આશા છોર રહે જો જોગી, સો હોવે શિવ-વાસી;
ઉત્તરે સુજસ બખાને જ્ઞાતા, અંતર દષ્ટિ પ્રકાસી. ચે० ૯

૧-નિજશક્તિ યુદ્ધિ વિભાસી, મુંઠી શક્તિ વિકાસી. ૨-છોડ, ૩-વિગ્રમ ભૂમિ. ૪-સુખ. ૫-હાંસી.

૫૬

જ્ઞાન અને ક્રિયા

—(*)—

રાગ—ખિહાગડો (૫૬ ૩૬)

xસખલ યા છાક મોહ—મદિરાકી. ટેક.
 મિથ્યાભતિકે જોરે' શુરૂકી, વચન શક્તિ જિહાં થાકી. સં ૧
 નિકટ દશા છાંડિ જડ ઉચી, દષ્ટિ દેત હે તાકી;
 ન કરે કિરિયા જનકું ભાખે, 'નહિ ભવ—થિતિ પાકી.' સં ૨
 ભાજન—ગત લોજન કોઈ છાંડી, દેશાંતર જિહાં દોરે;
 ગહત જ્ઞાનકું કિરિયા ત્યાગી, હોત ઝોરકી ઝોરે. સં ૩
 જ્ઞાન બાત નિસુની સિર ધૂને, લાગે નિજ ભતિ મીઠી;
 જો કોઈ જોલ કહે કિરિયાકો, તો માને નૃપ—ચીઠી. સં ૪
 જ્યુ કોઈ તાર જલમે' પૈસી, હાથ પાઉ ન હલાવે;
 જ્ઞાન સોંતી' કિરિયા સખ લોખી, ત્યું અપનો ભત ગાવે. સં ૫
 જૈસે' પાગ કોઈ શિર બાંધે, પહિરન નહિ લ'ગોટી;
 સદ્ગુરૂ પાસ ક્રિયા બિનુ સીખે, આગમ બાત ત્યું જોટી. સં ૬
 જૈસે' ગજ અપને સિર ઉપર, ધાર અપની ડારે;
 જ્ઞાન ગ્રહત ક્રિયા તિઉં છારત,^૨ અલ્પ—બુદ્ધિ ફલ હારે. સં ૭
 જ્ઞાન ક્રિયા કોઈ શુદ્ધ ધરે જો, શુદ્ધ કહે નિરધારી;
 જશ પ્રતાપ શુન—નિધિકી જાઉં, ઉનકી મે' બલિહારિ. સં ૮

x સરખાવો અને સાર્થ હાંચો—કર્તાના જ્ઞાનસારનાં ક્રિયાશ્રુતિ
 અને જ્ઞાનાશ્રુતિ. ૧—જ્ઞાન કથા. ૨—તુચ્છારત.

પદ

ખોટો છોડી સાચો પંથ લ્યો.

—(*)—

રાગ-પરજ (પદ ૧૩)

ચેતન! રાહ ચલે ઉલટે   ટેક.
નખ-શિખલોં બંધનમે' બેઠે, કુશર વચન કુલટે. ચેતન! ૧
વિષય વિપાક લોગ સુખ કારન, છિનમે' તુમ પલટે;
આખી છોર સુધારસ સમતા, લવજલ વિષય ખટે. ચેતન! ૨
લવોદધિ બિચિ રહે તુમ એસે, આવત નાંહિ તટે;
જિહાં તિમિંગલ થોર રહતુહે, ચાર કષાય કટે. ચેતન! ૩
વર વિલાસ વનિતા નયનકે, પાસ પટે લપટે;^૧
અખ પરવશ લાગે કિહાં જાઓ, ઝાલે' મોહ-ભટે. ચેતન! ૪
મન મેલે કિરિયા જે કીની, ઠગે લોક કપટે;
તાકે^૨ ફલભિનુ લોગ^૩ મિટેગો, તુમકું નાંહિ રટે. ચેતન! ૫
સીખ સુની અખ રહે સુશરકે, ચરણ-કમલ નિકટે;
ધતુ^૪ કરતે તુમ મુજશ લહોગે, તત્વ-જ્ઞાન પ્રગટે. ચેતન! ૬

પદ

આત્માને ચેતવણી

—(*)—

રાગ-કુપડ (પદ ૬૨)

કેસે રેત કર્મનકું દોસ?
મન નિવહે વેહે આપુકનો, ગ્રહે રાગ અરૂ દોષ.^૧
૧-પડે પાસ પલટે. ૨-ઉનકું. ૩-ભેણુ. ૪-ધું.

વિષયકે રસ આપ ભૂલો, પાપસો તન છોસ. કેસે ૨
 દેવ ધર્મ શુરૂ કરી નિંદા, મિથ્યા મતકે જોસ. કેસે ૩
 ફલ ઉદય ભઈ નરક પદવી, ભજોગે કેકો સંગ. કેસે ૪
 કિઓ આપું કર્મ જુગતો, અળ કહો કરો સોસ. કેસે ૫
 હુંખ તો બહુ કાલ વીલ્યો, લહે ન મુખ જલ ઝોસ. કેસે ૬
 ક્રોધ માન માયા લોભ, ભર્યો તન ઘટ ઠોસ. કેસે ૭
 ચેત ચેતન પાય મુજશ, મુગતિ પંથ સો પોસ. કેસે ૮

૫૬

મનઃ સ્થિરતા

— (*) —

રાગ-ધન્યાશ્રી (૫૬ ૩૪)

નજબ લગ આવે નહિ મન કામ. ટેક.
 તબ લગ કબટ કિયા સવિ નિબદલ, જ્યોં ગગને ચિત્રામ.
 જબ લગ ૧
 કરની ખિન તૂં કરે રે મોટાઈ, ઘડમતી તુજ નામ;
 આખર ફલ ન લહેગો જ્યોં જગિ, વ્યાપારી ખિનુદામ.
 જબ લગ ૨
 મુંડ મુંડાવત સખહિ ગડચિયા, હરિષ્ઠ રોઝ વન ધામ;
 જટા ધાર વટ ભસ્મ લગાવત, રાસભ સહતુ હે ધાંમ.
 જબ લગ ૩

૪ સરખાવો—કર્તાકૃત જ્ઞાનસારમાથી સ્થિરતાશ્રુત.

એતે પર નહીં યોગકી રચના, જો નહિ મન વિશ્રામ;
ચિત્ત અંતર પરકે છલ ચિત્તવિ,^૧ કહ્યા જપત સુખ રામ.

જળ લગ ૦ ૪

વચન કાય-કોપે દૃઢ ન' રહે,^૨ ચિત્ત તુરંગ લગામ;
તામે' તું ન લહે શિવ-સાધન, જિહ્વ કણ સૂતે' ગામ.

જળ લગ ૦ ૫

જ્ઞાન ધરો કરો સંજમ કિરિયા,^૩ ન ફિરાવો મન ઠામ;^૪
ચિદાનંદ-ધન સુજસ વિલાસી, પ્રગટે આતમરમ

જળ લગ ૦ ૬

પદ

સમતા અને મમતા

—(*)—

રાગ-નાયકી કનડો અથવા ટોડી (પદ ૧૪)

ચેતન! મમતા છારિ' પરીરી, દૂર પરીરી ચેતન ૦ ટેક.
પરમનીસું પ્રેમ ન કીંજે, આદરી સમતા આપ વરીરી. ચે ૦ ૧
મમતા મોહે-અંકલકી બેટી, સમતા સંયમ-નૃપ-કુમરીરી;
મમતા સુખ દુર્ગા'ધં અંસત્યે', સમતા સત્ય સુગંધી-ભરીરી ચે ૦ ૨
મમતાસે' હોરતે-દિન જાવે, સમતા નહિ કોઉ સાથ લરીરી;
મમતા હેતુ બહુત હૈ દુશ્મન, સમતાકે કોઉ નાહિ અરિરી.^૧ ચે ૦ ૩

૧-ચિત્ત અંતર પરમાત્મ જેસે, ચિત્ત અંતર પટ છલવેકું ચિત્તવત. ૨-વચન કાય જોપે દૃઢ ન ધરે. ૩-પદો જ્ઞાન ધરો સંજમ કિરિયા. ૪-વામ-પ-છાંડ. ૬-સમતાકો નહિ કોઉ અરિરી.

મમતાકી દુર્મતિ હે આલી, કાકિની જગત અનર્થ-કરીરી;
 મમતાકી શુભ મતિ હે આલી, પર ઉપગાર ગુણે સમરીરી. ચૈ૦ ૪
 મમતા-પૂત ભએ કુલખંપન, સોઠ બિયોગ મહા મચ્છરીરી;
 સમતા-સુત હોવેગો કેવલ, રહેગો દિવ્ય નિશાન ધુરી. ચૈ૦ ૫
 સમતા-મગન રહેગો ચેતન, ! ભેએ ધારે શીખ ધરીરી;
 સુજશ વિલાસ લહેગો તો તૂં, ચિદાનંદ ધન પદવી વરીરી. ચૈ૦ ૬

સમતાનું મહત્ત્વ

—(૪)—

રાગ-ગૌડી (પદ ૭૨ મુ)

જખ લગે સમતા કષ્ટ નહિ આવે,
 ખ લગે ક્રોધ વ્યાપક હે અંતર;
 તખ લગે ભેગ ન સોહાવે. જખ૦ ૧
 બાહ્ય ક્રિયા કરે કપટ કેલવે, ફિરકે મહંત કહાવે;
 પક્ષપાત કબહુ નહિ છોડે, ઉનકું કુગતિ બોલાવે. જખ૦ ૨
 જિન ભેગીને ક્રોધ કિહાંતે, ઉનકું સુચર બતાવે;
 નામ ધારક ભિન્ન ભિન્ન બતાવે, ઉપશમ વિનુદુઃખ પાવે. જખ૦ ૩
 ક્રોધ કરી ખંધક આચારજ, હુઓ અગ્નિકુમાર;
 દંડકી નૃપનો દેશ પ્રબલ્યો, ભમિયો ભવ મોઝાર. જખ૦ ૪
 સંખ પ્રદુર્મન કુમાર સંતાપ્યો, કષ્ટ હીપાયન પાય;
 ક્રોધ કરી તપનો ફલ હાર્યો, ક્રીધો દારિકા દાહ. જખ૦ ૫

૧-લહેગો જખ સમતા સુત કેવલ, રહેગો દેવ નિશાન ગહરીરી પાઠાં.

કાઉસગમાં ચઢ્યો અતિ ક્રોધ પ્રસન્નચંદ્ર ઋષિરાય;
 સાતમી નરક તણાં ફલ મેલી, કડવાં તે ન ખમાય. જખ૦ ૬
 પાન્ધનાથને ઉપસર્ગ કીધો, કમઠ ભવંતર ધીક;
 નરક તિર્થંચનાં દુઃખ પામી, ક્રોધ તણાં ફલ દીઠ. જખ૦ ૭
 એમ અનેક સાધુ પૂર્વધર, તપિયા તપ કરી જોડ;
 કારજ પડે પણ તે નવિ ટકિયા, ક્રોધ તણાં બલ જોડ. જખ૦ ૮
 સમતા-ભાવ વલિ જે મુનિ વસિયા, તેહનો ધન્ય અવતાર;
 ખંધક ઋષિની ખાલ ઉતારી, ઉપશમે ઉતર્યો પાર. જખ૦ ૯
 ચંડરૂદ્ર આચારજ ચલતાં, મસ્તક દીયા પ્રહાર;
 સમતા કરતાં કેવલ પામ્યો, નવ દીક્ષિત અણુગાર. જખ૦ ૧૦
 સાગરચંદ્ર શીસ પ્રબલ્યું, શ્રીનભસેન^૧ નરેંદ્ર;
 સમતા-ભાવ ધરી સુરલોકે, પોતા પરમ આનંદ. જખ૦ ૧૧
 ખેમા^૨ કરતાં ખરચ ન લાગે, ભાંગે કોડ કલેશ;
 અરિહંત દેવ આશાધક થાયે, વાધે મુજસ પ્રવેશ. જખ૦ ૧૨

ઉપશમ અને શ્રમાણુત્વ

—(*)—

રાગ-ધન્યાશ્રી (પદ ૬૮)

જખ લગ ઉપશમ નાહિ રતિ,
 તખ લગે જોગ ધરે કયા હોવે ? નામ ધરાવે જતિ. જખ૦ ૧

૧-નીસભસેન. ૨-ક્ષમા.

કપટ કરે તું બહુ વિધ ભાતે, કોથે જલેંથ છતી;
 તાકો ફલે તું કયા પાવેગો?, જ્ઞાન વિના નાહિ બતી. જખ૦ ૨
 બૂખ તરસ ઓર ધૂપ સહતુ હે, કહે તું 'બ્રહ્મજતી';
 કપટ કેલવે માયા મ'હે, મનમેં ધરે વ્યકિત.^૧ જખ૦ ૩
 ભસ્મ લગાવત ઠાઠો રહેવેં, કહેંત હે હું 'વરતી';^૨
 જ'ત્ર મંત્ર જડીબૂટી લેખજ, લોભવશ મૂઢમતિ. જખ૦ ૪
 બડે બડે બહુ પૂર્વધારી, જિનમેં શક્તિ હતી;
 સો લી ઉપશમ છોડિ બિચારે, પાયે નરક ગતિ જખ૦ ૫
 કોઈ ગૃહસ્થ કોઈ હોવે વૈરાગી, જોગી ભમત^૩ જતિ;
 અધ્યાતમ-ભાવે ઉઠાસી રહેગો, પાવેગો તબહી મુગતિ. જખ૦ ૬
 શ્રી નયવિજંથ વિષુધ વર રાજે, ગાળેં જગ કીરતિ;
 શ્રી જશવિજય ઉવજગાય પત્રાયે, હેમ પ્રભુ સુખ સતતિ. જ ૭

[આ પદમાં હેમ તે શ્રી જશવિજય ઉપાધ્યાયના શિષ્ય હેમ-
 વિજય સૂચવે છે અને તેને રચેલું આ પદ હોય તેમ આખી કડી પરથી
 સમજાય પલું આખા પદની રચના જોતાં ઉપાધ્યાયજી ખુદનું રચેલું
 સંલેખિત ધારી ખૂંદેલું છે. શ્રી જશવિદ્યાસની ઘણી પ્રતોમાં આ પદ
 આવે છે અને હેમવિજયકૃત ખીજાં પદો કયાંય હજી સુધી દેખાયા
 નથી તેથી તે પદ ઉપાધ્યાયજી કૃત માનવું યોગ્ય લાગે છે.]

પદ

નયની અપેક્ષાએ સામાયિક

રાગ-સોરઠ અથવા જયતસિરિ ધન્યાશ્રી (પદ ૩૫)

ચતુર નર! સામાયિક નય ધારો. ટેક

લોક-પ્રવાહ છાંડ કર અપની, પરિણતિ શુદ્ધ વિચારો. ચતુર નર! ૧

૧-મક્તિ. ૨-વસતિ. ૩-ભગવ.

દ્રવ્યત અખય અલંગ આતમા, સામાયિક નિજ ભતિ;
 શુદ્ધ રૂપ સમંતા-મય કહીયે, સંગ્રહ નયકી ભતિ. ચતુર નર! ૨
 અખ વ્યવહાર કહે ચું સખજન, સામાયિક હુઈ ભત્તે;
 તાતે આચરના સો માને, એસા નૈગમ ગાએ^૧. ચતુર નર! ૩
 આચરના ઋગ્વેદ શિથિલકી, બિનુ ઉપયોગ ન માને;
 આચારી ઉપયોગી આતમ, સો સામાયિક જાને. ચતુર નર! ૪
 શબ્દ કહે સંગત જો અસો, સો સામાયિક કહિયે;
 એથે શુનકાને આચારના, ઉપયોગે ભિન્ન લહિયે. ચતુર નર! ૫
 અપ્રમત્ત શુણ્ઠાણે ધર્મિકો, સમભિરૂઢ નય સાખી;
 કેવલજ્ઞાન દશાધિતિ ઉનકી, એવંબૂતે લાખી. ચતુર નર! ૬
 સામાયિક નય જો ન હુ જાને, લોક કહે સો માને;
 જ્ઞાનવંતકી સંગતિ નાહી, રહિયો પ્રથમ શુન કાને. ચતુર નર! ૭
 સામાયિક નય અંતર-દૃષ્ટે, જો દિન દિન અભ્યાસે;
 જગ જસવાદ લહે સો ખૈઠો, જ્ઞાનવંતકે પાસે. ^૨ ચતુર નર! ૮

૫૬

સુમતિને ચેતનનો વિરહ

—(*)—

[૫૬ ૬૫]

“કય ઘર ચેતન આવેંગે?, મેરે કય ઘર ચેતન આવેંગે? ટેક.
 સખિર! લેતું ખલૈયા ખાર ખાર,—મેરે કય ઘર ચેતન આવેંગે?”
 રેન હીના માનુ ધ્યાન તું સાઠા, કયહુંકે દરસ દેખાવેંગે? મેરે કય ૧
 ૧—નૈગમ ગાએ ગાએ. ૨—જ્ઞાનવંત કહે અગિ.

વિરહ-હીવાની ફિરું ઢુંઢતી, પીઠ પીક કરકે પોકારે'ગે;
પિઠ જાય મલે મમતાસે', કાલ અનંત ગમાવે'ગે મેરે કબ૦ ૨

કરું એક ઉપાય મેં ઉદમ, અનુભવ મિત્ર જોલવે'ગે;
આય ઉપાય કરકે અનુભવ, નાથ મેરા સમજાવે'ગે મેરે કબ૦ ૩

અનુભવ મિત્ર કહે 'સુનો સાહેબા!', અરજ એક અવધારે'ગે;
મમતા ત્યાગ સમતા ધર અપનો, વેગે જાય મનાવે'ગે' મેરે કબ૦ ૪

અનુભવ ચેતન મિત્ર મિલે દોહ, સુમતિ નિશાન ધરાવે'ગે
વિલસત સુખ જસ દીલામે', અનુભવ પ્રીતિ જગાવે'ગે. મેરે કબ૦ ૫

૫૬

ચેતના

—(*)—

રાગ સારંગ [૫૬ ૨]

'કં'ત બિલુ કહો કૌન ગતિ નારી, ટેક
સુમતિ સખી! જઈ વેગે' મનાવો', કહે ચેતના ખ્યારી. કં'ત૦ ૧

'ધન કેન કંચન મહોલ માલિએ', પિઠ બિન સખાહિ ઊભરી;
નિદ્રાયોગ લહું સુખ નાંહિ, પિયુ વિયોગ તનુ બારી કં'ત૦ ૨

તોરે પ્રીત પરાઈ દુરજન, અછતે દોષ પુકારી;
ધર-સંજન કે કહન ન કીજે, કીજે કાજ વિચારી. કં'ત૦ ૩

વિભ્રમ મોહ મહા મદ બિજુરી, માયા રેન^૧ અધારી;
ગર્જિત અરતિ લવે^૨ રતિ દાહર, કામકી ભઈ અસવારી. કંત૦ ૪
પિઉ મિલવેકું સુઝ મન તલકે,^૩ મેં પિઉ-બિજમતગારી;
ભુરકી દેઈ ગયો પિઉ સુઝકું, ન લહે પીર પિયારી. કંત૦ ૫
સંદેશ સુની આયે પિઉ ઉત્તમ, ભઈ બહુત મનુહારી;
ચિદાનંદ ધન સુજસ વિનોદે, રમે રંગ અનુસારી. કંત૦ ૬

૫૬

આત્મદર્શન

—(*)—

રાગ-કાફી જ ગદો (૫૬ ૩૭)

ખેતન ! અબ મોહિ દર્શન દીજે, ટેક.
તુમ દર્શને શિવ સુખ પામીજે, તુમ દર્શને ભવ છીજે. ચેતન૦ ! ૧
તુમ કારન તપ-સંયમ-કિરિયા, કહો કહાંલો^૩ કીજે;
તુમ દર્શન બિનુ સખ યા જૂઠી, અંતર ચિત્ત ન ભીજે. ચેતન૦ ! ૨
ક્રિયા મૂઢમતિ હે જન કેઈ, જ્ઞાન ઓરકું ખ્યારો;
મિલિત ભાવ રસ હોઈ ન આખે,^૪ તૂં હોનુતે^૫ ન્યારો. ચેતન૦ ! ૩

૧-ચત. ૨-તલવેં, તલવેં.

+ સરખાવો આનંદધનકૃત 'દરસન પ્રાણુજવન | મોહિ દીજે',
એ પંક્તિથી શરૂ થતુ પદ.

૩-કહાલૂં-કયાં સુધી. ૪-ભાખે.

સખમે' હે ઓર સખમે' નાંહી, તૂં નટ^૧ રૂપ અકેલો;
 આપ સ્વભાવે વિલાવે રમતો, તું શુરૂ અરૂ તૂં એલો.^૨ ચેતન૦ ! ૪
 ભેગી જંગમ અતિથિ સંન્યાસી, તુજ કારખ બહુ ખોલો;
 તૂંતો સહજ શક્તિસ્થું પ્રગટે, ચિદાનંદકી મોલો'. ચેતન૦ ! ૫
 અકલ અલખ પ્રભુ તું બહુ રૂપી,^૩ તૂં અપની ગતિ જાને;
 અગમ રૂપ આગમ અનુસારે, સેવક સુજસ બખાને. ચેતન૦ ! ૬

પદ

પૂર્ણાનંદધન પ્રભુ

—(૨)—

રાગ-ધનાશ્રી (પદ ૭૩)

પ્રભુ મેરે ! તૂં સખ વાતે પૂરા,
 પરકી આશ કહા કરે પ્રીતમ ! એ કિલુ વાતે અધૂરા. પ્રભુ૦ ૧
 પરખશ બસત લહત પરતક્ષ હુઝ, સખહી ખાસે સત્નૂરા;
 નિજ ઘર આપ સંભાર સંપદા, મત મન હોય સત્નૂરા. પ્રભુ૦ ૨
 પરસંગ ત્યાગ લાગ નિજ રંગે, આનંદ વેલી અંકૂરા;
 નિજ અનુભવ રસ લાગે મીઠા, બધું બેવરમે' છૂરા. પ્રભુ૦ ૩
 અપને ખ્યાલ પલકમે' ખેલે. કરે શત્રુકા ચૂરા;
 સહજાનંદ અચલ સુખ પાસે, ધૂરે જગ જશ નૂરા. પ્રભુ૦ ૪

પદ

ચિદાનંદધન પ્રભુની ભેટી.

—(*)—

રાગ—જયજયવંતી. [પદ ૨૦]

પદ્યપદી ગીત.

અજબ બની હે ભેરી, અર્ધગ ધરી હે ગોરી;	
શંકર શંક હિ છોરી, ગંગ સિર ધરી હે.	અ૦ ૧
પ્રેમકે પીવત ખાલે, હોત મહા મતવાલે;	
ન ચલત તિહૂં પાલે, ^૧ અસવારી ખરી હે.	અ૦ ૨
જ્ઞાનીકે એસો ઉત્સાહ, સમતાકે ગલે બાંહ;	
શિરપર જગનાહ-આણ, સુર-સરી ^૨ રહે.	અ૦ ૩
લોકકે પ્રવાહ નાંહિ, મુજસ વિલાસ માંહિ;	
ચિદાનંદ-ધન છાંહિ, રતિ ^૩ અનુસરી હે.	અ૦ ૪

પદ

ચિદાનંદધનનું રવરૂપ

—(*)—

રાગ કાનડો. [પદ ૬]

અજબ ગતિ ચિદાનંદ-ધનકી,	(ટંક)
લાવ-જંભલ શક્તિસું હોવે, ઉલટ પુલટ જિનકી	અજબ ૧

^૧-ન ચલે ન પાહું પાલે, ચલે નહિ તેય પાકો. ^૨-સુરગંગા સરી. ^૩-સંભોરતિ.

લેહી પરિણતિ સમકિત પાયો, કર્મ-વજ-ધનકી;
 એસી સખલ કઠિનતા હીસે, કોમલતા મનકી અજબ૦ ૨
 ભારી ભૂમિ લય'કર ચૂરી, મોહ રાય રનકી;
 સહજ અખંડ અંડતા ચાકી, ક્ષમા વિમલ ગુનકી. અજબ૦ ૩
 પાપ વેલી સખ જ્ઞાન-દહનસે, બલી લવ-વનકી;
 શીતલતા પ્રગટી ઘટ અંતર, ઉત્તમ લચ્છનકી. અજબ૦ ૪
 ઠંકુરાઈ જગ જનતેં અધિકી, ચરન કરન ધનકી;
 અદ્ધિ વૃદ્ધિ પ્રગટે નિજ નામે, ખ્યાતિ અકિંચનકી અજબ૦ ૫
 નઅનુભવ બિલુ ગતિ કોઉન બનેં, અલખ નિરંજનકી;
 જસગુન ગાવન પ્રીતિ નિવાહો, ઉનકે સમરનકી અજબ૦ ૬

૫૬

અવિનાશી ચિદાનંદ

—(*)—

રાગ સોહની અથવા કાફી (૫૬ ૩૯)

ચિદાનંદ અવિનાસી હો, મેરો ચિદાનંદ અવિનાસી હો. ટેક.
 કોઠ મરોર કરમકી મેરે,^૧ સહજ સ્વભાવ-વિદાસી હો. ચિદા૦ ૧
 પુદ્ગલ ખેલ મેલ ને જગકો, સો તો સખહી વિનાસી^૨ હો;
 પૂરન ગુન અધ્યાતમ પ્રગટે, નાગે નેગ^૩ ઉદાસી હો ચિદા૦ ૨

નજૂઓ જ્ઞાનસાર 'અનુભવાષ્ટક.'

૧-કાર મરોર કરમકી મેરે. ૨-લખાસી, ૩-નેગ નેગ,

લિંગ વેષ^૧ કિરિયાકું સખહી, દેખે લોક તમાસી હો;
 ચિન મૂરતિ ચેતન શુન ચિન્હે,^૨ સાચો સોજ સંન્યાસી હો. ચિં ૩
 દોર દેવાલકી કેતિ દોરે, મતિ વ્યવહાર પ્રકાસી હો; ^૩
 અગમ અગોચર નિશ્ચય નયકી, દોર અનંત અગાસી હો. ચિં ૪
 નાના ઘટમે^૪ એક પિછાને, આતમસમ ઉપાસી હો;
 લોક કલ્પનામે^૫ જડ ભૂલ્યો, હુખ્યો તૃષ્ણા દાસી^૬ હો. ચિં ૫
 પરમે^૭ સિદ્ધિ નવ નિધિ હે ઘટમે^૮, કહાં હુંદેત જઈ^૯ કાશી હો;
 જશ કહે શાંત-સુધારસ આખો,^{૧૦} પૂરણપ્રહ્મ અભ્યાસી હો. ચિં ૬

પદ

અવિનાશીમાં મણતા.

—(૪)—

રાગ ભીમપદાસી. (પદ ૩૮)

(રાગ ચિરિયા ચેરી હો—એ દેશી.)

મન કિતહી ન લાગે હેજે રે, મનં ટેક
 પૂરન આસ ભઈ અલી ! મેરી, અવિનાસીકી સેજેરે. મનં ૧.
 અંગ^૧ અંગ સુનિ પિઉ-શુન હરખે, લાગો રંગ કરેજેરે;
 એ તો કીટાયો નવિ કીટે, કરહું ભેર ભે રેજેરે.^૨ મનં ૨.

૧ નામ ભેખ. ૨ નિરખે. ૩ ગાન કલા નહિ ભાસી. ૪ ઉદાસી.
 ૫ ધર્મ. ૬ હે. ૭ આખ્યો.

+ સરખાવો ગાનસાર 'ઇન્દ્રિયજયાષ્ટક' શ્લો. ૫.

ગિરિમૃત્સ્નાં ધનં પદ્યત, ધાવતીન્નિયમોદિતઃ ।

અનાદિનિધનં જ્ઞાનં, ધનં પાપર્થે ન પદ્યતિ ॥

૮ અંમે ૯ કરહું ભેવે ભરેજેરે,

યોગ અનાલંબન નહિ નિષ્ફલ, તીર લગો જ્યું વેળે રે;
અથ તો ભેદ તિમિર મોહિ ભાગો, પૂરન બ્રહ્મકી સેળે રે,
સુજસ બ્રહ્મકે તેળે રે. મનં ૩

૫૬

પરમબ્રહ્મ પરમાત્મસ્વરૂપ.

રાગ કાનડો (૫૬ ૬૧)

એ પરમબ્રહ્મ પરમેશ્વર, પરમાનંદમયી સોહાયો,
એ પરતાપકી સુખ સંપત્તિ, વરની ન જાત મોપે,
તા સુખ અલખ કહાયો. ૧

તા સુખ ગ્રહવેકુ મુનિ-મન જોજત, મનમંજન કર ધ્યાયો;
મનમંજરી લઈ, પ્રકૃષ્ટિત દસા લઈ, તા પર ભમર લોભાયો. એ ૨

ભમર અનુભવ ભયો, પ્રભુ શુનવાસ લહ્યો,
ચરણ કમલ તેરો અલખ લખાયો,
એસી દશા હોત જળ,

પરમ પુરૂષ તળ, પકરત પાસ પડાયો. એ ૩

તળ સુજસ ભયો, અંતરંગ આનંદ લહ્યો;
દેશ દેશ શીતલ ભયો, પરમાત્મ પાયો,
અકલ સ્વરૂપ ભૂપ, કોઈ ન પરખતનુપ,

સુજસ પ્રભુ ચિત્ત આયો. એ પરમ બ્રહ્મં ઇતિ ધ્રુપદં.

પદ
હોરી-ગીત

—(*)—

રાગ-કાફી, તાલ દીપચંદી (પાલાણ કરનેરી—એ રાહ)

અયસો દાવ મીલ્યોરી લાલ ક્યું ન ખેલત હોરી; અયસો
માનવ જનમ અમોલ જગતમે, સો બહુ પુણ્યે લહોરી;
અખતો ધાર અધ્યાતમ રૌલી, આયુ ઘટત થોરી થોરી;
વૃથા નિત વિષય ઠગોરી. ૧ અયસો ૦ ૧

સમતા સુરંગ સુરચિ પીચકારી, જ્ઞાન ગુલાલ સનેરી;
ઝટપટ ધાય કુમતિ કુલટા ગ્રહી, હલીમલી શિથિલ કરોરી;
સદા ઘટ કાગ રથોરી. અયસો ૦ ૨

શમ દમ સાજ બળય સુધટ નર, પ્રભુ ગુન ગાય નથોરી;
સુજસર ગુલાલ સુગંધ પસારો, નિર્ગુણ ધ્યાન ધરોરી;
ઠકા અલમસ્ત પરોરી. અયસો ૦ ૩

પદ
માયાની લયાનકતા

—(*)—

[આપ સ્વભાવમે રે, અવધૂ સદા મગતમે રહેના-એ દેશી]
માયા કારમી રે, માયા મ કરો અતુર સુજન-એ ટેક.
માયા વાહો જગતવિલુધો, હુઃખિયો થાય અજનન;
જે નર માયાએ મોહી રહ્યો, તેને સુખને નહિ સુખ કાણ. માયા ૦ ૧

૧-પગોરી. ૨-‘સુજસ’ શબ્દથી આકૃતિ ઉપાધ્યાયજીની માની
દાખલ કરી છે. ૩-ગુલાળ. ૪-નિર્ગુણ.

નાના મોટા નરને માયા, નારીને અધિકેરી;
 વળી વિશેષે અધિકી માયા, ઘરડાને ઝાઝેરી. માયા૦ ૨
 માયા કામણ માયા મોહન, માયા જગ ધુતારી;
 માયાથી મન સહુનું ચળીયું, લોભીને બહુ ખચારી. માયા૦ ૩
 માયા કારણ દેશ દેશાંતર, અટવી વનમાં જાય;
 ઝહાજ ખેતીને દિપ-દિપાંતર, જઈ સાયર ઝંપલાય. માયા૦ ૪
 માયા મેલી કરી બહુ ભેલી, લોભે લક્ષણ જાય;
 ભયથી ધન ધરતીમાં ઘાલે, ઉપર વિષધર થાય. માયા૦ ૫
 ભોગી-જતિ-તપસી-સંન્યાસી, નગન થઈ પરવસિયા;
 ઉધે મસ્તકે અગ્નિ તાપે, માયાથી ન ઉગરિયા. માયા૦ ૬
 શિવભૂતિ સરખો સત્યવાદી, સત્ય થોષ કહેવાય;
 રત્ન દેખી તેહનું મન ચળીયું, મરીને દુર્ગતિ જાય. માયા૦ ૭
 લખિધક્ષ માયાએ નહીયો, પડીયો સસુદ્ર મોઝાર;
 મત્ત માખનીઓ થઈને મરીયો, પોતો નરક મોઝાર. માયા૦ ૮
 મન-વચન-કાયાથી માયા, મૂકી મનમાં જાય;
 ધનધન તે મુનીસર રાયા, દેવ ગાંધર્વ જસ જાય. માયા૦ ૯

હરીઆલી

—(*)—

‘કહિયો પંડીત ! કોણ એ નારી ?

વીસ વરસની અવધિ વિચારી. કહિયો ૧

હોય પિતાએ એક નિપાઈ,
 સંઘ ચતુર્વિધ મનમે આઈ. કહિયો ૨
 કીડીએ એક હાથી જાયો,
 હાથી સાહસો સસલો ધાયો. કહિયો ૩
 વિષ્ણુ કિવે અજવાણું થાયે,
 કીડીના હરમાંહિ કુંજર જાયે. કહિયો ૪
 વરસે અગ્નિ ને પાણી દીપે,
 કાયર સુલટ તણા મદ છપે. કહિયો ૫
 તે બેટીએ બાપ નિપાયો,
 તેણે તાસ જમાઈ જાયો. કહિયો ૬
 એક વરસતાં બહુ રજ ઉડે,
 લોક તરે ને તરણું બુડે. કહિયો ૭
 તેલ કિરે ને ઘાણી ખીલાએ,
 ધરટી^૧ દાણે કરીય દલાયે. કહિયો ૮
 બીજ ફલે ને શાખા ઉગે,
 સરોવર આગલે સમુદ્ર ન પૂગે. કહિયો ૯
 પંક ઝરે ને સરવર જામે,
 ભમે માણસ તિહાં ઘણે વિસામે. કહિયો ૧૦
 મવહલ ઉપરિ સાગર ચાલે,
 હરિણ તણે બળે કુંગર હાલે. કહિયો ૧૧
 એકનો અર્થ વિચારી કહિયો,^૨
 નહિતર ગર્વ મ કોઈ ધરિયો. કહિયો ૧૨

શ્રી નયવિનય વિબુધને સીસે, -

કહી હરિઆલી મનહજગીશે. કહિયો ૧૩

એ હરિઆલી જે નર કહેશે,

વાચક જશ જ'પે તે સુખ લહેશે. કહિયો ૧૪

—: ભાવાર્થ :—

(૧)

—(૨)—

[એક સ્વર્ગસ્થ મુનિરાજ ગાએ એક છુટું પાતું ઉણુ તેસા આ હરિઆલી અર્થ સાથે આપેલી હતી, તેમાંથી નીચેનો અર્થ ઉતાર્યો છે. શ્રી જશવિદ્યાસુત્રી ઇચ્છા પ્રતોષાં આ હરિઆલી ટળા સાથે આપેલી નજરે પડે છે. તેમાંથી સાર એ ત્રણ દિનારા અને આપવામાં આવે છે.]

૧. ચેતના સ્ત્રી કહીયે; વીસ વરસ લગે વીચારીને મુનર્ધ કહિયો.
૨. જ્ઞાન ઉપયોગ-દર્શન ઉપયોગ એ પિતા; સંઘ ચતુર્વિધ મનમાં આવે.
૩. નિગોદમાં જે અવ્યક્ત શક્તિ તેહથી વ્યવહાર રાગિ થાય તે હાથી; વળી નિગોદમાંહિ બીય તિવારે હાથી સરિખા છવ સામે કરમ રૂપી અસલો ભેર કરી ધાયો.
૪. જ્ઞાન હોય તિવારે ચેતનાથી અજવાળું વિષુ દીવે થાય; નિગોદ કીડીના દરમાં કુંજર બાય.

૫. અગ્નિ સરખા કર્મ વરસે, નદી પાણી સરખો ક્ષમા-
વન્ત ધાય ને દીપે; વિષય કષાયથી કાયર હોય તે
કર્મ સુલટના મદ ઝીપે.
૬. તે ચેતના ઝેરીએ ઉપયોગ રૂપ બાપ નિપાયો; ને
ઉપયોગરૂપ બાપે આત્મારૂપ જમાઈ બાયો.
૭. ચેતના મૂંઝી. સ્નેહરૂપ મેહ વરસતાં ઘણી કર્મરૂપ રજ ઉડે;
લોહ સરખો ભારે હોય તે તરે. હલુઓ-અણુ ગંભીર ખૂડે.
૮. તેલ સરખા કર્મફેરે તે વારે ઘાણી સરખો ચેતન પિલાય.
૯. (૧૦) પ્રમાદીના ચેતનાનો ચૂરો થઈ ઝરે, આત્મા સરોવર
ગામે, કર્મ હુંટી લે, પ્રમાદરૂપ વીસામે ચેતન સંસારમાં
ભસે, ચારિત્રરૂપ વેગે ચાલે.
૧૦. (૧૧) પ્રમાદી ભવનો પ્રવહણુ સરખો જે આત્મા, તેહને
હેઠો ઘાલી સંસારરૂપી સમુદ્ર તેના ઉપર થઈ ચાલે, હરિણ
સરખા દુર્બલ કર્મ ભવરૂપી કુંગરને હલાવે.

(૨)

[એક ખીણ પ્રત પરથી કે જેમાં ઉપરના અર્થનું સ્પષ્ટ છે.]

૧. નારી તે ચેતના, જે પિતા તે જ્ઞાનોપયોગ, દર્શનોપયોગ.
૨. કીકી તે નિગોદ, હાથી તે વ્યવહાર રાશિ
૩. હાથી તે આત્મા, ને સસલો તે કર્મ.
૪. દીવા વિના અજવાળું થાય, ચેતન મોહઅસ્ત ન થાય ત્યારે.

૫. કીડી તે નિગોહ, હાથી તે આતમા.
૬. અગ્નિ વરસે તે અગ્નિ સરખાં કર્મ.
૭. કષાય પાણી ધારે તે દીપે.
૮. વિષય કષાય તણા ભયથી કાયર થયેલો મોહ સુભટને છતે.
૯. ખાપ તે ઉપયોગ, તેણે આત્મારૂપ જમાઈ બાણ્યો.
૧૦. રોહરૂપ મેહ વરસતાં, કર્મરૂપ રજ ઉડે.
૧૧. જ્ઞાનવંત બલિષ્ઠ (તે) લોહ જેવા તરે.
૧૨. તરણા સરખા વિષયલાલચી ખૂડે.
૧૩. તેલ સરખા કર્મ ફરે તેહને સમુદાયે, પ્રમાદથી ઘાણી સરખી ચેતના પીલાય.
૧૪. કર્મને દાણે કરી ચેતનારૂપ ઘરંટી (ઘંટી) પ્રમાદથી પીલાય.
૧૫. બીજ તે બાધિબીજ, ક્રિયા કરે તે શાખા, જ્ઞાનરહિત દુઃખ પાવે.
૧૬. જ્ઞાન સરૌવર આગળ સમુદ્ર પાણી ન પૂગે.
૧૭. પ્રમાદરૂપ પંક, આત્મારૂપ સરૌવર.
૧૮. પ્રમાદરૂપ વીસામે મનુષ્ય સંસારમાં ભમે-આરિત્રરૂપ વેગે ચાલે તે ન ભમે.
૧૯. પ્રમાદ તે પ્રવહણ સરખો આત્મા-તેહને હેઠે ઘાલીને ઉપર સંસાર સમુદ્ર ચાલે છે.
૨૦. હરિણ સરખા કર્મ-તેહને બલે કુંગર સરીખો આત્મા હાલે, તે બાણી ચેતનાની શુદ્ધિ કરવી એ પરમાર્થ છે.

(૩)

[આત્માનંદ પ્રકાશ પુ. ૫ અ. ૧ સં. ૧૯૬૩ આવણમાસના અંકમાં પૃ. ૨૨ પર આ હરિયાળીનો જે અર્થ આપ્યો છે તે પણ અન્ય મૂલ્યમાં આવે છે]

હરિઆલી-વિરોધાભાસ, અસંભવ વિરૂદ્ધ ન હોય છતાં વિરૂદ્ધ દર્શાવનાર.

૧. હે પંડિત પુરુષો ! હું તમને ૨૦ વરસની મર્યાદા આપું છું તેની અંદર તમે કહો કે જો નારી કોણ ?
ઉં દયા (વીસ વસાની અવધિ છે.)
૨. જો દયાને જો પિતાએ જન્મ આપ્યો છે એટલે કે જિનેશ્વર ભગવંતે (૧) અને ગણધર મહારાજાએ (૨) વળી જેને અતુર્વિધ સંજો આદરી છે-સ્વીકાર કર્યો છે-પાળી છે.
૩. દયારૂપી કીડીથી ધર્મરૂપી હાથી ઉત્પન્ન થયો, અને અધર્મરૂપી સસલો એ ધર્મરૂપી હાથીની સામે થયો.
૪. (દયારૂપ ધર્મ પ્રાપ્ત થાય એટલે) સંવરરૂપી અજવાણું થાય; (અવિરતિ અધિકાર દૂર કરવાને) પછી (જો) વિરતિરૂપી કીડીના ઘરમાં સંયમરૂપી હાથી પ્રવેશ કરે છે.
૫. અગ્નિ-કર્મરૂપી અગ્નિ, વરસે-વરસવા માંડે એટલે ઓછા થાય, તેથી પાણી એટલે ક્ષમારૂપી પાણી ફીપે-અજવાણું કરે. સંસારથી કાયર એવા પુરુષોના મન (અજ્ઞાનથી ઉત્પન્ન થયેલ છે) તે નાશ પામવા માંડે છે.
૬. જો દયારૂપી પુત્રીથી શુભ ધ્યાનરૂપી પિતા ઉત્પન્ન થાય છે અને જો ધ્યાનથી જ્ઞાનરૂપી જમાઈનો જન્મ થાય છે.
૭. મેહ વરસતાં એટલે જ્ઞાનનો વરસાદ વરસવાથી રજા ઉઠે,

એટલે અજ્ઞાનરૂપી રજ અથવા કર્મરૂપી રજ ઉડી જાય-
જતી રહે-નાશ પામે. લોહ તરે-કર્મથી ભારે એવા
જીવ તરે-અધર ને અધર રહે, જ્ઞાનનો સ્પર્શ એને
થાય જ નહિ ને તરણુ છુટે એટલે તરણું જેવા હજીવા-
હજીકર્મી જીવ એ જ્ઞાનમાં લીન થાય છે.

૮. (જીવ-જ્ઞાનોપદેશરૂપી જળમાં લીન થવાથી) રસબંધરૂપી
કર્મ-તેલને નિરાધાર સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે. એ આત્મ
પ્રદેશથી ખસવા માટે છે, ને કર્મની અબંધ સ્થિતિ
લોગવવા માટે છે. કર્મરૂપી ઘંટી લેવી અને ઉદય
ઉદ્દીરણ-વેદના અને નિર્જરારૂપી દાણા લેવા.

૯. ક્રિયારૂપી શાખા (મોક્ષ સિદ્ધિ યોગ)માંથી નિશ્ચય
સમકિતરૂપી ખીજ ફળે. નિશ્ચય સમકિતથી ઉત્પન્ન થયેલ
નિશ્ચય જ્ઞાનરૂપી સરોવર આગળ સંસારરૂપી સમુદ્ર
પહોંચી શકતો નથી.

૧૦. પ્રમાદરૂપી કાફલ જરી જાય છે અને જ્ઞાનરૂપી સરોવર
ભમતું નથી તથા શુષ્કસ્થાનકે ભમતાં પડિતો તે સરોવર
વિસામો લે છે.

૧૧. (એટલે એઓના બેવામાં આવે છે કે) આત્મારૂપી
વહાણ ઉપર કર્મરૂપી સમુદ્ર ચાલી રહ્યો છે, જેથી
જીવરૂપી હરણુ પોતાના બળથી કર્મરૂપી હુંગરને
હલાવે છે.

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय

श्रीमद् यशोविजयजी गण्डिवर विरचित

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

✻ उ-तरवर्गभित स्तवन विभाग ✻

મૌન એકાદશી—સ્તવન

+શ્રી મૌન એકાદશીનું દોઢસો કલ્યાણકનું સ્તવન

ઠાલ પહેલી

—(*)—

- ધુરિ પ્રણમું જિન મહરિસી, સમરૂં સરસતી ઉલ્લસી;
 ધસમસી મુજ મતિ જિન ગુણ ગાયવા એ. ૧
- હરિ પૂછી જિન ઉપદિસી; પરવ તે મૌન એકાદસી;
 મન વસી, અહનિસિ તે ભવિ લોકને એ. ૨
- તરીઆ ને ભવજલ તરસી, એહ પરવ પૌષધ ફરસી;
 મન હરસી, અવસર જે આરાહસી એ. ૩
- ઉજમણે જે ધારસી, વસ્તુ ઇચ્છાર ઇચ્છારસી;
 વારસી, તે દુરગતિના બારણાં એ. ૪
- એ દિન અતિહિ મુહામણું, દોઢસો કલ્યાણક તણું;
 મન ધણું, ગુણણું કરતાં સુખ હોયે એ. ૫

ઠાલ બીજી.

—(*)—

- ચેતન ચેતે રે, કાલ ન મેલે 'કહે'—એ દેશી.
 પાડે પાડે ત્રણ^૨ ચોવીશી, દ્વીપ ખેત્ર જિન નામે;
 પાડે પાડે પંચ કલ્યાણક, ધારો શુભ પરિણામે. ૧

+ દોઢસો કલ્યાણકના ગણણાનું આ સ્તવન કરતાં મહાપુરુષે શ્રી ખંભાત નગરમાં સંવત ૧૭૩૨ ની સાલમાં ચાતુર્માસ રહી દીવાળીના દિવસે પૂણું કર્યું છે એવો આ સ્તવનની છેવટે ઉલ્લેખ કરેલો છે.

૧ ચેતન ચેતનજેરે—એ દેશી. ૨ પાડે ત્રણ ત્રણ.

જિનવર ધ્યાઈયે રે, મોક્ષ માર્ગના દાતા. એ ટેક.
 'સર્વજ્ઞાન નમો' એમ પહિલે, 'નમો અર્હતે' ઘીજે; જિં ૨
 પાંચમે 'નમો નાથાય' કહીજે. પાડે પાડે જાણો;
 ત્રણ નામ તીર્થંકર કેરાં, ગણુણાં પાંચ વખાણો. જિં ૩
 ત્રણ ચોવીસી એક એક ઠાલે, ત્રણ નામ જિન કહિશ્યું;
 કોડી તપે કરી જે ફલ લહિયે, તે જિન-ભગતે લહિશ્યું. જિં ૪
 કામ સવે સીજે જિન નામે, સફલ હોયે નિજ છાહા;
 જે જાએ જિન શુણ સમરંતાં, સફલ જનમ તે દીહા. જિં ૫

ઢાલ ત્રીજી

—(*)—

મહાવિદેહ ખેત્ર સોહામણું—અથવા—મનનો મોટો મોજમાં—એ દેશી
 જંખૂદિપ ભરત લલું, અતીત ચોવીશી-સાર, મેરે લાલ;
 ચોથા મહાજસ કેવલી, છઠ્ઠા સર્વાનુભૂતિ ઉદાર, મેરે લાલ. ૧
 જિનવર નામે જય હુએ એ ટેક.

શ્રી શ્રીધર જિન સાતમા, હવે ચોવીશી વર્તમાન, મેરે લાલ,
 શ્રી નમિ જિન એકવીશમા, યોગણીસમા મદલી પ્રધાન, મેરે લાલ.

જિનવર ૨

શ્રી અરનાથ અઢારમા, હવે ભાવિ ચોવીશી ભાવ, મેરે લાલ;
 શ્રી સ્વયંપ્રભ ચોથા નમું, છઠ્ઠા દેવસુત મન લાવ, મેરે લાલ.

જિનવર ૩

ઉદયનાથ જિન સાતમા, તેહને નામે મંગલ માલ, મેરે લાલ;
 ઓચ્છવ રંગ વધામણાં, વળી લહિએ પ્રેમ રસાલ, મેરે લાલ.

જિનવર ૪

અલિય વિઘન દૂરે ટલે, દુરજન ચિંત્યું નવિ થાય, મેરે લાલ;
મહિમા મોટાઈ વધે, વલિ જગમાંહે સુજસ ગવાય, મેરે લાલ.
જિનવર૦ ૫

લાલ ચોથી

—(*)—

સુણો મેરી સજની રજની ન ભવે રે—એ દેશી
પૂરવ ભરતે તે ધાતકી ખ'ંડે રે, અતીત ચોવીશી^૧ શુભ અખ'ંડે રે;
ચોથા શ્રી અકલ'ક સોભાગી રે, છઠ્ઠા દેવ શુભ'કર ત્યાગી રે. ૧
સપ્તનાથ સસમ જિનરાયા રે, સુરપતિ પ્રણમે જેહના પાયા રે;
વર્તમાન ચોવીસી બાણો રે, એકવીસમા પ્રહોદ્ર વખાણો રે. ૨
ઓગણીસમા શુભનાથ સમરીયે રે, અઢારમા ગાંગિક મન ધરીયે રે;
કહું અનાગત હવે ચલવીસી રે, ધાતકી ખ'ંડે હિયડે હીસી રે. ૩
શ્રી સાંપ્રત ચોથા સુખઠાથી રે, છઠ્ઠા શ્રી મુનિનાથ અમાથી રે;
શ્રી વિશિષ્ટ સસમ સુખકારા રે, તે તો લાગે મુજ મન ખ્યારા રે. ૪
શ્રી જિન સમરણ જેહવું^૨ મીહું રે, એહવું અમૃત જગમાં ન દીહું રે;
સુજસ મહોદય શ્રી જિન-નામે રે, વિજય લહીજે ઠાથો ઠામે રે. ૫

લાલ પાંચમી

—(*)—

સાંહમેને' ટોડે પેસ'તા—અથવા—તીરથ તે નયું રે—એ દેશી
પુજખર અરધ પૂરવ હુઆ, જિન વંદીયે રે;
ભરત અતીત ચોવીસી કે, પાપ નિકંદીએ રે;
ચોથા સુમૃદ્ધ સુહંકરે, જિન૦ છઠ્ઠા વ્યકત જગદીશ કે, પા૦ ૧
૧-ચલવીશી. ૨-તેહવું.

શ્રી કલાશત સસમ^૧ ગુણ સર્વાં જિનં હવે ચોવીસી વર્તમાન કે;
 કથ્યાણુક એ દિને^૨ હુવા, જિનં લીછયે^૩ તેહનાં અભિધાન કે. પાં ૨
 અરણ્યવાસ એકવીસમા, જિનં ઝોગણીસમા શ્રી યોગ કે, પાં
 શ્રી અયોગ તે અઢારમા, જિનં કિએ શિવ રમણી સયોગ કે. પાં ૩
 ચોવીસી અનાગત લક્ષી, જિનં તિહાં ચોથા પરમ જિનેશ કે; પાં
 સુધારતિ છઠ્ઠા નમું, જિનં સાતમા શ્રી નિઃકેશ, પાં ૪
 પ્રિયએલક પરમેસર, જિન એહનું નામ તે પરમ વિધાન કે; પાં
 મોટાનો^૪ જે આસરો, જિનં તેહથી લહિયે જશ બહુમાન કે. પાં ૫

ઢાલ છઠ્ઠી

—(*)—

ભોલુડા રે હંસા વિષય ન રાચિયે-એ દેશી
 ધાતકી ખંડે રે પશ્ચિમ^૫ ભરતમાં, અતીત ચોવીસી સંભાર;
 શ્રી સર્વારથ ચોથા જિનવર, છઠ્ઠા હરિભદ્ર ધાર. ૧
 જિનવર નામે રે મુજ આનંદ ઘણો. એ આંગલી.
 શ્રી મગધાધિપ વંદુ સાતમા, હવે ચોવીસી વર્તમાન;
 શ્રી પ્રયત્ન પ્રણમું એકવીસમા, જેહનું જગમા નહી ઉપમાન.

જિનં ૨

શ્રી અક્ષોભ જિનવર ઝોગણીસમા, અઢારમા મલસિંહ^૬ નાથ;
 હવે અનાગત ચોવીસી નમું, ચોથા કિનરૂક્ શિવ સાથ જિનં ૩
 છઠ્ઠા શ્રી જિન ધનંદ સંભારીયે, સાતમા પૌષધ દેવ;
 હરખે જેહના રે અરણ્ય કમલ તણી, સુરનર સારે રે સેવ. જિનં ૪
 ધ્યાને મિલવું રે એહવા પ્રભુ તણું, આલસ માહિ રે ગંગ;
 જનંમ સફલ કરી માનું તેહથી, મુજસ વિલાસ સુરંગ. જિનં ૫

ઢાલ સાતમી

—(*)—

ઋષભનો વંશ રચણાયરો—એ દેશી

પુખ્તર પશ્ચિમ^૧ ભરતમાં, ધારો અતીત ચોવીસી રે;
 ચોથા પ્રલંબ જિનેસરૂ, પ્રણમું હિયડલે હીસી રે. ૧
 અહવા સાહિબ નવિ વીસરે, ખિણ ખિણ સમરીયે હેબે રે;
 પ્રણુ શુણ અનુભવ યોગથી, શોભીયે આતમ તેબે રે. એહવાં ૨
 છઠ્ઠા ચારિત્રનિધિ સાતમા, પ્રશમરાજિત શુણ-ધામો રે;
 હવે વર્તમાન ચોવીસીયે, સમરીબે જિન-નામો રે. એહવાં ૩
 સ્વામી સર્વજ્ઞ જયંકરૂ, એકવીશમા શુણ-ગેહા રે;
 શ્રી વિપરીત ઓગણીસમા, અવિહરૂ ધરમ-સનેહા રે. એહવાં ૪
 નાથ પ્રસાદ અદ્વારમા, હવે અનાગત ચોવીસી રે;
 ચોથા શ્રી અધટિત જિન વંદીયે, કર્મ સંતતિ જેણે પીસી રે.

એહવાં ૫

શ્રી બ્રમણેંદ્ર^૨ છઠ્ઠા નમું, ઋષભચંદ્રાલિધ વંદું રે;
 સાતમા જગ જસ જયકરૂ, જિન શુણ ગાતાં આણુંદું રે. એહવાં ૬

ઢાલ આઠમી

—(*)—

અંકરીઆ મુનિવર, ધન ધન તુમ અવતાર—એ દેશી

જ'ખૂદીય ઐરવતેંછ, અતીત ચોવીસી વિચાર;^૩

શ્રી કયાંત ચોથા નમુંછ, જગ જનના આધાર. ૧

૧-પશ્ચિમ. ૨-બહેંદ્ર. ૩-ઉદાર.

મન મોહન જિનજી, મનથી નહીં મુજ ફર. એ ટેક.
 અભિનંદન છઠ્ઠા નમુંજી સાતમા શ્રી રતનેશ;
 વર્તમાન ચોવીસીયેજી, હવે જિન-નામ ગણેશ. મન૦ ૨
 શ્યામકોષ્ટ એકવીસમાજી, ઓગણીસમા મરૂદેવ;
 શ્રી અતિપાન્થ અઢારમાજી, સમરૂં ચિત્ત નિતમેવ. મન૦ ૩
 ભાવિ ચોવીસી વંદીયેજી, ચોથા શ્રી નંદિયેજી;
 શ્રી પ્રતપર છઠ્ઠા નમુંજી, ટાલે કરમની રેણુ. મન૦ ૪
 શ્રી નિર્વાણી તે સાતમાજી, તેહથું મુજસ સનેહ;
 જિમ ચકોર ચિત્ત ચંદમુંજી, જિમ મોરું મન મોહ. મન૦ ૫

ઢાલ નવમી

—(*)—

પ્રથમ ગોવાલ તણે. ભવેજી - અથવા-

કપુર હોએ અતિ ઉજડુ રે—એ દેશી

પૂરવ અરધે ધાતકીજી, ઐરવતે જે અતીત;
 ચઢવીસી તેહમાં કહુંજી, કલ્યાણક સુપ્રતિત. ૧
 મહોદય સુંદર જિનવર નામ. એ ટેક.
 ચોથા શ્રી સૌંદર્યનેજી, વંદું વારોવાર;
 છઠ્ઠા ત્રિવિક્રમ સમરીયેજી, સાતમા નરસિંહ સાર. મ૦ ૨
 વર્તમાન ચોવીસીયેજી, એકવીસમા શેમંત;
 સંતોષિત ઓગણીસમાજી, અઢારમા કામનાથ સંત. મ૦ ૪

ભાવિ ચોવીસી વંદીયેછ, ચોથા શ્રી મુનિનાથ;
ચંદ્રદાહ છઠ્ઠા નમુંછ, ભવ - દવ - નીરહ - પાથ. મં ૪
દિલાદિલ્ય જિન સાતમાછ, જન-મન મોહન-વેદ;^૧
મુખજસ લીલા પામીયેછ, જસ નામે રંગરેલ.^૨ મં ૫

ઢાલ દશમી

—(૧)—

એ ઝીડી કિહાં રાખી-અથવા-ભવિકા ! સિદ્ધચક્ર પદ વંદો—એ દેશી
પુખ્ખર અરધ પૂરવ ઐરાવતે, અતીત ચોવીસી સંભારું;
શ્રી અષ્ટાદિક^૩ ચોથા વંદી, ભવ-વન-જમણ નિવારું રે. ૧
ભવિકા એહવા જિનવર ક્યાવો, શુભવંતના શુભ ગાવો રે;
ભવિકા એહવા જિનવર ક્યાવો. એ આંચલી.
વણિક નામ છઠ્ઠા જિન નમીયે, શુદ્ધ ધરમ વ્યવહારી;
ઉદયજ્ઞાન સાતમા સંભારો, તીન ભુવન ઉપગારી રે. ભવિકાં ૨
વર્તમાન ચોવીસી વંદું, એકવીશમા તમોકંદ;
સાચકાશ ઓગણીસમા સમરો, જન-મન-નયનાનંદ રે. ભવિકાં ૩
શ્રી હેમંત^૪ અઠારમા વંદો, ભાવિ ચોવીસી ભાવો;
શ્રી નિર્વાણી ચોથા જિનવર, હૃદય-કમલ માંહિ લાવો રે. ભવિકા ૪
છઠ્ઠા શ્રી રવિરાજ સાતમા, પ્રથમનાથ પ્રણમીજે;
ચિદાનંદધન મુજસ મહોદય, લીલા લગિછ લહીજે રે. ભવિકાં ૫

ઢાલ અગ્યારમી

—(*)—

કરિ પટફલે રે લૂંછણા—અથવા અનિત નિણુંદશ્યું પ્રીતડી—એ દેશી
પશ્ચિમ ઐરવતે ભલો, ધાતકી ખંડે અતીત કે;
ચોવીસી રે પુરવા, ચોથા જિન સુપ્રતીત કે. ૧
જિનવર નામ સુહામણું,^૧ ઘડીય ન મેલ્યું નય કે;
રાતિ દિવસ મુજ સાંભરે, સંભારે સુખ થાય કે.

જિનવર૦ એ ટેક. ૨

શ્રી અવબોધ છઠ્ઠા નમું, સાતમા શ્રી વિક્રમેંદ્ર કે;
ચોવીસી વર્તમાનના, હવે સંભારું જિનેંદ્ર કે. જિન૦ ૩
એકવીસમા શ્રી સ્વસાંતણ,^૨ ઓગણીસમા હરનામ કે;
શ્રી નંદિકેશ અઢારમા, હોજો તાસ પ્રણામ કે. જિન૦ ૪
ભાવિ ચોવીસી સંભારીયે, ચોથા શ્રી મહામૃગેંદ્ર કે;
છઠ્ઠા અશોચિત વંદીયે, સતમા શ્રી ધર્મેંદ્ર કે. જિન૦ ૫
માન લાગ્યું જસ જેહશ્યું, ન સરે તેહ વિણ તાસ કે;
તેણે મુજ મન જિન શુણુ શુણી, પામે મુજસ વિલાસ કે. જિન૦ ૬

ઢાલ બારમી

—(*)—

તે તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા—અથવા—
સા મેઢમેં મનમાં ચિંતવે—એ દેશી

પુરખર પશ્ચિમ ઐરવતે હવે, અતીત ચોવીસી વખાણું,
અશ્વવૃંદ ચોથા જિન નમીયે, છઠ્ઠા કુટિલક નાણું;

સાતમા શ્રી વર્દ્ધમાન જિનેશ્વર, ચોવીસી વર્તમાનછુ;
એકવીસમા શ્રી નંદિકેશ જિન, તે સમરૂં શુભ ધ્યાનેછુ. ૧

ઓગણીશમા શ્રી ધર્મચંદ્ર જિન, અઢારમા શ્રી વિવેકોછુ;
હવે અનાગત ચોવીસીમાં, સંભારૂં શુભ ટેકોછુ;
શ્રી કલાપ^૧ એથા જિન છઠ્ઠા, શ્રી વિસોમ પ્રણુમીજેછુ;
સાતમા શ્રી આરણ્ય^૨ જિન ધ્યાતાં, જનમનો લાહો લીજેછુ. ૨

શ્રી વિજય પ્રભ સૂરીશ્વર રાજે,^૩ દિન દિન અધિક જગીસેંછુ;
ખંભ નગરમાં રહીય ચોમાસુ,^૪ સંવત સત્તર ખત્રીસેંછુ;
દોઢસો કદ્યાણુકનું ગણુણું, તે મેં પૂરણુ કીધુંછુ;
હુઃખ-ચૂરણુ લીવાલી દિવસે, મન વંછિત ફલ લીધુંછુ. ૩

શ્રી કદ્યાણુવિજય વર વાચક, વાલી મતંગજી સિંહોછુ,^૫
તાસ શિષ્ય શ્રી લાભવિજય યુધ, પંડિત માંહિ લિહોછુ;
તાસ શિષ્ય^૬ શ્રી નિતવિજય યુધ, શ્રી નયવિજય સોભાગીછુ;
વાચક જસવિજયે તસ શિષ્યે,^૭ થૂણીઆ જિન વડ ભાગીછુ. ૪

એ ગણુણું જે કંઠે કરશે, તે શિવરમણી વરશેછુ;
તરશે ભવ-હરશે સવિ પાતક, નિજ આતમ ઉદ્ધરશેછુ;
ખાર ઢાલ જે નિત્ય^૮ સમરશે, ઉચિત કાજ આચરશેછુ;
સુકૃત સહોદય સુજન્મ મહોદય, લીલા તે આદરશેછુ. ૫

૧ કલાપક. ૨ આરણ્ય. ૩ સુરિ સુરાજ્યે. ૪ ચૌમાસુ. ૫ સીહોછુ,
૬ સીસ. ૭ સીસે. ૮ નિત્ય.

કેલેશી

એ ખાર ઢાલ રસાલ ખારહ, બાવના તરૂં મંજરી,
 વર ખાર અંગ વિવેક પલ્લવ, ખાર વ્રત શોભા કરી;
 એમ ખાર તપવિધિ સાર સાધન, ક્યાન જિન-ગુણ અનુસરી,
 શ્રી નયવિજય બુધ ચરણ સેવક, જસવિજય જયસિરી વરી.^૧ ૧

ઈતિ શ્રી સંકલ પંકિત શિરોમણિ ઉપાધ્યાય
 શ્રી જસવિજય ગણિ વિરચિત દોહસો
 જિન-કલ્યાણક મૌની-અગ્યારસનું
 ગણબું તપ વિધાન સંપૂર્ણ*

૧ લઘી.

* 'સંવત ૧૮૧૭ વર્ષે' કાર્તિક વદિ ૧૨ ગુરૂ પં. ભાગ્યવંદ્ય તત્ શિષ્ય મુનિ રાજસાગરેણ લિખિત" એ પ્રમાણે રાજનગર, વિદ્યાશાળાનો ભંડાર, દાખડા નં ૧૦ માની એક સારી શુદ્ધ પ્રતિભા લખેલ છે. જૂદી જૂદી ત્રણ હસ્તલિખિત પ્રતો પરથી આ સ્તવન શોધેલ છે. પાઠકોની સરળતા ખાતર કેટલીક જગ્યાએ જૂની ભાષાને ચાલુ વર્તમાન ભાષામાં રાખી છે.

નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી શાંતિ જિન-સ્તવન

દાલ પહેલી

—(૧)—

નદી યમુના કે તીર, ઉડે દોય પંખીયાં-એ દેશી.

+શાંતિ જિણેસર કેસર, અર્ચિત જગ ધણી રે, અર્ચિત૦
સેવા કીજે સાહિબ, નિત નિત તુમ તણી રે; નિત૦
તુજ વિણુ ફૂળે દેવ, ન કોઈ કયાલુઓ રે,^૧ ન કોઈ૦
મન-મોહન ભવિ-મોહન, તૂંહી મયાલુઓ રે. તૂંહી૦ ૧

હુરિત અપાસન શાસન, તૂં જગ પાવનો રે, તૂં જગ૦
મુકૂત-ઉલ્લાસન, કર્મ-નિકાસન ભાવનો રે; નિકાસન૦
સિંહાસન પદાસન, ઝેઠો જે ઠવે રે, ઝેઠો૦
જગ ભાસન પર શાસન, વાસન ખેપવે રે.^૨ વાસન૦ ૨

વાણી ગંગ તરંગ, સુરગ તે ઉચ્છલે રે, સુરંગ૦
નય-ગમ-ભંગ-પ્રમાણ, પ્રવાહ ઘણા ભલે રે; પ્રવાહ૦
નિશ્ચય નય વ્યવહાર, તિહાં ભમરી ભમે રે, તિહાં૦
બુદ્ધિ નાવ જસ આલે, તેહને સહુ નમે રે. તેહને૦ ૩

+ આ સ્તવન કર્તા મહર્ષિએ સંવત. ૧૭૩૪ માં રચ્ય છે.

૧ તુજવિણુ દેવ ન કોઈ કે જગ કયાલુઓરે. ૨ ચવેરે. ૩ ચેખેરે.

નિશ્ચય ને બ્યવહાર, તરૂં ચર્ચા ઘણી રે, તરૂં
 બાણે પણ જન તાણે,^૧ કિલકી આપણી રે, કિલક
 સ્વાદવાદ ઘર માંડિ,^૨ ઘરયા હોય ચોરલા રે,^૩ ઘરયા
 હોયે પણ કોવેખે, તે જગ ઓરલા રે, તે જગ ૪
 માંહો માંડિ તે બિહુર જેય, નય ચરચા કરેરે, નય
 ભરત સેવના સાવિક, આવક મન ધરે રે, આવક
 તિમ હું કાંઈક શલ, રચાઈ હાખવું રે, રચાઈ
 પડુ તુજ વચન પ્રમાણ,^૪ તિહાં મુજ સાખવું રે, તિહાં ૫

દાસ બીજી

—(૪)—

અરો નનપાયે સંગમ-એ દેડી.

નિશ્ચય નયવાદી કહે, એક સાવ પ્રમાણ છે સાચો રે
 વાર અતંતી જે દહી, તે કિલ્ચિમાં મત નયોરે
 ચતુર અનેહી આંલકો, એ આંલકી. ૧

ભરત જૂપ સાવે તરો, વહી પરિણામે મરેલા રે
 ઐવેયક ઉપર નહી કહે, દ્રવ્ય કિયાની સેવારે. અનુરો ૨

નય બ્યવહાર કહે તુમે, કિમ સાવ કિયા વિટુ દહસોરે
 રતન શોધ અતપુટ પરિ, કિયા તે આચી કહરોયો રે અનુરો ૩

૧ નય જાણે, ૨ ઘણીય રે કોરલા રે એમનય. ૪ પ્રમાણ.

એક સહેજે એક યત્નથી, જિમ ફલ કેરે પરિપાકો રે;
 તિમ કિસ્મિયા પરિણામનો, જગ ભિન્ન ભિન્ન છે વાકો રે. અતુર૦ ૪

સહેજે ફલ અમ્હે પામશું, એમ ગલિયા બલહ જે થાયો રે;
 સહેજે તૃપતા તે હુશે, કાં અન્ન કવલ કરી ખાઓ રે. અતુર૦ ૫

વિષ્ય વ્યવહારે ભાવ જે, તે તો ખિણુ તોલો ખિણુ માસો રે;
 તેહથી હાંસી ઉપજે, વક્ત્રી દેખે લોક તમાસો રે. અતુર૦ ૬

ગુરુકુલવાસી ગુણુ નીલો, વ્યવહારે^૧ થીર પરિણામી રે^૨
 ત્રિવિધ અવંચક યોગથી, હુયે^૩ સુજસ મહોદય કામી રે^૪ અતુર૦ ૭

હાલ ત્રીજી

—(*)—

સાહિબા મોતીડા હમારા-એ દેશી.

નિશ્ચય કહે કુણુ ગુરુ કુણુ ચેલા, ખેલે આપહી આપ એકેલા;
 ભસ પ્રકાશે જગ સવિ ભાસે, નવ-નિધિ અષ્ટ-મહાસિદ્ધિ પાસે. ૧

મોહના રંગીલા હમારા, મોહના સુખ સંગી. એ આંકણી.
 કર્મ વિભાવ શક્તિ જે તોડે, તે સ્વભાવ શક્તિશૂન્ય નોડે;
 ભાગ્યો^૫ ભસ્મ મરમ સવિ ભણ્યો, પૂર્ણ જ્ઞાન નિજરૂપ પિછાણ્યો.

મોહના૦ ૨

૧-વ્યવહારી. ૨-પરિણામોરે. ૩-હોયે. ૪-કામોરે. ૫-ભાગ્યો.

કરતા હુઈ^૧ હાથી પરે જૂઝે^૨, સાખી નિજ ગુણ માંહે સલૂં^૩;
કરતા તે કિરિયા હુઃખ વેદે^૪, સાખી ભવ-તર-કંઠ ઉઘેદે.

મોહના૦ ૩

જાનીને કરણી સવિ થાકી, હુઈ રહ્યો નરમ^૨ કરમ^૩ થિતિ પાકી;
માલા અણુદેખે જે ભમતો, તે દેખી હોએ નિજ ગુણ રમતો.

મોહના૦ ૪

ભાવ અશુદ્ધ જે પદ્મગલ કેરા, તે તો ભણ્યા સખહી અનેરા;
મોક્ષરૂપ અમે નિજ ગુણ વરિયા, તે અર્થે કરશે કુણ કિરિયા.

મોહના૦ ૫

હવે વ્યવહાર કહે સુણો ખ્યારા, એ મીઠા તુમ જોલ દુયારા;
ભણુતાંને અણુકરતાં ભાસો, વચન વીથ^૧ કરી આપ વિમાસો.

મોહના૦ ૬

જે અભિમાન રહિત તે સાખી, શક્તિ ક્રિયામાં તે છે આખી;
ક્રિયા જે શુભ જોગે માંડે, ખેદાદિક દ્રવણ સવિ છાંડે.^૪

મોહના૦ ૭

ભૂખ ન ભાંજે લોજન દીકે, વિણ ખાંડે તુષ ત્રીહી ન નીકે;
માંજ્યા વિણ જિમ પાત્ર ન આણું, કિરિયા વિણ તિમ સાધન પાણું.

મોહના૦ ૮

મોક્ષ રૂપ આતમ નિરધારી, નવિ થાક્યા જિનવર-ગણધારી;
ક્રિયા-જ્ઞાન જે અતુકમે સેવે, સુજસ રંગ તેહને પ્રભુ દેવે.^૫

મોહના૦ ૯

૧-હોઈ. ૨-નર્મ. ૩-કર્મ. ૪-ખેદાદિઅડ દ્રવણ તે છાંડે.
૫-સુજસ રંગ પ્રભુ તેહને દેવે.

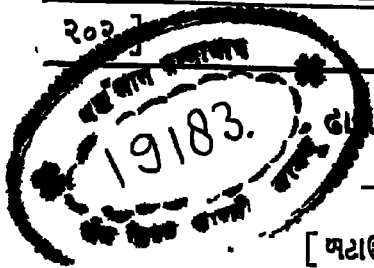
ઢાલ ઝોટી

—(*)—

[ઝેડલે ભારે મરં છું રાજ-એ દેશો:]

નિશ્ચય કહે વિણુ ભાવ પ્રમાણે, કિરિયા કામ ન આવે;
આવે ભાવ તો કિરિયા થાકી, ધ્રાયાં જિમણુ ન ભાવે;
માનો ઝોલ હુમારે રાજ, તાણા તાણુ ન કીજે. ૧

શ્રમણુ હુધ ગણધર પ્રજ્ઞયા, મિલે તે ભાવ પ્રમાણે;
લિંગ પ્રયોજન-જન-મનરંજન, ઉત્તરાધ્યયને વખાણે. માનો ૦ ૨
નિજ પરિણામજ ભાવ પ્રમાણે, ૧ વલી ઝોઘનિયું કર્તે;
આતમ સામાયિક લગવધમાં ભાજ્યું તે જુઓ જુગતે. માનો ૦ ૩
નય વ્યવહાર કહે સવિ શ્રુતમાં, ભાવ કહ્યો તે સાચો;
પણુ કિયાથી તે હોએ જાઓ, કિરિયા વિણુ હોએ કાચો માનો ૦ ૪
ભાવ નવો કિરિયાથી આવે, આવે તો વલી વાધે;
નવિ પડે-ચડે ગુણ શ્રેણે, તેણે મુનિ કિરિયા સાધે. માનો ૦ ૫
નિશ્ચયથી નિશ્ચય નવિ જાણ્યો, જેણે કિયા નવિ પાલી;
વચન માત્ર નિશ્ચયનું વિચારે, ઝોઘ-વચન જુઓ ભાલી. માનો ૦ ૬
જિમ જિમ ભાવ કિયામાંહિ ભલશે, સાકરજિમ પય માંહિ;
તિમ તિમ સ્વાહ હોશે અધિકેશે, જમ્મ વિલાસ ઉચ્છાહિ. માનો ૦ ૭

પાંચમી

—(*)—

[યટાઉયાની-દેશી.]

નિશ્ચય નયવાદી કહે રે, પટ્કર્શન માંહિ સાર;
સમતા સાધન મોક્ષનું, એહવો કીધો નિરધાર રે.

મનમાંહીં ધરીજે ખ્યાર રે, અમે કહું છું તુમ ઉપગાર રે,
બલિહારી ગુણની^૧ ગોઠડી મેરે લાલ. એ આંકણી. ૧

પત્તર ભેદ જે સિદ્ધના રે, ભાવલિંગ તિહાં એક,
દ્રવ્ય લિંગ ભજના કહી, શિવ સાધન સમતા છેક રે;
તેહમાં છે સખલ વિવેક રે, તિહાં લાગી મુજ મન ટેક રે,
ભામા છે અવર અનેક રે. બલિં ૨

જિહાં મારગ ભાંજે સવે રે, ધારણને અસરાલ,
ભોગ-નાલી સમતા તિહાં, ડાંડો ઢાળે તતકાલ રે;
હોએ ભોગ અભોગ વિચાલ રે,^૨ લધુ-પણુ-અક્ષર સંભાલ રે,
પહોંચે^૩ શિવ-પદ દેઈ દાલ રે. બલિં ૩

સ્થવિર^૪-કલ્પ જિન-કલ્પની રે, કિરિયા છે બહુ રૂપ,
સામાચારી જૂજૂઈ રે, કોઈ ન મિલે એક સરૂપ રે;
તિહાં હઠ છે ઉડો કૂપ રે, તિહાં પાસ ધરે મોહ ભૂપ રે,
તે તો વિરૂઓ વિષમ વિરૂપ રે. બલિં ૪

નય વ્યવહાર કહે હવે રે, શું^૧ યોદ્યા એ મિત્ત;
સમતા તુમને વાલહી, અમને પણ તિહાં દઢ ચિત્ત રે;
અમે સંભારું નિત્ય નિત્ય રે; કિરિયા પણ તાસ નિમિત્ત રે;
એમ વધશે બેહુને હિત રે. બલિ૦ ૫

પન્નર લેહ જે સિદ્ધના રે, રાજ-પંથ તિહાં બેહ;
તે મારગ અનુસારિણી, કિરિયા તેહશું ધરે નેહ રે;
ક્ષણ માંહી ન ઠાપો છેહ રે; આલસ છોડો^૨ નિજ દેહ રે;
આલસુ ને ઘણા સંદેહ રે. બલિ૦ ૬

થાપે ભાવજ જે કહી રે, ભરતાદિક દિઠું^૩ ત;
આવશ્યક માંહિ કહ્યા, તે તો પાસથ્યા એકં^૪ ત રે;
તે તો પ્રવચન લોપે તંત રે; તસ મુખ નવિ દેખે સંત રે;
એમ^૫ ભાપે શ્રી ભગવંત રે. બલિ૦ ૭

કિરિયા જે બહુવિધ કહી રે, તેહજ કર્મ પ્રતિકાર;
રાગ ઘણા ઔષધ ઘણા, કોઈને કોઈથી ઉપગાર રે;
જિન-વૈદ્ય કહે નિરધાર રે; તેણે કહ્યું તે કીજે સાર રે;
એમ ભાપે અંગ આચાર રે. બલિ૦ ૮

રાજ-પંથ ભાગે નહીં રે, ભાજે તે નાહના સેર;
એ પણ મનમાં ધારજો, એ એક ગાંઠો સો પેર રે;
શું ફેલી થાઓ છો લેર રે; જોમલીયે બિહું એક વેર રે;
તો ભાંજે પ્રાંતિ ઉકેર રે. બાલ૦ ૯

સ્નેહ પરંપરશ્યૂં મળે રે, સમાચારી શુદ્ધ;
 વિનયાદિક મુદ્રા વિધિ, તે બહુ વિધ પણ અવિરોધ રે;
 મુઝે તે જે હોયે મુદ્ધ રે;^૧ નવિ મુઝે તે પ્રતિબુદ્ધ રે;
 વલી મુજસ અલુદ્ધ અકુદ્ધ રે. બલિં ૧૦

ઢાલ છઠી

—(*)—

ગિરઆરે શુભુ તુમતણા—એ દેશી

વાહ વહંતા આવિયા, તુજ^૨ સમવસરણ જળ દીકું રે;
 તે બિહુંનો ઝઘડો ટલ્યો, તુજ દર્શન લાગ્યું મીકું રે;
 બલિહારી પ્રભુ તુમ તણી એ આંકણી. ૧

ત્યાદ્વાહ આગલ કરી, તુમે બિહુંને મેલ કરાવ્યો રે;
 અંતરંગ રંગે મલ્યા, હુર્જનનો ઢાવ ન ફાવ્યો રે બલિં ૨

પરધર-ભંજક ખલ ઘણા, તે ચિત્ત માંહિ ખાંચા ઘાલે રે;
 પણ તુમ સરિખા પ્રભુ જેહને, તેહરથું તેણે કાંઈ ન ચાલે રે. બલિં ૩

જિમ એ બિહુંની પ્રીતડી, તુમે કરી આપી ધિર ભાવે રે;
 તિમ મુજ અતુલવ મિત્તમું, કરી આપો મેલ સ્વભારે રે બલિં ૪

તુજ શાસન જાણ્યા પછી, તેહથું મુજ પ્રીત છે આશ રે;^૩
 પણ તે કહે મમતા તણે, તેણે નવિ આવે છે ખાશ રે. બલિં ૫

કાલ અનાદિ સંખંધિની,^૧ મમતા તે^૨ કેડ ન મૂકે રે;
 રીસાયે અનુભવ તદા, પશુ ચિત્તથી હિત^૩ નવિ ચૂકે રે. બલિ૦ ૬
 એહવા મિત્રશુ^૪ રૂસણુ, એ તો મુજ મન^૫ લાગે માહું રે;
 તિમ કીજે^૬ મમતા પરી, જિમ છાંડું ચિત્ત કરી કાહું રે. બલિ૦ ૭
 ચરણુ ધર્મ^૧ નૃપ તુમ વસે, તસ કન્યા સમતા રૂડી રે;
 અચિરામૃત તે^૨ મેલવો, જિમ મમતા બયે ઉડી રે. બલિ૦ ૮
 સાહિજે માની વીનતી, મિલ્યો અનુભવ મુજ અંતરંગે રે;
 ઓગળવ રંગ વધામણાં, હુઆ મુજસ મહોદય સંગે રે. બલિ૦ ૯

કેલસ

ઈમ સકલ^૭ ‘ સુખકર, હરિત ભયકર શાંતિ જિનવર^૮મે’સ્તન્યો,
 યુગ-ભુવન-સંયમ-માન વરષે, (૧૭૩૪) ચિત્ત હુષે^૯ વિનન્યો;
 શ્રી વિજયપ્રભસૂરિરાજરાજયે, સુકૃત કાજે નય કહી;
 શ્રી નયવિજય બુધ શિષ્ય^{૧૦} વાચક. જસવિજય જયસિરિ લહી૦ ૧

ધતિ શ્રી નિશ્ચય-વ્યવહાર ગણિત

શ્રી શાંતનાથ જિન-સ્તવન સંપૂર્ણ. ગાથા ૪૮ કાલ-૬

૧-સંખંધિની. ૨-તો. ૩-હેત. ૪-તેહવા મિત્રસુ. ૫-તે તો મુજને. ૬-મુજ. ૭-સયલ. ૮-જિણસર. ૯-સીસ.

નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી સીમંધરસ્વામી સ્તવન

*****

ઢાલ પહેલી

—(*)—

[રાગ—મારણી]

શ્રી સીમંધર સાહિબ આગે વીનતી દે, મનધરી નિર્મલ ભાવ;
કીજે દે કીજે દે, લીજે લાહો ભવ તણો દે. ૧

બહુ સુખ ખાણી તુજ વાણી પરિણમે દે, જેહ એક નય પક્ષ;
ભોલા દે ભોલા દે, તે પ્રાણી ભવ રહવડે દે ૨

મેં મતિ મોહિ એકજ નિશ્ચય નય આકર્ષો દે, કે એકજ વ્યવહાર;
ભૂલા દે ભૂલા દે, તુજ કર્ણાયે ઓલખ્યા દે. ૩

શિખિકા વાહક પુરૂષ તણી પરે તે કહ્યા દે, નિશ્ચય ને વ્યવહાર;
મિલિયા દે મિલિયા દે, ઉપગારી નવિ જૂજૂઆદે. ૪

બહુલા પશુ રતન કહ્યાં, જે એકલાં દે, માલા ન કહાય;
માલા દે માલા દે, એક સૂત્રે તે સાંકલ્યા દે ૫

તિમ એકાકી નય સબલા મિથ્યામતિ દે, મિલિયા સમકિતરૂપ;
કહીએ દે કહીએ દે, લહીએ સમ્મતિ સમ્મતિ દે. ૬

હોય પંખ વિણ પંખી, જિમ રથ વિણ હોય ચક્ર;
 ન ચલે રે ન ચલે રે, તિમ શાસન નય બિહું વિના રે. ૭
 શુદ્ધ અશુદ્ધ પણું પણુ સરખું છે ઝેડને^૧ રે, નિજ નિજ વિષે^૨ શુદ્ધ;
 જાણો રે જાણો રે, પર વિષે અવિશુદ્ધતા રે. ૮
 નિશ્ચય નય પરિણામપણાએ^૩ છે વડોરે, તેહવો નહીં વ્યવહાર;
 ભાષે રે ભાષે રે, કોઈક ઈમ તે નવિ ધટે રે. ૯
 જે કારણ નિશ્ચય નય કારણ અછે રે^૪ કારણ છે વ્યવહાર;
 સાચો રે સાચો રે, કારજ સાચો તે સહી રે. ૧૦
 નિશ્ચય નય મતિ શુર શિષ્યાદિક કો નહીં રે, કરે ન ભુંજે કોય^૫;
 તેહથી રે તેહથી રે, ઉનમારગ તે દેશના^૬ રે. ૧૧
 નય વ્યવહારે શુર શિષ્યાદિક સંભવે રે, સાચો તે ઉપદેશ;
 ભાખ્યો રે ભાખ્યો રે ભાખ્યે સૂત્ર વ્યવહાર મેં રે^૭. ૧૨

ઢાલ ખીજ

—(*)—

(રસીયાની દેશી)

કોઈક વિધિ જોતાં થકાં રે, છાંડે સવિ વ્યવહાર રે મન વસિયા;
 ન લહે-તુજ વચમે કહ્યું રે, દ્રવ્યાદિક અનુસાર રે શુણુ રસિયા. ૧
 પાઠ ગીત નૃત્યની^૮ કલા રે, જિમ હોય પ્રથમ અશુદ્ધ રે; મન
 પણુ અભ્યાસે તે ખરી રે, તિમ કિરિયા અવિરુદ્ધ રે શુણુ ૨

૧ બિહુંનેરે ૨ વિષયે પાઠા. ૩ પ્રમાણે ૪ તે વ્યવહાર છે રે,
 ૫ એક ૬ ઉપદેશ પાઠાં ૭ વ્યવહારનેરે ૮ નર્તન

મણિ શોધક શત ખારના રે, જિમ પુટ સકલ પ્રમાણ રે; મન૦
 સર્વ ક્રિયા તિમ યોગને રે , પંચવસ્તુ અહિનાણ રે. ગુણ૦ ૩

પ્રીતિ ભગતિ યોગે કરી રે, ઇચ્છાદિક વ્યવહાર રે; મન૦
 હીણો પણ શિવ હેતુ છે રે, બેહુને ગુરૂ આધાર રે. ગુણ૦ ૪

વિષ-ગરલ-અન્યોન્ય છે રે^૨, હેતુ-અમૃત જિમ પંચ રે; મન૦
 કિરિયા તિહાં વિષ-ગરલ કહી રે, ઇહ પરલોક પ્રપંચ રે. ગુણ૦ ૫

અન્યોન્ય^૩ હૃદય વિના રે, સંમૂર્ચિત પરિ હોય રે; મન૦
 હેતુ-ક્રિયા-વિધિ-રાગથી રે, ગુણ વિચરીને ભોય રે. ગુણ૦ ૬

અમૃત ક્રિયા માંહી બાણીએ રે, દોષ નહિ લવલેશ રે; મન૦
 ત્રિક ત્યજવાં દોષ સેવવાં રે, યોગબિંદુ ઉપદેશ રે. ગુણ૦ ૭

ક્રિયા ભગતે છેદીએ રે, અવિધિ દોષ અનુભંધ રે, મન૦
 તિણે તે શિવ કારણ કહે રે, ધર્મસંગ્રહણી પ્રભંધ રે. ગુણ૦ ૮

નિશ્ચય ફલ કેવલ લગે રે, નવિ ત્યજીએ વ્યવહાર રે; મન૦
 ચક્રી-લોગ^૪ પામ્યા વિના રે, જિમ નિજ લોજન સાર રે. ગુણ૦ ૯

પુણ્ય-અગનિ પાતક^૫ હહે રે, જ્ઞાન સહેજે આલખાય રે; મન૦
 પુણ્ય હેતુ વ્યવહાર છે રે, તિણે નિર્વાણ ઉપાય રે. ગુણ૦ ૧૦

ભવ્ય એક આવર્તમાં રે, કિરિયા વાદી સિદ્ધ રે;^૬ મન૦
 હોવે તિમ ધીને નહિ રે, “દશા ચૂર્ણી” પ્રસિદ્ધ રે.^૭ ગુણ૦ ૧૧

૧ યોગ્યરેને ૨ ગર અનુષ્ઠાન ૩ અનુષ્ઠાન ૪ ભોગ્ય ૫
 અગનિ પાતક ૬ સુસિદ્ધરે ૭ સુપ્રસિદ્ધરે.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : શ્રી સીમંધર જિન-સ્તવન ૨૦૬

ધ્રમ જાણીને મન ધરે રે, તુજ શાસનનો રાગ રે; મન
નિશ્ચય પરિણિત મુનિ રહે રે, બ્યવહારે વડ લાગે રે. ગુણ ૦ ૧૨

ઢાલ ત્રીજી

— (*) —

(અભિનંદન જિન ! દરિશન તરસીયે-દેશી)

સમકિત પક્ષજ કોઈક^૧ આદરે, કિયામંદ આણુજાણુ;
શ્રેણિક પ્રમુખ ચરિત્ર આગલ કરે, નવિ માને ગુરુ-આણુ;
અંતરજામીરે ! તું જાણે સવે. એ આંકણી ૦ ૧
કહે તે શ્રેણિક નવિ નાણી હુઓ, નવિ ચારિત્રપ્રધાન;
સમકિત ગુણથી રે જિન-પદ પામસે, તેહિજ સિદ્ધિ નિદાન અંતર ૦ ૨
નવિ તે જાણે રે કિરિયા ખપ વિના, સમકિત ગુણ પણ તાસ;
નરક તાણી ગતિ નવિ છેદી શકે, એ આવશ્યકે લાખ. ૩
ઉજવલ તાણે રે વાણે મેલડે, સોહે પટ ન વિશાલ;
તિમ નવિ સોહે રે સંમકિત અવિરતિ, જોલે ઉપદેશમાલ અંતર ૦ ૪
વિરતિ વિધન પણ સમકિત ગુણ વર્યો, છેદે પલિય પહુત;
આણુંઢાલિકે મત ધરતાઃ કહ્યો,^૨ સમકિત સાથે રે સૂત. અંતર ૦ ૫
શ્રેણિક સરિખારે અવિરતિ થોડલા, જેહ નિકાચિત કર્મ;
તાણી આણે રે સમકિત વિરતિને, એ જિન-શાસન-મર્મ, અંતર ૦ ૬
બ્રહ્મ પ્રતિજ્ઞા રે વિણુ લવ સખતમા, બ્રહ્મ પ્રતી નહિ આપ;
આણુકીધા પણ લાગે અવિરતે, સહજે સઘલાં રે પાપ. અંતર ૦ ૭
એહડું જાણી રે મત આદર કરો,^૩ જતને સમકિતવંત;
પંડિત પ્રીછે રે થોડે જિમ લણે,^૪ નાવે રે જોલ અનંત. અંતર ૦ ૮

૧ પક્ષ કોઈકજ ૨ કહે ૩ કરે ૪ મુણે.

આંધા આગલ^૧ ફરપણુ ઢાખવો, બહિરા આગલ ગીત;
મૂરખ આગલ^૨ પરમારથ કથા, ત્રિણેં એક જ રીત. અંતર૦ ૬
એવું બાણી રે હું તુજ વીનવું, કિસ્મિ સમકિત ભેડી;^૩
દીજે કીજે રે કરણા અતિ ઘણી, મોહ મુલત મદ મોડી.^૪ અંતર૦ ૧૦

ઢાલ ચોથી

—(*)—

એણી પરે મેં પ્રભુ વિનંયો, સીમંધર ભગવંતો રે;
બાણું હું ધ્યાને પ્રગટ હુંતો, કેવલ-કમલાનો કંતો રે.
જ્યો જ્યો જગશુર જગ ધણી. ૧

તું પ્રભુ હું તુજ સેવકો, એ વ્યવહાર વિવેકો રે;
નિશ્ચય નય નહિ આંતરો, શુદ્ધાતમ ગુણ એકો રે. જ્યો૦ ૨
જિમ જલ સકલ નદી તણો, જલનિધિ જલ હોય ભેલો રે;
બ્રહ્મ અખંડ સખંડનો, તિમ ધ્યાને એક મેલો રે. જ્યો૦ ૩

જિણેં આરાધન તુજ કર્યું,^૫ તસ સાધન કુણ લેખે રે;
ફર દેશાંતર કુણ^૬ ભમે, જે સુરમણિ ધર દેખે રે. જ્યો૦ ૪

અગમ અગોચર નય કથા, પાર કુણે નવિ લાહીએ રે;
તેણે તુજ શાસન ઈમ કહ્યું, બહુ શ્રુત-વચણુડે રહીએ રે. જ્યો૦ ૫

તું મુજ એક હૃદયે વસ્યો, તુંહીજ પર ઉપગારી રે;
ભરત ભવિક હિત અવસરે, મુજ મત મેલો વિસારી રે. જ્યો૦ ૬

૧ આગરે ૨ આગરે ૩ ભેડ ૪ મોડ ૫ કિઈ ૬ કિમ

કેલશ

—(*)—

ધંમ વિમલકેવલજ્ઞાનદિનકર, સકલગુણુચણુચરૈ;
અકલંક અકલ નિરીહ નિર્મમ, વીનંથો સીમંધરૈ;
શ્રી વિજયપ્રભ સૂરિરાજ રાજે,^૧ વિકટ સંકટ લયહરૈ;
શ્રી નયવિજય બુધ શિષ્ય^૨ વાચક, જસવિજય જય જય કરો. ૧

ધતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ત્રિરચિત

નિશ્ચય-બ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી સીમંધર

જિન-સ્તવન સંપૂર્ણ.

શ્રી સીમંધરસ્વામિની વિનતિરૂપ

નચરહસ્ય ગર્ભિત

ધ્રુવાસો ગાથાનું સ્તવન

શુદ્ધ દેશનાનું સ્વરૂપ

—(*)—

ઢાલ પહેલી

એક દિન દાસી દોડતી—એ દેશી

સ્વામિ સીમંધરા ! વીનતી, સાંભલો માહરી દેવ ! રે;

તાહરી આણુ હું શિર ધરું, આદરું તાહરી સેવ રે.

સ્વામિ સીમંધરા ! વીનતી—એ ટેક ૧

કુશુરની વાસના પાસમાં, હરિણ પરિ જે પડ્યા લોક રે,

તેહને શરણુ તુજ વિણુ નહીં, ટળવળે બાપડા ફેક રે. સ્વામિ ૨

જ્ઞાનદર્શનચરણુ ગુણુ વિના, જે કરાવે કુલાચાર રે,

ભૂંટિયા તેણે જગિ દેખતાં, કિહાં કરે લોક પોકાર રે ? સ્વામિ ૩

જેહ નવિ ભવ તર્યા નિરગુણી, તારશે કેણી પરિ તેહ રે ?

ધમિ અબલણ્યા પડે કંડમાં, પાપખંધે રહ્યા જેહ રે. સ્વામિ ૪

હામંકુભાદિક અધિકનું, ધર્મતુ કો નવિ મૂલ રે;

દોકડે કુશુર તે હાખવે, શું થયું એહ જગ સૂલ રે ? સ્વામિ ૫

અર્થની દેશના જે દીએ, ઓલવે ધર્મના અંધ રે;

પરમપદનો પ્રગટ ચોર તે, તેહથી કિમ વહે પંથ રે ? સ્વામિ ૬

વિષયરસમાં ગૃહી માચિયા, નાચિયા કુશુરમહપુર રે;
 ધૂમધામે ધમાધમ ચઢી, જ્ઞાનમારગ રહ્યો ફર રે. સ્વામિં ૭
 કલહકારી કઠાગ્રહ ભર્યા, થાપતા આપણા બોલ રે;
 જિનવચન અન્યથા હાખવે, આજ તો વાજતે ઢોલ રે. સ્વામિં ૮
 કેઈ નિજદોષને ગોપવા, રોપવા કેઈ મતકંઠ રે;
 ધર્મની દેશના પાલટે, સત્ય ભાસે નહીં મંઠ રે. સ્વામિં ૯
 બહુમુખે બોલ એમ સાંભલી, નવિ ધરે લોક વિશ્વાસ રે;
 ડુંઢેતા ધર્મને તે યથા, બ્રમર જિમ કમલની વાસ રે. સ્વામિં ૧૦

આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણ

—(*)—

ઠાળ બીજી

રાગ ગોડી—ભોલીડા હંસા રે। વિષય ન રાચીએ—એ દેશી
 એમ ડુંઢેતાં રે ધર્મ સોહામણો, મિલિઓ સદ્ગુરુ એક;
 તેણે સાચો રે મારગ હાખ્યો, x આણી હૃદય વિવેક.
 શ્રી સીમંધર સાહિબ ! સાંભલો. એ આંકણી. ૧૧
 પરધર જોતાં રે ધર્મ તુમે કરો, નિજધર ન લહો રે ધર્મ;
 જિમ નવિ જાણે રે મૃગ કસ્તૂરીઓ, મૃગમહપરિભલમર્મ. શ્રીં ૧૨
 જિમ તે ભૂલો રે મૃગ દિશિ દિશિ કરે, લેવા મૃગમહગંધ;
 તિમ જગ ડુંઢે રે બાહિરધર્મને, મિથ્યાદૃષ્ટી રે અર્થ. શ્રીં ૧૩
 ભતિઅર્ધનો રે દોષ ન આકરો, જે નવિ દેખે રે અર્થ;
 મિથ્યાદૃષ્ટી રે તેહથી આકરો, માને અર્થ અનર્થ. શ્રીં ૧૪

x દાખિયો.

આપપ્રશંસે રે પરગુણ આલવે, ન ધરે ગુણનો રે દેશ;
 તે જિનવાણી રે નવિ શ્રમણે સૂણે, દિગ્ધે મિથ્યા ઉપદેશ. શ્રી૦ ૧૫
 જ્ઞાનપ્રકાશે રે મોહતિમિર હરે, જેહને સદ્ગુણ સૂર;
 તે નિજ કેમે રે સત્તા ધર્મની, ચિદાનંદભરપૂર. શ્રી૦ ૧૬
 જિમ નિરમલતા રે રતનસ્ફટિકતાણી, તિમ એ જીવ સ્વભાવ;
 તે જિન વીરે રે ધર્મ પ્રકાશીઓ, પ્રણલકષાય-અભાવ. શ્રી૦ ૧૭
 જિમ તે રાતે રે કૂલે રાતડું, શ્યામકુલથી રે શ્યામ;
 પાપ પુણ્યથી રે તિમ જગિ જીવને, રાગદ્વેષ-પરિણામ. શ્રી૦ ૧૮
 ધર્મ ન કહિએ રે નિશ્ચે તેહને, જેહ વિભાવ વડબ્યાધિ;
 પહેલે અંગે રે એણીપરે ભાષિયું, કરમે હોએ ઉપાધિ. શ્રી૦ ૧૯
 જે જે અંશે રે નિરૂપાધિકપણું, તે તે જાણો રે ધર્મ;
 સમ્યગ્દષ્ટી રે ગુણકાણાથકી, જાવ લહે શિવશર્મ. શ્રી૦ ૨૦
 એમ જાણીને રે જ્ઞાનદશા ભણ, રહીએ આપ સ્વરૂપ;
 પરપરિણુતિથી રે ધર્મ ન છાંડિએ, નવિ પડિએ ભવકૂપ. શ્રી૦ ૨૧

આત્મ તત્ત્વ વિચાર

—(૧)—

હાલ ત્રીજી

હવે રાણી પદ્માવતી જીવ રાશી ખમાવે—એ દેશી
 જિહાં લગે આતમદ્રવ્યનું, લક્ષણ નવિ જાણ્યું;
 તિહાં લગે ગુણકાણું ભણું, કેમ આવે તાણ્યું ? ૨૨
 આતમતત્ત્વ વિચારીએ એ આંકણી.

યતઃ આત્મૈવ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રાણ્યથવા યતેઃ ।

યસ્યદાત્મક યૈવ શરીરમધિતિષ્ઠતિ ॥

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સવાસો ગાથાનું સ્તવન [૨૧૫

આતમઅજ્ઞાને કરી, જે ભવદુઃખ લહીએ;
 'આતમજ્ઞાને તે ટલે, એમ મનિ સદ્દિએ. આતમ૦ ૨૩
 જ્ઞાનદશા જે આકરી, તેહ ચરણ વિચારો;
 નિર્વિકલ્પ ઉપયોગમાં, નહીં કર્મનો ચારો આતમ૦ ૨૪
 'ભગવદ્વિગે ભાષિઓ, સામાયિક અર્થ;
 સામાયિક પણ આતમા, ધરો સૂધો અર્થ. આતમ૦ ૨૫
 લોકસારઅધ્યયનમાં, સમકિત ઝુનિભાવે,
 ઝુનિભાવે સમકિત કહ્યું, નિજ શુદ્ધસ્વભાવે. આતમ૦ ૨૬
 કષ્ટ કરો સંજમ ધરો, ગાલો નિજ દેહ;
 જ્ઞાનદશા વિષ્ણુ જીવને, નહીં દુઃખનો છેહ. આતમ૦ ૨૭
 બાહિર-ચતના બાપડા, કરતાં દૂહવાએ;
 અંતર-ચતના જ્ઞાનગી, નવિ તેણે થાએ. આતમ૦ ૨૮
 રાગદ્વેષ મલ ગાલવા, ઉપશમ જલ ઝીલો;
 આતમપરિણુતિ આઢરી, પરપરિણુતિ પીલો. આતમ૦ ૨૯

આત્માનામાત્મના વેત્તિ મોહત્યાગાદ્ય આત્મનિ ।

તલ્લેષ તસ્ય ચારિત્રં તદ્જ્ઞાનં તત્ત્વ દર્શનમ્ ॥

૧ સરખાવો :—આત્મજ્ઞાનમયં દુઃખમાત્મજ્ઞાનેન દ્રવ્યતે ।

તપસાપ્યાત્મવિજ્ઞાનદીનૈચ્છેતુ ન શક્યતે ॥

—શ્રી યોગશાસ્ત્ર ચતુર્થપ્રકાશ.

૨ સરખાવો :—આયા સામાહ્ય, આયા સામાહ્યસ્ત અદ્યુ.

—શ્રી ભગવતી સૂત્ર.

૩ જં સમ્મંતિ પાસદ્વા તં મોર્ણંતિ પાસદ્વા,

જં મોર્ણંતિ પાસદ્વા તં સમ્મંતિ પાસદ્વા ।

—શ્રી આચારાગ સૂત્ર. (લોકસાર અધ્યયન)

૪ અજ્ઞાનં જલુ કણ્ટ, ક્રોધાદિભ્યોઽપિ સર્વપાપેભ્યઃ ।

અર્થં દ્વિતમદ્વિતં ષા ન વેત્તિ યેનાશ્રુતો જીવઃ ॥

હું એહનો એ માહરો, એ હું એણી છુદ્દી;
 ચેતન જડતા અનુભવે, ન વિસામે શુદ્ધી. આતમં ૩૦
 બાહિરદેષી દેખતાં, બાહિર મન ધાવે;^x
 અંતરદેષી દેખતાં, અક્ષયપદ પાવે. આતમં ૩૧
 ચરણ હોએ લલ્લજાદિકે, નવિ મનને ભંગે;
 ત્રીજે અધ્યયને કહ્યું, એમ પહેલે અંગે. આતમં ૩૨
 અધ્યાતમ વિષુ જે ક્રિયા, તે તનુમલ 'તોલે;
 મમકારાદિક યોગથી, ઇમ જ્ઞાની બોલે. આતમં ૩૩
 હું કર્તા પરભાવનો, એમ જિમ જિમ બાણે;
 તિમ તિમ અજ્ઞાની⁺ પડે, નિજકર્મને ઘાણે. આતમં ૩૪
 પુદ્ગલકર્માદિક તણો, કર્તા વ્યવહારે;
 કર્તા ચેતન કર્મનો, નિશ્ચય સુવિચારે. આતમં ૩૫
 કર્તા શુદ્ધસ્વભાવનો, નય શુદ્ધે⁺ કહીએ;
 કર્તા પરપરિણામનો, બેઉ કિન્ધિયા ગ્રહીએ. આતમં ૩૬

શુદ્ધ નય વિચાર

—(*)—

ઢાલ ચોથી

વીરમતી પ્રીતિ કારણી—એ દેશી.

શિષ્ય કહે જો પરભાવનો, અકર્તા કહો પ્રાણી;
 ઢાન-હરણાદિક કિમ ઘટે ?, કહે સદ્ગુરુ વાણી. ૩૭
 શુદ્ધનય અર્થ મનિ ધારીએ—એ આકાણી.

^x ધ્યાવે. + અજ્ઞાને.

૧ સરખાવો :—આશયભેદા હોતે સર્વેડપિ દિ તત્ત્વતોડવગંતવ્યાઃ ।

માવોડવમનેન વિના, ચેષ્ટા દ્રવ્યક્રિયા સુચ્છા ॥

—તૃતીય યોડશક.

ધર્મ નવિ દિગ્ધે નવિ સુખ દિગ્ધે, પર જતુને દેતો;
 આપ સત્તા રહે આપમાં, એમ હૃદયમાં ચેતો. શુદ્ધ૦ ૩૮
 ભોગવશે જે પુદ્ગલ ગ્રહા, નવિ ભવના તેહ;
 તેહથી ભવ છે જૂજૂઓ, વલી જૂજૂઓ દેહ શુદ્ધ૦ ૩૯
 ભક્તપાનાદિ પુદ્ગલ પ્રતે, ન દિગ્ધે છતિ વિના પોતે;
 દાનહરણાદિ પર જતુને, એમ નવિ ઘટે ભેતો. શુદ્ધ૦ ૪૦
 દાનહરણાદિક અવસરે, શુભ અશુભ સંકલ્પે;
 દિગ્ધે હરે તૂં નિજ રૂપને, મુખે અન્યાથા જલ્પે. શુદ્ધ૦ ૪૧
 અન્યાથા વચન અભિમાનથી, ફરી કર્મ તૂં બાંધે;
 રાચકલાવ જે એકલો, ગ્રહે તે સુખ સાધે શુદ્ધ૦ ૪૨
 શુભ અશુભ વસ્તુ સંકલ્પથી, ધરે જે નટમાયા;
 તે ટલે સહજ સુખ અનુભવે, પ્રભુ આતમરાયા. શુદ્ધ૦ ૪૩
 પર તાણી આશ વિષવેલડી, ફલે કર્મ બહુભાતિ;
 જ્ઞાનઢહને કરી તે દહે, હોએ એક જે ભાતિ. શુદ્ધ૦ ૪૪
 રાગદોષે રહિત એક જે, કયા શુદ્ધ તે પાલે;
 પ્રથમ અંગે એમ ભાષિયું, નિજ શક્તિ અજૂઆલે. શુદ્ધ૦ ૪૫
 એકતાજ્ઞાન નિશ્ચયકયા, સુચુર તેહને ભાખે;
 જેહ અવિકલ્પ ઉપયોગમાં, નિજ પ્રાણને રાખે. શુદ્ધ૦ ૪૬
 જેહ રાખે પર પ્રાણીને, કયા તાસ વ્યવહારે;
 નિજ કયા વિષુ કહો પર કયા, હોએ કવલ પ્રકારે? શુદ્ધ૦ ૪૭

૧ સરખાવો :- અદ્યાઽનેળં ચત્તં, અપ્પણય નાણદંસણચરિત્તં ।

તદ્યા તસ્સ પરેસુ, અણુકંપા નત્થિ જીવેસુ ॥

—શ્રી ઉપદેશભાષા પ્રકરણ ગાથા ૪૩૪.

લોક વિષુ જિમ નગરમેહની, જિમ છવ વિષુ કાયા;
 ફાક તિમ જ્ઞાન વિષુ પરદયા, જિમી નટવણી માયા. મુદ્દ૦ ૪૮
 સર્વઆચારમય પ્રવચને, લણ્યો અનુસવયોગ;
 તેહથી મુનિવમે મોહને, વણી અરતિ-રતિ-શોગ મુદ્દ૦ ૪૯
 સૂત્ર અક્ષર પરાવર્તના, સૂત્ર શેટલી દાખી;
 વાચન રચ અનુસવ ચાખીએ, જિહું એક છે શાખી. મુદ્દ૦ ૫૦
 આત્મમરમ અનુસવ લાગે, તાગે પરવણી માયા;
 એક છે તાર જિતવચનનો, વળી એક શિવછાયા. મુદ્દ૦ ૫૧

વ્યવહારમિદ્ધિ

—(૨)—

દાસ પાંચમી

રાગ-હેદામે પ્રભુ ચિત્તધરીને અવધાને મુજ વાત—એ દેગી
 એમ નિશ્ચય નય ત્રાંસલીલ, મોઢે એક અનલ
 ‘આદરશું અમે જ્ઞાનનેલ, કું કીલે પચ્ચખાલ?’ પર
 સોલાગી જિન! શ્રીમંધર! મુણે વાત. એ આંકણી.
 કિરિયા ઉત્થાખી કરીલ, છાંડી તેણે દાજ;
 નવિ જાણે તે ઉપણેલ, કારણ વિષુ નવિ કાજ. સોલાગી જિન! પ૩
 નિશ્ચયનયઃ અવલંબતાંલ, નવિ જાણે તમ મર્મ;
 છોડે જે વ્યવહારનેલ, લોપે^૧ તે જિન ધર્મ. સોલાગી જિન! ૫૪

+ તેહ. x નિશ્ચયને.

૧ નિચ્છયમમલંબતા, નિચ્છયમો નિચ્છયં ત્રયાણંતા ।

જાણંતિ ચરણકરણં, બાહિરકરણાન્નસા કેરૂ ॥

—શ્રીમતી એવનિયુક્તિ.

નિશ્ચયદષ્ટિ હૃદય ધરીલ, પાલે જે વ્યવહાર;
 પુણ્યવંત તે પામશેલ, ભવ સમુદ્રનો પાર. સોભાગી જિન! ૫૫
 તુરંગ ચડી જિમ પામિએલ, વેગે પુરનો પંથ;
 માર્ગ તિમ શિવનો લહેલ, વ્યવહારે નિર્ઘંથ સોભાગી જિન! ૫૬
 મહેલ ચઢતાં જિમ નહીંલ, તેહ તુરંગનું કાજ;
 સફલ નહીં નિશ્ચય લહેલ, તેમ તનુકિરિયા સાજ. સોભાગી જિન! ૫૭
 નિશ્ચય નવિ પામી શકેલ, પાલે નવિ વ્યવહાર;
 પુણ્યરહિત જે એહવાલ, તેહનેનકવણ આધાર. સોભાગી જિન! ૫૮
 હેમ પરીક્ષા જિમ હુએલ, સહત હુતાશન-તાપ;
 જ્ઞાનકશા તિમ પરખીએલ, જિહાં બહુ કિરિયાવ્યાપ. સો. જિન! ૫૯
 આલંબન વિણ જિમ પડેલ, પામી વિષમી વાટ;
 મુગ્ધ પડે ભવકૂપમાંલ, તિમ વિણ કિરિયાઘાટ સોભાગી જિન! ૬૦
 ચરિત ભણી બહુલોકમાંલ, ભરતાદિકનાં જેહ;
 લોપે શુભ વ્યવહારનેલ, બોધિ હણે નિજ તેહ. સોભાગી જિન! ૬૧
 બહુ દલ દીસે ભવનાંલ, વ્યવહારે શિવયોગ;
 છોડી તાકે પાધરાંલ, છોડી પંથ અયોગ. સોભાગી જિન! ૬૨
 આવશ્યકમાંહિ ભાખિએલ, એહિજ અર્થ વિચાર;
 ફલસંશય પણ નાણુતાંલ, નાણીજે સંસાર.^૧ સોભાગી જિન! ૬૩

+ તેહનો.

૧ સરખાવો :—સંસયં પરિઆણઞો સંસારે પરિન્નાપ મવતિ ।
 સંસયં અપરિઆણઞો સંસારે અપરિન્નાપ મવતિ ॥

—ત્રી આચાર્ય સૂત્ર.

વ્યવહારસિદ્ધિ-(ચાલુ)

—(*)—

ઢાલ છઠ્ઠી

શાસન તાઢરું અતિ ભલું,—મુનિમનસરોવરે હંસલો અથવા
ઋષભનો વંશ. રચણાચર—એ દેશી.

અવર ઇરથો નથ સાંભલી, એક ગ્રહે વ્યવહારો રે;
મર્મ દિવિધ તસં નવિ લહે, શુદ્ધ અશુદ્ધ વિચારો રે. ૧૪
તુજ વિષ્ણુ ગતિ નહીં જંતુને, તૂં જગજંતુનો દીવો રે;
છવીએ તુજ અવલંબને, તૂં સાહિબ ચિરંજીવો રે.

તુજ વિષ્ણુ ગતિ નહીં જંતુને—આંકણી. ૬૫

જેહુ ન આગમ વારીઓ, દીસે અશક આચારો રે;
તેહિજ બુધ બહુમાનીઓ, શુદ્ધ કહ્યો વ્યવહારો રે. તુજ ૦ ૬૬
જેહુમાં નિજમતિ કટપના, જેહુથી નંવિ ભવ પારો રે;
અધપરંપરા ખાંધિઓ, તેહ અશુદ્ધ આચારો રે તુજ ૦ ૬૭
શિથિલવિહારીએ આચર્યાં, આલંબન જે કૂડાં રે;
નિયતવાસાદિક સાધુને, તે નવિ જાણીએ રૂડાં રે. તુજ ૦ ૬૮
આજ નવિઃ ચરણ છે આકરું, સંહનનાદિકદોષે રે;
એમ નિજ અવશુષ્ણ એલવી, કુમતિ કઠાગ્રહ પોષે રે. તુજ ૦ ૬૯
ઉત્તર શુભમાંહિ હીણડા, ગુરુ કાલાદિક પાષે રે;
મૂલશુષ્ણે નહીન હીણડા, એમ પંચાશક લાષે રે. તુજ ૦ ૭૦

૧ જેહુને આગમ ન વારિઓ. x અજ ન + નવિ

પરિશ્રદ્ધ ગ્રહ-વશ લિંગિયા, લેધ કુમતિરજ માથે રે;
 નિજશુભ પર અવશુભ લવે, ઇન્દ્રિયવૃષભ ન નાથે રે. તુજ૦ ૭૧
 નાણરહિત હિત પરિહરિ, નિજ દંસણશુભ લંભેરે;
 મુનિજનના શુભ સાંભલી, તેહ અનારજ રુસેરે. તુજ૦ ૭૨
 અણુસમ દોષ જે પરતણા, મેરુસમાન તે યોલે રે;
 જેહશું પાપની યોહી, તેહશું હિયહું યોલે રે. તુજ૦ ૭૩
 સૂત્ર વિરુદ્ધ જે આચરે, થાપે અવિધિના ચાલા રે;
 તે અતિનિશ્ચિત મિથ્યામતિ, યોલે ઉપદેશમાલા રે. તુજ૦ ૭૪
 પામરજન પણ નવિ કહે, સહસા જૂઠં સચકોરે;
 જૂઠં કહે મુનિવેષ જે, તે પરમારથ ચૂકોરે.^૧ તુજ૦ ૭૫
 નિર્દયહૃદય છકાયમાં, જે મુનિવેષે પ્રવર્તે રે;
 શુદ્ધિ-યતિ-ધર્મથી બાહિરા, તે નિર્ધન્યગતિ વર્તેરે. તુજ૦ ૭૬
 સાધુભગતિ જિનપૂજના, દાનાદિક શુભ કર્મો રે.
 શ્રાવકજન કહ્યો અતિ ભલો, નહિ મુનિવેષ અધર્મો રે. તુજ૦ ૭૭
 કેવલ લિંગધારી તણા, જે અવકાર અશુદ્ધો રે;
 આદરીએ નવિ સર્વથા, નાણી ધર્મવિરુદ્ધો રે. તુજ૦ ૭૮

મોક્ષ-ભવમાર્ગ

—(*)—

હાલ સાતમી

(આગે પૂરવ વાર નવાણું એ-દેશી)

મુનિવેષ શકે નવિ છંડી, ચરણકરણશુભ હીણાણ;
 પણ મારગ માંહિ દાખ્યા, મુનિશુભપદે લીણાણ. ૧.

૧ મૂકોરે

મૃધાવાદ ભવકારણ જાણી, મારગ શુદ્ધ પ્રરૂપેલ;
 વંદે નવિ વંદાવે મુનીને, આપ થઈ નિજરૂપેલ. ૭૯
 મુનિશુણરાગે પૂરા ચૂરા, જે જે જયણા પાઘેલ;
 તે તેહથી શુભભાવ લહીને, કર્મ આપણાં ટાલેલ. ૮૦
 આપ હીનતા જે મુનિ^x ભાષે, માન સાંકડે લોકેલ;
 એ હૃદયે મત એહનું દાખ્યું, જે નવિ ફૂલે ફેકેલ. ૮૧
 પ્રથમ સાધુ ખીજે વરશ્રાવક, ત્રીજે સંવેગપાખીલ;
 એ ત્રણે શિવ-મારગ કહીએ, જિહાં છે પ્રવચન સાખીલ. ૮૨
 શેષ ત્રણ ભવ-મારગ કહીએ, કુમતિકદાગ્રહ ભરિયાલ;
 ગૃહિ-ચતિલિંગ-કુલિંગે લખીએ, સકલદોષના દરિયાલ.^૨ ૮૩
 જે વ્યવહાર મુગતિમારગમાં, શુભુક્ષણને લેખેલ;
 અનુક્રમે શુભશ્રેણિનું ચઢવું, તેહિજ જિનવર દેખેલ.
 જે પણ દ્રવ્યક્રિયા પ્રતિપાલે, તે પણ સંમુખભાવેલ;
 શુકલખીજની ચંદ્રકલા જિમ, પૂર્ણભાવમાં આવેલ. ૮૪

x મુખ

૧ સરખાવો :—આયરતરસંમાર્ગ સુદુર્કર માણસંકલે લોપ ।

સંવિગ્ગપક્ષિચત્તં ઓસન્નેજં કુલં કાલં ॥

ઉપદેશભાષા ગાથા ૫૨૪

૨ સાવજ્જજોગપરિવજ્જજાણ સલ્લોસમો અ જ્ઞધમ્મો ।

લીઓ સાવયધમ્મો, તથ્યો સંવિગ્ગપક્ષો ચ ॥

સેસા મિચ્છાદિટ્ઠી, ગિહિલિંગકુલિંગવલ્લિંગેહિ ।

જહ તિપિણ થ મોક્ષપદ્ધા સંસારપદ્ધા તદ્ધા તિપિણ ॥

શ્રી ઉપદેશભાષા પ્રકરણ ગાથા ૫૧૯-૫૨૦

* સેહિનું

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સવાસો ગાથાનું સ્તવન [૨૨૩

તે કારણ લક્ષ્મીદિક્ષી પણ, શીલ ધરે જે પ્રાણીજી;
 મન્ય તેહ કૃતપુણ્ય કૃતારથ, મહાનિશીથે વાણીજી^૨
 એ વ્યવહારને મન ધારે, નિશ્ચયનયમત હાખ્યુંજી;
 પ્રથમ અંગમાં વિતિગિત્રછાએ, ભાવચરણ નવિ ભાખ્યુંજી. ૮૩

દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ

—(*)—

ઢાલ આઠમી

ચોપાઈની દેશી

અખર એક ભાષે 'આચાર, કયા માત્ર શુદ્ધજ વ્યવહાર;
 જે જોલે તેહજ ઉત્પાદે, 'શુદ્ધ કરે હું' મુખ ઈમ જપે. ૮૪
 જિનપૂજાદિક શુભવ્યાપાર, તે માને આરંભ અપાર;
 નવિ જાણે ઉતરતાં નઈ, મુનિને જીવદયા કિહાં ગઈ? ૮૫
 જે ઉતરતાં મુનિને નહી, વિધિજોગે નવિ હિંસા વહી;
 તે વિધિજોગે જિન-પૂજના, શિવ કારણ મત^૧ ભૂલો જના. ૮૬
 વિષયારંભતણો જિહાં ત્યાગ, તેહથી લહિએ ભવજલ-તાગ;
 જિનપૂજમાં શુભભાવથી, વિષયારંભ તણો ભય નથી. ૮૭
 સામાયિકપ્રમુખે શુભભાવ, યદ્યપિ લહિએ ભવજલ નાવ;
 તે પણ જિનપૂજાએ* સાર, જિનનો વિનય કહ્યો ઉપચાર. ૮૮

૧ ધષ્ટ્તે જં સે પુરિસે કયથે મહાણુમાથે જે જં લૌગ-
 લક્ષણપિ સીલં પાલેહ્ ||

—શ્રી મહાનિશીથ સૂત્ર

x મમ. * પૂજના,

આરંભાદિક શંકા ધરી, જો જિનરાજ ભક્તિ પરિહરી,
 દાન માન વંદન આદેશ, તો તુજ સખલો પડયો કિલેશ. ૮૬
 સ્વરૂપથી દીસે સાવધ, અનુભવે પૂજા નિરવધ;
 જે કારણ જિનશુભ બહુમાન, જે * અવસર વરતે શુભધ્યાન ૯૦
 જિનવર પૂજા દેખી કરે, ભવિષ્ય ભાવે ભવજલ તરે;
 છકાયના રક્ષક હોય વલી, એહ ભાવ જાણે કેવલી. ૯૧
 જલ તરતાં જલ ઉપર યથા, મુનિને દયા ન હોએ વૃથા;
 પુષ્પાદિક ઉપર તિમ જાણ, પુષ્પાદિક પૂજાને ઠાણ ૯૨
 તો મુનિને નહીં કિમ પૂજના, એમ તું શું ચિતે શુભમના ?
 રાગીને ઔષધ સમ એહ, નીરાગી છે મુનિવર દેહ. ૯૩

દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ (ચાલુ)

—(*)—

હાલ-નવમી

પ્રથમ ગોવાલતણે ભવેજ-એ દેશી

ભાવસ્તવ મુનિને ભલોજ, બિહું લેદે ગૃહી ધાર;
 ત્રીજે અધ્યયને કહોજ, મહાનિશીથ મઝાર. ૯૪
 સુણો જિન ! તુઝ વિણ કવણુ આધાર ? એ આંકણી
 વલી તિહાં ફલ દાખિયુંજ, દ્રવ્યસ્તવનુંરે સાર;
 સ્વર્ગ ખારમું ગેહિનેજ, એમ દાનાદિક ચાર. સુણો ૯૫
 છકું અંગે દ્રૌપદીજ, જિનપ્રતિમા પૂજેઈ;
 સૂર્યાભ પડે ભાવથીજ, એમ જિન વીર કહેઈ. સુણો ૯૬

૩-તત્ત્વગોષીત સ્તવન વિભાગ : સવાસો ગાથાનું સ્તવન [૨૨૫]

નારદ આગ્યે નવિ થઈજી, ઉભી તેહ સુભણ;
 તે કારણે તે શ્રાવિકાજી, લાપે આલ અભણ. સુષો. ૯૭
 જિન પ્રતિમા આગલ કહ્યોજી, શકેસ્તવ તેણિ નારિ;
 જાણે કુણ વિણ શ્રાવિકાજી, એહવિધ હૃદય-વિચારિ. સુષો. ૯૮
 પૂજે જિનપ્રતિમા પ્રતેજી, સૂરિયાલ સુરરાય;
 વાંચી પુસ્તક રતનનાંજી, લેઈ ધરમ વ્યવસાય. સુષો. ૯૯
 રાયપસેણી સૂત્રમાંજી, મહોટો એહ પ્રબંધ;
 એહ વચન અણુમાનતાંજી, કરે કરમનો બંધ. સુષો. ૧૦૦
 વિજયદેવ વક્તવ્યતાજી, જીવાભિગમે રે એમ;
 જો થિતિ છે એ સુરતાણીજી, તો જિનશુભ્યુતિ કેમ? સુષો. ૧૦૧
 સિદ્ધારથરાયે કર્યાજી, યાગ અનેક પ્રકાર;
 કલ્પસૂત્રે ઇમ લાધિયુંજી, તે જિનપૂજા સાર. સુષો. ૧૦૨
 શ્રમણોપાસક તે કહ્યોજી, પહિલા અંગ મોઝાર;
 યાગ અનેશ નવિ કરેજી, તે જાણો નિરધાર સુષો. ૧૦૩
 ઇમ અનેક સૂત્રે લખ્યુંજી, જિનપૂજા ગૃહિ-કૃત્ય;
 જે નવિ માને તે સહીજી, કરસ્યે બહુભવ નૃત્ય. સુષો. ૧૦૪

શ્રી જિનપૂજામાં નિર્જર

—(*)—

ઢાલ દશમી

જં સુરસંધા સા સુરસંધા, અથવા એણે પુર કંબલ

કેઈ ન લેસી-એ દેશી.

અવર કહે પૂજાદિકઠામે, પુણ્યબંધ છે શુભ પરિણામે;

ધર્મ ઇહાં કેઈ નવિ લેસે, જિમ વ્રતપરિણામે ચિત્ત હીસે. ૧૦૫

નિશ્ચયધર્મ ન તેણે જાણ્યો, જે શૈલેશી અંતે વખાણ્યો;
 ધર્મ અધર્મ તણો ક્ષયકારી, શિવમુખ દે જે ભવજલતારી. ૧૦૬
 તસ સાધન તું જે જે દેખે, નિજ નિજ શુભકાણને લેખે;
 તેહ ધરમ વ્યવહારે જાણો, કારજ કારણ એક પ્રમાણો. ૧૦૭
 એવંભૂત તણો મત ભાખ્યો, શુદ્ધ દ્રવ્યનય ઇમ વલિ દાખ્યો;
 નિજસ્વભાવપરિણતિ તે ધર્મ, જે વિભાવ તે ભાવજ કર્મ. ૧૦૮
 ધર્મ શુદ્ધ-ઉપયોગસ્વભાવે, પુણ્ય પાપ શુભ અશુભ વિભાવે;
 ધર્મહિતુ વ્યવહારજ ધર્મ, નિજસ્વભાવ પરિણતિનો મર્મ. ૧૦૯
 શુભયોગે દ્રવ્યાશ્રવ થાય, નિજપરિણામ ન ધર્મ હણાય;
 યાવત્ યોગક્રિયા નહીં થ'લી, તાવત્ જીવ છે યોગારંભી. ૧૧૦
 મલિનારંભ કરે જે કિરિયા, અસદ્દારંભ તણ તે તરિયા;
 વિષયકષાયાદિકને ત્યાગે, ધર્મમતિ રહિએ શુભમાગે. ૧૧૧
 સ્વર્ગહિતુ જે પુણ્ય કહીને, તો સરાગસંધમ પણ લીને;
 બહુરાગે જે જિનવર પૂને, તસ મુનિની પરે પાતિક મૂને. ૧૧૨
 ભાવસ્તવ એહથી* પામીને, દ્રવ્યસ્તવ એ તેણે કહીને;
 દ્રવ્ય શબ્દ છે કારણ વાચી બ્રમે * મ ભૂલો કર્મ નિકાચી. ૧૧૩

સાચી ભક્તિ-પ્રભુપ્રેમ

દાસ અગીયારમી

—(*)—

(દાન ઉલટ ધરી ફીણએ-એ દેશી)

કુમતિ ઇમ સકલ ફરે કરી, ધારીએ ધર્મની રીત રે;
હારીએ નવિ પ્રભુબલથકી, પામીએ જગતમાં છત રે,
સ્વામી સીમંધર ! તું જયો-એ આંકણી. ૧૧૪

ભાવ બાણે સકલ જંતુના, લવ થકી દાસને રાખ રે;
બોલિયા બોલ જે તે ગણું, સકલ જો છે તુજ સાખ રે સ્વામી ૧૧૫

એક છે રાગ તુજ ઉપરિ, તેહ મુજ શિવતરૂ-કંઠરે;
નવિ ગણું તુજ પરિ અવરને, જો મિલે સુરનરવંદ રે. સ્વામી. ૧૧૬

તુજ પિના મેં બહુ દુઃખ લક્ષ્યાં, તુજ મિલ્યે તે કિમ હોય રે ?
મેહ વિણ મોર માથે નહીં, મેહ દેખી માથે સોય રે સ્વામી ૧૧૭

મનથકી મિલન મેં તુજ કિયો, ચરણ તુજ લેટવા સાંધરે ।
ફીણએ જતન જિન ! એ વિના અવર ન વાંછિએ^૧ કાંધરે. સ્વામી. ૧૧૮

તુજ વચન-રાગ-સુખ આગલે, નવિ ગણું સુરનર શર્મ રે;
કોડી જો કપટ કોઈ દાખવે, નવિ તજુ^૨ તોએ તુજ ધર્મ રે. સ્વામી. ૧૧૯

તું મુજ હૃદયગિરિમાં વસે, સિંહ જો પરમ નિરીહ રે;
કુમત માતાંગના જૂથથી, તો કિશી પ્રભુ ! મુજ બીહરે ? સ્વામી. ૧૨૦

કોડી છે દાસ પ્રભુ ! તાહરે, માહરે દેવ તું એક રે;
ફીણએ સાર-સેવક તણી, એ તુજ ઉચિત વિવેક રે. સ્વામી. ૧૨૧

ભક્તિભાવે ઇચ્છું ભાખીએ, રાખીએ એહ મનમાંહી રે;
 ઢાસનાં ભવ-દુઃખ વારિએ, તારિએ સો ગ્રહી ખાંહી રે. સ્વામી. ૧૨૨
 ખાલે જિમ તાત આગલે કહે, વિનવું હું તિમ તુજ રે;
 લેચિત જાણો તિમ આચરું, નવિરહું તુજ કિસ્મું શુભજ રે. સ્વામી. ૧૨૩
 મુજ હોજો ચિંત-શુભભાવથી, ભવ ભવ તાહરી સેવ રે;
 યાચિએ કોડી યતને કરી, એહ તુજ આગલે દેવ ! રે. સ્વામી. ૧૨૪

કલશ

—(*)—

ઈમ સયલ-સુખકર, દુરિત-ભયહર, વિમલ-લક્ષણ-શુભધરો;
 પ્રભુ અજર અમર નરિંદ-વંદિત, વીનવો સીમંધરો.
 નિજ-નાદ-તર્જિત-મેઘ-ગર્જિત, ધૈર્ય-નિર્જિત મંદરો,
 શ્રી નયવિજય બુધ વ્યરણસેવક, જશવિજય બુધ જયકરો. ૧૨૫

ઈતિ મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયેષુ
 વિરચિત નયવિચાર ગર્જિત સવાસો ગાથાનું
 શ્રી સીમંધર જિન-વિનતી રૂપ સ્તવન સંપૂર્ણ.

कुमति-मह-गालन श्री वीरस्तुतिरूप

ହୋଇଲେ ଗାଥାକୁ ଡ଼ି଼କୁ ଶ୍ରବଣ

ਫਾਈਲ ੧. ਵੀ

—(*)—

એ જિંદી ક્રિહાં રાખી અથવા લવિકા ! સિદ્ધયત્નપદ વંદો-એ દેશી
પ્રભુની શ્રીગુરના પયપંકજ, શુભશયું વીરજિણુંદ;
ઠવણનિશેપ પ્રમાણ પંચાંગી, પરખી લહો આણુંદ રે.

જિનજી ! તુજ આશુ શિર વહિએ,

તુજ શાસન નય શુદ્ધ પ્રરૂપણ; ગુણથી શિવસુખ લહિએ રે.

નિનલ! તુજ આણી શિર વહિએ.—એ આંકણી ૧

श्री अन्नयोगहृदये साध्या, चार निक्षेपा सार;

આર સત્ય દશ સત્યા બાબ્યા, ઠાણુંગે* નિરધાર રે. જિનજી ! ર

જાસ મ્યાન કિરિયામાંહિ આવે, તેહ સત્ય કરી જાણ;

श्री आवश्यकसूत्र प्रभाषे, विगते तेह वयाह्यं रे. गिनल ! ३

થોવીસત્થયમાંહિ નિર્દેષા, નામ દ્રવ્ય દેય ભાવું;

હાઉસસગ્ગ આલાવે ઠવણા, ભાવ તે સધલે લ્યાવું રે. જિનણ ! ૪

*स्यरथावाः-“चडविहै सच्चे पन्नते, तं० नामसच्चे ठवणसच्चे
 दवसच्चे भावसच्चे” “दसविहै सच्चे तन्नते, तंजहा-ज-
 णवयसम्मयठवणा नामे रुवे एडुवसच्चे य । वयहारभावजोय,
 षंसमे ओवम्मसच्चे य ॥ १ ॥’

-श्री डाणांग सय

—श्री ठाणांग सूत्र

પુસ્તક-લિખિત સકલ જિમ આગમ, તિમ આવશ્યક એહ;
ભગવદ્ નંદી સામે સંમત, તેહમાં નહીં સંદેહે રે. જિનજી ! ૫

સૂત્ર આવશ્યક જે ઘરઘરનું, કહસ્થે તે અજાની;
પુસ્તક અર્થ-પરંપર આબુ, માને તેહજ જાની રે. જિનજી ! ૬

ખંભીલિપિ શ્રીગણધરદેવે, પ્રણમી ભગવદ્ આદે;
જ્ઞાનતાણી તે ઠવણા અથવા, દ્રવ્યશ્રુત અવિવાદે રે. જિનજી ! ૭

લેહ અઠારજ^૧ ખંભીલિપિના, સમવાયાંગે દીઠા;
શુદ્ધ અરથ મન્દી ભવ બહુલા, ભમથે કુમતી ધીઠા રે જિનજી ! ૮

ખંભીલિપિ જો તેહનો કર્તા, તો લેખક પણ આવે;
શુદ્ધઆણા વિષુ અરથ કરે જે, તેહનો બોલ ન ભાવે રે.^૨ જિનજી ! ૯

જિનવાણી પણ દ્રવ્ય-શ્રુત છે, નંદીસૂત્રને લેખે;
જિમ તે તિમ ખંભીલિપિ નમિથે, ભાવ તે દ્રવ્ય વિશેષે રે. જિનજી ! ૧૦

જિમ અજીવ સંચમનુ સાધન, જ્ઞાનાદિકનુ તેમ;
શુદ્ધભાવ આરોપે વિધિસ્થું, તેહને સઘલે ખેમરે. જિનજી ! ૧૧

શુદ્ધભાવ જેહનો છે તેહના, ચાર નિષેપા સાથા;
જેહમાં ભાવ અશુદ્ધ છે તેહના, એક કાચે સવિ કાચા રે. જિનજી ! ૧૨

હશવૈકાલિકે^x દૂષણ દાખ્યું, નારીચિત્રને ઠામે;
તો કિંમ જિનપ્રતિમા દેખીને, શુણ નવિ હોય પરિભામે રે જિનજી ! ૧૩

૧ અઠાર જે ૨ કાવે રે

^xસરખાવો:-“ચિત્તમિત્તિ ન ગિજ્ઞાપ, નારિં વા સુમલંકરિયં ।

અક્ષરંપિ ષ દદ્દુણં દિદ્ધિઠ પલિસમાહરે ॥૧૥”

—શ્રી હશ વૈકાલિક સૂત્ર

રુચકદ્વીપે એક ડગલે ભતાં, પડિમા નમિય આણુંદે;
 આવતાં એક ડગલે નંદીસરે, ખીજે ઇહાં જિન વંદે રે. જિનભ ! ૧૪
 ૧ત્રિછી ગતિ એ ભગવર્ધ બાખી, જ'ઘાચારણ કેરી;
 પંડગવન નંદન ઇહાં પડિમા, ભીર્ધ^૨ નમે ઘણેરી રે. જિનભ ! ૧૫
 વિઘાચારણ તે એક ડગલે, માનુષોત્તરે ભય;
 ખીજે નંદીસરે જિનપ્રતિમા, પ્રણમી પ્રમુદિત થાય રે. જિનભ ! ૧૬
 તિહાંથી પડિમા વંદણ કારણ, એક ડગલે ઇહાં આવે;
 ભીર્ધપણે ભતાં એ ડગલાં. આવતાં એક સ્વભાવે રે. જિનભ ! ૧૭
 શતક (ઇક-) વીશમે નવમ ઉદ્દેશે, પ્રતિમા મુનિવર વંદી;
 ઇમ દેખી જે અવલા બાજે, તસ મતિ કુમતિ ફંદી રે. જિનભ ! ૧૮
 આલોઅણનું ઠાણ કંઈ જે, તેહ પ્રમાદ ગતિ કેરો;
 તીર ગતિ જે ભત્ર વિચાલે. રહે તે ખેદ ઘણેરો રે. જિનભ ! ૧૯
 કરી ગોચરી જિમ આલોએ, દશવૈકાલિક સાખે;
 તિમ એ કામ પ્રમાદ આલોએ, નહીં દોષ ને પાખે રે. જિનભ ! ૨૦
 કહે કોઈ એ કહેવા માત્રજ, કોઈ ન ગયો નવિ ભસ્યે;
 નહીં તો લવણશિખા માંહિ ભતાં, કિમ આરાધક થાસ્યે રે ? જિનભ ! ૨૧
 સત્તર સહસ્ર ભેયણ જઈ ઉંચા, ચારણ તીર્થ ચાલે;
 સમવાયાંગે પ્રગટ પાઠ એ, સ્યું કુમતિ ! જમ ઘાલે રે ? જિનભ ! ૨૨
 'ચૈત્ય' શબ્દનો જ્ઞાન અરથ તે, કહો કરવો કુણ હેતે ?
 જ્ઞાન એક ને ચૈત્ય ઘણું છે, ભૂલે જડ સંકેતે રે. જિનભ ! ૨૩

રુચકાદિકનાં ચૈત્ય નમ્યાં તે, સાસય પડિમા કહિએ;
 જેહુ ઇહાંનાં તેહુ અશાશ્વત, બિહુંમાં લેદ ન લહિએ રે. જિનજી ! ૨૪
 જે ઉપર સાહિબ ? તુજ કરુણા, શુદ્ધ અર્થ તે લાખે;
 તુજ આગમનો શુદ્ધ પરુપક, સુજસ અમિયરસ ચાખે રે. જિનજી ! ૨૫

ઢાલ ૨

—(૪)—

મહાવિદેહક્ષેત્ર સોહામણુ—એ દેશી

તુજ આણા મુજ મનિ વસી, જિહાં જિનપ્રતિમા સુવિચાર; લાલ રે,
 રાયપસેણી સૂત્રમાં, સૂરિઆભતણો^૧ અધિકાર; લાલ રે. તુજ ૦ ૧

૧ “ તએ છુ તસ્સ સૂરિયાભસ્સ દેવસ્ય પંચવિહાએ પબ્બતીએ
 પબ્બતિભાવંગયસ્સ સમાગસ્સ ઇમેયારુવે અબ્બત્થિએ પથિત્યે મણો-
 ગએ સંકપે સમુપ્પન્નિજ્જત્યા—કિં મે પુલ્લિ કરુણિજ્જનં ? કિં મે પચ્છા
 કરુણિજ્જનં ? કિં મે પુલ્લિ સેયં ? કિં મે પચ્છા સેયં ? કિં મે પુલ્લિ
 પચ્છાવિ હિયાએ સુહાએ ખમાએ હિસ્સેસાએ આણુગામિયતાએ
 ભવિસ્સઈ ? તએ છુ તસ્સ સૂરિયાભસ્સ દેવસ્સ સામાણિયપરિસોવવણુગા
 દેવા સૂરિયાભસ્સ ઇમેયારુવં અબ્બત્થિયં સમુપ્પન્નં સમભિન્નણિતા
 જેણેવ સૂરિયાભે દેવે તેણેવ ઉવાગચ્છતિ, સૂરિયાભ દેવં કરચક્કપરિ-
 ગહિયં દસનઠં સિરસાવતં મત્થએ અ જલી કદ્દુ જએણું વિજ્ઞ-
 એણું વક્કાવેઈ, વક્કાવેતા એવં વચાસી-એવં ખલુ દેવાણુપિપયાણું સૂરિ-
 યાભે વિમાણે સિદ્ધાયતણે જિણુપડિમાણું જિણુસ્સેહપમાણુમેતાણું
 અકુસયં સન્નિખિતાણું વિકુઈ, સલાએ છું સુહમાએ છું માણુવએ
 એઈયખંભે વહિરામએસુ ગોલવદ્ધસમુગએસુ બહુઈઓ જિણુસકહાઓ

તે સુર અભિનવ ઉપન્યો, પૂછે સામાનિક દેવ; લાલ રે,
 'શું મુજ પૂરવ ને પછી, હિતકારી કહો તતખેવ' લાલ રે. તુ ૨
 તે કહે 'એહ વિમાનમાં, જિનપડિમા ઢાઢા જેહ; લાલ રે,
 તેહની તુમહે પૂળ કરો, પૂરવ પમછા હિત એહ' લાલ રે. તુ ૩
 પૂરવ પમછા શબ્દથી, નિત્ય કરણી બણે સોય; લાલ રે,
 સમકિતદષ્ટિ સદહે, તે દ્રવ્યથકી કિમ હોય? લાલ રે. તુ ૪
 દ્રવ્યથકી જે પૂજિયાં, પ્રહરણ કોશાદિ અનેક; લાલ રે,
 તેહજ બિહુ જુદાં કહ્યાં, એ તો સાચો ભાવ વિવેક લાલ રે. તુ ૫
 ચક્રચણ જિણનાણી, પૂળ જે ભરતે કીધ; લાલ રે,
 જિમ તિહાં તિમ અન્તર ઇહાં, સમકિતદષ્ટિ મુપ્રસિદ્ધ લાલ રે. તુ ૬
 પહિલે ભવ પૂરવ કહે, જ્ઞાતા દર્હર સંબંધ; લાલ રે,
 પમછા કડુઅ વિષય કહ્યા, વલી મુગાપુત્ર પ્રબંધ લાલ રે. તુ ૭
 આગમેસીભદ્રા કહ્યા, ગઈકિંકિલ્લાણા દેવ; લાલ રે,
 તસ પૂરવ પમછા કહે, ત્રિહું કાલે હિત જિન-સેવ લાલ રે. તુ ૮
 જસ પૂરવ પમછા નહીં, મક્યે પણ તસ સંદેહ; લાલ રે.
 ઇમ પહીલે અગે કહ્યું, સૂધો અર્થ તે એહ લાલ રે. તુ ૯

સન્નિષ્ઠતાઓ ચિકિત્સા, તાઓ છું દેવાણપિયાણું અન્નેસિં ચ
 અદ્વૈત વેમાણિયાણું દેવાણું દેવીણું ચ અમ્યણિજ્ઞાઓ ભવ પમજી-
 વાસાણિજ્ઞાઓ, તુ એયંણું દેવાણપિયાણું પુલ્વિ કરણિજ્ઞા એયંણું
 દેવાણપિયાણું પમજી કરણિજ્ઞા એયંણું દેવાણપિયાણું પુલ્વિ
 પમજીવિ હિયાએ સુહાએ ખમાએ નિસ્સેસાએ આણુમામિયતાએ
 ભવિસ્સર્પ—ઈતિ રાયપસેણીઉપાજે.

પચ્છાપેચ્યાશબ્દનો, જે ફેર કહે તે કુઠ, લાલ રે,
 શબ્દતાણી રચના ઘણી, અરથ એક છે પુકું. લાલ રે. તુ ૧૦
 વાંચી પુસ્તક રત્નનાં, હવે લઈ ધરમ વ્યવસાય; લાલ રે,
 સિદ્ધાંતને તે ગયો, જિહાં દેવછાંદનો કાય. લાલ રે તુ ૧૧
 જિનપ્રતિમા દેખી કરી, કરે શિર પ્રણામ શુભ યીજ; લાલ રે,
 પુષ્પ-માલ્ય-ચૂર્ણ કરી, વસ્ત્રાભરણે વલી પૂજ. લાલ રે. તુ ૧૨
 ફૂલ પગર આગે કરી, આલેખે મંગલ આઠ; લાલ રે,
 ધૂપ દેઈ કાંચે સ્તવી, કરે શકસ્તવનો પાઠ લાલ રે. તુ ૧૩
 જેહના સ્વમુખે જિન કહે, ભવસિદ્ધિ પ્રમુખ છ યોલ; લાલ રે,
 તાસ ભગતિ જિનપૂજના, નવિ માને તેહ નિટોલ. લાલ રે તુ ૧૪
 પ્રભુ આગલ નાટક કયું; ભગતિ સૂર્યાલે સાર; લાલ રે,
 ભગતિતણાં ફલ શુભ કહ્યાં, શ્રી ઉત્તરાધ્યયન મોઝાર, લાલ રે. તુ ૧૫
 અંગ ઉપાંગે ઘણે કહી, એમ દેવ દેવીની ભક્તિ; લાલ રે,
 આરાધકતા તેણે થઈ, ઇહાં તામલી ઇંદ્રની યુક્તિ. લાલ રે. તુ ૧૬
 ભક્તિ છતધર્મે કરી, લીએ દાઢા અવર જિન અંગ; લાલ રે,
 શૂભ રચે સુર ત્રણ તે, કહે જ'ખૂપત્તી ચંગ. લાલ રે. તુ ૧૭
 શતક દશમે અંગ પાંચમે, ઉદ્દેશે છઠે ઇંદિ; લાલ રે,
 દાઢ તણી આશાતના, ટાલે તે વિનય અમંદ. લાલ રે. તુ ૧૮
 સમકિતદષ્ટી સુર તણી, આશાતના કરચે જેહ; લાલ રે,
 દુલ્લભોપિ તે હશે, કાણાંગે ભાખ્યું એહ. લાલ રે. તુ ૧૯

+સરખાવો:-“પચ્છં ઠાણેદિ” જીવા દુલ્લહવોદિયત્તાય કમ્મં
 પકરેંતિ, તંજહા-અરિહંતાણં અવણં વચમાણે ૧ અરિહતપ-

તેહને જશ બોલ્યે કહ્યું, વલી સુલભબોધિતા થાય; લાલ રે
તેણે પૂનાકિંક તેહનાં, કરણી શિવહેતુ કહાય. લાલ રે તુજાં ૨૦
તપ સંયમ તરુસમ કહ્યાં, ફલસમ તે શિવસુરશર્મ; લાલ રે.
સુરકરણી માને નહીં, નવિ બહુયો તેણે એ મર્મ. લાલ રે તુજાં ૨૧
દશવૈકલિકેન નર થકી, સુર અધિક વિવેક જણાય; લાલ રે,
દ્રવ્યસ્તવ તો તેણે કર્યાં, માને તસ મુજસ ગવાય. લાલ રે તુજાં ૨૨

લાલ ૩

—(*)—

ઋષભનો વંશ રચણાયર-એ દેશી.

શાસન તાહરું અતિ ભલું, જગિ નહીં કોઈ તસ સરિયું રે;
તિમ તિમ રાગ ધણો વધે, જિમ જિમ જુગતિસ્થું પરખું રે. ૧

શાસન તાહરું અતિ ભલું-એ આંકણી

શ્રી અરિહંત અને તેહનાં,^૧ ચૈત્ય નમું ન અનેશં રે,
અંગક ને તસ શિષ્યનાં. વચન ઉવવાઈ ધણેરા રે. શાસન૦ ૨

પણતસ્સ ધમ્મસ્સ અવણં ઘયમાણે ૨ આયરિયઠવજ્ઞાણાણં
અવણ ઘયમાણે ૩ આઠવણસ્સ સંઘસ્સ અવણં ઘયમાણે
૪ વિષકતવલંભચેરાણં દેવાણ અવણં ઘયમાણે ૫"-સ્થાનાંગ.

+ "ધમ્મો મુગલ્લમુક્કિટ્ટં, અહિંસા સંજમો તથો ।

દેવાધિ તં નમંસતિ, જસ્સ ધમ્મે સયા મણો ॥ ૧ ॥"

—શ્રી દશવૈકલિક સૂત્ર.

૧ શ્રી અરિહંતને વલી તેહના, અરિહંત ચૈત્ય તે અતિ ભલા
તેહ નમું ન અનેશં રે.

'ચૈત્ય' શબ્દ તણો અરથ તે, પ્રતિમા નહિ કોઈ ખીજો રે;
 જેહ દેખી શુભ ચેતિએ, તેહજ ચૈત્ય પતીજો રે. શાસન૦ ૩
 ઇમજ આલાવે આણુંકને, જિનપ્રતિમા નતિ દીસે રે;
 સખતમ અંગના અર્થથી, તે નમતાં મન હીસે રે. શાસન૦ ૪
 પરતીર્થી સુર તેહની, પ્રતિમાની નતિ વારી રે;
 તેણે મુનિ જિન પ્રતિમા તણી, વંદન નીતિ નિરધારી રે. શાસન૦ ૫
 પરતીર્થીએ જે પરિગ્રહ્યા, મુનિ તે તો^૧ પરતીર્થી રે;
 ત્રણ શરણુમાંહિ ચૈત્ય તે; કહે^૨ પ્રતિમા શિવઅર્થી રે. શાસન૦ ૬
 'ગદાન કિશું પ્રતિમા પ્રતિ' ? એમ કહે જે છલ હેરી રે;
 ઉત્તર તાસ સંભવ તણી, શૈલી છે સૂત્ર કેરી રે. શાસન૦ ૭
 દશવિધ બહુવિધ જિમ કણું, વૈયાવચ્ચ જહ^૪ જોગે રે;
 દશમે તે અંગે તથા ઇહાં, જોડીએ નયઉપયોગે રે. શાસન૦ ૮
 સાધુને જિનપ્રતિમા તણું, વૈયાવચ્ચ તિહાં જોલ્યું રે;
 તેહ અરથથકી કુમતિતું, હિથડું કાંઈન જોલ્યું રે. શાસન૦ ૯
 સંધ તણી જિમ થાપના, વૈયાવચ્ચ જસવાદો રે;
 જાણીએ જિન પ્રતિમાતણું, તિમ ઇહાં કવણુ વિવાદો રે? શાસન૦ ૧૦
 ઇમ સવિ શ્રાવક સાધુને, વંદનનો અધિકારો રે;
 સૂત્રે કહ્યો પ્રતિમાતણો, હવે કહું પૂજા-વિચારો રે. શાસન૦ ૧૧
 યાગ અનેક કર્યાં કહ્યા, શ્રી સિદ્ધારથરાજે રે;
 તે જિનપૂજના કદપમાં, પશુના યાગ^૫ ન છાજે રે. શાસન૦ ૧૨

૩=તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : દોઢસો ગાથાનું સ્તવન [૨૩૭

શ્રીજિન પાસને તીરથે, શ્રમણોપાસક તેહા રે;
 પ્રથમ અંગે કહ્યો તેહને, શ્રીજિનપૂજનો નેહા રે શાસન૦ ૧૩
 શ્રેષ્ઠિક મહાબલ પ્રસુખના, ઇમ અધિકાર અનેકો રે;
 છઠ્ઠે અંગે વલી દ્રૌપદી, પૂજે પ્રગટ વિવેકો રે શાસન૦ ૧૪
 નારદ દેખીને નવિ થઈ, ઉભી તેહ સુભણ રે;
 જાણીએ તેણે તે શ્રાવિકા, અક્ષર એહજ પ્રમાણ રે. શાસન૦ ૧૫
 આમ્મિલ અન્તર છૂંતુ, ઉપસર્ગે તપ કીધું રે;
 કિમ નવિ કહિએ તે શ્રાવિકા ? ધર્મે કારજ સીધું રે. શાસન૦ ૧૬
 રાયકન્યા કહી શ્રાવિકા, ન કહી ઇમ જે બૂલે રે;
 રાજમતી કહી તેહવી, તિહાં સન્દેહ તે બૂલે રે.^૧ શાસન૦ ૧૭
 હરિ પરિ કર્મ નિયાણું, ઇહ ભવે ભોગ ન નાસે રે;
 સમકિત લહે પરણ્યાપછી, કહે શું ન વિમાસે રે ? શાસન૦ ૧૮
 જિણધર કેણે કરાવિયું ? તિહાં પ્રતિમા ને પધકા રે;
 તેહની પૂજા તે કુણ કરે ? એમ પરખે તે ગરિકા રે. શાસન૦ ૧૯
 વર નવિ માગ્યો પૂજતાં, શકેસ્તવે શિવ માગે રે;
 ભક્તિ સમી સૂચ્યાભને, વિરતિ વિશેષથી જાગ રે. શાસન૦ ૨૦
 ધર્મ વિનય અરિહનનો, ઇમ એ લોગઉવચારો રે;
 સંભવે સર્વને જાણિએ, સમકિત શુદ્ધ આચારો રે. શાસન૦ ૨૧
 આણંદનો વિધિ નવિ કહ્યો, રાયપ્રદેશીને પાઠે રે;
 સંભવ સર્વ ન માનસ્યે, વીટાસ્યે તેહ આઠે રે. શાસન૦ ૨૨
 ૧-તિહાં સન્દેહે બૂલે રે.

પડિકમણાદિક કમ નહીં, પાઠ સપ્તમ અંગે રે;
 પઠમઆશુઓગથી^૧ પ્રકરણે, સર્વ કહ્યું વિધિ રંગે રે. શાસન૦ ૨૩
 કિહાં એક એક દેશ જ અહે, કિહાં એક અહે ને અશેષો રે;
 કિહાં એક કમ ઉત્કમ અહે,^૨ એ શ્રુતશૈલી વિશેષો રે. શાસન૦ ૨૪
 શાસનની જે પ્રભાવના, તે સમકિતનો આચારો રે;
 શ્રીજિનપૂન્યો જે કરે, તે લહે સુજશ ભાંડારો રે. શાસન૦ ૨૫

દાહ ચોથી

—(*)—

ઝાંઝરીયા મુનિવર ! ધન ધન તુમ અવતાર—એ દેશી.

કોઈ કહે જિન પૂજતાંજી જે પદ્મકાય આરંભ;
 તે કિમ શ્રાવક આચરેજી ? સમકિતમાં ધિરથંભ

સુખદાયક તોરી આણા મુજ સુપ્રમાણ ટેક ૧

તેહને કહીએ જતના ભક્તિ, કિરિયામાં નહિં દોષ;
 પડિકમણે મુનિદાન વિહારે, નહીં તો હોય તસ પોષ સુખ૦ ૨
 સાહમીવચ્છલ પદ્મિયપોસહ, ભગવઈ અંગ પ્રસિદ્ધ,
 ઘર નિર્વાહ ચરણ લિએ તેહનાં, જ્ઞાતામાંહિં હરિ કીધ. સુખ૦ ૩
 કૃષ્ણિક રાય ઉદાયન કીધા, વંદનમહ સુવિવેક;
 શ્રદ્ધાયાકયબલિકમ્ભા કહિયા, તુંગીયશ્રાદ્ધ અનેક સુખ૦ ૪
 સમકિત સંવરની તે કિરિયા, તિમ જિનપૂન ઉદાર;
 હિંસા હોય તો અરથદંડમાં, કહે નહીં ? તેહ વિચાર. સુખ૦ ૫

૧-પડિકમણું ઓધથી ૨-કહે.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : દોઢસો ગાથાનું સ્તવન [૨૩૯

નાગ-ભૂત-જક્ષાદિક હેતે, પૂજા હિંસા રે ઉત્તાઃ
સૂગડાંગમાં નવિ જિનહેતે, યોદે^૧ જે હોએ જુત્ત. સુખ૦ ૬
જિહાં હિંસા તિહાં નહી જિન-આણુ, તો કિમ સાધુ વિહાર ?
કર્મબંધ નહી જયણુ ભાવે, એ છે શુભવ્યવહાર. સુખ૦ ૭
પ્રથમ બન્ધ ને પછી નિજજીરા, કૂપતણે રે કિંકંત;
કહિ કોઈ જોડે બધુ ભાજે, ભાવ તે શુચિજલ તંત. સુખ૦ ૮
ઉપાદાનવશ બન્ધન કહિયુ, તસ હિંસા શિર ઉપચાર,
પુખ્પાદિક^૨ આરમ્ભતણે ધમ, હોય ભાવે પરિહાર^૪ સુખ૦ ૯
જલ તરતાં જલ ઉપર મુનિને, જિમ કર્ણુનોરે રંગ;
પુખ્પાદિક ઉપર શ્રાવકને, તિમ પૂજામાંહિ ચંગ. સુખ૦ ૧૦
પાત્રદાનથી શુભવિપાક જિમ, લહે સુખાહુકુમાર;
પહિલે ગુણઠાણે ભદ્રક પણ,^૩ તિમ જિન પૂજા^૪ ઉદાર સુખ૦ ૧૧
ઉપલક્ષણથી જિમ શીલાદિક, તિમ જિનપૂજા લીધ;
મનુજઆયુ બન્ધે તે સુખાહુ, તેણે સમક્રિત ન પ્રસિદ્ધ. સુખ૦ ૧૨
મેઘજીવ ગજ શશઅનુકમ્પા, દાન સુખાહુ વિચાર;
પહિલે ગુણઠાણે પણ સુન્દર, તિમ જિનપૂજા પ્રકાર. સુખ૦ ૧૩
દાનદેવપૂજાદિક સધલાં, દ્રવ્યસ્તવ કહ્યાં જેહ;
અસદારમ્ભી તસ અધિકારી, માંડી રહે જે ગેહ. સુખ૦ ૧૪

× “જં જં સમયં જીવો, આચિત્તજ્ઞ જોણ જોણ ભાવેણ ।

સો તંમિ તંમિ સમય, સુદાસદં બંધણ કર્મ ॥ ૧૧]

૧ યોદીએ. ૨ પુખ્પાદિક. ૩ ભદ્રકપણે. ૪ તેમ પૂજાથી,

સદારમ્ભમાં ગુણ જાણીજે, અસદારમ્ભનિવૃત્તિ;
 અરમણિકતા^૧ ત્યાગે ભાષી, ઇમિજ^૨ પ્રદેશી પ્રવૃત્તિ. સુખ૦ ૧૫
 ક્ષિપિત શિલ્પશત ગણિત પ્રકાશ્યાં, ત્રણે^૩ પ્રબલિત હેત;
 પ્રથમ રાય શ્રીઋષભજિણિંદે, તિહાં પણ એ સંકેત. સુખ૦ ૧૬
 યતનાએ સૂત્રે કહ્યું મુનિને, આર્યકરમ ઉપદેશ;
 પરિણામિક બુદ્ધિ વિસ્તારે, સમજે શ્રાદ્ધ અશેષ. સુખ૦ ૧૭
 આર્ય કાર્ય શ્રાવકનાં જે છે, તેહમાં હિંસા દિઠ;^૪
 હેતુ સ્વરૂપ અનુબન્ધ વિચારે, નાશે દેહ નિજ પિઠ.^૫ સુખ૦ ૧૮
 હિંસાહેતુ અયતના ભાવે, જીવ વધે તે સ્વરૂપ;
 આણુભંગ મિથ્યામતિ ભાવે, તે અનુબન્ધવિરૂપ. સુખ૦ ૧૯
 હેતુસ્વરૂપ ન હિંસા સાચી, સેવી તે અનુબન્ધ;
 તો જમાલિપ્રમુખે ફલ પામ્યાં, કડુઆ કરી બહુ ધન્ધ. સુખ૦ ૨૦
 સ્વરૂપથી હિંસા ન ટલે છે, સમુદ્રજલે જે સિદ્ધ;
 વલી અપવાદપદે જે વરને, પણ તેણે શિવપદ^૬ લીધ. સુખ૦ ૨૧
 સાધુવિહાર પરિ અનુબન્ધે, નહી હિંસા જિનભક્તિ;
 ઇમિ તે માને તેહની વાધે, મુજસ^૭ આગમ શક્તિ. સુખ૦ ૨૨

ઢાલ પાંચમી

—(*)—

માહરી સહિરે સમાણી—એ દેશી

સાસયપડિમા અડસય માને, સિદ્ધાયતનવિમાનેરે;

ધન ધન જિન વાણી ટેક

પ્રભુ તે ભાષી અંગ ઉવંગે,^૮ વરણુવશું તિમ રંગેરે. ધન૦ ૧

— ૧ અરમણીયતા. ૨ એહિજ. ૩ તિણે. ૪ દિઠિ. ૫ પિઠિ.
 ૬ શિવ ગતિ. ૭ સુખ જસ ૮ જો અજે.

કંચનમય કરપદ્મતલ^૧ મોહિ, ભવિજનનાં મન મોહિ રે; ધન૦
અંકરતનમય નખ સસનેહા, લોહિતાક્ષમધ્યે રેહા રે. ધન૦ ૨
ગાત્રયષ્ટિ^૨ કંચનમય સારી, નાસિ તે કંચન-કચારી રે; ધન૦
રિઠં રતન રોમ રાજિ વિરાજે, ચુચ્ચુક કંચન છાજે રે. ધન૦ ૩
શ્રીવચ્છ તે તપનીય વિશાલા, હોઠ તે લાલ પ્રવાલા રે; ધન૦
કંત કટિકમય જીહ્વા હયાલુ, વલી તપનીયનું તાલુ રે. ધન૦ ૪
કનક નાશિકા તિહાં સુવિશેષા,^૪ લોહિતાક્ષની રેખા રે; ધન૦
લોહિતાક્ષરેખિત સુવિશાલા, નયન અંક રતનાલા રે. ધન૦ ૫
અચ્છિપત્તિ ભસુહાવલી કીકી, રિઠંરતનમય નીકી રે; ધન૦
શ્રવણ નિલાડવટી શુભશાલા, કંચન ઝાકઝમાલા રે. ધન૦ ૬
વજ્રરતનમય અતિહિ મોહાણી^૫, શીશઘડી સુખમાણી રે; ધન૦
કેશભૂમિ તપનીયનિવેશા, રિઠંરતનમય કેશા રે. ધન૦ ૭
પૂંઠે છત્ર ધરે પ્રત્યેકે પ્રતિમા એક વિવેકે રે; ધન૦
દોય પાસે દોય ચામર ઢાલે, લીલાએ જિનને ઉવારે રે. ધન૦ ૮
નાગ ભૂત યક્ષ ને કુંડધારા, આગે દોય ઉદારા રે; ધન૦
તે પડિમા જિનપડિમા આગે, માનું સેવા માગે રે. ધન૦ ૯
ઘંટ કલશ લૂંગાર^૬ આયંસા, થાલ પાઈ સુપઈદા રે; ધન૦
મણ્યુલિયા વાયકરગ પ્રચંડા, ચિંતા રચણકરંડા રે. ધન૦ ૧૦
હય ગય નર કિન્નર કિંપુરિસા, કંઠ ઉરગ વૃષ સરીસા રે; ધન૦
રચણપુંજ વલી ફૂલ ચંગેરી, માલ્ય ને ચૂણુ^૭ અનેરી રે. ધન૦ ૧૧

^૧ કરતલપદ. ^૨ યષ્ટિ. ^૩ રિષ્ટ ^૪ સવિશેષા. ^૫ સુહાણી.
^૬ લિંગાર.

ગાંધ વસ્ત્ર આભરણ ચંગેરી, સરસવ પુંજણી ઠેરી રે; ધન૦
 ઇમ પુખ્પાદિક પડલ વખાણ્યાં, આગે સિંહાસન બાણ્યાં રે. ધન૦ ૧૨
 છત્ર ને ચામર આગે સસુગા, તેલ કુષ્ઠભૂત જુગા રે; ધન૦
 ભરિયા પત્ર^૨ ચોયગ સુવિલાસે, તગર એલા શુચિવાસે રે. ધન૦ ૧૩
 વલિ હરતાલ^૩ને મનસિલ અંજન, સવિસુગંધ મનરંજન રે; ધન૦
 ધ્વજ એક શત આઠ એ પૂરાં, સાધન સર્વ સનૂરાં રે. ધન૦ ૧૪
 સુર એ પૂજાસાધન સાથે, જિન પૂજે નિજ હાથે રે; ધન૦
 સિંદ્રાચતને આપ વિમાને, ચૂલાદિક બહુ માને રે. ધન૦ ૧૫
 એહ અપૂરવ હરિશાણુ દીકું, સુરતરૂ ફલથી મીકું રે; ધન૦
 એ સંસારસમુદ્રે નાવા, તારણતરણસહાવા રે. ધન૦ ૧૬
 ઇમ વિરમય ભવભવે શુણરાગે, ઝીલે તેહ અતાગે રે; ધન૦
 રાથે માથે ને વલિ નાથે, ધરમધ્યાન મન સાથે રે. ધન૦ ૧૭
 થેઈ થેઈ કરતાં હે તે ભમરી, હુપે^૪ ૧.ભુ.ણુ સમરી રે; ધન૦
 યોગ નિરાલ બન લય આણી, વશ કરતા શિવરાણી રે. ધન૦ ૧૮
 ઇમ નંદીશ્વરપ્રમુખ અનેરાં, શાશ્વતચૈત્ય ભલેરાં રે; ધન૦
 તિહાં જિન પૂજી તે અનુમાને,^૫ જનમસદ્ગલ નિજ માને રે. ધન૦ ૧૯
 કલ્યાણુક અદ્વૈત વરસી, તિથિ ચઈમાસી સરખી રે;^૫ ધન૦
 તેહનિમિત્તે સુર જિન અરથે, નિત્ય ભક્તિપણુ^૬ વિરથે રે. ધન૦ ૨૦
 ભાવ અક્ષયભાવે જે મલિયો, તે નવિ જાઓ ટલિયો રે; ધન૦
 ફરિ ત્રાણુ નવિ હોય નિષેધે, હુઓ હેમરસ વેધે રે. ધન૦ ૨૧

૧ પુષ્પાદિક. ૨ પાત. ૩ હરિઆલ ૪ જિનપૂજે તે અતમાને.
 ૫ સરિસીરે. ૬ ભક્તિપણે.

એકે જલલવ જલધિ ભલાએ, તો તે અક્ષય થાયે રે; ધન૦
આપભાવ જિનગુણમાંહી આણે, તિમ તે અખયપ્રમાણે રે. ધન૦ ૨૨
અપુણરૂત અસય વડવૃત્તે, ઈમ સુર ભાવે ચિત્તે રે; ધન૦
ઈમ જિન પૂજી જે ગુણ ગાવે, મુજશ લીલ તે પાવે રે. ધન૦ ૨૩

ઢાલ છઠ્ઠી

—(૪)—

ભોલીડા હંસા રે ! વિષય ન રાચિએ-એ દેશી
સમકીત સૂઝું રે તેહને જાણીએ, જે માને તુજ આણુ;
સૂત્ર તે વાંચે રે યોગ વહી કરી, કરે પંચાંગી પ્રમાણુ. સમકીત૦ ૧
ઉદેશાદિક નહીં ચઉનાણનાં, છે સુઅનાણનાં તેહ;
શ્રીઅનુયોગદુવાર થકી લાહી, ધરીએ યોગસું નેહ. સમકીત૦ ૨
ઉદેશાદિક કંમ વિણુ જે ભણે, આશાતે^૧ તેહ નાણુ;
નાણાવરણી રે યાંધે તેહથી, ભગવર્ધ અંગ પ્રમાણુ સમકીત૦ ૩
સ્રી નન્દી-અનુયોગદુવારમાં, ઉત્તરાધ્યયને રે યોગ;
કાલગ્રહણનો રે વિધિ સઘલો કહ્યો, ધરિએ તે ઉપયોગ. સમકીત૦ ૪
ઠાણે ત્રીજે રે વલી દશમે કહ્યું, યોગ વહે જેહ સાધ;
આગમેસિલદા તે સંપજે, તરે સંસાર અગાધ. સમકીત૦ ૫
યોગ વહીને રે સાધુ શ્રુત ભણે, શ્રાવક તે ઉપધાન;
તપઉપધાને રે શ્રતપરિગ્રહ કહ્યા, નન્દીએ તેહ નિદાન. સમકીત૦ ૬
ધરિયાદિકનાં રે ષટ્ ઉપધાન છે, તેણે આવશ્યક શુદ્ધ;
ગૃહી સામાયિક આદિ શ્રુત ભણે, દીક્ષા લેઈ અલુદ્ધ.^૨ સમકીત૦ ૭

સૂત્ર ભણ્યા કોઈ શ્રાવક નહિ કહ્યા, લઢકું કહ્યા તેહ;
 પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી દયા કહી, તિહાં સંજત ગુણ રેહ. સમકીત૦ ૮
 નવમે અધ્યયને તે ખીજા અંગમાં, ઘરમાંહિ દીવ ન દીકું;
 વલિય ચઉદમે રે કહ્યું શિક્ષા લહે, અથ તજે^૧ તે ગરિદુ. સમકીત૦ ૯
 સમમ અંગે રે અપદિયા સંવરી, ઠાપ્યા શ્રાદ્ધ અનેક;
 નવિ આચારધરાદિક તે કહ્યા, મોટો એહ વિવેક, સમકીત૦ ૧૦
 ઉત્તરાધ્યયને રે કોવિદ જો કહ્યો, શ્રાવક પાલિત ચંપ;#
 તે પ્રવચન નિર્ગંથ વચન થકી, અરથ વિવેક અકમ્પ. સમકીત૦ ૧૧
 સૂત્રે દીધું રે સત્ય તે સાધુને, સુરનરને વલી અત્ય;
 સંવરદારે રે ખીજે ઇમ કહ્યું, અંગ દશમે સમરત્ય. સમકીત૦ ૧૨
 વલિય વિગયપડિખદને વાચના, શ્રીઠાણુંગે નિષિદ્ધ;
 નવિય મનોરથ શ્રુત ભણવાતણો, શ્રાવકને સુપ્રસિદ્ધ. સમકીત૦ ૧૩
 વાચન દેતાં રે ગૃહિને^૨ સાધુને, પાયચિત્ત ચઉમાસ;
 કહ્યું નિથીથે રે તો શું એવડી, કરવી હુંશ નિરાશ ? સમકીત૦ ૧૪

૧-ત્યજે. ૨-ચૂરે.

✽સરખાવે ગિદ્દે સ્ત્રીધમપાસંતા, પુરિસાદાણિયા નરા ।

તે જીરા બંધણુમુક્તા, નાવકંઠંતિ જીવિયં ॥૧॥

મંથં વિહાય રૂઢ સિક્કમાણો, ડઢાય સુબંમચેરે ઘસિજ્ઞા ।

ઝોવાયકારી વિળયં તુ સિક્કલે, જે છેય સેડવિષ્પમયં ન કુજ્ઞા ॥

—શ્રી સૂયગડાગ સૂત્ર.

✽સરખાવે ' ચંપાપ પાલિપ નામે, સાઘપ આસિ ઘાણિપ ।

મહાધીરસ્સ મગજઝો, સીસો સો ડ મહવ્વણો ॥૧॥"

— ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

તજિય^૧ અસન્નઝાઈ ગુરુવાચના, લેઈ યોગ ગુણવંત;
 જે અનુયોગ ત્રિવિધ સાચો લહે, કરે તે કર્મનો અન્ત. સમકીત૦ ૧૫
 સૂત્ર અરથ પહિલો બીજો કહ્યો, નિજુત્તિએ રે મીસ;
 નિરવશેષ ત્રીજો અંગ પંચમે. ઈમ કહે તું જગદીશ. X સમકીત૦ ૧૬
 સૂત્ર નિજુત્તિ રે બિહું ભેદે કહે,^૨ ત્રીજું અનુયોગદ્વાર;
 કૂડા કપટી રે જે માને નહી, તેહને^૩ કવણુ આધાર ? સમકીત૦ ૧૭
 બદ્ધ તે સૂત્રે રે અર્થ^૪ નિકાચિયા, નિજુત્તિએ અપાર;
 ઉપધિમાન ગણનાધિક કિહાં લહે ? તે વિણ માર્ગ વિચાર. સમકીત૦ ૧૮
 જે નિર્ચુક્તિ ગઈ કુમતિ કહે, સૂત્ર ગથાં નહિ કેમ ?
 જેહ વાચનાએ આબુ તે સવે, માનો તો હોએ ખેમ. સમકીત૦ ૧૯
 આંધા આગે રે દરપણુ દાખવો, બહિરા આગે રે ગીત;
 મૂરખ આગે રે કહેવું શુકિતનું, એ સવિ એકજ રીત. સમકીત૦ ૨૦
 મારગ-અરથી પણ જે જીવ^૫ છે, અદ્રક અતીહિ વિનીત;
 તેહને એ હિતશિખ સોહામણી,^૬ વલી જે સુનય અધીત. સમકીત૦ ૨૧
 પ્રવચનસાખે રે એમ એ^૭ ભાષિયા, વિગતે અરથ વિચાર;
 તુજ આગમની રે અહિય પરખરા, લહિએ જગ જયકાર. સમકીત૦ ૨૨
 ગુણ તુજ સઘલા રે પ્રભુ / કોણુ^૮ ગણી શકે ? આણુ ગુણુલવ એક;
 ઈમ મેં ગુણતાં રે સમકિત દેહ કર્યું^૯, રાખી આગમટેક. સમકીત૦ ૨૩

X સરખાવે સુત્તત્થો સલ્લુ પદ્મો, બીજો નિરજુત્તિમીતિઓ હોઈ ।

તદ્વત્તો ય નિરવસેસો, પસ વિહી હોઈ અણુ મોગો ॥૧॥

—શ્રી ભગવતી સૂત્ર શતક ૨૫ સુ

૧-ત્યજિય ૨-કહ્યું. ૩-તેહનો. ૪-લોક. ૫-સહામણી. ૬-મેં.

૭-કુણુ.

આણા તાહરી રે ભે મે' શિર ધરી, તો રથું ક્રમતિનું ભેર ?
 તિહાં નવિ પસરે^૧ રે બલ વિષધરતાણું, કિંગારે જિહાં મોરસમકીત ૦ ૨૪
 પવિત્ર કરીજે રે જીહાં તૂજ ગુણે, શિર ધરીએ તુજ આણુ;
 દિલથી કહિએ રે પ્રભુ ન વિસારીએ, લાહીએ સુજશ કલ્યાણ.
 સમકીત ૨૫

ઢાલ સાતમી

—(૧)—

રાગ ધનાશ્રી^૨

વર્તમાનશાસનનો સ્વામી, ચામીકરસમ દેહોણ,
 વીરજિનેધર મે' ઇમિ શુષ્કિઓ, મન ધરી ધર્મસનેહોણ;
 મેહ તવન જે લણશે ગણશે, તસ ઘર મંગલમાલાણ,
 સમકિતલાણ હોશે ઘટ^૪ તેહને, પરગટ અકબમાલાણ. ૧
 અરથ એહના છે અતિસૂક્ષ્મ, તે ધારે શુરુ પાસેણ,
 શુરુની સેવા કરતાં લાહીએ, અનુભવ નિજ^૫ અભ્યાસેણ;
 જેહ બહુશ્રત શુરુ ગીતારથ, આગમના અનુસારીણ,
 તેહને પૂછી સંશય ટાલો, એ હિતશીખ છે સારીણ. ૨
 ઇન્દ્રપુરમાં^૩ રહિય ચોમાસું, ધર્મધ્યાન સુખ પાયાણ,
 સંવત સત્તરતેત્રીસા વરસે, વિજયદશમી મન લાયાણ;
 શ્રીવિજયપ્રભસૂરિ સવાયા, વિજયરતન યુવરાયાણ,
 તસ રાજે લવિજનહિત કાજે, ઇમિ મે' જિનશુણ ગાયાણ. ૩

૧-પેસે ૨. ૨-કહિએ ૩. ૩-કલસ. ૪-ચિત. ૫-નિત.
 ૬-અમદાવાદનું એક પદ.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : દોઢસો ગાથાનું સ્તવન [૨૪૭

શ્રીકૃત્યાણુવિજય વરવાચક, તપગચ્છગયણુદિશ્વિંદાલ;
 તાસ શિષ્ય^૧ શ્રીલાલવિજયબુધ, લવિજનકૈરવચંદાલ;
 તાસ શિષ્ય^૧ શ્રીભૂતવિજય બુધ, શ્રીનયવિજય મુણિંદાલ,
 વાચક જશવિજયે તસ શિષ્યે^૧, શુણિયા વીરજિણિંદાલ. ૪
 દોસી મૂલાસુત મુવિવેકી, દોસી મેઘા હેતેલ,
 એહ તબન મેં કીધું સુંદર, શ્રુત અક્ષર સંકેતેલ;
 એ જિનશુણુ સુરતડુનો પરિમલ, અનુભવ તો તે લહર્યેલ,
 ભમર પરિ જે અરથી હોધને, ગુરુઆણુ શિર વહર્યેલ. ૫

ઇતિ શ્રી સમસ્ત પંડિત શિરોમણિ
મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયભાઈ વિરચિત
કુમતિ-મહાગાદન દોઢસો ગાથાનું
શ્રી મહાવીરજિન સ્તુતિ હુંડીનું સ્તવન સંપૂર્ણ.

સિદ્ધાંત-વિચાર રહસ્ય ગર્ભિત

સાહા ત્રણસો આથાનું શ્રી સીમંધર જિન-સ્તવન

ઢાલ પહેલી

—(*, —

એ જીડી કિહા રાખી ? એ દેશી

શ્રીસીમંધરસાહિબ આગે, વીનતડી એક કીજે;
‘મારગ શુદ્ધ મયા કરી મુઝને, મોહનમૂરતિ ! દીજે રે.’
જિનજી ! વીનતડી અવધારો. એ આંકણી. ૧

આલે સૂત્ર વિરુદ્ધાચારે, લાધે સૂત્ર વિરૂદ્ધ;
એક કહે અમ મારગ રાખું, તે કિમ માનુ શુદ્ધ રે ? જિનજી ! ૨

આલંબન ફૂડાં દેખાડી, મુગધ લોકને પાડે;
આણાલંગ તિલક તે કાલું, થાપે આપ નિલાડે રે. જિનજી ! ૩

‘વિધિ જોતાં કલિયુગમાં હોવે, તીરથનો ઉગ્રજી;
જિમ આલે તિમચલવેજઈયે’, એહ ધરે મતિલેક રે.’ જિનજી ! ૪

ઈમ લાષી તે મારગ લોપે, સૂત્રક્રિયા સવિ પીસી;
આચરણ-શુદ્ધિ આચરિયે, જોઈયોગની વીસી રે. જિનજી ! ૫

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૪૯

૧૫૫મ આરે જિમ વિષ મારે, અવિધિ દોષ તિમ લાગે;
ધમિ ઉપદેશ પદ્ધતિકે દેખી, વિધિરસિયો જન જાગે રે. જિનજી ! ૬

કોઈ કહે 'જિમ બહુ જન ચાલે, તિમ ચલિયે શી ચર્ચા ?
મારગ મહાજનચાલે' ભાષ્યો, તેહમાં લહીયે અર્ચા રે. જિનજી ! ૭

એ પણ ભોલ મૃષા મન ધરીયે', બહુજનમત આદરતાં;
છેહ ન આવે બહુલ અનારથ, મિથ્યામતમાં ફિરતાં રે. જિનજી ! ૮

થોડા આર્થ અનારથજનથી, જૈન આર્થમાં થોડા;
તેહમાં પણ પરિણતજન થોડા, શ્રમણ અલપ બહુ મુંડા રે જિનજી ! ૯

ભદ્રબાહુશુરુ વદનવચન એ, આવશ્યકમાં લહિયે;
આણુશુદ્ધ મહાજન જાણી, તેહની સંગે રહિયે રે. જિનજી ! ૧૦

અજ્ઞાની નવિ હોજે મહાજન, જો પણ ચલવે ટોલું;
ધર્મ દાસગણીવચન વિચારી, મન નવિ કીજે લોલું રે. જિનજી ! ૧૧

અજ્ઞાની નિજછંદે ચાલે, તસ નિશ્રાયે વિહારી;
અજ્ઞાની જે ગચ્છને ચલવે, તે તો અનંતસંસારી રે. જિનજી ! ૧૨

બણડ બણડ પહિડત જે હોવે, જે નવિ કહીયે નાણી;
નિશ્રિત સમય લહે તે નાણી, સંમતિની સહિનાણી રે. જિનજી ! ૧૩

૧ સરખાવો:-મારેદ વિસં મુત્તં, જહા ચડવ્યારિ તહ (૩) દુલ્લમંમિ ।

તહ અવિહિદોસજણિઓઽવમ્મોવિ ચ દુગ્ગદ્દેહુ । ૧॥

—શ્રી ઉપદેશપદ

જિમ જિમ બહુશ્રુત બહુજનસંમત, બહુશિષ્યે પરિવરિઓ;
તિમ તિમ જિનશાસનનો વયરી, બે નવિ નિશ્ચયહરીઓ રે.^૧
જિનજી ! ૧૪

કોઈ કહે 'લૌઆદિક કષ્ટે, મારગ ભિક્ષાવૃત્તિ;'
તે મિથ્યા નવિ મારગ હોવે, જનમનની અનુવૃત્તિ રે. જિનજી ! ૧૫
બે કષ્ટે સુનિમારગ પાવે, બલદ થાએ તો સારો;
ભાર વહે બે તાડવે ભમતો, ખમતો ગાઢપહારો રે. જિનજી ! ૧૬
લહે પાપઅનુબંધી પાપે, બલહરણી જનભિક્ષા,
પૂરવભવ વ્રતખંડન ફલ એ, પંચવસ્તુની શિક્ષા રે. જિનજી ! ૧૭
કોઈ કહે 'અમે લિંગે તરશું, જૈનલિંગ છે વારૂ;'
તે મિથ્યા નવિ શુભ વિષ્ણુ તરિયે, ભુજ વિષ્ણુ ન તરે તારૂ રે.
જિનજી ! ૧૮

ફૂટલિંગ ઈજિમ પ્રગટ વિડંબક, બાણી નમતાં દોષ;
નિદ્ધંધસ બાણીને નમતાં, તિમજ કહ્યો તસ પોષ રે. જિનજી ! ૧૯
શિષ્ય કહે 'જિમ જિનપ્રતિમાને, જિનવર થાપી નમિયે;
સાધુવેષ થાપી અતિસુંદર, તિમ અસાધુને નમિયે રે.' જિનજી ! ૨૦
ભદ્રબાહુશુર બોલે 'પ્રતિમા, શુભવંતી નહિ દુષ્ટ;
લિંગ માંહે બે વાનાં દીસે, તે તું માન અદુષ્ટ રે.' જિનજી ! ૨૧

૧ સરખાવો:-જહ જહ બહુસ્સુઓ સંમતો અ સીસગણસંપરિણુહો ય ।

અવિગિચ્છિઓ અ સમય, તહ તહ સિદ્ધંતપઢિનીઓ ॥૧॥

—શ્રી ઉપદેશભાલા તથા શ્રી પંચવસ્તુ.

યથા યથા શિષ્યગણો: સમેતો, બહુશ્રુત: સ્યાદ્બહુસંમતઃ ।

સમાધિમાર્ગપ્રતિકૂલવૃત્તિ,-સ્તથા તથા શાસનશત્રુરેષ ॥૨॥

—કર્તામહર્ષિ વિરચિત શ્રી વૈરાગ્ય કલ્પસતા.

×તે તો માને અદુષ્ટ રે.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૧

કેઈ કહે 'જિન આગે માગી, સુકિત મારગ અમે લેશું;'^૧
 નિરગુણને પણ સાહિબ તારે, તસ ભકતો ગહગહિશું રે.' જિનજી! ૨૨
 પાત્રી બોધ ન પાલે મૂરખ, માગે બોધ વિચાલે;
 લહિયે તેહ કહો કુણ મૂલે? બોલ્યું ઉપદેશમાલે રે. જિનજી! ૨૩
 આણા પાલે સાહિબ તૂસે, સકલ આપદા કાપે;
 આણાકારી જે જન માગે, તસ જસલીલા આપે રે. જિનજી! ૨૪

ઢાલ બીજી

—(*)—

આદર જીવ ક્ષમાગુણ આદર—એ દેશી અથવા

રાગ આસાઉરી;ઉપશમ આણો—એ દેશી

કેઈ કહે 'અમે ગુરૂથી તરસું, જિમ નાવાથી લોહા રે;'
 તે મિથ્યા ન લહે સહવાસે, કાચ પાચની ચોહા રે. ૧
 શ્રીસીમંધસાહિબ! સુણજે,^૩ ભરતક્ષેત્રની વાતો રે;
 લહું દેવ! કેવલ-રતિ ઇશુ યુગે, હું તો તુજ ગુણ રાતો રે; શ્રીસીં ૨
 કેઈ કહે 'જે ગચ્છથી ન ટલ્યા, તે નિરગુણ પણ સાધો રે;
 નાતિમોહે નિરગુણ પણ ગણીયે,^૪ જસ નહી નાતિ બાધો રે.' શ્રીસીં ૩
 ગુણ અવગુણ ઈમ સરિખા કરતો, તે જિનશાશન-વૈરી રે;
 નિરગુણ જો^૫ નિજજન્મે આલે, તો ગચ્છ થાએ સ્વૈરી રે. શ્રીસીં ૪

૧ લહિશું. ૨ ભકતો. ૩ સુણ્યો. ૪ લહીએ. ૫ એ

*નિરશુભનો ગુફ પક્ષ કરે જે, તસ ગમ્મ ત્યજવો ઢાખ્યો રે;
 તે જિનવરમારગનો ઘાતક, ગમ્મ્યાચારે ભાખ્યો રે. શ્રીસીં ૫
 વિષમકાલમાં નિરશુભગમ્મે, કારણથી જો વસીયે રે;
 દ્રવ્યથકી વ્યવહારે ચલિયે, ભાવે નવિ ઉઠ્ઠસિયે રે. શ્રીસીં ૬
 જિમ કુવૃષ્ટિથી નગરલોકને, ઘહેલા^૧ દેખી રાજ રે;
 મંત્રી સહિત ઘહેલા^૧ હોઈ^૨ બેઠા, પશુ મનમાંહેતાજ રે. શ્રીસીં ૭
 ઈમ ઉપદેશપદે એ ભાખ્યું, તિહાં મારગઅવસારી રે;
 બાણીને ભાવે આદરીયે, કલ્પભાષ્ય નિરધારી રે. શ્રીસીં ૮
 જ્ઞાનદિકશુભવન્ત પરસ્પર, ઉપગારે આદરવો રે;
 પંચવસ્તુમાં ગમ્મ સુશુભને, અવર કહ્યો છે ત્યજવો રે. શ્રીસીં ૯
 +જે નિરશુભ શુભરત્નાકરને, આપ સરીખા ઢાખે રે;
 સમકિતસાર રહિત તે બાણી, ધર્મદાસગણા ભાખે રે. શ્રીસીં ૧૦
 કોઈ કહે 'જે બકુસકુશીલા, મૂલોત્તરપરિસેવી રે;
 ભગવદ્ધર્મને ભાખ્યા તેથી, અન્ત વાત નવિ લેવી રે.' શ્રીસીં ૧૧

× સરખાવો :—

જહિ નત્થિ ગુણાણ પક્કી, ગણી કુસીલો કુસીલપક્કણરો ।
 સો ય અગચ્છો ગચ્છો, સંજમકામીહિં સુતવ્વો ॥૧॥

—શ્રી ગમ્મ્યાચાર ૫૫જા

+ સરખાવો :—ગુણદીપ્તો ગુણરચનાયરેષુ જો કુણદ્ તુલ્લમપ્પાણ ।
 સુતવસ્સિણો ય કીલદ્, સમ્મત્તં કોમલં તસ્સ ॥૧॥

—શ્રી ઉપદેશભાષા.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૩

તે મિથ્યા નિઃકરણ સેવા, ચરણધાતિની ભાખી રે;
 મુનિને તેહને સમ્ભવમાત્રે, સત્તમઠાણું સાખી રે. શ્રીસીં ૧૨
 પડિસેવાવચને તે બાણો, અતિચારબહુલાઈ રે,
 ભાવબહુલતાયે' તે ટાલે, પ'ચવસ્તુ મુનિ ધ્યાઈ રે. શ્રીસીં ૧૩
 સહસ્રા હોષ લગે તે છૂટે, સંયતને તત્કાલે રે;
 પન્થિતો' આકુટિયે' કીધું, પ્રથમઅંગની ભાલે રે. શ્રીસીં ૧૪
 પાચછિન્નાદિક' ભાવ ન રાખે, હોષ કરી નિઃશૂકો રે;
 નિદ્ધ'ધસ સેઢીથી હેઠો, તે મારગથી ચૂકો રે. શ્રીસીં ૧૫
 કોઈ કહે 'જે પાતિક કીધાં, પડિકમતાં છૂટીજે રે;
 તે મિથ્યા ફલ પડિકમણાનું', અપુણ્યકરણથી લીજે રે. શ્રીસીં ૧૬
 મિથ્યાદુષ્કર દેઈ પાતિક, તે ભાવે જે સેવે રે;
 આવશ્યક સાખે તે પરગટ, માયામોસને સેવે રે. શ્રીસીં ૧૭
 મૂલપદે પડિકમણું ભાગ્યું, પાપતાણુ અણુકરવુ રે;
 શક્તિ ભાવતાણે અભ્યાસે, તે જગ્ન અર્થે વરવું રે. શ્રીસીં ૧૮

ઢાળ ત્રીજી

—(*)—

તુંગીયાગિરિ શિખર સોહે અથવા વીર મધુરી વાણિ બોલઈ-એ દેશી.

હેવ ! તુઝ સિદ્ધાંત મીઠો, એક મને ધરિયે;

દુષ્ટ આલંબન નિહાલી, કહો કિમ તરિયે ? હેવ ! ૧

દુષ્ટ આલંબન ધરે જે, ભગ્ન-પરિણામી;

તેહ આવશ્યકે ભાખ્યા, ત્યજે મુનિ નામી. હેવ ! ૨

૧-પન્થિત્તાદિક.

નિયતવાસ વિહાર ચેઇય, ભક્તિનો ધધે;
 મૂઠ^૧ અઝઝલાલ થાપે, વિગય પડિખંધો. દેવ ! ૩
 કહે ઉગ્રવિહારભાગા, સંગમઆયરિઓ;
 નિયતવાસ ભજે બહુશ્રત, સુણિઓ ગુણદરિઓ. દેવ ! ૪
 ન જાણે તે ખીણજંધા, -બલ થિવિર તે હો;
 ગોચરીના ભાગ કલ્પી, બહુ રહ્યો જે હો ! દેવ ! ૫
 ચૈત્યપૂજા સુકિતમારગ, સાધુને કરવી;
 જિણે કીધી વચર સુનિવર, ચૈત્યવાસ ઠવી. દેવ ! ૬
 તીર્થઉન્નતિ અન્યશાસન, મલિનતા ટાણે;
 પૂર્વ અવચિત પુષ્પ મહિમા, તેહ નવિ જાણે. દેવ ! ૭
 ચૈત્યપૂજા કરત સંચત, દેવભોઈ કહ્યો;
 શુભમને^૨ પણ માર્ગનાસી, મહાનિરીથે^૩ લહ્યો. દેવ ! ૮
 પુષ્ટકારણ વિના મુનિ નવિ, દ્રવ્ય અધિકારી;
 ચૈત્યપૂજાયે^૪ ન પામે, ફલ અનધિકારી. દેવ ! ૯
 આય^૫ અન્નિઅપુત્ત અઝઝ, લાભથી લાગા;
 કહે નિજલાલે અતૃપ્તા, ગોચરી ભાગા. દેવ ! ૧૦
 ન જાણે ગતશિષ્ય અવમે,^૪ થિવિર બલહીણો;
 સુગુણપરિચિતસંચતીકૃત, પિંડવિધિ કીણો. દેવ ! ૧૧
 વિગય લેવી નિત્ય સૂજે, લખટ પુષ્ટ ભણે;^૫
 અન્યથા કિમ હોષ એહનો, ઉદાયન ન ગણે ? દેવ ! ૧૨

૧-મૂઠ. ૨-શુભમતિ. ૩-માર્ગ. ૪-અવમે. ૫-પણે, ઈમ ભણે.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૫]

ઉદ્ધાયનરાજર્ષિતત્ત્વ નવિ, શીત લુક્ષ સહે;
તેહ મજમાં વિગથ સેવે, શું તે ન લહે? દેવ! ૧૩
લોક આલમ્બન ભરીઓ, જન અસંયતને;
તેહ જંગમાં કાંઈ દેખે,^૧ ધરે તેહ મને. દેવ! ૧૪
શિથિલ આલમ્બન ગ્રહે^૨ મુનિ મંદ સંવેગી;
સંયતાલમ્બન સુજસ ગુણ, તીવ્રસંવેગી. દેવ! ૧૫

ઢાલ યોથી

—(*)—

(પ્રભુપાસનુ મુખકું બેવા, ભવભવનાં પાતીક બેવા-
અથવા જતિરી-એ દેશી)

સુભજે સીમન્ધર સ્વામી! વલી એક કહું સિરનામી;
મારગકરતાને પ્રેરે, હુજન જે દૂષણ હેરે. ૧
કહે 'નિજ સામે મત પાલો, પણ ધર્મદેશના ટાલો;
જનમેલ્યાનું શું કામ?, બહુ બોલ્યું નિઠાકામ'. ૨
ઇમ કહેતાં મારગ ગોપે, બોલું દૂષણ આરોપે;
જે નિર્ભય મારગ બોલે, તે કહ્યો દ્વીપને તોલે. ૩
અજ્ઞાની ગારવ રસિયા, જે જન છે કુમતે અસિયા;
તેહનો કુલ ટાલણહાર?, વિણ ધર્મદેશના સાર. ૪
ગીતારથ જથણાવંત, ભવભીરૂ જેહ મહંત;
તસ વયણે લોકે તરિયે, જિમ પ્રવહથી ભરહરીએ. ૫

^૧ જેહ જંગમાં કાંઈ દેખે ^૨ ગ્રહે.

ખીજ^૧ તો બોલી બોલે,^૨ શું કીજે નિર્ગુણોદે ?
 ભાષા કુશીલનો લેખો, જન મહાનિશીથે દેખો. ૬
 જનમેલનની નહીં ઈહા, મુનિ ભાષે મારગ નીરીહા;
 જો બહુજન સુણવા આવે, તો લાલ ધરમનો પાવે ૭
 તેહને જો મારગ ન ભાષે, તો અંતરાય ક્ષલ આપે;
 મુનિ શક્તિ છતી નવિ ગોપે વારે તેહને શ્રુત કોપે. ૮
 નવિ નિહા મારગ કહેતાં, સમપરિણામે ગહગહતાં;
 મુનિ અદ્યત્તિત મનરંગે, જોઈ લીજે ખીજે અંગે. ૯
 કોઈ ભાષે 'નવિ સમજાવો, શ્રાવકને ગૂઢા ભાવો,'
 તે જુઠ કહ્યા લઢકા, શ્રાવક સૂત્રે ગહિયકા. ૧૦
 કહે કોઈ 'નવી સિ જોડી?', શ્રુતમાં નહીં કાંઈ ખોડી;
 તે મિથ્યા ઉદ્ધૃત ભાવા, શ્રુતજલધિપ્રવેશે નાવા. ૧૧
 પૂરવસૂરિયે કીધી,^૩ તેણે જો નવિ કરવી સિદ્ધિ;
 તો સર્વે^૪ કીધી ધર્મ, નવિ કરવો જોયો^૫ મર્મ. ૧૨
 પૂરવયુધને બહુમાને, નિજ શક્તિ મારગજાને;^૬
 સુરકુલવાસીને જોડી, યુગતિ એહમાં નહીં ખોડી. ૧૩
 ઇમિ શ્રુતનો નહીં ઉત્તેજ, એ તો એકદેશનો લેજ;
 એ અર્થ સુણી ઉદ્ધાસે, લવી વરતે શ્રુતઅભ્યાસે. ૧૪
 ઇહાં દ્રવણ એક કહાય, જે ખલને પીકા ધાય;
 તો પણ એ નવિ છોડીજે, જો સજ્જનને સુખ લીજે. ૧૫

૧ ખીજો. ૨ જાણે. ૩ જોડિ કીધી. ૪ સપૂરવે. ૫ જોજો. ૬
 મારગને જાને.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાઠ ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૭]

તે પુણ્યે હોસે તોષ, તેહને પણ ધમિ નહિ દોષ;
 ઉજમતાં હિયડે હીસી, ભેધ લીજે પહેલી વીસી. ૧૬
 કહે કોઈકે જુદી રીતે, મુનિ ભિક્ષા લાંબે લીતે;
 તે જુહું શુભમતિ ઈંહે, ' મુનિ અંતરાયથી બીડે. ૧૭
 જે જન છે અતિપરિણામી, વલી જેહ નહિ પરિણામી;
 તેહને નિત્યે સમભવે, શુરૂ કદવવચન મન ભાવે. ૧૮
 ખલવયણ ગણે કુણુ સૂરા, જે કાઢે પયમાં પૂરા;
 તુજ સેવામાં બે રહીયે, તો પ્રભુ જસલીલા લહીયે. ૧૯

ઢાલ પાંચમી

—(*)—

રાગ રામગ્રી-મંત્રા કહે એક રાજસભામાં—અથવા
 કહણી કરણી તુજ વિણુ સાચે ન દોડા યોગીરે—એ દેશી
 વિષમકાલને બેરે કેઈ ઉઠ્યા જડ મલધારી રે;
 શુરૂ ગરબ છાંડી મારગ લોપી, કહે અમે ઉગ્રવિહારી રે. ૧
 શ્રી જિન! તું આલંબન જગને, તુજ વિણુ કવણુ આધારે રે;
 ભગતલોકને કુમતિજલધિથી, બાંહિયહીને તારે રે. ૨
 શ્રી જિન! તું આલંબન જગને—એ આંકણી.
 ગીતારથ વિણુ ભૂલા ભમતા, કષ્ટ કરે અભિમાને રે;
 રાથે ગંઠી લગે નવિ આબ્યા, તે ખૂતા અજાને રે. શ્રીજિન! ૩
 હ 'કહે શુરૂ ગરબ ગીતારથ, પ્રતિબન્ધે શું કીજે રે?
 'જિન-જ્ઞાન-ચરિત આદરિયે, આપે આપ તરીજે રે,' શ્રીજિન! ૪

નવિ જાણે તે પ્રથમ અંગમાં, આદિ શુરકુલવાસો રે;
 કહ્યો ન તે વિણ ચરણ વિચારો, પંચાશકનય ખાસો રે. શ્રીજિન! ૫
 નિત્યે શુરકુલ વાસે વસવું, ઉત્તરાધ્યયને ભાખ્યું રે;
 તેહને અપમાને વલી તેહમાં, પાપશ્રમણપણું દાખ્યું રે. શ્રીજિન! ૬
 હસવેકાલિક શુરશુશ્રૂષા, તસ નિંદા ફલ દાખ્યા રે;
 આવંતિમાં દ્રહસમ સદ્ગુર, મુનિકુલ મન્દસમ ભાખ્યા રે. શ્રીજિન! ૭
 શુરદષ્ટિ અનુસારે રહેતાં, લહે પ્રવાહ પ્રવાહે રે;
 એ પણ અર્થ તિહાં મન ધરિયે, બહુશુણ સુગુર પ્રસાદે રે શ્રીજિન! ૮
 વિનય વધે શુર પાસે વસતાં, જે જિનશાસન મૂલો રે;
 દર્શન નિર્મલ ઉચિતપ્રવૃત્તિ, શુભરાગે અનુકૂલો રે. શ્રીજિન! ૯
 વૈયાવઘ્યે પતિક ત્રુટે, ખંતાદિક શુણ શકિત રે;
 હિતઉપદેશે સુવિહિતસંગે, પ્રહાયર્થની શુભિ રે. શ્રીજિન! ૧૦
 મન વાધે મૂઢપુદ્ધિ કેરા, મારગ ભેદ ન હોવે રે;
 બહુ શુણ જાણે એ અધિકારે, ધર્મરથણ જે જોવે રે. શ્રીજિન! ૧૧
 *નાણતણો સંભાગી હોવે, ધિરમન દર્શનચરિતે રે;
 ન ત્યજે શુર કહે એ બુધ ભાખ્યું, આવશ્યકનિયુક્તિ રે. શ્રીજિન! ૧૨
 ભૌતપ્રતે જિમ ખાણે હણતા, ૧ પગ અણફરસી સખરા રે;
 શુર છાંડી આહારતણો ખપ, કરતા તિમ મુનિ નવરા રે. શ્રીજિન! ૧૩

॥સરખાવો :—‘નાણસ્ત દોઢ ભાગી, ધિરચરમો દંડળો ચરિત્ત ય ।

ઘજ્જા આવકદાપ, ગુરુકુલવાસં ન મુવંતિ ॥૧૧॥’

—શ્રી આવશ્યક નિયુક્તિ.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાદા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૬

શુરકુલવાસે જ્ઞાનાદિકે શુભ, વાચંયમને વાધે રે;
 તે આહારતણો પણ ફૂલ, અપ કરતાં નવિ બાધે રે^૧ શ્રીજિન! ૧૪
 ધર્મસ્તન ઉપદેશપદાદિક, જાણી શુર આહરવો રે;
 ગમ્મ કહ્યો તેહનો પરિવારો, તે પણ નિત અનુસરવો રે. શ્રીજિન! ૧૫
 સારણવારણ પ્રમુખ લહીને, મુક્તિમારગ આરાધે રે;
 શુભવીર્ય^૩ તિહાં સુવિહિતકિરિયા, દેખાદેખે વાધે રે. શ્રીજિન! ૧૬
 નજલધિ તણો સંક્ષોભ અસહતા, જેમ નીકળતા મીનો રે.
 ગમ્મસારણાદિક અણસહતા^૪ તિમ મુનિ દુખિયા દીનો રે શ્રીજિન! ૧૭
 કાક નર્મદાતટ જિમ મૂકી, મૃગતૃષ્ણાજલ જતા રે;
 દુઃખ પામ્યા તિમ ગમ્મ તજિને, આપમતી મુનિ થાતા રે. શ્રીજિન! ૧૮
 પાલિ વિણા જિમ પાણી ન રહે. છવ વિના જિમ કાયા રે;
 ગીતારથ વિણ તિમ મુનિ ન રહે, જૂઠ કષ્ટની માયા રે. શ્રીજિન! ૧૯
 અથ પ્રતે જિમ નિર્મલ દોચન, મારગમાં લેઈ જાય રે;
 તિમ ગીતારથ મૂરખમુનિને, દેઠ આલંબન થાય રે. શ્રીજિન! ૨૦
 સમભાષી ગીતારથનાણી, આગમમાંહે લહિયે રે;
 આતમઅરથી શુભમતિ સજ્જન, કહ્યો તે વિણ કિમ રહિયે રે? શ્રી ૦ ૨૧
 દોચન આલંબન જિનશાસન, ગીતારથ છે સેદી રે;
 તે વિણ મુનિ ચઢતી સંયમની, આરોહે કિમ સેદી રે? શ્રીજિન! ૨૨

૧-વાધેરે. ૨-મુનિ. ૩-વિરતિ. ૪-અસહતા.

†સરખાવો—

“જહ જલનિદિકલ્લોલક્ષ્મીભમસહંતા ચ બાહિરં પસ્યા ।

મીળા મમુણિય મુણિણો, સારણપમુદાહ અસહન્તા ॥ ૧ ॥”

— શ્રીમતી ઓધનિયુક્તિ

ગીતારથને મારગ પૂછી, છાંડીને ઉન્માદો રે;
પાલે કિરિયા તે તુજ ભક્તિ,^૧ પામે જગ જશવાદો રે. શ્રીજિન! ૨૩

ઢાલ છઠ્ઠી

—(*)—

સાંભલ રે તું સજની મોરી, રાસડાની અથવા હિતશિક્ષાછનીશીની દેશી
પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી અહિંસા, દસ વૈકલિક સાખી રે;
જ્ઞાનવંત તે કારણ ભજિયે, તુજ આણા મન રાખી રે.

સાહિબ! સુણબે રે^૨ ૧

દ્રવ્ય ક્ષેત્ર ને કાલ ન જાણે, ભાવ પુરૂષ પડિસેવ રે;
નવિ ઉત્સર્ગ^૩ લહે અપવાદહ, અગીતારથ નિતમેવ રે સાહિબ! ૨
સચિત અચિત મિશ્ર નવિ જાણે, કલ્પ અકલ્પ વિચાર રે;
યોગ્ય ન જાણે નિજ નિજ કામે, દ્રવ્ય યથાસ્થિત સાર રે. સાહિબ! ૩
ખેત્ર ન જાણે તેહ યથાસ્થિત, જનપદ અઘવિશેષ રે;
સુભિક્ષ દુર્ભિક્ષ કલ્પ નવિ જાણે, કાલવિચાર અશેષ રે. સાહિબ! ૪
ભાવ હિંક^૪ ગિલાણુ ન જાણે, ગાઢ અગાઢહ^૫ કલ્પ રે;
ખમતો અખમતો^૬ જન ન લહે, વસ્તુ અવસ્તુ અનલ્પ રે. સાહિબ! ૫
જે આકુટી પ્રમાદે^૭ દર્પ^૮, પડિસેવા વલિ કલ્પ રે;
નવિ જાણે તે તાસ યથાસ્થિત, પાથચિત્ત વિકલ્પ રે. સાહિબ! ૬
નયણુ રહિત જિમ અનિયુણ દેશે, પંથ નદ્દ જિમ સત્ય રે;
જાણે હું કામે પહુંચાવું, પણ નહિ તેહ સમત્ય રે. સાહિબ! ૭

૧-ભોગતે. ૨-સુણયોરે ૩-દુઃક. ૪-અણુખમતો.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૧

અગીતારથ તિમ જાણે ગરવે, હું ચલવું સવિ ગચ્છ રે;
 પણ તસપાસે ગુણગણાસે, હોઈ ગલાગલમચ્છ રે. સાહિબ! ૮
 પચ્છિતે અતિમાત્ર દિએ જે, અપચ્છિતે પચ્છિત રે;
 આસાયણ તસ સૂત્રે મોલી, આસાયણ મિચ્છત રે. સાહિબ! ૯
 તપસી અબહુધત વિચર'તો, કરી દોષની^૧ શ્રેણિ રે;
 નવિ જાણે તે કારણ તેહને, કિમ વાધે ગુણશ્રેણિ રે? સાહિબ! ૧૦
 માર્ગમાત્ર જાણે જિમ પંથી, અલહી તાસ વિસેસ રે;
 લિંગાચારમાત્ર તે^૨ જાણે, પામે મૂઢ કલેશ રે. સાહિબ! ૧૧
 લેહ લદ્યા વિણ નાનાપરિણતિ, મુનિ મનની ગતમોઘ રે;
 બિણુરાતા બિણુતાતા થાતા, અ'તે ઉપાઈ વિરોધ રે. સાહિબ! ૧૨
 પત્થરસમ પામર આદરતાં, મણિસમ યુધ જન છોડિ રે;
 લેહ લદ્યા વિણ આગમથિતિનો, તે પામે બહુ ખોડિ રે. સાહિબ! ૧૩
 જ્ઞાનભગતિ બાંજિ અણલહતાં, જ્ઞાનતણે ઉપચાર રે;
 આસારે મારગ લોપે, ચરણકરણનો સાર રે. સાહિબ! ૧૪
 ઉત્કર્ષી તેહને છે શિક્ષા, ઉઠાસીન જે સાર રે;
 પદ્મવચન તેહને તે જોલે અંગ કહે આચાર રે. સાહિબ! ૧૫
 અમસરિખા હો તો તુમ જાણે, નહીં તો સ્યા તુમ જોલ રે?
 એમ ભાખી જાળાદિક દ્રવ્ય, કાઢે તેહ નિટોલ રે. સાહિબ! ૧૬
 પાસથાદિક દ્રવ્ય કાઢી, હીલે જ્ઞાની તેહ રે;
 યથાછન્દતા વિણ ગુરૂઆણા, નવિ જાણે નિજરેહ રે. સાહિબ! ૧૭

જ્ઞાનીથી તિમ અલગા રહેતા, હંસથી જિમ કાક રે;
 ભેદ વિનયના બાવન ભાખ્યા, ન લહે તસ પરિપાક રે. સાહિબ! ૧૮
 સર્વઉદયમે પણ તસ બહુ ફલ, પડે કષ્ટ અંજાણુ રે;
 સૂત્ર અભિજ્ઞતાણે અનુસારે, ઉપદેશમાલા વાણુ રે. સાહિબ! ૧૯
 તે તો ઋગુભાવે એકાકી, ચાલે તેહને જુત રે;
 વામ્ય કુવાસન જે અકુવાસન, દેશારાધક ઉત્ત રે. સાહિબ! ૨૦
 અજાની શુરૂતણે નિયોગે, અથવા શુભપરિણામ રે;
 કમ્મપયડી શાખે સુદષ્ટિ, કહિયે એનો ઠામ રે. સાહિબ! ૨૧
 જે તો હઠથી શુરૂને છ.ડી^૨ ભગ્નચરણપરિણામ રે;
 સર્વઉદયમે પણ તસ નિશ્ચય,^૩ કાંઈ ન આવે ઠામ રે. સાહિબ! ૨૨
 આણુરૂચિ વિણ ચરણ નિષેધે,^૪ પંચાશકે^૫ હરિભક્ત રે;
 અવહારે તો^૬ થાહું લેખે, જેહ સક્કારે^૭ સદ રે. સાહિબ! ૨૩
 શિષ્ય કહે 'જે શુરૂ અજાની, ભજતાં શુણુનિધિ બાણી રે;
 જે સુવાસના^૮ તો કિમ લજતાં, તેને^૯ અવશુણુ બાણી રે? સાહિબ! ૨૪
 શુરૂ બોલે 'શુભ વાસન કહિયે', પત્રવણિજ્ઞસ્વભાવ રે;
 તે આચરણપણે છે આલે,^{૧૦} જસ મન^{૧૧} ભદ્રક ભાવ રે. સાહિબ! ૨૫
 સૂધું માની સૂધું થાતા, ચક્રલંગી આચાર રે;
 શુરૂ^{૧૨} કહણે તેહમાં ફલ બાણી, કહીયે સુજશ અચાર રે. સાહિબ! ૨૬

૧-એ ૨-છાંડે ૩-નિશ્ચયે ૪-તે ૫-સહકારે ૬-સુણી વાસના
 ૭-તેહન ૮-આદે ૯-મતિ ૧૦-શુણુ

ઢાલ માતમી

—(*)—

રાગ-ધમાલનો રાજગીતાની^૧ અથવા સુરતિ મહિતાની-દેશી
 કોઈ કહે ‘ગુરુ ગચ્છ ગીતારથ સારથ શુદ્ધ,
 માનું પણ નવિ દીસે ભેતાં કોઈ વિશુદ્ધ;^૨
 નિપુણ સહાય વિના કહ્યો સૂત્રે એક વિહાર,
 તેહથી એકાકી રહેતાં નહીં દોષ લગાર.’ ૧
 અણદેખંતા આપમાં તે સવિ શુણનો યોગ,
 કિમ જાણે પરમાં મત શુણનો મૂલ વિયોગ ?
 છેદ દોષ તાંઈ નવિ કહ્યા પ્રવચને મુનિ હુઃશીલ;
 દોષલવે પણ ધિરપરિણામી^૩ બકુશકુશીલ. ૨
 જ્ઞાનાદિક શુણ શુદ્ધઆદિક માંહે ભેય,
 સર્વપ્રકારે નિર્ગુણ નવિ આદરવો હેય;
 તે છાંટે ગીતારથ જે જાણે વિધિ સર્વ,
 આનૌપધદૃષ્ટાંતે મૂઠું ધરે મન ગર્વ. ૩
 તે કારણ ગીતારથને છે એક^૪ વિહાર,
 અગીતારથને સર્વપ્રકારે તે નહિ સાર;
 પાપ વરજતો કામ અસજતો^૫ ભાજ્યો જેહ,
 ઉત્તરાધ્યયને ગીતારથ એકાકી તેહ. ૪
 પાપતાણું પરિવર્જન ને વલિ કામ અસંગ,
 અજ્ઞાનીને નવિ હુએ તે નવિ જાણે ભંગ;

૧-ભમરગીતાની. ૨-વિપ્રુધ. ૩-પરિણામે. ૪ એકલ. ૫-અસંયત,

અજ્ઞાની શું કરશે શું લહશે શુભાં પાપ,
 દશવૈકાલિક વયભે પંચાશક આલાપ. ૫
 એક વિહારે દેખો આચારે સંવાદ,
 બહુ કોધાદિક દૂષણ વલી અજ્ઞાન પ્રમાદ;
 વલિય વિશેષે વાર્યો છે અવ્યક્ત વિહાર,
 પંખીપોત દષ્ટાતે જાણો પ્રવચનસાર. ૬
 એકાગ્રીને સ્તીરિપુન્ધાન તણો ઉપધાત,
 શિક્ષાની નવી શુદ્ધિ મહાવતનો પણ ધાત;
 એકાકી સમ્બંધપણે નવિ પાત્રે ધર્મ,
 નવિ પાત્રે પૃથ્વીદિક વિણ તે પ્રવચન-મર્મ. ૭
 સુમતિ^૩ શુપતિ પણ ન ધરે એકાકી નિઃશંક,
 ભાવ પરાવર્તે^૧ ધરે આલંબન સપંક;
 જૂઠા જૂઠા થાતા થવિરકલ્પનો ભેદ,
 ડોલાએ મન લોકનાં થાએ ધર્મ-ઉચ્છેદ. ૮
 ટોલે પણ જો ભોલે અંધપ્રવાહ નિપાત,
 આણા વિણ નવિ સંઘ છે અસ્થિતણો સંધાત;
 તો ગીતારથ ઉદ્ધરે જિમ હુરિ જલથી વેદ,
 અગીતારથ નવિ જાણે તે સવિ વિધિનો ભેદ. ૯
 કારણથી એકાકીપણું પણ ભાખ્યું તાસ,
 વિષમકાલમાં તો પણ રૂડો ભેલો વાસ;

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાદા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૫

પંચકૃત્પદ્માષ્ટયે ભણ્યું આતમરક્ષણ^૧ એમ,
શાલિ^૨ એરંડતણે ઇમ ભાંગે^૩ લહિયે ખેમ. ૧૦

એકાકી પાસત્યો સમ્બંધો ગતયોગ,
ઠાણવાસી ઉસનો બહુદ્રષણ સંયોગ;
ગમ્બવાસી અણુઓગી ગુરૂ-સેવી વલિ હોય,
અનિયતવાસી આઉત્તો બહુશુણ ઇમ જોય. ૧૧

દોષહાનિ ગુણવૃદ્ધિ જયણા ભાષે^૪ સુરિ,
તે શુભપત્નિવારે^૫ હુધ વિધન ટલે સવિ દરિ;
દેવ ફલે જો આંગણે તુઝ કરૂણા સુરવેત્રિ,
શુભ પરિવારે લહિયે તો સુખ જમ્મ રંગરેલિ. ૧૨

ઢાલ આઠમી

—(*)—

પ્રભુ ! ચિત ધરીને અવધારો મુઝ વાત અથવા ઝાંઝરીઆ મુનિવર !

ધનધન-એ દેશી

કોઈ કહે સિદ્ધાન્તમાંજી, ધર્મ અહિંસા રે સાર,
આકરિયે તે એકલીજી. ભજિયે^૧ બહુ ઉપચાર;
મનમોહન ! જિનજી ! તુજ વયણે મુજ રંગ. મન૦ ૧
નવિ જણે તે સર્વ ભજીને, એક અહિંસા રંગ;
કેવલ લૌકિક નીતી^૨ હોવે, લોકોત્તરપંથ ભંગ. મન૦ ૨

૧-આતમરક્ષા. ૨-શાલ. ૩-ભાંગે. ૪-નીતે.

વનમાં વસતો^૧ બાલતપસ્વી, શુરુ નિશ્રા વિણ સાધ;
 એક અહિંસાચે તે રાચે,^૨ ન લહે મર્મ અગાધ. મન૦ ૩
 અવાદિક જિમ બાલતપસ્વી, અણબણતો મૂઠ;
 શુરુલધુલાવ તથા અણલહેતો, શુરુવર્જિત મુનિ ગૂઢ. મન૦ ૪
 ભવમૌચક પરિણામ સરીખો, તેહનો શુભ ઉદ્દેશ;^૩
 આણારહિતપણે બાણીજે, બેઈ પદ ઉપદેશ. મન૦ ૫
 એક વચન આલીને છાંડે, બીજાં લૌકિકનીતિ;
 સકલ વચન નિજ હામે બેઠે, એ લૌકોત્તરનીતિ. મન૦ ૬
 જિનશાસન છે એકક્રિયામાં, અન્યક્રિયા સમ્બન્ધ;
 જિમ ભાષીજે ત્રિવિધ અહિંસા, હેતુ-સ્વરૂપ-અનુબન્ધ મન૦ ૭
 હેતુઅહિંસા જયણારૂપે, જન્તુઅઘાત સ્વરૂપ;
 ફલરૂપે જે તેહ પરિણામે,^૪ તે અનુબન્ધસ્વરૂપ. મન૦ ૮
 હેતુ સ્વરૂપઅહિંસા આપે, શુભફલ વિણ અનુબન્ધ;
 દ્વંદ્વઅજ્ઞાન થકી તે આપે, હિંસાનો અનુબન્ધ. મન૦ ૯
 નિહવ પ્રમુખ તણી જિમ કિરિયા, જેહ^૫ અહિંસારૂપ;
 સુરદુરગતિ દેઈ તે પાડે, દુત્તર ભવજલકૂપ. મન૦ ૧૦
 દુર્ખલ નગન માસ ઉપવાસી, બે છે માચારંગ;
 તો^૬ પણ ગરજ અનન્તા લેશે,^૭ બોલે બીજું અંગ. મન૦ ૧૧
 નિન્દિત આચારે જિનશાસન, જેહને હીલે લોક;
 માયા પહિલી તસ અજ્ઞાને, સર્વ અહિંસા ફેક. મન૦ ૧૨

૧-વસતા. ૨-રાચી. ૩-ઉપદેશ. ૪-પરિણામે. ૫-તેહ. ૬-તે ૭-લક્ષણ.

સરખાવો:- માસે માસે થ જો બાલો, કુસંગેણં તુ મુંગથ ।

ન સો સુમલ્લાય ધમ્મસ્સ ફલં અગ્ગહ સોનિ ।

—શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૭

સ્વરૂપથી નિરવધ તથા જે, છે કિરિયા સાવધ;
જ્ઞાનશક્તિથી તેહ અહિંસા, દિએ અનુબન્ધે સધ. મન૦ ૧૩
જિનપૂજા અપવાદપદાદિક, શીલવ્રતાદિક જેમ;
પુણ્ય અનુત્તર મુનિને આપી, દિએ^૧ શિવપદ બહુએમ. મન૦ ૧૪
એહ ભેદ વિણ એક અહિંસા, નવિ હોવે ચિર થંભ;
ચાવત્ત યોગક્રિયા છે તાવત્ત, બોલ્યો છે આરંભ. મન૦ ૧૫
લાગે પણ લગવે નહિ હિંસા, મુનિ એ માયા વાણી;
શુભ કિરિયા લાગી જે આવે, તેમાં તો નહિ હાણી. મન૦ ૧૬
હિંસા માત્ર વિના જે મુનિને, હોય અહિંસકભાવ;
સૂક્ષ્મએકેન્દ્રિયને^૨ હોવે, તો તે શુદ્ધ સ્વભાવ. મન૦ ૧૭
ભાવે^૩ જે અહિંસા માને, તે સવિ જોડે ઠામ,
ઉત્સર્ગે^૪ અપવાદે વાણી, જિનની જાણે જામ. મન૦ ૧૮
કોઇ કહે ઉત્સર્ગે^૫ આણા, છાદો^૬ છે અપવાદ;
તે મિથ્યા અણપામે^૭ અથે^૮, સાધારણ વિધિવાદ મન૦ ૧૯
મુખ્યપણે જિમ ભાવે આણા, તિમ તસ કારણ તેહ;
કાર્ય^૯ ઇચ્છિતો કારણ ઇચ્છે, એ છે શુભમતિ રેહ. મન૦ ૨૦
કલ્પે વચન કહ્યું અપવાદે, તે આણાનું રે મૂલ;
મિશ્રપક્ષ તો મુનિને ન ઘટે, તેહ નહી અતુકલ. મન૦ ૨૧
અપુનર્બંધકથી માંડીને, જાવ ચરમ શુણ્ણકાણ;
ભાવઅપેક્ષાથે જિન આણા, મારગ ભાખે^{૧૦} જાણ. મન૦ ૨૨

એક અહિંસામાં જે આણા, લાખે પૂરવ સૂરિ;
 તે એકાંત મતિ નવિ અહિંચે, તિહાં નયવિધિ છે ભૂરિ. મન० ૨૩
 આતમલા વહિંસનથી હિંસા, સથલા એ પાપસ્થાન;
 તેહથીકી વિપરીત અહિંસા, તાસ વિરહનું ધ્યાન મન० ૨૪
 તસ ઉપાય જે જે આગમમાં, બહુવિધ છે વ્યવહાર;
 તે નિઃશ્વેષ અહિંસા કહિયે, કારણ ફલ ઉપચાર. મન० ૨૫
 જીવ અજીવ વિષય છે હિંસા, નૈગમનય મત જુત;^૧
 સંગ્રહ વ્યવહારે ષટ્કાયે, પ્રતિજીવે ઋણુકૃત. મન० ૨૬
 આતમરૂપ શબ્દનય તીને, માને એમ અહિંસ;
 ઓધવૃત્તિ બોધને લહિયે, સુખ જશ લીલ પ્રશંસ. મન० ૨૭

હાલ નવમી

—(*)—

હમીરાની, ચૈત્રી પૂતમ અનુક્રમે અથવા દેશ મનોહર માલવો-એ દેશી
 કોઈક સૂત્ર જ આદરે, અર્થ ન માને સાર; જિનજી!
 આપમતે અવલું કરે, બૂદ્યા તેહ ગમાર;
 જિનજી! તુઝ વચણે મન રાખીયે. જિનજી! ૧
 પ્રતિમા લોપે પાપીઆ, ચોગ અને ઉપધાન; જિનજી!
 ગુરુનો વાસ ન શિર ધરે, માયાવી અજ્ઞાન. જિનજી! ૨

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૬

આચરણુ તેહની નવી,^૧ કેતી કહિયે દેવ ? જિનણ !
 નિત્ય ત્રૂટે છે સાંધતાં, શુરુ વિણુ તેહની ટેવ. જિનણ ! ૩
 વૃત્તિપ્રમુખ -જોઈ કરી, ભાખે આગમ આપ; જિનણ !
 તેહ જ મૂઠા જોલવે, જિમ કુપુત્ર નિજ બાપ. જિનણ ! ૪
 વૃત્યાદિક અણુમાનતા, સૂત્ર વિરાધે દીન; જિનણ !
 સૂત્ર-અરથ-તદુભયથકી, પ્રત્યનીક કહ્યા તીન જિનણ ! ૫
 અક્ષર અર્થજ જોકલો, જો આદરતાં ખેમ; જિનણ !
 ભગવદ્વચ્ચે ભાખિયો, ત્રિવિધ અર્થ તો કેમ. જિનણ ! ૬
 સૂત્ર અરથ પહેલો બીજો, નિજજીતીય મીસ; જિનણ !
 નિરવશેષ ત્રીજો વલી, ઈમ ભાખે જગદીશ. જિનણ ! ૭
 છાયા નરચાલે ચલે, રહે થિતી તસ જેમ; જિનણ !
 સૂત્ર અરથચાલે ચલે, રહે થિતી તસ તેમ. જિનણ ! ૮
 અર્થ કહે વિધિ ધારણુ, ઉભય સૂત્ર જિમ ઠાણુ. જિનણ !
 તિમ પ્રમાણુ સામાન્યથી, નવિ પ્રમાણુ અપ્રમાણુ. જિનણ ! ૯
 અંધ પંશુ જિમ જો મલે,^૧ આલે^૨ ઇચ્છિત ઠાણુ; જિનણ !
 સૂત્ર અરથ તિમ જાણીયે, કલ્પભાષ્યની વાણુ. જિનણ ! ૧૦
 વિધિ-ઉદમ-ભય-વર્ણના, ઉત્સર્ગહ-અપવાહ; જિનણ !
 તદુભય અર્થે જાણીયે, સૂત્ર લેહ અવિવાહ જિનણ ! ૧૧
 એહ લેહ જાણ્યા વિના, ક'ખામોહ લહ'ત; જિનણ !
 ભંગન્તરપ્રમુખે કરી, ભાષ્યું ભગવદ્વતન્ત. જિનણ ! ૧૨

૧ તેહવી નથી ૨ મિલી ૩ ચલે

પરિવાસિત વારી કરી, લેપન અશન અશેષ; જિનશ!
 કારણથી અતિ^૧ આહર્યાં, પંચકદપ ઉપદેશ. જિનશ! ૧૩
 વર્ષાગમન નિવારિઓ^૨ કારણે ભાખ્યું તેહ. જિનશ!
 ઠાણાંગે શ્રમણી તણું, અવલમ્બાદિક જેહ. જિનશ! ૧૪
 આધાકમાંદિકે નહી, બન્ધ તણો એકન્ત; જિનશ!
 સૂયગડે^૩ તે કિમ ઘટે, વિષુ વૃત્ત્યાદિક તન્ત? જિનશ! ૧૫
 વિહરમાન ગણુધર પિતા, જિનજનકાદિક જેહ; જિનશ!
 કેમ વલી આવશ્યક તણો, સૂત્ર માત્ર નહી તેહ. જિનશ! ૧૬
 અર્થ વિના કિમ પામિયે, ભાવ સકલ અનિબદ્ધ? જિનશ!
 શુરુમુખ વાણી ધારતાં, હોવે સર્વ સુખદ્ધ જિનશ! ૧૭
 પુસ્તક અર્થ પરમ્પરા, સઘલી જેહને હાથ; જિનશ!
 તે સુવિહિત અણુમાનતાં, કિમ રહ્યો નિજ આપ? જિનશ! ૧૮
 સદ્ગુરુ પાસે શીખતાં, અર્થ માહિ ન વિરોધ; જિનશ!
 હેતુવાદ આગમ પ્રતે, જાણે જેહ સુત્રોધ. જિનશ! ૧૯
 અર્થે મતલોદાદિકે, જેહ વિરોધ ગણુન્ત; જિનશ!
 તે સૂત્રે પણ દેખશે, જો જોશે એકન્ત. જિનશ! ૨૦
 સંહરતાં જાણે નહિ, વીર કહે ઈમ કદપ; જિનશ!
 સંહરતાં પણ નાણુનો, પ્રથમ અંગ છે જદપ. જિનશ! ૨૧
 અપભ્રંશ અહનેયણો, જ'ખૂપસન્તિ સાર; જિનશ!
 આર વલી પાઠાન્તરે, મૂલ કહે વિસ્તાર. જિનશ! ૨૨

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૭૧]

સત્તાવન સય મદલને, મનનાણી સમવાય, જિનજી !
 આઠ સયાં જ્ઞાતા કહે, એ તો અવર ઉપાય. જિનજી ! ૨૩
 ઉત્તરાધ્યયને સ્થિતિ કહી, અન્તરમુહૂર્ત^૧ જઘન્ય; જિનજી !
 વેદનીયની ખાર તે, પન્નવણામાં અન્ય. જિનજી ! ૨૪
 અનુયોગદ્વારે કહ્યા, જઘન્ય નિદેષા આર; જિનજી !
 જીવાદિક તો નવિ ઘટે, દ્રવ્યલેહઆધાર. જિનજી ! ૨૫
 ઈમ બહુવચન નયન્તરે, કોઈ^૨ વાચનાલેહ; જિનજી !
 ઈમ અર્થે^૩ પણ બાણીયે, નવિ ધરીયે મન એહ. જિનજી ! ૨૬
 અર્થેકારથી આજના, અધિકા શુભમતિ કુણ^૩; જિનજી !
 તોલે અમિયતણે નહી, આવે કહિયે લુણ^૩; જિનજી ! ૨૭
 રાજસરીખું સૂત્ર છે, મંત્રીસરિખો અર્થ; જિનજી !
 એહમાં એકે હીલીઓ, દિયે સંસાર અનર્થ. જિનજી ! ૨૮
 જે સમતોલે આચરે, સૂત્રઅર્થસું પ્રીતિ; જિનજી !
 તે તુલ કરુણાયે વરે, સુખજશ નિર્મલનીતિ જિનજી ! ૨૯

ઢાલ દશમી

—(*)—

આપ હાંદે હખિયા હલાવરે અથવા જીવ-જીવન પ્રભુ કિહા ગયા રે
 અથવા ધોખીડા ! તું ધોજે મનતુ ધોતીઈ—એ દેશી
 જ્ઞાન વિના જે જીવને રે, કિરિયામાં છે દોષ રે;
 કર્મખન્ધ છે તેહથી રે, નહી શમસુખ સન્તોષ રે.

૧-અંતરમુહૂર્ત. ૨-કોઈ. ૩-કુણ.

પ્રભુ! તુજ વાણી મીઠી રે, મુઝ મન સહેજ સુહાય રે;
અમીયસમી મન ધારતાં રે, પાપતાપ સવિ નાથ રે.

પ્રભુ! તુજ વાણી મીઠી રે-એ આંકણી. ૨

લોકપતિ કિરિયા કરે રે, મનમેલે અન્નાણુ રે;
ભવ-ધ્વજાના ભેરથી રે, વિષુ શિવસુખ વિન્નાણુ રે. પ્રભુ! ૩

કામકુન્દસમ ધર્મનું રે, મૂલ કરી^૧ ધર્મ તુચ્છ રે;
જનરંજન કેવલ લહે રે, ન લહે શિવતરંગુચ્છ રે. પ્રભુ! ૪

કરુણા ન કરે હીનની રે, વિષુ પશ્ચિહાણુ સનેહ રે;
દ્રેષ ધરન્તા તેહથું રે, હેઠા આવે તેહ રે. પ્રભુ! ૫

એક કાજમાં નવિ ધરે રે, વિષુ પ્રવૃત્તિ થિર ભાવ રે;
જીહાં તિહાં મોહોડું^૨ ધાલતાં રે, ધારે ઢોરસ્વભાવ રે. પ્રભુ! ૬

વિના વિધનજથ સાધુને રે, નવિ અવિછિન્ન પ્રયાણુ રે;
કિરિયાથી શિવપુરી હોયે રે^૩ કિમ જાણે અન્નાણુ રે! પ્રભુ! ૭

શીતતાપ્રસુખ^૪ વિધન છે રે, બાહિર અન્તર વ્યાધિ રે;
મિથ્યાદર્શન જોહની રે, માત્રા મૃદુમધ્યાધિ રે. પ્રભુ! ૮

આસનઅશનજ્યાદિકે રે, ગુરૂચોગે જથ તાસ રે;
વિધનભેર એ નવિ ટલે રે, વિગર જ્ઞાનઅભ્યાસ રે. પ્રભુ! ૯

વિનય અધિકગુણુ સાધુનો રે, મધ્યમનો ઉપગાર રે;
સિદ્ધિ વિના હોવે નહિ રે, કૃપા હીનની સાર રે. પ્રભુ! ૧૦

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાદા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૭૩

વિષ્ણુ વિનિયોગ ન સમભવે રે, પરને ધર્મે યોગ રે;
તેહ વિના જનમાન્તરે રે, નહિ સંતતિસંયોગ રે. પ્રભુ! ૧૧
કિરિયામાં ખેદે કરી રે, દહેતા મનની નાંહિ રે;
મુખ્યહેતુ તે ધર્મનો,^૧ જિમ પાણી કૃષિ.માંહિ રે. પ્રભુ! ૧૨
બેઠા પણુ જે ઉપજે રે, કિરિયામાં ઉદ્દેગ રે;
યોગ-દ્વેષથી તે ક્રિયા રે, રાજવેઠ સમ વેગ રે. પ્રભુ! ૧૩
જમથી જેહ ન સાંભરે રે, કાંઈ અકૃત-કૃત-કાજ રે;
તેહથી શુભક્રિયાથકી રે, અર્થવિરોધી^૨ અકાજ રે. પ્રભુ! ૧૪
શાન્તવાહિતા વિષ્ણુ હુએ રે, જે યોગે ઉત્થાન રે;
ત્યાગયોગ છે તેહથી રે અણુછંદાનુ ધ્યાન રે.^૩ પ્રભુ! ૧૫
વિચે વિચે ખીજા કાજમાં રે, જાએ મન તે ખેપ રે;
જાખણતાં જિમ શાલિનુ રે, ફલ નહીં તિહા નિલેપ રે. પ્રભુ! ૧૬
એકજ કામે રંગથી રે, કિરિયામાં આસંગ રે;
તેહજ શુભકાણે થિતિ રે, તેહથી ફલ નહીં અંગ રે. પ્રભુ! ૧૭
માંડી કિરિયા અવગણી રે, ખીજે કામે હર્ષ રે;
છટઅર્થમાં જાણિયે રે, અંગારાનો વર્ષ રે. પ્રભુ! ૧૮
રાગ હોએ સમજણુ વિના રે, પીડા-ભંગસ્વરૂપ રે;
શુદ્ધક્રિયાઉછેદથી રે, તેહ વન્ધ્યફલરૂપ રે. પ્રભુ! ૧૯
માનહાનિથી હુઃખ હીએ રે, અંગ વિના જિમ ભોગ રે;
શાન્તોદારપણુ વિના રે, તિમ કિરિયાનો યોગ રે. પ્રભુ! ૨૦

૧-ધર્મમાં રે. ૨-અર્થવિરોધ. ૩-અણુછંદાનુ ધ્યાન રે.

શાન્ત તે કષાય અભાવથી રે, જે ઉદાર ગમ્ભીર રે;
કિરિયાદોષ લહી ત્યજે રે^૧ તે સુખ જનનાર ખીર રે. પ્રભુ! ૨૧

ઢાલ અગીયારમી

—(૬)—

ફાલ અથવા સુરતી મહીનાની દેશી

એકવીસ શુભ પરિણામ, ભક્ત ચિત્ત નિતમૈવ;
ધરમરતનની યોગ્યતા, તાસ કહે તું દેવ! ૧
૧ ખુદ નહિં ર વલી રૂપનિધિ, ૩ સોમ્મ ૪ જનપ્રિયજ ધન્ય;
૫ કૂર નહીં ૬ ભીરુ વલી, ૭ અસઠ ૮ સાર કક્ષિભક્ત ૨
૯ લલભાલુઓ ૧૦ કયાલુઓ, ૧૧ સોમકિંકરિ મજાજી;
૧૨ શુભરાગી ૧૩ સત્કથ ૧૪ સુપદ્મ, ૧૫ દીરઘદરશી અત્ય ૩
૧૬ વિશેષજ્ઞ ૧૭ વૃદ્ધાલુગત, ૧૮ વિનયવંત ૧૯ કૃતભલુ;
૨૦ પરહિતકારી ૨૧ લઘ્વલક્ષ્મ, શુભ એકવીસ પ્રમાણ. ૪
ખુદ નહી તે જેહ મને, અતિગંભીર ઉદાર;
ન કરે જન ઉતાવલો, નિજપરનો ઉપગાર. ૫
શુભસંઘયણી રૂપનિધિ, પૂરણઅંગઉપંગ;
તે સમરથ સહજે ધરે,^૩ ધર્મપ્રભાવન અંગ. ૬
પાપકર્મે વરતે નહીં, પ્રકૃતિસૌમ્ય જગમિત્ત;
સેવનીક હોવે સુખે, પરને પ્રશમનિમિત્ત. ૭

જનવિરુદ્ધ સેવે નહીં, જનપ્રિય ધર્મે^૧ સૂર;
 મલિનભાવ મનથી લ્યજી, કરી શકે અદૂર ૮
 ઈહપરલોક અપાયથી, ખીડે^૨ લીડે^૩ જોડ;
 અપયશથી વલી^૪ ધર્મનો, અધિકારી છે તેડ. ૯
 અશક ન વંચે પર પ્રતે, લહે કીર્તિ^૫ વિધાસ;
 ભાવસાર ઉદ્યમ કરે, ધર્મકામ^૬ તે ખાસ. ૧૦
 નિજકાર્ય છાંડી કરી, કરે અન્ય ઉપકાર;
 સુહૃદ્ધિખન્ન જન સર્વને, ઉપદેય વ્યવહાર. ૧૧
 અંગીકૃત ન લ્યજે લ્યજે, લજ્યાલુઓ અકાજ;
 ધરે દયાલુ ધર્મની,^૭ દયા મૂલની લાજ. ૧૨
 ધર્મમર્મ અવિતથ લહે, સોમદિર્ઘ મજ્જથ;
 ગુણસંયોગ કરે સદા, વરજે દોષ અણુથ. ૧૩
 ગુણરાગી ગુણ સંગ્રહે, દૂસે ન ગુણ અનંત;
 ઉવેખે નિર્ગુણ સદા,^૮ ખડુમાને ગુણવંત. ૧૪
 અશુભકથા કલુષિત મતિ, નાસે રતન વિવેક;
 ધર્માર્થી સત્કથ હુએ, ધર્મનિહાન વિવેક. ૧૫
 ધર્મશીલ અનુકૂલ યશ, સદાચાર પરિવાર;
 ધર્મસુપ્રજ્ઞ વિધન રહિત, કરી શકે તે સાર. ૧૬
 માંડે સવિ પરિણામહિત, દીરઘદર્શી કામ;
 લહે દોષ ગુણ વસ્તુના, વિશેષજ્ઞ ગુણધામ. ૧૭

વૃદ્ધાનુગત^૧ સુસંગતે, હોવે પરિણતપુદ્ધિ;
 વિનયવંત નિયમા કરે, જ્ઞાનાદિકની શુદ્ધિ^૨ ૧૮
 શુભ જોડે શુર, આદરે, તત્ત્વપુદ્ધિ કૃતબલ્ય;
 પરહિતકારી, પર પ્રતે, થાયે માર્ગ સુબલ્ય. ૧૯
 શીખે લખે સુખે, સકલ લબ્ધલક્ષ શુભકાજ;
 ઈમ એકવીસ શુભે વર્યો, લહે ધર્મનુ રાજ. ૨૦
 પૂરણશુભ ઉત્તમ કહ્યો, મધ્યમ પાદે હીન;
 અર્ધહીન જઘન્ય જન, અપર દરિદ્રી દીન. ૨૧
 અરજે વરણ પ્રાપને, એહ ધર્મ સામાન્ય;
 પ્રભુ તુલ ભક્તિ^૩ જશલહે, તેહ હોએ જનમાન્ય. ૨૨

દોલ બારમી

—(૪)—

આપ્રાર્થની દેશી

એકવીસ શુભ, જેણે લહ્યા, જે નિજમર્યાદામા રહ્યા;
 તેહ ભાવશ્રાવકતા^૪ લહે, તસ લક્ષણ એ તૂં પ્રભુ! કહે. ૧
 કૃતજ્ઞતકર્મી શીલાધાર, શુભવન્તો, ને ઋણુવ્યવહાર;
 શુરસેવી ને પ્રવચનદક્ષ, શ્રાવક ભાવે એ પ્રત્યક્ષ. ૨
 અવણ બાણણા અહણ ઉદાર, પ્રતિસેવા એ ચાર પ્રકાર,
 પ્રથમ ભેદના મન ધારીયે, અર્થ તાસ ઈમ અવતારીયે. ૩

૧-વૃદ્ધિ રસંગતે, ૨-હોવે ૪-ભાવ શ્રાવકના

૩-તત્ત્વગર્ભિત-સ્તવન વિભાગ : સાઠા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૭૭

ખડુમાણે નિસુણે ગીયત્થ, પાસે ભંગાદિક ખડુ અત્થ;
 બણ^૧ શુર પાસે મન થકે, પાલે ઉપસર્ગાદિક સહે ૪
 સેવે આયતણા ઉદ્દેશ, પરગૃહ તળે અણુજનક વેસ;
 વચનવિકાર ત્યજે શિશુલીલા, મધુર ભણે એ ષટ્ વિધ શીલ ૫
 આયતને સેવે શુભપોષ, પરગૃહગમને વાધે દોષ;
 ઉદ્દેશટવેષ ન શોભા લાગ, વચનવિકારે નળે રાંગ. ૬
 મોહતણો શિશુલીલા લિંગ, અનર્થકંડ અછે એ ચંગ;
 કહિનવચનનું જલ્પન જેહ, ધર્મિને નહિ સમ્મત તેહ. ૭
 કલમ કહે સદા સજ્જાત, કરણ વિનયમાં સર્વ ઉપાય;
 અનભિનિવેશી રૂચિ જિનઆણ, ધરે પંચશુભ એહ પ્રમાણ. ૮
 સજ્જાતે ધારે વૈરાગ, તપ નિયમાદિક કરણે રાગ;
 વિનય પ્રમુંજે શુભનિધિતણો, જિમ મન વાધે આદર^૨ ઘણો. ૯
 અનભિનિવેશી અવિતથ ગણે, ગીતારથ ભાવિત જે સુણે;
 સદ્દેહણાથે સુણવા આહ, સમકિતનો મોટો ઉત્ત્રાહ. ૧૦
 અવિતકથન અવંચક્રિક્યા, પાતિક^૩ પ્રકટન મૈત્રીપ્રિયા;
 જોધળીજ^૪ સદ્ભાવે સાર, ચાર લેહ એ ઋજુવવહાર. ૧૧
 શુરસેવી^૫ ચઉવિહ સેવણા, કારણ સમ્પાદન ભાવના;
 સેવે અવસરે શુરને તેહ, ધ્યાનયોગનો ન કરે છેહ. ૧૨
 તિહાં પ્રવર્તાવે પર પ્રતે, શુર શુભ ભાવે નિજ પર છતે;
 સમ્પાદે^૬ ઔષધમુખ^૭ વલી, શુરભાવે આલે અવિચલી. ૧૩

૧-બણે ૨-આદરવાધે. ૩-પાતક ૪-જોધિ ૫-શુરસેવા
 ૬-સમ્પાદાએ ૭-પ્રમુખ

સૂત્ર અર્થ ઉત્સગ્ગવવાય, ભાષે^૧ વ્યવહારે^૨ સોપાય;
 નિપુણપણું પામ્યો છે જેહ પ્રવચનદક્ષ કહીને તેહ ૧૪
 ઉચિત સૂત્ર ગુરૂ પાસે^૩ ભણે, અર્થ સુતીથે^૪ તેહનો સુણે;
 વિષયવિભાગ વહે અવિવાદ, વલી ઉત્સર્ગ^૫ તથા અપવાદ. ૧૫
 પક્ષભાવ વિધિમાંહે^૬ ધરે, દેશકાલમુખ્ય જિમ અનુસરે;
 જાણે ગીતારથ^૭ વ્યવહાર, તિમ સવિ પ્રવચનકુશલ ઉદાર ૧૬
 કિન્ચિત્ગત એ ષટ્ વિધ લિંગ, ભાષે તું જિનરાજ અભંગ;
 એ વિધિ શ્રાવક જે આચરે, સુખજશક્તીલા તે આદરે ૧૭

ઢાલ તેરમી

—(૪)—

છઠ્ઠી ભાવના મન ધરા—એ દેશી

ભાવશ્રાવકનાં ભાવિયે^૧ હવે સત્તર ભાગવત તે હો રે;
 નેહો રે, પ્રભુ તુઝ વચને અવિચલ હોલો^૨ એ. ૧
 ઇત્થી અંચલ ચિત્તથી, જે વાટ નરકની ઓટી રે;
 ઓટી રે, છાંટે એ ગુણ ધુરિ ગણો એ. ૨
 xઈદ્રિયઅપલતુરંગને, જે રૂંધે જ્ઞાનની રાશે રે;
 પાસે^૩ રે, તે જીભે ગુણ શ્રાવક ધરે એ. ૩

૧-ગીતરથનો. ૨-ભાષીએ. ૩-હુથો રે.

x સરખાવો :—

ઈન્દ્રિયચલતુરંગો, દુર્ગદમગાણુષાધિરે નિર્બં ।

માધિયમવસ્તરૂવો, રૂંધે સન્નાણદસ્તીર્થિ ॥ ૧ ॥

—શ્રી ઇદ્રિયપરાજયશતક.

- કલેશતણું કારણ ઘણું, જે અર્થ અસારજ જાણે રે;
આણે રે, તે ત્રીજો ગુણ સંનિધિ એ. ૪
- ભવ વિહંબનામય અછે, વલી હુઃખરૂપી હુઃખ હેતો રે;
ચેતો રે, ઇમ યોથો ગુણ અંગીકરે એ. ૫
- ખીણુસુખ વિષય વિષોપમા, ઇમ જાણી નવી બહુ ઇહિ રે;
ખીહિ રે, તેહથી પંચમગુણ વર્યો એ. ૬
- તીવ્રરંભ ત્યજે સદા, ગુણ-છટ્થનો સંભાગી રે;
રાગી રે, નિરાસજનનો ઘણું એ. ૭
- માને સત્તમગુણ વર્યો, જન પાસસદૃશ ગૃહવાસો રે;
અભ્યાસો રે, મોહ છુટવાનો કરે એ. ૮
- અદ્ભુત દંસણ ગુણ ભર્યો, બહુભાતે કરે શુરભક્તિ રે;
શક્તિ રે, નિજ સદ્ગુણાની દ્વારવે એ. ૯
- લોકસત્તા સવિ પરિહરે, જાણે ગાહરિયો^૧ પરવાહો રે;
લાહો રે, ઇમ નવમાગુણનો સંપજે એ. ૧૦
- આગમને આગલ કરે, તે વિષુ કુણ મારગ સાખી રે;
લાખી રે, ઇમ કિરિયા દશમા ગુણ થકી એ. ૧૧
- આપ અખાધાયે^૨ કરે, દાનાદિક આર શક્તિ રે;^૩
અક્તિ રે^૪ ઇમ આવે ગુણ ઇચ્છારમો એ. ૧૨
- ચિંતામણિ સરિખો લાહી, નવિ સુગંધ હર્યો પણ લાજે રે;
ગાજે રે, નિજ^૪ ધર્મે એ ગુણ બારમો એ. ૧૩

૧ ગૃહરિયો. ૨ શક્તેરે. ૩ વ્યકતેરે. ૪ જિન.

ધનભવનાદિકલાવમાં, જે નવિ રાગી નવિ દ્વેષી રે;
 સમયેથી રે, તે વિલસે ગુણ તેરમે એ. ૧૪
 રાગદ્વેષમધ્યસ્થનો, સમગુણ ચઢિદમે ન બાધ રે;
 સાધે રે, તે હઠ છાડી મારગ ભલો એ ૧૫
 ક્ષણભંગુરતા લાવતો, ગુણ પત્તરમે સેવતો રે;
 સંતો રે, ન ધનાદિ સંગતિ કરે એ. ૧૬
 ભવવિરતિ^૧ સેવે મને, ભોગાદિક પર અનુરોધે રે;
 યોધેરે, ઇમ ઉદ્ધસે ગુણ સોલમે^૨ એ. ૧૭
 આજ કાલ એ છાંડિયું, ઇમ વેશ્યા પર નિસનેહો રે;
 ગેહો રે, પર માને ગુણ સત્તરમે^૩ એ. ૧૮
 એ ગુણવૃંદે જે ભર્યા, તે શ્રાવક કહિયે ભાવે રે;
 પાવે રે, સુજસપૂર તુઝ ભક્તિથી એ ૧૯

ઢાલ ચઢિદમી

—(*)—

'તે ભાવસાધુપણું લહે, જે ભાવશ્રાવક સાર;
 તેહનાં લક્ષણ સાત છે, સવિ જાણે હો તું ગુણભંડાર;
 સાહિબજી ! સાચિ તાહરી વાણી. ૧

કિરિયા મારગ અનુસારિણી ૧, શ્રદ્ધા પ્રવર અવિવાહ રે;
 અનુભાવે પત્તવણિજ્ઞતા ૩, કિરિયામા હો નિત્યે અપ્રમાદ ૪. સાં ૨

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાઠા ત્રણસો ગ થાનું સ્તવન [૨૮૧

નિજ શક્તિ-સાર કાજનો, આરંભ પ ગુણઅનુરગ ૬
આરાધના ગુરુઆણની ૭, જેહથી લહિયે હો ભવજલતાગ. સાં ૩
માર્ગ તે સમયની થિતિ તથા, સંવિજ્ઞપ્રધની નીતિ;
એ દોઈ અનુસારે ક્રિયા, જે પાલે હો તે ન લહે લીતિ. સાં ૪
સૂત્રે ભણ્યું પણ અન્યથા, જુદું જ બહુગુણ બાણ;
સંવિજ્ઞવિપ્રધે આચર્યું, કાંઈ દીસે હો કલાદિપ્રમાણ. સાં ૫
કદંપનુ ધરવું ઝોલિકા, ભાજને દવરકદાન;
નિથિ પજૂસણની પાલટી, ભોજનવિધિ હો ઇત્યાદિ પ્રમાણ. સાં ૬
વવહાર પાંચે ભાખિયા, અનુક્રમે જેહ પ્રધાન;
આજ તો તેહમાં છત છે, તે ત્યજિયે હો કિમ વિગર નિદાન? સાં ૭
શ્રાવક મમત્વ અશુદ્ધ વલી, ઉપકરણ વસતિ આહાર;
સુખશીલ જન જે આચરે, નવિ ધરિયે હો તે ચિત્ત લગાર. સાં ૮
વિધિસેવના-અવિતૃસિ-શુભ, દેશના-ખલિતવિશુદ્ધિ,
શ્રદ્ધા ધર્મ ઇચ્છા ધણી, ચઉભેદે હો ઇમ બણે સુખુદ્ધિ; સાં ૯
દેહરાગ છે શુભલોભ્યમાં, જિમ સેવતાંયે વિરૂદ્ધ;
આપદામાંહે રસ બાણને, તિમ મુનિને હો ચરણે તે શુદ્ધ. સાં ૧૦
જિમ તૃપ્તિ જગ પામે નહી, ધનહીન લેતો રત્ન;
તપ-વિનય-વૈયાવચ્ચ પ્રમુખ તિમ, કરતો હો મુનિવર બહુચત્ન સાં ૧૧
ગુરૂની અનુજા લેઈને, બાણતો પાત્ર કુપાત્ર;
તિમ દેશના શુદ્ધી દિએ, જિમ દીપે હો નિજ સંયમગાત્ર. સાં ૧૨
૧ સૂધી.

જે કદાચિત લાગે પ્રતે, અતિચારપંકકલંક;
 આલોચણું તે શોધતાં, મુનિ ધરે હો શ્રદ્ધા નિઃશંક. સા૦૧૩
 શ્રદ્ધા થકી જે સર્વ^૧ લહે, ગંભીર આગમ ભાવ;
 ગુરૂવચને પત્નવણિજન તે, આરાધક હો હોવે સરસસ્વભાવ સા૦૧૪
 પદ્મકાય ઘાત પ્રમત્તને, પડિલેહણાદિક ચોગ;
 જાણી પ્રમાદી નવિ હુએ, કિરિયામા હો મુનિ શુભસંચોગ. સા૦૧૫
 જિમ ગુરૂ^૨ આર્યમહાગિરિ, તિમ ઉજમે બલવંત;
 બલ અવિષય નવિ ઉજમે, શિવભૂતિ હો જિમ ગુરૂ હીલંત. સા૦૧૬
 ગુણવંતની સંગતિ કરે, ચિત્ત ધરત ગુણ-અનુરાગ;
 ગુણુલેશ પણ પરનો થુણે, નિજ દેખે હો અવગુણ વડલાગ. સા૦૧૭
 ગુરૂચરણસેવા રત્ત હોઈ, આરાધતો ગુરૂઆણ.
 આચાર સર્વના^૩ મૂલ ગુરૂ, તે જાણે હો ચતુર મુનિજ. સા૦૧૮
 એ સાત ગુણ લક્ષણ વર્યો, જે ભાવપ્રાપ્ત ઉદાર;
 તે વરે સુખજશસમ્પદા, પુનઃચરણે હો જસ ભક્તિ અપાર. સા૦૧૯

ઢાલ પત્તરમી

—(૪)—

આજ મારે એકાદશી રે નણદલ । મૌન કરી મુખ રહિયે—
 અથવા-ધન તે સુરિવરા રે જે મુખી મોહજંબલે—એ દેશી
 ધન^૪ તે મુનિવરા રે, જે ચાલે સમભાવે,
 ભવસાચર લીલાએ ઉતરે, સંયમકિરિયાનાવે. ધન૦ ૧
 લોગપંક ત્યજી ઉપર એઠા, પંકજ પરે જે ન્યાસ;
 સિંહપરે^૫ નિજવિકેમ-શૂરા, ત્રિભુવનજન આધાર. ધન૦ ૨

૧ સવિ. ૨ મુગુરૂ. ૩ સવિતુ. ૪ ધન્ય. ૫ સીહ

જ્ઞાનવન્ત જ્ઞાનીશું મિળતાં, તનમનવચ્ચને સાચા;
 દ્રવ્ય ભાવ સૂધા જે ભાષે, સાચી જિનની વાચા. ધન૦ ૩

મૂલ ઉત્તર શુભ સ ગ્રહ કરતા, તજતા^૧ શિક્ષાદોષો;
 પગ પગ વ્રતદ્વંષણ પરિહરતા, કરતાં સંયમપોષો. ધન૦ ૪

મોહ પ્રતે હણતાં નિત્ય આગમ, ભણતાં સદ્સુર પાસે;
 દ્વંધમકાલે^૨ પણ શુભવન્તા, વસ્તે શુભઅધ્યાસે^૩. ધન૦ ૫

છંદુ^૪ શુભઠાણું ભવઅડવી, ઉદ્ધંધણ જેણે લહિઉં;
 તસ સોભાગ સકલ મુખ એકે, કિમ કરિ જાએ કાંઈઉં? ધન૦ ૬

શુભઠાણી પરિણતિ જેહની, ન છિપે ભવજંબલે;
 રહે શેલડી ઢાંકી રાખી, કેતો કાલ પરલે^૫? ધન૦ ૭

તેહવા શુભ ધરવા અણધીરા, જો^૬ પણ સૂધું ભાખી;
 જિનશાસન શોભાવે તે પણ, સુધા સંવેગપાખી. ધન૦ ૮

સદ્ગુણા અનુમોહન કારણ, શુભગ્રી સંયમકિરિયા;
 વ્યવહારે^૭ રહિયા તે દેસે, જે નિશ્ચયનયદરિયા. ધન૦ ૯

હંકરકારથકી પણ અધિકા, જ્ઞાનશુભે ઈમ તેહો;^૮
 ધર્મદાસગણિવચ્ચને લહિયે, જેહને પ્રવચનનેહો. ધન૦ ૧૦

સુવિહિત ગચ્છ કિરિયાનો ધોરી, શ્રીહરિભદ્ર કહાય;
 એહ ભાવ ધરતો તે કારણ, મુઝ મન તેહ સુહાય. ધન૦ ૧૧

સંયમઠાણુ વિચારી જોતાં, જો ન લહે નિજસાષે;
 તો જૂઠું જાલીને દુરમતિ, શું સાધે શુભ પાષે. ધન૦ ૧૨

નવિ માયા ધર્મે^૧ નવિ કહેલું,^૧ પરજનની અનુવૃત્તિ;
 ધર્મવચન આગમમાં કહિયે, કપટ રહિત મનવૃત્તિ. ધન૦ ૧૩
 સંયમ વિષુ સંયતતા થાપે, પાપશ્રમણુ તે ભાખ્યો;
 ઉત્તરાધ્યયને સરલસ્વભાવે, શુદ્ધપ્રરૂપક દાખ્યો. ધન૦ ૧૪
 એક બાલ પણુ કિરિયાનયે તે, જ્ઞાનનયે નવિ બાલા;
 સ્ત્રેવા યોગ્ય સુસંયતને તે, બોલે ઉપદેશમાલા ધન૦ ૧૫
 કિરિયાનયે પણુ એક બાલ તે, જે લિંગી મુનિરાગી;
 જ્ઞાનયોગમાં જસ મન વરતે, તે કિરિયા સ્ત્રોભાગી. ધન૦ ૧૬
 બાલાદિક અનુકૂલ કિયાથી, આપે ઇચ્છાયોગી;
 અધ્યાત્મમુખ યોગ અભ્યાસે, કિમ નવિ કહિયે^૨ યોગી? ધન૦ ૧૭
 ઉચિતક્રિયા નિજશક્તિ^૨ છાંડી, જે અતિવેગે ચઢતો;
 તે ભવચિતિપરિપાક થયા વિણુ, જગમાં દીસે પડતો. ધન૦ ૧૮
 માથે મોટાઈમાં જે મુનિ, ચલવે હાકડમાલા;
 શુદ્ધપ્રરૂપક^૩ શુણુ વિણુ ન ઘટે, તસ ભવઅરહટમાલા ધન૦ ૧૯
 નિજ ગણુ સંયે મન નવિ ખંયે, અંથ ભણી જન વંચે;
 હુંયે કેશ ન મુંચે માયા, તો વ્રત ન રહે પંચે. ધન૦ ૨૦
 યોગઅંથના ભાવ ન જાણે, જાણે તો^૪ ન પ્રકાશે;
 ફેકડ મોટાઈ મન રાખે, તસ શુણુ ફરે નાસે. ધન૦ ૨૧
 મેલે વેશે^૫ મહીયલ મહાલે, બક પરે^૬ નીચો ચાલે;
 જ્ઞાન વિના જગ ધંધે ઘાલે, તે કિમ મારગ ચાલે? ધન૦ ૨૨

૧ કહેલું^૧ ૨ નિજ શક્તે^૨ ૩ શુદ્ધ પ્રરૂપણુ ૪ જાણુંતો

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૮૫

પરપરિણતિ પોતાની માને, વરતે આસ્તધ્યાને;
 ગન્ધમૌક્ષ કારણ ન પીછાને, તે પહિલે શુણ્ઠાણે. ધન૦ ૨૩
 કિરિયા લવ પણ જે જ્ઞાનીનો, દષ્ટિ ચિરાદિક લાગે;
 તેહથી મુજશ વહીજે સાહિબ, સીમંધર ! તુજ રાગે. ધન૦ ૨૪

ઢાલ સોળમી

—(*)—

સફલ સંસાર અવતાર હુ એ ગણું—એ દેશી

સ્વામી સીમંધર ! તું ભલે બ્યાઈએ,
 આપણો આતમા જિમ પ્રગટ પાઈયે;
 દ્રવ્યશુણ્યપજ્જવા તુઝ યથા નિર્મલા,
 તિમ મુઝ શક્તિથી જઈવિ, ભવ^૧ સામલા. ૧
 ચાર છે ચેતનાની દશા અવિતથા,
 બહુશયન-શયન-ઝગરણ-ચેથી તથા;
 મિથ્ય-અવિશત-મુચત-તેરમે તેહની,
 આદિ શુણ્ઠાણે નયચકે માંહે મુણી^૨ ૨
 ભાવસંયોગજા કર્મઉદયાગતા,
 કર્મ નવિ શુભ નવિ મૂલ તે નવિ છતા;
 ખડીયથી ભિત્તિમાં^૩ જિમ હોએ પ્રવેતતા;
 ભિત્તિ નવિ ખડીય નવિ તેહ જમસંગતા. ૩
 ૧ ભવિ ૨ મુણી ૩ ભીતિમા

દેહ નવિ વચન નવિ શુભ નવિ ચિત્ત છે,
 કર્મ નવિ રાગ નવિ દ્વેષ નવિ ચિત્ત છે;
 પુદ્ગલી ભાવ પુદ્ગલપણું પરિણમે,
 દ્રવ્ય નવિ જૂઠું જૂઠું એક હોવે કિમે? ૪
 પંથીજન લૂંટતાં ચોરને જિમ લણે,
 વાટ કેા લૂંટીઈ તિમજ^૨ મૂઠો ગિણે;
 એકક્ષેત્રે મિથ્યા અણુતાણી દેખતો,
 વિકૃતિ એ શુભની પ્રકૃતિ કોવેખતો. ૫
 દેહકર્માદિ સ્વિ કાજ પુદ્ગલતણાં,
 શુભનાં તેહ વ્યવહાર માને ધણા;
 સમલશુભાણુ જિઅઠાણુસંયોગથી,
 શુદ્ધપરિણામ વિણુ શુભકાર્ય નથી. ૬
 નાણુ-દંસણુ-અરણુ શુદ્ધપરિણામ જે,
 તન્ત ભોતાં ન છે શુભથી ભિન્ન તે;
 રત્ન જિમ જ્યોતિથી કાજકારણુપણે,
 રહિત ઇમ એકતા સહજ નાણી મુણે. ૭
 અંશ પણ નવિ ઘટે પૂરણુદ્રવ્યના,
 દ્રવ્ય પણ કિમ કહું દ્રવ્યના શુણુ વિના?
 અકલ ને અલખ ઇમ શુભ અતિતન્તથી,^૩
 પ્રથમઅંગે વધું અપદને પદ નથી. ૮

૩-તત્ત્વગર્હિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૮૭

શુદ્ધતા ધ્યાન ઈમ નિશ્ચયે' આપનું,
 તુઝ સમાપત્તિ ઔષધ સકલ પાપનું;
 દ્રવ્ય અનુયોગ સંમતિ પ્રમુખથી લહી,
 ભક્તિ વૈરાગ્ય ને જ્ઞાન ધરિયે સહી. ૯

જેહુ અહંકાર—મમકારનું બંધન',
 શુદ્ધનય તે દહે દહન જિમ ઈંધન';
 શુદ્ધનય દીપિકા મુક્તિમારગ લણી,
 શુદ્ધ નય આથિ છે સાધુને આપણી. ૧૦

સકલ ગણિપિટકનું સાર જેણે લહ્યું,
 તેહને પણ પરમસાર એહ જ કહ્યું;
 ઔષધનિર્ધુક્તિમાં એહ વિષુ નવિ મિટે,
 દુઃખ સવિ વચન એ પ્રથમ અંગે ઘટે. ૧૧

શુદ્ધનયધ્યાન તેહને મહા પરિણમે,
 જેહને શુદ્ધવ્યવહાર હિયડે રમે.
 મલિનવસ્ત્રે યથા રાગ કુંકુમતણે,
 હીનવ્યવહાર ચિત્ત એહથી નવિ શુભે. ૧૨

જેહુ વ્યવહારસેદી પ્રથમ છાંડતાં,
 એક એ આદરે આપમત માંડતાં;
 તાસ ઊતાવલે નવિ ટલે આપદા,
 ક્ષુધિત ઈચ્છાયે' ઉળર ન પાચે કદા. ૧૩

ભાવજન્ય જેહુ વ્યવહાર શુભથી ભલે,
 શુદ્ધનયભાવના તેહથી નવિ ચલે;

શુદ્ધવ્યવહાર   શુદ્ધયોગ   પરિણતપણું,
                                          તેહ વિણુ શુદ્ધનયમાં નહિ તે ગણું. ૧૪
 કેઈ નવિ   લેહ   જાણે   અપરિણતમતિ,
                                          શુદ્ધનય અતિહિ ગ'લીર છે તે વતી,
 લેહલવ   જાણતાં   કેઈ   મારગ   લ્યજે,
                                          હોય અતિપરિણતિ પરસમય સ્થિતિ જાજે. ૧૫
 તેહ કારણ થકી સર્વ નય નવિ કહ્યા,
                                          કાલિકથુત માંહે ત્રીન પ્રાથે લહ્યા;
 દેખી આવશ્યકે' શુદ્ધનય ધુરિ જાણી,
                                          જાણિયે' ઊલટી રીતિ ઓટિકતાણી. ૧૬
 શુદ્ધવ્યવહાર   છે   ગચ્છકિરિયા   ચિતિ,
                                          દુષ્પસહ જાવ તીરથ કહું છે નીતિ;
 તેહ   સંવિસંગીતાર્થથી   સંભવે,
                                          અવર એર'ડ સમ કોણુ' જગ લેખવે. ૧૭
 શાસ્ત્રઅનુસાર   જે   નવિ   હડે'   તડિયે',
                                          નીતિ તપગચ્છની તે લલી જાણિયે';
 જીત   દાખે   જિહાં   સમય-સાર   મુધા,
                                          નામ ને ઠામ કુમતે' નહી જસ મુધા, ૧૮
 નામ   નિર્ઝથ   છે   પ્રથમ   એહનું   કહું,
                                          પ્રથમ અડપાટ લગે શુદ્ધગુણે સંગ્રહું;
 મંત્ર   કોટી   જપી   નવમપાટે   ચઢા,'
                                          તેહ કારણ થયું નામ કોટિક તઢા. ૧૯
 પત્તરમે   પાટે'   શ્રીચન્દ્રસૂરિ   કથું,'
                                          ચંદ્રગચ્છ નામ નિર્મલપણે વિસ્તર્યું;

સોલસે પાટ વનવાસ નિર્મમમતિ,
 નામ વનવાસી સામંતભદ્રો યતિ. ૨૦
 પાટ છત્રીસમે સર્વદેવાલિધા,
 સૂર વડગચ્છ તિહાં નામ શ્રવણે સુધા;
 વડતલે સૂરિપદ આપીઉ તે વતી,
 વલીય તસ બહુશુણે તેહ વાધ્યા યતિ. ૨૧
 સૂરિ જગચ દ જગ સમરમે ચન્દ્રમા,^૧
 જેહ શુર પાટે ચઉ અધિક આલીસમા;
 તેહ પામ્યું તપા નામ બહુતપ કરી.
 પ્રગટ આઘાટપુરિ વિજયકમલા. વરી. ૨૨
 એહ ષટ્ નામ શુણ્ઠામ તપગણુ તણા,
 શુદ્ધસદ્ગુણ શુશ્રુચ્યુ એહમાં ઘણા;
 એહ અતુગત પરંપર ભણી સેવતા,
 જ્ઞાનયોગી^૨ વિબુધ પ્રગટ જગદેવતા. ૨૩
 કોઈ કહે મુકિત છે વીણતાં ચીથરાં,
 કોઈ કહે સહજ જમતાં ઘર દહિથરાં;
 મૂઢ એ હોય તસ ભેદ બાણે નહી,
 જ્ઞાનયોગે ક્રિયા સાધતાં તે સહી. ૨૪
 સરલભાવે પ્રસો. શુદ્ધ ઈમ બાણતાં,
 હું લઈ સુજસ તુઝ વચને મન આણતાં.
 પૂર્વ સુવિહિતતણા ગ્રંથ બાણી કરી,
 મુઝ હોજો તુઝ કૃપા ભવ-પયોનિધિ-તેરી. ૨૫

૧ સૂરિજગચ દ જગચ દ સમરમ. ૨ જ્ઞાનયોગે.

ઢાલ સતરમી

—(*)—

ઠડખાની દેશી

આજ જિનરાજ મુજ ઠાજ સિદ્ધયાં સવે,
 વીનતી માહરી ચિત્ત ધારી;
 માંગ' ને મેં લહ્યો તુઝ કૃપારસથકી,
 તો હુઈ સમ્પદા પ્રગટ સારી. આજ૦ ૧
 વેગલો મત હુજે દેવ ! મુઝ મન થકી,
 કમલના વનથકી જિમ પરગો;
 ચમકપાપાણુ જિમ લોહને ખેંચસે,^૧
 મુકિતને સહેજ તુઝ ભકિતશગો. આજ૦ ૨
 તું વસે ને પ્રભો ! હર્ષભર હીયડલે,
 તો સકલપાપના બન્ધ તૂટે;
 ઉગતે ગગન સૂરયતણે મણડલે,
 દહ દિશિ જિમ તિમિરપડલ ફૂટે.^૨ આજ૦ ૩
 સીંચજે તૂં સદા વિપુલકરુણારસે,
 મુઝ મને શુદ્ધમતિકલ્પવેલી;
 નાણુદંસણુકુસુમ ચરણવરમંજરી,
 મુકિતકલ આપશે તે એકેલી. આજ૦ ૪
 લોકસના થકી લોક બહુ વાઉલો,^૩
 રાઉલો દાસ તે સવિ ઉવેખે;
 એક તુઝ આણુસું જેહ રાતા રહે,
 તેહને એહ નિજ મિત્ર દેખે. આજ૦ ૫

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૯૧

આણુ જિનભાણુ ! તુઝ એક હું શિર ધરું,
અવરની વાણિ નવિ કાને સુણિએ;
સર્વદર્શન તણું મૂલ તુઝ શાસન',^૧
તેણે તે એક સુવિવેક શુણિએ. આજ ૦ ૬
તુઝ વચનરાગ સુખસાગર હું ગણું,
સકલસુરમનુજસુખ એક ણિદુ;
સાર કરજો સદા દેવ ! સેવક તણી,
તું સુમતિકમલિનીવનદિણિદુ. આજ ૦ ૭
જ્ઞાનયોગે ધરી તૃપ્તિ નવિ લાજિયે,
ગાજિયે એક તુઝ વચનરાગે;
શક્તિ ઉલ્લાસ અધિકો હુંસે તુઝ થકી,
તું સદા સકલસુખહેત બગે. આજ ૦ ૮
વડતપાગચ્છનદનવને સુરતર,
હીરવિજયો જયો સૂરિસયા;
તાસ પાટે વિજયસેનસૂરિસર;
નિત નમે નરપતિ જાસ પાયા. આજ ૦ ૯
તાસ પાટે વિજયદેવ સૂરિસર,
પાટ તસ શુર વિજયસિંહ ધોરી;
જાસ હિતસીખથી માર્ગ એ અનુસર્યો,
જેહથી સવિ ટલી કુમતિચોરી. આજ ૦ ૧૦
હીરશુર શીસ અવતંશ મોટો હુઓ,
વાચકાં રાજ કલ્યાણવિજયો;
હેમશુર સમ વડે શબ્દઅનુશાસને,
શીસ તસ વિગુધવર લાભવિજયો. આજ ૦ ૧૧

શીસ તસ જીતવિજયો જયો વિબુધવર,
 નયવિજય વિબુધ તસ સુશુરભાયા^૧
 રહિઅર કાશીમઠે જેહથી મેં ભલે,
 ન્યાયદર્શન વિપુલ ભાવ પાયા. આજ૦ ૧૨
 જેહથી શુદ્ધ લહિએ સકલ નયનિપુણ,
 સિદ્ધસેનાદિ કૃત શાસ્ત્રભાવા;
 તેહ એ સુશુર-કરુણા-પ્રભો ! તુઝ સુશુણ,
 વચણુરચણુચરિ' મુઝ નાવા. આજ૦ ૧૩

કેલસ

ઈમ સંકલસુખકર દુરિતભયહર સ્વામિ, સીમંધર તણી,
 એ વીનતી જે સુણે ભાવે તે લહે લીલા ઘણી;
 શ્રીનયવિજયબુધચરણસેવક જસવિજય બુધ આપણી,
 રચિ-શક્તિ સાડે પ્રગટ કીધી^૪ શાસ્ત્રમર્ચાદા ભણી. ૧

૧-શુરભાયા. ૨-રહિઆ. ૩-રચણાગરે. ૪-રચિ પ્રગટ કીધી શાકત સાડે.

ઇતિ શ્રી સમસ્ત પંડિત શિરોમણિ
 મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
 શ્રી સીમંધરજીનવિજ્ઞપ્તિરૂપ
 સાડા ત્રણસો ગાથાનુ સ્તવન સંપૂર્ણ.

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय
श्रीमद् यशोविजयञ्च गण्डिवर विरचित

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

❀ ४-स्वाध्याय विभाग ❀

આનંદધનજીની સ્તુતિરૂપ અષ્ટપદી

પદ પહેલું

—(*)—

રાગ—કાનડો

મારગ ચલત ચલત ગાત, આનંદધન ખ્યારે;
રહત આનંદ લરપૂર—મારગ૦
તાકો સરૂપ ભૂપ, ત્રિહુ લોકથે ન્યારો;
વરસત મુખપર નૂર. મારગ૦ ૧
સુમતિ સખિકે સંગ, નિતનિત દોસ્ત,
કબહુ ન હોતહી દૂર;
જશવિજય કહે સુનો હો આનંદનધન!
હમ તુમ મિલે હજૂર. મારગ૦ ૨

પદ બીજું

—(*)—

આનંદધનકો આનંદ, સુજશ હી ગાવત;
રહત આનંદ સુમતિ સંગ—આનંદ૦
સુમતિ સખિ ઓર નવલ આનંદધન;
મિલ રહે ગંગ તરંગ. આનંદ૦ ૧
મન મંજન કરકે નિર્મલ કીયોહે ચિત્ત,
તા પર લગાયો હે અવિહર રંગ;
જશવિજય કહે સુનતહી દેખો,
સુખ પાયો ખોત અભંગ. આનંદ૦ ૨

પદ ત્રીજું

—(*)—

રાગ—નાયકી, તાલ—ચંપક

આનંદ કોઈ નહીં પાવે;

ભેઈ પાવે સોઈ આનંદધન ધ્યાવે—આનંદ૦

આનંદ કૈન રૂપ ? કૈન આનંદધન ?

આનંદ ગુણ કૈન લખાવે ? આનંદ૦ ૧

સહજ સંતોષ આનંદ ગુણ પ્રગટત,

સખ દુવિધા મિટ જાવે;

જસ કહે સોહી આનંદધન પાવત,

અંતરજ્યોત જગાવે. આનંદ૦ ૨

પદ ચોથું

—(*)—

રાગ—નાયકી, તાલ—ચંપક

આનંદ ઠોર ઠોર નહીં પાયા,

આનંદ આનંદમે સમાયા.

રતિ અરતિ દોઉ સંગ લીય વરજિત;

અરથને હાથ તપાયા. આનંદ૦ ૧

કોઈ આનંદધન છિદ્રહી પેખત,

જસરાય સંગ ચડી આયા;

આનંદધન આનંદ રસ ઝીલત,

દેખત હી જસ ગુણ ગાયા. આનંદ૦ ૨

પદ પાંચમું

રાગ નાયકી

આનંદ કોઈ હમ દેખલાવો, આનંદ૦
 કહાં દૂંદત તૂં મૂરખ પંથી^૧, આનંદ હાટ ન બેકાવો. આનંદ૦ ૧
 એસી દશા આનંદ સમ પ્રગટત, તા સુખ અલાખ લખાવો;
 ભેધ પાવે સોઈ કછુ ન કહાવત,
 મુજસ ગાવત તાકો વધાવો. આનંદ૦ ૨

પદ છઠું

—(૪)—

રાગ કાનડો તાલ રૂપક

આનંદકી ગત આનંદધન બને, આનંદકી૦
 વાઈ સુખ સહજ અચલ અલાખ પદ,
 વા સુખ મુજસ બખાને. આનંદકી૦ ૧
 મુજસ વિલાસ જળ પ્રગટે આનંદ રસ,
 આનંદ અક્ષય બળને, આનંદકી૦
 એસી દશા જળ પ્રગટે ચિત્ત અંતર,
 સોહિ આનંદધન યિછાને. આનંદકી૦ ૨

પદ સાતમું

—(૫)—

એરી આજ આનંદ ભયો, મેરે તેરે સુખ નિરખ,
 નિરખ રોમ રોમ શીતલ ભયો અંગોઅંગ. એરી૦

શુદ્ધ સમજણ સમતા-રસ ઝીલત,

આનંદધન ભયો અનંતરંગ. એરી૦ ૧

એસી આનંદ દશા પ્રગટી ચિત્ત અંતર;

તાકે પ્રભાષ ચલત નિરમલ ગંગ,

વારી ગંગા સમતા દોઢ મિલ રહે;

જસવિજય ઝીલત તાકે સંગ. એરી૦ ૨

પદ આહુતું

—(*)—

રાગ કાનડો

આનંદધનકે સંગ સુજસ હી મિલે જળ,

તળ આનંદ સમ ભયો સુજસ;

પારસ સંગ લોહા ને ફરસત,

કંચન હોત હી તાકે કસ. આનંદધનકે૦ ૧

ખીર નીર ને મિલ રહે આનંદ,

જસ સુમતિ સુખિ કે સંગ;

ભયો હે એકરસ, ભવ ખપાઈ સુજસ વિલાસ,

ભયો સિદ્ધસ્વરૂપ દિયે ધસમસ. આનંદધનકે૦ ૨

પ્રતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત
આનંદધનજીની સ્તુતિરૂપ અષ્ટપદી સંપૂર્ણ.

શ્રી ગણધર ભાસ

૧ ઈંદ્રભૂતિ ભાસ

—(*)—

ઢાલ-અહો મત વાસે સાહિબા

પહલો ગણધર વીરનો, વર ગોખર ગામ નિવાસી રે
સુત પૃથિવી વસુભૂતિનો, નામઈ ઈંદ્રભૂતિ સુવિદાસી રે
ભવિયાં ! વંદો ભાવચું. (આંકણી) ૧

જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રઈ જમ્યો, ગૃહવાસઈ વરસ પંચાસો રે;
ત્રીસ વરસ છઠમસ્થતા, જન ખાર વરસ સુપ્રકાસો રે. ભ૦ ૨

સીસ પરિચ્છદ પાંચ સઈ, સર્વાયુ વરસ તે બાણું રે;
ગોતમ ગોત્રતણો ધણી, એતો સાચો હ સુરતરૂ બાણું રે. ભ૦ ૩

સુરતરૂ બાણી સેવિઓ, બીબા પરિહરિયા બાહલિયા રે;
એ શુરૂ થિર સાચર સમો, બીબા તુચ્છ વહઈ વાહુલિયા રે. ભ૦ ૪

લબધિ અઠવીસઈ વરિઓ, જસ મરતકે નિજ કર ચાપઈ રે;
અછતું પણિ એહ આપમાં, તેહનઈ વર કેવલ આપઈ રે. ભ૦ ૫

જ્ઞાન અહંકારઈ લહિઈ, રાગઈ કરિ જગશુરૂ-સેવા રે;
શોકઈ કેવલ પામિઈ, કારણ સવે ન કહેવા રે. ભ૦ ૬

વીરઈ શ્રુતિપદઈ બૂઝવ્યો, એતો જીવ તણો સંદેહી રે;
શ્રી નયવિજય સુસીસનઈ, શુરૂ હોયો ધર્મસનેહી રે. ભ૦ ૭

૨-અગ્નિભૂતિ ભાસ

—(*)—

ઢાલ-લાજલદે માત મલ્હાર

ગોખર ગામ સમૃદ્ધ, અગ્નિભૂતિ સુપ્રસિદ્ધ;
 આજ હો ખીન્ને રે, ગણધર વર-મહિમા-મંદિરેલ ૧
 પૃથિવી તોહની માત, શ્રી વસુભૂતિ તે જાત;
 આજ હો સોહર્ધ રે, મન મોહર્ધ જનમિત્રો કૃત્તિકાલ. ૨
 ગૃહિપણર્ધ વરસ છયાલ, ખાર છઉમત્યનો કાલ;
 આજ હો સોહર્ધ રે, રંગ રોહર્ધ જિન પદ લોગવ્યુલ ૩
 આયુ ચિહોત્તરી વર્ષ, પણસય સીસ સહર્ષ;
 આજ હો જોહનું રે, અતિ ઉત્તમ ગૌતમ ગોત્ર છર્ધલ. ૪
 ભાનયો કર્મસંદેહ, વીરસ્થું નેહ અછેહ;
 આજ હો તેહનર્ધ રે, સુખ દીકર્ધ નીકર્ધ દુખ સવેલ ૫
 ગગનર્ધ ભિગર્ધ ચદ, કર્ધ ચક્રોર આનંદ;
 આજ હો દ્વરર્ધ પણિ સુખ પૂરર્ધ, મુનજરિ તિમ ફલર્ધલ. ૬
 દેખી ભગતિ પડૂર, રહો મુઝ ચિત્ત હજૂર;
 આજ હો રાગર્ધ રે અથાગર્ધ વાચક જશ કહર્ધલ. ૭

૩ વાયુભૂતિ ભાસ

નીલ્લડી હો વર્ધરણ હુર્ધ રહી-એ દેશી

ત્રીન્ને ગણધર મુઝ મનિ વસ્ત્રો,
 વાયુભૂતિ હો શુણગણ અભિરામ કે;
 સુત પૃથિવી વસુભૂતિનો,
 જાત્રો સ્વાતિ હો ગોખર વર ગ્રામકે. ત્રીન્ને ૦ ૧

વરસ બધંતાલીસ ગૃહીપણુધં,

છઉમતથો હો કસ વરસ પ્રમાણુ કે;

વરસ અઢારં તે કેવલી, સર્વાયુ હો સત્તરિ પરિણામ કે ત્રીજો ૨

ગોતમ ગોત્ર સુહામણો,

જેહના સોહે હો પણ સય વર સીસ કે;

જસ સંશય તે મળ્લવનો,

તે ટાલે હો યુગતે જગદીસ કે. ત્રીજો ૩

એહવા ગુરૂની ગોઠડી,

થોડિ પણિ હો સવિ જનમનો સાર કે;

થોડું પણ અંદન ભલું,

સ્થૂં કીજઈ હો બીજા કાઠનો ભાર કે ? ત્રીજો ૪

હેજ હધ્યાનું ઉલ્લસે,

જો બાજઈ હો ગુણવંતસ્ય ગોઠિકે;

નહીંતો મન માંહિ રહિં નવી,

આવે હો મત વાત તે હોઠિ કે. ત્રીજો ૫

ચતુર શિરોમણિ સુંદર,

સુખ મિલિઓ હો ગુરૂ શિવતરૂકં કે;

મનહ મનોરથ સવિ કલ્યા,

વલિ ટલિઆ હો દુઃખદોહન-દંદ કે. ત્રીજો ૬

હર રહ્યા પણિ બાણીધં,

ગુણવંતા હો નિજ ચિત્ત હજૂરકે;

શ્રી નયવિજય વિપુધ તણો,

ધમ સેવક હો લોહે સુખ-પદૂર કે. ત્રીજો ૭

૪-અક્રા ગણધર ભાસ

—(*)—

ચોથો ગણધર વ્યક્ત તે વંદિઈ, મીઠો જસ ઉપદેશ,
શ્રવણ નક્ષત્રે રે ધનમિત્ર વાઙ્ણી, ભયો કોલાગ સન્નિવેશ. ચોથો ૧

ગૃહિ પર્યાયે રે વરસ પચાસ તે, વલી છઉમત્યો રે ખાર;
કેવલી વરસ અઢાર અસી, મિલી સર્વાયુ નિરધાર. ચોથો ૨

ભારદ્રાજ તે ગોત્ર સુહામણું, પણ સય સીસ ઉઠાર;
જૂત સંદેહિ રે વીરે બૂઝંચો, હુઓ જગ જન જયકાર. ચોથો ૩

એહવા ગુરૂનો રે ગુણનો પ્રેમ તે, બાવન અખખર સાર;
બાવના ચંદન તે હં ગણું, જગ-ચિત્ત-ઠારણહાર. ચોથો ૪

ક્ષર છ માસનો રે તે જગિ અગહરઈ, એહ તો જનમનો રોગ;
બાવના ચંદનથી પણિ તે ભણી, અધિકો સુગુર સંયોગ. ચોથો ૫

નહિ જગ ઉપમા રે સદ્ગુર ગુણ તણી, જે યત શીલ અભંગ;
લાચકજસ કહે તિહાં સુઝમન રમઈ, જિમ માલતિવન ભંગ. ચોથો ૬

૫-સુધર્માસ્વામી ભાસ

—(*)—

આવો આવો ધરમના મિત્તાણ! નિરમલ ચિત્ત ધારી;
ગુરુગુણ ગાઓ ઇકે ચિત્તાણ!, નિરમલ ચિત્ત ધારી.

જિજ્ઞે તાર્યાં નર નેં નારીજી,	નિરમલ૦
તે સદ્ગુરૂની બલિહારીજી.	નિરમલ૦ ૧
પંચમ ગણધર ભવિ ! વંદોજી,	નિરમલ૦
સોહમ મુખિ પુનિમચંદોજી;	નિરમલ૦
ધંમ્મિલ ભદ્રિલા બાયોજી,	નિરમલ૦
ઉત્તરકેશુચિધં સુહાયોજી.	નિરમલ૦ ૨
પંચાસ આઠ બાયાલોજી,	નિરમલ૦
ગૃહ કેવલી છઉમત્યોનો કાલોજી;	નિરમલ૦
સરવાયુ વરસ શત બજોજી,	નિરમલ૦
પણ સય તસ સીસ વખાણોજી.	નિરમલ૦ ૩
અંગિ વેસાયણ ગોત્ર નામોજી,	નિરમલ૦
કોલલાગ સન્નિવેશ ગામોજી;	નિરમલ૦
તરિ સંશય જિન મેટધંજી,	નિરમલ૦
તબ પ્રભુપદ ભાવિ ભેટધંજી.	નિરમલ૦ ૪
સદ્ગુરૂ તે નાવ અછિદ્દાજી,	નિરમલ૦
તારંધં ભવજલધિ અનિદ્દાજી;	નિરમલ૦
જે કુશુર તે કાણી નાવાજી,	નિરમલ૦
ન સકે ભવતીરેં બવાજી.	નિરમલ૦ ૫
નવિ વીસારૂં ગુરૂ ખ્યારાજી,	નિરમલ૦
જેહુના મુઝ બહુ ઉપગારાજી;	નિરમલ૦
ગુણ પ્રાણપણધં લિધં સંતોજી,	નિરમલ૦
નવિ લીધં ખલ કોડીધં તંતોજી.	નિરમલ૦ ૬

ગુરૂ સમતારસ ભરીઓજી, નિરમલ૦
 ચિર પ્રતપો ગુણમણિ ભરીઓજી; નિરમલ૦
 ગુરૂશ્રી નયવિજય સુમીસોજી, નિરમલ૦
 ઇમ નિતિ નિતિ દિધં આસીસોજી. નિરમલ૦ ૭

સાધુ વંદના

—(*)—

[રમ્યા સં. ૧૭૨૧ વિજયાદશમી ખંભાત]

ઓં નમઃ શ્રી વીતરાગાય

પ્રણમું શ્રી રૂપભાદિ જિણેસર, ભુવણદિણેસર દેવ,
 સુરવર કિન્નર નર વિદ્યાધર, જેહની સારઈ સેવ;
 પુંડરીક પમુહા વલિ વંદું, ગણધર મહિમાગેહ,
 જેહનું નામ ગોત્ર પણિ સુણતાં, લહિઈ સુખ અછેહ. ૧
 ભરત ભૂપતિ નિજ રૂપ વિલોકિત, ફરપણુ-ધરમાંહિ સાર,
 ઉત્તમ ગુણ-ઠાંણી સુહ-ઠાંણી પામ્યા ભવનો પાર;
 એહવા મુનિ વધરાગી, સોભાગી વડભાગ,
 ગુણ-રચણાગર સાગર ગિરૂઆ, પ્રમમું મનિ ધરિ રાગ. ૨
 આધ્ય જસ ઇણી પરિ મહાજસ, અતિબલ મહાબલ રાજ,
 તેજવીરિય કંડવીરિય નમિઈ, જલવીરિય શુભ કાજ;
 કિન્તિયવીરિય કેવલનાણી આરીસા ધરી આઠ,
 જ'ણુપન્નતી નઈ ઠાણાગિ, એહનો પરગટ પાઠ. ૩

બંભી સુંદરીઈ પરિગોહિત, કેવલી ખાહુબલીસ,
 ઈમ અસંખ્ય મુનિવર પ્રહ ઉચ્ચઈ, પ્રણરીજઈ નિસિદ્ધીસ;
 સિદ્ધિદંડિકા વંદું વરતી, યાવત્ અજિતનો તાત,
 સિદ્ધિ અણુત્તર સુર વિણુ જિહાં નહિ, બીજી ગતિની વાત. ૪
 અજિત તીર્થ નમિઈ મનરંગિ, નમિઈ સગર મુણિદ,
 મધવા સનતકુમર વર ચક્રી, નમિય લાહું આણુંદ;
 સંતિ કુંથૂ અર જિણુવર ચક્રી, પઉમ અનઈ હુરિસેણ,
 નમિઈ ચર્કિ રુદ્ધિ જોણી છંડી, તે મુણિવર જયસેણ. ૫
 વિમલ તિથિ મહાબલ નૃપ છંડી, રાજ રમણિ ભંડાર,
 ચઉદ પૂરવધર સંયમ પાલી, લહિઉ દેવ અવતાર;
 પૂરવ ભવ સંભારી વીરઈ, આણ્યો વ્રત મનિ રંગ,
 તેહ સુદર્શન સેઠિ નમિજઈ, જોઈ ભગવઈ અંગ ૬
 અચલ વિજય ભદ્રા બલદેવા, સુપભ સુંદસણ સેઠ,
 આણુંદો જીવંજી વલિ પઉમો, એ આઠઈ સુપ્રસિદ્ધ;
 આપ રૂપ અપરાધ નિહાલી, લજિય નયર નઈ ગામ,
 તુંગિય ગિરિસેહરઈ હુઉ તપસી, તેહ નમૂં મુનિ રામ. ૭
 પૂર્વમિત્ત શ્રી મદિલ જિણેસર, પરિણુદિ ઈકંબગ,
 કાસી અધિપતિ શંખ કુણાલા, નૃપ રૂપી વડ ભાગ;
 ચંદ્રાચ અંગરાચ અદીણુ અદીણુશત્રુ કુરંચ,
 જિયસત્તુ પંચાલ દેશનો, અધિપતિ સકલ કહાઈ ૮
 મદિલ પાસિ હૂઆ સંયમધારી, પછઈ ઉગ્રવિહારી,
 પરણ્યા સારી તે શિવનારી, સયલ જીવ ઉપગારી;
 વિષ્ણુકુમાર મુણિદો વંદો, ભવિ-મુખ-કઈરિવ ચંદો,
 જેહથી શાસન ઉન્નતિ દેખી, પામ્યા શુર આણુંદો. ૯

અંતગઠા એગૂણા ખંદગ, સીસ સયા વલિ પંચ,
 સંભારીજઈ જેણઈ ટાલ્યો, સઘલો કર્મપ્રપંચ;
 આઠં સહસ્ત્રસ્ત્રં કત્તિયસેઠિ, મુણિસુવય જિણ પાસઈ,
 લેઈ દિક્ષા શિક્ષા અભ્યાસી, તસ જગ ઉદ્દાસઈ ૧૦

ઢાલ ૨

—(*)—

સાધુ સુકોમલ મન દઢ કરિ ખર્યો, વાઘણિતું ઉવસગ;
 કીરતિધર મુનિ નીઝામિઉ ગયો મુગિલ ગિરિ અપવગ.
 એહવા રે મુનિવર વલિ વલિ વંદિઈ. ૧૧

તૌતમ સમુદ્ર નઈ સાગરગંભીરો, થિમિત અચલ નઈ અખોભ;
 કંપિલ પ્રસેનજિત વિષ્ણુકુમાર ભલો, એ દસ નિર્નિતલોભ.

એહવા૦ ૧૨

ધારણિ અંધકવૃષ્ણિં સુતા ત્યજી, આઠં વધૂ ધન કોડિ
 ભિકખૂ પડિમારે ધાર વહી લલ્લા, સેતુંજિ શિવ ભવ છોડિ.

એહવા૦ ૧૩

અખોભ સમુદ્ર નઈ સાગર હિમવંતો, અચલ અનઈ અભિચંદ;
 પૂરણુ ધરણી રે આઠં કુમર જયા, વિણિ ધારણી રે નંદ. એહવા૦ ૧૪
 અઠ અઠ કોડિ ત્યજી રમણી ભલી, નેમિ કન્હઈ પ્રત લિદ્ધ;
 પાલી દીક્ષા રે સોલ વરસ લગઈ, શ્રી વિમલાચલ સિદ્ધ. એહવા૦ ૧૫
 અણિયસ કુમર અનંતસેનો ભલો, અજિયસેન ગુણ-આણિ;
 અણિહયરિઉ દેવસેન સુહાવણો, શત્રુસેન મનિ આણિ એહવા૦ ૧૬
 દેવકી નંદન એ ખટ ગુણનિલા, કાજલ સામલ દેહ;
 નાગધરણિ સુલસા ધરિ વાધિયા, સુર શકતિ સસનેહ એહવા૦ ૧૭

કોડિ ઝત્રીસ ઝત્રીસ રમણિ ત્યજી, પામ્યા શિવપદ-વાસ;
ધારણિ વસુદેવાંગજ સારણઈ, નારી ત્યજી પંચાસ. એહવાં ૧૮
દેવકીનંદન સીસ અગનિ સહી, સીધા ગજસુકુમાલ;
પાપ આલોઈ રે રહનેમી લલ્યા, શિવપદ મુજસ વિશાલ. ૧૬
એહવા રે મુનિવર વલિ વલિ વંદિઈ.

ઢાલ ૩

—(*)—

આઠમિં ઈ અંગઈ એ કહિયારે, લાલનાં
વલિ અનેક મુનિચંદરે, વધરાગી લાલનાં;
સુમુખ હુમુખ કુરવા ભલારે લાલના,
વસુદેવ ધારણી નંદ રે, વધરાગી લાલના. ૨૦
આઠમિં અંગઈ એ કહિયારે લાલનાં ॥ આંચલી ॥
અનાધિકૃત દારૂગ મુણી રે લાલનાં,
વસુદેવ ધારણીપુત્રરે વધરાગી લાલનાં;
પંચાસ કોડિ રમણી ત્યજીરે લાલનાં,
સેતુજી સીધા મુમુત્તરે વધરાગી લાલનાં. ૨૧ આઠમિં.
ભલિમયાલિ ઉવયાલિયારે લા. પુરિસસેણ વારિસેણ રે વધં
વસુદેવ ધારણિ અંગજારે લાં પંચાસ સી ત્યજી જોણિરે;
વધરાગીં ૨૨ આઠમિં
પ્રધુમ્ન હરિ-રૂઠમણિ-સુતારે લાં જખૂવતીનેા સંખરે વધં
વૈદરણી પ્રધુમ્નોરે લાં અનિરુદ્ધ અપ્રતિભિંખરે વધં ૨૩ આં
સમુદ્રવિજય શિવાદે સુતારે લાં સત્યનેમિ દહનેમિરે વધં
પંચાસ પંચાસ વધુત્યજીરે લાં સીધા દીક્ષિત નેમિરે વધં ૨૪ આં
આઠમિં

પઠિમાવર્ષ ગૌરી લલીરે લાં ગંધારી લક્ષ્મી સુસીમરે વર્ધં
જંબુવર્ધ લામા રૂકમણીરે લાં હરિ-વહુ અડ રચ સીમરે. વર્ધં ૨૫
મૂલકતા સંખલામિનીરે લાં બીજી મૂલસારિ નામરે. વર્ધં
વીસ વરસ સંયમ ધરીરે લાં એ સવિ ગર્ધ સિવઠામિરે. વર્ધં ૨૬
આઠમિં

મઠાઈ કિંકિમ સંયમીરે લાં સોલ વરસ સુપ્રસિદ્ધરે વયં
પરિસહ સહિ ખટમાસમાં રે લાં અર્જુનમાલી સિદ્ધ રે વયં ૨૭
કાસવ ખેમ ધૃતિધર ભાલા રે લાં હરિચંદન કંઈલાસે રે. વયં
વારત સુદંસણુ શુણ્ણિલારે લાં

પૂરણલદ સુમણ્ણલદ ખાસ રે. વયં ૨૮ આઠમિં
સુપંકૃ મેહ મહાવ્રતી રે લાં બાલ મુની અધિભુતરે. વયં
અલકખ વીરસીસ શિવપુર લહઉરે, લાં

છટ્ઠ વરગર્ધ વ્રતરે. વયં ૨૯ આઠમિં
નંદા નંદવતી સતી રે લાં નંદુતર મરુદેવિ રે વયળ
મરુતા સુસરુતા નઈ શિવા રે લાં

નંદિસેણ પાસિવિરે (યાસતીરે) વયં ૩૦ આઠમિં
ભદ્ર સુભદ્ર સુજયા સતી રે લાં સુમણા નઈ ભૂયદિન રે વયં
તેર શ્રેણિક અંતેઉરી રે લાં સિદ્ધિ ગર્ધ એ ધન રે. વયં ૩૧ આઠમિં
બીજી દશ શ્રેણિક વધુ રે લાં પુહોતી શિવ સુવિશાલ રે વયં
કાલી રચણાવલિ તપી રે લાં કનકાવલિ ય સુકાલિ રે. વયં ૩૨
આઠમિં

સીંહ નિઃકીડિત લધુ તપી રે લાં મહકણ્ણ ગંભીર. રે વયં
મહાસિંહ નિઃકીડિત તપી રે લાં કણ્ણ પુહુતી તીર રે વયં ૩૩
આઠમિં

સત્ત સત્તમિયાદિક વહી રે લા૦ પડિમા મુકણહા ચ્યાર રે વય૦
 સર્વતોભદ્ર લઘુ તપકરી રે લા૦ મહકણહા ગઈ પાર રે. વય૦ ૩૪
 વીરકણહાઈ નિરવહિઉ રે લા૦ મહા સર્વતોભદ્ર રે વય૦
 ભદ્રોત્તર પ્રતિમા વહી રે લા૦ રામકણહા લહી ભદ્ર રે વય૦ ૩૫
 પિઉસેણુકણહાઈ તપ તપિક રે લા૦ મુગતાવત્રી અનિદાન રે. વય૦
 મહસેણુકણહા જસ વધ્યો રે લા૦ તપ આંખિલ વદ્ધમાન રે વય૦ ૩૬
 -આઠમિં અંગઈ એ કહિયા રે લાલનાં.

ઢાલ ૪

—(*)—

પ્રથમ ગોવાલતણુઈ ભવિ ૭-એ ઢાલ

નવમઈ અંગિ વખાણિયાળ, વંદુ ભત્તીભરેણ;
 ભલિ મયાલિ વયાલિયાળ પુરિસસેણ વારિસેણ ૩૭

નમો ભવિ સાધુ શિરોમણિ એહ.

દીહકંત લદ્દકંત ભલાળ, હલ્લકુમાર વેહાસ;
 અલય અણુતાર સુર હૂંયાળ, કેમ ઉતકંમ દસ આસ રે. નમો ૩૮
 વલી ખીળ સેણિક-સુઆળ, દીહસેણ મહસેણ;
 લદ્દ ગઢ સુદ્દકંત ભલાળ હહલો હુમ હુમસેણ. નમો ૩૯
 મહાહુમસેણ સીહો ભલોળ, સીહસેણ મહાસીહસેણ;
 પુણસેણ અણુતાર ગતિ ગયાળ, દો દો દો દો પંચ કમેણ નમો. ૪૦
 કાકંદી ધન્નો ભલોળ, ભદ્રાસુત વ્રત લેઈ;
 વીર પ્રશસિઉ સુર હૂંઉ ૭, રમણિ બત્રિસ ત્યજેઈ. નમો ૪૧

પેઠાલપુત્ર નઈ અંદિમાલ, પોટિલ સાધુ વિહલલ;
 કહિયા અણ્ણતર સુર કૂંચાલ, નરમાઈ અંગિ નિસલલ. નમો. ૪૨
 નેમિ જિણંદિ પ્રશંસિઓલ, હુક્કરકારી રે ચેહ;
 મોઢક બૂરિઈ કેવલીલ, ધન ઢંઢણ રિસિ તેહ. નમો. ૪૩
 સહસ પુરિસસિઈ સંયસી (મી)લ, ચહિદ પૂરવધર વીર;
 કુમર થાવચો શિવ લહિઉલ, વિમલાચલ વડવીર. નમો. ૪૪
 પાસ તીતિ પત્તર ભલાલ, વીરતીતિ હસ શુદ્ધ;
 વીસ નેમિ-તિતથઈ કહિયાલ, વંદુ પત્તેચબુદ્ધ. નમો. ૪૫
 સહસ પુરુષશું શુકમુનિલ, સીધા સેતુંજિ સેલિ;
 સેલક મુનિ શત પંચચું લ, સેલગ સુત ઇણિ મેલિ નમો. ૪૬
 મેઘમુનિસર વાંદીઈલ, છંડિઉ જેણિ જરીર;
 ઊજલગિરિ સુરપતિ નમિઉલ, સારણ કેવલિ ધીર નમો. ૪૭
 પોટિલ પડિઓહિઉ લહોલ, તેતલિસુત શિવશર્મ;
 સરવારથમિદ્ધિ ગયોલ, પુંડરીક દંઢધર્મ. નમો ૪૮
 મંત્રી સુબુદ્ધિં જોહિઉલ, શ્રી જિતશત્રુ નરેશ;
 ધર્મરૂચિં પાલી દયાલ, ટાલ્યા સર્વ કિલેશ. નમો. ૪૯
 પાંડવ પાંચઈ પામિયાલ, સેતુંજગિરિ નિરવાણુ;
 તે પ્રણમી સુખ જશ લહુંલ, છઠ્ઠા અંગ પ્રમાણુ. નમો. ૫૦

ઢાલ ૫

—(૧)—

હણિઉ પણિ દુર્યોધનઈ રે, શુણિયો પંડવ જેહ
 સુણિઉ સમતારસ ભરિઉરે, નમિઈ દમદંત તેહો રે ૫૨
 મુનિશુણુ ગાઈઈ.

રામસૂત્રો કૂલવાલૂકે રે, સુર મૂક્યો જિન પાસ;
 દ્વારા અગનિથી ઉદ્ધરી રે, પામ્યો શિવપુર-વાસો રે. મુનિ૦ ૫૩

રાય પએસી યોહિઉ રે, રાયપ્રસેણી પ્રમાણ;
 વીરતિત્થ જેણિ પડિવજ્યુ રે, નમિઈ કેસી સુખણો રે મુનિ૦ ૫૪

કપિલ મહારુષિ કેવલિ રે, હરિકેસી ગુણવંત;
 બ્રહ્મદત્ત પડિયોહવા રે, આવ્યા ચિત્ર મહંતો રે. મુનિ૦ ૫૫

કમલાવદિઈ યોહિઉ રે, વ્રત લેઈ નૃપ ઇષુકાર;
 બગુ બંભણ ઘરણી જસારે, તેહના બેહુ કુમારો રે. મુનિ૦ ૫૬

નૃપ સંજય મૃગયા ગયો રે, ગર્હભાલિ ગુરૂ પાસિ;
 વ્રત લેઈ ખતિય મુનિ મિલી રે, કીધો વિચાર ઉદ્ધાસિ રે. મુનિ૦ ૫૭

દશાણ્વલદ્ર મુનિ વંદિઈ રે, જેણિ છત્યો સુરનાથ;
 સાધુ અનાથી સમરિઈ રે, મૃગાપુત્ર શિવ સાથો રે. મુનિ૦ ૫૮

નૃપ કરકંડુ કલિંગનો રે, દ્વિમુખ પંચાલ નરેશ;
 મિથિલાનૃપ નગ્ગઈ રે, નૃપ ગંધાર વિસેસો રે. મુનિ૦ ૫૯

પ્રત્યેકબુદ્ધ એ મુનિ ભલા રે, સમુદપાલ સુપવિત્ત;
 જ્યથોષ વિજ્યથોષ માહણા રે, ઉત્તરાધ્યયન ચરિત્રો રે. મુનિ૦ ૬૦

જન-મન-મોહન સંથુણું રે, કુમર સુખાહુ સુચંગ;
 ભદ્રનંદિ મુખનંદ વલી રે, બોઈ ધ્યાયરમું અંગો રે. મુનિ૦ ૬૧

ખંડગ પરિવાયક મુણી રે, કાલાવેસિય પુત્ત;
 તપ સંજમ ફલ જેણિ કહિયાં રે, થેરી પાસ અપત્યો રે. મુનિ૦ ૬૨

કલિયસુત મેહિલ મુણી રે, અણુંદરકિખય થેર;
 કાસવ મુનિવર પ્રણમતા રે, ટાલિજઈ ભવ દેરો રે. મુનિં ૬૩
 દેવાણુંદા માવડલી રે, રુપલક્ષ્મી જિણ તાત;
 વીર કન્હઈ જત આદરિયાં રે, મોટા તસ અવદાતો રે મુનિં ૬૪
 ઈંદનાગ બહુ પિંડિઉ રે, શિવમુનિ ગલિય વિભંગ;
 રાય ઉદાયન મુનિ નમું રે, પિંગલ વિજિત-અનંગો રે. મુનિં ૬૫
 વીર-જિનૌવધ હાયગો રે, ધનસીહો અણગાર;
 તીસય કુરુદત્તા સુણ્યા રે, રોહા બુદ્ધિ અણગારો રે. મુનિં ૬૬
 નકખત્ત ગયો બારમઈ રે, આઠમઈ સર્વાનુભૂતિ;
 ગંગેયો લગવઈ કહિઉ રે, લહિઉ મુજસ અનુભૂતિ રે. મુનિં ૬૭

ઢાલ ૬

—(*)—

કપૂર હૂઈ અતિ ઉજલઉ રે-એ ઢાલ

ખૂણે પ્રતિમા-દર્શનઈ રે, મુનિવર આર્દ્રકુમાર;
 ઉદય પેઢાલો પણમિઈ રે, બીજ અંગ મઝારિ. ૬૮
 સોલાગી મુનિ સંભારિઈ સુખ થાઈ.

એહનઈ પ્રણમ્યઈ પાપ પલાઈ,
 સોલાગી મુનિ સંભારિઈ સુખ થાઈ. ॥ એ આંચલી ॥

મેતાચ મહિમાનિલો રે, ઈલાપુત્ત સુહ ઝાંણ;
 ધર્મદેવી અણાઉદિઉ રે, ચિલાઈપુત્ત સુભણ સોલાગીં ૬૯

ગંગામાં હૂઆ કેવલી રે, અન્નિયસુત મત ધીર;
તીર્થ પ્રયાગ થયું સુર્યજી, અર્ચિઉં તાસ શરીર. સોભાગીં ૭૦
શીતલ સૂરિ હુયા કેવલીજી, વલિ તસ ચઉ ભાણેજ;
દેવિલાસુત કર્માસુતોજી, નિરમલ કેવલ તેજ. સોભાગીં ૭૧
શીલિં સુદંસણ આકરો રે, સિદ્ધિ ગયો જયદેવ;
મુનિ સુખત વલિ વંદિઈ રે, જસ ગુણ ગાઈ દેવ સોભાગીં ૭૨
શરણ હુયો ભવજલ તરિયાજી, ચંડરૂં તસ સીસ;
ધન શાલિભદ્ર મહા રિદ્ધિ લ્યજી રે, જેહની અધિક જગીસ. ૭૩
કરગદ્ ગુણ-ગાડૂઉરે, તપસી તસ ચઉપાસ;
પન્નરસઈ તાપસ નમું રે, જસ સિરિ ગૌતમ વાસ સોભાગીં ૭૪
વીર જિણિંદ વેયાવચી રે, ધન ધન મુનિ લોહિત્રય;
ખૂંઝિઓ ગીત સુણી મુણી રે, ખડ્ગ પ્રણમું નિત્રય. સોભાગીં ૭૫
દ્વંપ્રહારિ મુનિ ગાઈઈ રે, વદકલચીરી ધીર;
પ્રસન્નચંદ્ર રુષિરાજીઓ રે, જસ ગુણ બોલઈ વીર સોભાગીં ૭૬

ઢાલ ૭

—(*)—

વીર જિણેસર શાસનિં, ગણધર ધીર ઇચારો રે;
ઈંદિબૂઈ પમુહા નમું, જે પાચ્યા ભવ પારો રે. ૭૭
ગાઈઈ મુનિગુણ ગહુગહી. (આંકણી)
જંખૂકુમાર મહામતી, સોભાગી સિરદારો રે;
અવર ન મુગતિ-વધૂ વર્યો, જે પાચી ભવતારો રે. ગાઈઈં ૭૮

પ્રભવ સિમ્બંભવ વંદિઈ, જસભદો ભદ્રબાહુ રે;
 સંભૂતિવિજય વખાણિઈ, ચઉદ પૂરવધર સાહુ રે. ગાઈઈં ૭૬
 સીત સહી સુરવર થયા, ભદ્રબાહુ ચઉસીસા રે;
 આર્યેમહાગિરિ ગુણગુર જયા, નિનકંદપઈ સુજગીસા રે. ગાઈઈં ૮૦
 આર્ય સુહૃતિ સુહંકરો, નલિણીશુભમ અજઞ્યણુઈ રે.
 અવંતિસુકુમાલ કાર્ય સર્થો, જેણિ ગણિ શુભવયણિ રે. ગાઈઈં ૮૧
 સીહ ધરિં ઇક મુનિ રહિઓ, અહિ-ખિલિ ખીજે સુમુદો રે;
 ત્રીજે રહિઓ કુવા ઉપરિં, કોસ ધરિં થૂલભદો રે. ગાઈઈં ૮૨
 જે ગુરરાજિ ખોલાવિઓ, દુષ્કર દુષ્કરકારી રે;
 તે થૂલભદ્ર મુની જ્યો, શાસન-ઉત્તતિકારી રે. ગાઈઈં ૮૩
 અગ્નિ-શિખામાંહિ નવિ ચલિઓ, કાજલમાં રહિઓ કોરો રે
 શકકાલ સુત નવિ વેધિઓ, વેસ વર્થણિ ગુણરાગો રે. ગાઈઈં ૮૪
 પન્નવણા જેણિ ઉદ્ધરી, તે ર્યામાચાર્ય વંદું રે;
 સીહગિરિ સુગુર જાઈસરો, પ્રણમી પાપ નિકંદું રે. ગાઈઈં ૮૫
 ધણગિરિ થેર સમિય વલી, વધર અરિહરિન નામા રે;
 સીહગિરિ સીસ ઉત્તમ જયા, એ ચઉ શુભ પરિણામા રે. ૮૬
 દીઠો સુપનમાંહિ હરિ વંદઈ, પય પડથો નિણિ પીથો રે;
 વધર સમાગમ અવસરિ, ભદ્રગુપત તે પ્રસિદ્ધો રે. ગાઈઈં ૮૭
 પંચ મહાવ્રત-ધર હૂઉ, ખટમાસી જેહ ખાલો રે;
 પાલણુડઈ પઉઠઉ શ્રુત ભણિઉ, સાંભલતા તતકાલો રે. ગાઈઈં ૮૮
 ગગનવિદ્યા જેણિ ઉદ્ધરી, કન્યા ધર્મ જે ન લૂથો રે.
 માહેસરી નૃપ જેહના, અતિશયથી પહિયુદ્ધો રે. ગાઈઈં ૮૯

પથ અણુસારિ વેઉચ્ચિયા, નહુગમણી જસ લદ્દી રે.
 વંદિઈ તેહ જાઈસરો, સામી વચર સુખુદ્ધિ રે. ગાઈઈં ૬૦
 તેહનો કુલ્લક વંદિયઈ, ઉત્તમ અરથ પથતો રે;
 લોકપાલઈ રથઈ વંદિઉ, શૈલ હૂઓ રહાવતો રે. ગાઈઈં ૬૧
 વંદિઈ વધરસિણો મુણી, જેહથી હૂઈ વચરી શાખા રે;
 અજજ રક્ષિય નમુ' જેણિ કરી, ચઉ અનુયોગ પરિભાષા રે. ૬૨
 અજજ રક્ષિય સૂરિ જેણિ કરિયો, વાલઘડા સમરિતો રે;
 તે નવ પૂરવી વંદિઈ, હુંવાલયા પૂસમિતો રે. ગાઈઈં ૬૩
 જેણઈ દુભિકખ દલયઈ કરિઓ, મથુરામાં અનુયોગો રે;
 ખંદિલ તે સૂરિ વંદતાં, નાસઈ ભવ ભય શોગો રે ગાઈઈં ૬૪
 સૂત્ર અરથ શુણુ આહરૂ, શમ હમ સુખ જસ ભરિઉ રે;
 દેવકિ ખમાસમણો નમુ', આગમ જેણિ ઉદ્ધરિઉ રે ગાઈઈં ૬૫

ઢાલ ૮

—(૫)—

કુણુસિરિ સમણી નઈ નાઈલ, આવક આવિકા સારી રે,
 સત્યસિરી પરિવારઈ વરિઉ, મૂલઉત્તર શુણુ ધારી રે;
 ઉત્સર્પિણી અંતઈ જે હોસઈ, દૂપસહો ગણિરાયા રે,
 ક્ષાયક સમકિત કર્શન ભૂષિત, તેહના પ્રણમું પાયા રે. ૬૬
 ળીળ પણિ જે અતિત અનાગત, વર્તમાન મુનિ હીરા રે,
 ભરતૈરવત વિદેહઈ પ્રણમું, તે સવિ શુણુ ગંલીરા રે;
 ખંભી મુંદરિ રાઈમઈ નઈ, ચંદનખાલા આદિ રે,
 અમણી પણિ જે હૂઈ નઈ હોચઈ, તે સમરૂ અમમાદિ રે. ૬૭

ખંભનયરમાં રહિય ચઢિમાસું, સાધુતાણા ગુણ ગાયા રે,
 સંવત સતર ઇકવીસા (૧૭૨૧) વરસઈ વિજયદશમિ સુખ પાયા રે,
 શ્રી વિજયપ્રભાસૂરિ વિરાજઈ, તપગચ્છકેશ રાયા રે,
 તસ રાજિ ભવિજન હિત કાજિ, કીધા એહ સંજ્ઞાયા રે. ૬૮
 શ્રી કલ્યાણવિજય વર વાચક, તપગચ્છ ગયણુ-દ્વિણિદા રે,
 તાસ સીસ શ્રી લાભવિજય બુધ, આગમ-કઈરવ-ચંદા રે;
 તાસ સીસ શ્રી જીતવિજય બુધ, શ્રી નયવિજય મુણિદા રે,
 વાચક જસવિજયઈ તસ સીસઈ, ગણિયા સાધુ-ગુણ વૃંદા રે ૬૯
 જે ભાવઈ એ ભણસ્યઈ ગણસ્યઈ, તસ ઘરિ મંગલમાલા રે,
 સુકુમાલા ખાલા ગુણવિશાલા, મોટા મણિમય થાલા રે;
 મોટા મોટી બંધુર સિંધુર, ધણ કણ કંચણ કોડી રે,
 અનુકેમિ શિવ-લક્ષ્મી તે લહિસ્યઈ, સુકૃત સંપદા ભોડી રે. ૧૦૦

॥ કલશ ॥

ઈમ આઠ ઢાલ રસાલ મંગલ, હુયા આઠ સુહામણાં,
 વર નાણુ ઠંસણુ ચરણુ શુચિ ગુણ, ક્રિયાં મુનિ-ગુણ-ભામણાં,
 જે એહ ભણસ્યઈ તાસ ફલસ્યઈ ત્રિદશ-તરુ ઘર-અંગણઈ,
 શ્રી નયવિજય બુધ ચરણુ સેવક, જસવિજય વાચક ભણઈ. ૧૦૧

॥ ઇતિ શ્રી મહોપાધ્યાય શ્રી પં. શ્રી જસવિજય

ગણિ કૃત 'સાધુવંદના' સંપૂર્ણ ॥ છ ॥

લંચત ૧૭૬૬ વર્ષે માઘશ્રા ષદ ૭ વૃધલાસરે લિખિ.

[પત્ર ૮ પંક્તિ ૬ દાખડી ૮૨ નં. ૧૭૬ ફેફલીયાવાડા, પાટણનો ભંડાર.]

સમ્યક્ત્વના સડસઠ બોલ સ્વાધ્યાય

...૦૦૦...

આ સ્વાધ્યાય સુવિહિત શિરોમણિ શાસ્ત્રકાર શ્રી.
હરિભદ્રસૂરીશ્વર વિરચિત સમ્યક્ત્વ સપ્તતિકા (પ્રાકૃત) ગ્રંથનો
સરળ અને સુમધુર અનુવાદ છે.

પ્રસ્તાવ

દૂષ્ઠા

- સુકૃતવદિલ-કાદ'બિની, સમરી સરસ્વતી માત;
સમકિત સડસઠ બોલની, કહિશ્યું મધુરી વાત. ૧
- સમકિનઠાયક શુરતણો, પચ્યુવયાર ન થાય;
ભવ કોઠાકોઠે કરી, કરતાં સર્વ ઉપાય. ૨
- હાનાદિક કિસ્મિ ન કિયે, સમકિત વિષ્ણુ શિવશર્મ;
તે માટે સમકિત વડું, જાણો પ્રવચનમર્મ. ૩
- દર્શનમોહવિનાશથી, જે નિર્મલ શુણ્ઠાણ;
તે નિશ્ચય સમકિત કહ્યું, તેહનાં એ અહિંઠાણ. ૪

હાળ પહેલી

—(*)—

સમ્યક્ત્વ સંસઠ બોલ

[વીરજિનેશ્વર ઉપદિશે અથવા દિએ દિએ દર્શાવું આપણું-એ દેશી]
 ચઉ સદ્દહણા તિ લિંગ છે, દશવિધ વિનય વિચારો રે;
 ત્રિણિ શુદ્ધિ પણ દ્વષણાં, આઠ પ્રભાવક ધારો રે. ૫

નુચ્ક

પ્રભાવક અઠ પંચ ભૂષણ, પંચ લક્ષણ જાણીએ;
 ષટ્ જયણા ષટ્ આગાર ભાવના, છવિવહા મન આણીએ,
 ષટ્ ઠાણ સમકિતતાણા સંસઠ, લેઈ એહ ઉદાર એ,
 એહુનો તત્ત્વવિચાર કરતાં, લહીને ભવપાર એ. ૬

હાળ

ચાર સદ્દહણા

ચઉવિહ સદ્દહણાં તિહાં, જીવાદિક પરમત્યો રે;
 પ્રવચનમાંહિ જે ભાખિયા, લીજે તેહનો અત્યો રે. ૭

નુચ્ક

તેહનો અર્થ વિચારીએ, એ પ્રથમ સદ્દહણા ખરી;
 બીજી સદ્દહણા તેહની જે, જાણે મુનિ શુણ જવહરી,
 સંવેગ રંગ-તરંગ ઝીલે, માર્ગ શુદ્ધ કહે છુધા.
 તેહની સેવા કીજીએ જિમ, પીજીએ સમતા-મુધા. ૮

ઢાળ-આલુ

સમકિત જેણે અહીં વચ્ચું, નિન્હવ ને અહાછન્દારે;
પાસત્યા ને કુશીલિયા, વેષવિડંબક મંદા રે. ૯

મુટક

મંદા અનાણી દૂર છંડો, ત્રીજી સદ્દહણા અહીં,
પરદર્શનીનો સંગ ત્યજ્યે, ચોથી સદ્દહણા કહી;
હીણાતણો જે સંગ ન ત્યજે, તેહનો ગુણ નવિ રહે,
જ્યું^૧ જલધિ-જલમાં ભલ્યું ગંગા, -નીર લૂણપણું લહે. ૧૦

ઢાળ બીજી

—(*)—

ત્રણ લિંગ

જંજીવીપના ભરતમા રે અથવા કપૂર હોવે અતિ બિજો રે-એ દેશી

ત્રિણ લિંગ સમકિતતણાં રે, પહિલું શ્રુત અભિલાષ;
જેહથી શ્રોતા રસ લહે રે, જેહવો સાકર દ્રાખ રે;
પ્રાણી! ધરીએ સમકિત રંગ,

નિમ લહિએ સુખ અભંગ રે પ્રાણી! એ આંકણી. ૧૧

તરૂણ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યો રે ચતુર સુણે સુરગીત;
તેહથી રાગે અતિધણે રે, ધર્મ સુણ્યાની રીત રે.^૨ પ્રાણી! ૧૨

૧-જૂઓ. ૨-નીતિ રે.

ભૂખયો અટવી ઉતર્યો રે, જિમ દ્વિજ બેળર ચંગ;
 ઇચ્છે તિમ જે ધર્મને રે, તેહિજ ખીજુ' લિંગ રે. પ્રાણી ! ૦ ૧૩
 વૈયાવચ્ચ ગુરૂદેવનું રે, ત્રીજુ' લિંગ ઉદાર;
 વિદ્યાસાધક પરિ કરે રે, આલસ નવિધ લગાર રે. પ્રાણી ! ૦ ૧૪

દાળ ત્રીણ

— (*) —

દશ પ્રકારનો વિનય

સમકિતનું મૂલ જાણીએજી અથવા પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવેજી—એ દેશી
 અરિહંત તે જિન વિચરતાજી, કર્મ ખપી હુઆ સિદ્ધ;
 એઈય જિનપડિમા કહીજી, સૂત્ર^૧ સિદ્ધાંત પ્રસિદ્ધ;
 ચતુર નર ! સમજો વિનયપ્રકાર,

જિમ લહીએ સમકિત સાર—ચતુર. એ આંકણી. ૧૫

ધર્મ ક્ષમાદિક^૨ ભાખિએજી, સાધુ તેહના રે ગેહ;
 આચારજ આચારનાજી, દાયક નાયક જેહ. ચતુર ૧૬

ઉપાધ્યાય તે શિષ્યનેજી, સૂત્ર ભણાવણુદાર;
 પ્રવચન સંઘ વખાણીએજી, દર્શન^૩ સમકિત સાર. ચતુર ૧૭

ભગતિ બાહ્ય પ્રતિપત્તિથીજી, હૃદયપ્રેમ બહુમાન;
 ગુણયુતિ અવગુણ દાંકવાજી, આશાતનની હાણ. ચતુર ૧૮

પાંચ ભેદ એ દશ તણેજી, વિનય કરે અનુકૂલ;
 સીંચે તેહ સુધારસેજી, ધર્મવૃક્ષનું મૂલ. ચતુર ૧૯

૧-શ્રુત. ૨-ખિમાદિક. ૩-દરિસણુ.

ઢાળ યોથી

—(૫)—

ત્રણ શુદ્ધિ

ધોખીડા તુ ધોળે મનનું ધોતીયું અથવા ટ્યાવો રે માલિણી-એ દેશી
ત્રિણ શુદ્ધિ સમકિત તાણી રે, તિહા પહિલી મન-શુદ્ધિ રે;
શ્રી જિન ને જિનમત વિના રે, જૂઠં સકળ એ યુદ્ધિ રે;

ચતુર ! વિચારો ચિત્તમાં રે. એ આંકણી. ૨૦

જિનભગતે' જે નવિ થયું રે, તે બીજાથી કેમ થાય રે ?

એવું જે મુખે ભાખીએ રે, તે વચન-શુદ્ધિ કહેવાયરે. ચતુર ! ૦ ૨૧

છેલો લેલો વેદના રે, જેહું સહેતો અનેક પ્રકાર રે;

જિન વિષુ પર સુર નવિ નમે રે, તેહની કાયા-શુદ્ધિ ઉદાર રે.

ચતુર ! ૦ ૨૨

ઢાળ પાંચમી

—(૬)—

પાંચ દૂષણ

મુનિમારગ, અથવા કડવા ફળ છે કોધના—એ દેશી

સમકિત-દૂષણ પરિહારે, તેહમાં પહિલી છે શંકા રે;

તે જિનવચનમાં મત કરો, જેહને સમ નૃપ રંકા રે,

સમકિત-દૂષણ પરિહારે—એ આંકણી. ૨૩

કંખા કુમતિની વાંછના, બીજું દૂષણ લલચે;

પામી સુરતરે પરગડો, કિમ બાઉલ લલચે ? સમકિત ૦ ૨૪

સંશય ધર્મનાં ફલતણો, વિતિગિમ્મ નામે;

ત્રીજું દૂષણ પરિહારે, નિજ શુભ પરિણામે. સમકિત ૦ ૨૫

મિથ્યામતિ-શુભ-વર્ણના, ટાળો ચોથો દોષ;
 ઉનમારગી શુભતાં હુવે ઉનમારગ-પોષ. સમક્રિત૦ ૨૬
 પાંચમો દોષ મિથ્યામતિ,-પરિચય નવિ કીજે;
 ઈમ શુભમતિ અરવિદગી, લલી વાસના લીજે. સમક્રિત૦ ૨૭

ઢાળ છઠ્ઠી

—(*)—

આઠ પ્રભાવક

અભિનંદન જિન દરિસણુ તરસીએ અથવા ભોલુડા રે હંસા
 વિષય ન રાચીએ—એ દેશી

આઠ પ્રભાવક પ્રવચનના કહ્યા, પાવયણી પુરી જાણુ;
 વર્તમાનશ્રુતના જેહ અર્થનો, પાર લહે ગુણખાણુ,
 ધન ધન શાસન-મંડન મુનિવરા—એ આંકણી. ૨૮
 ધર્મકથા^૧ તે ખીજે જાણીએ, નંદિષેણુ પરિ જેહ;
 નિજ ઉપદેશે રે રજે લોકને, ભંજે હૃદયસંદેહ. ધન૦ ૨૯
 વાદી ત્રીજે રે તર્કનિપુણુ લણ્યો, મદલવાદી પરિ જેહ;
 રાજકુવારે જયકમલા વરે, ગાજંતો જિમ મેહ. ધન૦ ૩૦
 ભદ્રખાહુ પરિ જેહ નિમિત્ત કહે, પરમત-શુભણુ કાજ;
 તેહ નિમિત્તીરે ચોથો જાણીએ, શ્રીજિનશાસનરાજિ ધન૦ ૩૧
 તપ ગુણુ ઓપે રે રોપે^૨ ધર્મને, ગોપે નવિ જિનઆણુ;
 આશ્રવ લોપે રે નવિ કોપે કહા, પંચમ તપસી તે જાણુ. ધન૦ ૩૨

૧-કથક. ૨-પોષે.

છટ્ટો વિદ્યા રે મંત્રતણો બલિ,^૧ જિમ શ્રી વચર મુણિંદ;
સિદ્ધ સામે રે અંજનયોગથી, જિમ કાલિક મુનિચંદ. ધન૦ ૩૩
કાબ્ય સુધારસ મધુર અર્થ ભર્યાં, ધર્મહેતુ કરે જેહ;
સિદ્ધસેન પરિ રાજા^૨ રીઝવે, અહંમ વર કવિ તેહ. ધન૦ ૩૪
જવ નવિ હોવે પ્રભાવક એહવા, તવ વિધિપૂર્વ અનેક;
ભત્રા પૂનાદિક કરણી કરે, તેહ પ્રભાવક છેક. ધન૦ ૩૫

૬.૭૧ સાતમી

—(+)—

પાંચ ભૂષણ

સતીય સુભદ્રાની દેશી

સોહ સમક્તિ જેહથી, સખિ! જિમ આભરણે દેહ;
ભૂષણ પાંચ તે મનિ વસ્ત્રાં,

સખિ! મન વસ્ત્રાં તેહમાં નહિ સંદેહ.
મુજ સમક્તિરંગ અચળ હોલે રે એ ઝોંકણી. ૩૬
પહિલું કુશલપણું તિહાં, સખિ! વંદન ને પત્રચક્રખાણ;
કિરિયાનો વિધિ અતિ ઘણો,

સખિ! અતિ ઘણો આચરે જેહ સુભાણ. મુજ૦ ૩૭
બીજું તીરથસેવના, સખિ! તીરથ તારે જેહ;
તે ગીતારથ મુનિવરા, સખિ! તેહરયું તેહરયું કીજે નેહ મુજ૦ ૩૮

ભગતિ કરે ગુરૂદેવની, સખિ! ત્રીજું ભૂષણ હોય
 કિણહિ ચલાવ્યો નવિ ચલે,
 સખિ! ચોથું એ ચોથું તે ભૂષણ ભેય. મુજબ ૩૬

જિનશાસન અનુમોદના, સખિ! જેહથી ખડું જન હુંત,
 કીજે તેહ પ્રભાવના, સખિ! પાંચમું પાંચમું ભૂષણ ખંત. મુજબ ૪૦

ઢાળ આઠમી

—(*)—

પાંચ લક્ષણ

ઈમ નવિ કીજે હો, અથવા ધર્મ જિનેશ્વર ગાઉ રંગશુ-એ દેશી
 લક્ષણ પાંચ કહ્યાં સમક્રિતણાં, ધુરિ ઉપશમ અનુકુળ, સુગુણ નર!
 અપરાધીશ્યું પણ નવિ ચિત્તથકી, ચિંતવીએ પ્રતિકુલ,
 સુગુણ નર! શ્રી જિનભાષિત વચન વિચારીએ, એ આંકણી. ૪૧
 સુરનરસુખ જે દુઃખ કરી લેખવે, વંછે શિવસુખ એક; સું
 ખીજું લક્ષણ તે અંગીકરે, સાર સંવેગશું ટેક સું શ્રીજિન ૪૨
 નારક તારક સમ ભવઉભગ્યો, તારક બાણીને ધર્મ; સુગુણ નર!
 ચાહે નિકલવું નિર્વેદ તે,^૩ ત્રીજું લક્ષણ મર્મ. સું શ્રીજિન ૪૩

૧ હિત. ૨ તેહ પ્રભાવ મન ભાવનાં, પાંચમું પાંચમું. ૩ નિર્વેદથી.

દ્રવ્યથક્રી દુઃખિયાની જે દયા, ધર્મહીણાની રે ભાવ; સુઠ
 યોથુ' લક્ષણ અનુકંપા કહી, નિજ શકતો' મન લાવ. સુઠ શ્રી જિન૦૪૪
 જે જિનભાખ્યું^૧ તે નહિ અન્યથા, એહવો જે દેહ રંગ; સુઠ
 તે આસ્તિકતા લક્ષણ પાંચમું કરે કુમતિનો એ ભંગ સુઠ શ્રી જિન૦૪૫

ઢાળ નવમી

—(૪)—

છ યતના

જિન જિન પ્રતિમા વંદન દીસે

અથવા

ભવ વરસ્થાનક તપ દરી-એ દેશી

પરતીર્થી પરના સુર તેણે, ચૈલ્ય ગ્રહાં વળી જેહ,
 વંદન પ્રમુખ તિહાં નવિ કરવું, તે જયણા પદ લેય રે;
 ભવિકા! સમક્ષિત યતના કીજે. એ આંકણી ૪૬
 વંદન તે કરયોજન^૨ કહિએ, નમન તે શીશ નમાડયે;
 દાન ઇષ્ટ અન્નાદિક^૩ દેવું, ગૌરવ ભગતિ દેખાડયેરે. ભવિકા! ૦ ૪૭
 અનુપ્રદાન તે તેહને કહિએ, વાર વાર જે દાન;
 દોષ કુપાત્રે પાત્રમતિએ, નહિ અનુકંપા માનરે. ભવિકા! ૦ ૪૮
 અણુબોલાયે જેહ બોલવું,^૪ તે કહિએ આલાપ;
 વાર વાર આલાપ જે કરવો, તે બાણો સંલાપ રે. ભવિકા! ૦ ૪૯
 એ જયણાથી સમક્ષિત દીપે, વલી દીપે વ્યવહાર;
 એહમાં પણ કારણથી જયણા, તેહના અનેક પ્રકારરે ભવિકા! ૦ ૫૦
 ૧ શ્રી જિનભાષિત. ૨ કરજોડન ૩ સુપાત્રે ૪ ભાખવું.

ઢાળ દશમી

છ આગાર

—(*)—

લલનાની દેશી

શુદ્ધ ધર્મથી નવિ ચલે અતિ દઢ શુણુ આધાર લલના;
તો પણુ જે નહિ એહવા, તેહને એ આગાર લલના. ૫૧
ઝોલ્યું તેહપૂં પાલીએ, કંતીકંત સમ ઝોલ લલના;
સજ્જનના દુર્જનતણા, કચ્છપ કોટિને તોલ લલના. ઝોલ્યું ૫૨
રાજ નગરાદિક ધણી, તસ શાસન અભિયોગ લલના;
તેહથી કાર્તિકની પરે, નહિ મિથ્યાત્વસ'યોગ લલના. ઝોલ્યું ૫૩
મેલો જનનો ગણુ કહ્યો, બલ ચોરાદિક જણુ લલના;
ક્ષેત્રપાલાદિક દેવતા, તાતાદિક ગુરુ ઠાણુ લલના ઝોલ્યું ૫૪
વૃત્તિ દુર્લભ આજીવિકા, તે ભીષણકાંતાર લલના;
તે હેતે દૂષણુ નહી, કરતાં અન્ય આચાર લલના. ઝોલ્યું ૫૫

ઢ ણ અગીયારમી

છ ભાવના

—(*)—

રાગ મલહાર

પાંચ પોથી રે ઠવણી પાઠા વિંટણાં-એ દેશી

ભાવીજે રે સમક્તિ જેહથી રૂઝડું,
તે ભાવના રે ભાવો મન કરી પરવડું;

૧ સજ્જન ને. ૨ જણુ.

જે સમકિત રે તાજું સાજું મૂલ રે,
તો વ્રતતરૂ રે દીએ શિવફલ અનુકૂલ રે. ૫૬

ત્રૂલક

અનુકૂલ મૂલ રસાલ સમકિત, તેહ વિણ મતિઅંધ રે,
જે કરે કિરિયા ગર્વભરિયા, તેહ જૂઠો ધંધ રે;
એ પ્રથમ ભાવના ગુણો^૧ ફઅડી, સુણો ખીણ ભાવના,
ખારણું સમકિતધર્મપુરનુ, એહવી તે પાવના. ૫૦

ઢાળ ચાલુ

ત્રીણ ભાવના રે સમકિતપીઠ જે દઢ સહી,
તો મોટો રે ધર્મપ્રાસાદ ડગે નહી;
પાયે ખોટે રે મોટે મંડાણ ન શોભીએ,
તેણે કારણ રે સમકિતશ્યું ચિત્ત શોભીએ. ૫૮

ત્રૂલક

શોભીએ ચિત્ત નિત એમ ભાવી, ચોથી ભાવના ભાવીએ,
સમકિત નિધાન સમસ્ત ગુણનુ, એહવું મન લાવીએ;
તે વિના છટાં રત્નસરિખા, મૂલ ઉત્તર ગુણ સેવે;
કિંમ રહે? તાકે જેહ હરવા, ચોરનેર ભવોભવે. ૫૯

ઢાળ ચાલુ

ભાવો પંચમી રે ભાવના શમ હમ સાર રે,
પૃથ્વી પરિ રે સમકિત તસ આધાર રે;
છઠ્ઠી ભાવના રે ભાજન સમકિત જે મિલે,
દ્રુત શીલનો રે તો રસ તેહમાંથી^૨ નવિ ઢલે. ૬૦

૧ ગુણે ૨ તેહમા

ચૂરક

નવિ ઢલે સમકિતભાવના રસ, અમિય સમ સંવરતણો,
 પદ ભાવના એ કહી એહમાં, કરો આદર અતિ ઘણો;
 ઈમ ભાવતાં^૧ પરમાર્થ જલનિધિ, હોય નિતુ^૨ ઝંઝોલ એ,
 ઘન પવન પુણ્ય પ્રમાણ પ્રકટે, ચિદાનંદ કહોલ એ. ૧૧

ઢાળ ખારમી

—(*)—

છ સ્થાનક

પરવ પન્હોતું, જે મુનિ વેષ શકે નવિ છંડી, અથવા મંગળ આઠ
 કરી જસ આગળ-એ દેશી

ઠરે જિહાં સમકિત તે થાનક, તેહનાં પદવિધ કહીએ રે,
 તિહાં પહિલું થાનક 'છે ચેતન', લક્ષણ આતમ લહીએ રે;
 ખીરનીરપરિ પુદ્ગલમિશ્રિત, પણ તેહથી છે અલગો રે,
 અનુભવ હંસચંચૂ એ લાગે, તો નવિ દીસે વલગો રે. ૧૨

ખીજું થાનક 'નિત્ય આત્મા', જે અનુભૂત સંભારે રે,
 આગકને સ્તનપાનવાસના, પૂરવ ભવ અનુસારે રે,
 દેવ મનુજ નરકાદિક તેહના, છે અનિત્ય પર્યાયા રે;
 દ્રવ્યથકી અવિચલિત અખંડિત, નિજ ગુણ આતમશયા રે. ૧૩
 ત્રીજું સ્થાનક 'ચેતન કર્તા', કર્મતણે છે ચેગો^૩ રે,
 કુંભકાર જિમ કુંભતણો જગ,^૪ દંડાદિકસંચેગો રે;

૧ ભાવના ૨ નતુ ૩ કર્મ તણો છે ચેગરે ૪ જે

નિશ્ચયથી નિજ ગુણનો કર્તા, અનુપચરિત વ્યવહારે રે;
 દ્રવ્યકર્મનો નગરાદિકનો, તે ઉપચાર પ્રકારે રે. ૬૪

ચોથું થાનક 'એતન ભોક્તા',^૧ પુણ્ય પાપ ફલકેરે રે,
 વ્યવહારે નિશ્ચય નય દષ્ટે, ભુંજે નિજ ગુણ નેરે રે;
 પાંચમું થાનક 'છે પરમ પદ', અચલ અનંત સુખવાસો રે,
 આધિ વ્યાધિ તન મનથી લહિએ, તસ અભાવે સુખ ખાસો^૨ રે. ૬૫

છઠું થાનક 'ભોક્ષતણો છે, સંજમ જ્ઞાન ઉપાયો' રે,
 ભૈં સહજે લહીએ તો સઘળે, કારણ નિષ્કલ થાયો રે;
 કહે જ્ઞાનનય જ્ઞાન જ સાચું, તે વિષુ જૂઠી કિરિયા રે;
 ન લહે રૂપું રૂપું જાણી, સીપ લણી જે કિરિયા રે ૬૬

કહે કિયા નય 'કિરિયા વિષુ જે, જ્ઞાન તેહ શું કરશે રે?
 જલ પેસી કર પદ ન હલાવે, તારૂં તે કિમ તરશે રે?'

દ્વષણ ભૂષણ છે ઇહાં બહુલાં, નય એકેકને વાદે રે,
 સિદ્ધાંતી તે બિહું નય સાધે, જ્ઞાનવંત અપ્રમાદે રે. ૬૭

ઈણિ પરિ સડસઠ બોલ વિચારી, જે સમકિત આરાહે રે,
 રાગદ્વેષ ટાલી મન વાલી, તે શમ સુખ અવગાહે રે;
 જેહનું મન સમકિતમાં, નિશ્ચલ, કોઈ નહીં તસ તોલે રે,
 શ્રીનયવિનય વિપુલપયસેવક, વાચક જશ ઇમ બોલે રે. ૬૮

ઇતિ શ્રી સમકિતના સડસઠ બોલની

સંજગ્યા સંપૂર્ણ.

બોલ ૧૨ ગાથા ૬૮

આઠ યોગ-દષ્ટિની સ્વાધ્યાય*

દાળ પહેલી

પ્રથમ મિત્રા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

શિવ સુખ કારણ ઉપદિશી, યોગ તણી અઠ ઢિંહી રે;
તે ગુણ થુણી જિન વીરનો, કરશયું ધર્મની પુઠ્ઠી રે.
વીર જિણેસર દેશના. ૧

સઘન અઘન દિન રચણિમાં, ખાલ વિકલ ને અનેરા રે;
અરથ જોયે જિન જૂજૂઆ, ઓઘ નજરે તિમ ફેરા રે. વીર૦ ૨
દર્શન જે હૂઆં જૂજૂઆ, તે ઓઘ નજરને ફેરે રે;
લેહ ચિરાદિક દષ્ટિમાં, સમકિતદષ્ટિને હેરે રે. વીર૦ ૩
દર્શન સકલના નય ગ્રહે, આપ રહે નિજ ભાવે રે;
હિતકરે જનને સંભવની, ચારો તેહ અશવે રે. વીર૦ ૪
દષ્ટિ ચિરાદિક ચારમાં, મુગતિ પ્રયાણ ન ભાજે રે;
રચણિ શયન જિમ શ્રમ હરે, સુરનર સુખ તિમ છાજે રે. વીર૦ ૫

* સમર્થ શાસ્ત્રકાર, ૧૪૪૪ અંથ રત્નોના પ્રણેતા, ચાકિની મહત્તરાસૂત્રું શ્રીમાન હરિભદ્ર સૂરીશ્વર પ્રણીત 'શ્રી યોગદષ્ટિ સમુચ્ચય' અંથના આધારે આ અપૂર્વ સ્વાધ્યાયની રચના અંથકરે મહર્ષિએ કરેલી છે. ૧ હિતકારી

એહ પ્રસંગથી મેં કહ્યું, પ્રથમ દષ્ટિ હવે કહિયે રે;
 જિહાં મિત્રા તિહાં મોઘ જે, તે તૃણ અગનિસ્થો લહિયે રે વીર૦ ૬
 મત પણુ યમ ઈહાં સંપળે, ખેદ નહિ શુભ કાળે રે;
 દ્વેષ નહિ વલી અવરશ્યું, એહ ગુણ અંગે વિરાળે રે વીર૦ ૭
 યોગનાં બીજ ઈહાં ગ્રહે, જિનવર શુદ્ધ પ્રણામો રે;
 ભાવાચારજ-સેવના, ભવ-ઉદ્દેગ સુઠામો રે વીર૦ ૮
 દ્રવ્ય અભિગ્રહ પાલવા, ઓષધ પ્રમુખને દાને રે;
 આહર આગમ આસરી, લિખનાદિકે બહુમાને રે વીર૦ ૯
 લેખન પૂજન આપતું, શ્રુતવાચન ઉદ્દગ્રાહો રે;
 ભાવ વિસ્તાર સઝાયથી, ચિત્તન ભાવન ગ્રાહો રે વીર૦ ૧૦
 બીજ કથા ભલી સાંભલી, રોમાંચિત હુએ દેહ રે;
 એહ અવંચક યોગથી લહિયે ધરમ-સનેહ રે વીર૦ ૧૧
 સદ્ગુરુ યોગ વંદન ક્રિયા, તેહથી ફલ હોએ જેહો રે;
 યોગ-ક્રિયા-ફલ ભેદથી, ત્રિવિધ અવંચક એહો રે વીર૦ ૧૨
 ચાહે ચકોર તે ચંદને, મધુકર માલતી ભોગી રે;
 તિમ ભવિ સહજ શુણે હોએ, ઉત્તમ નિમિત્ત સંયોગી રે વીર૦ ૧૩
 એહ અવંચક યોગ તે, પ્રગટે ચરમાવર્તે રે;
 સાધુને સિદ્ધ દશા સમું, બીજનું ચિત્ત પ્રવર્તે રે વીર૦ ૧૪
 કરણ અપૂર્વના નિકટથી, જે પહેલું શુણાંણું રે;
 મુખ્યપણે તે ઈહાં હોએ, મુજસ વિલાસનું ટાણું રે વીર૦ ૧૫

ઢાલ બીજી

બીજી તારા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

મન મોહન મેરે—એ દેશી.

દર્શન તારા દષ્ટિમાં, મન મોહન મેરે, ગોમય-અગનિ સમાન. મં
 શૌચ સંતોષ ને તપ ભલા, મં સગાય ઇશ્વરધ્યાન. મં ૧
 નિયમ પંથ ઈહાં સંપન્ને, મં નહિ ક્રિયા-ઉદ્દેશ; મં
 જિજ્ઞાસા ગુણતત્ત્વની, મં પણ નહિ નિજ હઠ ટેશ. મં ૨
 એહ દષ્ટિ હોય વરતતાં, મં યોગ કથા બહુ પ્રેમ; મં
 અનુચિત તેહ ન આચરે, મં વાલ્યો વલે જિમ હેમ મં ૩
 વિનય અધિક ગુણીનો કરે, મં કેમે નિજ ગુણ-હાણિ; મં
 ત્રાસ ધરે ભવ ભય થકી, મં ભવ માને દુઃખ-ખાણ. મં ૪
 શાસ્ત્ર ઘણાં મતિ ચોડલી, મં શિષ્ટ કહે તે પ્રમાણ; મં
 સુજસ લહે એહ ભાવથી, મં ન કરે જૂઠ હાણ. મં ૫

ઢાલ ત્રીજી

ત્રીજી બલા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

પ્રથમ ગોવાલ તણે ભવેજ રે—એ દેશી

ત્રીજી દષ્ટિ બલા કહીજી, કાષ્ટ-અગનિ સમ બોધ;
 સ્વેપ નહિ આસન સધે જી, અવણ સમીહા શોધ રે.

જિનજી ! ધન ધન તુજ^૧ ઉપદેશ. ૧
 *તરણ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યોજી, જિમ ચાહે સુરગીત;
 સાંભલવા તિમ તરવનેજી,

એ દષ્ટિ સુવિનીત રે. જિનજી ! ધ૦ ૨
 સરિ એ બોધ-પ્રવાહનીજી, એ વિષ્ણુ શ્રુત થલ કૂપ;
 શ્રવણ સમીહા તે કિસીજી ?

શયિત સુષ્ટે જિમ ભૂપ રે, જિ૦ ધ૦ ૩
 મન રીઝે તલુ ઉદલસેજી, રીઝે પુઝે એક તાન;
 તે ઇચ્છા વિષ્ણુ ગુણ-કથાજી,

બહિરા આગલ ગાન રે. જિ૦ ધ૦ ૪
 વિઘન ઇહાં પ્રાપ્તે નહિજી, ધર્મ-હેતુ માંહે કોય;
 અનાચાર-પરિહારથીજી, સુજસ મહોદય હોય રે જિ૦ ધ૦ ૫

ઢાલ ચોથી

—(૧)—

ચોથી કીસા દષ્ટિ-વિચાર

આઝરીયા સુનિવર । ધન ધન તુમ અવતાર—એ દેશી
 યોગ દષ્ટિ ચોથી કહી જી, કીસા તિહાં ન ઉત્થાન;
 પ્રાણાયામ તે ભાવથી જી, કીપ-પ્રભાસમ જ્ઞાન.
 મન મોહન જિનજી ! મીઠી તાહરી વાણી. ૧

૧ તુમ્હ

* સરખાવો :-તરણ સુખી સ્ત્રી પરવર્યો રે, ચતુર સુષ્ટે સુરગીત
 તેહથી રાજે અતિ ધણે રે, ધર્મ સુજ્યાની રીત.
 -કર્તાની સમ્યક્ત્વ ૬૭ બોલ સ્વાધ્યાય કરી ૧૨.

બાહ્ય ભાવ રચક ઈહાંજી, પૂરક અંતર ભાવ;
 કુંભક ચિરતા ગુણે કરીજી, પ્રાણાયામ સ્વભાવ મન૦ ૨
 ધર્મ અરથે ઈહાં પ્રાણનેજી, છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
 પ્રાણ અરથે સંકટ પડેજી, જૂઝો એ દૃષ્ટિનો મર્મ. મન૦ ૩
 તત્ત્વશ્રવણ મધુરોદકેજી, ઈહાં હોએ બીજ-પ્રરોહ;
 ખાર ઉદકસમ ભવ ત્યજેજી, ગુરૂભગતિ અદ્રોહ. મન૦ ૪
 સૂક્ષ્મ યોધ તો પણ ઈહાંજી, સમકિત વિણ નવિ હોય;
 વેદ સંવેદપદે કહ્યોજી, તે ન અવેદો જોય. મન૦ ૫
 વેદ બંધ શિવહેતુ છેજી, સંવેદન તસ નાણ;
 નય-નિષ્કેપે અતિ ભલુંજી, વેદ સંવેદ પ્રમાણ મન૦ ૬
 તે પદ અંધિ-વિભેદથીજી, છેહલી પાપ-પ્રવૃત્તિ;
 તમ લોહ પદ ધૃતિ સમીજી, તિહા હોએ અંતે નિવૃત્તિ. મન૦ ૭
 એહ થકી વિપરીત છેજી, પદ જે અવેદ સંવેદ;
 ભવ-અભિનંદી જીવનેજી, તે હોએ વજ્ર અભેદ. મન૦ ૮
 લોભી-કૃપણ-દયામણોજી, માયી-મત્તજર ઠાણ;
 ભવ-અભિનંદી ભયભર્યોજી, અફલ આરંભ અયાણ મન૦ ૯
 એહવા અવગુણવંતનુંજી, પદ જે^૧ અવેદ કઠોર;
 સાધુ સંગ આગમ તણોજી, તે જીતે ધરિ જોર.^૨ મન૦ ૧૦

તે છતે સહજે ટલેછ, વિષમ કુતર્ક^૧ પ્રકાર;
 ફર નિકટ હાથી હથેછ, જિમ એ ખઠર વિચાર. મન૦ ૧૧
 'હૂં' પામ્યો સંશય નહીંછ, મૂરખ કરે એ વિચાર;
 આલસુઆ ગુરૂ શિષ્યનાછ, તે તો વચન પ્રકાર. મન૦ ૧૨
 ધીજે તે પતિઆવવુંછ, આપ-મતે^૨ અનુમાન;
 આગમને અનુમાનથીછ, સાચું લહે સુસાન. મન૦ ૧૩
 નહિ સર્વજ તે જૂજૂઆછ, તેહના જે વલી દાસ;
 ભગતિ દેવની પશુ કહીછ, ચિત્ર અચિત્ર પ્રકાશ. મન૦ ૧૪
 દેવ સંસારી અનેક છેછ, તેહની ભક્તિ વિચિત્ર;
 એક રાગ પર દ્વેષથીછ, એક મુગતિની અચિત્ર; મન૦ ૧૫
 ધર્મિયાર્થગત બુદ્ધિ છેછ, જ્ઞાન છે આગમ હેત;
 અસંમોહ શુભ કૃતિ ગુણેછ, તેણે ફલ લેક સંકેત. મન૦ ૧૬
 આદર ક્રિયા-રતિ ઘણીછ, વિધન ટલે મિલે લચ્છિ;
 જિજ્ઞાસા બુધ-સેવનાછ, શુભ કૃતિ ચિન્હ પ્રત્યચ્છિ. મન૦ ૧૭
 બુદ્ધિ ક્રિયા ભવ ફલ દિએ, જ્ઞાન ક્રિયા શિર અંગ;
 અસંમોહ ક્રિયા દિએછ, શીઘ્ર મુગતિ ફલ અંગ. મન૦ ૧૮
 પુદ્ગલ રચના કારમીછ, તિહાં જસ ચિત્ત ન લીન;
 એક માર્ગ તે શિવ તણેછ, લેક લહે જગ લીન. મન૦ ૧૯
 શિષ્યભણી જિન દેશનાછ, કે^૨ જન પરિણતિ ભિન્ન;
 કે^૩ મુનિની નય દેશનાછ, પરમાર્થથી અભિન્ન, મન૦ ૨૦

૧ તે. ૨ કહે. ૩ કહે,

શબ્દભેદ-અઘડો કિસ્થોળ ? , પરમારથ જો એક;
કહો ગંગા કહો સુરનદી, વસ્તુ કિરે નહિ છેક. મન૦ ૨૧
ધમ ક્ષમાદિક પશુ મિટેળ, પ્રગટે ધર્મ-સંન્યાસ;
તો અઘડા ઝોંટા^૧ તણોળ, મુનિને કવણુ અભ્યાસ ? મન૦ ૨૨
અભિનિવેશ સઘલો ત્યજી, ચાર લહી જેણે દષ્ટિ;
તે લહરયે હવે પાંચમી, મુજસ અમૃત ધન વૃષ્ટિ. મન૦ ૨૩

હાલ પાંચમી

પાંચમી સ્થિરા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

ધન ધન સંપ્રતિ સાચો રાજ-એ દેશી

દષ્ટિ ધિરા માંહે કર્શન નિત્યે, રત્ન-પ્રભા સમ જાણો રે;
જાંતિ નહિ વલી ગાધ તે સૂક્ષ્મ, પ્રત્યાહાર વખાણો રે. ૧

એ ગુણુ વીર તણો ન વિસાડું, સંભાડું દિન રાત રે;
પશુ ટાલી સુરૂપ કરે જે, સમક્રિતને અવહાર રે.
એ ગુણુ વીર તણો ન વિસાડું-આંકણી. ૨

ખાલ ખૂલિ ઘર લીલા સરિખી, ભવ-ચેષ્ટા ઈહાં ભાસે રે;
ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ^૨ ઘટમાં સવિ પ્રકટે,^૩
અષ્ટ મહા-સિદ્ધિ પાસે રે. એ ગુણુ ૦ ૩

^૧ ઝોંટા. ^૨ સિદ્ધિ. ^૩ પેસે.

વિષય વિકારે ન ઇન્દ્રિય જોડે, તે ઇહાં પ્રત્યાહારો રે;
 કેવલ જ્યોતિ તે તત્ત્વ પ્રકાશે,
 શેષ ઉપાય અસારો રે. એ ગુણુ ૪

શીતલ ચંદનથી પણ ઉપચો, અગનિ કહે જિમ વનને રે,
 ધર્મ-જનિત પણ ભોગ ઇહાં તિમ,
 લાગે અનિષ્ટ તે મનને રે. એ ગુણુ ૫

અંશે હોએ ઇહાં અવિનાશી, પુદ્ગલબલ તમાસી રે;
 ચિદાનંદધન સુજસવિલાસી,
 કિમ હોય જગનો આશી રે? એ ગુણુ ૬

ઢાલ છઠ્ઠી

છઠી કાંતા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

ભે લીડા હ સારે વિષય ન રાચીયે—એ દેશી
 અચપલ રોગ રહિત નિષ્કર નહિ, અહપ હોય હોય નીતિ;
 ગંધ તે સારો રે કાંતિ પ્રસન્નતા, સુસ્વર પ્રથમ^૧ પ્રવૃત્તિ.

ધન ધન શાસન શ્રી જિનવરતાણું.—એ આંકણી. ૧

ધીર પ્રભાવી રે આગલે યોગથી, મિત્રાદિકે યુત ચિત્ત;
 લાલ ઇષ્ટનો રે કંદ અધૃષ્ટતા, જનપ્રિયતા હોય નિત્ય. ધન ૦ ૨

નાશ દોષનો રે તૃપ્ત પરમ લહે, સમતા ઉચિત સંયોગ;
 નાશ વચરની રે બુદ્ધિ શતભરા^૨ એ નિષ્પન્નહ યોગ. ધન ૦ ૩

૧ પ્રમુખ. ૨ જાતભરા.

ચિન્હ યોગનાં રે જે પરગ્રંથમાં, યોગાચાર્ય દિક્ક;
 પંચમ દષ્ટિ થકી સવિ બેડીયે, એહવા તેહ ગરિક્ક. ધ૦ ૪
 છઠ્ઠિ દિક્કિ રે હવે કાંતા કહું, તિહાં તારાલ-પ્રકાશ;
 તત્ત્વમીમાંસા રે દઢ હોએ ધારણા, નહિ અન્ય શ્રુત વાસ. ધ૦ ૫
 મન મહિલાનું રે વહાલા ઉપરે, ખીબાં કામ કરંલ;
 તિમ શ્રુતધર્મે રે એહમાં મન ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકવંત. ધ૦ ૬
 એહવે જ્ઞાને રે વિઘન-નિવારણે, ભોગ નહિ ભવ હેત;
 નવિ ગુણ દોષ ન વિષય સ્વરૂપથી, મનગુણ અવગુણ ખેત. ધ૦ ૭
 માયા પાણી રે બાણી તેહને, લાંઘી જાએ અડોલ;
 સાચું બાણી રે તે ખીહતો રહે, ન ચલે કામાડોલ. ધ૦ ૮
 ભોગ તત્ત્વને રે ઈમ ભય નવિ ટલે, જૂઠા જાણે રે ભોગ;
 તે એ દષ્ટિ રે ભવસાયર તરે, લહે વલી મુજસ સંયોગ. ધ૦ ૯

ઢાલ સાતમી

સાતમી પ્રભાદશિ-વિચાર

—(*)—

એ ઊંડિ કિહા રાખી-એ દેશી

અર્ક-પ્રભાસમ બોધ પ્રભામાં, બ્યાન-પ્રિયા એ દિક્કિ;
 તત્ત્વતણી પ્રતિપત્તિ ઇહાં વલી, રોગ નહી સુખ-પુકી રે.
 ભવિકા ! વીર-વચન ચિત્તિ ધરીએ. એ આંકણી. ૧
 સઘણું પરવશ તે કુઃખ લક્ષણ, નિજવશ તે સુખ લહિએ;
 એ દૃષ્ટે આતમશુણ્ય પ્રગટે, કહો સુખ તે કુણ કહિએ રે ? ભ૦ ૨

નાગર-સુખ પામર નવિ જાણે, વલ્લભ-સુખ ન કુમારી;
અનુભવ વિષુતિમં ધ્યાન તાણું સુખ, કુણુ જાણે નરનારી રે ? ભ૦ ૩
એહ દૃષ્ટિમાં નિર્મલ યોધે, ધ્યાન સદા હોએ સાચું;
દ્વંષણ રહિત નિરંતર જ્યોતિએ, રતન તે દીપે જાયું રે. ભ૦ ૪
વિષભાગક્ષય શાંતવાહિતા, શિવમારગ ધ્રુવ નામ;
કહે અસંગ ક્રિયા ઇહાં યોગી, વિમલ મુજસ પરિણામ રે. ભ૦ ૫

ઢાલ આઠમી

—(*)—

આઠમી પરા દૃષ્ટિ-વિચાર

રાગ પરજીઓ, ત્રિપદીની, આગે પૂર્વ વાર નવાણું, અથવા વૃજ
સાથે નહિ જોહુ મારા વાલ્હા ! વાલ્હા ! તેં મુજને વિસારીજી-એ દેશી

દૃષ્ટિ આઠમી સાર સમાધિ, વામ પરા તસ જાણુંજી,
આપ સ્વભાવે પ્રવૃત્તિ પૂરણુ, શશિસમ યોધ વખાણુંજી;
નિરતિચારપદ એહમાં યોગી, કહિયે નહિ અતિચારીજી,
આરોહે આરૂઢે ગિરિને, તિમ એહની ગતિ ન્યારીજી. ૧

અંદન ગંધ સમાન ખિમા ઇહાં, વાસકને ન ગવેષેજી,
આસંગે વર્જિત વલી એહમાં, કિરિયા નિજ શુણુ લેખેજી;
શિક્ષાથી જિમ સ્તનનિયોજન, દૃષ્ટિ સિદ્ધ તિમ એહોજી,
તાસ નિયોગે કારણ અપૂર્વે, લહે મુનિ કેવલ-ગેહોજી. ૨

ક્ષીણદોષ સર્વજ્ઞ મહાસુનિ, સર્વ લઘિધ-ફલ લોગે'લ,
 'પર ઉચગાર કરી શિવસુખ તે, પામે યોગ અયોગે'લ;
 સર્વ શત્રુક્ષય સર્વ વ્યાધિલય, પૂરણ સર્વ સમીહાલ,
 સર્વ અરથ યોગે સુખ તેહથી, અનંત ગુણહ નિરીહાલ. ૩

ઉપસંહાર

એ અડ દિક્ષિ કહી સંક્ષેપે, યોગશાસ્ત્ર સંકેતેલ,
 કુલયોગી ને પ્રવૃત્તચક્રે જે, તેહ તણે હિત હેતેલ;
 યોગી કુલે જાયા તસ ધર્મમે', અનુગત તે 'કુલયોગીલ',
 અદ્વેષી ગુરુ-દેવ-દ્વિજ-પ્રિય, દયાવંત ઉપયોગીલ. ૪

શુશ્રૂષાદિક (અડ) ગુણ સંપૂરણ, 'પ્રવૃત્તચક્ર' તે કહિયેલ,
 યમદ્વય-લાભી પરદુગ અર્થી, આદ્ય અવચક્ર લહિયેલ;
 ચાર અહિંસાદિક યમ ઇચ્છા, પ્રવૃત્તિ થિર સિદ્ધિ નામેલ,
 શુદ્ધ રૂથે' પાલ્યે અતિચારહ, ટાલે' ફલ પરિણામેલ. ૫

કુલ-યોગી ને પ્રવૃત્તચક્રને, શ્રવણ શુદ્ધિ પક્ષપાતલ,
 યોગદષ્ટિ ગ્રંથે હિત હોવે, તેણે કહી એ વાતલ;
 શુદ્ધ ભાવ ને સૂની કિરિયા, બેહુમાં અંતર કેતોલ,
 અલહલતો સૂરજ ને ખજૂઓ, તાસ તેજમાં જેતોલ. ૬

શુદ્ધ ભાવ એ તેહને કહિયે, બેહુશું અંતર ભાંબેલ,
 બેહુશું ચિત્ત પટંતર હોવે, તેહશું શુદ્ધ ન જાહેલ;
 યોગ્ય અયોગ્ય વિભાગ અલહતો, કહસ્યે મોટી વાતોલ,
 ખમર્યે તે પંડિત-પરપદમા, મુષ્ટિ-પ્રહાર ને લાતોલ. ૭

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : આઠ યોગ દષ્ટિ સ્વાધ્યાય . [૩૪૧

સલા ત્રણ શ્રોતા ગુણ અવગુણ, નંદી સૂત્રે દીસેલ,
તે ભણી એ ગ્રંથ યોગ્યને, દેને સુગુણ જાણીશેલ;
લોક પૂરને નિજ નિજ ઇચ્છા, યોગ ભાવ રચણેલ,
શ્રી નયવિજય વિપ્રુધ પથ સેવક, વાચક જન્મને વચણેલ. ૮

—ઇતિ શ્રી આત્મ પ્રબોધક ઉપક સંજ્ઞાય સંપૂર્ણ ॥છા॥
સંવત ૧૭૩૬ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ દિને શનિવાસરે ॥ મહોપાધ્યાય
શ્રી શ્રી શ્રી ૨૧ શ્રી શ્રી શ્રી દેવવિજય ગણિ શિષ્ય પંડિત શ્રી
૧૯ શ્રી જ્ઞાનવિજયગણિ તચ્છિષ્ય પંડિત શ્રી ૫ શ્રી પ્રીતિવિજય
ગણિ તત્ત્વ સ્વશિષ્ય મુનિ કેશરવિજયેન લિપી કૃત ॥ ૫-૧૩ મ.
શ્રી કૃતિવિજય પાસેની પ્રતિ.

ઇતિ શ્રીમદ્ યશોવિજય વાચક વિરચિત
આઠ યોગદષ્ટિ ઉપર સંજ્ઞાય સંપૂર્ણ

અઢાર-પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

૧. હિંસા પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય .

—(*)—

કપૂર હોએ અતિ ઉજલું રે-એ દેશી

પાપસ્થાનક પહિલું કહું રે, હિંસા નામે દુરંત;
મારે જે જગ-જીવને^૧ રે, તે લાકે મરણ અનંત રે. ૧

પ્રાણી ! જિનવાણી ધરો ચિત્ત-એ આંકણી.

માતાપિતાદિ અનંતનાં રે, પામે વિથેગ તે મંદ;
હારિદ્ર દોહગ નવિ ટલે રે, મિલે ન વલ્લભ-વૃંદ રે. પ્રાણી ! ૨

હોએ વિપાકે દશગણું રે,^૨ એક વાર કિયું^૩ કર્મ;
શત સહસ્ર કોડિ ગમે રે, તીવ્ર ભાવના મમં રે. પ્રાણી ! ૩

‘મર’^૪ કહેતાં પણ દુઃખ હુવે રે, મારે કિમ નહિ હોય ?
હિંસા ભગિની અતિ ખૂરી રે, વૈશ્વાનરની જોય રે. પ્રાણી ! ૪

તેહને જોરે જે હુઆ રે, શૈદ્ર-ધ્યાન-પ્રમત્ત;
નરક-અતિથિ તે નૃપ હુઆ રે, જિમ સુભૂમ પ્રજ્ઞકત રે. પ્રાણી ! ૫

૧ નર જીવને ૨ દશ ગણુ રે ૩ કિયા, કર્યો ૪ ‘મેર’

નરાય વિવેક કન્યા ક્ષમારે,^૧ પરણાવે જસ સાય;^૨
તેહ થકી હૂરે ટલે રે, હિંસા નામ બલાય રે. પ્રાણી । ૬

૨. મૃષાવાદ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૧)—

લાજલદે માન મલ્હાર—એ દેશી

ખીજું પાપનું સ્થાન, મૃષાવાદ દુધ્યાન;
આજ હો છ'ડો રે ભાવિ મ'ડો^૩ ધર્મશુ પ્રીતડીલ. ૧
વૈર-ખેદ-અવિશ્વાસ, એહથી દોષ અભ્યાસ;
આજ હો થાયે રે, નવિ જાએ વ્યાધિ અપશ્યથીલ. ૨
રહિવું કાલિક સૂરિ, પરિજન વચન તે ભૂરિ;
આજ હો સહવું રે, નવિ કહવું જૂઠં ભયાદિકેલ. ૩
આસન ધરત આકાશ, વસુ નૃપ હુઓ સુપ્રકાશ;
આજ હો જૂઠે રે, સુર રૂઠે ઘાલ્યો રસાતલેલ. ૪
જે સત્ય વ્રત ધરે ચિત્ત, હોય જગમાંહિં પવિત્ત;
આજ હો તેહને રે, નવિ ભય સુર-વ્યંતર-ચક્ષથીલ. ૫
જે નવિ ભાખે અલીક, બોલે કાવું કીક;
આજ હો ટેકે રે, સુવિવેકે સુજસ તે સુખ વરેલ. ૬

૧-ખિમારે. ૨-સાધ, સાય. ૩-છાડો રે ભાવિ માડો.

+ સરખાવો :—કવિકૃત વૈરાગ્યકલ્પલતા-તૃતીય સ્તબક શ્લોક ૪૧ ને તે પછીના.

૩-અદત્તાદાન પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

નિંદરડી વેરણ હુઈ રહી—એ દેશી

ચોરી બ્યસન નિવારીએ, પાપસ્થાનક હો ત્રીજું કહ્યું ઘોર કે;
 ઇહભવિ પરભવિ દુઃખ ઘણું,

એહ બ્યસને હો પામે જગ ચોર કે.^૧ ચોરી૦ ૧
 ચોર તે પ્રાથે દરિદ્રી હુએ, ચોરીથી હો ધન ન ઠંડરે નેટ કે;
 ચોરનો કોઈ ઘણી નહિ,

પ્રાથે ભૂખયું હો રહે ચોરનુ પેટ કે.^૨ ચોરી૦ ૨
 જિમ જલમાહે નાખીઓ, તલે આવે હો જલને અથગોલ કે;
 ચોર કઠોર કરમ કરી,

ભયે નરકે હો તિમ નિપટ નિટોલ કે. ચોરી૦ ૩
 નાહું-પડયું-વલી વીસયું,^૩—રહું—રાખ્યું—હો ચાપણ કયું^૪ જેહ કે;
 તૃણ-તુસ માત્ર ન લીજીએ,

અણુદીધું હો કિહાં કોઈનું તોહ કે. ચોરી૦ ૪
 *ફરે અનર્થ સકલ^૫ ટલે, મિલે વાહલા હો સઘલે જસ થાય કે;
 સુર સુખનાં હુએ ભોટણાં,

મત ત્રીજું હો આવે જસ હાય કે.^૬ ચોરી૦ ૫

૧ ઇહભવ પરભવ દુઃખ હોએ, લહે પ્રાણી હો એહથી અતિ ભેર કે.

૨ પ્રાથે ભૂખ્યો હો હોય ચોરનો પેટ કે. ૩ સંકટ. ૪ જસવાઈ કે.

* સરખાવો. —“અનર્થા વૃત્તો યામ્તિ, સાધુવાદઃ પ્રયત્તેતે ।

સ્વર્ગલૌક્યાનિ દ્વૌકન્તે; સ્ફુટમસ્તેયચારિણામ ।”

—ચોગશાસ્ત્ર,

ત્યજ્ય ચોરપણું ચોરતાં, હુએ દેવતા હો રોહિણીયો જેમ કે,^૧
એહ પ્રતથી સુખ જસ લહે,^૨
વલી પ્રાણી હો વહે પુણ્યસ્થું પ્રેમ કે. ચોરી૦ ૬

૪ અષ્ટદશાધ્યાય^૧ પાપસ્થાનક સંજગ્રાહ

—(૧)—

તુમે બહુ મિત્રી રે સાહિબા !, અથવા કોઈ સુખ લાવો દીનાનાથની—
એ દેશી

પાપસ્થાનક ચોથું^૩ વર્જિએ, દુર્ગતિ મૂલ અખંભ;
જગ સવિ મૂંઝયો છે એહમાં, છાંડે^૪ તેહ અચ ભ. પાપ૦ ૧
રૂડું લાગે રે એ પુરે, પરિણામે અતિ અતિ કૂર;
ફલ કિંપાકની^૫ સારિયું, વરજે સંજગન દૂર. પાપ૦ ૨
અધર વિરુમ સ્મિત ફૂલડાં, કુચ ફલ કઠિન વિશાલ;
રામા દેખી ન રાચિયે, એ વિષવેલિ^૬ રસાલ પાપ૦ ૩
પ્રબલ જવલિત અચ-પૂતલી, આલિંગન ભલું તાંત;
નરક-દુવાર નિતખિની, જઘન-એવન તે દુરંત પાપ૦ ૪
દાવાનલ ગુણ-વન તણે, ફુલ-મશીફૂથ^૭ક એહ;
રાજધાની મોહરાયની, પાતક-કાનન-મેહ. પાપ૦ ૫
*પ્રભુતાએ. હરિ સારિખો, રૂપે મયણ અવતાર;
સીતાએ રે રાવણ યથા, છાંડવો પરનર નારિ^૮ પાપ૦ ૬

૧-સજ્ય ચોરપણુ દેવતા, હોએ નિશ્ચલહો રોહિણીઓ જેમ કે.
૨-જશ સુખ. ૩-ચોથો. ૪-છાંડે ૫-કિંપાક ૬-વેલ ૭-છાંડે તુમે
પરનાર, છાંડે તુમે નરનાર.

* સરખાવો :- એશ્વર્યરામરામોડપિ, રૂપમીનઘ્વજોડપિષ્.

સીતયા રાવણ દ્વ, ત્યાઠ્ઠ્યો નાર્યા નરઃ પરઃ ॥ ”

—શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ.

દશ શિર રજમાંહે રોલિયાં,^૧ રાવણ વિવશ અખંભ;
 રામે ન્યાયે રે આપણો, રોગ્યો જગિ જય-થંભ. પાપ૦ ૭
 પાપ બંધાયે રે અતિ ઘણાં, સુકૃત સકલ ક્ષય જાય.
 અબ્રહ્મચારીનૂં ચિંતવ્યું, કદિય સદેલ નવિ થાય. પાપ૦ ૮
 મંત્ર ફલે જગિ જસ વધે, દેવ કરે રે સાનિધ;^૨
 બ્રહ્મચર્ય ધરે જે નરા, તે પામે નવનિધ.^૩ પાપ ૯
 શેઠ સુદર્શનને ટલી, શૂલિ સિંહાસન હોય;
 ગુણ ગાયે ગગને દેવતા, મહિમા શીલનો ભેય. પાપ૦ ૧૦
 મૂલ ચારિત્રનું એ ભલું, સમકિત-વૃદ્ધિ-નિદાન;
 શીલ સલિલ ધરે* જિકે, તસ હુએ મુજસ વખાણ. પાપ૦ ૧૧

૫. પરિગ્રહ પાપસ્થાનક સ્વાદેયાય

—(*)—

સુમતિ સદા દિલમા ધરા-એ દેશી

પરિગ્રહ મમતા પરિહરો, પરિગ્રહ દોષનું મૂલ; સલૂણે;
 પરિગ્રહ જેહુ ધરે ઘણો, તસ તપ-જપ પ્રતિકૂલ. સલૂણે. ૧

પરિગ્રહ મમતા પરિહરો એ આંકણી
 ઋનવિ પલટે મૂલ રાશિથી, માર્ગી કદિય ન હોય; સલૂણે,
 પરિગ્રહ-ગ્રહ છે અભિનવો, સહુને દિએ દુખ સોય.
 સલૂણે, પરિગ્રહ૦ ૨

૧-શલ્યાં ૨-સાનિધિ. ૩-નવનિધિ. ૪-ધટે.

x સરખાવો :- “ ન પરાવર્તંતે રાદો, -ર્ષકતાં જાતુ નોજ્ઞતિ ।

પરિગ્રહગ્રહઃ કોડ્યં, વિદમ્વિતજગત્ત્રય ॥ ”

—સ્વક્ત જ્ઞાનસાર-પરિગ્રહાબ્દક.

પરિગ્રહ મદ ગુરુચરણે, ભવ માંહિ પડે જતં; સદ્ભૂષે
યાનપાત્ર નિમ સાયરે, ભારાકાંત અત્યંત. સદ્ભૂષે પરિગ્રહ ૦ ૩
જ્ઞાન-ધ્યાન હય-ગયવરે, તપ-જપ-શ્રુત પરિતંત; સદ્ભૂષે
છોડે પ્રથમ પ્રભુતા લહે. ^૧ મુનિ પણ પરિગ્રહવંત. સદ્ભૂષે.
પરિગ્રહ ૦ ૪

પરિગ્રહ-ગ્રહવશે લિ ગિયા, લે કુમતિ રજ સીસ; સદ્ભૂષે
નિમ તિમ જગિ લવતા ફિરે, ઉનમત્ત હુઈ નિસહીસ.
સદ્ભૂષે પરિગ્રહ ૦ ૪

તૃપ્તો ન ભવ પરિગ્રહે, ઈંધણથી નિમ આગ; સદ્ભૂષે
તૃષ્ણા-ઠાહ તે ઉપસમે, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ. સદ્ભૂષે.
પરિગ્રહ ૦ ૬

૧-છોડી પ્રથમ પ્રભુતા લહી.

+ “ પરિગ્રહ મહત્વાદિ, મહત્ત્વેવ મહામ્બુધૌ ।

મહાપોત ફવ ધાણી, ન્યજેનન્માત્પરિગ્રહમ્ ॥ ”

શ્રી યોગશાસ્ત્ર-તૃતીય પ્રકાશ.

* તપઃશ્રુતપરિવારાં, શમસામ્રાજ્યસમ્પદમ્ ।

પરિગ્રહગ્રહમસ્તા સ્ત્યજેચુર્યોગિનોઽપિહિ ॥

-શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ.

× ‘ પરિગ્રહગ્રહાવેશાદ્ , કુર્માષિતરજઃ કિરાન્ ।

ભૂયન્તે ચિકૃતા કિં ન ? પ્રહાપા હિંગિનામપિ ॥

-સ્વરચિત જ્ઞાનસાર-પહિગ્રહાબ્દ.

પરિગ્રહગ્રહ-વશ-લિંગિયા, લેઈ કુમતિ રજ માથે રે,

નિજગુણ પર અવગુણ લવે, ઈંદ્રિય વૃષભ ન નાથે રે.

-સ્વકૃત સીમંધર રત ૭૧, પૃ. ૨૨૨

x તૃપ્તો સગર સુતે નહિ, ગોધનથી કૃત્તીકર્ણ; સદ્ભૂ
 નિલક શેઠ વલી ધાન્યથી, કનકે નંદ સકર્ણ. સદ્ભૂ પરિગ્રહ ૭
 * અસંતુષ્ટ પરિગ્રહ ભર્યા, સુખીયા ન ઈંદ-નરિંદ; સદ્ભૂ
 સુખી એક અપરિગ્રહી, સાધુ સુજસ સમ-કંદ સદ્ભૂ
 પરિગ્રહ ૮

૬. ક્રોધ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

ઋષભનો વંશ રચણાયક—એ દેશી

ક્રોધ તે બોધ-નિરોધ છે, ક્રોધ તે સંયમ-ઘાતી રે;
 ક્રોધ તે નરકનું બારણું, ક્રોધ દુરિત-પક્ષપાતી રે. ૧
 પાપસ્થાનક છડું પરિહરો, મન ધરી ઉત્તમ ખંતી રે;
 ક્રોધ-ભુજંગની જાંચુલી, એહ કહી જયવંતી રે. પાપ ૨
 પૂરવ કેડિ ચરણ-શુભે, ભાળ્યો છે આતમા જેણે રે;
 ક્રોધ વિવશ હુતાં દોય ઘડી, હારે સવિક્ષે તેણે રે. પાપ ૩

* “તૃપ્તો ન પુત્રૈ સગરઃ, કૃત્તીકર્ણો ન ગોધનૈઃ ।
 ન ધાન્યૈસ્તિલક ઝંઘડી, ન નન્દઃ કનકોત્કરૈઃ ॥”
 —શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ

* “અસન્તોષવત. સૌર્યં, ન શક્રસ્ય ન ચક્રિણઃ ॥
 જન્તોઃ સન્તોષમાજૌ ચદ્ભયસ્યેવ જાયતે ॥”
 —શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ

-ખાલે તે આશ્રમ આપણો, ભજનાં અન્યને દાહે રે;
કેધ કૃશાનુ સમાન છે, ટાલે પ્રશમ પ્રવાહે' રે પાપ૦ ૪
આકેશ-તર્જના-ધાતના, -ધર્મ'ભ્ર'શને ભાવે રે;
અગ્નિમ અગ્નિમ વિરહથી. લાલ તે શુદ્ધ સ્વભાવે રે પાપ૦ ૫
ન હોય, ને હોય તો ચિર નહિ, ચિર રહે તો ફલ-છેહો રે;
સજ્જન કેધ તે એહવો, જેહવો દુરજન-નેહો રે. પાપ૦ ૬
કેધી મુખે કટુ ભાલણા, કંટકીઆ કુદ્દ સાખી રે;
અદીઠ કલ્યાણકરા કહ્યા, દોષતરૂ શત-શાખી રે. પાપ૦ ૭
કુરગડુ ચઉતપ-કરા, ચરિત મુણી શમ આણો રે;
ઉપશમ સાર છે પ્રવચને, મુજસ વચન એ પ્રમાણો રે. પાપ૦ ૮

૭. માન પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૪)—

પીઉછ પીઉછ નામ જપૂં દિન રાત્રીયાં, અથવા તદી યમુનાદે
તીર ઉડે દોય પંખીયાં-એ દેશ

પાપસ્થાનક કહે સાતમું શ્રી જિનરાજ એ,
માન માનવને હોય દુરિત-શિરતાજ એ;

† उत्पद्यमानः प्रथमं, दहत्येव स्वमात्मनम् ।

क्रोधः कृशानुवत्पश्चादन्यं दहति वा न वा ॥”

—મી ચોગશા—

* આઠ શિખર ગિરિશાળ તણાં આડાં વલે,
નાવે વિમલાલોક તિહાં કિમ તમ ટલે ? ૧

પ્રજ્ઞા-મદ તપ-મદ વલી ગોત્ર-મદે ભર્યા,
આજીવિકા-મદવંત ન મુક્તિ અંગી કર્યા;
ક્ષયોપશમ અનુસારે જો એહુ ગુણ વહે,
રથો મદ કરવો એહુમાં ? નિર્મદ સુખ લહે. ૨

* ઉચ્ચ ભાવ દગ દોષે^૧ મદ-જવર આકરો,
હોય તેહનો પ્રતિકાર કહે મુનિવર ખરો;
પૂર્વ-પુરુષ-સિંધુરથી લઘુતા ભાવવૂં,
શુદ્ધ-ભાવન તે પાવન શિવ-સાધન નવૂં. ૩

માને ખોયું રાજ્ય લંકાનું રાવણે,
નરનું માન હરે હરિ આવી ઐરાવણે,
સ્થૂલિભદ્ર શ્રુત-મદથી પામ્યા વિકાર એ,
માને જીવને આવે નરક અધિકાર એ. ૪

૧ દહ દોષે

* સરખાવો-આઠ શિખર ગિરિશાળકે, કામે વિમલાલોક,
તો પ્રકાશ સુખ કર્યું લહે ? વિષમ-માન-વશ-લોક.
સમતા શતક ૨૮.

* સરખાવો-‘ઠક્ષત્વદ્વિટ્કોષોત્થ-સ્વોત્કર્ષસ્વરશાંતકમ્ ।
પૂર્વપુરુષસિદ્ધેમ્યો, મૃદાં નીલત્વમાવનમ્ ॥’
—સ્વકૃત જ્ઞાનસાર અનાતમશાંસાષક

વિનય-શ્રુત-તપ-શીલ-ત્રિવર્ગ^૧ હોયે સવે,
માન તે જ્ઞાનનો ભંજક હોવે ભવોભવે;
લૂપક છેક વિવેક-નયનનો^૨ માન છે,
એહ જે^૩ છાંડે તાસ ન દુઃખ રહે પછે. ૫

માને-ખાહુભલિ વરસ લોગે કાઉત્સગ^૪ રહ્યા,
નિર્મલ ચર્કી સેવક દોય મુનિ સમ કહ્યા;
સાવધાન ત્યજી માન જે ધ્યાન ધવલ ધરે,
પરમા સુજસ-રમા તસ આલિંગન કરે. ૬

૮ માયા પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

+ સ્વામી સ્વયં પ્રભ સાંભલો, અરિહંતાજી-એ દેશી

પાપસ્થાનક આઠમ કહ્યું,^૪ સુણો સંતાજી !

છાંડો માયા મૂલ, ગુણવંતાજી !

કષ્ટ કરે જત આદરે સુણો^૧ માયાએ તે પ્રતિકૂલ. ગુણ^૨ ૧
×નગન માસ ઉપવાસીયા, સુણો^૩ સીથ લીથે કૃશ અન્ન; ગુણ^૪
ગર્ભ અનંતા પામશે, સુણો^૫ જે છે માયા મજા. ગુણ^૬ ૨
#કેશ-લોચ મલ-ધારણા, સુણો^૭ ભૂમિ-શય્યા જત યાગ;^૮ ગુણ^૯

÷ સરખાવો—“વિનયશ્રુતશીલાનાં, ત્રિવર્ગસ્ય ચ વ્રાતકઃ ।

વિવેકલોચનં લુપ્ત્વ, માતોઽન્ધકરણો વૃણામ્ ॥”

—શ્રી યોગશાસ્ત્ર-ચતુર્થ પ્રકાશ

૧-રયજુનો. ૨-એહને ૩-અનરાને. ૪-આઠમું સુણો સંતાજી,
+ વિનયવિનય ઉ. ની વીણીના સ્વયંપ્રભ સ્ત. ની પહેલી લીટી,

સુકર સકલ છે સાધુને, સુણોં દુષ્કર માયા-ત્યાગ, શુણં ૩
 +નયન-વચન-આકારનું, સુણોં ગોપન માયાવંત, શુણં
 જેહ કરે અસતીપરે, સુણોં તે નહિ હિતકર તંત, શુણં ૪
 કુસુમપુરે ધરે શેઠને, સુણોં હેઠે રહ્યો સંવિજ; શુણં
 ઉપરિ તસ ધીને રહ્યો, સુણોં મુતકલ પણ સુશુણ્ણ. શુણં ૫
 *કંભી એક નિંકા કરે, સુણોં ધીને ધરે શુણ રાગ; શુણં
 પહેલાને ભવ દુસ્તર કહે, સુણોં ધીનને કહે વલી તાગ; શુણં ૬
 વિધિ નિષેધ નવિ ઉપદિશે, સુણોં એકાંતે ભગવંત; શુણં
 કારણે નિઃકપટી હવું, સુણોં એ આણા છે તંત, શુણં ૭
 માયાથી અલગા ટલો, સુણોં જિમ મિલો મુગતિશ્યું રંગ; શુણં
 સુખથી વિલાસ સુખી રહો, સુણોં લક્ષણ આવે અંગ. શુણં ૮

૯ લોભ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

જનમ્યો જેસલમેર અથવા છરે મારે ભગ્યો કુમર ભમ-એ દેશી.

(ભીલી રાણી । કુણ તમારી નીતિ, અથવા છરે-દેશી)

છરે મારે, લોભ તે દોષ અથોભ, પાપસ્થાનક નવમું કહ્યું; છરેછ,

છરે મારે, સર્વ વિનાશનું મૂલ, એહથી કુણે ન સુખ લહ્યું.

છરેછ. છં ૧

૧-યોગ. ૨-કરણીએ, કારણી.

* જૂઓ કર્તા કૃત શ્રી અધ્યાત્મસાર-૬ ભત્યાગાધિકાર.

+ સરખાવો-‘અસ્થિરે હૃદયે ચિત્રા, ચાંદ્રનેત્રા કારગોપના ।

પુંચલ્યા દશ કલ્યાણ,-કારિણી ન પ્રકીર્તિના ॥

-સ્વકૃત જ્ઞાનસાર-સ્થેયાધિક

- છરે મારે, સુણિએ બહુ લોભાંધ, ^૧ ચક્રવર્તી હરિની કથા; છરેછ. ૨.
- „ પામ્યા કંટુક વિપાક, પીવક રક્ત જલો યથા. છરેછ. ૨.
- „ ંનિર્ધનને શત ચાહ, શત લહે સહસ લોભિએ; ^૨ છરેછ;
- „ સહસ લહે લખ લોભ, ^૩ લખ લાભ્યે ^૪ મન કોડીએ. છરેછ. ૩
- „ કોટીશ્વર નૃપ ઋદ્ધિ, નૃપ ચાહે ચક્રીપણું; છરેછ.
- „ ચાહે ચક્રી સુરભોગ, સુર ચાહે સુરપાતપણું; છરેછ. ૪
- „ મૂલે લતુપણે લોભ, વાધે સરાવ પરિ સહી; છરેછ.
- „ ઉત્તરાધ્યયને અનંત, ઇચ્છા આકાશ સમી કહી છરેછ. ૫
- „ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર, કોઈ જે ^૫ અવગાહી શકે; છરેછ.
- „ તે પણ લોભ-સમુદ્ર, પાર ન પામે ખલ થકે. છરેછ. ૬
- „ કોઈક લોભને હેત, તપ-શ્રુત જે હારે જડ; છરેછ
- „ કાગ-ઉડાવણુ હેત, સુરમણિ નાંખે તે ખડા છરેછ. ૭

૧ લોભાત. ૨ લોડિએ ૩ લાભ, લોભે. ૪ લાભ ૫ કોઈએ.

૦ જૂઓ ગાથા ૩-૪-૫ માટે શ્રી યોગશાસ્ત્ર અનુથ પ્રકાશના નીચેના શ્લોક ૧૯-૨૦-૨૧.

‘ ધનદીનઃ શતમેકં, સહસ્રં શતવાનપિ ।
સહસ્રાધિપતિલંક્ષં, કોટિં લક્ષેશ્વરોઽપિ ચ ॥ ”

*

“ કોટીશ્વરો નરેન્દ્રત્વં, નરેન્દ્રશ્ચક્રવર્તિતામ્ ।
ચક્રવર્તી ચ દેવત્વ, દેવોઽપીન્દ્રત્વમિચ્છતિ ॥ ”

*

“ ઇન્દ્રત્વેઽપિહિ સંપ્રાપ્તે, યદ્દૃષ્ટા ન નિવર્તતે ।
મૂલે લક્ષીયાંસ્તદ્લોભઃ, શરાવ દ્વય વર્ધતે ॥ ”

છરે મારે, લોભ ત્યજે જો ધીર, તસ સવિ સંપતિ કિંકરી; છરેછ.

“ મુજશ સુપુણ્ય વિલાસ,^૧ ગાવે તસ સુરસુંઠરી. છરેછ. ૮

૧૦. રાગ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

સ્વામિ યુગમધર સુણ સસનેહો રે,

અથવા સુણ મોરી સજની । રજની ન ભગે ર-એ દેશી.

પાપસ્થાનક દશમું કણુ રાગ રે, કુણહિ ન પાર્યો તેહનો તાગ રે;
રાગે વાહ્યા હરિ હર બંભા રે, રાચે નાચે કરે ચ અચંભા રે. ૧

રાગ કેસરી છે વડરાબ રે, વિષયાભિલાષ તે મંત્રી તાબ રે;
જેહનાર છોડ દિદ્રિય પંચો રે, તેહનો કીધો એ સકલ પ્રપંચો^૨ રે. ૨

જેહ સહાગમ વશ હુઈ ભરથે રે, તે અપ્રમત્તા શિખરે વારથે^૩ રે;
ચરણધરમ-નૃપ શૈલ-વિવેકે રે, તેહરમું ન અલે રાગી^૪ ટેકે રે. ૩

બીબ તો સવિ રાગે વાહ્યા રે, એકાદશ ગુણકણે ઉમાહ્યા રે;
રાગે પાડયા તે પણ ખૂતારે, નરક નિગોદે મહા દુઃખ જુતારે.^૫ ૪

રાગ-હરણ તપ-જપ શ્રુત ભાખ્યા રે, તેહથી પણિ જેણે ભવ-દલ
આખ્યા રે;

તેહનો કોઈ ન છે પ્રતિકારો રે, અમિય હુએ વિષ તિહાં રયો
આરો રે? ૫

× વિનયવિજય ઉં કૃત વીશીમાંના યુગમધર જિનસ્તવનની પહેલી
શ્રેષ્ઠિત.

૧ પ્રણ્ય સુવિલાસ ૨ જેહને ૩ પંચ ૪ પ્રપંચ ૫ કાર્યો રે

૬ રાગે

૭ રાગે પડિયા તે નર ખૂતારે, નરય નિગોદ માંહે દુઃખ ભોતાં રે.

તપ બલેં છૂટા તરણું તાણીરે, કંચન કોટી આપાઠભૂતિ નાણી રે;
 નંદિષેણુ પણુ રાગે નડિયા રે, શ્રુત-નિધિ પણુ વેશ્યાવશ પડિયા રે. ૬
 ખાવીસ જિન પણુ રહી^૧ ધરવાસે રે, વરલ્યા પૂરવ રાગ-અભ્યાસે રે;
 વજ્ર બંધ પણુ જસ બલેં ત્રુટે રે, નેહ-તાંતુથી તેહ ન છૂટે રે. ૭
 દેહ-ઉચ્ચાટન અંગિનુ દહવું રે,^૨ ઘણુ-કુદ્દન એ સવિ દુઃખ સહવું રે;
 અતિ ઘણું રાતી જે હોય મજિઠરે, રાગ તણુ ગુણુ એહજ દિહું રે. ૮
 રાગ ન કરએ કોઈ નર કિણુશ્યું રે^૩ નંવિ રહેવાયે તો કરબ્યો
 મુનિશ્યું રે;
 મણિ જિમ ક્રણિ-વિષનું તિમ તેહો રે, રાગનું લેખજ મુજમ
 સનેહો રે. ૯

૧૧ દ્વેષ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય :

—(*)—

શેત્રુંજે જઈઈ લાલણુ ! શેત્રુંજે જઈએ, અથવા લાલનની દેશી
 દ્વેષ ન ધરિયે લાલન ! દ્વેષ ન ધરિયે,
 દ્વેષ તબ્યાથી લાલન ! શિવસુખ વરિયે.
 લાલન ! શિવસુખ વરિયે.

પાપસ્થાનક એ ઇગ્ધિારમું ફૂડું;
 દ્વેષરહિત ચિત્ત, હોએ સવિ રૂડું.
 લાલન ! હોય સવિ રૂડું. ૧

૧ રહ્યા ૨ દેશ ઉચાટ અંગને દહવું રે ૩ કુણુસ્તુ રે, કોઈસ્તું રે.

ચરણ કરણ ગુણ બની ચિત્રશાલી;	
દ્વેષ ધૂમે' હોય, તે સવિ કાલી.	લા૦ તે સવિ૦ ૨
દોષ ખેતાલીસ શુદ્ધ—આહારો;	
ધૂમે દોષે હોય, ^૧ પ્રણલ વિકારો	લા૦ પ્રણલ૦ ૩
ઉચ્ચ વિહાર ને તપ-જપ-કિરિયા;	
કરતાં દ્વેષે' તે, ભવ માંહે કિરિયા.	લા૦ ભવ૦ ૪
યોગનું અંગ અદ્વેષ છે પહિલું;	
સાધન સવિ લહે, તેહથી વહેલું	લા૦ તેહથી૦ ૫
નિરગુણ તે ગુણવંત ન બાણે;	
ગુણવંત તે ગુણ, દ્વેષમાં તાભ.	લા૦ દ્વેષ૦ ૬
આપ ગુણી ને વલી ગુણરાગી;	
જગમાંહે તેહની, કીરતિ જગી.	લા૦ કીરતિ૦ ૭
રાગ ધરીજે જિહાં ગુણ લહિયે;	
નિરગુણ ઉપરે, સમચિત્ત રહિયે.	લા૦ સમ૦ ૮
ભવ-થિતિ ચિંતન મુજસ વિલાસે;	
ઉત્તમના ગુણ એમ પ્રકાશે.	લા૦ એમ૦ ૯

૧૨ કલહ પાપસ્થાનક સ્વાદ્યાય

—(*)—

રાગ બંગાલો કિસકે બે એલે કિસકે બે પૂત, અથવા રાગ બે મલે
—એ દેશી

કલહ તે બારમું પાપનું સ્થાન,
દુર્ગતિ-વનનું મૂલ નિદાન; સાજન! સાંભલો;

મહોટો રાગ કલહ કાચ કામલો—આંકણી

૧ તોય.

હંત-કલહ જે ધર માંહે હોય,
લક્ષ્મી-નિવાસ તિહાં નવિ જોય. સાજન! ૧

‘હું સુંદરી! તૂ ન કરે સાર!’
‘ન કરે ના’યે કાંઈ ગમાર!’ સાજન!

‘ક્રોધ મુખી તૂં તુજને ધિક્કાર!’
‘તુજથી અધિકો કુણ કલિકાર’? સાજન! ૨

સાહસું જોલે પાપિણી નિત્ય,
‘પાપી તુજ પિતા જુઓ ચિત્ત;’ સાજન!

હંત-કલહ ઇમ જેહને થાય,
તે હંપતિને સુખ કુણ કાય? સાજન! ૩

કાંટે કાંટે થાયે વાડ, જોલે જોલે વાધે શક; સાજન!
જાણીને મૌન ધરે શુભવંત,
તે સુખ પામે અતુલ અનંત સાજન! ૪

નિત્યે કલહણ—કોહણસીલ,
ભાંડણસીલ વિવાદ ન સીલ; સાજન!
ચિત્ત ઉતાપ ધરે જે એમ,
સંયમ કરે નિરર્થક તેમ. સાજન! ૫

કલહ કરીને ખમાવે જેહ,
લધુ શુર આરાધક હોય તેહ; સાજન!

કલહ સમાવે તે ધનન ધનન,
ઉપશમ સાર કહ્યું સામનન. સાજન! ૬

૧ આથે ૨ કલિકાલ. ૩ વિવાદ સલીલ.

નારક નારી નિર્ઘય—ચિત્ત,
 કલહ ઉદીરે ત્રિષ્ટે નિત્ય; સાબન !
 સબજન-મુજસ-મુશીલ^૧ મહંત,
 વારે કલહ સ્વભાવે સંત.^૨ સાબન ! ૭

૧૩ અભ્યાખ્યાન પાપરથાનકે સ્વાધ્યાય

—(*)—

અરણિક મુનિવર આત્મા ગોચરી—એ દેશી
 પાપ સ્થાનક તે તેરમું છાંડીયે, અભ્યાખ્યાન દુરંતોલ;
 અછતાં આલ જે પરનાં ઉચ્ચરે, દુઃખ પામે તે અનંતોલ. ૧
 ધન ધન તે નર જે જિનમત ધરે.^૩—એ આંકણી.
 અછતે દોષે રે અભ્યાખ્યાન જે, કરે ન પૂરે કાણોલ;
 તે તે દોષે રે તેહને દુઃખ હોવે,^૪ ઇમ ભાંખે જિન-ભાણોલ. ધન ૦ ૨
 જે બહુ-મુખરીરે વળી ગુણ-મત્સરી,^૫ અભ્યાખ્યાની હોયલ;
 પાતક લાગે રે અણકીધાં સહી, તે કીધું સવિ ખોયલ. ધન ૦ ૩
 મિથ્યામતિનીરે દશ સંજા જિકે, અભ્યાખ્યાનના લેદોંલ;
 ગુણ અવગુણનોરે જે કરે પાલટો, તે પામે બહુ ખેદોલ. ધન ૦ ૪
 પરને દોષ^૬ ન અછતાં દીજિયે, પીલયે જો જિન-વાણીલ;
 ઉપશમ-રસરમું રે^૭ ચિત્તમાં લીલયે, કીલયે મુજસ
 કમણીલ ધન ૦ ૫

૧ તે શીલ. ૨ મહંત. ૩ જિનમતે રમે. ૪ દુષિયે. ૫ મત્સરભર્યા.

૬ આલ. ૭ રસમારે.

૧૪ પૈશુન્ય પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

— (*) —

શિરોહીનો સાલુ હો કે ઉપર જોધપુરી-એ દેશી

પાપસ્થાનક હો કે ચૌદમું આકરું,

પિશુનપણાનુ હો કે વ્યસન છે અતિ ખુરું,^૧

અશન માત્રનો હો કે શુનક કૃતરા છે,

તેહથી ભૂંડો હો કે પિશુન લવે પછે. ૧

ખહુ ઉપકરિયે હો કે પિશુનને પરિ પરિ,

કલહનો હાતા હો કે હોય તે ઉપરિ;

ફધે ધોયો હો કે વાયસ ઉજલો,

કિમ હોય પ્રકૃતો' હો કે જે છે સામલો? ૨

તિલહ તિલત્તણુ હો કે નેહ છે ત્યાં લગે,^૨

નેહ વિણકે હો કે ખલ કહીયે જગે;

ધમિ નિઃસ્નેહી હો કે નિરહય હૃદયથી,

પિશુનની વાર્તા હો કે નવિ જાયે કથી. ૩

ચાહી કરતાં હો કે વાહી ગુણ તણી,

સૂકે ચૂકે હો કે ખેતી^૩ પુષ્ય તણી;

કોઈ નવિ દેખે હો કે વહન તે પિશુન તણું,

નિરમલ^૪ કુલને હો કે દિયે તે કલંક ઘણું. ૪

જિમ સજ્જન ગુણ હો કે પિશુનને ફપિયે,

તિમ તિણે સહજે હો કે ત્રિભુવન ભૂપિયે;

૧ એ ખરૂં ૨ તિલહતિ લક્ષણુ હો કે નેહ છે તિહાં લગે ૩ પાળ,
ખ્યાતિ ૪ નિજ

ભસ્મે માંજ્યો હો કે દર્પણ હોય ભલો,

સુજસ સવાઈ હો કે સજ્જન સુકુલ^૧-તિલો. ૫

૧૫. રતિ-અરતિ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવેજી-એ દેશી

જિહ્વાં રતિ કોઈકે કારણેજી, અરતિ તિહાં પણ હોય;
પાપસ્થાનક તે પનરમુંજી, તિણે એ એક જ નેય ૨ ૧

સુગુણ નર! સમજો ચિત્તમગર—એ આંકણી.

ચિત્ત અરતિ-રતિ પાંખરયુંજી, ઉડે પ'ખીરે નિત;^૩
પિંજર શુદ્ધ સમાધિમેંજી, રૂંધ્યો રહે તે મિત સુગુણ ૦ ૨

૧ સુકુલ ૨ હોય ૩ મિત

× જૂઓ સ્વરચિત શ્રી વૈરાગ્ય કલ્પલતા પ્રથમ સ્તબ્ધકના નીચેના
શ્લોક ૧૪૬-૧૪૭ તથા શ્રી અધ્યાત્મોપનિષદ

“ઈતસ્તતો નારતિષ્ઠિચયોગાદુઢીય ગચ્છેષદિચિસસુત ।

સમાધિસિદ્ધોષધિમૂર્છિતઃસન્, કલ્યાણમિદ્ધેન તદા વિલમ્ભ ॥

ઈતસ્તતો બ્રામ્યતિ ચિત્તપક્ષી, ચિત્તત્ય થો રત્યરતિસ્વપક્ષૌ ।

સ્વચ્છંદતાવારણઠૈતુરસ્ય, સમાધિસત્પંજરયંત્રણૈષ ॥

—જો ચિત્ત રૂપી પારો અરતિ રૂપી અગ્નિથી ઉડીને આમ તેમ
આસ્યો ન જાય, અને સમાધિ રૂપી સિદ્ધ થયેલી ઔષધિથી જો તેને
મૂર્ચ્છના અપાણી હોય તો કલ્યાણ (પક્ષે સુવર્ણની) સિદ્ધિ થવામાં
વિશ્વંબ ન થાય; ૧૪૬. જો ચિત્ત રૂપી રતિ અને અરતિ રૂપી
પોતાની પાખો વિસ્તારીને આમ તેમ ભમ્યા કરે છે, તેના સ્વચ્છંદ-
પણાને વારવાને સમાધિરૂપી ઉત્તમ પાંજરાની યંત્રણા જ એક હેતુ
ભૂત છે. ૧૪૭.

મન-પારદ ઉઠે નહિજ, પામી અરતિ-રતિ આગ;
તો હુએ સિદ્ધિ કલ્યાણનીજ, ભાવક જાયે ભાગ. સુશુભ ૩
રતિ વશે અરતિ,^૧ ભૂતારત^૨ હોય જેહ;
તસ વિવેક આવે નહીજ, હોય ન દુઃખનો છેહ સુશુભ ૪
નહી રતિ-અરતિ છે વસ્તુથીજ, તે ઉપજે મન માંહિ;
અંગજ વલ્લભ મુત હુઓજ, ચૂકાદિકે નહિ કાંઈ. સુશુભ ૫
મનકલ્પિત રતિ-અરતિ છેજ, નહિ સત્ય પર્યાય;
નહિ તો વેચી વસ્તુમાંજ, કિમ તે સવિ મિટિ જાય? સુશુભ ૬
જેહ અરતિ-રતિ નવિ ગણેજ, મુખ દુઃખ હોય^૩ સમાન;
તે પામે જસ સંપદાજ, વાધે જગિ તસ વાન. સુશુભ ૭

૧૬. પર-પરિવાદ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

સાહિબ બાહુ જિનેસર વીનવુ

અથવા નણુદલ ચુડલે ચૌવન ઝલરહો-એ દેશી

મુંદર! પાપસ્થાનક તબે સોલમું-પર-નિદા અસરાલ હો;

મુંદર! નિદક જે મુખરી હુવે, તે ચોથો ચંડાલ હો. મુંદર! ૧

૧ પરવસિ અરતિ રતિ કરીજ ૨ ભૂતારત^૨ ૩ હેતુ

*લામેડપ્યલામેડપિ ચ સુલ્લે ચ દુલ્લે ।

ચે જીવિતકયે મરણે ચ તુલ્યા

રત્યાપ્યરત્યાપ્યનિરસ્તભાવા

સમાધિસિદ્ધા મુનયસ્તપ્થ ॥ ૧૫૪

વૈરાગ્યકલ્પલતા પ્રથમ રત્ન.

સુંઠ જેહને નિંદાનો ઢાલ તપ-કિરિયા તસ ફેક હો;
સુંઠ દેવ કિલિખ તે ઉપજે, અહ ફલ રોકારોક હો. સુંઠ ૨

સુંઠ કોધ અશુરણુ તપતાણુ, જ્ઞાન તણુ અહંકાર હો;
સુંઠ પરનિંદા કિરિયા તણુ, વખન અશુણુ આહાર હો. સુંઠ ૩

સુંઠ નિંદકનોર જેહ સ્વભાવ છે, તાસ કથન નવિ નિંદ હો;
સુંઠ નામ ધરી જે નિંદા કરે, તેહ મહા મતિમંદ હો. સુંઠ ૪

સુંઠ રૂપ ન કોઈનું ધારીયે, દાખીયે નિજ નિજ રંગ હો;
સુંઠ તેહમાહિ કોઈ નિંદા નહિ, યોલે ધીજી અંગ હો. સુંઠ ૫

સુંઠ 'એ કુશીલને' ઇમ કહે, 'કોપ હુઓ' જેહ ભાષે હો;
સુંઠ તેહ વચન નિંદકનો તણુ, દશવૈકાલિક સાષે હો. સુંઠ ૬

સુંઠ દોષ નજરથી નિંદા હુઓ, શુણુ-નજરે હુઓ રાગ હો;
સુંઠ જગ સવિ ચાલે માહલ-મઠ્યો, સર્વ-શુણી વીતરાગ હો. સુંઠ ૭

સુંઠ નિજ સુખ કનક કચોલડે, નિંદક પરિમલ^૪ લેઈ હો;
સુંઠ જેહ ધણા પર-શુણુ થહે, સંત તે વિરલા કોઈ હો. સુંઠ ૮

સુંઠ પર-પરિવાદ વ્યસન તજો, મ કરો નિજ-ઉત્કર્ષ^૫ હો;
સુંઠ પાપ-કરમ ઇમ સવિ ટલે, પામે સુજસ^૫ તે હર્ષ હો. સુંઠ ૯

૧ આ દેશી સ્વકૃત વીશીના બાહુ જિનસ્તવનની પહેલી કડીની છે.
૨ નિંદાનો ૩ કુશીલણી ૪ પરમલ ૫ શુભ જસ

૧૭. માયા-મૃષાવાદ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૫)—

સખિ ચતર મહિને ચાલ્યા;

અથવા ચૈત્રે ચતુરો કિમ રહસે? — એ દેશી

સત્તરમું પાપનું ઠામ, પરિહરને^૧ સદ્ગુણુ ધામ;

નિમ વાધે જગમાં મામ હો લાલ,

માયા-મોસ નવિ^૨ કીલ્યે-એ આંકણી.

એ તો વિષને વલીય વધાર્યું, એ તો શત્રને અવલું ધાર્યું;

એ તો વાઘનું ખાલ વકાર્યું હો લાલ માયા૦ ૨

એ તો માયી ને મોસાવાઈ, થઈ મોટા કરે ચ ઠગાઈ;

તસ હેઠે ગઈ ચતુરાઈ હો લાલ. માયા૦ ૩

ખગલાં પરે પગલાં ભરતાં. થોડું જોલે જાણે મરતાં;

જગ ધધે ઘાલે કિરતાં હો લાલ માયા૦ ૪

જે કપટી જોલે જૂઠું, તસ લાગે પાપ અપૂઠું;

પંડિતમાં હોય મુખ જૂઠું હો લાલ. માયા૦ ૫

દંભીલું જૂઠું મીઠું, તે નારી-ચરિત્રે ઢીઠું;

પણુ તે છે દુર્ગતિ-ચીઠું હો લાલ. માયા૦ ૬

જે જૂઠો દિએ ઉપદેશ, જનરંજને' ધરે વેશ;

તેહનો જૂઠો સકલ કલેશ હો લાલ. માયા૦ ૭

તેણે ત્રીજો મારગ લાખ્યો, વેષ નિંદે દંભે રાખ્યો;
 શુદ્ધ-લાષકે શમ-સુખ ચાખ્યો હો લાલ. માયા૦ ૮
 જૂઠું બોલી ઉદર જે ભરવું. કપટીને વેષે ફરવું;
 તે જમવારે રચુ કરવું? હો લાલ. માયા૦ ૯
 પડે જાણે તો પણ દંભે, માયા-ભોસને અધિક અચંભે;
 સમકિતદષ્ટિ મન થ'ભે હો લાલ. માયા૦ ૧૦
 શ્રુત-મર્યાદા નિરધારી, રહ્યા માયા-ભોસ નિવારી;
 શુદ્ધ-ભાવકની ખલિહારી હો લાલ. માયા૦ ૧૧
 જે માયાએ જૂઠું ન બોલે, જગ નહિ કોઈ તેહને તોલે;
 તે રાજે સુજસ અમોલે હો લાલ. માયા૦ ૧૨

૧૮. મિથ્યાત્વશલ્ય પાપસ્થાનકે સ્વાધ્યાય

—(૪)—

ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી આરા-એ દેશી; થોઈની દેશી

અઠારમું જે પાપનું થાનક, તે મિથ્યાત્વ પરિહરીયેછ, સત્તરથી પણ તે એક ભારી,^૧ હોય તુલાથે જો ધરીયેછ; કષ્ટ કરો પરિ પરિ દમો અખ્યા, ધર્મ^૨ અર્થે^૩ ધન ખરચોછ, પણ મિથ્યાત્વ છતે તે જૂઠું, તિણે તેહથી તુમે વિરચોછ.^૪ ૧
 કિરિયા કરતો ત્યજતો પરિજન, દુઃખ સહતો મન રીઝેછ, અધ ન છતે પરની સેના, તિમ મિથ્યાદષ્ટિ ન^૫ સીઝેછ;

૧-સ્મરે. ૨-વિરમોછ. ૩-મિથ્યાત્વી નવિ.

વીરસેન શુરસેન દષ્ટાતે, સમકિતની નિર્યુકતેલ,
બેઇને લલી પરે મન લાવે, એહ અરથ વર યુકતેલ ર

ધમ્મે અધમ્મ-અધમ્મે ધમ્મહ, સજ્ઞા મગ્ગે ઉમગ્ગાલ,
ઉ-માર્ગે મારગની સજ્ઞા, -સાધુ અસાધુ સંલગ્ગાલ;
અસાધુમાં સાધુની સજ્ઞા, ^૧ જીવે અજીવ અજીવે જીવ વેદોલ,
મુત્તે અમુત્ત અમુત્તે મુત્તિહ, સજ્ઞા એ દશ લેદોલ. ૩
અભિગ્રહિક નિજ નિજ મતે અભિગ્રહ,

અનભિગ્રહિક સહુ સરિખાલ,
અભિનિવેશી જાણતો કહે જૂહું, કરે ન તત્ત્વ-પરિખાલ;
સંશય તે જિન-વચનની શંકા, અવ્યકતે અનાસોગાલ,
એ પણ પાંચ લેહ છે વિશ્રુત, જાણે સમજી લોગાલ. ૪

લોક લોકોત્તર લેહ એ ષડ્વિધ, દેવ શુર વલી પર્વલ,
સંગતિ^૨ તિહાં લૌકિક ત્રિણ આદર, કરતા પ્રથમ તે ગર્વલ;
લોકોત્તર દેવ માને નિયાણે, શુર જે લક્ષણ-હીણાલ,
પર્વ નિષ્ટે^૩ ઇહ લોકને કાળે, માને શુરપદ-લીનાલ. ૫

ઇમ એકવીશ મિથ્યાત્વ ત્યજે જે, લાજે ચરણ શુર કેરાલ,
સજે ન પાપે રજે ન રાજે, મત્સર-દ્રોહ અનેરાલ;
સમકિત-ધારી શ્રુત-આચારી, તેહની જગ બલિહારીલ,
શાસન સમકિતને આધારે^૪ તેહની કરો મનોહારીલ. ૬

મિથ્યાત્વ તે જગ પરમ રોગ છે, વલીય મહા અધકારોલ,
પરમ શત્રુને પરમ શત્રુ તે, પરમ નરક-સંચારોલ;

પરમ દોહુગ ને પરમ દરિદ્ર તે, પરમ સંકટ તે કહીયેલ,
 પરમ કંતાર પરમ દુર્ભિક્ષ તે, તે છાંટે સુખ લહીયેલ ૭
 જે મિથ્યાત્વ લવલેશ ન રાખે, શૂઘા મારગ ભાખેલ,
 તે સમકિત-સુરતરૂ-ફલ યાખે, રહે વલિ અણીયે આંખેલ;
 મ્હોટાઈ શી હોય શુભ પાખે?, શુભ પ્રભુ સમકિત લાખેલ,
 શ્રી નયવિજય વિબુધપય સેવક, વાચક જસ ઇમ ભાખેલ. ૮

ધતિ સકલ પંડિત શિરોમણિ મહોપાધ્યાય શ્રી
 યશોવિજય વાચક વિરચિત શ્રી અષ્ટાદશ
 પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય સંપૂર્ણ.

શ્રી પ્રતિક્રમણ હેતુગર્ભિત સ્વાધ્યાય

વેં નમઃ

પ્રસ્તાવ

—(૧)—

દૂધા

શ્રી જિનવર પ્રભુની કરી. પાત્રી મુગુર પસાય;
હેતુગર્ભ પડિક્રમણનો, કરશું સરસ સગાય. ૧
સહજ-સિદ્ધ જિન વચન છે, હેતુ-રૂચિને હેતુ;
દેખાડે મન રીતવા, જે છે પ્રવચન-હેતુ ૨
જસ ગોઠે' હિન ઉદ્ભવે, તિહાં કહીને 'હેતુ';
રીઝે નહિ જૂઝે નહિ, તિહાં હુઈ હેતુ 'અહેતુ'. ૩
હેતુ યુક્તિ' સમજાવીએ, છે છોડી સવિ ધધ;
તેહજ હિ' તુએ જાણ્યો, આ અપવર્ગ સંબંધ ૪

પ્રતિક્રમણ અને તેના ૭ પ્રકાર

ઢાલ પહેલી

—(૨)—

અપભનો વંશ રચણાયરો—એ દેશી

પડિક્રમણ તે આવશ્યક, રૂઢિ સામાન્ય પચત્યો રે;
સામાયિક-અઉવીસત્યો, વંદન-પડિક્રમણત્યો રે. ૧

૧-હિત.

૨૪

શ્રુત-રસ ભવિયાં ! ચાખજો, રાખજો ગુરુકુલ-વાસો રે;
ભાખજો સત્ય, અસત્યને નાખજો, હિત એ અભ્યાસો રે. ૨

શ્રુતરસ ભવિયાં ! ચાખજો —એ આંખી.

કાઠિરસગ્ગ ને પમ્યખાણુ છે, એહમાં ષટ અધિકારો રે;
સાવધ યોગથી વિરમણું, જિન-ગુણ-કીર્તન સારો રે. શ્રુત ૩
ગુણવંતની પ્રતિપત્તિ તે, અતિકંમ નિંદા ઘણેરી રે;
બણ-ચિકિત્સા ગુણ-ધારણા, ધુરિ શુદ્ધિ ચારિત્ર કેરી રે. શ્રુત ૪
બીજે દર્શનના આચારની, જ્ઞાનાદિક તાણી ત્રીજે રે;
ચોથે અતિચાર અપનયનની, શેષ શુદ્ધિ પાંચમે લીજે રે. શ્રુત ૫
છઠે શુદ્ધિ તપ-આચારની, વીર્યાચારની સર્વે રે;
અધ્યયને યોગણુત્રીશમે, ઉત્તરાધ્યયને ગર્વે રે. શ્રુત ૬
અરધ નિબુદ્ધ રવિ ગુરુ, સૂત્ર કંઠે કાલ પૂરો રે;
દિવસનો રાતનો જાણીયે, દસ પડિલેહણથી સૂરો રે. શ્રુત ૭
મધ્યાન્હથી અધરાનિતાઈ, હુએ દેવસી અપવાદે રે;
અધરાત્રિથી મધ્યાન્હતાઈ, રાધય યોગ-વૃત્તિ નાદે રે. શ્રુત ૮
સફલ સફલ દેવ ગુરુ નતિ, ઇતિ બારે અધિકારે રે;
દેવ વાંદી ગુરુ વાંદીએ, વર ખમાસમણ તે ત્ર્યારે રે. શ્રુત ૯
સિદ્ધિ લોકે પણ કાર્યની, નૃપ-સચિવાદિક લોકતે રે;
ગુરુ-સચિવાદિક થાનકે, નૃપ જિન સુજસ સુયુક્તે રે. શ્રુત ૧૦

બાર અધિકાર

હાલ બીજી

—(*)—

રાગ મારણી. ગિરિમાં ગિરિઓ મેરૂ ગિરિવરૂરે-એ દેશી

પદમ અહિંગારે' વંદુ ભાવ-જિજ્ઞાસરૂરે, બીજે દંબ-જિજ્ઞાસરૂરે;
 ત્રીજે રે ત્રીજે રે, ઇગ એઈઅ ઠવણા જિજ્ઞા રે ૧
 ચોથે નામ-જિજ્ઞા, તિહુઅણ ઠવણ-જિના નસું રે, પંચમે છટે તેમ;
 વંદુ રે વંદુ રે, વિહરમાન જિન કેવલી રે. ૨
 સત્તલ અધિકારે, સુથ-નાણ વંદિએ રે, અઠમ શુદ્ધ સિદ્ધાણ;
 નવમે' રે નવમે' રે, શુદ્ધ તિત્થાહિવ વીરની રે. ૩
 દશમે' ઉજ્જય'ત શુદ્ધ વલિય ઇગ્યારમે' રે, ચાર-આઠ-દસ દોઈ;
 વંદો રે વંદો રે, અષ્ટાપદ-જિન જિન કહ્યા રે. ૪
 બારમે' સમ્યગ્દષ્ટિ, સુરની સમરણા રે, એ બારે અધિકાર;
 ભાવો રે ભાવો રે, દેવ વાંદતાં ભવિજનાં! રે. ૫
 વાંદું છું ઇચ્છકારી સમસ્ત શ્રાવકો રે,^૧ ખમાસમણ ચઉ દેઈ;
 શ્રાવક રે શ્રાવક રે, ભાવક,^૨ સુજસ ઇચ્છું ભણે રે. ૬

^૧-સમ સુશ્રાવકો રે. ^૨-વાચક.

અતિચાર-શુદ્ધિ અને પ્રતિક્રમણના આઠ પદ્યય

દાલ ત્રીજી

—(*)—

સાહિબા રંગીલા હમારા—એ દેશી

હવે અતિચારથી શુદ્ધિ ઇચ્છાએ, અતિચાર-ભાર-ભરિત નત કાચે,
ઉઘમી ! ઉપયોગ સંભાલો, સંચમી ! સવિ પાતિક ટાલો,—
'સંવત્સવિ દેવસિય ઇચ્છાઈ', પ્રતિક્રમણ ખીજક મન લાઈ. ૧

ઉઘમી ! ઉપયોગ સંભાલો—એ આંકણી.

જ્ઞાનાદિક માંહે ચારિત્રસાર, તદ્વાચાર શુદ્ધિ અર્થે ઉદ્ધાર; ઉં
'કરેમિ ભંતે' ઇત્યાદિક સૂત્ર, ભાણી કાઉત્સગ્ગ કરે પવિત્ર. ઉં ૨
ચિતવો અતિચાર તે પ્રાંત, પડિલેહણથી લાગા જે પ્રાંત; ઉં
'સચનાસણુ' ઇત્યાદિક ગાથા, ભાવને તિહાં મત હોને થાંથા. ઉં ૩
ઇમ મનસા ચિતન શુર-સાખે, આલોવા અથે શુર દાખે; ઉં
શ્રાદ્ધ ભણે અડગાથા અત્યે, કાઉત્સગ્ગ પારી ચઉવિસત્યે. ઉં ૪
સાંકાસા પડિલેહી મેસે, મુહુપત્તિ તનુ પડિલેહે વિશેષે; ઉં
કાઉત્સગ્ગ અવધારિત અતિચાર, આલોવા દે વંદન સાર. ઉં ૫
અવગ્રહ માંહિ રહિઓ નત અંગ, આલોએ દેવસી જે ભંગ; ઉં
'સંવત્સવિ દેવસિય ઇચ્છાઈ', ઉચરતો શુર-સાખે અમાઈ. ઉં ૬
મન-વચ-કાય સકલ અતિચાર, સંગ્રાહક એ છે સુવિચાર; ઉં
'ઇચ્છાકારેણુ સંહિસહ ભગવન્', પાચછિત્ત તસ માગે તપધન. ઉં ૭

‘પડિક્રમહ’ ઇતિ ગુરુ પણુ બાળે,
 પડિક્રમણાખ્ય પાયત્રિષ્ઠ દાળે; ઉ૦
 સ્વસ્થાનકથી જે બહિગમણુ, ફિરી આવે તે છે ‘પડિક્રમણુ’ ઉ૦ ૮
 પડિક્રમણુ, પડિઅરણુ, પવત્તિ, પરિહરણુ, વારણુ, નિવત્તિ; ઉ૦
 નિંદા, ગરહા, સોહી અઠં, એ પર્થાય સુજસ્ય સુગરીઠં. ઉ૦ ૯

પ્રતિક્રમણુ વિધિ

—(*)—

ઢાલ ચોથી

—(*)—

પ્રથમ જોવાલા તણે ભવેળ—એ દેશી

ખેસી ‘નવકાર’ કહી હવેળ, કહે ‘સામાયિક’ સુત્ત;
 સફલ નવકારથી જીવનેળ, પડિક્રમણુ સમચિત્ત.

મહાજસ ! બાવો મનમાં રે હેત એ આંકણી ૧
 ‘ચત્તારિ મંગલ’ મિત્યાદિકેળ, મંગલ અર્થ કહેઈ;
 ‘ધર્મિષ્ઠામિ પડિક્રમિઈ’ ઇત્યાદિકેળ,

દિન અતિચાર આલોઈ. મહાજસ ! ૦ ૨
 ‘ધર્મિયાવહિ’ સુત્ત ભણેળ, વિભાગ આલોયણ અત્ય;
 ‘તસ્સ ધમ્મસ્સ’ લગે ભણેળ, શેષ વિશુદ્ધિ સમચ્ચ. મહાજસ ! ૦ ૩
 શ્રાવક આચરણાદિકેળ, ‘નવકાર’ ‘સામાયિક સૂત્ર’;
 ‘ધર્મિષ્ઠામિ પડિક્રમિઈ’ કહી કહેળ, શ્રાદ્ધ સૂત્ર સુપવિત્ર. મહા ૦ ૪

અતિચાર-ભાર-નિવૃત્તિથીજ, હૃદયે હોઈ ઉઠેઈ;
 ‘અભ્યુદયો મિ’ ઇત્યાદિકે’જ, સૂત્રમુનિ શેષ^૧ કહેઈ. મહાં ૫
 અવગ્રહ ખમાસમણ વંદણ’જ, તીન ખમાવેરે રેઈ;
 પ’ચાદિક મુનિ જો હુએજ, કાઉત્સગ્ગાર્ય^૨ ફિરેઈ. મહાં ૬
 ભૂમિ પુંજ અવગ્રહ વહીજ, પાછે પગે નિસરેઈ;
 આચરિય ઉવગ્રાય ભલે ભણેજ, અભિનય^૩ મુજસ કહેઈ. મહાં ૭

દેવસી પ્રતિક્રમણ વિધિ (ચાલુ)

ઢાલ પાંચમી

—(૧)—

રસિયાની દેશી

આલોચણ પડિઠ્ઠમણે અશુદ્ધ જે, ચારિત્રાદિક અતિચાર; ચતુર નર!
 કાઉત્સગ્ગ તેહની શુદ્ધિ અર્થે કહ્યો, પહિલો ચારિત્ર શુદ્ધિકાર.

ચતુર નર! ૧

પરીક્ષક હો તો હેતુને પરખજો, હરખજો હિયડલા માંહિ; ચં
 નિરખો રચના સદ્શુર કેરડી, વરખો મુરસ ઉછાહિ. ચતુર ૨

પરીક્ષક હો તો હેતુને પરખજો—એ આંકણી.

ચારિત્ર કષાય-વિરહથી શુદ્ધ હોએ, જાસ કષાય ઉદય; ચં
 ઉત્તુ પુષ્ક પરિ નિઃફલ તેહનું, માનું ચરણ સમગ્ર. ચં ૩
 તેણે’ કષાયતણા ઉપશમ લાણી, આચરિય ઉવગ્રાય ઇત્યાદિ; ચં
 ગાથાત્રય લાણી કાઉત્સગ્ગ કરો, ‘લોગરસ’ દોઈ અપ્રમાદિ ચં

પરી ૪

‘કરૈમિભા’તે’ ઇત્યાદિ ત્રય કહી ચારિત્રનો એ ઉત્સસગ; ચ૦
‘સામાયિક’ ત્રય પાઠ તે જાણીએ, આદિ મધ્યાંત^૧ સુહસગ.

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૫

પારી ‘ઉજ્જ્વલેય’ ને ‘સંવલોએ’ કહી, દર્શનાચાર શુદ્ધિસકું; ચ૦
એક ‘ચઉવિસત્થા’નો કાઉત્સસગ કરે, પારી કહે ‘પુખરવરદીવદ્’.

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૬

‘સુચસ્સ ભગવચ્ચો’ કહી ‘ચઉવીસત્થય,’ કાઉત્સસગ કરિ પારે
કંત; ચ૦

સકલાચાર ફેલ સિદ્ધ તણી થૂઈ, ‘સિદ્ધાણુ’ બુદ્ધાણુ’ કહે
મહંત. ચ૦ પરીક્ષક૦ ૭

તિત્થાધિપ વીરવંદન રવતમંડન, શ્રી નેમિનતિ તિત્થસાર; ચ૦
અષ્ટાપદ નતિ કરી સુચદેવયા, કાઉત્સસગ નવકાર.

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૮

જોતદેવતા કાઉત્સસગ ઇમ કરો, અવગ્રહ ચાચન હેત; ચ૦
પંચ મંગલ કહી પુણ સંકાસગ, મુહુપત્તિ વંદન હેત,

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૯

‘ઈન્દ્રામો અણુસકું’ કહી ભણે, સ્તુતિ ત્રય અર્ચંગંભીર; ચ૦
આજ્ઞા કરણ નિવેદન વ દન, ગુરૂ અનાદેશ શરીર ચ૦ પરીક્ષક૦ ૧૦
દેવસિયે ગુરૂ ઇક ‘શ્રુતિ’ જવ કહે, પકિખઆઈક કહે તીન; ચ૦
સાધુ શ્રાવક સહુ સાથે થુઈ કહે, સુજસ ઉચ્ચ સ્વર લીન.

ચ૦ પરીક્ષક ૧૧

દેવસી પ્રતિક્રમણ વિધિ (આહુ)

ઢાલ છઠી

—(*)—

નમસ્કાર સ્વકૃત જગન્નાથ જેતા શ્લોકની દેશી

આઢી સુસાધવી તે કહે ઉચ્છાહા, 'સંસાર દાવાનલ' તીન ગાહા;
ન સંસ્કૃતે છે અધિકાર તાસ, કેહી કહે એકહી પૂર્વ ભાસ. ૧
અછે તીર્થ એ વીરનું તેણું હર્ષે,

પ્રતિક્રમણ નિર્વિઘ્ન થુઈ તાસ કર્ષે;
કહી 'શકેસ્તવ' એક જિન-સ્તવન ભાખે,

કૃતાંજલિ સુભુઈ અપર 'વરકનક' ભાખે ૨
'નમોહત' થકી દેવ ગુરૂ ભજન એહ,

ધુરિ અંતે વલી સક્લતા કર અછેહ;
યથા 'નમુશ્ચુણ' ધુરિ અંતે 'નમો જિણાણ'

જિણ વંદન ઇકે^૨ 'સક્લથય' હુગ પમાણ. ૩
હુખદ્દં સુખદ્દં તિલોગસ્સ ચ્યાર, કાઉસગ્ગ કરે દેવસી શુદ્ધિકાર;
પારી કહીય 'લોગસ્સ' મંગલ ઉપાય,

'અમાસમણ' દોઈ દેઈને કરે સઝાય. ૪
જાવ પોરિસી મૂલવિધિ હોઈ સઝાય, ઉત્કૃષ્ટ તે દ્રાઢશાંગી અઢ્યાય;
પરિહાણિથી જાવ નમુક્કાર હોઈ, સામાચારિ વશ પંચ
ગાથા પલોઈ. ૫

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : પ્રતિક્રમણ હેતુગણિત સ્વાધ્યાય [૩૭૫

કહી પડિએમણે પંચ આચાર સોહિ,
 તિહાં દીસે એ તિણણહ દુણહંણ હોઈ;
 ઇશ્યું પલાણિ તપ વીર્ય આચાર શુદ્ધિ,
 અવશ્યે' હુઈ જો હોઈ ત્રિક વિશુદ્ધિ. ૬
 પ્રતિક્રમણ-પચ્ચખાણ-ચઉવિહાર સુનિને,
 યથાશક્તિ પચ્ચખાણ આવક સુમનને;
 કાઉસ્સગ અંતરંગ તપનો આચાર;
 વલિ વીર્યનો ફારવે શક્તિસાર ૭
 પ્રતિક્રમણ પદ્ધતી ક્રિયા કર્તૃ કર્મ,
 જણાએ તિહાં પ્રતિક્રમણ ક્રિયા મર્મ;
 પ્રતિક્રમણ કર્તા તે સાધ્વાદિ કહીએ,
 સુદષ્ટિ સુઉપયુક્ત ચતમાન લહીએ. ૮
 પ્રતિક્રમ્ય તે કર્મ-ક્રોધાદિ જણો,
 ટલે તેહ તો સર્વ લેખે પ્રમાણો;
 મલે જો સુજનસંગ દરંગ પ્રાણી,
 ફલે તો સકલ કજજ એ સુજસ વાણી. ૯

રાધ પ્રતિક્રમણ વિધિ

ઢાલ સાતમી

—(*)—

બ્રહ્મચર્યના દશ કલા અથવા જૂઓ જૂઓ અચરિત અતિસહુ-એ દેશી
 દેવસી પડિએમણ વિધિ કહ્યો, કહીએ હવે રાધનો તેહરે;
 'ધરિય' પડિએમિય 'ખમાસમણ'સ્યું, 'કુસુમિણુ દુસુમિણુ' જેહરે. ૧
 ચતુર નર! હેતુ મન સાવજો-એ આંકણી.

તેહ ઉપશમ કાઉસ્સગ કરો, ચાર 'લોગસ્સ' મનિ પાઠરે;
'કિઠિ-વિપરિયાસ' સો ઉસ્સારાનો,

'ધી-વિપરિયાસ' શત આઠરે. ચતુર ૨

'ચિઈ વંદન' કરિય સગાય મુખ, ધર્મવ્યાપાર કરે તાવરે;
જાવ પડિછમણ વેલા હુએ, અઉ 'ખમાસમણ' કિએ બાવરે.

ચતુર ૩

'રાઈ પડિછમણ કાઉ' ઈમ કહી, 'સંવસ્સવિ રાઈ' કહેઈરે;
'સક્કેથય' ભાણી 'સામાયિક' કહી, 'ઉસ્સગ' એક ચિતેઈરે.

ચતુર ૪

બીજે એક ઢશનાચારનો, ત્રીજે અતિચાર ચિતરે;
ચારિત્રનો તિહાં એક હેતુ છે, અદપ વ્યાપાર નિસિ ચિતરે.

ચતુર ૫

પારી 'સિદ્ધસ્તવ' કહી પછે, જાવ કાઉસ્સગ વિહિ પુંવરે;
પ્રત્યેક કાઉસ્સગ પડિછમણથી, અશુદ્ધનો શોધ એ અપુંવરે.

ચતુર ૬

ઈહાં વીર છમાસી તપ ચિંતવે, હે જીવ ! તું કરી શકે તેહરે;
ન શકું એ ગાઈ ઇશુણ્ણતિસતાં, પંચ માસાદિ પણ જેહરે. ચતુર ૭

એક માસ જાવતેર ઊણડો, પછે ચઉતિસ માંહિ હાણીરે;
જાવ ચઉથ આંખિલ-પોરિસિ, નમુઝારસી થોગ જાણીરે. ચતુર ૮

શક્તિ તાંઈ ચિત્ત ધરી પારીએ, મુહપત્તિ વંદન પરચખખાણરે;
'ઇત્તખામો અણ્ણસકિ' કહી તિગ થુઈ, થય-ચિઈવંદણ સુહજાણરે.

ચતુર ૯

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : પ્રતિક્રમણ હેતુગણિત સ્વાધ્યાય [૩૭૭

સાધુ વદી શ્રાદ્ધકૃત પૌષધો, માગે આદેશ ભગવન્નરે;
'બહુવેલ સંહિસાઈ' 'બહુવેલ કહે,' લઘુતર અનુભતિ મન્નરે.

અતુર ૧૦

અહિ અમાસમણ વંદે મુનિ, 'અઠ્ઠાઈજાએ' તે કહે સડ્ઠરે;
કરેરે પડિલેહુણ ભાવથી, સુખસ મુનિ વિદિત સુશુણ્ડરે. અ ૧૧

પખી પ્રતિક્રમણ વિધિ

ઢાલ આઠમી

— (x) —

મધુ ખિંદુઆની, અથવા સરસતી ! મુઝરે માતા ! દિયો બહુમાન રે—એ દેશી

હવે પખિયરે અઉદસિ દિનસુધી પડિછમે

પડિકમતાંરે નિત્ય, ન પર્વ અતિક્રમે;

ગૃહશોધ્યુ રે પ્રતિદિન તો પણ શોધીયે,

પખસંધિરે ઇમ મન ઇહાં અનુરોધિયે.

ટૂટક

અનુરોધિયે ગુરુ ક્રમ વિશેષે, ઉત્તર કરણ એ બાણીએ,

જિમ ધૂપ લેપન વર વિભૂષણ, તેલ ન્હાણે માણીએ;

સુહૃપતી વંદણ સંપુદ આમણ, તીન પાંચ પાંચ શેષ એ,

પકિખ આલોચણ અતિચારા, લોચના સુવિશેષ એ. ૨

ઢાલ

'સંવત્સવિ'રે 'પકિખયત્સ' ઇત્યાદિક ભણી,

પાયચિછત્તરે ઉપવાસાદિક પડીસુણી; ૧

૧ પણ સુણી

વંદણુ દેઈ રે પ્રત્યેક ખામણાં ખામીએ,
‘દેવસિય’ આલોધયે’ ઇત્યાદિક વિશ્રામિએ. ૩

ત્રૂટક

વિશ્રામિએ સામાયિક સૂત્રે, ખમાસમણુ દેઈ કરી,
કહે એક પખખી સૂત્ર યીજા, સુણે કાઉસ્સગ ધરી;
પાખી પડિકમણુ સૂત્ર કહીને, સામાયિક ત્રિક ઉચ્ચરી,
‘ઉઝોઝો’ બાર કરે કાઉસ્સગ હર્ષ નિજ હિચડે ધરી ૪

હાલ

મુહપત્તીરે પડિલેહી વંદણુ દિએ,
સમાસ ખામણાં રે ખમાસમણુ દેઈ ખામિએ;
ખમાસમણુ ચારે રે પાખી ખામણાં ખામને,
‘ઇચ્છામો અણુસઠિ’ કહી દેવસી પરિણામને. ૫

ત્રૂટક

પરિણામને સવિ ‘ભવનદેવી,’ ‘ક્ષેત્ર દેવી’ મા ભલી;
તોપણુ વિશેષે ઇહાં સંભારે, ‘અનિત-શાંતિ-સ્તવ’વલી.
ઇહાં જ્ઞાનાચારની શુદ્ધિ, વંદન ‘સંયુદ્ધ ખામણે’ જાણીયે;
દર્શનાચારની ‘લોગસ્સ’ પ્રગટે, કાઉસ્સગ પ્રમાણીયે. ૬

હાલ

પ્રમાણેરે અતિચાર ‘પ્રત્યેક ખામણે’,
પાખી સૂત્ર હુગે ચારિત્ર-શુદ્ધિ પાખી ખામણે;
કાઉસ્સગેરે તપ આચારની ભાખને,
સમલે આસઠ્યે વીર્યાચારની જાખને. ૭

ચઉમાસી વરસી પ્રતિક્રમણ

ટૂંક

દાખળે ચઉમાસ વરસી, પડિક્રમણે લેદએ;
ચઉમાસી વીસ દુવીસ મંગલ, ઉસગ્ગ વરસિ નિવેદએ;
પાખી ચોમાસી પંચ વરસે, સગ દુશેષે ખામીએ;
સગાય ને ગુરુ શાંતિ વિધિસ્યું, મુજસ લીલા પામીએ. ૮

પ્રતિક્રમણનો અર્થ

લાલ નવમી

—(*)—

મેરે લાલ અથવા લૂખો લલના વિષયનો—એ દેશી

નિજ થાનકથી પર થાનકે, મુનિ^૧ જાએ પ્રમાદે જેહ, મેરે લાલ.
ફિરિ પાછું થાનકે આવવું, ‘પડિક્રમણ’ કહિયે તેહ, મેરે લાલ. ૧
પડિક્રમણે આનંદ મોજમાં, ત્યજી ખેદાદિક અડ દોષ મેરે લાલ;
જિમ જિમ અધ્યાતમ જગશે, તિમતિમ હોશયે ગુણ. પોષ મેં
પડિક્રમણે આનંદ મોજમાં. એ આંકણી. ૨
‘પડિક્રમણ’ મૂલ પદે કહ્યું, અણકરવું પાપનું જેહ મેરે
અપવાદે તેહનું હેતુએ, અનુબંધ તે શમ-રસ-મેહ મેં પડિં ૩

પ્રતિક્રમકને પ્રતિક્રમણે કરી, અથ-પ્રતિ કર્તાવ્ય અન્નાણુ મેં
શબ્દાર્થ સામાન્યે જાણીએ, નિંદા સંવર પચ્ચખાણુ મેં પડિં ૪
પડિંક્રમણુ ને પચ્ચખાણુ છે, ફલશી વર આતમ નાણુ મેં
તિહાં સાધ્ય-સાધન-વિધિ જાણુને,

ભગવદ્ અંગ સુજસ પ્રમાણુ મેરે લાલ પડિં ૫

પ્રતિક્રમણનો બીજો પર્યાય પ્રતિકરણ

ઢાલ દશમી

—(*)—

નંદલાલ વળવે વાંસલી અથવા તું મતવાલે સાજના-એ દેશી
પડિંક્રમણુ પઢારથ આસરી, કહું અઢવતણો દિહુંતો રે;
ઈક પુરે નૃપ છે તે બાહિરે, ઘર કરવાને સંજતો રે.^૧ ૧
તુમ્હે જોજોરે ભાવ સોહામણો, જે વેધક હુએ તે જાણુ રે;
મૂરખ તે ઔષધ કાનનું, આંખે ઘાલી નિજમતિ તાણુ રે. ૨

તુમ્હે જોજો રે ભાવ સોહામણો-એ આંકણી.
તિહાં બાંધ્યું સૂત્ર ભલે દિને, રખવાલા મેલ્યા સારા રે;
'હણુવો તે જે ઇહાં પેસશે', ઇચ્છા કીધા પૂકારા રે. તુમ્હેં ૩
'જે પાછે પગલે ઓસરે, રાખીજે તેહના પ્રાણુ રે';
ઈમ કહી તે સજજ હુઈ રહ્યા, ધરી હાથમાં ધનુષ ને બાણુ રે.
તુમ્હેં ૪

તસ વ્યાસગે દોઈ ગામડી, તિહાં પેઠા તેણે દીઠા રે;
કહે 'કાં તુમ્હે પેઠા પાપીયા!' તિહાં એક કહે કરી મન ધીઠા રે.

તુમ્હે ૫

'ઇહાં પેઠાં રથો સુજ દોષ છે?', તેણે તે હણીઓ ખાણે રે;
પાછે પગલે બીજે એસર્યો, મૂંકર્યો કહે 'પેઠા અનાણે રે'.

તુમ્હે ૬

તે ભોગનો આભોગી હૂઓ, બીજે ન લહ્યો ભોગ-સંયોગ રે;
એ દ્રવ્યે ભાવે જાણુજો, ઇહાં ઉપનય ધરિ ઉપયોગ. તુમ્હે ૭

રાજા તીર્થ'કર તેણે કહ્યો, મારગ સંયમ રહો રાખી રે;
ચૂકર્યો તે રખવાલે હણ્યો, સુખ પામ્યો તે સત્ય-ભાષી રે. તુમ્હે ૮

પ્રતિક્રમણ પ્રમાદ અતિક્રમે, ઇહાં રાગાદિક રખવાલા રે;
તે જો રૂપ પ્રશસ્તે ભેડીયે, તો હોવે સુજસ સુગાલા રે. તુમ્હે ૯

સંવાદ ને દષ્ટાંતથી પ્રતિકરણપર વિવેચન

ઢાલ અગીયારમી

—(*)—

કાઈ જાણું કમ ધરે આવેલો? અથવા પ્રીત પૂરવ પામીયે-એ દેશી
(પહેલાં મારવાડી ભાષાની છાંદ છે)

'કાંઈ જાણું કિઉં બની આવેલો?

માહરા મોહનગારાશું સંગ હે મિત્ત!

માહારા પ્રાણ પિયારારા રંગ હો મિત્ત! કાંઈ ૧

નહિય હોએ તો બાંધીએ, કાંઈ સમુદ્ર બાંધ્યો ન બાંધ હે મિત્ત!
લઘુ નગ હોએ તો આરોહિએ, મેરૂ આરોહ્યો ન બાંધ હે મિત્ત!

કાંઈં ૨

બાથ શરીરે ઘાલીએ, નગને ન બાથ^૧ ઘલાઈ હે મિત્ત!
સરોવર હોય તો તારી શકાં, સાહામી^૨ ગંગ ન તરાઈ હે મિત્ત!

કાંઈં ૩

વચન કાયા તે તો બાંધીએ, મન નવિ બાંધ્યો બાથ હે મિત્ત!
મન બાંધ્યા વિણુ પ્રભુ ના મિલે, કિરિયા નિકેલ થાય હે મિત્ત!

કાંઈં ૪

એક સહજ મન પવનરો, જૂઠ કહે અંધકાર હે મિત્ત!
મનરી ફોર તે ફર છે, જિહ્વાં નહિ પવન પચાર હે મિત્ત!

કાંઈં ૫

મિત્ત કહે “મન ! ચલ સહી, તો પણ બાંધ્યો બાથ હે મિત્ત!
અભ્યાસ વૈરાગે કરી, આદર શ્રદ્ધા બનાય^૩ હે મિત્ત!

હું બાણું ઇચું બની આવેલો. એ આંકણી. ૬

કિણુહિ ન બાંધ્યો જલનિધિ, રામે બાંધ્યો સેત હે મિત્ત!
વાનર તેહી ઉપર ચલ્યા, મેરૂ-ગાંભીરતા લેત હે મિત્ત!

હું બાણું ૭

‘શુભયોગે’ લડ બાંધીએ, અતુલવે પાર લહાઈ હે મિત્ત!
પડિઅરણ્ય પડિઝમણનો, ઇમજ કહ્યો પરથાય હે મિત્ત!

હું બાણું ૮

પડિઝરણા ગતિ ગુણ તાણી, અશુભથી તે પડિકંતિ હે મિત્ત !
તિહાં પ્રાસાદ દષ્ટાંત છે, સુણો ટાલી મન બ્રાંતિ હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૯

કેઇ પુરે એક વણિક હુઓ, રતને પૂર્ણ પ્રાસાદ હે મિત્ત !
સોંપી ભૂચાને તે ગંથે; દિગયાત્રાએ અવિષાદ હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૧૦

સ્નાન વિલેપન ભૂષણે, કેશ નિવેશ શૃંગાર હે મિત્ત !
દર્પણ દર્શન વ્યગ્ર તે, લાગે બીજું અંગાર હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૧૧

પ્રાસાદ તેણીયે ન ભેઈઓ, પૂણો પડિયો એક હે મિત્ત !
‘કેશ પડિ-સ્યુ એહને’ સા કહે ધરી અવિવેક હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૧૨

ભીતે પીંપલ અંકુર હુઓ, તે પણ ન ગણે સાઇં હે મિત્ત !
તેણું વધતે ધર પાડીયુ, જિમ નદી-પૂરે વનરાઈ હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૧૩

દેસાઉરી આંચો ધરધણી, તેણે દીઠો ભગન પ્રાસાદ હે મિત્ત !
નીસારી ધરથી ભામિની, તે પામીયો અતિહી વિષાદ હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૧૪

તેણે ફરી પ્રાસાદ નવીન કર્યો, આણી બીજી ધરનાર હે મિત્ત !
કહે ‘જો પ્રાસાદ એ વિણસશે, તો પહિલિની ગતિ ધાર’ હે મિત્ત !

હું બાણું ૦ ૧૫

૧ તેણે ભેઈયો

તીર્થ કર તે કુલપુત્ર છે, ચારિત્ર તે પય અભિરામ, હો મુણિંદ !
તે રાખે ચારિત્ર કન્યકા, પરણાવે તે નિર્મલ ધામ,
હો મુણિંદ ! પડિં ૮

ગોકુલ તે માનુષ્ય જન્મ છે, મારગ તે તપ-જપ રૂપ, હો મુણિંદ !
તે શિવિરને દૂર નજીક છે, જિનકલ્પીને તો અનૂપ,
હો મુણિંદ ! પડિં ૯

નવી અગ્નિતાર્થ રાખી શકે, ચારિત્ર પય ઉગ્રવિહાર, હો મુણિંદ !
નિવૃત્તિ હુંલંકા છે તેહને, બીજો પામે વહેલો પારહો,
હો મુણિંદ ! પડિં ૧૦

દુઃધ-કાથ દષ્ટાંત એ, દૂધ-કાવડ તરસ અત્ય હો મુણિંદ !
'પરિહરણા' પદ વર્ણવ્યું, ઇમ મુજસ સુહેતુ સમત્ય,
હો મુણિંદ ! પડિં ૧૧

પ્રતિક્રમણનો ચોથો પર્થાય વારણા

ઢાલ તેરમી

—(*)—

આસણુરાંરે થાગી-એ દેશી

વારણા તે પડિસ્રમણુ પ્રગટ છે, મુનિને તે પ્રમાદથી જાણો રે,
મુણો સંવરધારી !
હૃદાં વિષભુક્ત તલાવરો ભાખ્યો, દષ્ટાંત તે મન આણો રે.
મુણો સંવરધારી ! ૧

- એક ગામે એક કુલપુત્રની, ભગિની દોષાગમે ઉડદ હો મુણિંદ !
 પુત્રી એક તસ દોષ બહિનના. હુઆ સુત યુવ ભાવ પ્રદ્દ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૨
- પુત્રી અથે^૧ તે આવિયા, કહે સુવિવેકી કુલપુત્ર, હો મુણિંદ !
 'સુમ સુત દોષ મુજ એકજ સુતા, મોકલી કિઉ જે હોય પવિત્ર,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૩
- તે ગઈ સુત દોષ તે મોકલ્યા, ઘટ આપી કહો 'આણો દૂધ',
 હો મુણિંદ !
 કાવડ ભરી દૂધ નિવર્તિયા, તિહાં દોષ મારગ અનુરૂદ્ધ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૪
- એક નિકટ^૧ તે અતિહિ વિષમ અછે. દૂરે તે સમ છે મગ્ગ
 હો મુણિંદ !
 સમે આંચો એક વિષમ ત્યજી, બીજો નિકટથી વિષમતે મગ્ગ,^૨
 હો મુણિંદ ! પડિં ૫
- ઘટ ભાગ્યે તસ ઇક પગ ખલ્યો, બીજો પણ પડતો તેણ,
 હો મુણિંદ !
 સમે આવ્યો તેણે પથ રાખીયો, સુતા દીધી તેણ શુણેણ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૬
- 'ગતિ ત્વરિતે આવજો' નવિ કહું, 'પથ લાવજો' મે' કહું એમ,
 હો મુણિંદ !
 કુલપુત્રે વકે તિરસ્કર્યો, ધરો ભાવ એ ઉપનય પ્રેમ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૭

માડી ! માંને અવસર છયલ છળીલાને કાંઈ ન હીધાં હે,

માડી ! માંને લાવણ્ય લહરે' જાતે કાંઈ ન હીધાં હે.

લોલી માડલી ! ૧

તે કહે 'આપણુ નાસિએ રે,' સા કહે 'સખી ! મુગ નૃપ-પુત્તિ;

સંકેત તિણુચું છે કિઓ રે, તેડી લાવીસી ઝત્તિ'

માડી ! માંને ભર૦ ૨

'તેણે' ગીત પરભાતે સુણ્યુ રે, પાછી નિવર્તિ' તામ;

'આંણું કર'ડિયો રત્નનો' ઇમ વચન લાંખી સ્યામ.

માડી ! માંને ભર૦ ૩

ફૂલ્યાં તો સ્યું કણિઆરડાં રે !, અહિમાસ પુઠે' અંખ;

મુજ ફૂલવું જુગતું નહિ, જો નીચ કરે વિડંબ.

માડી ! માંને ભર૦ ૪

કેલિકે સુતા કણિઆરડી રે, હું લતા છું સહકાર;

અધિ માસ દોષણુ ગીતએ, કાલ હરણ અશુભનું સાર.

માડી ! માંને ભર૦ ૫

તસ તાત શરણે આવીયો, નૃપ ગોત્ર એક પવિત્ર;

પરણાવી પટરાણી કરી, નિજ રાજ્ય આપે જૈત્ર.

માડી ! માંને ભર૦ ૬

કન્યા થાનંક મુનિ વિષય તે, ધૂરત સુભાષિત ગીત;

નિવતે' તે જસ ને સુખ લહે, બીજી ન એ છે રીત.

માડી ! માંને ભર૦ ૭

એક પુરે એક રાજે છે રાજ, તેણે જાણ્યું પરદલ આંચુ રે; સુણો ૦
 ભક્ષ્ય લોજને મીઠા જલમાં, ગામ ગામ વિષ ભાંચુ રે. સુણો ૦ ૨
 પ્રતિ નૃપ પડહે ઇમિ દોષાવે, “જે ભક્ષ્ય લોજને એ ખાશે રે; સુણો ૦
 પીશે મીઠા જલ હુધ હોંશી, તે યમ-મંદિર જાશે રે. સુણો ૦ ૩
 ફરથી આણી જે લોજને જે જમશે, ખારાં પાણી પીશે રે; સુણો ૦
 તે જીવી હોશે સુખ લહેશે, જય-લચ્છિ એ વરશે રે.” સુણો ૦ ૪
 જેણે નૃપ આણુ કરી તે જીવ્યા, ખીજા નિધન લહત રે; સુણો ૦
 દ્રવ્ય વારણું એ ઇહાં ભાવે, ભાવે ઉપનય સંત રે! સુણો ૦ ૫
 જિનવર નૃપતિ વિષય વિષમિશ્રિત, ભવિને લોજને નિવારે રે; સુણો ૦
 ભવ ભમે રાગી ને તરે રે વૈરાગી, વાચક જસ તે સંભારે રે. સુણો ૦ ૬

પ્રતિક્રમણનો પાચમે પર્યાય નિવૃત્તિ

હાલ ચોદમી

—(*)—

માડી! માને પરદેશીડાને કા પરણાવ્યા રે અથવા ચંદ્રાવલાની દેશી

પડિક્રમણ નિવૃત્તિ પ્રમાણથી રે, રાય કન્યા^૧ ઢિહુંત;

એક નગરે એક શાલાપતિ, ધૂત^૨ સૂતા તસ રત,

માડી! માને ભર ચૌવનમાં કાંઈ ન દીધાં હે,

માડી! માને મનમથ માચતે કાંઈ ન દીધાં હે;

પ્રતિક્રમણનો છોડા પર્યાય નિદા

હાલ ચોલમી

—(૧)—

અહોમત્ વાલે સાહિબા—એ દેશી

નિદા તે પડિમણ છે, દ્યાંત ચિત્રકર-પુત્રી રે;
એક નગરે એક નૃપતિ છે, તે સલા કરાવે સચિત્રી રે.
ભવી ! ! મુલાપિત રસ ગહો. ૧ એ આંકણી.

આપી ચિત્રકર-સર્વને, તેણે ચિત્રવાં ભૂ સમ-ભાગે રે;
ચિત્રવા તે એકને દીવે ભાત આણી પુત્રી રાગે રે ભવિં ૨
રાજા આવે વેગે હથે, કુટે નાહી તે આવે રે;
ભાત આણી તેમ તે રહી, તાત દેહ-ચિંતાયે જાવે રે ભવિં ૩

આલેખે શિખિ-પિચ્છ સા, વાને કરી કુટિમ દેશે રે;
ગત આગત કરતો તિહાં, નૃપ દેખે લલિત નિવેશે રે ભવિં ૪
તે ગહવા કર વાહિયો, નંબ ભાગા હસી સા જોલે રે;
'મૂખ' મંચ ત્રિક પાદથો, તું હુઓ ચોથાને તોલે રે.' ભવિં ૫

નૃપ કહે 'કિમ' ? તવ સા કહે, 'રાજ મારગે થાડો દોડાવે રે;
જીવી પુણ્યે હું તેહથી, એ પહેલો પાથો મનિ આવે રે ભવિં ૬
ખીલે પાથો નરપતિ, સમભાગ સલા જેણે આપી રે;
વૃદ્ધ તરૂણે કોઈ નવિ ગણ્યો, ત્રીજો તાત તે' ૭
જેણે મત થાપી રે ભવિં ૭

હાલ પંદરમી

જવઈરિ (ઝવેરી) સાચો રે જગમાં જાણીયે રે એ દેશી

—(*)—

ખીજો પણ દષ્ટાંત છે રે, એક ગચ્છે એક છે સાધ રે;
અહણ-ધારણ-ક્ષમ તેહને રે, આઆય^૧ ભણાવે અગાધ રે. ૧

ધારો રે ભાવ સોહામણો રે, તુહો સારો રે આતમકાજ રે;
ધારો રે^૧ તેહને પાપથી, સંભારો પામ્યુ છે રાજ રે.
ધારો રે ભાવ સોહામણો રે—એ આંકણી.

પાપ કર્મ તસ અન્યદા હુઓ રે, ઉદયાગત અતિ ઘોર રે;
નીકર્યો ગચ્છથી એકલો રે, જાણે વિષય ભોગવું જોર રે.
ધારો રે^૨

કહે સુર^૨ તરૂણ મંગલ તદા રે, ઉપયોગે સાંભલે તેહ રે;
જિમ તે ભટ પાછા કિર્યા રે, તેણે કિધો આરિત્રસ્ય^૩ નેહ રે.
ધારો રે^૩

ગાથા

તરિયઞ્વા પદ્મિયા મરિયઞ્વં વા સમરે સમત્થેણં ।
અસરિ સરજ્જણ ડલ્લાવા નહુ સદ્ધિયઞ્વા કુલ્લપ્પસૂપણં ॥
સાધુ ચિંતવે રે સારાંશમાં^૩ રે પ્રવળ્યા હું ભગ્ન રે;
લોક હીલાથી નિવર્તિઓ રે, હુઓ મુજસ સુર-પય-લાગ્ન રે.
ધારો રે^૪

આપે સંજીવિની મંત્ર તે, જીવાડયાં તે બિહુ તેણે રે;
ત્રણે મિલિયા સામટા, કંડુને દીજે કન્યા કેણે રે !

ભવિં ૧૫

દાસી કહે 'જાણું નહિ, તું કહે જે જાણે સાચું રે;' સા કહે 'અખ નિદાલૂ છું, કાલે કહેશ્યુ જાણું જે જાચું રે.' ભવિં ૧૬
રાજા પ્રમ્દન તે સાંભલે, ખીજે પણ દિન દિવે વારે રે;
શુણે કરી વેચાતો લીએ,^૧ ચીતારી કહે ઉત્તર સારે રે. ભવિં ૧૭
'સાથે જીવ્યો તે બ્રાતા હુઓ, જેણે જીવાડી તે તાતો રે;
અનશનીયાને દીજીયે, એતો પ્રાણનું પણ વિજ્યાતો રે. ભવિં ૧૮
દાસી કહે 'ખીજ કહે,' સા કહે 'એક નૃપ તે સારો રે;
ઘડે આભરણ અંતેઉરે, લોચરમાં^૨ રહ્યા સોનારો રે. ભવિં ૧૯
તિહાંથી નીકલવું નથી, પણિ દીપતાણું અનુઆણું રે;
'કુણ વેલા' ! એકે પૂછ્યું કહે, 'તે રાતિ, અંધાં છે કાણું રે.'

ભવિં ૨૦

'કિમ જાણે' ? દાસી કહે, 'જે સૂર્ય અંદ્ર ન હોયે રે;
'કાલે કહશ્યુ આજે ઉઘશ્યુ, મોજમાં કહિએ તે લેયે રે.' ભવિં ૨૧
ખીજે દિન સા તિમ વહે, 'રાત્ર્યંધ તે જાણે વેલા રે;' ^૩
અવર^૪ કથા પૂછી કહે, નૃપ એકને ચોર એ લેલા રે. ભવિં ૨૨
પેટીમાં ઘાલી સમુદ્રમાં, વહી સા તટ કિહાં લાગી રે;
કેણે ઉઘાડી હેખીયા, પૂછ્યુ કિતે:દિને ત્યાગી રે ? ભવિં ૨૩
'ચોથો દિન છે' એક કહે,' દાસી કહે 'તે કિમ જાણે રે ?
ખીજે દિને સા હસી કહે, 'તુય^૫ અવરને પરમાણે રે' ભવિં ૨૪

હેહ ચિંતાયે તે ગયો, અન્ન ટાહું થાયે તે ન જાણે રે
ચોથો તૂં શિખિ-પિચ્છ ક્યાં? કિમ સંભવે ઇણે ટાણે રે?

ભવિં ૮

ચિંતં અમકયો રાજા ગયો, ઘરિ સા ગઈ બાપ જિભાટી રે;
સ્મર શર સ્મ^૧ તાસ ગુણે હયુ^૨, નૃપ-ચિત્ત તે મૂક્યું ભગાડી રે.

ભવિં ૯

વેધક વયણે^૩ મારકે, પારકે વશ કીધો રાજા રે,
વિણ માશુક ને આસકી, કહો કિમ કરી રહેવે તાજા રે?

ભવિં ૧૦

હુઈ ત્રિયામા શત યામિની,^૨ તસ માત તે પ્રાત બોલાવી રે,
કહે 'તુમ્હ પુત્રી દીજીએ' 'કિમ દારિદ્રે વાત એ થાવી રે?'

ભવિં ૧૧

રાજાએ ઘર તસ ધન ભરિઉ, મનોહરણી તે વિધિસ્યુ પરણી રે;
દાસી કહે 'નૃપ જિહાં લગે, નાવે કયા કહો^૩ એક વરણી રે.

ભવિં ૧૨

સા કહે 'એક પુત્રી તણા, સમકાલે ત્રણ વર આવ્યા રે;
નિજ ઇચ્છાએ જૂઆ જૂઆ, માએ ભાઈએ બાપે વરાવ્યા રે.

ભવિં ૧૩

રાત્રે સા સાપે ડસી, તે સાથે બાદયો એક રે,
અણસણ એક કરી રહ્યો, સુર આરાધે એક સુવિવેકરે.

ભવિં ૧૪

રંગે સુરંગે નીકલી, અંગે સાળે પરણે કન્યા રે;
ખીજી કથા કહે 'એક સ્ત્રી, માગે હેમ-કટક દુગ ધન્યારે.

ભવિં ૩૩

મૂલ રૂપક દેઈ કેઈ દિએ, તેણે ધાવ્યાં સુતાને હાથે રે;
પ્રૌઢ થઈ તે ન નીસરે, માગે મૂલ રૂપક સાથે રે. ભવિં ૩૪

ખીજી દીધાં વાંછે નહિ 'શું કરવું ?' કહે ઈહાં દાસી રે;
સા કહે 'અવર ન ચતુર છે, તું કહે ને કરે શું હાંસી રે ?'

ભવિં ૩૫

ખીજે દિને કહે 'તેહ ભે, રૂપક દીયે કટક તો દીજે રે;
ભૂપ આખ્યાને એહવે, નિજ ઘરે ૫૬ માસ આણીજે રે. ભવિં ૩૬

શોક્ય જૂવે છિદ્ર તેહનાં, ઓરડામાં રહી ચીઆરી રે;
પહેરી વસ્ત્રાદિક મૂલગાં, જીવને કહે સંભારી રે. ભવિં ૩૭

રાજવંશ પત્ની ઘણી, રાજાને તું સીકાઈ રે;
નૃપ માને જે પુણ્ય તે, ખીજી મૂકી રૂપે વાડ રે. ભવિં ૩૮

ઈમ કરતી તે દેખી સદા, રાજાને શોક્ય જણાવે રે;
કામણ એ તુઝને કરે, રાખો જીવને ભે ચિત્ત ભાવે રે. ભવિં ૩૯

આત્મનિંદા કરતી નૃપે, દેખી કીધી સા પટરાણી રે;
દ્રવ્ય-નિંદા એ ભાવથી, કરે જે સંચત સુહ નાણી રે. ભવિં ૪૦

દશ દષ્ટાંતે દોહિલો લહી, નરભવ ચારિત્ર ભે લહિયું રે;
તો બહુશ્રુત મદ મત કરો, બુધ કહેવું સુજસ તે કહિયુ રે. ભવિં ૪૧

પૂછી કહે “દો શોક્ય છે, એક નગરે રત્નવતી પહેલી રે;
વિશ્વાસ ખીજીનો નહિ કરે,^૧ ઘટે ઘાલે રતન તે વહેલી રે. ભવિં ૨૫

હીંપી મુંદી ઘટ મુખ રહે, ખીજી રતન લેઈ ઘટ મુંદે રે;
રતન ગયા તેણીએ^૨ જાણીયા, દાસી કહે ‘તે કિમ વિદે રે’^૩

ભવિં ૨૬

ખીજે દિન કહે ‘ઘટ કાચનો, છતાં દીસે હરિયાં ન દીસેરે;^૪
પૂછી કહે ખીજી કથા, ‘ઈક નૃપ ને સેવક ચાર હીસે રે. ભવિં ૨૭

સહસ્રયોધી, વૈધ, રથકર, ચોથો નિમિત્તવેદી છે સારો રે;
પુત્રી એક છે મનહર, કિહાં લઈ^૫ ગયો ખેચર ખ્યારો રે. ભવિં ૨૮

જે આણે તસ નૃપ દિએ, ઈમ સુણી^૬ નિમિત્તિયો દિશિ દાખે રે;
રથકાર તે રથ ખગ કરે, ચારે ચાલ્યા રથ આખરે. ભવિં ૨૯

સહસ્રે ખેચર હણ્યો, તેણે મરતો, કન્યા મારી રે;
બૈધ જીવાડે ઔષધે, ચારેને દિએ નૃપ અવિચારી રે. ભવિં ૩૦

કન્યા કહે ‘એક ચારની, નવિ થાઉ, જે પેસે આગે રે;
હું તેહની છું ‘ત્રી’ ‘હવે’^૭ કહે પેસશે તિહાં કુણ રાગે રે’

ભવિં ૩૧

દાસી કહે ‘ખીજે કુણ કહે’^૮ ખીજે દિને કહે સા ‘તે નિમિત્તી રે;
જે નિમિત્તે જાણે મરે નહિ, અથ સાથે પેઠા સુચિતરે. ભવિં ૩૨

૧ નિઃસ્વા ખીજી વિશ્વસે. ૨ તેણે. ૩ વહેરે. ૪ છતા હરિયા કેમ ન દીસેરે ૫ નિસુણી. ૬ હલી.

એઈ ઇમ છાત્ર પાછો વલ્યોલ, ખીજે દિને બલિ દેત;
રાખતો છાત્ર ભલી પરે કહેલ, શ્લોક એક બાણુ હેત. સાચ૦ ૭

શ્લોક. ચતઃ

દિવા ચિમેષિ કાકેમ્બો રાત્રી તરસિ નમૈવાં ।
કુતીર્થાનિ ચ જાનાસિ જલજંત્વશિરોધનં ॥

ઢાલ પૂર્વલી

સા કહે 'શું કઈ ઉપવરેલ,^૧ તુમ સરિખા નવિ કક્ષ;'
તે કહે 'ખીલું તુજ પતિ ચકીલ,' હુઈ તે પતિ મારી વિલક્ષ. સાચ૦ ૮
ચોટલે ધાલી અટવી^૨ ગઈલ, થંભે શિરવ્યંતરી તેહ;
વન ભમે માસ ઉપર લગેલ,^૩ ભૂખ ને તૃષા રે આછેહ. સાચ૦ ૯
ધરિ ધરિ ઇમજ ભિક્ષા ભમેલ, પતિ મારીને દિયો ભિખ;
ઇમ ઘણે કાલે જાતે થકેલ, ચિત્તમાં લહિઅ સા કિકખ. સાચ૦ ૧૦
અન્યદા સંયમતણી^૪ વંદતાંલ, શિરથકી પડીયો તે ભાર;
વ્રત ગ્રહી તે હુલુઈ થઈલ, ગહાંએ સુખસ સુખકાર. સાચ૦ ૧૧

પ્રતિક્રમણનો આક્રમે પર્યાય શુદ્ધિ-શોધન.

ઢાળ અઢારમી

તે તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા, જે વિષય ન સેવે વિદ્યારે-એ દેશા
તે તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા, કોધાદિકથી જે ઉતરીયા રે;
સોહી-પરિક્ષમણે આકરિયા, વસ દૃષ્ટાંત સાંભરીયા રે.
તે તરિયા૦ ૧ એ આંકણી

પ્રતિક્રમણનો સાતમો પર્યાય ગહર્હા -

ઢાલ સત્તરમી

-(*)-

રાબલ હો રાણીલ, અથવા રાણીલ હો જતીરો^૧ કારણ માહરે
ઝાઈ નહિ-એ દેશી

ગહર્હા તે નિહા પરસામિશ્યુલ, તે પડિઠ્ઠમણ પરચાય; -
દૃષ્ટાંત તિહાં પતિ-મારિકાલ, વણુંઓ ચિત્ત સુહાય. -
સાચલો^૨ ભાવ મન ધારજોલ. ૧

કિહાં એક અધ્યાપક વિપ્ર છેલ, છેરે તરૂણી તસ લજજ;
'કાક બલિ દેહિ પ્રિય' ઇમ કહેલ, સા કહે બિહુ હુ' અજજ.' -
સાચલો. ૨

ભીરૂ તે જાણી રાખે લલેલ, વારે વારે ઘણા છાત્ર;
ઉપાધ્યાયના રે આદેશથીલ. માન્ય છે તેહ ગુણપાત્ર. સાચલો. ૩

મહાકુંગ તે કંગને કંગેલ, એક કહે 'મુગ્ધ ન એહ;
જઈ હું ચરિત્ર સવિ એહતુંલ, સહજથી કપટ અછેહ.' સાચલો. ૪

નમંદાના પર ફૂલમાંલ, ગોપશ્યું સા નિશિ આય;^૩
અન્યહા નમંદા ઉતરેલ, કુંભે સા ચોર-પણે જાય. સાચલો. ૫

ચોર એક ગ્રહો રે જલજંતુઓલ, રોઈ કહે સા દગ દાંકી;
'તીરથ મેદહીને મ ઉતરેલ, જઈ કુતીર્ય તે વાંકી.' સાચલો. ૬

૧ રણીલ હો નાતરો. ૨ સાબલો ૩ ખાય

દાહા

વલી આગે^૧ દખાંત છે, શોધિ તણે અધિકાર;
 પરદલે^૨ પરપુર આવતે, અધિપતિ કરે વિચાર. ૧
 વૈદ્ય તેડયા જલ નાશવા, વિષ દિયે જખર^૩ એક;
 ભૂંડ^૪ દેખી નૃપ કોપિયો, દાખે વૈદ્ય વિવેક. ૨
 સહુએ લેધિ એકોપિમાં, કરિને મૂઝાઈ દેઈ;
 તેવિષ હુઓ તદ્દ ભક્ષિઓ, એમ સહી શાતા ધરેઈ.^૫ ૩
 રાજા કહે છે 'વાલના,'^૬ વૈદ્ય કહે 'છે સાર;
 ઔષધ લેવ દેઈ વિષ હરે, વ્યાપક જીવ^૭ હજાર. ૪
 અગિયાર વિષ જે હુઓ, ઓસરે તેથી સાધ;^૮
 નિંદા અગદે^૯ મુજસ ગુણ, સંવર અવ્યાબાધ. ૫

દાળ ઓગણીસમી

—(+,—

રાડરમણ જીત્યો રે-એ દેશી

હેતુ-ગર્હ,^૧ પૂરો હુઓ રે, પહોતા મનના કોડ,
 વૈરાગ-બલ જીત્યુ રે.^૨
 દલિય તે હુજન^૩ દેખતાં રે, વિધનની કોડાકોડ;
 વૈરાગ-બલ જીત્યુ રે.^૪

૧ અગદ. ૨ જવ મિત એક. ૩ થોડુ. ૪ ઈમ સહસતાઈ ધરેઈ
 ૫ વાલના ૬ જવ ૭ ઓસરે તે સાધ; તેહની હુઈ સમાધિ,
 ૮ જીત્યો રે.

વચ્ચ અમૂલ્ય રાજાદિકે ધરિયા, મલિન જાણી પરિહરિયા રે;
રજક દોઈ અંથિ ખાંધિ ફરીયા, રાસલ ઉપરિ તે કરિયાં રે.
તે તરિયાં ૨

દોઈ જલે શિલકૂટે પાથરિયા, પગે મહીં ઉધરિયા રે;^૧
ખાર દોઈ વર નીરે ઝરિયા, અગુર-વાસ વિસ્તરિયા રે.
તે તરિયાં ૩

ભૂપતિને ભૂપતિ પીતરિયા, તસ શિર પરિ સંચરિયા રે;
એમ જે રાગાદિકે ગણુ બરીયા, બ્રહ્મ થઈ નીસરિયા રે.
તે તરિયાં ૪

મહિમા મૂકી હુઆ ઠીકરિયા,^૨ વિરૂદ્ધ કર્મ આચરિયાં રે;
પ્રાથશ્રિત્તે હુવા પાખરીયા, તે પણુ ગુરુ ઉદ્ધરિયા રે.
તે તરિયાં ૫

તે ફરિ હુઆ મહિમાના કરિયા, શિષ્ટ-જને આદરિયા રે;
પાલી જ્ઞાન સહિત વર કિરિયા, ભવવન તે નવિ ફરિયા રે.
તે તરિયાં ૬

ભીત તણા હુઆ તે વિહરિયા,^૩ ઘર રાખણુ પિયરિયા રે;^૪
અનુભવ ગુણુના તે જાહરિયા, સુનિ મનના માહરિયા રે.
તે તરિયાં ૭

પાલે તેહ અગ્રુઈ^૫ જાગરિયા, ખુદ સમા વાગરિયા રે;^૬
એમ શોધે ખહુજન નિસ્તરિયા, મુજસે ગુણુ ઉચ્ચરિયા રે.
તે તરિયાં ૮

૧-ઉપરિયા રે. ૨-ઠાકરીઆ. ૩-વાહરિઆ. ૪-પાહરીઆ રે. ૫-અગ્રુઈ; અગ્રુદ. ૬-ચાગરિઆરે.

અગિયાર અંગની સજાગ્રામ

૦૦૦

પ્રથમ અંગશ્રી આચારાંગ સૂત્રની સજાગ્રામ

—(*)—

કાઈ લો પરવત ધૂંધલો રે લો—એ દેશ.

આચારાંગ પહિલું કહ્યું રે લો, અંગ ઇચાર મઝાર રે; ચતુરનર!
અઢારે હઠાર પહે જિહાં રે લો, ઢાખ્યો મુનિ—આચાર રે. ચં ૧

ભાવ ધરીને સાંભલો રે લો, જિમ ભાજે ભવ—ભીતિ રે, ચતુરનર!
પૂજા ભક્તિ પ્રભાવના રે લો, સાચવીયે સવિ રીતિ રે. ચતુરનર! ૨

ભાવ ધરીને સાંભરો રે લો—એ આંકણી.

સુઅખંધ હોઈ સુહામણાં રે લો, અજજયણાં પણવીસ રે; ચં
શાન્ધતા અર્થ ઇહાં કહ્યા રે લો, જુગતે શ્રી જગદીશ રે. ચંભાવં ૩

મીઠડે વયથે ચુર કહે રે લો, 'મીઠડું' અંગજ ઝોહ રે;
મીઠડી રીતે સાંભલ્યે' રે લો, મુખ લહે મીઠડાં તેહ રે. ચંભાવં ૩

સુરતરૂ—સુરમણિ—સુરગવી રે લો, સુરઘટ પૂરે કામ રે; ચં
સાંભલવું સિદ્ધાંતનું રે લો, તેહથી અતિ^૧ અભિરામ રે.' ચંભાવં ૪

ગઈ આપદા સંપદારે આવી, હોડાહોડિ; વૈ૦
 સજ્જન મોહિ મલપતા રે, ચાલે મોડામોડિ. વૈ૦ ૨
 જિમ જિન વરસીદાનમાં રે, નર કરે^૧ ઝોડાઝોડિ; વૈ૦
 તિમ સદ્ગુરુ ઉપદેશમાં રે, વચન વિચારસુ^૨ છોડી. વૈ૦ ૩
 લીથો લીથો ઘેરમાં મોહરાય રે,^૩ હરાવ્યો^૪ મુંછ મરોડિ. વૈ૦
 અશુભ પ્રકૃતિ સેના દલી રે, શુભની તો નહિ ખોડિ. વૈ૦ ૪
 કમં વિવર વર પોલિઓં રે, પોલિ^૫ દિઓ છે છોડી; વૈ૦
 તખત વખત હવે પામસૂં રે, હુઈ રહી દોડાદોડી. વૈ૦ ૫
 સૂરત ચોમાસુ^૬ રહી રે, વાચક જન્મ કરી નોડી; વૈ૦
 યુગ યુગ મુનિ વિધુ વત્સરે રે, દેજો મંગલ ડોડી; વૈ૦ ૬

ઇતિ શ્રી ઉપાધ્યાય શ્રીયશોબિન્ય ગણિ વિરચિત
 પ્રતિક્રમણ હેતુગણિત સ્વાધ્યાય સંપૂર્ણ.

વક્ત્રા એહવો કોઈ નહિય, જિમ ભાંખે તુમ્હ ધર્મ;
વાચક, જસ કહે હર્ષસુ'ણ, ઇમિ તે વિનયનો મર્મ. ચતુરં ૬

ત્રીજા અંગ શ્રી ઠાણાંગ સુત્રની ભજનાય

હું વારી રે ઝોડી ગામની-એ દેશી

—(૫)—

ત્રીજું અંગ હવે સાંભલો, જિહાં ઐકાદિક દસ ઠાણ; મોહન.
કેસા છે અતિ ઘણા, અર્થ અનંત પ્રમાણ. મોહનં ૧

વારી રે હું જિન પચનની, જેહના ગુણનો નહિ પાર. મોહન.
જેહ કૂર અને બહુ લ'પટી, તેહનો પણિ કરે ઉદ્ધાર.
મોહનં વારીં ૨

ગીતારથ સુખ સાંભલ્યે, લહિંને નય ભાવ^૧ ઉલ્લાસ. મોહન.
તરણી કિરણ કરસે કરી, હુયે સરવર કમલ વિકાસ મોહનં વાં ૩

જે એહની કિઓ શુભદેશના, તિમ હૂઓ સદ્ગુરૂપૂર. મોહનં
તસ અંગ-વિલેપન કીણ્યે, અંદન-મૃગમદસું કપૂર. મોહનં ૪

જિમ ભમર કમલ-વને સુખ લહે, કોકિલ પામી સહકર, મોં
તિમ શ્રોતા વક્તાને મિલે, પામે શ્રત^૨ અર્થનો પાર. મોંવાં ૫

ખાંડ ગલી સાકર ગલી, વલી અમૃત ગદ્યું કહિવાય, મોહનં
માહરે તો મન શ્રુત આગલે, તે કોઈ ન આવે ફાય. મોં વાં ૬

શ્રી નયવિજય વિબુધ તથો રે લો, વાચક જસ કહે સીસ રે. ચ૦
તુમને પહિલા અંગનુ રે લો, શરણુ હોળે નિશદીસ રે. ચ૦ ભાવ૦ ૫

બીજા અંગ શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્રની સંખ્યાય

—(*)—

કપૂર હોવે અતિ ઉજલો રે-એ દેશી

સૂયગડાંગ હવે સાંભલોળ, બીજું મનને રંગ,

શ્રોતાને આવે જે રૂચિળ, તેહજ લાગે અંગ,

ચતુર નર ! ધારો સમકિત ભાવ,

એ છે ભવસાગરમાં નાવ. ચતુર૦ એ આંકણી. ૧

સૂયખ ધ દોય ઇહાં ભલાંળ, અજઅથણા તેવીસ;

તિસય તિસકિ કુમાતે તણુંળ, મતખ ડન સુજગીસ. ચતુર૦ ૨

કહિઓ દવિય-અણુઓગમાંળ, એહ પુહૂત અધિકાર;

સાધુ જવહીરીનો ભલોળ, જવહરનો વ્યાપાર. ચતુર૦ ૩

અર્ચક વર્ચકના ઇહાંળ, શ્રોતાના અંતર હોય;

શુર-ભક્તા સુખ પામસેળ, અવર ભમે મતિ ખોય. ચતુર૦ ૪

અંગ-પૂજા પ્રભાવનાળ, પુસ્તક-લેખન-દાન;

શુર ઉપકાર સંભારવોળ, આદર ભક્તિ નિદાન. ચતુર૦ ૫

૧ સાતમ ભાવે મન રૂચેળ, સાતમ આસ્થે જે રૂચેળ,

૨ મન, મત.

સદ્ગુરુ-સુખે જે સાંભલે, શ્રુત-ભક્તો' રે ઉજમણાં સાર કે;
શ્રી નયવિજય વિપ્રધતણો, કહે એવન હો તસ હુયે ભવપાર કે.

ઉત્તમં ૬

પાંચમા અંગ શ્રી ભગવતી સૂત્રની સમજાવ

—(૪)—

અહો મતવાલે સાજના-એ દેશી

અંગ પાંચમું સાંભલો તુમે, ભગવઈ નામે ચંગો રે;
પૂજા કરો ને પ્રભાવના, આણી મનમાંહિ દહ રંગો રે. ૧
સુશુણ્ન સનેહી સાજના !, તુમે માનો ને બોલ અમારો રે;
હિતકારી જે હિત કહે, તે તો જાણીજો મન ખારો રે. સુ૦ ૨
પ્રદ્યુમ્ન ભૂંએ સૂએ, કરે એકાસણું ત્રિવિહારો રે;
પરિક્રમણું દોષ વારનાં, કરે મચિચિત્ત તણો પરિહારો રે. સુ૦ ૩
દેવ વાંદે ત્રિણુ ટંકના,^૧ વલિ કઠિણ વચન નવિ બોલે રે;
પાપસ્થાનક શક્તે' લ્યજે, ધર્મીશું હુધડું બોલે રે. સુ૦ ૪
ક્રીજે સૂત્ર આરાધના,^૨ કાઉસગ લોગસ પણવીસો રે;
જપીએ ભગવઈ નામની, નોકારવાલી વલી વીસો રે. સુ૦ ૫
જે દિને એહ મંડાવિયે, શુંડભક્તિ તે દિવસ વિશેષે રે;
ક્રીજે વલી પૂરે થયે, ઉત્સવ જિમ બહુજન દેખે રે. સુ૦ ૬
ભક્તિ સાધુ-સાહમી તણી, વલી શતિજગા મુવિવેકો રે;
લખમી લાહો અતિ ઘણો, વલી ગૌતમ નામે અનેકો રે. સુ૦ ૭

શ્રુત ગુણ મન લાવીએ,^૧ વલી લાવિયે મન વૈરાગ, મોં
ઠાણુંગે પ્રેમ જગાવિયે, ઉપભવિયે મુજસ સોભાગ. મોંવાં ૭

ચોથા અંગ શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રની સમજાય

—(*)—

નીદલડી વેરણ હૃદ રહી-એ દેશી

ચોથું સમવાયાંગ તે સાંભલો,

મૂકી આમલો રે, મનનો ધરિ ભાવ કે;

એહના અર્થ^૧ અનોપમ અતિ ઘણા,

જગિ જગેરે એહનો સુખભાવ કે^૧

ઉત્તમ ધરમે થિર રહેો એ આંકણી.

સંજયા શત એગુણતરા,^૨ રે^૩ બીજી પણ બણ કે;

સરવાલો ગણિપિટકનો, એહમાં છે રે જૂઓ જુગતિ પ્રમાણ કે.

ઉત્તમ ૨

ધગિ લખ પદ એહમાં કહ્યાં, વલી ઉપરિ રે ચુ'આલ હજાર કે; :

અપ્રસ્તા^૪ સંઘાતે દોષ જે, કરે સદ્ગુરૂ રે તેહનો પરિહાર કે.

ઉત્તમ ૩

જિન-વચણે ન વિરોધ છે, તસ શાસને રે મંદ-બુદ્ધિ જે હોઈ કે;

સદ્ગુરૂ વિરહે^૫ કલપતા, ગીતારથ હો ગુણગ્રાહક કોઈ કે.

ઉત્તમ ૪

બલિહારી સદ્ગુરૂ તણી, જે દાખેરે શ્રુત અર્થ^૬ નિચોલ કે;

કીજે કોડિ વધામણાં, લીજે ભામણાં રે નિત નિત રંગરોલ કે. ૫

૧ ઈમ મહાવાયીએ ૨ એગુતરા ૩ ગુણતરા ૪ પ્રભુ ૫ વલી
અલપતા હો ગીતારથ હોઈ કે (એઈ કે)

છઠા અંગ શ્રી જ્ઞાતાધર્મકથાની સંખ્યાય

—(*)—

ખ્યારો ખ્યારો કરતી હો લાલ-એ દેશી

જ્ઞાતાધર્મકથા છઠું અંગ, સાંભલીયે મન ધરિ રંગ;
 સુઅખંધ દોઈ ઇહાં છે સારા, સુણી સફલ કરો અવતારા.
 હો લાલ ૧

ખ્યારી જિનવર વાણી, લાગે મીઠી સાકર સમાણી હો લાલ;
 ખ્યારી જિનવર વાણી-એ આંકણી.

પહિલામાં કથા યોગણીસ, દસ વગ્ગ બીજે સુજગીસ;
 અઠિઠકોડી કથા ઇહાં સારી, છઠા અંગની જાઉં બલિહારી.
 હો લાલ ખ્યારી ૨

ઉત્સવ આનંદ અવધારો, પ્રમાદથી આતમ વારો;^૧
 રોમાંચિત હુઈ શ્રુત^૨ ધારો, સમકિત-પર્યાય વધારો.
 હો લાલ ખ્યારી ૩

સાહચર્ય^૩ કરે શ્રુત સુણતાં, તે સુખ પામે મનગમતાં;
 જે વિધન કરે હુઈ આડો, તે તો માણસ નહિ પણ પાડો.
 હો લાલ ખ્યારી ૪

વાચક જસ કહે સુણો લોગ !, શ્રુત ટાલે વિધન ને શોગ;
 કહિયે શ્રુત-લકિત નવિ ત્યજીયે,^૪ ગુરુચરણકમલ નિત્ય
 ભજીયે. હો લાલ ખ્યારી ૫

૧ બીજા ખ્યાને મન વારો ૨ ચિત ૩ સાહચર્ય કરે, સામયિક
 કરે ૪ ભવિ શ્રુત લકિત સજીયે

ત્રિણુ નામ છે એહનાં, પહિલું તિહાં પંચમ અંગો રે;
વિવાહપત્નતી ખીજું લલું, ત્રીજું ભગવર્ધ સૂત્ર સુરંગો રે. સુ૦ ૮

એક સુચખંધ એહનો વલી, વલી ચ્યાલીસ શતક સુહાય રે;
ઉદેશા તિહાં અતિઘણા, ગમ-ભંગ અનંત કહાયા રે. સુ૦ ૯

ગૌતમ પૂછે પ્રભુ કહે, 'તે તો નામ સુષયે' સુંખ હોઈ રે;
સહસ છતીસે તે નામની, પૂજા કીજે વિધિ જોઈ રે. સુ૦ ૧૦

મંડપગિરિ વિવહારીયા, જ્યો ધન્ય સોની સંગ્રામ રે;
જિણે સોનૈયે પૂજ્યાં, શ્રી ગુરૂ ગૌતમ નામ રે. સુ૦ ૧૧

પુસ્તક સોનાને^૨ અક્ષરે, તે તો હીસે ઘણા ભંડાર રે;
કથ્યાણુ કથ્યાણુનો હોયે, અનુખંધ અતિ વિસ્તાર રે. સુ૦ ૧૨

સદ્ગજ મનોરથ જસ હોયે, તે પૂણ્યવંતમાં પૂરો રે;
ઉમાહી અલગો રહે, તો તો પૂણ્ય થકી અધૂરો રે.^૩ સુ૦ ૧૩

સૂત્ર સાંભલીયે ભગવતિ,^૪ હીજે લખમીનો લાહો રે;
ભાવ ભૂષણમાં ધારીયે, સદ્દેશા ઉચ્છાહો રે. સુ૦ ૧૪

ઉત્કૃષ્ટી આરાધના, ભગવર્ધ સુણતાં શિવ લહિયે રે;
ત્રીજે ભવ વાયક જસ કહે, ઇમ ભાગ્યું^૫ તે સદ્દેહિયે રે. સુ૦ ૧૫

૧ સુલે, સુષયા ૨ સોનૈયે, સોનેરી ૩ તે તો માણસ નહિ ઠારો રે,
તે તો વિણુસિંગ ઠાર રે ૪ માનવ ભવ પામી કરી ખીજધાને કરી
જન તારો

એક સુખ-ખંધ છે એહનો સાં મોટો છે અરવગ્ગ; શું
ચરિત્ર સુણી ખહુ વીરનાં સાં રોમાંચિત હૂએ અંગ. શું ૨
ધરમ તે સોવન-ઘટ સમે, સાં લાંગે ગિણુ નવિ નય; શું
ઘાટ ઘડામણુ જો ગયું, સાં વસ્તુનું મૂલ લહાય. શું ૩
નિતનિત રાગિયે માગિયે, સાં યાગિયે એકજ સુક્રિત; શું
પુણ્યની પ્રકૃતિ નિકાચીયે, સાં ધર્મ-રંગ એહ સુક્રિત. શું ૪
શ્રી નયવિજય વિષુધ તણો, સાં વાચક જસ કહે શીસ; શું
સુજને જિનવાણી તણો, સાં નેહ હોજો નિશદીસ. શું ૫

નવમા અંગ શ્રી અણુતરૌવવાઈ સૂત્રની સજ્જાય

—(*)—

રસિયાની દેશી

નવમું અંગ હવે લવિ! સાંભલો,

અણુતરૌવવાઈ નામ સોભાગી ।

સુણતાં રે સકલ પ્રમાદને^૨ પરિહરો,

જિમ હોયે સમ પરિણામ, વૈરાગી ।

નવમું એ આંકણી. ૧

ખુઝે રીઝે રે શ્રોતા જો^૩ સુણી, તો સીઝે સવિ કામ સોં

વાધે રંગ તે શ્રત-વચ્ચતા તણો, ખિહું ચિતે ખહુ ધામ.^૪

નવમું ૨

૧-દેશી. ૨-સુણતા સકલ પ્રમાદ છે. ૩-જો. ૪-ખિહું પ્રીતિ ખહુધર્મ.

સાતમા અંગ શ્રી ઉપાસક દશાંગની સંખ્યાય

ચોપાઈની દેશી

સાતમું અંગ ઉપાસક દસા, તે સાંભલવા મન ઉદ્ભવ્યા; .
 ટોલે મિલી મનોહર ભાવ, પામ્યો^૧ ધર્મ-કથા-પ્રસતાવ. ૧
 શ્રાવક ધર્મ પ્રભાવક^૨ જયા, આણુંદાદિક જે દદ થયા;
 તેહનાં એહમાં સરસ ચરિત્ર, સાંભલી કરિયે જન્મ પવિત્ર. ૨
 શ્રાવક જિમ ઉપસર્ગ ખમેઈ, તેડી મુનિને વીર કહેઈ;
 ગૃહીને ખમવું ઈમ ચિત્ત વસ્તું, શ્રુત પાખે^૩ તુમ કહેવું કીશ્યુ ? ૩
 જિમ જિમ રીઝે ચિત્ત શ્રુત સુણી, તિમ તિમ શ્રોતા હોય
 બહુસુણી;
 રોમાંચિત હુયે કાયા સદ્ય, જાએ નાહા સકલ અવદ્ય. ૪
 જિન વાણી જેહને મનિ રૂચિ, તે સત્યવાદી તેહિજ શુચી;
 ધર્મ-ગોહી તેહશું કિજિયે, વાચક જસ કહે ગુણે રિજિયે. ૫

આઠમા અંગ શ્રી અંતગડ દશાંગ સૂત્રની સંખ્યાય

—(*)—

સાહેલડીયાની દેશી

આઠમું અંગ અંતગડ દશા; સાહેલડીયાં,
 સુણુજે^૪ ધરિય વિવેક, ગુણુ-વેલડીયાં;
 બોલ્યા બોલ તે પાલિયે સાં નવિ ત્યજિયે ગુણુટેક^૫ ગુ. ૧

૧-પ્રાપ્તો. ૨-પ્રભાવે. ૩-શ્રુતપાઠી. ૪-સાંભલો, સાંભલ્યો, ૫-ગુણુ છેક.

સર્વ સૂત્ર મહામંત્રની વાણી, લખિધ અઠાવીશ ગુણની ખાણી; ભા૦
પણ એ જગમાંહિ અધિક ગવાણી, પાઠસિદ્ધ અતિશય

સપરાણી. ભા૦ ૪

ગુરુ-ભક્તાને પ્રવચન-રાગી, સુવિહિતસંગ^૧ સદા સોભાગી; ભા૦
વાચક જસ કહે પાતિક દહરથે, શ્રુત સાંભલતાં તે મુખ
લહરથે. ભા૦ ૫

અગીયારમા અંગ શ્રી વિપાક સૂત્રની સભાગાય

—(*)—

તે તરીયા રે ભાઈ તે તરીઆ—એ દેશી

અંગ અગીયારમું સાંભલો, હવે વર વિપાક શ્રુત^૨ નામ રે;
અશુભ વિપાક છેદશે એ, વહી દશ વિપાક શુભ ધામ રે. ૧

અંગ અગીયારમું સાંભલો એ આંકણી.

અશુભ કર્મ તે છાંડીયે, વહી આદરિયે શુભ કર્મ રે;
સમજી લેજો રે ભવિયા!, એ સાંભલ્યા કેરો મર્મ રે. અંગ૦ ૨

મર્મ ન જાણે મૂલગો, કંઠશોષ કરાવે ફોક રે;
તેહને હિત કિણિપરે હુયે?, ફલ લીયે તે^૩ રોકારોક રે. અંગ૦ ૩

મત કોઈ જાણે રે ઉલટું, અમ્હે પ્રવચનના છું રાગી રે;
શાસનની ઉન્નતિ કરે, તે શ્રોતાને કહું સોભાગી રે. અંગ૦ ૪

ચોઈ-કુલ-ગણ-સંઘનો આચરજ-પ્રવચન-શ્રુતનો રે;
વૈયાવચ્ય તેહનો નિત કરશું,^૪ જેહનો મન છે તપ

સંયમનો રે. અંગ૦ ૫

૧-સંઘ. ૨-શુભ ૩. લહીએ. ૪-વૈયાવચ્ય તેણે નિત કયું,

અંધા આગે રે દરપણુ દાખવો, બહિરા આગે રે ગાન; સોં
ધર્મ-રહસ્ય-કથા જડ આગલે, ત્રણે એહ સમાન. વૈં

નવમું ૦ ૩

જે જે હોય તે સમજે તિસ્યુ, નિઃસ્પૃહ કહેસ્યે રે સાચ; સોં
ધર્મ-ગોઠ ધર્મીશ્યુ બાઝશે, બીજું મોરનું નાચ વૈં

નવમું ૦ ૪

ધર્મ કરી જે અનુત્તર સુર હુઆ, તેહના ઇહાં અવદાત; સોં
વાચકે જસ કહે જે એહ સાંભલે, ધન તસ માત ને તાત. વૈં

નવમું ૦ ૫

દશમા અંગ શ્રી પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રની સજ્જાય

—(*)—

મોતીડાની દેશી

પ્રશ્ન વ્યાકરણ અંગ તે દશમું, સાંભલતાં કાંઈ ન હુએ વિસમું;
ભાવિયા પ્રવચનના ગંગી, આવિયા સુવિહિતના સંગી. ૧
આશ્રવ પંચ ને સંવર પંચ, દશ અધ્યયને ઇહાં સુપ્રપંચ.

ભાવિયાં ૦ ટેક.

એહજ હિત જાણીને ધાર્યા, અતિશય હુંતા તેહ ઉતાર્યા ભાં
જેહ અપુષ્ટાલંબન-સેવી, તેહને વિદ્યા સખલ^૧ ન દેવી. ભાં ૨
નાગકુમાર સુપર્ણકુમાર, વર દિયે પણુ નવિ દયે અણુગાર; ભાં
એહવા ઇહાં અક્ષર સંયોગ, નંદી સૂત્રનો દિયો ઉપયોગ. ભાં ૩

કર્મ વિવર વર પોલીયો રે, પોલિ દિયે છે ઝોડિ; ટોં
 તખત વખત બલ પામસ્યુ રે, હુઈ રહ્યા^૧ દોડાદોડિ. ટોં ૪
 માત બકાઈ^૨ મંગલ પિતારે, રૂપચંદબાઈ ઉદાર; ટોં
 માણકશાયે કાંઈ^૩ સાંભલ્યા રે, વિધિસ્યુ અંગ ઇચાર. ટોં ૫
 યુગ-યુગ-મુનિ-વિદ્યુ વચ્છરે રે, શ્રી જસવિજય ઉવઝાયે; ટોં
 સુરત ચોમાસુ^૪ રહી રે, કીધો એ સુપસાય. ટોં ૬

ધતિ મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
 એકાદશાંગ સજ્જાય સંપૂર્ણ.

પણ વ્યવહારે શોભીયે,^૧ વ્યવહાર તે ભક્તિ સાચો રે;
કૃપણપણે જે વચીયે, તેહનો ભાવ તે જાણો કાચો રે. અંગ ૦ ૬
જે ઉદાર આગમ-શુણુ-રસિયા, કદિય નહિ આલસીયા રે;
સાધુવચન સુણવા ઉદ્ધસિયા, તે શ્રોતા ચોકસિયા રે, અંગ ૦ ૭
એહવાને તુમહે અંગ સુણાવો,^૨ ધરિય^૩ ધર્મસનેહા રે;
ધર્મગોઠ એહવાશું છાજે,^૪ જે એક જીવ દોઈ દેહા રે. અંગ ૦ ૮
ધન્ય તેહ વર અંગ ઉપજે, જેહનું લાશું મજ રે;
વાચક જસ કહે તસ શુણુ ગાવા, કીજે કોડી જતન રે. અંગ ૦ ૯

કલશ

—(*)—

ટોડરમહ જીતિયો રે—એ દેશી

અંગ અગિયારે સાંભલ્યાં રે, પુહતા મનના ઠોડિ;
ટોડરમહ જીતિયો રે.
ગઈ આપદા સંપદા મિલી એ, આવી હોડાહોડિ. ટોડરમહ ૦ ૧
હલિયે તે દુર્જન દેખતાં રે, વિઘનની કોડાકોડિ; ટોં
સંજન માંહિ મલપતા રે, ચાલે મોડામોડિ. ટોં ૨
જિમ જિન વરસી દાનમાં રે, ન કરે ઓડાઓડિ; ટોં
તિમ સદ્ગુરુ ઉપદેશમાં રે, વચન વિચાર શું ઠોડિ. ટોં ૩

૧ પણ વ્યવહાર તે સાચવે. ૨ એહવાને અર્થે અંગ સુણાવું. ૩ ધરિયો. ૪ જાણે.

ચઉસરણુ આઉર પચખાંણુ, વીરસ્તવ ને ભત્ત-પચખાંણુ,
 તંદુલવેયાલી ગુણુગેહ, ચંદાવિજય અરથ અછેહ. ૬
 ગણીવિજય ને મરણુમમાધિ, દેવેંદ્રસ્તવ ટાલેં વ્યાધિ,
 દમ્મુ' સંચારગ પચન્ન, જે માને તેણે ભવજલ તિન્ન. ૧૦
 પેટી રતન તણી જે સૂત્ર, તે જત્રીત છે અર્થ વિચિત્ર,
 નંદી ને અનુયોગદુવાર, દુંચી તસ ઉઘાડણુહાર. ૧૧
 દસવૈકલિક નિર્ચુકિત-ઓઘ, આવશ્યક બહુ ચુકિત અમોઘ,
 ઉત્તરાધ્યયન મહા ગંભીર, મૂલ સૂત્ર એ ભવ-દ્વ-નીર. ૧૨
 આગમ પણુયાલીસહ તણાં, નામ કહ્યાં અતિ સોહામણાં,
 જે એહની સદ્વહણા ધરે, વાચક યશ કહે તે શિવ વરે. ૧૩

ઈતિશ્રી પિસ્તાલીસ આગમોની સંખ્યા

સમાપ્ત.

૪૫ આગમનાં નામની સજ્જાય.

ઓપાઈ

—(૧)—

અંગ ઇગ્યાર ને બાર ઉપાંગ, છ છેદ દસ પચત્તા ચંગ,
 નંદી અતુયોગદ્વાર, મૂલ ચ્યાર પશુચાલ વિચાર. ૧
 આચ્યારંગ પહિલો મન ધરો, શ્રી સુગરાંગ ખીનું આદરો,
 સમરૂં ત્રીનું શ્રી ઠાણંગ, ચોથું સુંદર સમવાયંગ. ૨
 પંચમ ભગવર્ધ કહે જગદીસ, પ્રશ્ન ઉત્તમ જિહાં સહસ છત્રીસ,
 જ્ઞાતાધર્મકથા અભિધાન, છઠું અંગ છે અર્થનિધાન. ૩
 સાતમું અંગ ઉપાસક દશા, આઠમું સમરો અંતગડ દશા,
 અણુતરોવવાઈ શુભ નામ, નવમું અંગ સયલ-સુખ-ધામ. ૪
 દશમું પ્રશ્નવ્યાકરણ હું નમું, વિપાકસૂત્ર તે ઇગ્યારમું,
 એહની જે સંપ્રતિ વાચના, તે પ્રણામ કીજે ઇકમના. ૫
 ઉવાઉ રાયપસેણી સાર, છવાભિગમ પત્રવણા ઉદાર,
 જંબૂદીવ-પત્રતી ચંગ, ચંદ-સુર પન્નતી અણંગ. ૬
 નિરયાવલી ને પુદ્ગીઆ, કપ્પવર્ધિસગ શુણુ શુથીઆ,
 પુષ્કવર્ધિસગ વદ્ધિ દશા, ધ્યાઉ બાર એ મન ઉદસા. ૭
 બૃહત કલ્પ વ્યવહાર નિરીથ, પંચકલ્પ ને મહાનિરીથ,
 વલી વ્યવહાર તે મન આણીએ, છેદ અંબ એ ષટ જાણીએ. ૮

અધ્યયનિ કહિયા શુભ ઘણા, દશવૈકલિક દશમે રે;
રંચન પરિ તેહ પથખિયે, એ કાલિ પણિ વિસમે રે. ૩૦ ૯

દાદા બીજી

—(*)—

ચોપાઈની દેશી

ઉત્તરાધ્યયને કહિયો તે તણો, મારગ તે હવે ભવિયણ ! સુણો;
હિંસા અલિય અદત્ત અખંભ, છાંડે પુન^૧ પરિથહ આરંભ. ૧૦
ધૂપ પુણ્ય વાસિત ઘર ચિત્ર, મને ન વંછે પરમ પવિત્ર;
જિહાં રહે ત્યાં ઈંદ્રિય સવિકાર, કામ હેતુ હોવે ઇણિ વાર. ૧૧
સ્ત્રી-પશુ-પંડક વર્જિત તામ,^૨ પ્રાસુક વાસ કરે અભિરામ;
ઘર ન કરે કરાવે સદા, ત્રસ થાનર વધ જિહાં છે સદા ૧૨
અન્ન પાન ન પચાવે પચે, પચતું દેખી નવી મન રૂચે;
ધાન-નીર-પૃથ્વી-તૃણ પાત, નિશ્ચિત જીવ તણો જિહાં ઘાત. ૧૩
દીપ અગની દીપાવે નહિ, શસ્ત્ર પદ્ધત્^૩ તે સહિ;
કંચન તૃણ સમવડિ મન ધરે, કંચ વિકંચ કહિયે^૪ નવિ કરે. ૧૪
ખરીદદાર કંચ કરતો કહિઉ, વિકંચ કરતો વલિ વાણિઉ;
કંચ વિકંચમાં વતે^૫ જોહ, ભિક્ષુભાવ નવિ પાલે તેહ. ૧૫
કંચ વિકંચમાં બહુલી હાણિ, ભિક્ષા વૃત્તિ મહા શુભ ખાણિ;
ધમિ જાણી આગમ અનુમરી, સુનિ સમુદાન કરે ગોચરી. ૧૬

૧ પુણ્ય. ૨ ધામ. ૩ સર્વધાર. ૪ કંઈયે.

શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત સુગુરની સજ્જાય

ઢાલ પહેલી

—(૪)—

રૂપભનો વંશ રચણાયરૂ-એ દેશી

સદ્ગુર એહવા સેવિયે, જે સંયમ શુભ રાતા રે;
નિજ સમ જગ જન જાણતા, વીર વચનને ક્યાતા રે.

સદ્ગુર એહવા સેવિયે-એ આકૃષ્ટી ૧.
આર કષાયને પરિહરે, સાચું શુભમતિ લાખે રે;
સંજમવંત અકિંચના, સંનિધિ કાંઈ ન રાખે રે. સં ૨
આણિય ભોજન સૂજતું, સાહુમીને દેઈ ભુંજે રે;
કલહ-કથા સવિ પરિહરે, અત સજ્જાય પ્રયુંજે રે સં ૩
કંટક ગ્રામ નગર તણા, સમ સુખ દુઃખ અહિઆસે રે;
નિરભર હૃદય સદા કરે, બહુવિધ તપ સુવિદાસે રે. સં ૪
એહ એહની પરિ સવિ સહે, કાઉસગે પરિતાપો રે;
અમિય પરિસહ ઉદ્ધરે, જાતિ મરણ ભય બ્યાપો રે. સં ૫
કરે કમ વચન સુસંયતા, અધ્યાતમ શુભ લીના રે;
વિંધય વિંભૂતિ ન અભિલખે, સૂત્ર અરથ રસ પીના રે. સં ૬
'એહ કુશીલ' ન ઇમ કહે, જેહથી પરજન રૂંસે રે;
જાતિ મહાદિક પરિહરી, ધર્મધ્યાન વિભૂસે રે. સં ૭
આપ રહી પ્રત ધર્મમાં, પશને ધર્મમાં થાપે રે;
સર્વ કુશીલ લક્ષણ ત્યજી, બંધન ભવતણા કાપે રે. સં ૮

પુણ્ય કહે તો પાતક પોષે, પાપ કહે જન-વૃત્તિ વિશેષે;
 કેઈ ભાષે 'નિરદોષ આહાર, સૂઝે અમ્હને ઈહાં અધિકાર. ૨૫
 મુક્તિ કાળે સવિ કિરિયા કરતો, પૂરણ મારગ ભાષે નિતો;
 ભવજલ વહતા જનને જોહ, દીપ સમાન કરે દુઃખ છેહ.' ૨૬
 એહુ ધરમ ન લોહે અજ્ઞાની, વલિય અપ'ડિત પ'ડિત માની;
 બીજ ઉઠક ઉદેશિકનું છ, ધ્યાન ધરે અસમાધિ પ્રયુંછ. ૨૭
 માછાં ભક્ષણુ ધ્યાયે પ'ળી, ઠંકાદિક જિમ આમિષ ક'ળી;
 વિષય-પ્રાપ્તિ ધ્યાયે તિમ પાપી, બહુલાર'લ પરિઘ્ર શાપી ૨૮
 વિષય તણાં સુખ વંછે પ્રાણી, પરિઘ્રવંત ન તે સુહ્રુઘણી;
 તે હિંસાના દોષ ન દાખે, નિજમતિ કલ્પત કારણુ ભાષે. ૨૯
 અંધ ચલાવે કાણી નાવા, તેહુ સમર્થ ન તીરે જાવા;
 મિથ્યાદૃષ્ટિ ભવજલ પડિયા, પાર ન પાચે તિમ દુઃખ નડિયા. ૩૦
 જોહુ અતીત અનાગત નાણી, વર્તમાન તસ એક કહાણી;
 કયા મૂલ સમતામય સાર, ધર્મ તેહુનો પરમાધાર. ૩૧
 ધર્મ લહી ઉપસર્ગ-નિપાતે, મુનિ ન ચલે જિમ ગિરિ ધનવાતે;
 ઇચ્છારમું અઘ્યયન સંભારો, બીજે અંગે ઇમ મન ધારો ૩૨

હાલ ચોથી

—(*)—

ઈણિ પુરિ કંબલ કાઈ ન લેસી-એ દેશી
 તે મુનિને ભામણુડે જઈયે, જે મત કિરિયા પાલે રે;
 સૂઝુ ભાષી જે વલી જગમાં, જિન-મારગ અજુઆલે રે. ૩૩
 તે મુનિને ભામણુડે જઈયે, એ આંકણી.

રસ લાલચિ ન કરે શુભવંત, રસ અર્થે નવિ ભુજે કંત;
સંયમ જીવિત-રક્ષા હેત, સંતોષી મુનિ ભોજન લેત. ૧૭
અર્ચન-રચના પ્રજ્ઞ-નતિ, નવિ વંછે શુભધ્યાની યતિ;
કરી મહામત-આરાધના, કેવલજ્ઞાન લહે શુભ મના. ૧૮

ઢાલ ત્રીજી

—(*)—

શ્રી સીમંધર જિન ત્રિભુવનભાણુ-એ દેશી

મારગ સાધુતણો છે ભાવે, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર સ્વભાવે;
અરકાદિક આચાર કુપંથ, પાસત્યાદિકનો નિજ ચૂથ. ૧૬
આધાકર્માદિક જે સેવે, કાલહાનિ મુખ દૂષણ દેવે;
જિનમારગ છોડી ભવકામી, થાપે કુમારગગામી ૨૦
મારગ એક અહિંસા રૂપ, જેહથી ઉતરીયે ભવ કૂપ;
સર્વ યુક્તિથી એહજ જાણો, એહજ સાર સમય મન આણો. ૨૧
ઉરધ-અધ-ત્રિચ્છા જે પ્રાણી, ત્રસ-થાવર તે ન હણે નાણી;
એષણ દોષ ત્યજે ઉદેશી, કીધું અજ ન લિયે શુભ-લેશી. ૨૨
આધાકર્માદિક અવિશુદ્ધ, અવયવ મિશ્રિત જે છે અશુદ્ધ;
તે પણ પોતે દોષથી ટાલે, એ મારગે સંયમ અજુઆલે. ૨૩
હણુતાને નવિ મુનિ અનુમોદે, કૂપાદિક ન વખાણે પ્રમોદે;
પુણ્ય પાપ તિહાં પૂછે કોઈ, મૌન ધરે જિન આગમ જોઈ. ૨૪

પાંચ કુગુરની સજાયા

[અથવા પાસત્યા-વિચાર ભાસ]

ઢાલ પહેલી

ચોપાઈની દેશી

સેવો સદ્ગુરુ શુભ નિરધારી, ઈહ ભવિ પર ભવિ જે ઉપગારી;
 -વર્જે કુગુરુ સમય અનુસારે, પાસત્યાદિક પંચ પ્રકારે. ૧
 નિજ શ્રાવકને જે બલ સારે, સુવિહિત-સંગતિ કરતાં વારે;
 કુલ-ધિતિ ભંગે ભય દેખાડે, મુગધલોકને ભામે પાડે. ૨
 જ્ઞાનાદિક શુભ આપ ન રાખે, સૂધો મારગ મુખે નવિ ભાખે;
 કરે સાધુ-નિહા વિસ્તારે, પાસત્યા તે સર્વ પ્રકારે. ૩
 દેશચક્રી સંખ્યાતરપિંડ, નિલપિંડ ભુજે નૃપ-પિંડ;
 અગ્રપિંડ નિઃકારણ સેવે, સાહુમં આણ્યું ભોજન લેવે. ૪
 દેશ નગર કુલ મમતા માંડે, થાપિત કુલમર્યાદા છાંડે;
 વિવાહ^૧ ઉચ્છવ ભેવે ફિરતો, ન રહે જનનો પરિચય કરતો. ૫
 જેહ મહાવત-ભારે જૂતો, છાંડી તેહ પ્રમાદે ખૂતો;
 કર્મ-પાસમાં રહતો કહિયે, પાસત્યા જિન-વચને લહિયે. ૬

જે સૂધો મારગ પાલે તે, શુદ્ધ કહિયે નિરધારી રે;
 ખીલે શુદ્ધ કહે બજનારે, કહ્યું ભાખ્ય વ્યવહારે રે તેં ૩૪
 દ્વિવિધ ખાલ તે શુદ્ધ ન ભાખે, ભાખે સંવેગ-પાખી રે;
 એ બજનાનો ભાવ વિચારો, ઠાણાંગાદિક સાખી રે તેં ૩૫
 કુગુર-વાસના-પાસ-પડિયાને, નિજ બલથી જે છોડે રે;
 શુદ્ધકંથક તે ગુણ-મણિ-ભરિયા, માર્ગ મુકિતને જોડે રે. તેં ૩૬
 બહુલ અસંયતની જે પૂજા, એ ઠશમું અછેડું રે;
 પશ્ચિશતકે ભાખ્યું ઠાણાંગે, કલિલક્ષણ અધિકેડું રે. તેં ૩૭
 એહમાં પણ જિનશાસન બલથી, જે મુનિ પૂજ અલાવે રે;
 તેહ વિશુદ્ધ-કંથક યુધ જનના, સુરપતિ પણ ગુણ ગાવે રે. તેં ૩૮
 કરતો અતિ દુઃકર પણ પડિયો, અગીતાથ જાંભલે રે;
 શુદ્ધ-કંથન હીણો પણ સુંદર, જોલે^૧ ઉપદેશમાલે રે. તેં ૩૯
 શુદ્ધપ્રરૂપક સાધુ નમીજે, જરણ તેહનું કીજે રે;
 તાસ વચન અનુસારે રહી. ચિદાનંદ ફલ લીજે રે. તેં ૪૦

ગાથા—

સિંહાં જયવિજય ગુરુણં, પસાયમાસજ્ઞ સયલકમ્મકરં ।
 મળિયા ગુણા ગુરુણં, સાહુણ જસસિસેણ યય ॥ ૧ ॥

ધતિ શ્રી સુગુરની સબઝાય

સ્નાન સોભાગ અર્થે કરે, જવર ઔષધ આપે;
 પ્રશ્ન વિદ્યાદિ બલથી^૧ કહે, નિમિત્તાદિક થાપે. વીર૦ ૩
 ભાતિ કુલ પ્રમુખ આલવિકા, કરે કેલવે માયા;
 સ્ત્રી પ્રમુખ અંગ લક્ષણ કહે, વહે મંત્રની છાયા.^૨ વીર૦ ૪
 હમિ અનાચાર મલ યોગથી, કરે કુત્સિત શીલ;
 ધર ત્યજી અધિક માયા ભર્યો, કહ્યો તેણે 'કુશીલ'. વીર૦ ૫

ઢાલ ચોથી

—(*)—

મુનિજન મારગ ચાલતાં—એ દેશી

સંસતો જિહાં જિહાં^૩ મિલે, તિહાં તેહવો હોવે;
 નટ જિમ બહુરૂપી ફિરે, મુનિવેષ વિગોવે.

આગમ-અર્થ વિચારીએ—એ આંકણી. ૧

ખિંહું લોકે તે બાણીયે, શુભ અશુભ પ્રકાર;
 મૂઠ્ઠાઉત્તર ગુણ દોષને, યોગે શુભસાર. આગમ૦ ૨
 પાસત્યાદિકરથું મિલ્યો, તે થાયે અધર્મી;^૪
 સંવેગી સાથે મલ્યો, પ્રાયે થાયે ધર્મી.^૫ આગમ૦ ૩
 પંચાસવ-રત ગારવી, સ્ત્રીજનશું રતો;
 જે મોહે માતો રહે, તે અશુભ સંસતો. આગમ૦ ૪
 હમિ અનવસ્થિત દોષ તે, સંગતિથી પાવે;
 નિંખ-સંગથી અંખમાં, જિમ કટુતા આવે. આગમ૦ ૫

૧-પ્રશ્નવિદ્યા લખધી. ૨-કહે મંત્રની છાયા. ૩-જઈ. ૪-અધર્મી.
 ૫-ધર્મી.

ઢાલ યીજી

ગલિયા બલહતલી પરે રે, જેહુ ન વહે મત-ભાર;
તે ઉસનો બાણીયે રે, સર્વ દેશ બિહું પ્રકારે રે. ૧
ભવિજન ! સાંભલો-એ આંકણી.

પાટ પાટલા વાવરે રે, શેષે કાલે રે જેહુ;
થાપિત પિંડ જમે સઢા રે, સર્વ-ઉસનો તેહા રે. ભવિં ૨
ઓછાં અધિકાં જે કરે રે, પડિમણાદિક ઠાણ;
સુશુર-વચન નવિ બાલવે રે, દેશ-ઉસનો તે બણે રે. ભવિં ૩
રાય-વેઠ સમ ભય થકી રે, કિરિયા વિણ ઉપયોગ;
જેહુ કરે તે નવિ લહે રે, પરભવ ચારિત્ર-યોગ રે. ભવિં ૪
જેહુ કિરિયા શિથિલ કરે રે, દીક્ષિત શીસ અનેક;
ભવસાગર અધિકો પડે રે, એ ઉસનો અવિવેક રે. ભવિં ૫

ઢાલ ત્રીજી

—(*)—

વીરભાતા પ્રોતિકારણી—એ દેશી

નાણુ ફંસણુ ચરણુ લેહથી, કહ્યું ત્રિવિધ કુશીલ;
નાણુથી નાણુ આચારનો, કરે ભંગ હુ:શીલ
વીર-વાણી હૃદયે ધારિયે, ૧
દર્શનાચાર દર્શન થકી, વિરાધે સવિ પાપી;
ખોલિયે ચરણુ કુશીલના, હુવે લક્ષણુ વ્યાપી. વીરં ૨

ઈમ ગતિ વિષય-પ્રરૂપણ ખોટી, એ સવિ છે વિસ્તારે;
આમમ-અરથી નોઈ લેજો, બાબ્ય સહિત વ્યવહારે રે.

પ્રાણી ! ૮

ઠાલ છઠ્ઠી

—(*)—

સુર સુંદરી કહે શિર નામી-એ દેશી

ઈમ પાંચે કુગરૂ પ્રકારયા, આવશ્યકમાં જિમ લાભ્યા;
સમકિત-પ્રકરણ બહુ લાખિ, યોગબિંદુ પ્રમુખ ઇહાં સાખિ ૧
એ થાનક સર્વ અશક્તિ, નો સેવે કારણ વ્યક્તિ;¹
તો મુનિ-ગુણની નહિ હાણી, એ ઉપદેશમાલા-વાણી. ૨
જસ પરિગ્રહ પ્રમુખ અકાજ, ઉન્માર્ગ² કહિયે નવિ લાજ;
તે તો જોલ્યો ખિમણો બાલ, જૂઓ પહિલૌ³ અંગ વિશાલ. ૩
આધાકર્મ્મહિક થાપે, યતિ નામ ધરાવે આપે;
તે પાપશ્રમણ જાણીજે, ઉત્તરાધ્યયને મન લીજે. ૪
જે કુશુર હોએ ગચ્છનાથ, નવિ લીજે તેહનો સાથ;
અજ્ઞાથી જે ગચ્છધારી, તે જોલ્યો અનંત સંસારી. ૫
ભાવાચાર્ય જિન સરિખો, ખીજ નવિ લેખે પરિખો;
પૂછે ગૌતમ કહે વીર, મધ્ય મહાનિશીથ ગંભીર. ૬
જે જ્ઞાન-ક્રિયાનો દરિયો, તે સદ્ગુરૂ ગુણ-મણિ ભરિયો;
જે શુદ્ધ-પ્રરૂપક નાણી, તે પણ ઉત્તમ-ગુણ-ખાણી. ૭

૧ વિગતિ ૨ ઉપ (દિશ્યું)

ઢાલ પાંચમા

—(*)—

કુમતિ । એ છાંડી કિહા રાખી !—એ દેશી

આલે સૂત્ર વિરૂદ્ધાચારે, ભાળે સૂત્ર-વિરૂદ્ધ;

યથાછંદ ઇન્દ્રિયાએ આલે, તે નહિ મનમાં શુદ્ધરે,

૧

પ્રાણી ! વીર-વચન ચિત્ત ધારો એ આંકણી.

સૂત્ર-પરંપરશ્યું જે ન મિલે, તે ઉત્સૂત્ર વિચારો;

અંધ-પરંપર આદ્યું આબ્યું, તેપણુ તિમ નિરાધારો રે. પ્રાણી !

૨

નિજમતિ કલિપત જનને ભાળે, ગારવ રસમાં માચે;

યથાછંદ ગૃહિકાજ કરતો, નવ નવ રૂપે નાચે રે. પ્રાણી !

૩

એક પ્રરૂપણુ તેહની ચરણે, ળીલ્લ ગમને ખોટી;

‘પડિલેહણુ સુહૃપત્તિયે કરશ્યું, કિસી ચરવલી મોટી રે ? પ્રાણી !

૪

માત્રકવિધિ પાત્રકથી હોશ્યે, પડલાં કાજ ચલોટે;

લેપે દોષ ઘણો ઇલાહિક, ચરણ મૃષા-મલિ લોટે રે. પ્રાણી !

૫

ચોમાસે જો મેહ ન વરસે, તો હીંડયે રયો દોષ ?

રાજવિરૂદ્ધ-ગમન સિર્લ વારીયું ? , સુનિને રયો તનુ પોષ રે ?

પ્રાણી !

૬

વર્ષાકાલે વસ્ત્ર વિહરતાં,^૧ ખપ કરતાં નહિ હાણી;

નિત્ય-વાસમાં કાંઈ ન દ્રુષણુ, સાહસું હુએ નાણી રે. પ્રાણી !

૭

^૧ વહોરતાં, વિહરતા

इति जगत्कर्तृलोकोत्तरे सङ्गते,
सङ्गता यस्य भीः सावधाना ॥ श्रीविजय० २ ॥

ये किलापोहशक्तिं सुगतसुनयो,
जातिशक्तिं च मीमांसका ये ।

संगिरन्ते गिरं ते यदीयां नय-
द्वैतपूतां प्रसह्य श्रयन्ते ॥ श्रीविजय० ३ ॥

कारणं प्रकृतिरङ्गीकृता कापिलैः
कापि नैषाऽऽत्मनः काऽपि शक्तिः ।

बन्धमोक्षव्यवस्था तदा दुर्घटे-
त्यत्र जागर्ति यत्प्रौढशक्तिः ॥ श्रीविजय० ४ ॥

शाब्दिकाः स्फाटसंसाधने तत्परा
ब्रह्मसिद्धौ च वेदान्तनिष्ठाः ।

सम्प्रतिप्रोक्तसंग्रहस्यस्यान्तरे
यस्य धाचा जितास्ते निविष्टाः ॥ श्रीविजय० ५ ॥

ध्रौव्यमुत्पत्तिविध्वंसकिर्मिरितं
द्रव्यपर्यायपरिणतिविशुद्धम् ।

विश्वसायोगसङ्घातभेदाहितं
स्वस्वमयस्थापितं येन बुद्धम् ॥ श्रीविजय० ६ ॥

‘હિસત્રો પશુ રજ ટાલે, જે જિન મારગ અબુઆલે;’
 ઈમ બોલે ગચ્છાચાર, ગુરૂજાની જગદાધાર. ૮
 જાની છે કેવલી-કલ્પ, એ કલ્પબાધ્યનો જલ્પ;
 જે શુદ્ધ-કથક ગુણધારી, તે સદ્ગુરૂની અલિહારી. ૯

અંત ગાથા—

પસો કુગુરુસજ્જાઓ, જિનવચણાડ ફુલં મણિઓ ।
 સિરિ ણયવિજયમુણીણં, સીસેણ જણાણ બોહટ્ટા ॥ ૧ ॥

—આ કુગુરૂપરની સજ્જાએ શ્રી નયવિજયમુનિના શિષ્યે લોકના
 બોધ અર્થે શ્રી જિન વચન થકી સ્ફુટપણે કહી છે.

॥ અર્હમ્ ॥

ન્યાયાચાર્યશ્રીયશોભિજયોપાધ્યાયવિરચિતં
 શ્રી વિજયપ્રભસૂરેઃ સ્વાધ્યાયમ્ ।

—(*)—

શ્રીવિજયદેવસૂરીશષટ્ટામ્બરે,
 જયતિ વિજયપ્રભસૂરિરર્કઃ ।
 યેન બેશિષ્ટસિદ્ધિપ્રસન્નાદિના,
 નિર્જગૃહે યોગસમવાચતર્કઃ ॥ શ્રીવિજય ૦ ૧ ॥

જ્ઞાનમેકં મૈવદ્ વિશ્વકૃત્ કેવલં,
 દૃષ્ટવાધા તુ કર્તરિ સમાના ।

શંસન્તં નયથચનમનવમં, નયમક્કલદાતારમ્ ।

તારસ્થરમઘચનપથમાનં, માનસુખદજેતારમ્ ॥ આદિ૦ ॥૨૧॥

इत्थं स्तुतः प्रथमतीर्थपतिः प्रमोदा-

च्छ्रीमद्यशोविजयवाचकपुङ्गवेन ।

श्रीपुण्डरीकगिरिराजविराजमानो,

मानोन्मुखानि धितनोत्तु सतां सुखानि ॥૧॥

॥ समाप्तमिदं श्रीश્રवभદ્રેवસ્તवनम् ॥

શ્રીમદ્ યશોવિજય કૃત-

અડયા-પડયાની સબઝાય-હિતશિક્ષા સ્વાધ્યાય

—(*)—

રે કુમતિ ! કા પ્રતિમા ઉત્થાપી ?—એ દેશી

અડયા પડયાનો અંતર સમઝી, સમ પરિણામે રહીઈરે;

થોડો પણિ જિહાં ગુણ દેખીને, તિહાં અતિહિં ગહગહીઈ રે;

× દોઢો ! લે લવીયા મત ભૂલો. એ આંકણી ૧

અંતર્મુહૂર્ત અછે ગુણ—વૃદ્ધિ, અંતર્મુહૂર્ત હાણિ;

અડવૂં પડવૂં તિહાંતાંઈ^૧ મલવૂં,^૨ તે ગત કિણહિં ન જાણી રે;

લોઢો ! ૨

બાહ્ય કષ્ટથી ઉચું અડવૂં, તે તો જડના બામા;

સંયમ-શ્રેણિ-શિખરે અડવૂં,^૩ અંતરગ^૪ પરિણામા રે; લોઢો ! ૩

તિહાં નિમિત્ત છે બાહિર કરિયા, તે ને સૂત્રે સાચી;

નહિતો હુઃખહાયક પગ સાહસું, માર જૂએ જિમ નાચી રે;

લોઢો ! ૪

× લોઢો ! ૧ તે, થી. ૨ મળાયું. મુનિને. ૩ અઢાવે. ૪ અંતરગત.

४-स्वाध्याय विभाग : श्री विजयप्रभसूरेः स्वाध्यायम् [४२७

इति नुतः श्रीविजयप्रभो भक्ति—

स्तर्कयुक्त्या मया गच्छनेता ।

श्रीयशोविजयसम्पत्करः कृतधिया—

मस्तु विघ्नापहः शत्रुजेता ॥ श्रीविजय० ७ ॥

समाप्तमिदं श्री विजयप्रभसूरेः स्वाध्यायम् ॥

॥ अहम् ॥

श्री यशोविजयोपाध्यायविरचितं

शत्रुञ्जयमण्डनश्रीऋषभदेवस्तवनम् ।

—(*)—

आदिजिनं वन्दे गुणसदनं, सदनन्तामलबोधम् ।

बोधकृतागुणविस्तृतकीर्तिं, कीर्तितपथमविरोधम् ॥ आदि० ॥१॥

रोधरहितविस्फुरयोगं, योगं दधतमभङ्गम् ।

भङ्गनयम्रजपेशलबाधं, बाधंयमसुखसङ्गम् ॥ आदि० ॥२॥

सङ्गतपदशुचिबचनतरङ्गं, रङ्गं जगति दधानम् ।

दानसुरद्रुममञ्जुलहृदयं, हृदयङ्गमगुणभानम् ॥ आदि० ॥३॥

भानन्दितसुरधरपुन्नागं, नागरभानसहस्रम् ।

हंसगतिं पञ्चमगतिषास्, वासवविहिताशंसम् ॥ आदि० ॥४॥

२ “-जनेता” प्रत्यन्तरे ॥

પહિલાં મૂલ ગુણેથી હીણો, ફિરી દિક્ષા તે લેવે;
 ચરણ અંશ હોઈ તે તપ છેદે, ઉદયમ મારગ^૧ સેવે રે. લોકો! ૧૩

એહવું ભાષ્ય કહ્યું વ્યવહારે, કિયામૂઠ નવિ જાણે;^૨
 અધિકાઈ દાખી કોઈ ફેરે, મતવાલો મત તાણે રે. લોકો! ૧૪

શુદ્ધ-કથકને કહે અજ્ઞાની, ઘણી ઉપધિ જે ધારે;
 દ્વિવિધ ખાલ તે મારગ લોપે, ભાષ્યું અંગ આચારે રે.
 લોકો! ૧૫

પાસત્યાદિક જાતિ ન તજઈ, તો કિમ ઉઠ્યા ચઢિઈ?
 જ્ઞાનાધિક-આણાઈ રહીઈ, તે સાથે નવિ વઢિઈ રે. લોકો! ૧૬

પાસત્યા પણિ તેહને કહીઈ, જે મત લેઈ વિરાધે;
 ધુરથી જેણે મત નવિ લીધાં, તે રથો મારગ સાધે રે?
 લોકો! ૧૭

સર્વ શુદ્ધિ વિણ પણિ મત ચતના, શુદ્ધ-કથકને છાજે;
 ઇચ્છાયોગી આપ હીનતા,^૪ કહેતો તે નવિ લાજે રે. લોકો! ૧૮

કુસુમપુરે એક શેઠ તણે ધરિ, હેઠિ રહ્યો સંવેગી;
 ઉપરિ ઇક સંવર ગુણ-હીણો, પણિ ગુણ-નિધિ ગુણરંગી રે.
 લોકો! ૧૯

સંવેગી કહે ‘ઉપરિ છે તે, મહા મોઠલો પાપી’;
 ગુણરંગી કહે ‘જે મત પાલે, તસ કીરતી જગ વ્યાપી રે.’
 લોકો! ૨૦

૧-ઉદયમ ગારવ સેવે. ૨-તે તો મન ન જાણે. ૩-અધિકાઈ જાહિર
 દેખાડી. ૪-હીનતા.

પાસત્યાદિક સરિખે વેષે, જૂઠાં કારણ હાખે;
કલ્પીસ પાણીનો ખપ ન કરે,^૧ મીઠા પાણી ચાખે રે લોકો ! ૫

પરિચિત ઘરની ભિક્ષા લેવે, ન કરે સમુદાણી;
વસતિ-દોષ ન તજે કીતાદિક, જિન-આણા મનિ આણી રે લોકો ! ૬

વસ્ત્ર-પાત્ર-દ્રવણ નવિ ટાલે, કરે પતિતનો સંગો;
કલહ વૈરની વાત ઉઠીરે, મન માન્યું તિહાં રંગો રે લોકો ! ૭

હીણો નિજ પરિવાર બઢાવે,^૨ આપ કષ્ટ બહુ દાખી;
ચઢિયો તેહને કિણીપરે કહીઈ?, સૂત્ર નહિ જિહાં સાખી રે.

લોકો ! ૮

ન ગણે ઉત્તર શુણી હાણી, સૂત્ર-ક્રિયા માંહીં પંથુ;
હુઝ સહસે જિમ ઉપદેશમાલે, બોલ્યો મથુરા મંથુ રે^૩

લોકો ! ૯

એક^૪ મૂલ કારણ ચિંતવતાં, આવે મોટું હાંસુ;
પથ મહામત કિહાં ઉચ્ચરિયાં? સેવું કેલનુ પાસું રે લોકો ! ૧૦

પહેલાં જે મત જૂઠ ઉચ્ચરિયાં, તે તો નાવે લેખે;
ફેરીને હવે તે ઉચ્ચરીઈ,^૫ પથ લોક જિમ દેખે રે લોકો ! ૧૧

મુનિને તે સઘળું સાચવવું, વાત ઘટે નવિ ફૂટી;
શુદ્ધ-પ્રજ્વળી જે જે ચતના, તે તે જાણો રૂઢી રે લોકો ! ૧૨

૧-ઈકલીસ પાણી ખપ નવિ કરતા. ૨-ટપાવે, પઢાઈ, વઢાવે. ૩-જુઓ ઉપદેશમાલા ગાથા ૧૯૪ અને સાર પછીની ગાથાઓ. ૪-એકનું. ૫-ઉચ્ચરીઈ મુકે; ઉચ્ચરીઈ મુઠો.

સંજય-ઠાણ વિચારી જોતાં, જો ન લહે નિજ^૧ સામે;
 તો જુહું જોલીને હુમ્તિ!, સ્યું સાધે ગુણ પામે રે? લોકો! ૨૮
 સંયમ વિષ્ણુ સંયતતા થાપે, પાપ-શ્રમણ તે ભાખ્યો;
 ઉત્તરાધ્યયને^૨ સરલ સ્વભાવે, શુદ્ધ-પ્રરૂપક હાખ્યો રે. લોકો! ૨૯
 સુવિહિત ગમ્મ ક્રિયાનો ધોરી, શ્રી હરિભદ્ર કહાએ;
 એહ ભાવ ધરો^૨ તે કારણે, મુજ મન તેહ સુહાએ રે; લોકો! ૩૦
 શુદ્ધ દ્રવ્ય-સંયત તે ઇણિ પરિ, ભાવ-ચરણ પણિ પાવે;
 પ્રવચન-વચન-પ્રભાવે^૩ તેહના, સુરપતિ પણિ ગુણ ગાવે રે.
 લોકો! ૩૧

શુદ્ધ-કથક-વચને^૧ જે ચાલે, મૂલ ઉત્તર ગુણ ધારી;
 વચન ક્ષમાદિક રંગે લીના, તે મુનિની બલિહારી રે લોકો! ૩૨
 પૂજનિક જ્ઞાને જ્ઞાનાધિક, સંજત ચરણ વિલાસે;
 એકે નહિ જેહને ઘિહુ માંહે, કિમ જઈએ તસ પાસે રે?
 લોકો! ૩૩

જિમ જિમ પ્રવચન-જ્ઞાને^૧ ઝીલે, તિમ સંવેગ તરંગી;
 એ આવશ્યક-વચન વિચારી, હોજો જ્ઞાનનો રંગી રે. લોકો! ૩૪
 જ્ઞાનાધિકના ગુણ જે રૂપે, કષ્ટ કરે અભિમાની;
 પ્રાપ્તે ગાંઠી લગે નવિ આવ્યા, તે ખુતા અજ્ઞાને^૨ રે. લોકો! ૩૫
 તેહની કષ્ટ-ક્રિયા અનુમોદે, ઉનમારગ ધિર થાવે;
 તેહથી દુરગતિના દુઃખ લહીએ, એ પંચાસક કહાવે રે.
 લોકો! ૩૬

સંવેગીના બાહ્ય કષ્ટથી, થયા લોક બહુ રાગી;
કેઈક શુદ્ધકથકનાં^૧ પશ્ચિ મતિ, જેહની જ્ઞાને લાગી રે. લોકો ! ૨૧
ચોમાસું પુરી બિહુ વિચરીયા, તિહા આવ્યા ઇક નાણી;
'બિહુમાં અલ્પ અધિક ભવ કુણના ?^૨ ?'

પૂછે ઇમ બહુ પ્રાણી રે. લોકો ! ૨૨
જ્ઞાની કહે 'સંવેગી નિંદાઈ, ઘણા ભવ રજલશયે;
શુદ્ધ-કથક વહિલો શિવ-સુખમાં, પાપ ખમાવી
ભલશયે રે. લોકો ! ૨૩

સુણી એહતું બહુ જન સમજ્યા, ભાવ-માર્ગ-રૂચિ જાગી;
એ ઉપદેશપદે સવિ ભેયો, બે તુલ્યે શુણના - રાગી રે. લોકો ! ૨૪
શુદ્ધ આચિત્ત કલિ માહિ વિરલા, શુદ્ધ-કથક પશ્ચિ થોડા;
ઈન્દ્રિયાચારી^૩ બહુલા દીસે, જાણે વાંકા થોડા રે. લોકો ! ૨૫
પાસત્યાદિકને પશ્ચ સંયમ,-ઠાણું કહ્યો જે હીણા;^૪
શુદ્ધ-પ્રરૂપક પવચણે શાસન, કહિએ^૫ ન હોએ ખીણા ! રે;
લોકો ! ૨૬

જિન વિષ્ણુ અછતું ચરણ ન કરીએ, હોય તેતો ઉદ્ધરીએ;
નવો મારગ જન આગે^૬ ભાખે, કહો કિણિ પરિ નિસ્તરીએ રે ?
લોકો ! ૨૭

x પખાલી. + કરે તે.

૧-શુદ્ધકથકથી. ૨-કેહના. ૩-હીણાચારી ૪-પાસત્યાદિકમાં પશ્ચ સંયમ
થાનક કહિલે કેઈ હીણું. ૫-કહિઇ.

અમૃતવેલિની નાની સજ્જાય

ચેતન! જ્ઞાન અણુઆલને, ટાલને મોહ સંતાપ દે,
હુરિત નિજ સંચિત ગાલને, પાલને આહુત્ય આપ દે;

ચેતન! જ્ઞાન અણુઆલને. ૧

ખલ તણી સંગતિ પરિહરે, મત કરે કોઈસ્થું કોઈ દે;
શુદ્ધ સિદ્ધાંત સંભારને, ધારને મતિ પ્રતિબોધ દે. ચેતન! ૨

હરખ મત આણુને તૃસંયો, ફૂલંયો મત ધરે ખેડ દે,
રાંગ દ્રેષાદિ સધિ (સંઘે) રહે, મનિ વહે ચાડ નિવેદ દે. ચેતન! ૩

પ્રથમ ઉપકાર મત અવગણે, તું ગણે ગુરુ શુણ શુદ્ધ દે;
જિહ્વાં તિહ્વાં મત કરે ફૂલતો, જૂલતો મમ રહે મુદ્ધ દે. ચેતન! ૪

સમઠિત-રાગ ચિત્ત રંજને, અંજને નેત્ર વિવેક દે;
ચિત્ત મમકર મત લાવને, ભાવને આતમ એક દે. ચેતન! ૫

ગારવ-પંકમાં મમ છુલે, મત ભલે મચ્છર ભાવ દે;
પ્રીતિ મ ત્યજે શુણવંતની, સંતની પંતિમાં આદિ દે. ચેતન! ૬

ખાહ્ય ક્રિયા કપટ તું મત કરે, પરિહરે આર્તધ્યાન દે;
મીઠંડો વદને મને મેલડો, ઈમ કિમ તું શુભજ્ઞાન દે? ચેતન! ૭

ચાલતો આપછંદે રખે, મત લખે પુંકને મંસ દે;
કથન ગુરુનું સદા ભાવને, આપ શોભાવને વંશ દે. ચેતન! ૮

હઠ પડયો ખોલ મત તાણુને, આણુને ચિત્તમાં સાંન દે;
વિનયથી દુઃખ નવિ ખાંધસ્યે, વાધસ્યે જગતમાં માંન દે ચેતન! ૯

કુલ ગણ સંઘ તણી જે લક્ષ્મણ, 'તે આપ-છંદે ટાલી;
પાપબીરુ ગુરુ-આણા-કારી, જિન મારગ અજુઆલી રે.

લોકો ! ૩૭

જ્ઞાનાધિકની દીક્ષા' લેએ,^૧ કરે તસ વયણે' પરખી;
ખીજની ષોડશકે ભાખી, હોલી-નૃપને^૨ સરખી રે. લોકો ! ૩૮

જ્ઞાનાધિકનો વિનય વિરાધે, શ્રી જિનવર દુહવાએ;
વિનય-લેહ સમજીને ક્રિકર, જ્ઞાનવંતનો થાએ રે. લોકો ! ૩૯

તે માટે જ્ઞાનાધિક-વયણે, રહી ક્રિયા જે કરસ્યે;
આધ્યાતમ-પરિણતિ-પરિપાકે, તે ભવસાયર તંસ્યે રે. લોકો ! ૪૦

વાચક જસુવિજયે ઇમ દાખી, શીખ સર્વનઈ સાચી;
પણિ પરિણમસ્યે તેહ તણે મનિ, જેહની મતિ નવિ કાચી રે.

લોકો ! ૪૧

ઇતિ શ્રી સંવિજ્ઞ-પદ્ધતિ-વદન-ચપેટા .

સ્વાધ્યાય સમાપ્ત.

ઇતિ શ્રી હિતોપદેશ સ્વાધ્યાય :

શ્રી અમૃતવેલીની મોટી સજાચન

ચેતન! જ્ઞાન અજુઆલીએ, ટાલીએ મોહ-સંતાપ દે;
ચિત્ત ડમકોલતું વાલીએ, પાલીએ સહજ ગુણ આપ દે. ચે૦ ૧
ઉપશમ અમૃત-રસ પીણીએ, કીણીએ સાધુ-શુન-ગાન દે;
અધમ વયણે નવિ ખીણીએ, દીણીએ સજ્જનને માન દે.^૧ ચે૦ ૨
કોધ-અનુબંધ નવિ રાખીએ, ભાંખીએ વયણ મુખે સાચ દે;
સમકિત-રત્નરૂચિ જોડીએ, છોડીએ ક્રુમતિ મતિ^૨ કાચ દે. ચે૦ ૩
શુદ્ધ પરિણામને કારણે, આરનાં શરણ ધરે ચિત્ત દે;
પ્રથમ તિહાં શરણ અરિહંતનું, જેહ જગદીશ જગ-મિત દે. ચે૦ ૪
જે સમોસરણમાં રાજતા, ભાંજતા ભવિક-સંદેહ દે;
ધર્મનાં વચન વરસે સદા, પુષ્કરાવર્તિ જિમ મેહ દે. ચે૦ ૫
શરણ ખીણું ભજે સિદ્ધનું, જે કરે કર્મ ચક્રચૂર દે;
હોગવે રાજ શિવ-નગરનું, જ્ઞાન આનંદ ભરપૂર દે. ચે૦ ૬
સાધુનું શરણ ત્રીણું ધરે, જેહ સાધે શિવ-પંથ દે;
મૂલ ઉત્તર ગુણે જે વર્યા, ભવ તર્યા ભાવ-નિઝંથ દે. ચે૦ ૭
શરણ ચોથું કરે ધર્મનું, જેહમાં વર ક્યા-ભાવ દે;
જેહ સુખ-હેતુ જિનવર કહ્યું, પાપજલ તારવા નાવ દે. ચે૦ ૮
આરનાં શરણ એ પરિવજે, વલી ભજે ભાવના શુદ્ધ દે;
હુરિત સવિ આપણાં નિહિએ, જિમ હોયે સંવર વૃદ્ધ દે. ચે૦ ૯

+ એક પ્રતમાં લખ્યું છે કે 'અથ વૃદ્ધ અમૃતવેલ વખ્યતે.'

૧ સજ્જન ખડુમાન દે ૨ મન

કોકવારે તુઝ લોલભે', ઓલવે ધર્મનો પંથરે;
 ગુરુ-વચન-દીપ તો કરિ ધરે, અનુસરે પ્રથમ નિર્ઞંથ રે ચેતન! ૧૦
 ધારજો ક્યાનની ધારણા, અમૃતરસ પારણા પ્રાય રે;
 આલસ અંગનું પરિહરે, તપ કરી ભૂષણે કાય રે. ચેતન! ૧૧
 કલિ-ચરિત દેખિ મત ભડકજો, અડકજો ગત શુભ યોગ રે;
 સૂખડી નવમ રસ પાવના, ભાવના આણુજો લોગ રે. ચેતન! ૧૨
 લોકભયથી મન ગોપવે, રોપવે તૂં મહાદોષ રે;
 અવર સુકૃત કીધા વિના, તુઝ દિન જંતિ શુભ શોધરે. ચેતન! ૧૩
 લોક સન્નાવમાં ચતુર તું, કાંઈ અછતું નવિ યોલ રે;
 ઈમ તુઝ મુગતિસ્થુ ખાઝસ્થે, વાસસ્થે જિમ થહી
 (ગૃહી) મોલ રે. ચેતન! ૧૪

જ્ઞાન-દર્શન-ચરણુ શુણુ તણા, અતિ ઘણો ધરે પ્રતિબંધ રે;
 તન મન વચન સાચો રહે, તૂં વહે સાચલી સંધ રે. ચેતન! ૧૫
 ચોપટ જિમ પડયો પાંજરે, મનિ ધરે સખલ સંતાપ રે;
 તિમ પડે મત પ્રતિબંધ તૂં, ક્ષંધિ સંભાલજો આપ રે. ચેતન! ૧૬
 મન રમાડે શુભ ગ્રંથમાં, મત ભમાડે બ્રમ પાશ-રે;
 અનુભવ રસવતી આખજો, રાખજો સુગુરૂની આશ રે. ચેતન! ૧૭
 આપ સમ સકલ જગ લેખવે, શીખવે લોકને તત્ત્વ રે
 માર્ગ કહેતો મત હારજો, ધારજો તૂં દઢ સત્ત્વ રે. ચેતન! ૧૮
 શી નયવિજય ગુરુ સીસની, સીખડી અમૃતવેલ રે;
 સાંભલી જેહ એ અનુસરે, તે લહે જસ રંગરેલ રે ચેતન! ૧૯

પાપ નવી તીવ્ર ભાવે કરે, જેહને નવિ ભવ-રાગ રે;
 ઉચિત સ્થિતિ જેહ સેવે સદા, તેહ અનુમોદવા લાગ રે. ચે૦ ૨૧
 થોડલો પણુ ગુણુ પરતણો, સાંભલી હુર્ષ મન આણુ રે;
 દોષ લવ પણુ નિજ દેખતાં, નિજ ગુણુ નિજતમા જાણુ રે. ચે૦ ૨૨
 ઉચિત વ્યવહાર અવલંબને, ઇમ કરી સ્થિર^૧ પરિણામ રે;
 ભાવિયે શુદ્ધ નય ભાવના, પાવનાશય તણુ કામ રે. ચે૦ ૨૩
 દેહ મન વચન પુદ્ગલ થકી, કર્મથી ભિન્ન તુજ રૂપ રે;
 અક્ષય અકલંક છે જીવનું, જ્ઞાન આનંદ સરૂપ રે. ચે૦ ૨૪
 કર્મથી કલ્પના ઉપજે, પવનથી જેમ જલધિ-વેલ રે;
 રૂપ પ્રગટે સહજ આપણું, દેખતાં દૃષ્ટિ સ્થિર મેલ રે. ચે૦ ૨૫
 ધારતાં ધર્મની ધારણા, મારતાં મોહ વડચોર રે;
 જ્ઞાન રૂચિ વેલ વિસ્તારતાં, વારતાં કર્મનું જોર રે. ચે૦ ૨૬
 રાગ વિષ દોષ ઊતારતાં, જારતાં દ્વેષ રસ શેષ રે;
 પૂર્વ મુનિ વચન સંભારતાં, વારતાં કર્મ નિઃશેષ રે. ચે૦ ૨૭
 દેખિયે માર્ગ શિવ-નગરનો, જે ઉઠાસીન પરિણામ રે;
 તેહ અણુ છોડતાં આલિયે, પામિએ જિમ પરમ ધામ રે. ચે૦ ૨૮
 શ્રી નયવિજય ગુરૂ શિષ્યની, શીખડી અમૃત-વેલ રે;
 એહ જે અતુર નર આહરે, તે લહે મુજસ રંગ રેલ રે. ચે૦ ૨૯

પ્રતિ શ્રી હિતશિક્ષા સંજ્ઞાયા સમાપ્ત

ઇહલવ પરલવ આચર્યા, પાપ-અધિકરણ મિથ્યાત રે;
 જે જિનાશાતનાદિક ઘણાં, નિદિએ તેહ^૧ ગુણ-ઘાત રે. એ૦ ૧૦
 ગુર તણાં વચન તે અવગુણી, ગુંથિયા આપ મત જલ રે;
 બહુ પરે લોકને લોલવા, નિદિએ તેહ જ'જલ રે એ૦ ૧૧
 જેહ હિંસા કરી આકરી, જેહ બોલ્યા મૃષાવાદ રે;
 જેહ પરધન હરિ હરખિયા, કીધલો કામ-ઉનમાદ રે એ૦ ૧૨
 જેહ ધન ધાન્ય મૂઝઈ ધરી, સેવિયા ચાર કષાય રે;
 રાગને દ્વેષને વશ હુવા, જે કીયા કલહ-ઉપાય રે. એ૦ ૧૩
 જૂઠ જે આલ પરને દિયાં, જે કર્યા પિશુનતા પાપ રે;
 રતિ અરતિ નિદ માયા મૃષા, વલિય મિથ્યાત્વ-સંતાપ રે એ૦ ૧૪
 પાપ જે એહવાં સેવીયાં, તેહ નિદિએ ત્રિહું કાલ રે;
 સુકૃત અનુમોદના કીજિએ, જિમ હોયે કર્મ વિસરાલ રે એ૦ ૧૫
 વિશ્વ ઉપકાર જે જિન કરે, સાર જિન નામ સંયોગ રે;
 તેહ ગુણ તાસ અનુમોદિએ, પુણ્ય-અનુબધ શુભ યોગ રે એ૦ ૧૬
 સિદ્ધની સિદ્ધતા કર્મના, ક્ષય થકી ભીપની જેહ રે;
 જેહ આચાર આચાર્યનો, ચરણવન સિંચવા મેહ રે. એ૦ ૧૭
 જેહ ઉવગ્રાચનો ગુણ લલો, સૂત્ર સંજ્ઞાય પરિણામ રે;
 સાધુની જેહ વલી સાધુતા, મૂલ ઉત્તર ગુણ-ધામ રે. એ૦ ૧૮
 જેહ વિરતિ દેશ શ્રાવક તણી, જે સમકિત સદાચાર રે;
 સમકિત દષ્ટિ સુરનર તણી, તેહ અનુમોદિએ સાર રે. એ૦ ૧૯
 અન્યમાં પણ કયાદિક ગુણો, જેહ જિન-વચન અનુસાર રે;
 સર્વ તે ચિત્ત અનુમોદિએ, સમકિત-બીજ નિરધાર રે. એ૦ ૨૦

એક જિન-પ્રતિમા-વંદન-દ્રેષે, સૂત્ર ઘણું તું લેખે;
 નંદીમાં જે આગમ સંખ્યા, આપમતી કાં ગોખે? કુમતિ! ૮

જિનપૂજા ફલદાનાદિક સમ, મહાનિસીથે લહિએ;
 અંધ પરંપર કુમતિવાસના, તો કિમ મનમાં વહિએ રે? કુ૦! ૯

સિદ્ધારથ રાયઈ જિન પૂજ્યા, કલપસૂત્રમાં દેખો;
 આણાશુદ્ધ કયા મન ધરતાં, મિલે સૂત્રનો લેખો રે. કુમતિ! ૧૦

થાવર હિંસા જિન-પૂજામાં, જે તું દેખી ધૂજે;
 તો પાપી તે ફર દેશથી, જે તુઝ આવી પૂજે રે. કુમતિ! ૧૧

પઠિકમણે મુનિદાન વિહારે, હિંસા દોષ વિશેષ;
 લાલાલાલ વિચારી જોતાં, પ્રતિમામાં સ્યો દ્રેષ રે? કુમતિ! ૧૨

ટીકા ચૂર્ણિ ભાખ્ય ઉવેખ્યાં, ઊવેખી નિયુક્તિ;
 પ્રતિમા કારણ સૂત્ર ઉવેખ્યાં, ફર રહી તુઝ મુગતિ રે. કુ૦! ૧૩

શુદ્ધ પરંપર ચાલિ આવી, પ્રતિમા-વંદન વાણી;
 સમૂર્ણમ જે એ મૂઠ ન માને, તેહ અદીઠ અકલ્યાણી રે કુ૦! ૧૪

જિન-પ્રતિમા જિન સરિખી જાણે, પંચાંગીના જાણે;
 કવિ જગવિજય કહે તે ગિર્યા, કીજે તાસ વખાણ રે. કુ૦! ૧૫

૨

સતરશેઠ પૂજા સાંભલી, સ્યું કુમતિ! જગ ધંધે રે;
 શુદ્ધ પરંપર સૂત્ર ન માતે, ઘાલિ અધો અધે રે. સતર૦ ૧

જિન પ્રાસાદ કરાવ્યાનું ફલ, મહાનિસીથ વખાણું રે;
 દાન શીલ તવ ભાવના સરીખું, તો સ્યું તેં નવી જાણ્યું રે!

સતર૦ ૨

જિન પ્રતિમા સ્થાપન સ્વાધ્યાયો

૧

જિનજીવી પ્રતિમા વંદન દીસે, સમકિતને આલાવે;
અંગોપાંગ પ્રગટ અરથ એ, મુરખ મનમાં નાવે રે.

કુમતિ ! કાં પ્રતિમા ઉથાપી ?

ઈમ તે' શુભમતિ કાપીરે-કુમતિ ! કાં પ્રતિમા ઉથાપી ?
મારગ લોપે પાપીરે, કુમતિ ! કાં પ્રતિમા ઉથાપી ?

એહ અરથ અંગઠ અધિકારે, જુઓ ઉપાંગ ઉવાઈ
એ સમકિતનો મારગ મરડી, કહે દયા સી માઈરે-કુમતિ ! ૨

સમકિત વિષુ સુર દુરગતિ પામે, અરસ વિરસ આહારે;
જુઓ જમાલી દયાયે ન તરીઓ, હુઓ બહુલસંસારી. કુમતિ ! ૩

ચારણ મુનિ જિન પ્રતિમા વંદે, ભાખિઈ ભગવઈ અંગે;
ચૈત્ય સાખિ આલોચણ ભાખે, વ્યવહારે' મનરંગે.-કુમતિ ! ૪

પ્રતિમા-નતિ ફલ કાઉરસગે, આવશ્યકમાં ભાખ્યું;
ચૈત્ય અર્થ વૈયાવચ મુનિને, દસમે અંગે દાખ્યું રે. કુમતિ ! ૫

સૂરીયાભ સૂરિ' પ્રતિમા પૂજી, રાયપસેણીમાહિં;
સમકિત વિષુ ભવજલમાં પડતાં, દયા ન સાહે બાંહિરે. કુમતિ ! ૬

દ્રૌપદીએ જિન-પ્રતિમા પૂજી, છઠે અંગે વાચે;
તો સું એક દયા પોકારી, આણા વિષુ તું માચે રે ? કુમતિ ! ૭

એક શુર વંદન આણી હેતે, નદી પાપ આચરતા;
 કર્મ વિશોધિને જન વિમલા, ફલ અંતર કુણુ કરતા? કુઠ! ૩
 જીવહિંસાના થાન જાણી, જિન-પ્રતિમા ઉથાપી;
 સંજમ કાળે નદીય તરતાં, કે ધરમી કે પાપી રે? કુઠ! ૪
 ખત્રીસ સૂત્રમાંહિ જિન-પ્રતિમા, સુર માનવ એ પૂજી;
 ભવ્ય હુઈ તે કહો કિમપિ, તારી મત કાં મુંજી રે? કુઠ! ૫
 જિન જનમે સહુ સુરપતિ આવે, નીરે કલસ ભરાવે;
 એક કેહી સાઠિ લખિ નવરાવે, કહો તે સું ફલ પાવે રે? કુઠ! ૬
 દયા દયા મુખ પર પોકારે, દયા મરમ નવી જાણે,
 સકલ જંતુ જોણે સરણ રાખ્યા, નદીય મહિર કાં નાણે રે? કુઠ! ૭

(જે પ્રતમાંથી આ સ્વાધ્યાય લીધી છે તે પ્રતમાં બધી યશો-
 વિજયજીની કૃતિઓ છે તેથી જો કે આમા છેવટે તેમના નામનો
 ઉલ્લેખ નથી તો પણ આ તેમની જ કૃતિ લાગે છે.)

સ્થાપના કલ્પ સ્વાધ્યાય

—(૧)—

(હસ્તિનાપુર વર લલુ-એ પાંડવની સજ્જાયની દેશી)

પૂરવ નવમથી ઉદ્ધરી, જિમ લાખઈ શ્રી ભદ્રબાહુ રે;
 થાપના કલ્પ અદ્ધ કહું, તિમ સાંભલ્યો સહુ સાહુ રે. ૧

જિન-પ્રતિમા જિન-દાઢા પૂજા, નિતિ હિતકરણુ ભાખી રે;
 સ્મરિઆલ સુરને' ઇહાં જોયો, રાયપસેણી સાખી રે. સતર૦ ૩
 મોક્ષતણુ' કારણુ જિનપૂજા, બહુવિધ ભગતિ કીધી રે;
 સમકિતદેષ્ટિ સુરનર વંદે, આગમવાત પ્રસિદ્ધી રે સતર૦ ૪
 પુષ્કરેહણુદિક વિધિ સૂત્રે, દેખી પણ કાંઈ ભૂલે રે?
 હિંસા દાખી સૂત્ર ઉઠાખી, ફેલ પામિ ફૂલ ભૂલે રે? સતર૦ ૫
 જિન-પૂજામાં દોષ ન દાખ્યો, આધાકર્મિક ભાંતિ રે;
 જિનઆણુ વિણુ કુમતિ! પડિ તું, કુગુરૂતણી સ્થું વાતે રે?

સતર૦ ૬

નાગણુત જક્ષાદિ કહે તે, પૂજા હિંસા લહીએ રે;
 સુગદાંગમાં નવિ જિન હેતે, તે કિમ હિંસા કહીએ રે? સતર૦ ૭
 મિથ્યાદેષ્ટિ હરી હર પૂજે, જૈન જિનેસ્વર પૂજે રે;
 તૂંતો જોમાં એક ન પૂજે, કુમતિ પડિઓ ધુજે રે. સતર૦ ૮
 સાર સૂત્રનું સમજી જિનની, પૂજા જે મન ધારે રે;
 જસવિજય કહે તે ગિરૂઆ, તેહ તર્યા ને તારે રે. સતર૦ ૯

૩

પંચ મહામત તણિ રે ચારિ, ત્રિવિધ ત્રિવિધ જે ભાખી;
 આણુ કુટ નદી ઉતરતા, એહ છીંડી કિહાં રાખી રે.

કુમતિ! એહ છીંડી કિહાં રાખી રે? ૧

નદીય તણા શુવ ઘણું અજયો કારિ, કાં મારિ પગ ચુકો?

મુગતિ મારગ રખવાલાં ધઇને, ચોર થઈ કાં ચુકો રે? કુ૦! ૨

સિદ્ધિ કરઈ બય અપહરઈ, પારદ સમ ખિંદુ તે સ્થામ રે;
 મૂષક સમ જેહ થાપના, તે ટાલઈ અહિવિષ કામ રે. તે ટાલઈ ૧૧
 એક આવર્તઈ ઝલ દિઈ, ચિહું આવર્તઈ સુખાભંગ રે,
 ત્રિહું આવર્તઈ માન દિઈ, ચિહું આવર્તઈ નહી રંગ રે. ચિહું ૧૨
 પંચ આવર્તઈ ભય હરઈ, છહિં આવર્તઈ દિઈ રોગ રે;
 સાત આવર્તઈ સુખ કરઈ, વલિ ટાલઈ સઘતા રોગ રે. વલિ ૧૩
 વિષમાવર્તઈ ફલ બલું, સમ આવર્તઈ ફલ હીન રે;
 ધર્મનાશ હોઈ છેદથી, ધર્મ ભાખઈ તત્વ-પ્રવીન રે. ધર્મ ૧૪
 જેહ વસ્તુ થાપિઈ, દક્ષિણ આવર્તઈ તેહ રે;
 તે અખૂટ સઘલું હોઈ, ધર્મ ભાણી જઈ ગુણ ગેહ રે.
 કહઈ વાચક જાણી ગુણ ગેહ રે. ૧૫

તિમ સાંભલયો સહુ સાહુ પરમશુર,-વચણુડે મનિ દીજઈ રે;
મનિ દીજઈ પરમશુર-વચણુડે, તો શિવસુરલતાફલ લીજઈ રે.

— આંકણી

લાલ વરણુ જેહુ થાપના, માંહિ રેખા શ્યામ તે જોઈ રે,
આયુ જ્ઞાન બહુ સુર વહી, તે તો નીલકંઠ સમ હોઈ રે- ૨
તે તો નીલકંઠ

પીત વરણુ જેહુ થાપના, માંહિ દીસઈ ણિંદુ તે પ્રવેત રે;
તેહુ પખાલી પાઈઈ, સવિ રોગ-વિલયનો હેત રે. સવિં ૩
પ્રવેતવરણુ જેહુ થાપના, માંહિ પીતણિંદુ તસ નીર રે,
નયન રોગ છાંટિં ટલઈ, પીતા ટલઈ શૂલ શરીરિ રે. પીતાં ૪

નીલકરણુ જેહુ થાપના, માંહિ ખીલા ણિંદુ તે સાર રે.
તેહુ પખાલી પાઈઈ, હોઈ અહિ-વિષનો ઉત્તાર રે. હોઈં ૫
ટાલઈ રોગ વિસ્ફુચિકા, ધૃત લાભ દીઈ ષૃત વજ્ર રે;
રક્ત વરણુ પાસઈ રહ્યો, મોહઈ માનિનિ કેશં મજ રે. મોહઈં ૬

શુદ્ધ પ્રવેત જે થાપના, માંહિ દીસઈ રાતી રેખ રે;
કંઠ થકી વિષ ઉતરઈ. વલી સીજઈ કાર્ય અશેષ રે. વલીં ૭
અર્ધ રક્ત જે થાપના વલી અર્ધ પીત પરિપુષ્ટ રે;
તેહુ પખાલિ છાંટિઈ, હુરઈ અક્ષિરોગ નઈ કુષ્ટ રે. હુરઈં ૮

જંબૂ વરણુ જેહુ થાપના, માંહિ સર્વ વર્ણના ણિંદુ રે;
સર્વ સિદ્ધિ તેહથી હોઈ, મોહઈ નરનારીના વૃંદ રે મોહઈં ૯
જાતિ પુષ્પ સમ થાપના, સુત વંશ વધારઈ તેહુ રે;
મોર પિચ્છ સમ થાપના, વંછિત દિઈ નવિ સંદેહુ રે. વંછિતં ૧૦

કશ વિનયના ફહુડા? (ફહીથલા) મીઠા, ત્રિલુ શુદ્ધિ સખર મુહાળી રે
 આઠ પ્રભાવક જતને રાખી, પણ ફૂવણ તે ગાળી રે-આ૦ ૨
 ભૂપણ પાંચ જલેખી કુંપલી (કુમળી), છહ વિધ જયણા ખાંજા રે
 લખણ પાંચ મનોહર ચેખર છ હાણ શું ફવલા તાન્ત રે-આ૦ ૩
 છ આગાર નાગોરી પીંડા, છ લાવના પણ પૂરી રે
 સડસડિ લેદે નવ નવ વાની, સમકીત મુખડી ફેડી રે-આ૦ ૪
 શ્રી જિનશામન ચઢિહુટે દીઠી, સિદ્ધાંત ચાલે સારી રે
 એ આખે અજરામર હોવે, મુનિ ફરશમે ખ્યારી રે-આ૦ ૫
 એ નિત્રે છવ અણાહારી, અંતુષ્ટ પુદ્ગલ વીવહારી રે
 વાચક જશ કહે આગમ માને (માંતે) વાત પ્રમાણે પ્રકાશી રે-આ૦ ૬

ગુણસ્થાનક સંજ્ઞા

—(*)—

[દેશી-કડવાં ફળ છે કોષનાં]

હોયે મિથ્યાત્વ અભવ્યને, કાળ અનાદિ અનંતો રે;
 તેહ અનાદિ શાંત છે, પ્રાણી ભવ્યને તંતો રે.

શ્રી જિનવચન વિચારીએ. ૧

આવલી પટ સાસાયણે ચોથું અચર તે મીસો રે;
 મનુજભવાદિક સુરભવે, ઈમ લાખે જગદીશો રે. શ્રી જિન૦ ૨
 પૂરવ કોડી છે પાંચમો, તેરમું દેશથી ઉલો રે;
 કાલ અવર ગુણ જાણવો, અંતર્મુહૂર્ત સહુનો રે. શ્રી જિન૦ ૩
 સાધુ છઠે અને ગ્રાતયે, મીલી રહે પૂરવ કોડી રે;
 અધિક વધે હોય કેવલી, કઠીન કર્મફલ મોડી રે શ્રી જિન૦ ૪

તપાગચ્છાચાર્યની સજ્જાયા

—(*)—

નિંદરડી વેરણુ હુઈ—એ દેશી

શ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી, x ગછપતિના હો શુણ્ણુ અભિરામ કે,
તપગચ્છપતિ વિરાજતા, રૂપે સુંદર હો જાણું નૃપ કામ કે—શ્રીં ૧
તુમે ધર્મધુરંધર વીરના, શાસન માંહે કરણના સિંધુ કે,
ઘો અમિય સમાણી દેશના, નિષ્કારણુ શુર જગના ખંધુ કે—શ્રીં ૨
એહવા શુરની ગોઠડી, થોડી પણ હો સવિ જનમનો સાર કે,
થોડું પણ ચંદન ભણું, શું કીને હો ખીને કાઠનો ભાર કે—શ્રીં ૩
હજ હૈયાનો ઉલ્લસે, બે ખાએ હો શુણ્ણવંતશું ગોઠ કે,
નહિ તો મનમાંહે રહે, નવિ આવે તો તસ વાત તે હોઠ કે—શ્રીં ૪
મર્યાદા ચરણુ શુણે ભર્યા, મુજ મલિયા હો સૂરિરાજ સુરિદ કે,
મનના મનોરથ સહુ કળ્યા, વળી ટળીયાહો દુઃખદોહગ દૂર કે—શ્રીં ૫
દૂર રહ્યા કિમ જાણીએ, શુણ્ણવંત હો નિજ ચિત્ત હજૂર કે,
વાચકજસ કવિ શુણુ તણો, ઇમ સેવક હો લહે સુખપંડુર કે—શ્રીં ૬

સમકીત સુખલડીની સજ્જાયા

—(*)—

ચાખો નર સમકીત સુખલડી, દુઃખિભૂખલડી ભાને રે,
ચાર સદ્દહણા લાડુ સેવધયા, ત્રિણ લિંગ દેણાં છાને રે—ચાખો. ૧

x શ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજીને બદલે શ્રી વિજયદેવસૂરીશ્વરજી—અથવા
શ્રી વિજયપ્રભસૂરીશ્વરજીનું નામ સંભવે છે.

દુઃખણી દોષાગણી પ્રાદ્યાણીજી, તુંબડા તણે અનુસાર રે;
 કાળ અનંતા તે ભમીજી, રૂલિ રૂલિ નિર્યય મોઝાર રે; સાધુ૦ ૭
 સાતે નરકે તે ભમીજી, પામી પામી મનુષ્યની દેહ રે;
 ચારિત્ર લઈ તપસ્યા કરીજી, ખાંધ્યું નિયાણું તેહ રે, સાધુ૦ ૮
 દુપદ રાજા ઘરે ઉપજીજી, પામી પામી ધૌવન વેષ રે;
 પાંચ પાંડવે તે વરીજી, હુઈ હુઈ દ્રૌપદી એષ રે; સાધુ૦ ૯
 તે મનુષ્ય જન્મ પામી કરીજી, લેશે લેશે ચારિત્ર નિરધાર રે;
 કેવળ જ્ઞાન પામી કરીજી, જશ કહે બશે બશે મુક્તિ
 મોઝાર રે; સાધુ૦ ૧૦

ચાર આહારની સજ્જાય

અથવા

આહાર-અણુઆહારની સજ્જાય

—(*)—

અરીકંત પદ ધ્યાતો થકા-એ દેશી

સમરૂં ભગવતી ભારતી, બ્રહ્મી શુર શુભવંતો રે.
 સ્વાદિમ જેહ દુવિહારમાં, સૂએ તે કહું કંતો રે. ૧
 શ્રી જિનવચન વિચારીએ, કીજીએ ધર્મનિઃસંગો રે;
 જત પચ્ચખાણુ ન ખડીએ, ધરીએ સંવરે રંગો રે. શ્રીજિન૦ ૨
 પીંપર સુંઠ તીખા લલા, હરડે જરૂર તે સાર રે;
 ભવંત્રી-ભયદેલ-એલચી, સ્વાદિમ ધમ નીરધાર રે; શ્રીજિન૦ ૩

જે જેના વ્યવહારમાં, તેહને તેહ કહેવાય રે;
 નિશ્ચયથી ગુણકાણે. અંતર ગતિ પલટાય રે શ્રી જિન૦ ૫
 ઉચીત ક્રિયા અધિગમ્યકે, અછતો પણ ગુણ આવે રે;
 છતો હોય તે થિર રહે, જે જિનવચન સુઠાવે રે; શ્રી જિન૦ ૬
 જે ગુરૂચરણ ઉપાસતે, ઈમ ગુણકાણે વિચાર રે;
 જો લહે સુખસ અપદા, નિશ્ચય ને વ્યવહાર રે. શ્રી જિન૦ ૭

તુંબકાની સન્નિધિ

—(૧)—

સાધુજીને તુંબડું વહોરાવીયું. કરમે હલાહલ થાય રે;
 વિપરીત આહાર વહોરાવીઓ, વધાર્યો અનંત સંસાર રે;
 સાધુજીને તુંબડું વહોરાવીયું—એ આંકણી
 આહાર લેઈ મુનિ પાછા વડ્યા, આંખ્યા ગુરૂજીની પાસ રે;
 ભાત પાણી આલોવીયાં, ‘એ આહાર નહીં તુજ લાગ રે; સાધુ૦ ૨
 નિરવધ કામે જઈને પરઠવો, તુંમે છો દયાના જાણુ રે;
 બીજો આહાર આણી કરી, તુંમે કરો નિરંધાર રે;’ સાધુ૦ ૩
 ગુરૂ-વચન શ્રવણે સુણી, પહોંચ્યા વન મોઝાર રે;
 એકજ ણિંદુ તિહાં પરઠ્યો, દીકા દીકા જીવના સંહાર રે; સાધુ૦ ૪
 જીવદયા મનમાં વસી, આવી કંઠણા સાર રે;
 માંસપ્રમથને પારણે, પડીવળ્યાં શરણા ચાર રે; સાધુ૦ ૫
 સથારે ભેસી મુંની આહાર કર્યો. ઉપજી ઉપજી કાંઈ જવાળ રે;
 કાળ કરી સર્વાર્થસિદ્ધિ, પહોંચ્યા પહોંચ્યા મોઝાર રે; સાધુ૦ ૬

આછી આસંધ-ચીતરો, ગૂગલ હરડાં દાલો રે;
 બોણુ કહી અણહારમાં, વળી મળક નિહાલો રે. શ્રી જિન૦ ૧૪
 કણેરનાં મૂલ પુંવાડીયા, બોલખીયો તે બાણો રે;
 હલદર સૂજે ચોવિહારમાં, વળી ઉપલેટ વખાણો રે. શ્રી જિન૦ ૧૫
 ચોપચીની વજ બાણીએ, બોરડી મૂલ કંથેરી રે;
 ગાયઃગૌમૂત્ર વખાણીયે, વલી કુંવાર અનેરી રે. શ્રી જિન૦ ૧૬
 કંકર વડકુડા લલા, તે અણહારમાં કહીએ રે;
 એહવા લેદ અનેક છે, પ્રવચનથી સવી લહીએ રે. શ્રી જિન૦ ૧૭
 વસ્તુ અનિષ્ટ ઈચ્છા વિના, તે સુખમાં ધરીએ રે;
 આર આહારથી બહીરો, તે અણહાર કહીએ રે. શ્રી જિન૦ ૧૮
 એહ જુગત શું જે લહી, તત પંચખાણુ ન ખંડે રે.
 તેહશું ગુણ-અનુરાગીણી, શિવ-લલિત રતિ મંડે રે. શ્રી જિન૦ ૧૯
 શ્રી નયવિજય સુગુરંતણાં, લેઈ પસાય ઉદાર રે;
 પાત્રક જસવિજય કહ્યો એહ વિશેષ વિચાર રે. શ્રી જિન૦ ૨૦

૧ વાચક જસ સિજાયા રચી, એ સેવક સુવિચાર રે.

૨ કોઈક પ્રતોમાં નીચેની એક વધુ ગાથા મલે છે.

“તપગચ્છ-ગયણુ-દિવાકર, શ્રી પરવ (પ્રભ) સુરિરાજ્યે રે;

એ સજાયા રચ્યો લલો, લવિયણુને હિત કાળે રે. ૨૧”

કાક—કુલંબર—કુમઠા—ચણીકાવા—કચૂરો રે;
 મોથ ને કંટાસેલિયો, પોહોકર-મૂલ કપૂરો રે. શ્રી નિન૦ ૪
 હીંગલા અષ્ટક-ખાપચી, બૂકી-હિંચુ ત્રેવીસો રે,
 બલવણ-સંચલ સૂજતા,^૧ સંભારો નિસદિસો રે. શ્રી નિન૦ ૫
 હરડાં-ખેહડાં વખાણીયે, કાથો-પાન-સોપારી રે;
 અજ-અજમોદ-અજમો લલો, ખેરવડિ નિરધારો રે. શ્રી નિન૦ ૬
 તજ ને તમાલ લવીંગસું, જેઠીમધ ગણો લેલા રે;
 પાન વલી તુલસી તણાં, દુવિહારે લેનયો હેલા રે. શ્રી નિન૦ ૭
 મૂલ જવાસના નાણીએ, વાવડિંગ કસેલો રે;
 પીપલીમૂલ જોઈ લીછાએ, રાખજ્યો ત્રત-વેલો રે. શ્રી નિન૦ ૮
 બાવલ ખેર ને ખેજડો, છાલી ધવાદિક નાણો રે;
 કુસુમ સુગંધ સુવાસિયો, વાસી પૂનિતસ્થો^૩ પાણી રે; શ્રી નિન૦ ૯
 એહવા લેલ અનેક છે, ખાદિમ નીતિ માંહે રે;
 છૂડે સ્વાદિમ કહ્યું બાપ્યમાં, ખાદીમમાં ખીજેઠામે રે. શ્રી નિન૦ ૧૦
 મધુ ગોલ પ્રસુખ જે અંથમા, સ્વાદિમ જાતિમાં બાખ્યો રે;
 તે પણ તૃપ્તિને કારણે, આવરણાએ નવિ રાખ્યો રે; શ્રી નિન૦ ૧૧
 હવે અણુહાર તે વર્ણવું, જે ચૌવિહારમાં સૂજે રે;
 લીંબ-પાંચાંગ ગલો-કડું, જેહથી મતિ નવી મૂંઝે રે; શ્રી નિન૦ ૧૨
 રાખ ધમાસો ને રોહણી, સુખડ ત્રીકલાં વખાણો રે;
 કીરયાતો અતિવિષ એલીયો, રીંગણી પણ તિમ નાણો રે;
 શ્રી નિન૦ ૧૩

ખીજી વૃદ્ધિ કહિ ઇમિ કંડક, માણુ ઠાણુસ્યુ પુરી,
 ત્રીજી વૃદ્ધિ સંખ્યાત ભાગની, ધારો સંયમ ચૂરી. ૫
 થયાં થયાં તે થાનક અંતર, ચઉથી પંચમી છઠી,
 ઠંડક માણુકાણુ થયે પૂરે, વુઢિ જિણુવર દિઠી;
 છેહલે કંડક, પૂર્ણ થયે વલી, પંચ વૃદ્ધિનાં થાન,
 મૂલ થકી કહિએ નહિ ખીજું, પૂર્ણ થયાં ૫૮ સ્થાન. ૬
 ઉપરિ પણુ* ૫૮ સ્થાનક યોછે,^૧ અસંખ્ય લોકાકાશ,
 અંસ પ્રમાણુ^૨ સમગ્ર^૩ તે કહીએ, સંયમ-શ્રેણી પ્રકાશ;
 એહમાંથી જે વરતે સંયત, વંદનીક તે હોઈ,
 ખીજો વંદનીક લજનાએ, ભાખ્ય કદપતું નોઈ. ૭

ઠાલ

હવે ઠાણુ^૩ પડવણા, કહું સુણુજ્યો તુમ્હે શ્રોતા રે!
 પ્રથમ નિરંતર માર્ગણા, મત ભૂલો તુમ્હે જોતા રે;
 આગમ વચનમાં યિર રહો—આંચલી ૧

આદિ અસંખ્ય અંશ વૃદ્ધિથી, વૃદ્ધિ અનંત અંસ કેતાં રે;
 હેઠે થાનક ઇમિ પૂછતાં, કહીએ કંડક તેતાં રે. આગમ ૨
 ઉત્તર ઉત્તર વુઢિના; ધુરથી હેઠલાં ઠાણુ રે;
 ઇમિ નિરંતર માર્ગણાએ, કંડક માત્ર તે બણુ રે. આગમ ૩

* (કવિતા સમયની પ્રતતા હાંસિયામાં જણાવ્યું છે કે :)

અનંત ભાગ વૃદ્ધિ, અસંખ્યાત ભાગ વૃદ્ધિ, સંખ્યાત ભાગ
 વૃદ્ધિ, સંખ્યાત ગુણુ વૃદ્ધિ, અસંખ્યાત ગુણુ વૃદ્ધિ, અનંત ગુણુ વૃદ્ધિ
 એ ૫૮ સ્થાનક.

૧-ઓઠે. ૨-સમય ૩-અહિંકાણુ.

શ્રી સંયમ શ્રેણી વિચાર સંજ્ઞાય

પ્રણમી શ્રી ગુરૂના ચરણામ્બુજ, સમરી સારદ માત,
સંયમ-શ્રેણી-વિચાર કહેશ્યું, સુણને તે અવદાત;^૧
ભાવ ગંભીર ઘણા જે શ્રુતમાં, તે સુણતાં ભવિ પ્રાણી,
સદ્દેહણા અનુભોદન ગુણથી, લહે મુગતિ પટરાણી. ૧

સર્વાકાશ પ્રદેશ થકી પાણ, અનંત ગુણ અવિભાગ^૨
સર્વ જઘન્ય સંયમ સ્થાનકમાં, દેખે શ્રી વીતરાગ;
ખીનું ઠાણું^૩ અનંતે ભાગે, હોય પ્રથમથી વૃદ્ધ,
અંગુલ ક્ષેત્ર અસંખ્ય ભાગ-ગત, અંસ સમાને સિદ્ધ. ૨

તેતાં યાનક કંડક કહીએ, ખીજે કંડકે ઠાણી,
પહિલે વૃદ્ધિ અસંખ્ય ભાગની, ચરણ અંશની જાણી;
આગે કંડક માન અનંતે, ભાગે વૃદ્ધિ કહીને,
વલતું ખીનું ઠાણુ અસંખ્યે, ભાગે વૃદ્ધિ લહીને. ૩

ભાગ અનંત વૃદ્ધિ કંડક જે,^૪ અંતરિ કંડક માન,
એમ અસંખ્ય ભાગે જે વાધ્યા, તે કહે વરજાન;
ચરમ અસંખ્ય ભાગ કંડકથી, અનંતે ભાગે વૃદ્ધિ,
કંડક માત્ર ગએ અસંપ્રયાતે, ભાગે વૃદ્ધિ કંક લદ્ધ. ૪

વલતું મૂલ થકી જે સંજમ, ઠાણુ સર્વ તે ભાગો,
ઠાણુભાગ સંખ્યાતે વાધ્યું, ખીનું મન માંહિ રાખો;

૧-અધિકાર. ૨-ચારિત્ર પર્યાય. ૩-ઠાણુ. ૪-કંડકને.

અદ્ય-અહુત્ય દુવારે સંયમ, - શ્રેણિ-વિચાર સુહાથો; - - -
 થોવાસંખ્ય ગુણા ઉતકેમથી, ^૧ થાનક પદ એહ ન્યાથો રે. x લલે ૦ ૧
 ઉત્તર ઉત્તર થકી અનંત, અસંખ્ય ગુણહ વહાથો; - - -
 તે કંડક સંમિત ગુણકારે, અધિક કંડક એક આથો રે. લલે ૦ ૨
 શ્વ પદ પ્રતિબદ્ધ માર્ણાણ, તે પ્રકાર ન કહાથો; - - -
 દષ્ટિવાદ છે વિસ્તર તેહનો, હવડાં નહિ સંપ્રદાથો રે. લલે ૦ ૩
 મંદબુદ્ધિને સૂક્ષ્મ વિચારે, ચિત્ત ન ચમકો થાથો; - - -
 ગીતારથ વચ્ચને રહેવું, સમક્રિત શુદ્ધ ઉપાથો રે. લલે ૦ ૪
 વીતરાગ આણા સિંહાસન, પુણ્ય પ્રકૃતિનો પાથો; - - -
 વાચક જશવિજયે એ અર્થહ, ધર્મ ધ્યાનમાં ધાથો રે. લલે ૦ ૫
 પાથો પાથો રે લલે મેં જિનશાસન પાથો

—(*)—

૧-ઉત્કૃષ્ટથી.

x અનંત ગુણ વૃદ્ધિ યદી અસંખ્યાત ગુણ વૃદ્ધિ ના થાનક
 અસંખ્યાત ગુણા બાણવા ઈમ ઉતરતા ઉતરતાં ભવત અનંત
 ભાગ વૃદ્ધિ સુધી બાણવા. (આમ કાવેતા સમયની પ્રતના હાંસિયામાં
 બાણવેલ છે.)

અંશ સંખ્યાતે^૧ જે વૃદ્ધિ છે, પહેલું થાનક તેહથી રે;
ભાગ્યઅનંત વૃદ્ધિ કેતલાં, હેઠે થાનક કહો મુહથી રે. આગમ૦ ૪
xકંડક વર્ગ^૨ તે ભાગીઓ, ઉપરે કંડક એકો રે;
એમ એકાન્તર માર્ગણા, આગલ પણ સુવિવેકો રે. આગમ૦ ૫
દ્વયંતરિતાદિક માર્ગણા, ઇમ નિજ બુદ્ધિ વિચારો રે;
પર્યવસાનની માર્ગણા, વદ્ સ્થાનક થયે ધારો રે. આગમ૦ ૬
એહ સંયમ-શ્રેણી પરિવળે, કોઈ ઉપર કોઈ હેઠો રે;
હેઠલથી ચઢે જેહ તે, નિશ્ચય શિવ-ગૃહ પેઠો રે. આગમ૦ ૭
ભરત ભૂપતિ જિમ કેવલી, ધુરથી સંયમ ફરસી રે;
ઉપરિ મધ્યમિ જે ચડિયો,^૨ નિયમા હેઠિ ઉતરસી રે. આગમ૦ ૮
અંતર્મુહૂર્તની જાણવી, વૃદ્ધિ ને વલી હાણી રે;
એહ પ્રપણા ગુર કહી, વૃદ્ધિ દુવારની જાણી રે. આગમ૦ ૯

હાલ

—(*)—

મેં થુણિઓ રે પ્રભુ! તું સુરપતિ થું થુણિઓ—એ દેશી
પાયો પાયો રે, ભલે મેં જિન-શાસન પાયો. એ ટેક.

૧-અસંખ્યાતે. ૨-ચઢયો.

x પર્કાંતર માર્ગણાયાં કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ દ્વયંતરમાર્ગ-
ણાયાં કંઠકવર્ગ-વર્ગઃ કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ ત્ર્યંતરમાર્ગણાયાં
કંઠક-વર્ગવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ
ચતુર્તરવર્ગણાયાં કંઠકવર્ગવર્ગવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગવર્ગવર્ગઃ
કંઠકવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ. આ પાઠ નોંધ શ્રી યશોવિ-
જયે બુદ્ધ સ્વેહસ્તે લખેલી મારી પાસેની એક પ્રતમાં છે. મો. ૬, કે.

મદવ, અજ્ઞવ, મુત્તિ, તવ, પંચ લેહ ઇમ જાણુ;
 તિહાં પણ ભાવ-નિયંત્રને, ચરમ લેહ પ્રમાણ. ૭
 ઇહ લૌકાદિક કામના, વિણ અણસણ સુખ જોગ;
 શુદ્ધ નિર્જરા ફલ કષ્ટ્યો, તપ શિવ સુખ સંજોગ. ૮
 આશ્રવ દ્વારને રૂંધીએ, ઇન્દ્રિય દંડ કષાય;
 સત્તર લેહ સંજમ^૧ કષ્ટ્યો, એહજ મોક્ષ ઉપાય. ૯
 સત્ય સૂત્ર અવિરૂદ્ધ જે, વચન વિવેક વિશુદ્ધ;
 આલોચણ જલ શુદ્ધતા, શૌચ ધર્મ અવિરૂદ્ધ. ૧૦
 ખગ ઉપાય મનમેં ધરો, ધર્મોપગરણ જેહ;
 વરજીત ઉપધિ ન આદરે, ભાવ અક્રિયન તેહ. ૧૧
 શીલ વિષય મનવૃત્તિ જે, બંધ તેહ સુપવિત્ત;
 હોય અનુત્તર દેવને, વિષય-ત્યાગનું ચિત્ત. ૧૨
 એહ દશ વિધ યતિ-ધર્મ જે, આરાધે નિત્યમેવ.
 મૂલ ઉત્તર ગુણ જતનથી, કીજે તેહની સેવ. ૧૩
 અંતર-જ્ઞાના વિણ કિર્યો, વામ ક્રિયાનો લાગ ?
 કેવલ કંચુકે પરિહરે, નિરવિષ ન હુવે નાગ. ૧૪
 દોષરહિત આહાર લિયે, મનમાં ગારવ રાખ;
 તે કેવલ આલ્લવિકા, સૂયગડાંગની સાખ. ૧૫

૧ પંચાસવા-વિરમણં પંચિન્દિયનિગ્ગહો કસાયજમો.
 દંડત્વસ્ત વિરદ સત્તર સહા સંજમો હોઈ-ગાથા ૫૫૫

શ્રી યતિધર્મ ઝગ્રીશી-સંજમ ઝગ્રીશી

(કોહા)

—(*)—

ભાવ-યતિ તેહને કહો, બિહાં દશવિધ યતિધર્મ;
કપટ ક્રિયામાં માહાલતા, મહીયા બાંધે કર્મ ૧

લૌકિક લોકોત્તર ક્ષમા, દુવિધ કહી ભગવંત;
તેહમાં લોકોત્તર ક્ષમા, પ્રથમ ધર્મ એ તંત. ૨

વચન ધર્મ નામે કથ્યો, તેહના પશુ બિહું લેદ;
આગમ-વચણે જે ક્ષમા, પ્રથમ લેદ અપખેદ. ૩

ધર્મ ક્ષમા નિજ સહેજથી, ચંદન-ગંધ પ્રકાર;
નિરતિચારપણે જાણીએ, પ્રથમ સૂક્ષ્મ અતિચાર. ૪

ઉપકારે અપકારથી, લૌકિક વળી વિભાગ;
બહુ અતિચાર સરી ક્ષમા, નહિ સંજમને લાગ. ૫

ભાર કષાય ક્ષય કરી, જે મુનિ-ધર્મ લાહાય;
વચન ધર્મ નામે ક્ષમા, તે બહુ તિહાં કહાય. ૬

૧ સંતી ય મદુવડજવ મુત્તી તવ સંજમે ચ વોદ્યન્વે ।

સત્ત્વં સૌર્યં આકિચ્છણં ચ લમ્બં ચ ગદ્ધધમ્મો ॥

—ક્ષાન્તિ-ક્ષમા, માદવ-મદુતા-ઝોમળતા, આબવ-મ્મજુતા-
સરલતા, મુક્તિ-લૌહત્યાગ, તપ, સચમ, સત્ય, શૌચ-નિરતિચારતા,
અક્રિયતા, અને પ્રહાયથ એ (દશ) યતિધર્મ છે-પ્રવચન સારોદાર
ગાથા. પૃષ્ઠ.

જ્ઞાનાર્થિક વચ્ચે રહ્યા, સાધે જે શિવ પથ;
 આતમ-જ્ઞાને ઉજલો, તેહ ભાવ નિર્મથ. ૨૬
 નિંદક નિષ્ઠે નાટકી, બાહ્યરૂચિ મતિ-અધ;
 આતમ-જ્ઞાને જે રમે, તેહને તો નહિ બધ. ૨૭
 આતમ-સાખે ધર્મ જે, તિહાં જન્મનું શું કામ?
 જન-મન-રંજન-ધર્મનું, મૂલ ને એક બદામ. ૨૮
 જગમાં જન છે બહુ રૂચિ, રૂચિ નહિ કેએક;
 નિજ હિત હોય તિમ કીજીયે, અહી પ્રતિજ્ઞા ટેક. ૨૯
 દુર રહીજે વિષયથી, કીજે શ્રુત અવ્યાસ;
 સંગતિ કીજે સંતની, હુઈએ તેહના દાસ. ૩૦
 સમતાસે લય લાઈયે, ધરી અધ્યાતમ રંગ;
 નિંદા તજીયે પરતણી, ભજીયે સંજમ અંગ. ૪ ૩૧
 વાચક જસવિજયે કહી, એહ સુનિ-હિત વાત;
 એહ ભાવ જે સુનિ ધરે, તે પામે શિવ સાથ. ૧ ૩૨

નામ ધરાવે ચરણનું, વગર ચરણ ગુણ ખાણ;
 પાપ-શ્રમણ તે બાણીયે, ઉત્તરાધ્યયન પ્રમાણ. X ૧૬
 શુદ્ધ ક્રિયા ન કરી શકે, તો તું શુદ્ધ ભાખ;
 શુદ્ધ-પ્રરૂપક હુંએ કરી, જિન-શાસન-યિતિ રાખ. ૧૭
 ઉસનો પેણ કર્મ-રજ, ટાલે પાલે બોધ;
 ચરણ કરણ અનુમોહતા, ગચ્છાચારે^૧ શોધ. ૧૮
 હીણા પણ જ્ઞાને અધિક, સુંદર સુરૂચિ વિશાલ;
 અદ્વાગમ મુનિ નહિ ભલો, બોલે ઉપદેશમાલ+ ૧૯
 જ્ઞાનવંત ને કેવલી, દ્રવ્યાદિક અહિનાણ;
 બૃહત્ કદપ ભાષે વલી, સરખા ભાષ્યા બાણ. ૨૦
 જ્ઞાનાદિક-ગુણ-મચ્છરી, કષ્ટ કરે તે ફેલ;
 અંધિ-ભેદ પણ તસ નહિ, બૂલે લોલા લોક. ૨૧
 ભેડયો હાર જવેહરી, જ્ઞાને જ્ઞાની તેમ;
 હીણાધિક બાણે ચતુર, મૂરખ બાણે કેમ? ૨૨
 આદર કીધે તેહને, ઉ-મારગ ચિર હોય;
 બાહ્ય ક્રિયા મત રાચજો, પંચાશક અવલોચ. ૨૩
 જેહથી મારગ પામીયો, તેહની સામે થાય;
 કૃતદ્વિન^૨ તે પાપીયો, નિશ્ચય નરકે જાય. ૨૪
 સુંદર-બુદ્ધિપણે કષ્ટયો, સુંદર શ્રવણ થાય;
 જ્ઞાનાદિક વચને કરી, મારગ ચાલ્યો જાય. ૨૫

X જુઓ તેનું ૧૭મું પાપશ્રમણીય અધ્યયન

+ જુઓ તેની ગાથા ૪૧૨ થી ૪૧૫

૧ જ્ઞાનાચારે ૨ પ્રત્યનીક

- પરિણિત-વિષય-વિશાગતા, ભવતરૂ-મૂલ-કુંકાર;
તા આગે કથું કથિ રહે ? મમતા-વેલિ-પ્રચાર. ૧૦
- હાહા મોહકી વાસના, બુધકુ બી પ્રતિકૂલ;
યા કેવલ શ્રુત-અધતા, અહંકારકો મૂલ. ૧૧
- મોહ-તિમિર મનમી જાગે, ધાકે ઉદય અછેલ;
અધકાર પરિણામ હે, શ્રુતકે નામે તોલ. ૧૨
- કરે મૂલ મતિ પુરૂષકું, શ્રુતબી મલ ભય રોષ;
જયું રોગીકે ખીર ધૂત, સન્નિપાતકો પોષ. ૧૩
- ટાલે દાહ તૃષા હરે, ગાલે મમતા-પંક;
લહરી ભાવ-વૈરાગકી, તાકું ભજે નિઃશંક. ૧૪
- રાગ-ભુજંગમ-વિષહરન, ધારો મંત્ર વિવેક;
ભવ-વન-મૂલ ઉચ્છેદકું, વિલસે ચાકી ટેક. ૧૫
- રવિ જૂને તીજે નયન, અંતર-ભાવ-પ્રકાશ;^૧
કરો ધંધ સખ પરિહરી, એક વિવેક-અભ્યાસ. ૧૬
- પ્રથમ પુષ્કરાવર્તકે, બરષત હરષ વિશાલ;
દ્રેષ હુતાશ બુઝાઈએ, ચિંતા-જલ જ ટાલ. ૧૭
- કિનકે વશ ભવવાસના, હોવે વેશ્યા ધૂત ?
સુનિભી જિનકે વશ ભયે, હાવભાવ અવધૂત. ૧૮
- જળલો^૨ ભવકી વાસના, જાગે મોહ નિહાત;
તળલો^૩ રૂચે ન લોકકું, નિર્મમ^૪ ભાવ-પ્રધાત. ૧૯
- વિષમ^૫ તાપ ભવ-વાસના, ત્રિવિધ દોષકો ભેર;
પ્રકટે ચાકી પ્રબળતા, ક્વાથ કપાયે દોર. ૨૦

૧ અંતર બાહ્ય પ્રકાશ. ૨ જળલું, જયું સું ૩ તળલું, સું-સું;

૪ નિર્મળ, ૫ વિષય.

સમતા-શતકે

। દાહા ।

—(૩)—

સમતા-ગંગા-મગનતા, ઉદાસીનતા જાતઃ
 ચિદાનંદ જયંત હો, કેવલ સાનુ પ્રભાત. ૧
 સકલ કલામેં સાર લય, રહો દુર સ્થિતિ એહ;
 અકલ^૧ યોગમેંભી સકલ, લય દે બ્રહ્મ વિદેહ. ૨
 ચિદાનંદ-વિધુકી કલા, અમૃત-બીજ અનપાય;^૨
 જાનિ કેવલ અનુભવિ. કિનાહિ કહી ન જાય. ૩
 તોભી આશ્રવ-તાપકે, ઉપશમ-કારણ-નિદાનઃ
 બરષતહું તાકે બચન, અમૃત-ખિંદુ અનુમાન. ૪
 ઉદાસીનતા પરિનયન, જ્ઞાન ધ્યાન રંગરોહ;
 અષ્ટ અંગ મુનિયોગકો. એહી અમૃત નિચોલ. ૫
 અનાસંગ મતિ વિષયમેં, રાગદ્વેષકો છેદ;
 સહજ ભાવમેં લીનતા, ઉદાસીનતા લેદ. ૬
 તાકો કારણ અમમતા. તામેં મન વિશ્રામ;
 કરે સાધુ જ્ઞાનંદમન, હોષત આતમરામ. ૭
 મમતા ચિર-સુખ-શક્તિની. નિર્મમતા સુખમૂલ;
 મમતા શિવ-પ્રતિકૂલ હૈ, નિર્મમતા^૩ અનુકૂલ. ૮
 મમતા-વિષ-મૂર્છિત ભયે. અંતરંગ^૪ શુભ-વૃંદ;
 જાગે ભાવ-નિરાગતા. લગત અમૃતકે છુંદ. ૯

૧ સકલ. ૨ નિપાય ૩ સમતા હૈ. ૪ અંગ, અંગ.

- કોમલતા બાહિર ધરત, કરત વક ગતિ ચાર;
માયા સાપિણી જગ ઉસે, ઝસે સકલ શુભ સાર. ૩૨
- તાકે નિગ્રહ કરનકું, કરેા જ્યુ^૧ ચિત વિચાર;
સમરેા નગજુતા જાંશુલી, પાકસિદ્ધ નિરધાર. ૩૩
- લોભ-મહાતકે શિર થદી, બદી જ્યુ તૃષ્ણા-વેલિ,
ખેદ-કુસુમ વિકસિત લક્ષ, દલે દુઃખઝતુ મેલી. ૩૪
- આગર સખહી દોષકો, શુન-ધનકો બધ ચોર;
વ્યસન-વેલિકો કંદ હ, લોભ-પાસ ચિહ્ન ઓર. ૩૫
- લોભ-મેઘ ઉજત લયે, પાપ-પંક બહુ હોત;
ધર્મ-હંસ રતિ નહુ લહે, આહે ન જાન ઉઘોત^૨. ૩૬
- કોઈ સ્વયંભુરમનકો, જે નર પાવે પાર;
સોળી લોભ-સમુદ્રકો, લહે ન મધ્ય પ્રચાર. ૩૭
- મન-સંતોષ અગસ્તિકું, તાકે શોષ-નિમિત્ત;
નિતુ સેવો જિનિ સો કિયો, નિજ જલ અંજલિ મિત! ૩૮
- યા લાલચમેં તું ફીરે, ચિંતે તું ડમકોલ;
તા લાલચ મિટિ જાત ઘટ, પ્રકટે સુખ રંગરોલ. ૩૯
- ધન માનત ગિરિ-મૃત્તિકા, ફિરત મૂઢ દુધ્યાન;
અખય ખળનો જાનકો, લખે ન સુખ-નિહાન. ૪૦
- હોત ન વિજય કષાયકો, બિન ઇંદ્રિય વશ કીન;
તાતે ઇંદ્રિય વશ કરે, સાધુ સહજ શુભ-લીન. ૪૧
- આપ કાજ પર સુખ હરે, ધરે ન કોમું પ્રીતિ;
ઇંદ્રિય દુર્જન પરિ કહે, વહે ન ધર્મ ન નીતિ. ૪૨
- અથવા દુર્જનથેં યુરે,^૩ ઇહ પરભવ દુઃખકાર;
ઇન્દ્રિય; દુર્જન હેતુ હે, ઇહિભવ દુઃખ ઇકિવાર. ૪૩
- ૧-એ ૨-રહે ન માન ઉઘોત. ૩-યુરે.

તાતો' કુષ્ટ કષાયકે, છેદે હિત મિજ ચિત્ત;	
ધરો ઘોહ શુભ ભાવના, સહજ ભાવમે' મિત્ત । ^૧	૨૧
સિદ્ધ ઔષધિ ઇક ક્ષમા, તાકો કરો પ્રયોગ;	
જ્યું મિટિ જાએ મોહધર, વિષમ ક્રોધ જ્વર રોગ.	૨૨
ચેતનકું' કોમલ લલિત, ચિદાનંદમય દેહ;	
સૂક ભૂક ગુરજાત હે, ^૨ ક્રોધ લૂંકતો તોહ.	૨૩
ક્ષમા-સાર-અંદન-રસે, સીંચો ચિત્ત પવિત્ત;	
દયા-વેલ-મંડપ તલે, રહો લહો સુખ મિત્ત ।	૨૪
ચાકો ભાસે ^૩ શમ વધુ, ક્ષમા સહજમે' જોર;	
ક્રોધ યોધ કયું કરી કરે, સો અપનો બલ સોર ^૧	૨૫
દેત ખેદ-વર્જિત ક્ષમા, ખેદ-રહિત સુખરાજ,	
ઈનમે' નહિ સંદેહ કણ, કારન સરિખો કાજ.	૨૬
પર્વત ગવ ^૧ શિખરે ચડયો, ગુરૂકું બી લધુ રૂપ,	
કહે તિહાં અચરજ કિરયો ^૧ , કથન જ્ઞાન-અનુરૂપ.	૨૭
આઠ શિખર ગિરિજાકે, કામે' વિમલાલોક;	
તો પ્રકાશ સુખ કયુ લહે ^૧ , વિષમ-માન-વશ લોક.	૨૮
માન મહીધર છેદ તું, કર મૃદુતા-પવિ-બાલ;	
જ્યુ સુખ મારગ સરલતા, હોવે ચિત્ત વિખ્યાત.	૨૯
મૃદુતા કોમલ કમલથે', વજ્ર-સાર આહુંકાર;	
છેદત હે ઇક પલકમે', અચરિજ ઘોહ અપાર.	૩૦
વિકસિત માયા-વેલિ ધરિ, ભવ-અટવીકે બીચ;	
સોવત હે નિત મૂઢ નર, નયન જ્ઞાનકે મીચ.	૩૧

બાકે રાજ વિચારમેં, અબલા એક પ્રધાન;	
સો ચાહત હે જ્ઞાન જય, કેસે કામે અચાન.	૫૫
ઔર પ્રાંતિ મિટિ જાતે હે, પ્રકટત જ્ઞાન-ઉદ્યોત;	
જાંનીકું લિ વિષય-બ્રમ; દિશા મોહ સેમ હોતિ.	૫૬
દાખે આપ વિલાસ કરિ, જૂઠેકું ભી સાચ;	
ઇન્દ્રજાલ પરેં કામિની, તાસું તૂં મત રાચ.	૫૭
હસિત ફુલ પદ્મવં અધરં, કુચ ફલે કકિન વિશાલ;	
પ્રિયા દેખી મેંત રાચે તું, યા વિષવેલિ રસાલ.	૫૮
અમ-મદિત હે કામિની; લાજન મૂત પૂરીખ;	
કામ-કીટ-આકુલ સેદા; પરિહર સુનિ શુદ્ધ-શીખ.	૫૯
વિષય તજે સો સંખ તજે, પાતક દોષ વિતાન;	
જલધિ તરત, નંવિ કયું તરે, તટિની ગંગ સંમાન ?	૬૦
ચાટે નિજ લાલો મિલિતે, કુંજ હોડ જ્યું શ્વાન;	
તેસેં રાચે વિષયમેં, જડ વિજે રૂચિ અશુમાન.	૬૧
ભૂષન બહુત બનાવતે; અંદન અરચત દેહ;	
વંચત આપહી આપકું, જડ ! ધરિ પુર્ણગલ-નેહ.	૬૨
દુર્લભનકે જય કિયે, ઇન્દ્રિય જન-સુખ હોત;	
તાતે મન-જય કરેનકું, કરો વિચાર-ઉદ્યોત.	૬૩
વિષય—ગ્રામકી સીમમેં, ઇચ્છાચારી અરંત;	
જિન-આણા-એકુંશ ધરી; મન-ગજ વશ કરો સંત.	૬૪
એક લાવ-મન પૌનકો, જૂઠં કહે અંચકાર;	
ચાતે પવનહિતે અધિક, હોત ચિત્તકો ચાર.	૬૫
જામે રાચે તાહિમેં, વિરચે કરિ ચિત્ત ચાર;	

નયન ફરસ જનુ તનુ લગેં, દહે દષ્ટિ-વિષ સાપ;	
તિનસુંભી પાપી વિષે. સુમરે કરે સંતાપ	૪૪
ઈન્દ્રિયાદી વિષયમેં. ફિરતે ઇન્દ્રિય—શ્રામ;	
વશ કીજે પગમેં ધરી, યંત્ર જ્ઞાન પરિણામ.	૪૫
ઉન્મારગગારી અબસ, ઇન્દ્રિય ચપલ તુરંગ,	
ખેંચી નરક-અરણ્યમેં, લેઈ જાય નિજ સંગ.	૪૬
જે નજીક હે શ્રમ રહિત, આપહીમેં સુખરાજ;	
બાધત હૈ તાકું કરન, આપ અરથકે કાજ.	૪૭
અંતરંગ રિપુ કટક ભટ, સેનાની બલવંત;	
ઈન્દ્રિય ક્ષણમેં હરત હૈ, શ્રુત-બલ અતુલ અનંત.	૪૮
અનિયત ચંચલ કરણ હય, પદ પ્રવાહ રજપૂર;	
આશા છાકક ^૧ કરતુ હેં, તત્ત્વદષ્ટિ-બલ દૂર.	૪૯
પંચબાણુ ઇન્દ્રિય કરી, કામ સુભટ જગ છતિ;	
સબકે શીર પદ દેતુ હે, ગણે ન કોસું ભીતિ.	૫૦
બીર ^૨ પંચ ઇન્દ્રિય લહી, કામ નૃપતિ બલવંત;	
કરે ન સંજ્યા પૂરણી, સુભટ સેણીકો તંત.	૫૧
દુઃખ સબહિ સુખ વિષયકો, કર્મ વ્યાધિ પ્રતિકાર;	
તાકું મનમથ સુખ કહે, ધૂર્ત જગત દુઃખકાર.	૫૨
કોગે કામકે સુખ ગિને, પાઈ વિષયકી ભીખ;	
સહજ રાજ પાવત નહિ, લગી ન સદ્ગુણ-શીખ.	૫૩
અમમાદ પવિ-દંડયેં, કરી મોહ ચકચુર;	
જ્ઞાની આતમ—પદ લાહેં, ચિદાનંદ ભરપૂર.	૫૪

૧ બાહક, બાહક. ૨ તીર

માયા-મય જગકો કહ્યો, જહાં સખહિ વિસ્તાર;	
જાનીકું હોવત કહાં, તહાં શોકકો ચાર ?	૭૮
શોચત નહિ અનિત્યમતિ, હોવત માલ મલાન;	
ભાંડેલી શોચત ભગે, ધરત નિત્ય અભિમાન.	૭૯
ફૂટ વાસના મદિત ^૧ હૈ, આશા-તાંતુ-વિતાન;	
છેદે તાકું શુભમતિ, કર ધરિ બોધ-કૃપાન.	૮૦
જનની મોહ-અધારકી, માયા-રજની કૂર;	
જ્ઞાન-ભાનુ-આલોકતે, તાકો કીજે દૂર.	૮૧
ઉદાસીનતા મગન હુંદ, અધ્યાતમ-રસ-કૃપ;	
દેખે નહિ કષ્ટુ ઔર જળ, ^૨ તળ દેખે નિજરૂપ.	૮૨
આગે કરી નિઃસંગતા, સમતા સેવત જેહુ; ^૩	
રમે પરમ આનંદ-રસ, સત્ય-યોગમે તેહુ.	૮૩
દંભહી જનિત અસંગતા, ઇંદ્ર ભવકે સુખ દેત;	
દંભ રહિત નિઃસંગતા, દેન દૂર સુખ હેત. ^૪	૮૪
મત હો સંગ નિવૃત્તકું, પ્રેમ પરમ ગતિ પાઈ;	
તાકો સમતા-રંગ પુનિ, કિનહી કહ્યો ન બાધ.	૮૫
તિસના વિદ્રુમ વહિ ઘન વિષય ધુમર બહુ ભેર;	
ભીમ ભયંકર ખેદ જલ, ભવસાગર ચિહું ઔર.	૮૬
ચાહે તાકો પાર તો, સજ કર સમતા નાઈ;	
શીલ-અંગ દ્રઢ પાટીએ, સહસ અદાર બનાઈ.	૮૭
પ્રકૃઆ-થંભ શુભ યોગ પરિ, બેઠે માલિમ જ્ઞાન;	
અધ્યાતમ સહ બલેં ચલે, સંયમ પવન પ્રમાણ.	૮૮

૧ ગદિત. ૨ જન. ૩ સમ સેવત હે જેહુ. ૪ દેત. ૫ ક્રિયા.

ઇષ્ટ અનિષ્ટ ન વિષયકો, થૂં નિશ્ચય નિરધાર.	૬૬
કેવલ તામે' કર્મકો, રાગ-દ્વેષતો' બંધ;	
પરમે' નિજ અભિમાન ધરિ, કયા કિરત ? હો અંધ !	૬૭
જેસે લલના લલિતમે', ભાવ ધરતુ હે સાર;	
તેસે મૈત્રી પ્રસુખમે', ચિત્ત ધરિ કરિ' સુવિચાર.	૬૮
બાહિર બહુરી' કહા કિરે?, આપહિમે' હિત દેખ;	
મૃગ-તૃષ્ણા સમ વિષયકો, સુખ સળજતિ ઉવેખ. ૪	૬૯
પ્રિય અપ્રિય બ્યવહાર નિજ, રૂચિરસ સાચો નાહિ;	
અંગજ વલ્લભ સુત ભયો, યૂક્ષાદિક નહિ કાહિ.	૭૦
હોવત સુખ નૃપ રંકકું, નોખત સુનત સમાન;	
ધક ભોગે ધક નાહિ સો, બદ્યો ચિત્ત અભિમાન.	૭૧
ભવકો સુખ સંકલ્પ ભવ, કૃત્રિમ જિસો કપૂર;	
રંજત હે જન મુગધકું, વર્જિત જ્ઞાન-અંકુર.	૭૨
શુન મમકાર ન વસ્તુકો, સો વાસના નિમિત્ત;	
માને સુતમે' સુત અધિક; દોરત હે હિત' ચિત્ત	૭૩
મન-કૃત મમતા જૂઠ હે, નહિ વસ્તુ-પરજાય;	
નહિ તો વસ્તુ બિકાયથે', કયુ મમતા મિટિ જાય ?	૭૪
જન જનકી રૂચિ ભિન્ન હે, ભોજન ફર કપૂર;	
ભોગવંતકું' જો રૂચે, કર્ષણ કરે સો ફર.	૭૫
કરણ હસે નૃપ ભોગકું, હસે કર્ષણકું' ભૂપ;	
ઉદાસીનતા બિનું નહિ, દોનુંકું' રતિ રૂપ.	૭૬
પરમે' રાચે પર રૂચિ, નિજ રૂચિ નિજ શુભ માંહિ;	
જેલે પ્રભુ આનંદધન, ધરિ સમતા ગલે' બાંહિ.	૭૭

- ક્રિયા-મૂઢ જૂઠી ક્રિયા, કરે ન થાપે જ્ઞાન;
 ક્રિયા-બ્રહ્મ એક જ્ઞાન મતિ, છેદે ક્રિયા અજ્ઞાન.^૧ ૬૬
- તે દેવનું શ્રેયં દ્વિ શિવ, જે નિજ બલ અનુસાર;
 થૈર્ગ્ય રૂચિ મારગ ગહે, સૌ શિવ સાક્ષનહાર. ૧૦૦
- નિવૃત્તિ લક્ષનાકું સહજ, અચિરજકારી કોઈ ?
 જો નર યાકું રૂચિત હે, યાકું દેખે સોઈ. ૧૦૧
- મન પારદ મૂર્છિત લયો, સમતા ઔષધિ આઈ;^૨
 સહજ વેદ રસ પરમ ગુન, સોવન-સિદ્ધિ કમાઈ. ૧૦૨
- બહુત ગ્રંથ નય દેખિકે, મહા પુરુષ કૃત સાર;
 વિજયસિંહ સૂર કીઓ, સમતા-શતક ઉદાર.^૩ ૧૦૩
- લાવત બાકું તત્વ મન, હો સમતા-રસ-લીન;
 બધું પ્રગટે તુજ સહજ સુખ, અનુભવ-ગમ્ય અહીન. ૧૦૪
- કવિ જશવિજય સુશિખ એ, આપ આપકું દેત;
 સામ્ય-શતક ઉદ્ધાર કરી, હેમવિજય સુનિ હેત. ૧૦૫

યોગી જળહુ ^૧ તપ કરે, ખાઈ જુરે તરૂપાત;	
ઉઠાસીનતા ખિનુ ભસમ, હુતિમે ^૨ સોભિ જાતા	૬૬
છુટે ભવકે જાલથે ^૩ , જિનહિ તપ કરિ લોક;	
સોભી મોહે કાહુકું ^૪ , દેત જનમકો શોક.	૬૦
વિષય ઉપદ્રવ સખ મિટયો, હોવત સુખ સંતોષ;	
તાતે વિષયાતીત હે, દેત શાંત રસ પોષ.	૬૧
ખિનુ લાલચ બશ હોત હે, વસા ^૨ ખાત થહ સાચ;	
ચાતે કરે નિરીહકે, આગે સમ-રતિ નાચ.	૬૨
દે પરીમલ સમતા લતા, વચન અગોચર સાર;	
નિત્ય વૈરિલી ^૩ જિહાં વસે, લહતુ પ્રેમ મહકાર.	૬૩
સેના રાખસ મોહકી, જીયે સુખે પ્રબુદ્ધ;	
બ્રહ્મ ખાનિ ઈક ^૪ લેઈકે, સમતા અંતર શુદ્ધ.	૬૪
કવિ-મુખ-કલ્પિત અમૃતકે, રસમે ^૨ સુઝત કાંહિ ?	
ભને એક સમતા સુધા, રતિ ધરિ શિવપદ માંહિ.	૬૫
યોગ ગ્રંથ જલનિધિ મથો, મન કરિ મેરૂ મથાન;	
સમતા અમૃત પાઈકે, હો અનુભવ રસ જાન.	૬૬
ઉઠાસીન મતિ પુરૂષ જો, સમતા નિધિ શુભ વેષ;	
છોરત તાકું ક્રોધકી ધું, આપ કર્મ અશેષ.	૬૭
શુદ્ધ યોગ શ્રદ્ધાન ધરિ, નિત્ય કરમકો ત્યાગ;	
પ્રથમ કરે જો મૂઢ સો, ઉભય બ્રહ્મ નિર્ભાગ.	૬૮

૧-જે બહુ. ૨-બસા. ૩-વૈરિલી. ૪-ખાત ઈક.

નરદેહાદિક દેખદે, આતમ-જ્ઞાને હીન;	
ઇન્દ્રિય બલ બહિરાતમા, અહંકાર મન' હીન.	૯
અલ્પ નિરંજન અકલ ગતિ, આપી રહ્યો શરીર;	
લખ' મુજાને આતમા, ખીર હીન ન્યું નીર.	૧૦
અરિ મિત્રાદિક કલ્પના, દેહાતમ અભિમાન;	
નિજ પર તત્તુ અંબધ મતિ, તાકો હોત નિદાન.	૧૧
દેહાદિક આતમ-ભ્રમે', કલ્પે નિજ પર સાવ;	
આતમ-જ્ઞાની જગ લહે, ^૩ કેવલ શુદ્ધ સ્વભાવ.	૧૨
સ્વ પર વિકલ્પે વાગ્દા, હોત અનિદ્યાર્પ;	
તાતે' બહુરી વિકલ્પમય, ^૪ ભરમ-જાલ અંધકૃપ.	૧૩
પુત્રાદિક્કી કલ્પના, દેહાતમ-ભ્રમ ભૂલ; ^૫	
તાકું જડ અપત્તિ કહે, હહા મોહ પ્રતિકૂલ.	૧૪
યા ભ્રમ-મતિ અબ છાંડિ દો, દેખો અંતર-દીપ્તિ;	
મોહ-દીપ્તિ ને છોડિએ, પ્રગટે નિજ-શુણ્ય-મુદ્ધિ.	૧૫
રૂપાદિક્કો દેખવો, ^૬ કંડન ^૭ કહાવન ફૂટ	
ઇન્દ્રિય યોગાદિક બલે, એ અબ લૂટાલૂટ.	૧૬
પરપદ આતમ દ્રવ્યકું ^૮ કડન મુનન કષ્ટ નાંકિ;	
ગિદાનંદ-ધન ખેલહી, નિજપદ તો નિજ માંકિ.	૧૭
અહણ અયોગ્ય અહે નકિ, અઘો ન છોડે જેહ;	
બાણે સર્વ સ્વભાવતે, ^૯ સ્વપર-પ્રકાશક તેહ.	૧૮

૧-મતિ. ૨-લખ લે (લખે) મો જ્ઞાનાતમા. ૩-લખે ૪-વિકલ્પ ઈષ. પ-મૂલ. ૬-દેખવો. ૭-કંડન. ૮-સ્વભાવને.

સમાધિશતક

(૬૯)

—(*)—

સમરી ભગવતી ભારતી, પ્રણમી જન જગ-પ્રધુ;
કેવળ આતમ-ખોધકો, કરશું સરસ પ્રબંધ. ૧

કેવલ આતમ-ખોધ હે, પરમારથ શિવ પંથ;
તામે જિનકું મગનતા, સોઈ ભાવ-નિર્ઘથ. ૨

ભોગ જ્ઞાન જ્યુ ખાલકો, બાહ્ય જ્ઞાનકી દોર;
તરુણ ભોગ અનુભવ જિસ્થો, મગન-ભાવ કષ્ટુ ઓર. ૩

આતમ-જ્ઞાને મગન જો, સો સથ પુરૂગલ જેલ;
ઇંદ્રબલ કરિ લેખવે, મિલે ન તિહાં મન-મેલ. ૪

જ્ઞાન ખિના વ્યવહારકો, કહા બનાવત નાથ ?
રત્ન કહો કેઉ કાચકું, અંત કાચ સો કાચ. ૫

રાચે સાચે ધ્યાનમેં યાચે વિષય ન કોઈ;
નાચે માચે મુગતિ-રસ, 'આતમ-જ્ઞાની' સોઈ. ૬

ખહિર અંતર પરમ એ, આતમ-પરિણતિ તીન;
દેહાદિક આતમ-ભરમ, ખહિરાતમ બહુ દીન. ૭

ચિત્તદોષ આતમ-ભરમ, અંતર આતમ જેલ;
અતિ નિર્મલ પરમાતમા, નાહિ કર્મકો લેલ. ૮

દેહાદિકતે' લિન્નમે', મોથે' ન્યારે તેહુ;	
પરમાત્મ-પથ-દીપિકા, શુદ્ધ ભાવના એહુ.	૩૦
કિથા કબટલી નહુ લહે, લેહ-જ્ઞાન-સુખવંત;	
યાગિન બહુવિધિ તપ કરે, તોલિ નહિ ભવત્રાંત.	૩૧
અભિનિવેશ પુદ્ગલ વિષય, જ્ઞાનીકું કહાં હોત ?	
ગુણકો લી મદ મિટ ગયો, પ્રકટત સહજ ઉદ્યોત.	૩૨
ધર્મ' ક્ષમાદિક લી મિટે, પ્રકટત ધર્મ'-સન્યાસ;	
તો કલ્પિત ભવ-ભાવમે', કયુ નહિ હોત ઉદાસ ?	૩૩
રજગુ અવિદ્યા-જનિત અહિ, મિટે રજગુકે જ્ઞાન;	
આત્મજ્ઞાને ત્યુ મિટે, ભાવ-અયોધ નિદાન.	૩૪
ધર્મ' અરૂપી દ્રવ્યકે, નહિ રૂપી પર હેત;	
અપરમ ગુન રાચે નહીં, થું જ્ઞાની મતિ હેત.	૩૫
નૈગમ નયકી કલ્પના, અપરમ-ભાવ વિશેષ;	
પરમ-ભાવમે' મગનતા અતિ વિશુદ્ધ નયરેખ.	૩૬
રાગાદિક જખ પરિહરી, કરે સહજ ગુણુ-ખોજ;	
ઘટમે' લી પ્રગટે તદા, ચિદાનંદકી મોજ.	૩૭
રાગાદિક પરિણામ-ચુત, મનહિ અનંત સંસાર;	
તેહિજ રાગાદિક રહિત, જાને પરમ પદ ભાર.	૩૮
ભવ પ્રપંચ મન-જાલકી, ખાજી જૂઠી મૂલ;	
ચાર પાંચ દિન ખુશ લગે, અંત ધૂલકી ધૂલ.	૩૯
મોહ વાશુરી ^૧ જાલ મન, તામે' મૃગ મત હોઉ;	
ચામે' જે મુનિ નહિ પડે, તાકું અસુખ ન કોઉ.	૪૦

પેકે બ્રમ સીપમેં, જ્યું જડ કરે પ્રયાસ;	
દેહાતમ-બ્રમતેં ભયો, ત્યુ તુજ કૂટ અભ્યાસ.	૧૯
મિટે રજત-બ્રમ સીપમેં, જન-પ્રવૃત્તિ જિમ નાંહિ;	
ન રમેં આતમ-બ્રમ મિટે, ત્યું દેહાદિકમાંહિ.	૨૦
ફિરે અબોધે કંઠગત, આમીકરકે ન્યાય;	
જ્ઞાન-પ્રકાશે મુગતિ તુજ, સહજ સિદ્ધિ નિરૂપાય.	૨૧
યા ખિન તૂં સૂતો, સદા, યોગે જાગે ^૧ જોણ;	
રૂપ અર્તીદ્રિય તુઝ તે, ^૨ કહી શકે કહો કેણ ?	૨૨
દેખે ભાખે ઓર કરે, જ્ઞાની સખહિ અયંભ;	
વ્યવહારે વ્યવહારસ્યુ, નિશ્ચયમેં થિર થંભ.	૨૩
જગ જાણે ઉન્નત ઓ, ઓ જાણે જગ અંધ;	
જ્ઞાનીકું જગમેં રહ્યો યું નહિ કોઈ સંખંધ.	૨૪
યા પર છાંહિ જ્ઞાનકી, વ્યવહારે જ્યુ કહાઈ;	
નિર્વિકલ્પ તુજ રૂપમેં, દ્વિધા ભાવ ન સુહાઈ.	૨૫
યુ બહિરાતમ છાંરિકે, અંતર-આતમ હોઈ;	
પરમાતમ મતિ ^૩ ભાવિઓ, જિહાં વિકલ્પ ન કોઈ.	૨૬
સોમેં યા દ્રઢ વાસના; પરમાતમ પદ હેત;	
ઇલિકા બ્રમરી ધ્યાન ગતિ, જિન-મતિ જિન પદ દેત	૨૭
ભારે ભય પદ સોઈ હે, જિહાં જડકો વિશ્વાસ;	
જિનસૂં ઓ ડરતો ફિરે, સોઈ અભય પદ તાસ.	૨૮
ઇદ્રિય-વૃત્તિ-નિરોધ કરી, જો ખિનુ ગલિત વિભાવ;	
દેખે અંતર આતમા, સો પરમાતમ-ભાવ.	૨૯

- મૂઢાતમશું તે પ્રબલ, મોહિ છાંડિ શુદ્ધિ;
જગત હે મમતા ભરે, પુદ્ગલમેં નિજ બુદ્ધિ. ૫૨
- તાકું યોધન-શ્રમ અફલ, જાકું નહિ શુભ યોગ;
આપ આપકું ખૂઝવે, નિશ્ચય અનુભવ લોગ. ૫૩
- પરકો ફિરયો ખુઝાવનો ? તૂં પર-અહણ ન લાગ;
ચાહે જેમેં ખુઝનો, સો નહિ તુઝ શુભ લાગ. ૫૪
- જબલોં પ્રાણી નિજ મતેં, અહે વચન મન કાય;
તખલોં હિ સંસાર ચિર, લેહ-જ્ઞાન મિટિ જાય. ૫૫
- સૂક્ષ્મરે ધન જીરન નવે, જયુ કપરે ત્યુ દેહ;
તાતેં ખુધ માને નહિ, અપની પરિણતિ તેહ. ૫૬
- [હાનિ વૃદ્ધિ ઉજવલ મલિન, જયુ કપરે ત્યુ દેહ;
તાતેં ખુધ માને નહી, અપની પરિણતિ તેહ.] ૫૭
- જૈસે નાશ ન આપકો, હોત વચકો નાશ;
તેસે તતુકે નાશતેં, ચેતન અચલ અનાશ. ૫૮
- જંગમ જગ થાવર પરે, જાકું લાસે નિતઃ
સો આખે સમતા-સુધા, અવર નહિ જહ-ચિત્ત. ૫૯
- મુગતિ દૂર તાકું નહિ, જાકું સ્થિર સંતોષ,
દૂર મુગતિ તાકું સદા, જાકું અવિરતિ-પોષ. ૬૦
- હોત વચન મન અપલતા, જનકે સંગ નિમિત્તઃ
જન-સંગી હોવે નહિ, તાતેં મુનિ જગ-મિત્ત. ૬૧
- વાસ નગર વનકે વિષે, માને દુવિધ અબુદ્ધ;
આતમ-દર્શીકું વસતિ, કેવલ આતમ શુદ્ધ. ૬૨

- જખ નિજ મન સન્સુખ હુએ, ચિતૈ^૧ ન પરગુણ દોષ;
તખ બહુરાઈ લગાઈએ, જ્ઞાન ધ્યાન રસ પોષ. ૪૧
- અહંકાર પરમેં^૨ ધરત, ન લહે નિજ ગુણ ગંધ;
અહંજ્ઞાત નિજ ગુણ લગે, છૂટે પરહિ સંબંધ. ૪૨
- અર્થ ત્રિલિંગી પદ લહે, સો નહિ આતમરૂપ;
તો પદ કરી કયુ પ્રાઈએ ? અનુભવ-ગ્રામ્ય સ્વરૂપ. ૪૩
- [દિસિ દ્વાખી નવિ ડગ ભરે, નય પ્રમાણ પદ કોડિ;
સંગ ચલે શિવપુર લગે અનુભવ આતમ જોડિ.] ૪૪
- આતમ-ગુણ અનુભવતણી, દેહાદિકતો^૩ સિન્ન;
ભૂલે વિભ્રમ-વાસના, જોરે^૪ ફિરે ન ખિન્ન. ૪૫
- દેખે સો ચેતન નહિ, ચેતન નાહિં દિખાય;
રોષ ત્રોષ કિનસું કરે ? આપહિ આપ યુગાય. ૪૬
- ત્યાગ ગ્રહણ બાહિર કરે, મૂઢ કુશલ અંતરંગ,^૨
બાહિર અંતર સિદ્ધકું, નહિ ત્યાગ અરૂ સંગ. ૪૭
- આતમજ્ઞાને મન ધરે, વચન-કાય-રતિ છોડ;
તો પ્રગટે શુભ વાસના, ગુણ અનુભવકી જોડ. ૪૮
- યોગારંભીકું અસુખ અંતર, બાહિર સુખ;
સિદ્ધ-યોગકું સુખ હે અંતર, બાહિર દુઃખ. ૪૯
- સો કહીએ સો પૂછીએ, તામેં ધરિયે રંગ;
ચાતોં મિટે અબોધતા, બોધરૂપ હુઇ^૫ અંગ. ૫૦
- નહિ કષ્ટ ઇન્દ્રિય વિષયમેં, ચેતનકું હિતકાર;
તોણી જન તામેં રમેં, અધો મોહ-અધાર. ૫૧

જાતિ દેહ આશ્રિત રહે, લવણ કારણ દેહ;
 તાતે' લવ છેદે નહિ, જાતિ-પક્ષ-રત જેહ. ૭૪
 જાતિ લિંગકે પક્ષમે', જિનકું હૈ દ્રવ-રાગ;
 મોહ-જાલમે' સો પરે', ન લહે શિવ-સુખ ભાગ. ૭૫
 લિંગ દ્રવ્ય ગુન આદરે, નિશ્ચય સુખ^૧ વ્યવહાર;
 બાહ્ય લિંગ હક નય મતિ, કુરે મૂઢ અવિચાર. ૭૬
 ભાવ લિંગ જાતે' ભયે, સિદ્ધા પનરસ લેક;
 તાતે' આતમકું નહિ, લિંગ ન જાતિ ન વેદ. ૭૭
 પ'ણુ દ્રષ્ટિ જ્યુ અ'ધમે', દ્રષ્ટિ-લેક મહુ દેત;
 આતમ-દ્રષ્ટિ શરીરમે', ત્યું ન ધરે ગુને હેત. ૭૮
 સ્વપ્ન વિકલતાદિક દશા, બ્રમ માને વ્યવહાર;
 નિશ્ચય નયમે' દોષ-ક્ષય, વિના સદા બ્રમચાર. ૭૯
 છૂટે નહિ બહિરાતમા, જગતભી પદિ ગ્રંથ;
 છૂટે ભવથે' અનુભવી, સુપન-વિકલ નિર્ગ્રંથ. ૮૦
 પદિ પાર કહાં પાવનો?, મિટયો ન મનકો ચાર;
 જ્યુ કોદહુકે બેલકું, ઘરહી કોસ હજાર. ૮૧
 જિહાં બુદ્ધિ ચિર પુરૂષકી, તિહાં રૂચિ તિહાં મન લીમ;
 આતમ-મતિ આતમ-રૂચિ, કાહુ કોન આધિન? ૮૨
 સેવતે પરમ પરમાત્મમાં, લહે લયિક તસ રૂપ;
 પ્રતિધાં સેવક જ્યોતિકું, હોવત જ્યોતિ સરૂપ. ૮૩
 આપ આપમે' સ્થિત હુએ, તરૂથે' અગિન ઉદ્યોત;
 સેવતે આપહિ આપકું, ત્યું પરમાતમ હોત. ૮૪

આપ-ભાવના દેહમે', દેહાંતર ગતિ હેત;
 આપ-મુદ્ધિ બે આપમે', સો 'વિદેહ' પદ હેત. ૬૩
 ભાવિ શિવપદ દિર્ઘ આપકું, આપહિ સન્મુખ હોઈ
 તાતે' શુદ્ધ હે આત્મા, અપનો ઓર ન કોઈ. ૬૪
 સોવત હે નિજ ભાવમે', જગે તે વ્યવહાર;
 સુતો આત્મ-ભાવમે', સદા સ્વરૂપાધાર.^૧ ૬૫
 અંતર ચેતન દેખકે, બાહિર દેહ સ્વભાવ;
 તાકે^૨ અંતર-જ્ઞાનતે', હોઈ અચલ દ્રઢ ભાવ. ૬૬
 ભાસે આત્મજ્ઞાન^૩ ધુરિ, જગ ઉન્નત સમાન;
 આગે દ્રઢ અભ્યાસતે', પશ્ચર તૃણ અતુમાન. ૬૭
 ભિન્ન દેહતે' ભાવિયે, ત્યુ આપહીમે' આપ;
 જન્યું સ્વપ્નહીમે' નહિ હુએ, દેહાત્મ-બ્રમ-તાપ. ૬૮
 પુણ્ય પાપ વ્રત અવ્રત, મુગતિ દોઢકે ત્યાગ;
 અવ્રત પદે વ્રત ભી ત્યજે, તાતે' ધરિ શિવ-રાગ. ૬૯
 પરમ-ભાવ-પ્રાપ્તિ લગે, વ્રત ધરિ અવ્રત છોડિ;
 પરમ-ભાવ-રતિ પાયકે, વ્રતભી જનમે' જોડિ. ૭૦
 દહન સમે જન્યું તૃણ દહે, ત્યુ વ્રત અવ્રત છેદિ;
 ક્રિયા શક્તિ ધનમે' નહિ, યા ગતિ નિશ્ચય ભેદ. ૭૧
 વ્રત શુભ ધારત અવ્રતિ, વ્રતિ જ્ઞાન શુનં દોઈ;
 પરમાત્મકે જ્ઞાનતે', પરમ-આત્મા હોઈ. ૭૨
 લિંગ દેહ આશ્રિત રહે, ભવકો કારણ દેહ;
 તાતે' ભવ છેદે નહિ, લિંગ-પક્ષ-રત જોહ. ૭૩

રહે યથા બલ યોગમે', ગ્રહે સકલ નય સારઃ
 ભાવ-જૈનતા સો લહે, વહે' ન મિથ્યાચાર. ૯૬
 મારગ-અનુસારી ક્રિયા, છેદે સો મતિહીન;
 કૃપટ-ક્રિયા-બલ જમ ફગે, સોભી ભવજલ-મીન. ૯૭
 નિજ નિજ મતમે' લારિ પડે, નયવાદી બહુ રંગ;
 ઉદ્ધાસીનતા પરિણમે, જ્ઞાનીકું સરવંજ. ૯૮
 દોહ લરે તિહાં ધિક પડે, કૈખનમે' દુઃખ નાહિં
 ઉદ્ધાસીનતા સુખ-સદન, પર પ્રવૃત્તિ દુઃખ છાંહિ. ૯૯
 ઉદ્ધાસીનતા સદલતા, સમતારસદલ આખઃ
 પર-પેખનમે' મત પરે, નિજ શુણુ નિજમે' રાખ. ૧૦૦
 ઉદ્ધાસીનના જ્ઞાન-દલ, પર-પ્રવૃત્તિ હે મોહ;
 શુભ જાનો સો આદરો, ઉદ્ધિત^૩ વિવેક-પ્રરોહ; ૧૦૧
 દોષક શતકે' ઉદ્ધયુ', તંત્રસમાધિ વિચાર;
 ધરો એહ બુધ! કંઠમે', ભાવ-રતનકો હાર. ૧૦૨
 જ્ઞાન વિમાન ચારિત્ર પવિ, નંદન સહજ-સમાધિ;
 મુનિ સુરપતિ સમતા શચી, રંગે રમે અગાધિ. ૧૦૩
 કવિ જશવિજયે એ રચ્યો, દોષક શતક-પ્રમાણુ;
 એહ ભાવ જો મન ધરે, સો પાવે કલ્યાણુ. ૧૦૪

ઇતિ શ્રી સમાધિતંત્ર દોષક સંપૂર્ણ :

૧ ચહે ૨ પરકથનીમે' ૩ ઉચિત

[આ શતકમાં ૪૪ અને ૫૭ નખરનો કૌંસમાં એક એક દ્વંદ્વો
 મૂકેલ છે તે મુખર્ષ જોડી પાર્શ્વનાથના ઉપાશ્રના ભંડારની ૭ પત્રની
 પ્રત નં. ૧-૭૭માંથી લીધેલ છે.]

યાહિ પરમ પદ ભાવિયે, ધ્યન અગોચર સાર;
 સહજ જ્યોતિ તો પાઈયે, ફિર નહિ ભવ-અવતાર ૮૫
 શાંતીકું દુઃખ કષ્ટ નહિ, સહજ સિદ્ધ નિર્વાણ;
 સુખ પ્રકાશ અનુભવ ભયે, સખહિ ઠોર કલ્યાણ ૮૬
 સુપન-દષ્ટિ સુખ-નાશતે, જ્યુ દુઃખ ન લહે લોક;
 જાગર દષ્ટિ વિનષ્ટમે, ત્યું બુધકું નહિ શોક: ૮૭
 સુખ-ભાવિત દુઃખ પાયકે, કથ પાવે જગજ્ઞાન;
 ન રહે સો બહુ તાપમે, કોમલ ફૂલ સમાન ૮૮
 દુઃખ-પદ્ધિતાપે નવિગલે, દુઃખ-ભાવિત મુનિ-જ્ઞાન;
 વજ્ર ગલે નવિ હંહનમે, કંચનકે અનુમાન ૮૯
 તાતે દુઃખમું ભાવિયો, આપ શક્તિ અનુસાર;
 તો દહતર હુઈ ઉલ્લસે, જ્ઞાન ચરણ આચાર. ૯૦
 રનમેં લરતે સુભટ જ્યું, ગિને ન બાન-પ્રહાર,
 પ્રભું-રંજનકે હેતુ ત્યું, જ્ઞાની અસુખ-પ્રચાર. ૯૧
 વ્યાપારી વ્યાપારમેં, સુખ કરિ માને દુઃખ;
 ક્રિયા-કળટ સુખમેં ગિને, ત્યું વંછિત મુનિ-સુખ્ય. ૯૨
 ક્રિયા યોગ અભ્યાસ હે, ફલ હે જ્ઞાન અખંધ;
 જ્ઞાનુંકું જ્ઞાની ભજે, એક-મતિ મતિ-અખંધ. ૯૩
 ઇચ્છા શાસ્ત્ર સમર્થતા, ત્રિવિધ યોગ હે સાર;
 ઇચ્છા નિજ શકતે કરી, વિકલ યોગ બ્યવહાર. ૯૪
 શાસ્ત્ર-યોગ શુન-ઠાણકો, પૂરન વિધિ આચાર;
 પદ અતીત અનુભવ કહ્યો, યોગ તૃતીય વિચાર. ૯૫

મ્રણ પાય લાગી માગી, શકુન વધામણાં રે કે શકુન૦
વ્યવહારિ શ્રી પાસના, લેતા ભામણાં રે કે લેતા૦ ૧

શ્રીફલ પ્રમુખે વધાવી, રથણાચર ઘણા રે કે રથણાચર૦
વહાણ હકારીને ચાલિયા, તે સવિ આપણા રે કે તે સવિ૦
પદમિનિ દિગ્ધે આસીસ, કહે 'વહિલા આવળે રે' કે વહિલા૦
હીર ચીર પટફલ, કયાણાં લાવળે રે કે કયાણાં૦ ૨

પવન વેગ હવે ચાલ્યાં, વહાણ સમુદ્રમાં રે વહાણ૦
સઠ તાણ્યા શ્રી કેરા, ડેરા તેગમાં રે કે ડેરા૦
તૂરહિ વાળે ગાળે, મણિ-રચિ વિજલી રે કે મણિ૦
માનુ કે અંબર ડંબર, મેઘ-ઘટા મલિ રે કે મેઘ૦ ૩

કે પર્વત પંખાલા, કે પુર ચાલતા રે પુર૦
ઉર્ધ્ધ્વકુમાર વિમાન, કે જલમાહિ માલતા રે કે જલ૦
કે ગ્રહ-મંડલ ઉતર્યા, થોક મિલી સહૂ રે કે થોક૦
ધમિ તે દેખી શકે, અંબરે સુર બહૂ રે કે અંબર૦ ૪

ચાટુએ જલ અવગાહતાં, ચાલ્યાં તે જલે રે ચાલ્યાં૦
સાદા દિગ્ધે જિમ સજ્જન તિમ બેહુ મિલે રે કે તિમ૦
કરતરંગ વિસ્તારી, સાયર તે મલિ રે કે સાયર૦
જલ પ્રવાલ છલે હુઓ, રોમાંચિત વલી રે કે રોમાં ૫

ભર મધ્યે તે આઠ્યાં, જિહાં જલ ઉચ્છલે રે જિહાં૦
સાયર માંહિ ન માયે, ગર્વ તિણે બલે રે કે ગર્વ૦
ગાળે ભાળે નાચતો, અંગ તરંગસ્થૂં રે કે અંગ૦
મતવાલો કરે ચાલો, નિજ મન રંગસ્થૂં રે કે નિજ૦ ૬

સમુદ્ર-વહાણ સંવાદ

[સં. ૧૭૧૭માં ઘોઘા બંદરમાં રચેલો] -

કુહા

—(*)—

શ્રી નવખંડ અખંડ ગુણ, નમી પાસ ભગવન્ત;
કરસ્થૂં કૌતક કારણે, વાહણ-સમુદ્ર વૃત્તાંત. ૧

એહમાં વાહણ સમુદ્રનાં, વાહ-વચન-વિસ્તાર;
સાંભલતાં મન ઉલ્લસે, જિમ વસંત સહકાર. ૨

મોટા નાના સાંભળો, મત કોઈ કરો શુભાન;
ગર્વ કર્યો રચણાયરે, ટાળ્યો વાહણે નિદાન. ૩

વાહ હુએ કિમ એહને, મહો માંહે અપાર;
સાવધાન થઈ સાંભળો, તે સવિ કહું વિચાર. ૪

કાલ ૧

—(*)—

હાગની;-ચાહરાં મોહલાં ઉપર મેહ ઝરાળે વીજળી રે કે વીજળી-એ દેશી

શ્રી નવખંડ જિનેશ્વર, કેસર કુસુમસ્થૂં રે, કે કેસર કુસુમસ્થૂં રે,
મંગલ કારણ પૂજિએ, પ્રણમી પ્રેમસ્થૂં રે, કે પ્રણમી પ્રેમસ્થૂં રે,

વાહણ કહે 'સાથર! સુણો, જે જગ ચતુર સુભતિ;
તે દાખે હિત-સીખડી, તે મત બણે તાતિ. ૩
જો પણિ પરની દ્રાખ ખર, ચરતાં હાણિ ન કોય;
અસમજસ દેખી કરી, તો પિણ મનિ દુઃખ હોય.' ૪

ઢાળ ૨

—(*)—

સૂરતી મહિનાની; યા ભમરગીતાની દેશી, અથવા વિજય કરી
ધરી આવિયા, બંદિ કરે જયકાર—એ દેશી
સિધુ કહે 'હવે સિધુર, બંધુર નાહ વિનોદ,
ધટતો રે ગર્વ કંઈ છું પામું છું ચિત્તિ પ્રભોદ;
મોટાઈ રે માહુરી, સારે જગત પ્રસિદ્ધ,
સિદ્ધ અમર વિદ્યાધર, મુજ શુભ ગાઈ સમૃદ્ધિ. ૧
રજત સુવર્ણના આગર, મુજ છે અંતરદીપ,
દીપ જિહાં બહુ ઔષધિ, જિમ રજની મુખ દીપ;
જિહાં દેખી નરનારી, સારી વિવિધ પ્રકાર,
બાણીએ જગ સવી બોધઈ, કૌતુકનો નહિ પાર. ૨
તાજ રે મુજ વનરાજિ, જિહાં છે તાલ તમાલ,
ભતિફલ ફલ કોમલ, લલિત લવિંગ રસાલ;
પૂગી શ્રીફલ એલા, લેલા નાગ પૂનાગ,
મેવા બેહવા બોધયે, તેહવા મુજ મધ્ય ભાગ. ૩
ચંપક કેતકી મોલતી, આલતિ પરિમલ વૃંદ,
બકુલ મુકુલ વલિ અલિકુલ, મુખર સખર મચકુંદ;

ગર્વે જાણે મુઝ સમ, જગમાં કેા નહિ રે કે જગમાં
ગર્વે ચઢાવે પર્વત, જનને કરઅહી રે કે જનને
ગર્વે નિજશુણ્ય જોલે, ન સુણે પર-કહ્યો રે ન સુણે
રસ નવિ દિએ તે નારી, કુચ જિમ નિજ ગ્રહો રે કે કુચ ૭

એ અસમંજસ દેખી, દષ્ટિ આકરૂં રે કે - દષ્ટિ --
એક વાહણ ન રહી સકયું, જોલ્યું તે ખરૂં રે કે જોલ્યું
મુખ નવિ રાખે ભાખે, સાચું વાગીઆ રે કે સાચું
રાજકાજ નિર્વાહ, તે નવિ હાજિયા રે કે તે નવિ ૮
'હરિયા ! તુમે છો ભાન્યા, નવિ તરિયા કુણે રે ? કે નવિ
તુમે કોઈથી નવી ડરિયા, પરવરિયા શુણે રે કે પર
તો પિણુ શુણ-મદ કરવો, તુમને નવી ધટે રે કે તુમને
વુઠાની વાત કહેસ્યે, બટાઉ જે અટે રે કે બટાઉ ૯

જે નિજ શુણ-રતુતિ સાંભલિ, શિર નીચું ધરે રે કે શિર
તસ શુણ જાયે ઉંચા, સુરવરને ધરે રે કે સુર
જે નિજ શુણ મુખિ જોલે, ઉંચી કરી કંધરા રે કે ઉંચી
તસ શુણ નીચા પેસે, જોસે તલે ધરા રે કે જોસે તલે ૧૦

હુહા

એહ વચન સાચર સુણી, જોલે હહુઆ જોલ;
'સી તુજને ચીંતા પડી ?, જાનુ નિશુણ નિટોલ. ૧
આપકાજ વિણ જે કરે, મુખરી પરની તીતિ;
પર અવશુણ વ્યસને હુએ, તે હુખિયા દિનરાતિ.' ૨

ગિર્યાના ગુણ જાણે, જે હૂંઈ ગિર્યા લોક,
હલ્લુઆને મનિ તેહના, ગુણ સવી લાગે ફોક;
ધાંઝિ મ જાણે રે વેદના, જે હૂંઈ પ્રસવતાં પુત્ર,
મૂઠં ન જાણે પરિશ્રમ, જે હૂંઈ ભણતાં સૂત્ર.' ૧૦

હુહા

—(*)—

સાથર જળ ધમ કહિ રહ્યો, વાહણ વદે તખ વાચ;
'મા આગલિ મેસાલનૂં', એ સવિ વણૂંન સાચ. ૧
વાણીને જિમ અથગતિ, સુર-ચિતિ હરિને જિમ;
કાંઈ અબાણી મુજ નહી, તુઝ મોટાઈ તેમ. ૨
વિસ્તારું છું ગુણ અહો, ઢાંકું છું તુઝ દોષ;
તો એવડું રથું ફૂલવું?, સ્યો કરવો કંઠ-સોષ? ૩
મેલો પિણ મુગ ચંદલે, જિમ કીજે સુપ્રકાશ;
તિમ અવગુણના ગુણ કરે, સજ્જનનો સહવાસ. ૪
ગુણ કરતાં અવગુણ કરે, તેતો હુજર્જન હંર;
નાલિકેર-જલ મરણ દિયે, જો લેલિયે કપૂર. ૫
હિત કરતાં જાણે અહિત, તે છાંડીજે ફર;
જિમ રવિ ઊગ્યો તમ હરે, પ્રક-નયન તમ-પૂર ૬

ઢાળ ૩

—(*)—

મરકલકાની-દેશી

હુઆ પિણ અહો તારૂં, સાથર! સાંભલો,
મહુ જનને પાર ઉતારૂં, સાથર! સાંભલો,

હમણો મરૂઓ મોગરો, પાસલ ને અરવિંદ
 કંઈ જાતિ મુજ ઉપવને, દિવે જનને આનંદ. ૪
 મુજ એક શરણે રાતા, રાતી વિદૂમ વેલિ,
 ફાળી રાખી તેહમાં, મેં સાચી^૧ મોહન વેલિ;
 જપ માલા જપકારણે, તસ ફલ મુનિવર લિંત,
 વનિતા અધરની ઉપમા, તે પુણ્યે લાક્ષંત.^૨ ૫
 નવઅહ જેણે રે બલે, બાંધ્યા ખાટને પાથ
 લોકપાલ જસ કિંકર, જેણે જિત્યો સુરરાય;
 કિઓ રે ત્રિલોકી કંટક, રાવણ લંકા-રાજ,
 મુજ પસાયે તેણે કંચન, ગઢમઠ મંદિર સાજ. ૬
 પક્ષ લક્ષ જળ તક્ષતો, પર્વત ઉપરિ ધાઈ,
 ફોપાટોપ કરી^૩ ઘણો, વજ લેઈ સુરરાય;
 તડપડિ પડિયા રે તે સવિ, એક ગ્રહે મુજ પક્ષ,
 તળ મેનાક રહિઓ, તે સુખિઓ અક્ષતપક્ષ ૭
 જગ સચરાચર જસ તનુ, પાયા પીલે ચીર,
 તે લક્ષ્મીનારાયણ, ગોવર્દન - ધરધીર;
 મુજમાંહે પોઢયા હેજે, સેજ કરી અહિરાજ,
 હોડ કરે કુણ માહરી?, હું તિહુઅણ-સિરતાજ. ૮
 વાહણ! પાહણ પણિ મુજથી, ભારે તૂં કહેવાય,
 હલુઓ પવન ઝંકેલે, ડાલે ગરથલાં ખાય;
 તો હલુઆ તુલ યોલકા, હલુઓ છે તુજ પેટ,
 મુજ મોટાઈ ન જાણે, તાણે નિજ મતિ નેટ. ૯

નાન્હી ઔષધિ જો હોઈ પાસેજી,	સાયર ! ૦
તો જૂત પ્રેત સવિ નાસેજી;	સાયર ! ૦
નાન્હે અક્ષરે અંથ લિખાએજી,	સાયર ! ૦
તેહનો અર્થ તે મોટો થાએજી.	સાયર ! ૦ ૭
મોટા નાન્હાનો ક્યો વહરોજી ?	સાયર ! ૦
ઈહાં સાર અસારનો વહરોજી;	સાયર ! ૦
તુલ્ય મોટાઈ નાંખી ઢાલીજી,	સાયર ! ૦
નિજ મુખેનિજ શુભ રસ ઘોલીજી. ૧	સાયર ! ૦ ૮
તુમે રાવણનું બલ પોખ્યુંજી,	સાયર ! ૦
પિણ નીતિશાસ્ત્ર નવિ ગોખ્યુંજી;	સાયર ! ૦
ચોર-સંગી તુલ્યને જાણીજી,	સાયર ! ૦
રામચંદ્રે ખાંધ્યા તાણીજી.	સાયર ! ૦ ૯
વન કીપાકિકની સોહાજી,	સાયર ! ૦
જો જૂમિના શુભ-સંદોહાજી;	સાયર ! ૦
તે દેખી મદ મત વહિયોજી, ૨	સાયર ! ૦
મદ છાંડિને છાના રહ્યોજી ૩	સાયર ! ૦ ૧૦

ફૂલ

એહ વચન શ્રવણે સુણી, પામ્યો સાયર ખેહ;
 કહે 'તુજક્યુ' હું જોલતાં, પામું છું નિર્વેદ. ૧
 જેહથી લક્ષ્મી ઉપની, પરણી દેવ મોરાર;
 કીર સિંધુ તે જિહાં હૂઓ, તે અદા કુલ નિરધાર. ૨

૧ જોલીજી ૨ વહજી ૩ રહજી

સ્થું કિન્ને તુલ્લ મોટાઈલ ? સાયર ! ૦
જે જોલે લોગ લોગાઈલ. સાયર ! ૦ ૧

તુલ્લે નામ ધરાવો છો મોટાલ, સાયર ! ૦
પણિ કામની વેલાંઈ જોટાલ; સાયર ! ૦
તુલ્લે કેવલ જણ્યું વાધ્યાલ. સાયર ! ૦
નવિ જણ્યું પરહિત સાધ્યાલ. સાયર ! ૦ ૨

તું મોટાઈ મત રાચોલ, સાયર ! ૦
હીરો નાનો પણિ હોઈ જાચોલ; સાયર ! ૦
વાધે ઊકરડો ઘણું મોટોલ, સાયર ! ૦
તિહા જઈએ લેઈ લોટોલ. સાયર ! ૦ ૩

અંધાઈ મોટું નાસેલ, સાયર ! ૦
જે નાન્હો દીપ પ્રકાશેલ; સાયર ! ૦
આકાશ મોટો પિણુ કાલોલ, સાયર ! ૦
નાન્હો ચંદ્ર કરે અજુઆલોલ. સાયર ! ૦ ૪

આંખિ મોટી અંધને ફિકલ, સાયર ! ૦
તિહાં તેજવંત તે નાન્હી કીકીલ; સાયર ! ૦
નાની ચિત્રાવેલિ વિરાજજે, સાયર ! ૦
મોટો ચેરંડો નવિ જાજેલ. સાયર ! ૦ ૫

નાનો પંચજન્ય હરિ પૂજેલ, સાયર ! ૦
તસ નાદે ત્રિભુવન ધૂજેલ; સાયર ! ૦
નાન્હો સિંહ મહાગજ મારેલ, સાયર ! ૦
નાનું વજ તે રૌલ વિહારેલ. સાયર ! ૦ ૬

ખોટો કુલ-મદ મૂરખ કરે, પિણુ ગુણ વિણુ નિસવાદરે;
ખોટો સિંહ બનાવ્યો કુતરો, પિણુ કુણ કરસ્યે સિંહનાદ રે?

કુલ૦ ૫

નામ ઠામ ને' કુલ નવિ પૂછિએ, જે જગમાંહિ સુગુણ-ગરિઠ રે;
રવિ ચંદ્ર પયોધર પ્રમુખના, કુલ કુણે જાણ્યા કુણ દીઠ રે. કુલ૦ ૬
રથો નિજ કુલ રથો પારકો? ત્યજિ અવગુણ કરી ગુણ મૂલ રે;
છાંડિજે મલતતુ ઊપનો, શિર ધરિએ વનનૂં ફૂલ રે. કુલ૦ ૭
ઈમ જાણિને કુલ-મદ છાંડિએ, કીજે ગુણનો અભ્યાસ રે;
ગુણથી જસ કીર્તિ પામિએ, લહિએ જગિ લીલ વિલાસરે કુલ૦' ૮

દૂલ્હા

વચન સુણી એ વાહાણનાં, ભાળે જલનિધિ બોલ;
'હું રથણાયર જગતમાં, વાળે મુજ ગુણ-ઢોલ. ૧
જગ-જનના દાલિદ્ર હરે, રથણ તણી મુજ રાશિ;
હોડ કરે શી માહરી? એ ગુણ નહિ તુજ પાસ.' ૨

દાળ ૫

—(*)—

ખંભાયતી દાવ, જગતગ્રહ હીરજરે-એ દેશી
વાહણ કહે 'સાયર! સુણો રે, તુમે રથણ ધરો છો સાચાં રે;
પણ એક હાથે આપતાં રે, બેસે છે મુખ ડાચાં રે. ૧
તુલને દમી રે આકમી રે, રથણ દિઓ અમે લોકને રે-આંકણી.
ગજ ભાળે શુંડિ કરી રે, તવ તરૂંઅર ફૂલ વરસે રે;
તિમ દિઓ કૃપણપરે' દમ્યો રે, પિણુ દેતો નવિ હપે રે. તુલ રે૦ ૨

તાહરે તો કુલ કાઠનું, જે પોતાં ધુણ ખાય;
તુજ મુજ વિચ જે અંતરો, તે મુખ કહ્યો ન ભય.' ૩

વાહણ કહે 'કુલ-ગર્વ રથો? માહરે પણિ કુલ સાર;
સુરતરે જેહમાં ઉપનો, વંચિત ફલ-હાતાર. ૪

પશુ પંખી મૃગ પથિકને, જે છાયા સુખ દેત;
તે તરેવર અદા કુલ-તિલા, પર ઉપગાર ફલંત. ૫

હું લક્ષ્મી દેઉ પુરૂષને, એ શુણ મુજમાં સર્વ,
મુજ તુજ વચિ વિવાદ છઈ, તિહાં કુલનો રથો ગર્વ? ૬

હાલ ૪

—(*)—

વિછીઆની દેશી

કુલ-ગર્વ ન કીજે રે સર્વથા, હુઓ રૂઠે કુલિ અવતાર રે;
શુણહીણો નો નર દેખિએ, તો કહિએ કુલ-અંગાર રે. કુલ૦ ૧
જો નિજ શુણે જગ ઉજવલ કરિએ, તો કુલ-મહનું સ્થૂં કાજરે?
જો દોષે નિજ કાયા ભરી, તો કુલ-મહથી કુલ-લાજ રે. કુલ૦ ૨
કચરાથી પંકજ ઊપનું, હુઓ કમલાનું કુલ-ગેહ રે;
કહો કુલ મોટું કે શુણ વડા?, એ ભાંજો મન-સંદેહ રે. કુલ૦ ૩
મુરખને હં છે કુલ તણો, પંડિતને શુણનો રંગ રે;
કેણિ-મણિ લેઈ રાણા રાજવિ, શિર ધારે જિમ હરિગંગરે.^૧ કુલ૦ ૪

^૧ જિમ અંગરે.

ઢાલ ૬

—(*)—

ઢાલ લોની, પ્રવહણુ તિહાંથી પુરીઉં રે—એ દેશી.

વાહણુ હવે વાણી વદે રે લો, 'સ્થુ' તુજ નાવે લાજ રે ! કઠિન-મન.

જલ ધન તુજ ખુટે નહિ રે લો, તે આવે કુણ કાજ રે ? ૧

કઠિન-મન, ધનનો ગર્વ ન કીજીએ રે લોઁ આંકણી.

જે જાચિકને ધન છેતરે લો;

જે યાચકને ધન છે નહિ રે લો, નવી દીધ કૃપણ લગાર રે; કઠિન૦

ભારણી તેહથી ભૂમિકા રે લો, નવી તરૂં અર ગિરિ ભાર રે. કઠિન૦ ૨

ખાસં પાણી નિર્મલાં રે લો, વિષ-ફલ જિમ તુજ ભૂરિ રે; કઠિન૦

પણિ તરસ્યા પશુ પંખિયા રે લો, તેહથી નાસે દૂરિ રે. કઠિન૦ ૩

મઝાદિ તુજમાં રહ્યા રે લો, જથું વિષમાં વિષકીડ રે; કઠિન૦

પિણુ હંસાદિક તુજ જલે રે લો, પામે બહોલી પીડ રે કઠિન૦ ૪

મારગ જે તુજમાં થઇ રે લો, ચાલે પુણ્ય પ્રભાવ રે; કઠિન૦

તિહાં એક કૃષિ અદ્વારકી રે લો, મરૂં મંડલીની વાવ રે. કઠિન૦ ૫

જે ખૂટે જલ માહરૂં રે લો, તો પાડે જન સોર રે; કઠિન૦

બહુલે પણિ જલ તુજ છતે લો, રતિ ન લહે ચિહું ઓરરે. કઠિન૦ ૬

જે પર આશા પૂરવે રે લો, છતે સાડૂં દિએ દાન રે; કઠિન૦

થોડું પિણુ ધન તેહનૂં રે લો, જગમાં પુણ્ય નિદાન રે. કઠિન૦ ૭

ખંડ લલો અંદન તણો રે લો, સ્થો લાકડનો ભાર રે ? કઠિન૦

સજ્જન સંગ ઘડી ભલિ રે લો, સ્થોમૂરખ અવતાર રે ? કઠિન૦ ૮

સાહ હુઓ તુમ વેધ રો લો, ગોખ્યો એક નકાર રે; કઠિન૦

જે જાણો જસ પારિએ રે લો, તો સીખો દાન-વિચાર રે. કઠિન૦ ૯

રસ કિંચે પીલી શેલડી રે, અગર હહિઓ કિંચે વાસો રે;
 કાલા ને ગાઠિ ભરિયા રે, કૃપણુ દમ્યા તિમ ખાસો રે' તુલને૦ ૩
 સિંધુ કહે 'લેતાં તુલે રે, હું નવિ નીકું રચણે રે;'
 વાહણુ કહે 'મદ મત ધરો રે, મનમાં એહવે વચણે રે. તુલને. ૪
 જેહ રચણુ આણું અલો રે, તે જગિ આવે લેખે રે;
 જે તુજ માંહિ પડિયા રહે રે, તેહનુ કલ કુણુ દેખે રે? તુલને. ૫
 સાર-સંઘડી હૂંજ છૂ રે, ઇમ જાણી મત હરખે રે;
 સાર ન જાણે સંઘડી રે, નિજ મનમાં તૂં પરખે રે. તુલને. ૬
 લાકડ તૃણુ ઉપરિ ધરે રે; રચણુ તલે તૂં ઘાલે રે;
 એ અજ્ઞાનપણું ધણું રે, કહો કુણુને નવિ સાલે રે? તુલને૦ ૭
 તુજ કચરામાં જે પડ્યા રે, નિજ શુણુ રચણુ ગમાવે રે,
 તે તુજથી અલગા થયા રે, મૂલ સુકામે પાવે રે. તુલને૦ ૮
 ભૂપતિ શિર ઉપરિ ધરિયાં રે, સુકુટ-જડયાં તે સોહે રે;
 કામિનિ કુચ વિચિ તેહના રે, હાર ભુવન-મન મોહે રે. તુલને૦ ૯
 કાકર લેલા મણિ ધરે રે, એ તાહરી છે ખામી રે;
 શુણુ કીરતિ કામે રહીરે, અદાથી રચણે પામી રે. તુલને૦ ૧૦

હુહા

સાયર કહે 'સ્થું મદ કરે? પોત વિચારી જોઈ;
 જે જગને આલવિકા, તે સવિ મુજથી હોઈ ૧
 મુજ વેલા ઉપરિ તુલે, ખેલો ખેલા જેમ,
 જો મુજ નીર અખૂટ છે, તો સહુજનને ક્ષેમ.' ૨

જલધાર વરસે તેણિ સધલી, હોઈ નવ-પલ્લવ મહીં;
સર કૂપ વાવિ ભરાઈ ચિહું દિશિ, નીઝરણુ થાલે વહી;
મુદ-મુદિન લોહા ગલિત-શોકા, કેકિ કેકારવ કરે;
જલધાન સંપતિ હોઈ ખહુલી, કાજ જગજનના સરે. ૧

મુજ જલ-ભવિત ધન-જલે, તુજ ઉત્પતિ તિમ જાણિ રે;
એ સંબંધે તુજ પ્રતિ, તારૂં છું હિત આણી રે;
આણિ એ હિત અવિનીત ! તુજને, તારીએ છીએ એ વિધિ;
સંબંધ થોડો પિણુ ન ભૂલે, જેહ ગિરઆ ગુણનિધિ;
તુજ બાલ-આપલ સહુ હું છું, જે વયણુ કડુઆ ભણે;
છોડ કુછોડ હોઈ તો પિણુ, તાત અવગુણ નવિ ગણે. ૨

વાહણુ કહે “સુણિ સાચડ ! તુજ જલ દિ બલવંતો રે;
હરિ નિર્દેશ લહી કરી; જોરે ધન ગર્જંતો રે;
ગર્જંત બલિયા જલહરે, તુજ તેહ મનમાં નવિ કરે;
‘મે’ મેહને જલ દાન દીધું,’ ઇચ્છું તું સ્થૂં ઉચ્ચ રે ?
જિમ કૃપણનું ધન હરત નરપતિ, તેહ મનમાં ચિંતવે;
‘મે’ પુણ્ય ભવમાહિ કીધું,’ તિમ અધદતું તું લવે. ૩

જો છે તાહરે રે સાચલી, જલ જલ-ધરસ્થું ખહુ પ્રીતિ રે;
તો તે ઉન્નત દેખતાં, સ્થૂં પામે તું ભીતિ રે ?
તું ભીતિ પામે ચઢા ગાજે, મેહ અમકે વીજલી;
અંખરાડંબર કરે વાહલ, મલે ચિહું પખ આફલી;
તું સદા કંપે વીચિ ખંપે, નાસિએ જાણે હવે;
‘રખે એ જલ સર્વ માહરું લિએ,’ ઇચ્છું મનિ ચિંતવે. ૪

કુંડા.

સિંધુ કહે ' સુષિ વાહણ ! તું, હું જગિ તીરથ સાર,	
ગંગાદિક મુજમાં મલે, તીરથ નહીં હબાર.	૧
તીરથ જાણી અતિ વડું, મુજને પૂજે લોક;	
ગંગા-સાગર-સંગમે, મલે તે જનના થોક '	૨
વાહણ કહે ' તીરથપણું, તુજ મુખિ કહ્યું ન જાય;	
ગંગાદિક તુજમાં ભલે, તાસ મધુર રસ જાય.	૩
ગંગાદિક આવી મલે, તુજને રંગ રસાલ;	
જય નામ પિણુ તેહનું, તુજ ખારે તતકાલ	૪
હુર્જનની સંગતિ થકી, સજ્જન નામ પલાય;	
કસ્તુરી કચરે ભરી, કચરારૂપ કહાય.	૫
ટાલે ઢાહ તૃષા હરે, મલ ગાલે જે સોઈ;	
ત્રિહુ અર્થે તીરથ કહ્યું; તે તુજમાં નહિ કોઈ.	૬
તારે તે તીરથ ઇચ્છો, અર્થ ઘટે મુજ માહિ;	
જંગમ તીરથ સાધુ પિણુ, તરે અહી મુજ ખાંહ.	૭
પૂજે જન જે તુજ પ્રતિ, તે નવિ તીરથ હેત;	
ગરજે કહીયે ખર પિતા, એ જાણે સંકેત.	૮

ઢાળા ૭.

—(*)—

કશરથ નરવર રાજ્યો-એ દેશી.

સિંધુ કહે ' સુષિ વાહણ ! તું, હું જગ-જન-હિતકાર રે;
મુજ જલ લેઈ ઘનઘટા, વરસે છે જલધાર રે,

૧ નધી.

જલમાંહિ નિજ શુભ ચક્રી તરિયે છે અલો નિતરે;
 હું તારું હું એહને, ઇમ તૂ મ ધરે ચિત્ત રે;
 ઇમ ચિત્ત મ ધરે શકટ હેકિ, જ્ઞાન જિમ મનમાં ધરે;
 તો ગર્વ કરવો તુજ ઘટે જો, પાહણુ તુજ જલમાં તરે;
 સંખંધ શુભનો એક સાચો, કાજ તે વિષુ નવિ સરે;
 શુભ ધરે જે મદ મૃધા ન કરે, સુજશ તેહનો વિસ્તરે.” ૬

હુહા.

સિંધુ કહે ‘સુજ શુભ ધણા, સ્થૂં તૂં જાણે ? પોત !
 સુજ નંદન જગિ ચંદલો, સઘલે કરે ઉદ્યોત, ૧
 સુરપતિ નરપતિ જેહનો, નવિ પામે હીકાર,
 તે પશુપતિ શિર ઊપરે, સુજ સુત છે અલંકાર. ૨
 જેહને દેખી ઊઘતો, પ્રણમે રાણા રાય;
 તે સુતની ઋદ્ધિ દેખતાં, સુનિ મન હરખ ન માય. ૩
 સુજ નંદન વરસે થદા, કિરણ અમી-રસ-પૂર;
 તવ હાથો પિણુ પાલવે, મનમથ તરૂં-અંકુર. ૪
 કુંકુમવરણી દ્વિતિકા, સુજ સુતની નવ કંતિ;
 મન શૂંગાર જગવતી, માનની માન હરંત. ૫
 મારું મનમથ રાયનો, કલસ રાજ અભિષેક;
 લંછન નીલ કમલ કલિલ, સુજ સુત સોહો એક, ૬
 સુજ સુત-મંદલ સાથ તૂં, ૧ સરવર રતિ આનંદ;
 જિહ્વાં મનમથ મજજન કરઈ, ઊડે તારા વૃંદ ૭

તુજ જલ જે ઘન સંગ્રહે, તે હુએ અમીઆ સમાન રે;
 તે સઘલો ગુણ તેહનો, તિહાં તુજ કિસ્યો ગુમાન રે;
 તિહાં માન સ્યો તુજ ઠામનો, ગુણ બહુ પરિ જગિ દેખિએ;
 તૃણ ગાય ભક્ષે દૂધ આપે, ન તે તૃણ-ગુણ લેખિએ;
 સ્વાતિ-જલ હોઈ પરિઉં ક્ષણિ-મુખે, ગરલ મોતી સીપમાં;
 ઇમ ક્ષાર તુજ જલ કરી મીઠો, મેહ વરસે દ્રીપમાં ૫
 જીવન તે જલ જાણિએ, જે વરસે જલધાર રે;
 તાહરું તો જલ જિહાં પડે, તિહાં હોઈ ઊખર ખાર રે;
 તિહાં હોઈ ખારો જિહાં તુજ જલ, વિગાડે રેલી મહી;
 દાધે હવે પણિ પલ્લવે, નવિ પલ્લવે તે તુજ હહી;
 તું ધાન તૃણનાં મૂલ છેદે, લૂણ સઘલે પાથરે;
 તુજ જાતિ વિણ કુણ જીવ પામે, ક્ષુખ તેણે સાથ રે. ૬
 એરંઠો અને સુરતર, તરઅર કહિઈ દોઈ રે;
 ચિંતામણિ ને કાંકરો, એ જે પત્થર હોઈ રે,
 એ દોઈ પત્થર પણિ વિલખખણ, -પણું નિજ નિજ ગુણ તણું;
 વલિ અઘ્ઘે સુરહી દૂધ, એક જ વરણ પતિ અંતર ઘણું;
 ઇમ નીર-જીવન તેહ ધનનૂ, તાહરું વિષરૂપ એ;
 તું એક શબ્દે રખે ભૂલે, જૂઓ આપ સ્વરૂપ એ, ૭
 હું ધન-જલથકી ઊપનો, વાઘ્યો છું તસ વૃષ્ટિ રે;
 જનમ લગે તસ ગુણ શ્રુતું, નવિ દીઠો તું દ્રષ્ટિ રે;
 દ્રષ્ટિ ન દીઠો તું અહો, ઉપકાર સ્યો તિહાં તુજ તણો ?
 નિજ જાતિ ધનને તુમે જાણો, એહ અમ્હ અચરીજ ઘણો;
 જો નીરગુણો ગુણવંત દેખી, કહે એ અમ્હ જાત એ;
 તો જગતમાં જે જન ભલેરા, તેહ સવિ તુજ તાત એ. ૮

તુજમાં નવિ ખૂતો રે, તો સવિ ગુણુ-ખૂતો રે;
 તુજ પૂતો વિશુતો, નવિ કોઈ અવગુણુ રે. ૧૦
 તો પિણુ તુજવાલી રે, કુલ-રેખા કાલી રે;
 નિજ ગુણુ જલ ગાલી, ટાલિ નવિ શકે રે. ૧૧
 ખલ સંગે જાણી રે, સભજન-ગુણુ-હાણી રે;
 હોય મલીન ઘન-પાણી, ચમુનામાં ભલ્યું રે. ૧૨
 કુલ-અવગુણુ-દોષી રે, નિજ કાયા શોષી રે;
 તુજ નંદન ચોખી, તપસ્યા આદરે રે. ૧૩

કુહા

ઇમ તુજથી વિપરીત જે, તુજથી લાજે જેહ;
 તે સુત-રૂદ્ધિથી મદ કિસ્થો?, તેહસ્યું કિસ્થો સનેહ? ૧
 સગા સણાળા જાતિનો, ગુણુ ન વે પરકાજ;
 એક સગો ભૂખે મરે, એક તણિ ઘરિ રાજ. ૨
 અત્રિ નયનથી ઉપનો તુજથી જે પણિ અંક;
 તે જેઈ આપને જેટડે, તુજને કિસ્થો આનંદ. ૩
 નિજ ગુણુ હોય તો ગાળુએ, પરગુણુ સવિ અકથત્ય;
 જિમ વિદ્યા પુરતક રહી, જિમ વલિ ધન પર-હત્ય. ૪
 ખીજું તુજ નંદન-કલા, નિતિ નિતિ ઘટતી જાઈ;
 રાતે કેવલ તગતગે, દિવસે અગોચર થાઈ. ૫
 મોટી જશ કીર્તિ કલા, પર ઉપગાર વિશેષ;
 અખય અખંડિત સર્વદા, સુજ વિલસે સવિ દેસ ૬

ઢાળ ૮

- (૧) -

ત્રિગડે પ્રભુ સોહધ રે-અથવા ચિત્રાડી રાજની દેશી

હવે વાહણ વિલાસી રે, કહે વદન વિકાસી રે;
 'સુત-રૂદ્રિથી હાસી સાયર! તુજ તણી રે. ૧
 તુજ સુત ઉવ સંગી રે, તૂં પાતક-રંગી રે;
 નિજ ગોત્રજા ચંગી તૂં અંગીકરે રે. ૨
 નવિ લોકથી લાજે રે, અભિમાને લાજે રે;
 વલી પાપ કરીને ગાજે રે, પાપીઓ રે. ૩
 ઈમ હૃદય વિભાસી રે, સુત તુજથી નાસી રે;
 હુઓ અંબર-વાસી સુરનર વંદીઓ રે. ૪
 દ્વિજરાજ તે કહિએ રે, અતિ નિર્મલ લહિએ રે,
 ગુણ ઉજલ મહિએ, લોકે અંહલો રે. ૫
 મલમૂત્ર સમેટે રે, અપવિત્ર તું લેટે રે;
 તેણિ કારણે બેટે ફરે પરિહર્યો રે. ૬
 વિરહાનલ સળગે રે, સુત રહે અલગે રે;
 તું અંદ્રને વળગે, કિરણે ઉગ્રલી રે. ૭
 તે પપ્પ અંધારે રે, કરવત્ત વિહારે રે;
 ઈમ ધારે તે દ્વિજપતિ નિજ પાવનપણું રે. ૮
 શશિસ્થૂં તુજ રંગો રે, ઈમ છે એકાગો રે;
 નવિ સોહકે અલગો, સબજનની પદે રે. ૯

સહસ્ર નદી ધન કોડિથી રે, તુજ નવી પેટ ભરાઈ;
 તું નિત્ય ભૂખ્યો એહવો રે, કિમ સંતોષી થાઈ? સળલ૦ ૯
 શસિ સૂરજ ધન પરિ અહો રે, ભમિએ પર-ઉપકાર
 ભાગે' અ ગે તું રહિએ રે, હસપૂં કાંઈ? ગમાર! સળલ૦ ૧૦
 પરહિત-હેતે' ઉઘમી રે, સરભયા સભજન સાર;
 દુર્બજન દુખીયા આલસું રે, ફેકટ ફૂલણહાર. સળલ૦ ૧૧
 નિઃકારણ નિતિ ઉઘલે રે, વલગે વાઉલ જેમ;
 હૃદયમાંહિ ઘણું પરજલે રે, ક્ષમાવંત તું કેમ? સળલ૦ ૧૨
 સાચું તું ગંભીર છે રે નવિ લોપે મર્યાદ;
 પિણુ તિહાં કારણ છે જુઓ રે, સ્યૂં ફૂલે નિસવાદ? સળલ૦ ૧૩
 વિકટ ચપેટા ચિહ્ન દિશિ રે, વેલંધર દિએ તુઝ;
 મર્યાદા લોપે નહિ રે, તેહથી એ તુજ ગુભજ સળલ૦ ૧૪
 પર અવગુણ નિજગુણ-કથા રે, છાંડો વિકથા રૂપ;
 બાણું છૂં સઘલું અહો રે, સાચર! તુભજ સ્વરૂપ." સળલ૦ ૧૫

હુહા

કહે મકરાકર “કરિ તું, પ્રવહણ! મુજસ્થું હોહિ;
 મેં તું શરણે રાખિઓ, તો પામી ધન કોડિ. ૧
 આસંગો નવિ કીજિએ, જેહની કીજે આસ;
 નરપતિ માન્યો પિણુ રહે, આપ મુલાજે ઢાસ. ૨
 શરણે રાખ્યો ચંદને, જિમ મૃગ હુઓ કલંક;
 તિમ તું મુજને પિણુ હુઓ, કહતો દોષ નિઃશંક. ૩

ઢાળ ૯

—(*)—

ઈંડર આળા આળલી રે—એ દેશી

સાયર કહે ‘સુણિ વાહણ ! તું રે, ન કહે મુજ ગુણ સાર;
કાઠે પૂરા હુધમાં રે, કહતો દોષ વિચાર;
સખલ એ મન માન્યાની વાત,
તું ન ‘કરે મુજ ગુણ જ્યાત, મુજ મોટા છે અવકાત. સખલ૦ ૧
જે દિન કૃપા સરોવર રે, સૂકે નદિય નિવાણ;
ભર ઉનાલે તે દિને રે, વાધે મુજ ઊધાણ. સખલ૦ ૨
પ્રખલ પ્રતાપે રવિ તણે રે, નવિ સૂકે મુજ નીર;
મેરૂ અગનિથી નવિ ગલે રે, જો પિણ હેમ શરિર સખલ૦ ૩
હું સંતોષ કરી રહું રે, અવિચલ ને ધિરથેભ;
કામ રહિત ભમતાં રહો રે, વાહણ ! તુઠ્ઠો અતિ લોભ. સખલ૦ ૪
શમાવંત ગંભીર છું રે, નવિ લોપું મર્યાદ;
તું મુજ ગુણ જાણે નહિ રે, સ્યો તુજસ્યું મુજ વાહ ? ” સખલ૦ ૫
વાહણ કહે “સુણિ સાયર રે ! નવિ સૂકે તું ધામ;
ઉનાલે જલ અતિ ધરે રે, પિણ નવિ આવે કામ. સખલ૦ ૬
શોષ ન પામું કોઈથી રે, એ મહ મ ધરે એક;
ચૂલુપ કર્યો ઘટ-સુત સુનિ રે, તિહા ન રહી તુજ ટેક. સખલ૦ ૭
એક એક પાં અતિ ઘણા રે, જગમાં છે ખલવંત;
મુજ સમ જગમાં કો નહિ રે, ઇમ કોઈ મ ધરો તંત. સખલ૦ ૮

નીલ સિત પીત અતિશયામ પાટલ કવળ,
 વસન ભૂષણ તરણ કિરણ છાજે;
 માનું બહુ રૂપ રણ-લચ્છિ હૃદય-સ્થલે,
 કંચુઆ પંચ-વરણી વિરાજે. વાહણ ૫
 ભૂર રણતૂર પૂરે ગયણે ગડગડે,
 આથડે કટકની સુભટ - કોડી,
 નાવચું નાવ રણભાવ ભર મેળવી,
 કેવલી ઘાઉ દિગ્મે મૃછ મોડી વાહણ ૬
 નિશિતશિર ધાર જલધાર વરસે ઘણું,
 સંચરે ગગનિ બક-ધવલ નેળ;
 ગાજ સાજે સમર-ઢોલ વાજે સખલ,
 વીજ જિમ કુત ચમકે સતેજ. વાહણ ૭
 ફૂર-રસપૂર ગજ કુંભ ઝિંફર સમ,
 રૂધિરનાં પૂર અવિહર ચાલે;
 સૂર ચૂરઈ સમર ભૂમિ સૂરણ પરિ,
 સીસ કાયર ધરા હેઠિ ઘાલે વાહણ ૮
 ભાંડ પ્રહાંડ શત-ખંડ જે કરી સકે,
 ઊછલે તેહવા નાલિ - ગોળા;
 વરસતા અગન રણ-મગન રોસે ભથા,
 માનું એ ચમતણા નયન-ડોલા. વાહણ ૯
 ચોર ભૂંકે મહા ક્રોધ મૂંકે વડી,
 વાહણ ઊપરિ ભરી અગનિ હોકા;
 ક્રોધ બાણે વઢે સુભટ રણ-રસિ ચઢે,
 ખિરક ગાયે તિહાં ખંદિ લોકા. વાહણ ૧૦

મુંદર બાણી સંગ્રહો, હુઓ તે નિગુણ નિશ્ચુક;
ભિથારે નિજ આશરો, એ તુજ મોટી ચૂક. ૪

ઢાળ ૧૦

—(*)—

ઢાળ કડખાની

વાહણ કહે “શરણુ જગિ ધર્મ વિણુ કો નહિ.
તૂં શરણુ સિંધુ ! મુજ કેણિ ભાંતિ ?
શરણુ આન્યા તણી શરમ તે નિરવહે,
જેહ બાયા હુએ મુજસ રાતિ વાહણુ ૧
કાલ વિકરાલ કરવાલ ભલાળતો,
કૂંક મુકે પ્રબલ વ્યાલ સિરખી;
જૂઠ અતિ હઠ જન મુખ સરમોહતા,
યમ મહિષ સાંભરે જેહ નિરખી. વાહણુ ૨
ચોર કરિ સોર મલખારિયા ઘારિયા,
ભારિયા કોધ આવે હુકાર્યા;
ભૂત અવધૂત યમહૂત જિમ ભયકરા,
અંજના-પુત્ર નૂતન વકાર્યા. વાહણુ ૩
હાથિ હથિયાર શિર ટોપ આરોપિયા,
અંગિ સન્નાહ ભુજ વીર વલયાં,
અલકતે નૂર દલપૂર, બિહું તખ મલ્યા,
વીર રસ જલધિ ભિખાણુ વલિયા. વાહણુ ૪

- હુબાર ભરિએ તુજ ઉદર, ઘાલિ ધૂલિ પાપાણુ;
વાય ભર્યો ભયકે ઘણું, તું જગિ ખરો અબાણુ;" ૩
- વાહણુ કહે "સાયર! તુફો, વડા જડાય જગિ;
રેખો છો ગિરિ પ્રજલતો, નવિ નિજ પગવિચ અગિ. ૪
- મેરૂ મંથાણુ તું મથ્યો, રામશરે' વલિ દદ્ધ;
છાછાલી પાતાલ ઘટ પવને ક્રીધો અદ્ધ. ૫
- પામે મૂર્છા તે હુખે, મુખે મુકે છે ક્રીણુ.
સન્નિપાતિઓ ધુરપુરે, લોટે કચરે લીણુ. ૬
- લોગવતો ઈમ પાપ ફલ, નવિ જાણે નિજ હાનિ;
દોષ થકે તું પર તણા, તે નવિ આવે માનિ." ૭

ઢાલ ૧૧

—(*)—

ઈણિ પુરિ કંબલ કોઈ ન લેસી—એદેશી

- સાયર કહે "તું બહુ અપરાધિ, વાહણુ! જીભ તુજ અધિકી વાધી;
ખોલે મર્મ અનેક અદ્ધારાં, ઢાંકું છિદ્ર અદ્ધો તુજ સારા. ૧
- જે હવઈ ન રહિસ નિદા કરતો, મર્મ ઉઘાડિસ માહરા કિરતો;
પોત તરંગ ધુમરમાં ખોળી, તો હું નાંખીશ તુજને ઢોળી. ૨
- તુજવિણુ મુજ નવિ હોર્યે હાણી, તુજ સરિખા બહુ મેલિસિ આણી;
જે અખૂટ છે નૃપ ભંડાર. તો ચાકરનો નહીં કે પાર ૩
- ઉજળુ અગનિ-તાપે હુએ ગાદું, જેહુ સ્વભાવે જલ છે ટાદું;
તિમ તુજ મર્મ વચને હું કોખ્યો, ક્ષમવંત ધુરિ જે આરોખ્યો. ૪

ઉસરી ચોર જલિ સોર બહુ પાથરઈ,
 સાથરઈ અગનિ - તિહાં સખલ લાગે;
 ખાલતો ખાળતો ટાળતો દર્પ તુજ,
 તેહ તૂં દેખાતો કિમ ન જાગે? વાહણ૦ ૧૧

શેષ પિણુ સલસલે મેદિની ચલચલે,
 ખલસલે શલ તે સમર-રંગે;
 લડથડે લીરૂ ઇકે એક આગઈ પડે,^૧
 સુભટ સન્નાહ માએ ન અંગે વાહણ૦ ૧૨

ઘોર રણજોર ચિહુ ચોર લટ ફેરવે,
 દેવ પિણુ દેખતા જેહ ચમકે;
 બાણુ બહુ ધૂમથી તિમિર પસરે સખલ,
 કૌતુકી અમરના ડમરૂ ડમકે વાહણ૦ ૧૩

એહવે રણ શરણ તૂં કિસ્થું મુજ કરે ?
 ખલપરિ^૨ દુષ્ટ દેખઈ તમાસા;
 એક તિહાં ધર્મ છે શરણ માહરે વડું,
 મુજસા દિએ તે કરે સફલ આશા. વાહણ૦ ૧૪

દુહા

સાથર કહે “તૂં લોગવે, ઘણા પાપનો લોગ;
 એહ મુજ નિંદા કરી, સ્યો અધિકો ફલ લોગ? ૧

વીંધ્યો ખીલે લોહને, તૂં નિજ કૃષ^૩ મઝારિ;
 બાંધ્યો છે દંઢ દોરસૂં, નિજ વશ નહિ લગાર ૨

વાત-પ્રસંગે મેં કહ્યા, ઉત્તર તુજ સાર;
 મમ્મં ન લેધા તાહરા, કરિ હૃદય વિચાર. સાયર! ૨
 નિજ હિત જાણી બોલિએ, નવિ શાસ્ત્રવિરુદ્ધ;
 રસો પરિ વલિ વિષ લખો, પણિ કહીયે શુદ્ધ. સાયર! ૩
 છિદ્ર અદ્ધારાં સંવરે, તૂં કિહારે? ગમાર!
 છિદ્ર એક જો તનુ લઈ, તો કરે રે હજાર સાયર ૪
 શોકની પરિ નીત અમ્હ તણા, તાકે તૂં છિદ્ર;
 પણિ રખવાળો ધર્મ છે, તે ન કરે નિદ્ર. સાયર ૫
 બોલે શરણાગત પ્રતિ, જો નીર મઝાર;
 કઠિન વચન મુખિ ઉચ્ચરે, તે તુજ આચાર. સાયર ૬
 પણિ મુજ રક્ષક ધર્મમાં, નહિ તુજ બલ લાગ;
 જેહુથી મુજ ખૂડે નહીં, ખાવનમો ભાગ. સાયર ૭
 મનમાં સ્યૂં મૂંઝી રહ્યો, સ્યૂં માને શંક;
 અદ્ધ જાતાં તુજ એકલો, ઊગરસ્યે તો પંક સાયર ૮
 તું ઘર-ભંગ સમર્થ છે, કરવા અસમર્થ,
 શ્રમ કરવો શુભ-પાત્રનો, જાણે શુર હૃદય. સાયર ૯
 હંસ વિના સરવર વૃથા, અલિવિષ્ણુ જિમ પદ્મ,
 જિમ રસાળ કોકિલ વિના, દીપક વિષ્ણુ સદ્મ. સાયર ૧૦
 મલ્યાયાચલ ચંદન વિના, ધન વિષ્ણુ જિમ દ્રંગ;
 સોહે નહિ તિમ અદ્ધ વિના, તુજ વૈભવ રંગ. સાયર ૧૧
 કરહે પિઠિ જલ વરસવૂં; તૂંને હિતવાણી;
 મૂરખ જો લાજે નહિ, જાણિ નિજહાણી. સાયર ૧૨

મોટાસ્થુ હડવાદ નીવાર્યો, નીતિ ઋજુમાર્ગ તેં વિસાર્યો;
 મુજ કોપિ તું રહિએ ન સકઈ, પડે એક લહરીનેં ધક્કઈ. ૫
 કોડિ તરંગ શિખર પરિ વાધે, જઈએ ફીરઈ તે અંખર આધે;
 એક તરંગ સળલ નલ લાગે, કાજ ઘણા તું સ્યું ઈમ લાગે ? ૬
 પવન ઝંકોલે દિએ જલ ભમરી, માતું મદ-મદિરાની ધુમરી;
 તેહમા શૈલ-શિખર પશ્ચિ તૂટે, હરિ શમ્યા ક્ષણિ-ખંધ વિછૂટે. ૭
 નકં ચક્ર પાડીન અતુચ્છ; ભીછળતા અછોટઈ પુચ્છ;
 જઈ લાગે અંખર જલ કણિયા, છમકે ગ્રહગણ તાતા મણિયા. ૮
 એહવે મુજ કોપે તુજ સર્વ, ગલસ્યે જે મનમાં છે ગર્વ;
 જે બોલે અસમંજસ ભાષા, તે ક્લસે સઘલી શત શાખા.” ૯

હુહા

વાહણ કહે ‘મત રાખજે, સાચર! પાછું ભેર;
 ચાલે તે કરિસ્યુ વૃથા, ફૂલી કરે બકોર ૧
 વચન ગુમાને તુજ ભરિયાં, સાચ નકા તિહાં ભાખ;
 કેતાં કાલાં કાઢિએ, જિમતાં દહિ ને માખ. ૨

ઢાલ ૧૨

—(*)—

રઈવતના ગિર પોપટ-એ દેશી

સાચર! સ્યું તું ઉછલે?, સ્યું લે ફૂછે ફોક ?
 ગરવ-વચન હુ નવી ખમું, દેસ્યું ઉત્તર રોક. સાચર ! ૧

ભાર વહે જન ભાગ્યનો, ખીજે સ્વામી મૂઠ;
જિમ ખરવર ચંદન તણો, એ તું જાણે ગૂઢ. ૧૦

ઢાળ ૧૩

—(*)—

ભોલિડારે હંસારે-એ દેશી

એહવે વચણેરે હવે કોપેઈ ચડયો, સાયર પામ્યોરે શોભ;
પવન ઝકોલેરે જલ ભર ઊછલી, લાગે અંખર મોભ એહવે ૦ ૧
ભમરી દેતાંરે પવન ફિરી ફિરીરે, વાલે અંગ તરંગ,
અંખર વેદીરે લેદી આવતા, ભાળે તે ગિરિ-શુંગ. એરવે ૦ ૨
ભૂત ભયંકર સાયર જળ હુઓ, વીજ હુઈ તવ હાસ;
ગુહિરો ગાશુરે ગગને ઘર કરે, ડમ ડમ ડમરૂ વિલાસ એહવે ૦ ૩
જલનઈ જોરઈરે અંખર ઊછલઈ, મચ્છ પુચ્છ કરી વંક;
વાહણુ લોકનઈરે જો દેખો હુઈ, ધૂમકેતુ શત શંક. એહવે ૦ ૪
રેષ અગનિનોરે ધૂમ જલધિ તણો, પસર્યો ઘોર અંધાર;
ભયભર ત્રાસેરે મશક પરિતહા, વાહણુના લોક હજાર. એહવે ૦ ૫
ગગનિ ચઢાવીરે વેગિ તરંગને, તલે ધાલિજે રે પોત;
ત્રટત્રટ ત્રુટઈરે બંધન દોરનાં, જન લખ જોતા રે જોત એહવે ૦ ૬
નાંગર ત્રોડીરે ફૂરિ નાંખીએ, ફૂલ તણા જિમ ખીટ;
ગગનિ ઉલાલીરે હરિઈ પાંજરી, મોડિમંડપ મીટિ એહવે ૦ ૭
છુટે આડારે બંધન થંભનાં, ફૂટઈ બહુ ક્વજઈડ,
સૂક વાહણુ પણિ છોતા પરિ હુઈ, કુઆ-થંભ શનખંડ એહવે ૦ ૮

ગગન પાત લયથી સૂએ, કરી ઉંચા પાય;
ટીંટોડી જિમ તુજ તથા, કલ્પિત મદ થાય. સાચર૦ ૧૩
ઉંહો ર્યું થાએ વૃથા? મોટાઈ જેહ,
તે તો બેહું મિલી હોઈ, બિહું પકખ સનેહ. સાચર૦ ૧૪

દુહા

રાજ રાજિ પ્રજ સુખી, પ્રજ રાજ નૃપ રૂપ;	
નિજ કરિ છત્ર ચમર ધરે, તો નવિ સોહે ભૂપ	૧
મદ અરતે ગજ ગાજતે, સોહે વિંધ્ય નિવેસ;	
વિંધ્યાચલ વિણ હાથિઆ, સુખ ન લહે પરદેશ	૨
અગંજેય વન તે હુઈ, સિંહ કરે જિહાં વાસ;	
વનને કુંજ છાયા વિના, ન લહે સિંહ વિલાસ.	૩
હંસ વિના સોહે નહિં, માનસસર જલપુર;	
માનસ સરવર હંસલા, સુખ ન લહે મહમૂર;	૪
ઈમ સાચર! તુજ અદા મિલી, મોટાઈ બિહું પકખ;	
જો તૂં ચૂકઈ મદ-વહો, તો તુજ સમ સુજ લકખ	૫
હંસ સિંહ કરિવર કરે, જિહાં જાઈ તિહા લીલ;	
સર્વ ઠામિ તિમ સુખ લહે, જે છે સાધુ સુસીલ”	૬
સાચર કહે “તૂં સુજ વિના, ભરી ન શકે ડગ્ગ;	
સુજ પ્રસાદિ વિલસે ધણું, હું દિઉં છું તુજ મગ્ગ	૭
સુજ સાહમૂં જોલે વલી, જો તૂં છાંડી લાજ;	
તો સ્વામીદ્રોહા તણી, શીખ હોરયે તુજ આજ.”	૮
વાહણ કહે “સાચર! સુણો, સ્વામિ તે સંસાર;	
ગિર્યો ગુણ જાણી કરે, જે સેવકની સાર.	૯

ગજ ગાળે અંગણ મલપત, હેષર્ધ તેજ હય હરખત; સાઠ
 સાહિબ સુનજરિ ભર ભંડાર, તસ કુનજરિજન થાઈ ખવાર. સાં ૩
 જે પરમેસરે મોટા કીધ, જેહની લાગ્યરતી સુખસિદ્ધ; સાં
 તે સાહિબની કીજે સેવ, હોડિ તાણી નવી કીજે ટેવ. સાં ૪
 ધનમહ જે દોશુંદુક દેવ, રંક કરઈ તેહને તતખેવ; સાં
 કરઈ રંકને રાજા પ્રાપ, સાહિબ ગતિ નવિ બાણી બપ. સાં ૫
 જેહ ભાપજે ઉત્તમ વંશ, લોકપાલનારે લેઈ અંશ. સાં
 તે સાહિબ જગિ સેવા લાગ, નવી કીજે તેહસ્યું આણુરાગ સાં ૬
 હિતકારી કહું છું અહો વાત, બાણે છે તૂં સવિ અવદાત; સાં
 કહ્યું માનિ માની સિરદાર, કીજે અવસર લાગ વિચાર સાં ૬
 સાથર સેવક છું અહો એહ, ધરિએ તેહને નેહ નેહ; સાં
 હુકમ કિએ જો સાહિબ ધીર, તો અહો સાંધુ તુજ શરીર. સાં ૮
 મેલ કરો અમ્હ વયણે પોત!, જિમ તુજ હુઈ જગિ જસ ઉદ્યોત; સાં
 ફિરિઅ પાઓ સધલો સાજ, બંદિર જઈ પામે તુહો રાજ," સાં ૯

દુહા

સાથર-સેવક દેવની, સામ લેહની વાણ; ૧
 વાહણ એહવી સાંભળી, વદે માન મનિ આણ.
 “પ્રજ્ય તુમ્હે પોબો ખરો, નિજ સાહિબનો દેવ ! ૨
 ગુણ અબાણની પરિહરિ, પણિ એહની અહો સેવ.
 મત બાણો એ સંકટે, માન ટળે અહા આજ; ૩
 જે અહો સાહિબ આહર્યો, તે વહેસ્યે અહા લાજ.

સખલ શિલા વચિ ભાગા પાટીયા, ઊછલતે જલ ગોટ;
આશ્રિત દુઃખથી રે વાહણ તણો હુઓ, માનુ હૃદયનો ફેટ એ૦ ૬
તે ઉત્પત્તિરે મલય પરિ હુવે, લોક હુઆ લયભ્રાંત;
કાયર રૌવે રે ધીર તે ધૃતિ ધરી, પરમેશ્વર સમરંત. એહવે૦ ૧૦

હુહા

ઇમ સાયર કેપે હુઓ, દેખી વાહણ વિલકખ;
વિચિ આવી વાણી વહે, ઉદધિકુમાર તાલકખ. ૧
'વાહન ! ન કીજે સર્વથા, મોટા સાધે જૂઝ,
એ કીધૂં તો ફલ લલ્યું', મૂકને કાઈ અખૂઝ, ૨
તુજમાં કાંઈ ન ઉગર્યો, વહિ બાઈ સે જલવેલ;
હજી લગિ હિત આહિ તો, કરે સાગરસ્થું મેલ. ૩

હાગા ૧૪

—(૪)—

સમરિઓ સાદ દિઈ એ દેવ, અથવા કિસકે ગેલે કિસકે પૂત અથવા
સમર્થો સાજ કરે જખ્યરાજ. એ-દેશી

સંકટ વિકટ ટલઈ સખ દૂર, ફિરિ સજ થઈ વાજઈ તુજ તૂર;
સાયર નો મિલે
તો પૂગે તુજ વંછિત આસ, લોક કરે સવિ લીલ-વિલાસ.
સાયર નો મિલે. ૧

તુજ નમતાં ટલસ્યે તસ કોધ, ગિર્યા તે જગિ સરલ સુખોધ; સા૦
વહિઈ સાહિબ આણુ અલંગ, આસ કરી જઈ નવિ આસંગ સા૦ ૨

આસપૂરણ પ્રભુ પાસ, હરચે વિધન-તતીરિ;
લહસ્થૂં જગ જસવાદ, આરતિ મહીં અ રતીરી. ’

૧૧

કુહા

- ધણિ આકીનઈ ધર્મને તઠા સુર અસમાન;
કુસુમવૃષ્ટિ ભાપરિ કરે, અંબરિ ધરી વિમાન. ૧
- સુખિ ભાષે “ધન ધન્ય તૂં, તુજ સમ જગિ નહીં કોઈ;
કુણને એહવી ધર્મમતિ, સંકટ આવે હોઈ? ૨
- હરખ નહીં વેલવ લહે, સંકટિ દુઃખ ન લગાર;
રણ સંગ્રામે ધીર જે, તે વિરલા સંસાર.” ૩
- એમ પ્રશંસા સુર કરી, ટાલે સવિ ઉતપાત,
ફિરિ સાજ સખલો બન્યો, હુઆ લલા અવદાત. ૪
- સુરવર જસ સાંનિધિ કરે, તેહસ્થૂં કેહી રીસ ?
ધંમ સાચર પણિ ઉપશમી, ધરઈ વાહણ નિજ સીસ ૫

ઢાળ ૧૬

—(*)—

ઢાળ કાગણી

- હરખિત વ્યવહારી હુઆહો, કરતા કોઠિ કલ્લોલ,
દલી વાહણથી આપદાહો, ચિત્ત હુઆ અતિ રંગરોલ. ૧
- પ્રભુ પાસલ નામથી દુઃખ ટળ્યો હો, અહો મેરે લલના;
સવિ મલ્યો સુખ સંભોગ. પ્રભુ પાસલ અહો.
- ક્રિયાં છાંટણાં અતિ ઘણાં હો, કેસરકી ઝંકઝોર;
માનું સંકટ રચણી ગને તે, પ્રગટ થયો સુખ ભોર. પ્રભુ ૨

ઠાળ ૧૫

— (૨) —

નાભિરાયાકે બારિ ચાપે। મોરિ રહિઉ રી—એ દેશી.

- શ્રી નવખંડ જિણુંદ, તેહનો શરણુ કિઓરી;
 ઘોઘા-મંડણ પાસ, સાહિબ તેહ કિઓરી. ૧
- જેણે નિજ તનુ-નવખંડ, મેલ્યાં આપ બલેરી;
 તેહજ મુજ તનુ-ખંડ, લેલસ્યે ભગતિ બલેરી. ૨
- ભાલા જસ હરખાર, સુર નર સેવ કરેરી;
 જે સમર્થો તતખેવ, સંકટ સયલ હરેરી. ૩
- અરિ કરિ કેસરી આગે, અહિ જલ ખંધ રૂળરી;
 ભાંજઈ અડભય એહ, સાહિબ સખલ ભુળરી; ૪
- તેજે આકબાલ, રવિ પરિ જેહ તપેરી;
 સિદ્ધ અમર મુનિ વૃંદ જસ નિત નામ જપેરી. ૫
- પતીતપાવન પ્રભુ જામ, રંજે ભગતિ-રસેરી;
 તસ હુઃખ હરવા કાજ, દેવ અનેક ધમેરી ૬
- તે પ્રભુ શરણુ કરેઈ, અવર ન આસ કરેરી;
 કુણ લિઈ પતથર હાથ, પામી રચણ ખરેરી ૭
- જલ-ભય નહીં મુજ દેવ ! સમરે નીલ છળીરી;
 ક્યું કરસ્યે અંધકાર, ભયે ગયણી રવી રી. ૮
- કોઈ નહીં ભય મુજ, જો પ્રભુ ચિત્તિ વસ્યોરી;
 જાઓ તુમ ઉદધિકુમાર ! સાયર-મેલ કિસ્યોરી ? ૯
- જે સાહિબ સુપ્રમત્ત, કહિઈ ન રોસ ભલ્યોરીરી;
 તે અલે સેઓ દ્રઠ, સાયર દ્વરિ ત્યલ્યોરી, ૧૦

ચોપાઈ

ખંદિર જઈ માંડયા બાબર, વ્યાપારી તિહાં મિલ્યા હુબર;
 જિમ આવલિકા દેવ વિમાન, તિમ તિહાં હાટ બન્યા અસમાન. ૧
 રથણુ-શ્રેણી તિહાં સોહે ઘણી, કમલા હારતાણી છવિ લાણી;
 સોનઇયા નવિ જાએ ગણ્યા, રૂપારાલ તણી નહિ મણ્યા. ૨
 માંડયા મોતી તિહાં બહુ મૂલ, માનું ન્યાય-લતાના ફૂલ;
 પાસે માંડી મરકત હારિ, તે સોહે અતિકૂલ અનુહારિ. ૩
 લાલ કાંતિ પસરે તિહાં સાર, ભૂમિ લહે લાલી બાબર;
 માનું આવિ કમલા રંગિ, તાસ ચરણુ અલતાનઈ સંગિ. ૪
 રથણુ-પારખિ પરખી પાસિ, કરે રથણુની મોટી રાશિ;
 પરખે નાણાં નાણાવટી, કરે રેડ જિન સુરગિરિ તટી. ૫
 વિવિધ દેશ અંબર અનુકૂલ, દોસિ વિસ્તારે પટકૂલ;
 ચીન મસજીર ને જર બાદ, છપે રવિ શશિ કર એ સાદ. ૬
 સોવન-તાંતુ-ખચિત પામરી, જે પાસેં લિકખા લામરી;
 માંગે રોહણુગિરિની કાંતિ, તે જોતાં પહુચે મન ખાંતિ. ૭
 જિમ વસંત ફૂલે કણિયાર, મણિ-માલા માંડઈ અણીઆર;
 તેલ ફૂલેલ સુરહિયા ધરઈ, તસ સુવાસ અંબરિ વિસ્તરે. ૮
 કરતુરી આકુલ તોલંત, સૌરલ નિશ્ચલ અલિ યુજંત;
 નવિ જાણે તિહાં લીનો લોક, સોર જોર કરતે જન ચોક. ૯
 ફેસર છવિ અનિં તનુ ધરી, માનું ધીજ કરતુરી કરી;
 દાલઈ નીચપણા નિઃશંક, તો આદરિઈ જગિ નિકલંક. ૧૦

લયો હરખ વરષા અતિ સંકટ, ગએ ઘામરિતુ હેત,
 તાતે ફિરત અખર બલાકા, ઉજવલ ફરહયા કેતુ. પ્રભુ ૦ ૩
 કુઆ-થંભ ફિરિ સજ કીઓહો, માનું નાચકો વંસ,
 નાચે ફિરતી નર્તકી હો, સ્વેત અંસુર ધરી અંસ, પ્રભુ ૦ ૪
 સોહે મંડિત ચિહ્નુ દિસે હો, પટમંડપ ચોસાલ;
 માનું જય-લચ્છી તણો હો, હોત વિવાહ વિશાલ. પ્રભુ ૦ ૫
 ખેઠો સોહે પાંજરી હો, કૂઆથંભ અગ્રભાગ
 માનું કે પોપટ ખેલતો હો, અખર તરુઅર લાગિ. પ્રભુ ૦ ૬
 નવ નિધાન લચ્છી લહી હો, નવગ્રહ હુઆ પ્રસન્ન;
 નવ સદ તાણ્યા તે લણી હો, મોહે તિહા જન-મન્ન. પ્રભુ ૦ ૭
 રાચે માચે નાચે બહુજન, સખ હી બનાવત સાજ;
 વાજે વાળં હરખનાં હો, પામ્યુ તે અક્ષિનવ રાજ પ્રભુ ૦ ૮
 મેઘાડંબર છત્ર વિરાજે, પટમંડપ અતિ ચગ;
 ખીજે ગિહ્નુ પખ સોહતા હો, આમર જલધિ તરગ. પ્રભુ ૦ ૯
 ઝોક વેલિ સાચર તણી હો, ફૂલ જનરંગ રેલી;
 ત્રીજી પવનની પ્રેરણા હો, વાહણ ચલે નિજગેલિ. પ્રભુ ૦ ૧૦
 પવનહીંચે ફૂનો લયો હો, પવન સિખાયો વેગ;
 જિહાજે જન મન શુર કિચે હો, વેગ વિદ્યા અતિ તેગ. પ્રભુ ૦ ૧૧
 ત્રાસે કચ્છપ ચિહ્નુ દિસે હો, આવત દેખિ જિહાજ;
 માનું જિહાજના લોકના હો, નાસે દારિદ્ર ધરી લાજ. પ્રભુ ૦ ૧૨
 ઇણિ પરિ બહુ આડંબરે રે, ચાલ્યાં વાહણ સુવિદાસ;
 નિજ ઇચ્છિત બંદિર લહી હો, પામ્યાં તે સુજસ ઉલ્લાસ. પ્રભુ ૦ ૧૩

ભર કરી સસર નાંખિએ હો, બાહિર તેહ ન બાંધ;
 એહવે વેગે આલિયાં, મનિ વાહણ હરખ ન માઈ. હરખિત૦ ૫
 વાહણ ભાણુચૂં તોલિએ હો, ધરા સ્વર્ગનો સાર;
 તુલા દંડ થંભે કરી; બેઈ લેભે એહ વિચાર. હરખિત૦ ૬
 કામિ કરે જિમ કામિની હો, હૃદય-સ્થલ પરિણાહ;
 સાયર તિમ અવગાહતાં, હવઈ વાહણ ચલ્યાં ઉચ્છાહ. હરખિત૦ ૭
 ગુણુ-જીત્યો સાયર હુઓ હો, સહજે સાંનિધિકાર;
 દેખ્યાં બંદિર આપણાં, હવે હુઆ તે જ્ય જ્યકાર. હરખિત૦ ૮
 બંદિર દેખિ વાવટા હો, ક્યાં લાલ અગ્રભાગ;
 માનું બહુ કિનનો હુંતો, તેહ પ્રગટ કીઓ ચિતરાગ. હરખિત૦ ૯
 બંદિર દેખિ હરખસ્યુ હો, મેહલિ નાલિ આવાજ;
 ને આગે સુરગજતણો, વલિ મેહતણો સ્યો ગાજ ? હરખિત૦ ૧૦
 વાળ્યાં વાળાં હરખનાં હો, કરે લોક ગીતગાન;
 પડછ દે ગુહિરો કિઓ, માનું સાયર પણિ કરે તાન. હરખિત૦ ૧૧
 સોહમા મિલવા આવિયા હો, સાજન લેઈ નાવ;
 અંગોઅંગ મિલાવડે, એતો ટલિયાં વિરહ વિભાવ. હરખિત૦ ૧૨
 આંખ્યાં વાહણ સોહામણાં હો, ઘોષા વેલાકુલ;
 ઘરઘર હુઆં વધામણાં, શ્રી સંઘ સદા અનુકૂલ. હરખિત૦ ૧૩
 વ્યવહારી ભેટે સુદા હો, પ્રથમ પાસ નવખંડ;
 સુરભિ દ્રવ્ય પૂળ કરે, લેઈ કેશર ને શ્રીખંડ. હરખિત૦ ૧૪
 મોતીના ક્યાં સાથિયા હો, આંગી રચણ બનાવ;
 ધ્વજ આરોપી અતિ લલી, વણિક ફલસ શુચિલાવ. હરખિત૦ ૧૫

અંબર અંદન અગર કપૂર, ગલિત ધરણી પરિમલપૂર; .
 માનું તે ભારેં નવિ ફરે, અલિ શુન્નિત આકંઠિત ફરે. ૧૧
 ઘણાં વસાણાનો વિસ્તાર, તે કહેતાં નવિ લાભે પાર;
 સુરલોકે પશ્ચિ ન મિલે જેહ, તે લહિએ તિહાં વસ્તુ અછેહ. ૧૨
 લોક થોક જિમ વેલિ ભરાઈ, એક એકનાં હૃદય દલાઈ;
 શુચિ પક્ષે પામે વિસ્તાર, હરિઆ સમ ગાજઈ ખાનર. ૧૩
 તિહાં વ્યાપાર ક્યાં અતિ ઘણા, મુલિ લાભ હુઆ સોગુણા;
 ભયાં વસાણાં નિજ નિજ જિહાજ, કીધો ધરિ આવ્યાનો સાજ. ૧૪

લાલ ૧૭

—(*)—

ગરુડપતિ રાજિઓ હો લાલ—એ દેશી, જગસરી રાગ

ભરિયાં કિરિયાણાં ઘણાં હો, હીરચીર પટકુલ;
 મેલ્યાં નિજ બંદિર ભણી, હવે વાહણ પવન અનુકૂલ. ૧
 હરખિત જન હુઆ હો લાલ, પામ્યા જયતસિરિ સુખલીલ—આંકણી.
 દોય પંખિ જિમ પંખિઆ હો, રથ જિમ દોય તુરંગ;
 સૂકવાણુ સદનેં બલેં, તિમ વહાણુ ચલે અતિરંગ. હરખિત ૨
 રણુકે ધ્વજમણિ કિંકિણી હો, કનકપત્ર અંકાર;
 વહાણુ મિસેં આવે રમા, માનું ગરૂડ કરી સંચાર. હરખિત ૩
 ત્રાપે જલ ઓલંચીએ હો, માનું ઝરે મઠપૂર;
 વાહણુ ચલે જિમ હાથિઓ, સિર કેસર વગિ સિંહર. હરખિત ૪

૧૧ ગણધર નમસ્કાર

૧ ઇંદ્રભૂતિ

પહિલો ગણધર ઇંદ્રભૂતિ વસુભૂતિ મહ્દાર.
 પૃથવી માતા શુ X X X ત્રિભુવન આધાર
 ધારણ ધ્યાન સમાધિ શુદ્ધિ મુનિકુલ શૃંગાર,
 ગારવાહત X X X

X X X X X

X X X જિન ધૂમ્રગ્યો પ્રભુમે' જસ ઉવજાય. ૧

૨ અગ્નિભૂતિ

અગ્નિભૂતિ ખીલો નમું હુઓ ગોખર ગામે',
 X X X વરિઓ શુભ અભિરામે';
 કરમ સંદેહિં દીખીઓ, જિન શુભ પરિણામે';
 વિચરે' સંવર આઠરી, ખહુ નગર ને ગામે';
 ગામ ગામ વિચરતો એ, કરે ભવિક ઉપગાર;
 વરસ ચિહ્નતર આઉખું, વાચક જસ જયકાર. ૨

૩ વાયુભૂતિ

માત તાતિ ગામ એક, ત્રિલો તસ ભાયા;
 સિત્તરિ વરસનું આઉખું, વાયુભૂતિ સુહાયા;
 દેાય બંધવ દીક્ષીત સુણી, છાડે મદ માયા;
 જિન પ્રદે સંશય ટલ્યો, તેહ જીવ તે ક્રાયા;

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : સમુદ્ર-વહાણ સંવાદ . [૫૧૫

છણ પરિ જેહના દ્રવ્યનો હો. આગ્યો પ્રભુને લોગ;
સાયરથી મોટું કયું, તે જિહાજ મિલિ સવિ લોગ. હરખિત૦ ૧૬
એ ઉપદેશ રચ્યો ભલો હો, ગર્વ-ત્યાગ હિત કાજ;
તપગચ્છ ભૂષણ સોહતા, શ્રી વિજયપ્રભ સૂરિરાજ. હરખિત૦ ૧૭
શ્રી નયવિજય વિબુધ તણો હો, સીસ ભણે ઉદ્ધાસ;
એ ઉપદેશે જે રહે. તે પામે મુજસ વિલાસ. હરખિત૦ ૧૮
વિધુ મુનિ સંવત જાણિએ હો, તેહજ વર્ષ પ્રમાણ;
ઘોઘા બંદિરે એ રચ્યો. ઉપદેશ ચઢ્યો મુપ્રમાણ. હરખિત૦ ૧૯

—ઈતિ યાનપત્ર યાદસ્મર્યો . પરસ્પરં પ્રશસ્ય સંવાદાલાપ :
સમાપ્ત . શ્રી ઘોઘા બંદિરે.

—ઈતિ સમુદ્રવાહણ વિવાદ રાસ સંપૂર્ણ. પંડિત શ્રી શ્રી દેવ-
વિજય શિષ્યાદિ મુનિ લક્ષ્મીવિજય લક્ષ્મી ॥ પંડનાથે સંપૂર્ણ.
પત્ર ૭ એકાદશી પ્રત.

૭ મૌર્યપુત્ર

મૌર્યપુત્ર મૌરીય નિવેસ, મૌર્ય કુલ-હંસ;
 વિજયા અંગજ સાતમે, ગણધર અવતંસ;
 સુરસંશય જિન ધૂઝંચો, નહી મહનો અંસ;
 વરસ પંચાણ આઉખું, દીપાંચો વંશ;
 વંશ ઉઘોત સુહંકર એ, જિનશાસન દઢ રંગ;
 વાચક યશ મન તસ ગુણે, રમે કમલ જિમ ભૂગ. ૭

૮ અકંપિત

દેવ જયંતા તનય, મિથિલાઈ જાયો;
 નમું અકંપિત આઠમે, સુરનારી ગાયો;
 નારક સંશય અપહર્યો, જિનવર સમજાયો;
 વરસ અઠોતર આઉખું, પાલી શિવ પાયો;
 પાયો શિવ ગણધર ભલો એ, તેહનું લે તું નામ;
 વાચક યશ કહે પામીઈ, વંછિત ઠામોઠામ ૮

૯ અચલબ્રાતા

અચલબ્રાતા કૌશિલાઈ, વસુનંદા જાત;
 પુણ્ય પાપ સંશય હરે, પ્રભુ મુગતિ વિખ્યાત;
 બહોત્તર વરસનું આઉખું, પાલી શિવ પાયોલિ અવદાત;
 મુગતિ પોહતો ગાઈએ, નવમા તે પ્રભાત;
 સુપ્રભાત તસ નામથી એ, ટાલે જનમ જંજલ;
 વાચક જસ કહે પામીએ, મંગલ રંગ વિશાલ.

૧૦ મૈતાય

પુત્ર હસ વરૂણ તણો, મૈતારજ સ્વામિ;
 ગામ તે તુંગીય સંનિવેસ, જિન સેવા પામી;
 પરભવ સંશય નીગમી, થયા થિર પરિણામી;
 આઈ વરસ બાસકિ ધરી, હુઆ શિવ ગયગામી

કાયા સોવન વાન ભલીએ, તેજે તરુણ પ્રકાશ;
શ્રી નયવિનય બુધ સુસીસને' દેથો મુજસ વિલાસ. ૩

૪ વ્યક્ત

ધણમિત્તહ વારુણિ તણો, શ્રી વ્યક્ત તે વંદો;
સંનિવેસ કોલ્લાક જે, જયો સુખકંદો;
ભૂત સંશય ફરિ કરિઓ, વંદી જિનવંદો;
વરસ અસીનું આઉખું, ટાલે દુઃખ-દંદો;
દુઃખ દંદગ દોહગ હરેએ, એહવા ગુરુનું ધ્યાન;
વાચક જસ કહે વલી વલી, કીજે તસ ગુણગાન ૪

૫ મુધર્મા [સોહમ]

સંનિવેસ કોલ્લાક ગામ, જયો લહી ધર્મ;
ઈહ ભવિ પરભવિ તેહવો, હરે સંશય મર્મ;
ધર્મિલહ ભદ્રિલતણુય, શ્રી સ્વામિ મુધર્મ;
વર્ષ એકશત આયુ પાલિ, પામ્યા શિવ શર્મ;
શર્મ અનંતા અનુભવે એ, ચિદાનંદ કહોલ;
વાચક જસ કહે મુઝ દીઓ, તે શમસુખ રંગરોલ. ૫

૬ મંડિત

સંનિવેશ મોરિય વિશેષ, વિનયા ધણુદેવ;
અંગજ મંડિત જેહની, પંડિત કરે સેવ;
બંધ મોક્ષ સંશય હરી, દેખ્યો જિનદેવ;
અસી વરસનું આઉખું, શમ સંવર દેવ;
દેવ-ધણી જિન-ભક્તિનીએ, પૂરી શિવપુર પત્ત;
શ્રીનયવિનય મુગુર તણો, સેવક સમરે' નિત્ત. ૬

શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન

સરસતિ સામિણિ પાએ લાગો, પણમી સહશુર પાયા;
 ગામુ હીઅડઈ હરખ ધરીનઈ, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા;
 મોરા સામી હો ! તોરાં ચરણુ ગ્રહીને.
 સોલાગી જિનનાં ચરણુ ગ્રહીને, વૈરાગી જિનના ચરણુ ગ્રહીને;
 અરૂપી જિનનાં ચરણુ ગ્રહીને,
 ચરણુ ગ્રહીને હો; સરણુ રહીને, નરભવ-લાહો લીને,
 મોરા સામી હો-એ આંચલી

ભારેકરમી તે પણ તાર્યા, પાતકથી ઉગાર્યા;
 મુઝ સરખા શે નવિ સંભાર્યા ? શું ચિતથી ઉતાર્યા ? મોરાં ૨
 પથર પન કોઈ તીરથ પરભાવે, જલમાં દીસે તરતો;
 તિમ અમે તરતું તુમ પાએ વલગા, શું રાખો છો અલગા ?
 મોરા સામી ૩

મુઝ કરણી સામુ' મત જોલે, નામ સામુ' તુમે જોલે,
 સાહળ ! સેવક દુઃખ હરજો, તુમને મંગલ હોલે, મોરા સામી ૪
 તરણુ તારણુ તુમે નામ ધરાવો, હું છું ખીજમતગારો;
 ખીજા કુણુ આગલ જઈ જાયુ' ? મોટો નામ તુમારો. મોરાં ૫
 એહ વીનતીએ સાહળ તૂઠા, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા;
 આપ ખજના માંહેથી આપો, સમકીત રત્ન સવાયા. મોરાં ૬
 શ્રી નયવિજય વિણુધ પય સેવક, વાચક જમ્મ ધમ યોલે;
 શાસનનાયક શિવચુખદાયક, નહિ કોય વીરજીને તોલે. મોરાં ૭

ગજગામી સ્વામી નમુએ, હસમા ગણધર તેહ;
વાચક જસ કહે તેહન્યુ, ધરીઈ ધરમ-સનેહ.

૧૦

૧૧ પ્રભાસ

રાજગૃહે' ગણધર પ્રભાસ, સંશય નિરવાણુ;
બલ અતિ ભદ્રાસુત ભલો, દિકખે' જિનભાણુ;
વરસ આલીસનું આઉખું, પાલી સુપ્રભાણુ;
શિવપુર પુહતા તેહની, વહીઈ શિવ આણુ;
આણુ સુશુરની શિરૂ વહીએ, એહ કહે ઉવએસ;
શ્રી નયવિજય સુશુર તણે, સેવક જસ સુવિસેસ

૧૧

શ્રી જિન-ગીત

—(*)—

રાગ-વૈશાલિય

મેરે સાહિબ તુમ્હહિ હો, છવન આધારા;

પાર ન આવઈ સમરતાં, તુમ્હ ઉપગારા.

મેરે ૧

હુંરિ કરૈ' કુખ વિશ્વકો, વરષતી જલધારા;

તેસે' તુમ હમકુ ભએ, સમકીત-હાતારા.

મેરે ૨

તુમ્હ શુણુ સાયરમે' ભલે', હમ ભાવ દુચારા;

અખય અખંડિત શુણુ ભએ, નહી ભેદ વિચારા.

મેરે ૩

હમ શુણુકુ કંચન કરૈ', તુમ્હ શુણુ-રસ-તારા;

સો કયુ તાંબા હોઈગા, ભયા કંચન સારા.

મેરે ૪

તુમ્હ અનંત કેતા કર્હુ, શુણુ અનંત અપારા;

જસ કહે' સ્મરણુ ભજન થે', તુમ્હ તાહણુહારા.

મેરે ૫

પંચરૂપ કરિ હરિ સુરગિરિ-શિખરે લેઈ ભઈ,
નહવરાવે પ્રભુ ભગતિ, ક્ષીર-સમુદ્ર-જલ લાઈ. ૪

ફહા

સ્નાત્ર કરતાં જગતગુરુ શરીરે, સકલ દેવે વિમલ કલશ-નીરે;
આપણા કર્મમલ ફરિ કીધા, તેણુ તે વિબુધ ગ્રન્થે પ્રસિદ્ધા. ૫

ચાલિ

નહવરાવી પ્રભુ મેહલે રે, જનની પાસે દેવ,
અમૃત ઠવે રે અંશુઠડે, બાલ પિયે એહ દેવ;
હંસ ક્રાંચ સારસ થઈ, કાને કરે તસ નાદ,
બાલક થઈ લેલા રમે, પૂરે બાલ્ય-સવાદ ૬

ફહા

બાલતા અતિક્રમે તરૂણુ ભાવે, ઉચિત યિતિ ભોગ સંપત્તિ પાવે;
દષ્ટિ કાંતાઈ ને શુદ્ધ ભેવે, ભોગ પિણુ નિર્જરા-હેતુ હોવે. ૭

ચાલિ

પરણી તરૂણી મનહરણી, ઘરણી તે સોભાગ
શોભા ગર્વ અભાવ, ઘર રહેતાં વૈરાગ;
ભોગ-સાધન જખ છડે, મડે વ્રતસ્થું પ્રીતિ,
તવ વ્યવહાર બિરાજે, વૈરાગી પ્રભુ-નીતિ. ૮

ફહા

દેવ લોકાંતિકા સમય આવે, લેઈ વ્રત સ્વામી તીરથ પ્રભાવે;
ઉગ્ર તપ જપ કરી કર્મ ગાલે, કેવલી હોઈ નિજ ગુણ સંભાલે. ૯

શ્રી પંચ પરમેષ્ઠિ ગીતા

કુહા

પ્રણમિએ પ્રેમસ્થું વિશ્વત્રાતા, સમરિએ સારદા સુકવિમાતા;
પંચપરમેષ્ઠિ-ગુણ-શુણ્ણ-કીજે, પુણ્ય-ભાંડાર સુપરિ ભરીજે. ૧

(૧) અરિહંત ગુણવર્ણન

ચાલિ

અરિહંત પુણ્યના આગર, ગુણ-સાગર વિખ્યાત,
સુરધરથી ચવિ ઉપજે, ચઉદ સુપન લહે માત;
જ્ઞાન ત્રણે જૂ અલંકર્યા, સૂર્ય-કિરણે જેમ,
જનમે તવજનપદ હુએ, સકલ સુલિકખ બહુ પ્રેમ. ૨

કુહા

દશ દિશા તવ હોએ પ્રગટ જ્યોતિ,
નરકમાં પણિ હોએ ખિણ ઉદ્યોતિ;
વાય વાએ સુરભિ શીત મંદ,
ભૂમિ પણિ માતૃ પામે આનંદ. ૩

ચાલિ

દિશિ-કુમરિ કરે ઓચ્છવ, આસન કંપે ધંદ,
રણકર્ધ રે ધંટ વિમાનની, આવે મિલિ સુરવૃંદ;

સ્વપર ચક્ર (૮) અતિવૃષ્ટિ (૯), અવૃષ્ટિ ભયાદિક (૧૦) જેહ;
તે સવિ દ્વરિ પલાયે, જિમ દવ વરસત મેહ. ૧૪

હુહા

તરણિ-મંડલ પરે તેજ તાજે, પૂંઠિ ભામંડલ વિપુલ રાજે; (૧૧)
સુરકૃત અતિશય જેહ લહિએ, ચોક ઊણા હવે વીસ કહીએ. ૧૫

આલિ

ધર્મચક્ર (૧) શુચિચામર (૨), વપ્રત્રય વિસ્તાર (૩)
છત્રત્રય (૪) સિંહાસન (૫), કુંડુભિ-નાદ ઉદાર (૬);
રત્નત્રય ધ્વજ ઉચો (૭), ચૈત્ર દુમ સોહંત (૮)
કનક કમલ પગલાં ઠવે (૯), ચઉમુહ ધર્મ કહંત (૧૦) ૧૬

હુહા

વાયુ અનુકૂલ સુખમલ વાયે (૧૧), કંટકા ઉધ સુખ સકલ થાએ (૧૨)
સ્વામી જખથી મતથોગ સાધે કેશ નખ રોમ તખથી ન વાયે (૧૩) ૧૭

આલિ

કોડિ ગમે સુર સેવે (૧૪), પંખિ પ્રદક્ષણ દંતિ (૧૫)
ઋતુ અનુકૂલ કુસુમભર (૧૬), ગંધોદક વરસંતિ, (૧૭)
વિષય સર્પ શખ્દાદિક, નવિ હોવે પ્રતિકૂલ (૧૮)
તરૂ પણ સવિ શિર નામે, જિનવરને અનુકૂલ (૧૯) ૧૮

હુહા

હવે કહું જેહ પણતીસ વાણી, ગુણ સકલ ગુણ તણી જેહ ખાણી;
પ્રથમ ગુણ જેહ સંસ્કારવંત (૧),
ઉદાત્ત ગુણ અપર (૨) સવિ મુણે સંત. ૧૯

આલિ

અઉત્રીસ અતિશય રાજતા, ગાજતા ગુણ પાત્રીસ,
વાણી ગુણ-મણી-ખાણી, પ્રતિહાર્ય અડધસિ;
મૂલાતિશય જે આર, તે સાર ભુવન-ઉપગાર,
કારણ કુઃખ-ગણ-વારણ, ભવતારણ અવતાર. ૧૦

કુહા

દેહ અદ્ભુત રૂથિર રૂપ ગધ, રોગમલ સ્વેદનો નહિ સખંધ (૧)
શ્વાસ અતિ સુરભિ (૨) ગોખીર ધવલ,
રૂધિર ને માંસ અણવિસ ત્રમલ (૩) ૧૧

આલિ

કરેઈ ભવથિતિ પ્રભુતણી, લોકોત્તર ચમત્કાર,
અમ-અક્ષુ ગોચર નહિ, જે આહાર નીહાર; (૪)
અતિસય એહજ સહજના, આર ધરે જિનરાય,
હવે કહિએ ઇગ્યાર જે, હોઈ ગએ ધનધાય. ૧૨

કુહા

ક્ષેત્ર એક યોજનમે ઉચ્છાદિ, દેવનર તિરિય બહુ કોડિમાંદિ, (૧)
યોજન-ગામિણી વાણી ભાસે,
નર તિરિય સુર સુણે નિત ઉલ્લાસે. (૨) ૧૩

આલિ

યોજન શત એક માંદિ, જિહાં જિનતર વિરહંત
ઇતિ (૩) મારિ (૪) દુરભિક્ષ (૫), વિરોધ (૬)
વિરાધિ (૭) ન હૂત;

રોગ શોગ ન જાગે, લાગે મધુર અત્યંત,
ઇહાં આવશ્યક ભાગ્યે કિવિ દાસી દૃષ્ટાંત. ૨૪

દુહા

દેવ-હુંહુભિ ૧ કુસુમ ૨-વૃષ્ટિ છત્ર ૩,
દિવ્ય ધ્વનિ ૪ ચામર ૫ આસન પવિત્ર ૬;
ભવ્ય ભામંડલ દુમ અશોક, પ્રાતિહાર્ય હરે આઠ શોક. ૨૫

ચાલિ

રાગીદિક જે અપાય તે, વિલય ગયા સવિદોષ (૧)
ઉગ્યો જ્ઞાન દિવાકર (૨), જય જય હુગ્યો જગિ ઘોષ;
વાણી કુમતિ-કૃપાણી (૩), ત્રિભુવન જન ઉપચાર (૪)
પામે જન જે વ્યાપક, મૂલાતિશય એ આર. ૨૬

દુહા

મહા માહણ્ય મહા ગોપનાહ, મહા નિર્યામક મહા સત્યવાહ;
ખિન્ન મહા કથિત તાણુ જે ધરંત, તેહના ગુણ ગણે કુણ અનંત? ૨૭

ચાલિ

પુણ્ય મહાતરૂ ફલદલ, કિસલય ગુણ તે અન્ય,
અન્ય તે ક્ષાયિક સંપત્તિ, ઉપકારે કરી ધન્ય;
ક્ષીર નીર સુષિવેક એ, અનુભવ હંસ કરેઈ,
અનુભવ વૃત્તિ રે રાગે, અરિહંત ધ્યાન ધરેઈ. ૨૮

દુહા

ગુહ ૧ અરિહંત ૨ ભગવંત ૩ જ્ઞાતા ૪
વિશ્વવિભુ ૫ શંભુ ૬ શંકર ૭ વિધાતા; ૮
પરમ ૯ પરમેષ્ઠિ ૧૦ જગદીશ નેતા ૧૨,
જિન ૧૩ જગન્નાથ ૧૪ ધનમેહ-જેતા ૧૫- ૨૯

આલિ

શબ્દ ગંભીરપણું જિહ્વાં (૩), વલી ઉપચારોપેત (૪)
અનુનાદિત્વ (૫) સરલતા, (૬) ઉપનીત રાગ સમેત (૭)
શબ્દાતિશય એ સાત, અર્થાતિશય હવે બેય,
મહાર્થતા (૮) અવ્યાહત (૯), શિષ્ટપણું (૧૦) શુભ હોય. ૨૦

હુહા

શુભ અસંદિગ્ધ (૧૧) વિગતોત્તરત્વ (૧૨),
જનહૃદયગામિ (૧૩) શુભ મધુરત્વ, (૧૪)
પૂર્વ અપરાધ સાકાંક્ષ ભાવ,
નિત્ય પ્રસ્તાવ ઉચિત (૧૫) સ્વભાવ. ૨૧

આલિ

તત્ત્વનિષ્ઠ (૧૬) અપ્રકીર્ણ પ્રસૂત (૧૭) નિજ શ્લોકા,
અન્યનિર્દ રહિત (૧૮) અભિજાત (૧૯) મધુર અને સ્નિગ્ધ (૨૦)
તે ધન્ય (૨૧) મર્મત વેધર્થ (૨૨) ઉદાર (૨૩) ત્રિવર્ગ
પ્રતિબદ્ધ (૨૪)
કારકાદિ અવિપર્યય (૨૫) વિબ્રમ રહિત સુખદ (૨૬) ૨૨

હુહા

ચિત્રકર (૨૭) અદ્ભૂતા (૨૮) રતિ વિદ્યંબ (૨૯)
ભતિ સુવિચિત્ર (૩૦) સુવિશેષ બિંબ (૩૧)
સત્વ પર (૩૨) વર્ણ પદ વાક્ય શુદ્ધ (૩૩)
નહિય વિચ્છંદ (૩૪) ખેદે ન રૂદ્ધ (૩૫) ૨૩

આલિ

ધર્મ પાંત્રિસ શુભ કરી, વાણી વહે અરિહંત,
સર્વ આયુ બે મોઈ સુભ, તો નહી ભૂખ ન ખંત

ચાલિ

નમસ્કાર અરિહંતને, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
ધન્ય તેહ કૃતપુણ્યને, જીવિત તાસ પવિત્ત;
આર્તધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુરગતિવાસ
લવક્ષ્ય કરતાં રે સમરતાં, લહિએ સુકૃતિ અભ્યાસ ૩૪

(૨) સિદ્ધ ગુણુ વર્ણન

—(*)—

હુહા

આત્મગુણુ સકલ સંપદ સમૃદ્ધ, કર્મક્ષય કરિહુઆ જેહ સિદ્ધ;
તેહનું શરણુ કીજે ઉદાર, પામીએ જેમ સંસાર પાર. ૩૫

ચાલિ

૧

૨

સમકિત આત્મ સ્વચ્છતા, કેવલ જ્ઞાન અનંત,

૩

૪

કેવલ દર્શન વીર્ય તે, શક્તિ અનાહત તંત;

૫

૬

સૂક્ષ્મ અરૂપ અનંતની, અવગાહન જલ્યાં કાઠ,

૭

૮

અગુરુ-લઘુ અવ્યાબાધ એ, પ્રગટયા શુચિ ગુણુ આઠ. ૩૬

હુહા

સર્વ શત્રુ ક્ષયે સર્વ રોગ, -વિગમથી હોત સર્વાર્થ-યોગ;
સર્વ ઇચ્છા લહે હોએ જેહ, તેહથી સુખ અનંતો અછેહ. ૩૭

ચાલિ

સર્વ કાલ સંપિડિત, સિદ્ધ તણુ સુખરાશિ,

અનંત વર્ગને ભાગે, માએ ન સર્વ આકાશ;

આબાધા-ક્ષય-સંગત, સુખ લવ કલ્પે રાશિ,

તેહનો એહ ન સમુદય, એહનો એક પ્રકાશ.

આલિ

૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯
મૃત્યુજય વિષ-ભરણુ, જગ-તારણુ ઇશાન,
૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩
મહાદેવ મહાન્નતધર, મહાઈશ્વર મહાસાન;
૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭
વિશ્વખીજ ધ્રુવધારક, પાલક પુરૂષ પુરાણ;
૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨
બ્રહ્મ પ્રભાપતિ શુભમતિ, ચતુરાનન જગલાણુ ૩૦

કુહા

૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯
ભદ્ર ભવ-અંતકર શત-આનંદ, કમન કવિ સાત્ત્વિક પ્રીતિકંઠ;
૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫
જગપિતામહ મહાનંદ-દાત્રી, સ્થવિર પદ્મશ્રય પ્રભુ આમાયી ૩૧

આલિ

૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧
વિષ્ણુ જિષ્ણુ હરિ અચ્યુત, પુરૂષોત્તમ શ્રીકંઠ,
૫૨ ૫૩ ૫૪
વિશ્વંભર ધરણીધર, નરક તણો કરે અંત;
૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮
શ્રી કેશવ ભલિસૂઢન ગોવર્ધન-ધર ધીર,
૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨
વિશ્વરૂપ વનમાલી, જલશય પુણ્ય-શરીર. ૩૨

કુહા

૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯
આર્ય શારદા સુગત વીતરાગ, અભયદાતા તથાગત અનાગ(ત);
નામ ઇત્યાદિ અવદાત ભસ, તેહ પ્રભુ પ્રણમતાં દિઓ ઉદ્ધાસ, ૩૩
૩૪

ટગમગ બેઠરે પશુ પરિ, ભાષા નવિ સમભય;
અનુમાને જલ આણિઓ, ભીલ લેઈ નૃપને પાથ. ૪૪

ફાહા

મધુર ફૂલ આણી નૃપને ચખાવે, ચિત્તને પ્રેમ પરિ પરિ સિખાવે,
અંધુ પિતૃ માતૃથી અધિક જાણ્યો, ભીલ તે ભૂપતિ ચિત્ત આણ્યો. ૪૫

ચાલિ

એતલેં આવી રે સેના, પર્ગિ પર્ગિ બેતી મગ્ગ,
ગર્જિત ગજ હેષીત હય, રથ પાદતિક વગ્ગ;
વાળાં રે વાગા છતિના, છાંટણાં કેસર ઘોલ,
ઓછવરંગ વધામણાં, નવ નવ હુઆ રંગરોલ. ૪૬

ફાહા

ખંદિજન છંદરયૂં બિરૂદ બોલે, 'કોઈ નહીં તાહ રે દેવ ! તોલેં'
થેઈ થેઈ કરત નાચે તે નટુઆ, ગીત સંગીત સંધ્યાન પટુઆ. ૪૭

ચાલિ

આગે ધરિઆ રે મોહક, મોહકરણુ સુખખંધ,
દિવ્ય ઉદક વલિ આણ્યાં, શીતલ સરસ સુગંધ;
નૃપ કહે , ભીલ આરોગે, તે સુજ આવે ભોગ,
વેચાતો હું લીધો, ઇણુ અવસરે સંયોગ.' ૪૮

ફાહા

વશ અલંકાર તેહને પહિરાવ્યાં, મૂલગાં તૂચ અંબર છોડાવ્યાં;
દિવ્યતાંબૂલ-ભૂત સુખ તે સોહે, વિજય ગજરાજ સાથિ આરોહે. ૪૯

ચાલિ

કોઈ આરોહ્યા રે વારણ, હમક્યાં ઢોલ નિશાણ,
નાદે અંબર ગાજે, સાજે સખલ મંડાણ;

કુંહા

સર્વ કાલા કલાણુણુ ત વગ્ગ, લયણુ આકાશ અણુમાણુ સગ્ગ;
શુદ્ધ સુહણુ તણુ તથ્ય દેશી, રાશિ ત્રિણુ અણુ તે વિશેસી ૩૯

ચાલિ

કાલ ભેદ નહિ ભેદક, શિવ-સુખ એક વિશાલ,
જિમ ધન કોડિની સત્તા અનુભવતા ત્રિહુ કાલ;
કોડિ વરસનારે આજના, સિદ્ધમાં નહીં દોષ ભાંતિ;
જાણુ પણ ન કહે જિન, જિમ પુરગુણુ સિદ્ધભાતિ. ૪૦

કુંહા

જાણુ તો પણ નગર ગુણુ અનેક, ભીલની પાલમાહિ ભીલ એક;
નવિ કહે વિગર ઉપમાન જેમ, કેવલી સિદ્ધ સુખ ધત્થિ તેમ. ૪૧

ચાલિ

અન્ય વાહને કાંઈ આલ્યો રે, નરપતિ સુરપતિ રૂપ,
એક વિવેક વિરાજે એ, બીજે એ સાજ અનૂપ;
અમ્મે અપાહુત સૈન્ય તે, છોડી દેહી જાય,
પાલિને પરિસરિ મેલ્હી તે, બેઠી ઈક તરછાય. ૪૨

કુંહા

એક તે ભીલ અવિનીત તુરગે, કષ્ટ ઉપનીત છુહ તરસ લગે;
મ્હાન સુખ દેખીઓ ભીલ એકે, તેહ પિણુ અમકીઓ તાસ ટેકે ૪૩

ચાલિ

એક એકને દેખે રે, ન વિશેષ નિજ રૂપ,
એક સુવણુ અલંકૃત, એક તે કાજલ-કૂપ;

ચાલિ

કૃત સુનિશમ પરિહારા, હારાવણી દ્વિત્ત ભાગ,
પ્રકટિત મોર કિંગારા, વિરચિત દારા રાગ;
વિરહણિ મન અંગારા, ધારાધર, જલધાર,
વરધત નિરખિત ઉપનો, તસ મનમાંહિ વિકાર. ૫૬

કુહા

સાંભર્યાં દિવસ ગિરિ ભૂમિ કિરનાં, દેખતાં ઠામ નીઝરણુ ઝરતાં;
સાંભલી મોર કિંગાર કરના, મુખ લલ્યા નીપત્યુ સ્ત્રીન્ન ધરનાં. ૫૭

ચાલિ

જન્મભૂમિ તે સાલરી, રાયો કરી પાકાર,
ધાર્થ આન્વે નૃપ કહે તે, 'તુઝને કવણ પ્રકાર ?'
તે કહે 'જે તુમ્હે મુખ દીઆ, મુઝ હોએ દુઃખ પરિણામ,
ખંધુ-વિરહ જો ટાલો, કિરિ આવું તુમ્હે ઠામ.' ૫૮

કુહા

ખોલ લેઈ મોકલે તેહ રાજા, ખંધુ મિલિયા મુખ દિવાળ;
એકઠા નગર વૃત્તાન્ત પૂછે, 'કહોને તે કેહવું તિહાં કિન્નુ છે ?' ૫૯

ચાલિ

ઈહાંથી તિહાં ઋદ્ધિ ધિમણી, ત્રિશુણી ચોશુણી મિત,
તે કહે ઇંદુને ણિંદુને વર્ણ-સગાર્થ મિત;
ઉપમા વિણ ન કહી શકે, જિમ તે પુરનો લાવ,
તિમ જિન પણ ન દેખાવે, ઇહાં શિવ મુખ અતુલાવ. ૬૦

કુહા

તોહિ પણ અતિ નિરાળાધ એક, મુખ અધિક અનરાદિક તે હેકી;
ભાવ સુલ્લક (સર્વાર્થ) શિવ મુખથી જાણું. વીગરાગે કહું તે પ્રમાણું. ૬૧

નગર પ્રવેશ મહોચ્છવ, અચરિજ પામે રે ભીલ,
'જાણે હું સરગમાં આવિઓ, રાખી તેહજ ડીલ.' ૫૦

હૃહા

દેખી પ્રાકાર આકાર હરખ્યો, નગરનો લોક સુરલોક પરખ્યો;
આપણુ શ્રેણી બેઠા મહેલ્ય, માનિઆ સુગણુ ગણુરાજ સહ્ય. ૫૧

આલિ

પહુરી રે પીત પટોલી, ઓલી કેશ પુનીત,
લંભર ભોલી ટોલી, મિલિ મિલિ ગાવત ગીત;
કામિની પરિ અમકંતી રે, કામિની દેખે સનૂર;
ભાલ તિલક મિસિ વિભ્રમ, જીવિત મદન અંકુર. ૫૨

હૃહા

દેખીયા રાયરાણા સતે જોહ, ઋદ્ધિનો પાર નહિ હુઓ તેહ;
ભૂપ નિજ સદન પુહતો ઉલ્લાસ, ભીલને દિદ્ધ સન્મુખ અવાસ. ૫૩

આલિ

લોજન શયન આચ્છાદન, ગંધ વિલેપન અંગ,
ખખર લીઓ નૃપ તેહની, નવ નવ કેલવે રંગ;
આધે બોલે તે સવિ કરે, મનિ ધરે તેહ જે કાજ,
કથમિસ અપયશ તે ગણે, જે નવિ દીધું રાજ. ૫૪

હૃહા

દિવસ સુખ માનમાં તાસ વીતા, કેતલા રગ રમતાં વિચિતા;
એકદા આવીઓ જલક કાલ, પંથિજન-હૃદયમાં દેત દાવ. ૫૫

ચાલિ

૫૬	૫૭	૫૮	૫૯
પરમપુરુષ	પરમેશ્વર,	પરમપ્રભાવ	પ્રમાણ,
૬૦	૬૧	૬૨	૬૩
પરમજ્યોતિ	પરમાત્મ,	પરમશક્તિ	પરમાણુ;
૬૪	૬૫	૬૬	૬૭
પરમ'ધુ	પરમોજવલ,	પરમવીર્ય	પરમેશ,
૬૮	૬૯	૭૦	૭૧
પરમોદય	પરમાગમ,	પરમ અવ્યક્ત	અદેશ. ૬૬

ફુલો

૭૨	૭૩	૭૪	૭૫	૭૬	૭૭
જગમુગુટ	જગતગુરુ	જગતતાત,	જગનિલકુ	જગતમણિ	જગતબ્રાત;
૭૮	૭૯	૮૦	૮૧	૮૨	૮૩
જગશરણુ	જગકરણુ	જગતનેતા,	જગભરણુ	શુભવરણુ	જગતજેતા. ૬૭

ચાલિ

૮૪	૮૫	૮૬	૮૭	૮૮	૮૯
શાંત સદાશિવ	નિર્વૃત,	મુક્ત મહોદય	ધીર,		
૯૦	૯૧	૯૨	૯૩		
કેવલ અમૃત-કલાનિધિ,	કર્મરહિત	ભવતીર;			
૯૪	૯૫	૯૬			
પ્રણવબીજ	પ્રણવોત્તર,	પ્રણવશક્તિ	શૃંગાર,		
૯૭	૯૮	૯૯	૧૦૦		
પ્રણવગર્ભ	પ્રણવાંકિત,	યક્ષપુરુષઆધાર.	૬૮		

ફુલો

૧૦૧	૧૦૨	૧૦૩	૧૦૪
દર્શનપતી	દર્શન-પ્રવર્તી,	નિત્યદર્શન	અદર્શન-નિવર્તી;

આલિ

સંપૂરણ સુરનર સુખ, કાલ ત્રય મંબદ્ધ,
અનંત શુભ શિવ સુખ અંશ, અનંત વરગ નવિ લક્ષ્ઃ;
સિદ્ધ સરસુ સુખ સારિઆ, વિસ્તરિ નિજ શુભતા સાર,
શીતલ ભાવ અતુલ વર્યા, જ્ઞાન ભર્યા ભંડાર. ૬૨
દુહા

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯
સિદ્ધ પ્રભુ ધુધ પારગ પુરોગ, અમલ અકલંક અવ્યય અરોગ;
૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮
અજર અજ અમર અશય અમાર્ધ, અનઘ અક્રિય અસાધન અય ક્ષિ ૬૩

આલિ

૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩
અનવલંબ અનુપાધિ અનાદિ અસંગ અભંગ,
૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯
અવશ અગોગર અકરણ, અચલ અગેહ અનંગ;
૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫
અશ્રિત અજિત અજેય અમેય અભાર અપાર,
૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦
અપરંપર અજરંજર અરહુ અલેખ અચાર. ૬૪

દુહા

૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮
અભય અવિશેષ અવિભાગ અમિત, અકલ અસમાન અવિકલ્પ અકૃત;
૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫
અદર અવિધેય અનવર અખંડ, અગુરુલધુ અચુનાશય અદંડ. ૬૫

કુતિયા વણ સમ એહવા, આચાર્ય ગુણ વધ,
તે આરાધ્યે આરાધ્યા, જિન વલિ અનિધ. ૭૪

દુહા

ચઉદ પડિરૂવ પમુહા ઉદાર, ખંતિ પમુહા વિશદ દસ પ્રકાર;
બાર ગુણ ભાવનાના અનેરા, પદ છત્રિસ ગુણ સૂરિ કેરા. ૭૫

ચાલિ

પ્રતિરૂપ તેજે સુરૂપી, તેજસ્વી બહુ તેજ,
યુગપ્રધાન તતકાલર્થ, વર્તના સૂત્રસ્થૂં હેજ,
મધુર-વાક્ય^૧ મધુભાષી, તુચ્છ નહીં ગંભીર,
ધૃતિમંત તે સંતોષી, ઉપદેશક શ્રુતધીર. ૭૬

દુહા

નવિ ઝરે મર્મ તે અપરિશ્રાવી, સૌમ્ય સંગ્રહ કરે યુક્તિ ભાવી;
અકલ અવિકલ્પ ને અચલશાંત, ચૌદ ગુણ એ ધરે સૂરિ દાંત. ૭૭

ચાલિ

ધર્મ ભાવના વિશ્રુત, ઈમ છત્રીસ છત્રીસ,
ગુણ ધારે આચાર્ય, તેહ નમું નિસદીસ;
આચાર્ય આણા વિણ, ન દેલે વિદ્યામંત,
આચાર્ય ઉપદેસે, સિદ્ધિ લહીજે તંત. ૭૮

દુહા

દ્રહ હુએ પૂર્ણ જે વિમલ નીરે, તો રહે મચ્છ તિહાં મુખ શરીરે.
એમ આચાર્ય ગણમાંહિ સાધ, ભાવ-આચાર અંગિ અગાધ.... ૭૯

૧૦૫ ૧૦૬ ૧૦૭ ૧૦૮

બહુનમન નમ્ય જગત્ત અનામ, સિદ્ધના હૃતિ ઇત્યાદિ નામ. ૬૯

આલિ

નમસ્કાર તે સિદ્ધને વાસિત જેહનું ચિત્ત,
ધન્ય તે કૃતપુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
આર્તધ્યાન તસ નવી હુએ, નવિ હુએ દુરગતિવાસ;
ભવક્ષય કરતાં રે સમરતાં, લહિયે સુકૃત ઉદ્ધાસ. ૭૦

(૩) આચાર્ય ગુણ વર્ણન

—(*)—

હૃદા

પદ તૃતીયે તે આચાર્ય નમીએ, પૂર્વ સંચિત સકલ પાપ ગમીએ;
શાસનાધાર શાસન ઉદ્ધાસી, શ્રુતબલે તેહ સકલ પ્રકાશી. ૭૧

આલિ

કહિયે સુગતિ પધાર્યા રે, જિનવર દાખી પંથ,
ધરેરે આચાર્ય આર્યનીતિ પ્રવચન નિર્ઞય;
મૂરખ શિષ્યને શિખવી, પંડિત કરેરે પ્રધાન,
એ અચરિજ પાપાણે, પદ્મવ ઉદય સમાન. ૭૨

હૃદા

ભાવ આચાર્ય ગુણ અતિ પ્રભૂત, ચક્ષુ આલંબન મેઢિભૂત;
તે કહ્યો સૂત્રે જિનરાય સરિખો, તેહની આણ મત કોઈ ધરખો. ૭૩

આલિ

સુખહુશ્રુત કૃતકર્મા, ધર્માધાર શરીર,
નિજ પર સમય ધારી, ગુણધારી વ્રતધીર;

ચાલિ

આચાર્ય નમુસ્કારે, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
 ધન્ય તેહ કૃત-પુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
 આર્ત ધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુરગતિ-વાસ,
 ભવ-ક્ષય કરતાં રે સમરતાં, લહિયે સુકૃત-ઉલ્લાસ. ૮૪

(૪) ઉપાધ્યાય ગુણવર્ણન

—(*)—

હૃહા

પદ ચક્રિયે તે ઉવજ્જાય નમિએ, પૂર્વ સંચિત સકલ પાપ ગમિએ;
 જેહ આચાર્ય પદ થોઅ ધીર, સુગુરુગુણ ગાજતા અતિ ગંભીર. ૮૫

ચાલિ

અંગ ઇચ્છાર ઉદ્ધાર, અરથ શુચિ ગંગ-તરંગ,
 વાર્તિક વૃત્તિ અધ્યયન, અધ્યાપત બાર ઉપાંગ;
 ગુણ પચવીસ અલંકૃત, સુકૃત પરમ રમણીક,
 શ્રી ઉવજ્જાય નમીએ, સૂત્ર ભણાવે ઠીક. ૮૬

હૃહા

સૂત્ર ભણીએ સખર જેહ પાસે, તે ઉપાધ્યાય જે અર્થ ભાષે;
 તેહ આચાર્ય એ ભેદ લહીએ, દોઢમાં અધિક અંતર ન કહીએ. ૮૭

ચાલિ

સંગ્રહ કરત ઉપગ્રહ, નિજ વિષયે શિવ ભય,
 ભવ ત્રીજે ઉત્કર્ષથી, આચાર્ય ઉવજ્જાય;
 એક વચન ઇહાં ભાખ્યો, ભગવદ્-વૃત્તિ લેઈ,
 એકજ-ધર્મી નિશ્ચય, વ્યવહારે દોઈ લેઈ. ૮૮

આણુ કુણની રે પાલીયે, વિણુ આચાર્ય ટેક, ?
કરણિ ત્રિક પણિ નિહાં હુએ, તિહાં આચાર્ય એક;
શ્રુત-પરિવત્તીમાં પણિ. આચાર્ય સમરત્ય,
જિન પણિ આચાર્ય હુએ, તવ દાએ શ્રુત-અત્ય. ૮૦

કુહા

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬
સૂરિ ગણધર ગણી ગચ્છધારી, મુગુર ગણિ-પિટક-ઉદ્યોતકારી;
૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧
અત્યધર સત્યધર સદ્ગુણી. કુહ અગુણીગકર xજ્ઞાન ભોગી. ૮૧

ચાલિ

૧૨ ૧૩ ૧૪
અનૂચાન પ્રવચનધર, આણા ઇસર દેવ,
૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮
ભટ્ટારક ભગવાન મહામુનિ મુનિ-કૃત-સેવ,
૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨
ગચ્છ-ભારધર સદ્ગુરુ. ગુરુગણુ-યુક્ત અધીશ.
૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬
શુભી વિદ્યાધર શ્રતધર, શુભ આશ્રય જગીશ ૮૨

કુહા

નામ ઇત્યાદિ જસ દિવ્ય છાએ, દેશના દેત ધન શુદિર ગાએ;
જેહુથી પામીયે અચલ ધામ. તેહુ આચાર્યને કહું પ્રદુભ. ૮૩

૬   ૭   ૮   ૯   ૧૦
 કરગ   ઝરગ   અધ્યાપક   કૃતકર્મા   શ્રતવૃદ્ધ;
 ૧૧   ૧૨   ૧૩   ૧૪   ૧૫
 શિક્ષક   દિક્ષક   થવિર,   ચિરંતન   રત્ન   વિશાલ,
 ૧૬   ૧૭   ૧૮   ૧૯
 મોહજ્યા   પારિચ્છક,   જિત   પરિશ્રમ   વૃતમાલ.   ૯૪
 ફુહા

૨૦   ૨૧   ૨૨   ૨૩
 સામ્યધારી   વિદિત-પદ-વિભાગ,   કૃતિયાવણ   વિગત-દ્વેષ-રાગ;
 ૨૪   ૨૫   ૨૬   ૨૭
 અપ્રમાદી   સદા   નિર્વિપાદી,   અદ્વયાનંદ   આતમ-પ્રવાદી.   ૯૫
 ચાલિ

નામ   અનેક   વિવેક,   વિશારદ   પારદ   પુણ્ય,
 પરમેશ્વર-આરાયુત,   ગુણ   સુવિશુદ્ધ   અગણ્ય;
 નમિએ   શાસન-ભાસન, -પતિ   પાવન   ઉવજાયા,
 નામ   જપતાં   જેહનું,   નવ   વિધિ   મંગલ   થાય.   ૯૬

ફુહા

નિત્ય   ઉવજાયાનું   ધ્યાન   ધરતાં,   પામીએ   સુખ   નિજ   ચિત્ત   ગમતાં;
 હૃદય   હૃદ્યાન   વ્યંતર   ન   બાધે,   કેઇ   વિરૂપો   ન   વચરી   વિશધે.   ૯૭

ચાલિ

નમસ્કાર   ઉવજાયાને,   વાસિત   જેહનું   ચિત્ત,
 ધન્ય   તેહ   કૃત્યપુણ્ય   તે,   જીવિત   તાસ   પવિત્ત;
 આર્ત   ધ્યાન   તસ   નવિ   હુએ,   નવિ   હુએ   દુરગતિ-વાસ,
 ભવક્ષય   કરતાં   સમરતાં,   લહિએ   સુકૃત-ઉલ્લાસ.   ૯૮

ફેલું

સૂરિ ઉવળઆય મુનિ ભાવિ અપ્પા, ગુણથકી ભિન્ન નહીં જે મહાપ્પા;
નિશ્ચયે ઇમ વદે સિદ્ધસેન. થાપના તેહ વ્યવહાર ફેન ૮૯

ચાલિ

વૃત્તિ સુત ઉવઓગે, કરણ નઈ અત્થિં સદ્,
જાણતિ ઝાણે પૂરે, આતમ-નાણની હંદ;
પણિ નિરૂત્તિં ઉવળઆય, પ્રાકૃત વાણિ પ્રસિદ્ધ,
આવશ્યક નિર્યુકતે, ભાખ્યો અર્થ સમૃદ્ધ. ૯૦

ફેલું

ભાવ અધ્યયન અજાણ્યણ એણે,

ભાવ-ઉવળઆય તિમ તત્ત્વ વયણે;
જેમ શ્રુત-કેવલી સયલ નાણે,
વ્યવહૃતે નિશ્ચયે અપ્પ-જાણે. ૯૧

ચાલિ

સંપૂરણ શ્રુત જાણે, શ્રુત-કેવલી વ્યવહાર,
ગુણદારાએ આતમ,-દ્રવ્યનો જ્ઞાન પ્રકાર;
શ્રુતથી આતમા જાણે, કેવલ નિશ્ચય સાર,
શ્રુત-કેવલી પરકારે, તિહાં નહીં ભેદ વચાર. ૯૨

ફેલું

જોડીએ જખહી તે તે ઉપાધે, તખહી ચિન્માત્ર કેવલ સમાધે;
તેહ ઉવળઆય પદને વિચારે. તેહ ઇક દીપ છે જગમજારે. ૯૩

ચાલિ

૧ ૨ ૩ ૪ ૫
ઉપાધ્યાય - વરવાચક, પાઠક સાધક સિદ્ધ,

પંખી ઉપમાએ ધર્મોપકરણ જેહ ધરંત,
તેહ અકિંચન ભાવ છે, તેણિં મુનિરાય મહંત. ૧૦૪

ફહા

ખંભમણુ વિત્તિતણુ ફરિસરૂવ સદમણુ ત્યજ ઉપ વિચાર કૂવ;
ખંભમણુ વિત્તિ ખંભે જે ભાખી, તે ક્ષયોપશમ ગતિસૂત્ર દાખી. ૧૦૫

આલિ

પ્રહ્લ્યારીએ પ્રદ્ધા, કહ્યો સધળો આચાર,
તિહાં મનવૃત્તિ પ્રતિજ્ઞા, ક્ષય ઉપશમ વિસ્તાર;
તે વિણુ ખંભ આણુતર, સુરને નવિ હુએ તંત,
મન વિરોધ પણુ શુદ્ધ તે, ખંભ કહે ભગવંત ૧૦૬

ફહા

એમ દસ ધર્મ પાલે વિચિત્ર, મૂલ ઉત્તર ગુણે મુનિ પવિત્ર;
બ્રમર પરિગોચરી કરીય ભૂંજે, શુદ્ધ સજ્જાય અહનિશિ પ્રયુજે. ૧૦૭

આલિ

કલેષ-નાશિની દેશના, દેત ગણે ન પ્રયાસ,
અસંદીન જિમ દ્વીપ તથા, ભવિજન આશ્વાસ;
તરણુ તારણુ કરણુપર, જંગમ તીરથ સાર,
ધન ધન સાધુ સુહંકર, શુભમહિમા-ભંડાર, ૧૦૮

ફહા

સમખનાબાધ સુખના ગવેષી, ધર્મમાં ચિર હૃદય-હિત-ઉલ્લેખી;
એહવા મુનિનું ઉપમાન નાહિ, દૈત્ય નર સુર સહિત લોક માંહિ. ૧૦૯

આલિ

ષટ વ્રત કાય છ રક્ષક, નિગ્રહે ઇન્દ્રિય-લોભ,
ખંતિ જાવ-વિસોહી, પડિલેહણુ ચિર શોભ;

(૫) સાધુ ગુણ વર્ણન.

કુહા

શિવ પદ્માક્ષ સમસ્તથ બાહુ, જેહ છે લોકમાં સર્વ સાહુ,
પ્રેમથી તેહનું શરણ કીજે, લેહ નવિ ચિત્ર રીતે ગણીજે ૯૯

ચાલિ

કર્મ ભૂમિ પત્તર વર, ભરતૈરવત વિદેહ,
ક્ષેત્રમાં પંકજ નેત્ર જે, સાધુ અમાય નિરેહ;
એક પૂજે સવિ પૂજ્યા, નિંદિયા નિંદે એક,
સમગુણ ઠાણા રે નાણી, એ પદ સર્વ વિવેક. ૧૦૦

કુહા

લોક-સન્ના વમી ધર્મ ધારે, મુનિ અલૌકિક સદા દસ પ્રકારે,
લાલ અણલાલ માનાપમાન, લેખવે લોખંડુ કાચન સમાન. ૧૦૧

ચાલિ

ખંતી અજ્ઞાન રૂપ મુત્તી પણ તસ મર્મ,
તે ઉવચાર વચાર વિવાગ વચન વલિ ધર્મ;
લૌકિક ત્રિષ્ટય લોકોત્તર, બે છઈ તે તસ હોઈ,
છઠું ગુણ ઠાણું ભવ અટવી લઘન નોઈ. ૧૦૨

કુહા

તપ નિયાણું રહિત તસ અખેદ, શુદ્ધ સયમ ધરે સત્તર લેહ;
પંચ આશ્રવ કરણ ચઉ કષાય, દર-ત્રિક-વર્જિત શિવ ઉપાય ૧૦૩

ચાલિ

શુદ્ધ સૂત્રાનુસાએ, હિત મિત ભાષણ સત્ય,
પાયચિત-જલે મલગાલન શોચવિ ચિત્ત;

૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩
 મોહજથી રૂપિ શિક્ષિત, દીક્ષિત કામ અલુપ્ત;
 ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯
 ગોખ્તા ગોપતિ ગોપ, અગોખ્ય અર્કિચન ધીર,
 ૬૦ ૬૧ ૬૨
 સર્વ-સહ સમતા-મય, નિઃપ્રતિકર્મ શરીર. ૧૧૪

કુલ્લ

૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯
 શ્રમણ કૃતિ-દ્રવ્ય પંડિત પુરોગ, અગર અવિધાનનુષ્ઠાન રોગ;
 ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫
 અમૃત તદ્ધૈતુ કિરિયા-વિલાસી, વચન ધર્મ-ક્ષમા શુભ-અભ્યાસી. ૧૧૫

ચાલિ

૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮
 શુકલ શુકલ અભિજાત્ય; અનુત્તર ઉત્તર શર્મ,
 ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪
 મગ્ન અતંત્ર અતંદ્રિય, મુદ્રિત કરણ અકર્મ;
 ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮
 દીર્ઘ માત-સંતીર્ણ, સમાન તે સંખ્ય પ્રધાન,
 ૮૯ ૯૦
 પ્રતિસંખ્યાન-વિચક્ષણ, પ્રત્યાખ્યાન-વિધાન. ૧૧૬

કુલ્લ

નામ ઇત્યાદિ મહિમા-સમુદ્ર, સાધુ અકલંકના છે અમુદ્ર;
 સર્વ લોકે જિકે પ્રદાયારી, તેહને પ્રણમિએ શુભ સંભારી.

અશુભ રોધ શુભ યોગ, -કરણ તપ-શુદ્ધિ જગીશ;
સીતાદિક મરણાતિક સહે ગુણ સત્તાવીસ. ૧૧૦

ફહા

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭
મુનિ મહાનંદ અર્થી સન્યાસી, ભિક્ષુ નિર્ઘેય આતમ-ઉપાસી;
૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪
મુક્ત મહાણુ મહાત્મા મહેશી, દાન્ત અવધૂત નિતિ શુદ્ધ-લેશી. ૧૧૧

ચાલિ

૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯
શાન્ત વહુક વર અશરણુ-શરણુ મહામત-ધાર,
૨૦ ૨૧ ૨૨
પાખંડી-અર્થ-ખંડી, દંડવિરત અણુગાર;
૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮
લૂહ અભન તીરાર્થી, પૂર્ણ મહોદય કામ,
૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨
અણુદ્ધ-ભગરિકા ભગર. શુદ્ધ અધ્યાતમ-ધામ. ૧૧૨

ફહા

૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭
જેષ્ઠ સુત જન તણે ઉર્વ રેતા, ઉન્મની ભાવ-વાવક પ્રચેતા;
૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩
અનુભવી તારક જાનવંત, જાન-યોગી મહાશય સહંત. ૧૧૩

ચાલિ

૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭
તત્ત્વજ્ઞાની વાચંચમ, ગુપ્તોદ્વિય મન ગુપ્ત,
૩૫

કુહા

જિમ સ્વયંભૂ રમણ ઉદધિમાંહિ,

શ્રી રમણ જિમ સકલ સુભટમાંહિ;

જિમ અધિક નાગ માંહિ નાગરાજ, શબ્દમાં જલદગંભીર ગાજ. ૧૨૩

ચાલિ

રણમાંહિ જિમ ઇકબુરસ, કુલમાં જિમ અરવિંદ

ઔષધ માંહિ સુધા વસુધા-ધવમાં રધુનંદ;

સત્યવાદીમાં યુધિષ્ઠિર, ધીરમાં ધ્રુવ અવિકંપ,

મંગલમાંહિ જિમ ધર્મ, પરિચ્છેદ સુખમાં સંપ. ૧૨૪

કુહા

ધર્મમાંહિ કયાધર્મ મોટો, બ્રહ્મવ્રત માંહિ વજ્રજ-કછોટો;

દાનમાંહિ અભયદાન રૂડું, તપ માંહિ જે કહેવું ન કુડું. ૧૨૫

ચાલિ

રતનમાંહિ સારો હિરે, નીરોગી નરમ હિ,

શીતલ માંહિ ઉસીરો, ધીરો વ્રત-ધરમાંહિ;

તિમ સબિ મંત્રમાં સારો, ભાખ્યો શ્રી નવકાર,

કહ્યા ન જાયે રે એહના, જેહ છે બહુ ઉપકાર. ૧૨૬

કુહા

તજે એ સાર નવકાર મંત્ર, જે અવર મંત્ર સેવે સ્વતંત્ર;

કર્મ પ્રતિકૂલ બહૂલ સેવે, તેહ સુરતરૂ ત્યજી આપટેવે. ૧૨૭

ચાલિ

એહને બીજે રે વાસિત, હોયે ઉપાસિત મંત,

બીજો પણિ ફલ દાયક, નાયક છે એ તંત;

ચાલિ

નમસ્કાર અણુગારને, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
ધન્ય તેહ કૃતપુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
આત્મધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુર્ગતિ વાસ,
ભવખય કરતાં રે સમરતાં, લહિએ સુકૃત-અભ્યાસ. ૧૧૮

દુહા

પંચ નવકાર એ સુપ્રકાશ, એહથી હોએ સવિ પાપ નાશ;
સકલ મંગલ તણું એહ મૂલ, સુજસ વિદ્યા વિવેકાનુકૂલ. ૧૧૯

નવકાર મંત્રનો મહિમા

—(*)—

ચાલિ

શ્રી નવકાર સમો જગિ, મંત્ર ન યંત્ર ન અન્ય
વિદ્યા નવિ ઔષધ નવિ, એહ જપે તે ધન્ય;
કષ્ટ ટલ્ય અહુ એહને, જાપે તૂરત કિંદ,
એહના ણીજની વિદ્યા, નમિ વિનમીને સિદ્ધ. ૧૨૦

દુહા

સિદ્ધ ધર્માસ્તિકાયાદિ દ્રવ્ય, તિમજ નવકાર એ લણે લભ્ય;
સર્વ શ્રુતમાં વડો એ પ્રમાણ્યો, મહાનિસીથે ભલિ પરિવખાણ્યો. ૧૨૧

ચાલિ

ગિરિ માંહિ જિમ સુરગિરિ, તરૂંમાંહિ જિમ સુરસાલ,
સાર સુગંધમાં ચંદન, નંદન વનમાં વિશાલ;
મૃગમાં મૃતપતિ ખગપતિ, ખગમાં તારા ચંદ્ર,
મંગ નદીમાં અનંગ સરૂપમાં દેવમાં ઇંદ્ર. ૧૨૨

શ્રી જંબૂસ્વામિ પ્રહ્મગીતા

(સંવત્ ૧૭૩૮ માં ખંભાતમાં રચેલી)

હૃદય

સમરીયે સરસતી વિશ્વમાતા, હોએ કવિરાજ જસ ધ્યાન ધ્યાતાં;
કરિય રસ રંગભરિ પ્રહ્મગીતા, વરણુવું જંબૂ ગુણ જગવહીતા. ૧

રાગ ફાગ

પ્રહ્મચારી સિરસેહરો, પ્રહ્મ મનોહર જ્ઞાન,
પ્રહ્મવ્રતી માંહિ સુંદર, પ્રહ્મ ધુરંધર ધ્યાન,
મોહ-અપ્રહ-નિવારણ, તારણતરણ બિહાજ,
જંબૂકુમર ગુણ ગુણતાં, જનમ કૃતારથ આજ. ૨

હૃદય

હોઈ જસ વહનિ શત સહસ છહા,
આઉખુ વળી અસંખ્યાત દીહા;
તાસ પશિ જંબૂ મુનિ સુગુણ ગાતાં,
પાર નાવે સદા ધ્યાન ધ્યાતાં. ૩

ફાગ

શીલ સલીલ જે પાલે, વાલે અંચલ ચિત્ત,
આપ-શક્તિ અજુઆલે, ત્રિહું કાલે સુપવિત્ત;
પાપ પખાલે ટાલે, મોહ મહામહપૂર
પ્રહ્મરૂપ સંભાલે, તે નિજ સહજ સનૂર. ૪

અમૃત ઉદધિ કુસારા, સારા હરત વિકાર,
વિષના તે ગુણ અમૃતનો, પવનનો નહીં રે લગાર. ૧૨૬

કુહા

જેહ નિર્બીજ તે મંત્ર જૂઠા, ફલે નહીં સાંહમું હુઈ અપુઠા;
જેહ મહામંત્ર નવકાર સાધે, તેહ દોઅ લોક અલલે આરાધે. ૧૨૬

ચાલિ

રતન તણી જિમ પેટી, ભાર અલપ બહુ મૂલ,
ચૌદ પૂરવનું સાર છે, મંત્ર એ તેહને તુલ;
સકલ સમય અભ્યંતર, એ પદ પંચ પ્રમાણ,
મહાસુઅ-ખંધ તે જાણો, ચૂલા સહિત સુજાણ. ૧૩૦

કુહા

પંચ પરમેષ્ઠિ ગુણ ગણ પ્રતીતા, જિન ચિદાનંદ મોળે ઉદીતા;
શ્રી યશોવિજય વાચક પ્રણીતા, તેહ એ સાર પરમેષ્ઠિગીતા. ૧૩૧

ધનિ શ્રી પંચ પરમેષ્ઠિ ગુણ વણુન ગીતા સમાપ્તા

કાગ

આઠ તે ભૂમિ ભયંકર શંકર, કર જિત લેઈ કામ,
 શ્રમ કરિ સીખીને સજ થયો, ફિરિ જગિ જય-પરિણામ;
 સર્વ મંગલાલિંગિત, દેખી જ'ખૂ કુમાર,
 જૂઝે ખૂઝે પંડિત, તિહાં જય ભંગ પ્રકાર. ૧૦

હુહા

આપ જે મયલુ કરિ ખાલુ ન્હાખે,
 જ'ખૂ વર ધૈય સન્નાહ રાખે;
 આપ હુઈ ખંડ હુઓ ભસુહ કામે,
 ધૈય પૂજા કુસુમ જ'ખૂ પામે. ૧૧

કાગ

એણી નયનાની વેણી લેઈ. ધાયો તરવારિ,
 તે તિહાં થંભી હલી, સઘલે પાત્રી હારિ;
 કાંનિ ઝાલ અખૂકે તે, તોલી રહ્યો માતુ ચકે,
 તેહ સુદર્શન ધારીર્યું, પણિ ન હુવે વકે

હુહા

નાકિ માતી તેં ખંધૂક બાકિ,
 ગોલિકા તે રહ્યો માતુ તાકિ;
 છૂટિ કરિ જ'ખૂ ધૈય નાહિ લોપે,
 રહે ઢલતી તે આભરણ રૂપે. ૧૩

કાગ

દિવ્ય શસ્ત્ર હિવે ફેરવે, જોર માયા અંધકાર,
 જેહુ માંહિ ખંભ પુરંદરનો, પણિ નાહિ કોઈ ચાર;

કુહા

એહવા જ'ખૂ મુનિ પુરૂષસિંહ, જેહની કોય-લોપે ન લીહ;
ભવ તર્થા શીલ સમ્યક્ત્વ-તુમે, સ્ત્રી-નદી માંહિ તે કિમ વિલમ્બે ? ૫

ક્રાંત

સોયમ વયલે બગી, વયરાગી સિરદાર,
સોભાગી વડલાગી, માગી અનુભતિ સાર;
માત પિતા પ્રતિષ્ઠાએ, આઠ કન્યા ઉપરોધ,
કરણી પરણી તરણી, છુપે મન્મથયોધ. ૬

કુહા

આઠ મહની મહા રાજધાની, આઠ એ મોહ માયા નિશાની;
જગવશીકરણની દિવ્ય વિદ્યા, કામિની જયપતાકા અર્નિદ્યા. ૭

ક્રાંત

મુખ મટકે જગ મોહો, લટકે લોચણ ચંગ,
નવ યૌવન સોવન વન, ભૂષણ ભૂષિત અંગ;
શૃંગારે નવિ માતી, રાતી રંગ અનંગ,
અલબેલી શુભવેલી, ચતુર સહેલી સંગ. ૮

કુહા

જેહને કેખી રવિ ચંદ ધંલે. બંભ હરિ હર અચંલે વિલંબે;
કલણતું ધૈર્ય રહે તેહ આગે ? જ'ખૂની ટેક જગિ એક બગે. ૯

દીર્ઘિ ગલાબઈ છોરડી, ઘોરડી પાકી જેમ,
જ'ખૂ કુમાર તે લેખવે, કોરડી દોરડી તેમ. ૨૦

કુહા

વિન્ધ વશીકરણથી જેહ સખલા, તેહનો નામ કિસિ હોઈ અબલા?
નામ માલા તણી મામ રાખી, જ'ખૂ ધૈર્ય તણા સકલ સાખી. ૨૧

ફાગ

આઠ કન્યાને આપે, તે જનની જનક સમેત,
ચોરી કરવા આવ્યા, તે ચોર ને પ્રભવ સહેત;
એ સવિ દિક્ષા આદરી, વિચરે ઉચ વિહાર,
જ'ખૂ તે અઘિહ પૂર્વધર હુઆ સોહમ-પદ્ધાર. ૨૨

કુહા

વર્ષ અતિક્રમે અનુત્તર વિમાની; સુર અધિક સુખ લહે પ્રહજ્ઞાની;
તે હુઆ શુકલ શુકલાભિભતિ, આત્મરતિ આત્મધૃતિ કર્મધાતી. ૨૩

ફાગ

પ્રહારૂપ નિરૂપાધિક, આત્મજ્ઞાન તે ચોગ,
ઇન્દ્રબલ સમ સઘલા, પુદ્ગલના સંયોગ;
ઉપાદાન પુદ્ગલથી, પુદ્ગલ ઉપચય હોઈ,
કર્તા નહિ તિહાં આત્મા, નિશ્ચય સાખી સોઈ. ૨૪

કુહા

એહ અધ્યાત્મ તે મોક્ષ પંથ, એહમાં જે રહ્યા તે નિર્ઘંક
એહ અંતકરણે હોઈ શુદ્ધિ બીજે, વિહિત કિરિયા તે તસ હેતિ કીજે. ૨૫

ફાગ

નય દોઈ શુકિત જોતાં, કિરિયા જ્ઞાનની વ્યકિત,
સાધન ક્લેતાં દોઈમાં, દો સાધન શકિત;

તત્ત્વ વિચાર ઉદ્યોતને, શસ્ત્રે તે જંબૂકુમાર,
મોઘ શક્તિ કરિ સંવરી, પામ્યા જગિ જયકાર. ૧૪

હુહા

જાણીયે કામ ઉત્પત્તિ મૂલ, થાઈ સંકલ્પથી તે ત્રિશૂલ;
જ્ઞાન ધરી જો ન સંકલ્પ કીજે, ઊપજે કામ કહો કૂણુ ખીજે? ૧૫

ફાગ

હુઓ અનંગ તેસારે રે, જોતો ધરતો અંગ,
ખાણુ કણુ તાઈ તાણીને, નાંખત હોત અભંગ;
'થોથાં ફૂટયે સ્યું હોઈ? જો તૂં ચિત્ત વિકાર,
કાંટે કાંટો કાઠસ્યું ચિત્ત ધરી બ્રહ્મ વિચાર.' ૧૬

હુહા

ભાવના ઈમ ક્ષમાદિક પ્રપંચી, શસ્ત્ર લીધાં સકલ તાસ ખંચી;
તેણિ ન બલે તે નાઠા કષાય, પડિ અવેલાયે કુણુ હોઈ સહાય? ૧૭

ફાગ

“તૂં જાણે જિત કાશી, જગવાસી કીયા જેર,
પણિ જિન લાણુની આણુમાં, વર્તતો હુ છું સેર;
'અરહ સાહમિણી શીતાદિક, અબલાથી પણિ ભગ,
મુગસ્યું બૂગસ્યો કિણિપરે?’ ઈમ કહિ નાઠો તે નગ. ૧૮

હુહા

સજ્જ થાતી હુંતિ મદન ફોજ, આઠ કન્યા કથા સુણુત મોજ;
જંબૂની અઠકથાયે તે લાજે, જંબૂ છતે ને કંઠપ લાજે. ૧૯

ફાગ

આઠ તે કામિની ચોરડી, ગોરડી ચોરડી ચિત્ત,
મોરડી પરિ મહિ માચતી, નાચતી રાચતી ગીત;

સમ્યક્ત્વનાં પદ્મસ્થાન—સ્વરૂપની ચોપાઈ

કુહા

વીતરાગ પ્રભુમી કરી, સમદી સરસતિ માત;
કહિશું ભવિ-હિત-કારણે, સમક્ષિતના અવદાત. ૧
દર્શન મોહ વિનાશથી, જે નિરમલ ગુણઠાણ;
તે સમક્ષિત તમુ બાણિયે. સંખેપે પદ ઠાણ. ૨

ગાથા

અત્યિ જીઓ તહ ણિચ્ચો, કત્તા મુક્તા ચ પુણ્ણપાષાણં ।
અત્યિ ધુવં નિચ્ચાણં, તસ્સોષાઓ અ છ ઠાણા ॥ ૩

ચોપાઈ

સમક્ષિત થાનકથી વિપરીત, મિથ્યાવાદી અનિ અવિનીત;
તેહના જોલ ૧ સવે જૂજૂઆ, જિહાં જોધયે તિહાં ઉડા કૂઆ ૪

નાસ્તિકવાદ

પહિલો નાસ્તિક ભાખે શૂન, જીવ શરીરથકી નહીં ભિન્ન;
પ્રમથ અંગથી મદિરા જેમ, પંચ ભૂતથી ચેતન તેમ. ૫

૧ ભાવ.

× યથા મયાંગેન મદશક્તિ રુત્પચતે તથા પૃથિવ્યપતેર્જા-
વાચ્યાકાશાનાં પંચભૂતાનાં ઇકત્રમિલને ચેતના નામ કાશન
પદાર્થઃ સમુત્પચતે । તથા પંચભૂત-વિલયે તસ્યાપિ વિલયઃ
इति नास्तिकानां मतः ॥

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : શ્રી જ'ખૂ સ્વામિ બ્રહ્મગીતા [૫૫૩

આણા વિણા આચાર માંહિ, આણે અનાચાર,
જ'ખૂ પ્રતે ઇમિ સોહમ, કહે અંગ આચાર. ૨૬

કૃષ્ણ

ન કિસ્મિ તણા ઇમિ અભ્યાસી, હુઈચિહાનન્દ લીલા વિલાસી;
ધાન વર્ણુથિ આલમ્બ અન્ય, યોગ પાંચે હુઆ જ'ખૂ ધન્ય. ૨૭

વેલિ

ઇચ્છા પ્રવૃત્તિને ધિર વલી સિદ્ધિ એ લેહ છે ચાર,
પ્રીતિ ભક્તિ ને વચન અસંગ તિહા સુવિચાર;
સકલ યોગ એ સેવી પામી કેવલ-નાથ,
સુગતે પુહતા તેહનુ, નામ જપે સુવિહાણુ ૨૮

કૃષ્ણ

ખંભ નગરે શુરથા ચિત્તિ હર્ષે,
જ'ખૂ વસુ ભુવન સુનિ ચંદ વર્ષે;
શ્રી નયવિજય બુધ સુચર સીસ,
કહે અધિક પૂરયો મન જગીસ ૨૯

ઈતિ મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
શ્રી જ'ખૂ સ્વામિ બ્રહ્મગીતા સમાપ્તા.

પ્રજ્ઞાદિક ચિતિ સરિખી નહીં, યુગલ જાતિ નરને પણ સહી;
 તો કિમ તે કાયા પરિણામ ? જુઓ તેહમાં આતમરામ. ૧૨
 રૂપી પણ નવિ દીસે વાત, લક્ષણથી લહિયે અવઢાત;
 તો કિમ દીશે જીવ અરૂપ ? તેતો કેવલ જ્ઞાન-સરૂપ. ૧૩
 ખાલકને રતન-પાન-પ્રવૃત્તિ, પૂરવ ભવ વાસના નિમિત્તિ;
 એ જાણો પરલોક પ્રમાણ, કુણ જાણે અણુદીકું કાણ ? ૧૪
 એક સુખિયા એક દુખિયા હોય, પુણ્ય પાપ વિલસિત તે જોય.
 કરમ-ચેતનાનો એ ભાવ, ઉપસાદિક પરે એ ન રવભાવ. ૧૫
 નિઃકલ નહીં મહાજન-ચત્ન,^૧ કોડી કાજ કુણ વેચે રત્ન ?
 કષ્ટ સહે તે ધરમારથી, માનો મુનિજન પરમારથી. ૧૬
 આતમ સત્તા ઈમ સર્વહો, નાસ્તિકવાદે મન મત કહો;
 નિત્ય આતમા હવે વર્ણ્યું, ખંડી ખૌદ્રતાણું મત નવું. ૧૭
 —નાસ્તિક કાલી મત : ॥

ખૌદ્રમત

તેહ કહે 'ક્ષણ-સંતતિરૂપ, જ્ઞાન આતમા અતિહી અનૂપ;
 નિત્ય હોય તો વાધે નેહ, ખંધન કર્મ તણો નહીં છેહ. ૧૮
 સર્વભાવ ક્ષણનાશી સર્ગ, આદિ અંત જો એક નિસર્ગ;
 ક્ષણિક વાસના કિયે વેરાગ, મુગતજ્ઞાન ભાષે વડલાગ. ૧૯

૧ એટલે ચરણકરણાદિ,

= જ્ઞાનગુણવાન્ આત્મા इत्यंगीकर्त्तव્યं । पञ्चभूतस्य
 गुणेऽङ्गुणः इति तेषामाशयः : नास्तિકानां ॥ यत्र सत् तत्
 क्षણिकं इति.

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : સમ્યક્ત્વનાં છ સ્થાન ચોપાઈ [૫૫૫

માંખણુ ઘૂત જિમ નિલથી તેલ, અગનિ અરણિથી તરૂથી વેલ;
જિમ પડિઓર થકી તરવાર, અલગો તો દાખો ઇણિવાર. ૬

જિમ =જલથી પ'પોટા થાય, ઊફણતાં તેહ માહે સમાય;
થભાદિક જિમ ક્ષિતિ પરિણામ, તિમ ચેતન તનુશુણુ વિશ્રામ ૭

×નહિ પરલોક ન પુણ્ય ન પાપ, =પામ્યું તે સુખ વિલસો આપ;
વૃક પદની પરે ભય દાખવે, કપટી તપ જપની મતિ ઠવે. ૮

એહવા પાપી ભાખે આલ, બાંધે કરમતાણું બહુ બલ;
આતમ સત્તા તેહને હવે, જીઅતિ કરી સદશુર દાખવે. ૯

જ્ઞાનાદિક શુણુ અનુભવસિદ્ધ, તેહનો આશ્રય છવ પ્રસિદ્ધ;
પંથ ભૂત શુણુ તેહને કહો, ઇંદ્રિયગ્રાહ ન કિમ સદહો? ૧૦

તનુ છેદે તે નવિ છેદાય, તનુવૃદ્ધિ નવિ વધતા થાય;
ઉપાદાન જ્ઞાનાદિકતાણો, તેહથી છવ ×અલાધો ઘણો. ૧૧

= સુત્રા પ્રતિષ્ઠિતોદય ન્યાયેન જલસુદુલ્લુપ્તન્યાયેન પંચમૂત
જ્ઞાનં સમુત્પન્નતે પરં જીવ પદાર્થો નેતિ ।

× યતાવાનેષ લોકોયં । પાવાનિન્નિયગોચરઃ ॥

મત્રે વૃકપદં પશ્ય ચદ્વદન્ત્યબહુશ્રુતા ॥ ૧

કો જાનાતિ પરલોકઃઽસ્તિ વા નાસ્તિ । વ્યાગ્રપદંમૌ
લિખિતંઽલીક :

= પિષરવાદ ચ ચારુલોચને, ચદતાં..... માત્રમિદં
કલેષરં ૧ ઇતિ લોકાયતિકા ચદંતિ ॥

× જ્ઞાનાદિક ગુણથી જુદો છે ॥

સંધ ભગતિ અજમાંએ કરો, દોષ નહીં તિહાં ઈમ ઉચ્ચરો;
 એ મહોદું છે તુમ અજ્ઞાન, જોજો યીજુ' અંગ પ્રધાન. ૨૭
 હુણિયે જે પરયાય અશેષ, દુઃખ લીપાઈવું ને સંકલેશ;
 એ ત્રિવિધ હિંસા જિન કથી, પરશાસને ન ઘટે મૂલથી. ૨૮
 નિશ્ચયથી સાર્થ ક્ષણભંગ, તો ન રહે વ્યવહારે રંગ;
 નવ સાંધે ને ત્રટે તેર, એસી ધૌદ્ધ તાણી નવ^૧ મેર^૨ ૨૯
 નિત્યપણથી નહિ ધ્રુવ રાગ, સમણાવે તેહનો નવિ લાગ;
 ‡નિત્યપણે ફલહેતુ સંબંધ, નહિ તો ચાલે અધોઅધ. ૩૦
 રથણ તાણી પદે થાયે વિશુદ્ધ, નિત્ય આતમા કેવલ પુદ્ધ;
 રાગ વિના નવિ †પ્રથમ પ્રવૃત્તિ, તો કિમ ઉત્તર હોય નિવૃત્તિ? ૩૧
 છાંડીજે ભવખીજ અનંત, જ્ઞાન અનંત લહીજે તંત;
 પણુ નવિ યોછો x અધિકો ભાવ, નિત્ય આતમા મુક્ત સ્વભાવ. ૩૨
 ઘન વિગમે જિમ સૂરજ ચંદ, દોષ ટલે * મુનિ હોય અમંદ;
 મુગતિ દશા થિર દર્શને ઘટે, તે મેલી કુણુ ભવમાં અટે? ૩૩

—ઈતિ લૌક્યમતઃ—અનિત્યવાદી ગતઃ ॥

અકર્તા-અલોકતાવાદ

નિત્ય = આતમા માનો એમ, યોગ માર્ગમાં પામેો એમ;
 કરતા લોકતાં ભાણું હવે, તે ન રૂચે જૂઠું લવે. ૩૪

૧-નય ૨-મેર એટલે મર્યાદા.

‡ આત્માને નિત્ય માનિયે તો ફલના કારણનો સંબંધ ઘટે;

† પ્રથમં . સરં વિરાગઃ રાનેન વિના ધર્મે પ્રવૃત્તિ ન સ્યાત્ ॥

x આત્મા ઓછો અધિકો ન થાઈ ॥

* મન્યતે ત્રિકાલાવસ્થા સ્થિતિ મુનિ ॥

= આત્મા નિત્યો બધતિ ચેત મુક્તિ ઘડતે ક્ષણમં ..

રાગાદિક વાસના અપાર, વાસિત ચિત્ત કહ્યો સંસાર, x
ચિત્ત ધારા રાગાદિક હીન, મોક્ષ કહે જાની પરવીન. ૨૦

એહ બૌદ્ધનું મત વિપરીત, બંધ મોક્ષ ન ઘટે ક્ષણચિત્ત;
માનો એનુગત જે વાસના, દ્રવ્ય નિત્ય તેહજ શુભ મના. ૨૧

સરિખા ક્ષણનો જે આરંભ, તેહ વાસના મહોટો ફંભ;
બંધ મોક્ષ ક્ષણ સરિખા નહીં, શકિત એક નવિ બચે કહી. ૨૨

ઉપાદાન અનુપદાનતા, જો નવિ બિન્ન કરે ક્ષણ છતાં;
પૂર્વ અપર પર્યાયે લેઈ, તો નવિ દ્રવ્ય લહે ત્યજી એક, ૨૩

જો ક્ષણ નાશ તણો તુજ બંધ, તો હિંસાથી કુણને બંધ ?
વિસદૃશ ક્ષણનું જેહ નિમિત્ત, હિંસક તો તુજ મન અપવિત્ત ૨૪

સમલચિત્ત ક્ષણ હિંસા યદા, કાયયોગ કાર્ય નહિ તદા;
xઅનુમંતા તે હંતા એક, તુજવિષ્ણુ કુણ લાખે સવિવેક ? ૨૫

ખલ્લપિંડીને માણસ બાણિ, પંચે તેહને શુણની હાણિ;
નરને ખલ બાણે નવિ દોખ, કહિયો યુધને તેહથી યોષ ૨૬

રાગાદિક વાસના પણ સંસાર : રા x x લીમુક્તિ : इति
बौद्धा वदन्ति ॥ રાગાદિક = કુવાસના ત્યજતી તદા સંશ્ચારેચ્છેદ :

x x x ચિલક્ષણો મયતિ ચેત્ તસ્ય રાગોત્પત્તિ તસ્યાત્
રાગોત્પત્તૌ કર્મબંધ : તત : સંસારોત્પત્તિ : ।

* ડનુપાદાન મિન્ને : ઉપાદાનલક્ષણમિન્ને.

x હિંસા ક્ષણની કાયા બિન્ન । તિહવારે હિંસાનો ડનુમંતા
ને હંતા એક જ :

#કાચ-ધરે જેમ ભૂકે જ્ઞાન, પડે સિંહ જલખિંબ નિદાન;
 જિમ કૈલિક બલે શુંથાય, અજાને નિજબંધન થાય. ૪૧
 ઇમ અજાને ખાંધી મહી, ચેતન કર્તા તેહને નહીં;
 મલ આમીકરને દૃષ્ટાંત, ધરમ પ્રવૃત્તિ જિહાં લગે બ્રંત ૪૨
 બ્રાંતિ મિટયે ચિન્માત્ર અગાધ, કર્તા નહિ પણ સાખી સાધ;
 વ્યવહારે કર્તા તે હોઈ, પરમારથે નવિ ખાંચે કોઈ. ૪૩
 અભિધાન યોજન કૈવલ્ય, શુણ પામે શ્રુતિ કહે નિસલ્ય;
 પરમારથ વ્યવહાર અભ્યાસ, ભાસનશકિત ટલે સવિ તાસ. ૪૪
 જીવનમુકત લહ્યો નિજ ધામ, તેહને કરણીનું નહિ કામ;
 જિહાં અવિદ્યા કરણી તિહાં, વીસામો છે વિદ્યા જિહાં. ૪૫
 વિધિ નિષેધ જ્ઞાનીને નહી, પ્રારબ્ધે કિરિયા તસ કહી;
 અવર કહિએ નહિ તાસ અદૃષ્ટ, જીવન કારણ અન્ય અદૃષ્ટ. ૪૬
 કરે ન ભુજે ઇમ આતમા, વેદાંતે જોલે મહાતમા;
 સાંખ્ય કહે પ્રકૃતિ સવિ કરે, ચેતનરૂપ બુદ્ધિ માંહે ધરે. ૪૭
 જિમ દરપણ મુખ લાલિમ તાસ, ખિંબ ચલનનો હોઈ ઉદ્ધાસ;
 વિષય પુરૂષ ઉપરાગ નિવેશ, તિમ બુદ્ધિ વ્યાપારાવેશ. ૪૮
 બાણું હું એ કરણી કહે, એ ત્રિહું અશે માને ખરું;
 પણ તે સરવ ભરમની જાતિ, બાણે શુદ્ધ વિવેકહ ખ્યાતિ. ૪૯
 =પ્રકૃતિ ધર્મ હિત અહિત આચાર, #ચેતનના કહે તે ઉપચાર;
 વિજ્ય પરાજ્ય જિમ ભટલણા, નરપતિને કહિએ અતિધણા. ૫૦

* ડહ્વાનરૂપ જાલેડડમા x x કૌલિક.

= કર્મ પ્રકૃતિ ભોગ્યે જીય તે ઉપચાર વહીય

* ઉપચારથી જીવને કર્તા નહી પરમાર્થથી પ્રકૃતિ કર્તા ॥

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : સમ્યક્ત્વના છ સ્થાનની ચોપાઈ [૫૫૬

એક વેદાંતી બીજો સાંખ્ય, કહે કર્તા ભોક્તાx નહિ મુખ્ય;
 પ્રથમ કહે દેગ્ માત્ર પ્રમાણુ, તાસ ઉપાધિભેદ મંડાણુ. ૩૫
 માયાદિક મિશ્રિત ઉપચાર, જ્ઞાન અજ્ઞાન અંથી સંસાર;
 દશ્યપણે મિથ્યા પરપંચ, સબલો જિમ સુહૃણો સંચ. ૩૬
 જિમ= કટકાદિ-વિકારે' હેમ, સત્ય પ્રદા જગભલે' તેમ;
 જે પરિણામી તેહ અસંત, અપરિણામ મત કહે વેદંત. ૩૭
 જિમ તાતાદિક અછતા કદા, શ્રુતિ સુષુપ્તે+ યુધ્ધે સદદા;
 તિમ જ્ઞાને અછતું પ્રદાંદ, અહિજ્ઞાને' નાસે અહિદંડ. ૩૮
 અધિષ્ઠાન જે ભવ જમતણુ, તેહજ= પ્રદા હું સાચું ગણું;
 તેહને નહી કરસનો લેપ, હોય તો ન ટકે કરતાં ખેપ ૩૯
 જે અનાદિ અજ્ઞાન સ યોગ, તેહનો કહિયે' ન હોય વિયોગ;
 ભાવ અનાદિ અનંતજ દિઠ, ચેતન પરે' વિપરીત અનિઠ. ૪૦

x આત્મા કર્તા ભોક્તા નાસ્તિ इति ते वदन्ति। वेदांती.

= સુવર્ણનો કટક પણિ દેમજ કહું તે સુવર્ણનો વિકાર મણિ સત્ય તે સુવર્ણ.

+ સુપ્તસ્થાયાં નિદ્રાયાંઽવસ્થાદ્વયં એકાસુપ્તસ્ય સુષુ-
 પ્તાનાં મનઃ પુરીતત્યા પ્રવિ સ્વપ્નાવસ્થા દ્વિતીયા સ્વપ્ના-
 વસ્થા સુષુપ્તાનાં મનઃ પુરી તતિ પ્રવિશતિ इति ध्रुतिः वेदे
 એકાસુરી તતીનામ અનાદિ વર્તતે તત્ર મનઃ પ્રવિશતિ સર્વ-
 થૈવ સુપ્ત इत्यर्थः. तथा परब्रह्म एव सत्य. जगत् स्वप्नोपमं.

= यस्य परावर्तः तद् वस्तुऽसत् यस्य परावर्तो न तत्
 सत् ब्रह्म इति वेदांतिनः ॥

એ બિહુને^૧ સાધારણ દોષ, ન કરે તો કિમ બંધન મોખ; ૧
 મન બંધાએ છૂટે જીવ, એતો યુગતું નહી અતીવ. ૫૫
 પરમારથે નવિ બંધન મોખ, ઉપચારે જો કરસો તોષ;
 મોક્ષશાસ્ત્ર તો તુલ્ય સવિ વૃથા, જેહ માહિ નહી પરમારથકથા. ૫૬
 પ્રકૃતિ અવિદ્યા નાસે કરી, પહિલી આત્મદશા જો કરી;
 તો કૂટસ્થપણું તુલ્ય ગયું, નહિતો કહો શું અધિકું થયું? ૫૭
 માયા નાશન અધિકો ભાવ, શુદ્ધ રૂપતો પ્રથમ સભાવ;
 રત્નાકિકમાં શુદ્ધિ અશુદ્ધિ, જો કહો તો ઇહાં શી કુણ્દિ? ૫૮
 રતન શોધ જિમ શતપુટ ખાર, તિમ આતમ શોધક વ્યવહાર;
 શુણ્ધધારાએ અખિલ પ્રમાણ, જિમ ભાષે દાસ્યર સુભાણ. ૫૯
 સતુષપણું જિમ તાંદુલ તણું, રથામપણું ત્રાંખાનું ઘણું;
 કિયાવિના નવિ નાસે પુત્ર, બાણિ પુરૂષ તિમ મલ અપવિત્ર ૬૦
 નએતો શુદ્ધાશુદ્ધ રવભાવ, કહિએ તો સવિ કાવે દાવ;
 કાલ લેદથી નહીં વિરોધ, સઘટર વિઘટ જિમ ભૂતલ એધ. ૬૧
 કેવલ શુદ્ધ કહી શ્રુતિ જેહ, નિશ્ચયથી નહિ તિહાં સંદેહ;
 તે નિમિત્ત કારણ નવિ સહે, એતન નિજશુણ્ધ કર્તા કહે. ૬૨
 એતન કર્મ નિમિત્તે જેહ, લાગે તેલે જિમ રજ દેહ;
 કરમ તાસ કર્તા સદેહે, નય વ્યવહાર પરપર શ્રે. ૬૩
 બીજ અંકુર ન્યાયે એ ધાર, છે અનાદિ પણ આવે પાર;
 મુગતિ સાદિ ને જેમ અનંત, તિમ ભવ્યત્વ અનાદિ સ-અંત. ૬૪

+ ૬૬ મૂતલે ઘટોડાસ્તિ ૬૬ મૂતલે ઘટો નાસ્તિ મૂતલે
 ૧ વેદાત અને સાંખ્ય ૨ સધલ

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : સમ્યક્ત્વનાં છ સ્થાનની ચોપાઈ [૫૬૧

* પ્રકૃતિ કરે નવિ ચેતન કલીવ, પ્રતિગિંબ તે ભુજે છવે;
પંચવીશમું તત્ત્વ અગમ્ય, છે ફૂટસ્થ સદા શિવ રમ્ય. ૫૧

x આપ વિદાસ પ્રકૃતિ દાખવી, વિરમે નિમ જગિ નટુઈ નવી;
પ્રકૃતિ વિકાર વિલય તે મુકિત, નિર્ગુણ ચેતન થાપિં ચુકિત. ૫૨

પંથી લૂંટ્યા દેખી ગૂઢ, કહે ‘પંથ લૂંટાણો’ મૂઢ;
પ્રકૃતિ ક્રિયા દેખી છવને, અવિવેકી તિમ માને મને. ૫૩

* મૂલ પ્રકૃતિ અવિકૃતિ વિખ્યાત, પ્રકૃતિ વિકૃતિ મહદાદિક સાત;
ગણ થોડશકે વિકારી કહ્યો, પ્રકૃતિ ન વિકૃતિ ન ચેતન લહ્યો. ૫૪

~ જીવ પ્રકૃતિ પણ નહિ વિકૃતિ પણ નહીં ડકિંચિત્કર:
इति तेषां मतः

x પ્રકૃતિના વિકારનો ડપરામતે મુક્તિ . ...

* મૂલપ્રકૃતિરવિકૃતિર્મહદાદ્યાઃ પ્રકૃતિ . ડશક્રમ
વિકારઃ ન પ્રકૃતિ નૈ વિકૃતિ પુરુષ જીવ , ઇતિ તેષાં શાસ્ત્રે
ઉક્તત્વાત્ ॥ તથા । પ્રકૃતિઃ મહાન્ ડહંકાર ત્યંતઃકરણચતુ-
ષ્ટયં પંચતન્માત્રાણિ શબ્દરૂપરૂપરસંગંધાઃ પદ્મચુદ્ધિરિન્દ્રિયાણિ ।
ત્વક્ ચક્ષુષી નાસિકા ઓત્ર જિહ્વા । પંચકર્મૈન્દ્રિયા । હસ્ત(પાદ-
પાચૂપ) સ્થ, વાચઃ । પંચતન્માત્રાણિ । ચલન,.. હળ, વિસરજંના
ડય પંચમૂતાનિ । પૃથિવ્યવપતેજોવાયુ આકાશં । ઇત્યાક્યાનિ
ચતુ .....પંચવિંશતિતરઃ પુરુષો જીવઃ તે પ્ર હતાં સત્ત્વરજ-
સ્તમસાં સામ્યાવસ્થા પ્રકૃતિઃ । સા નિત્ય તસ્યા વિકૃતિર્નાસ્તિ
ડમ્યેષાં તત્ત્વનાં વિકારોડસ્તિ । ઇતિ સાંક્યમતે ૨૨ તદ્વાનિ
જ્ઞેયાનિ ॥

૧ નવિ વિકૃતિ ૨ થોડશ

પ્રતિબિંબે^૧ જે ભાષે લોગ, કિમ તસ રૂપી અરૂપી ચોગ; ?
 આકાશાદિકતું પ્રતિબિંબ, જિમ નહીં તિમ ચેતન અવિલંબ. ૭૪
 આદર્શાદિકમાં જે છાય, આવે તે પ્રતિબિંબ કહાય;
 સ્થૂલ ધંધનું સંગત^૨ તેહ, નવિ પામે પ્રતિબિંબ અદેહ. ૭૫
 બુદ્ધે ચેતનતા સંકેમે, કિમ નવિ ગગનાદિકે શુણે રમે ?
 બુદ્ધિ જ્ઞાન ઉપલબ્ધ અભિન્ન, એહનો લેહ કરે^૩ શુ ખિન્ન ? ૭૬
 બુદ્ધિ નિત્ય તો પુરૂષજ તેહ, જ્ઞાન પ્રવૃત્તિ ધમ્મિછા સમ ગેહ;
 જે અનિત્ય તો કિહાં વાસના ? પ્રકૃતિ તો શી બુદ્ધિ સાધના ? ૭૭
 અહંકાર પણ તસ પરિણામ, તત્ત્વ યૌવીસ તણું કિહાં કામ ?
 સકૃતિ વિગતિ પ્રકૃતે સવિ કહેા, યીજાં તત્ત્વ વિમાસી રહેા. ૭૮
 વિરમે રમે યથા નર્તાકી, અવસર દેખી અનુભવ થકી^૪;
 પ્રકૃતિ અચેતન કિમ તિમ રમે ? વિરમે જે કર્તા નવિ ગમે ૭૯
 પ્રકૃતિ દિદેક્ષાએ^૫ જિમ સર્ગ, શાંતિ-વાહિતાએ^૬ મુકિત નિસર્ગ;
 કર્તાવિણુ એ કાલ વિશેષ, તિહાં વલગે નય અન્ય અશેષ. ૮૦
 પ્રકૃતિ કર્મ તે માટે ગણેા, જ્ઞાન ક્રિયાથી તસ ક્ષય ભણેા;
 અશુદ્ધ ભાવ કર્તા સંસાર, શુદ્ધ ભાવ કર્તા ભવપાર ૮૧

— અકર્તૃત્વ-અમોકનૃવાદિનો ગતો* ॥

અનિર્વાણુવાદ.

એક કહે ‘નવિ છે Xનિરવાણુ, ઈંદ્રિય વિણુ સ્થાં સુખ મંડાણુ ?
 દુઃખ અભાવ મૂર્છા અનુસરે, તિહાં પ્રવૃત્તિ પડિત કુણુ કરે ? ૮૨
 કાલ અનંતે મુકતે જતાં, હોય સંસાર વિલય આજતાં;
 નવ્યાપકને કહેા કેહેા કામ ? જિહાં એક સુખ સંપતિ ધામ. ૮૩

* વેદાંતી સાંખ્ય યતૌ ઘૌ ચુક્ત્યા નિરાકૃતૌ ।

X કેષન વદંતિ મુક્તિર્નાસ્તિ તન્મતમપાકરોતિ

+ વ્યાપક આકાશવત્ ૧-પ્રતિબોધક ૨-સંગતિ ૩-રહે ૪-અખી

મુગતિ-પ્રાગભાવકુ તેકામિ, જાતિ યોગ્યતા જિય પરિણામી;
જૂઠી માયા કારણુ થાય, વંઘ્યા માતા કિમ ન કહાય ? ૬૫
જગ મિથ્યા તો એ શી વાચ ? આશામોહક મોહક સાચ;
જે અજ્ઞાન કહે બહુ રૂપ, સાચ ભાવનો રથો અંધ કૂપ ? ૬૬
સાધક છે સવિ કલ્પ પ્રમાણુ, તેણે સામાન્ય વિશેષ મંડાણુ;
નિરવિકલ્પ તો નિજરૂચિ માત્ર, અંશે શ્રુતિ નિર્વાહે યાત્ર. ૬૭
બ્રહ્મ પરાપર વચને કહ્યો, એક બ્રહ્મ ઉપનિષદે રહ્યો;
માયોપમ પણ જગ શ્રુતિ સુણ્યું. જેહની જિમ રૂચિ
તેણે તિમ ભણ્યું ? ૬૮

સ્વાદવાદ વિણુ પણ સવિ મૃષા, ખારેજલ નવિ ભાગે તૃષા;
માયા મિટે રહે જે અંગ, તો કિમ નહીં પરમારથ રંગ ? ૬૯
*બાધિત અનુવૃત્તિ તે રહી, જ્ઞાનીને પ્રારબ્ધે કહી;
કર્મ વિલાસ થયો તો સાચ, જ્ઞાને ન મિટ્યો જેહનો નાચ. ૭૦
વ્યવહારિક આભાસિક ગણે, યોગી તે છે બ્રમ અંગભ્રુર;
યોગી અયોગી શરીર અશેષ, રથો વ્યવહાર આભાસ વિશેષ ? ૭૧
અન્ય અદૃષ્ટે યોગિ શરીર, રહે કહે તે નહિ શ્રુતિધર,
જે શિષ્યાદિક અદૃષ્ટે રહે, અરિ અદૃષ્ટ તેહને કિમ સહે ? ૭૨
સકતિ અનંત સહિત અજ્ઞાન, કર્મ કહો તો વાધે વાન;
કર્મે હોય જનમની યુક્તિ, દર્શન જ્ઞાન અરણ્યથી મુક્તિ ૭૩

* સ્વપ્રકૃતિ ईश्वर . સત્કર્મવશ સર્વજગન્કર્માશીનં

૧-મુણ્યું ૨-યોગી તે વિબ્રમ અંગ ગણે ૩-વિશેષ ૪-અરિષ્ટ દષ્ટિ

વ્યાપકને નવિ ભવ નવિ સિદ્ધિ, આંધિ છોડે કિંચ વિવૃદ્ધિ;
 પુણ્ય તનુમિત આતમન-અદ્ધે કહું, તિહાં તે સઘલું ઘટતું લહું ૬૪
 યોગ નિરોધ કરી ભગવંત, હિન ત્રિભાગ અવગાહ લહુંત;
 સિદ્ધ-શિલા ભપરિ જઈ વસે, ધર્મ વિના ન અલોકે ધસે ૬૫
 જિહાં એક તિહાં સિદ્ધ અનંત, પથ-સાકર પરે ભલે એકંત;
 રૂપીને ભલતાં સાંકડું, રૂપરહિતને^૧ નવિ વાંકડું. ૬૬
 કાલ અનાદિ સિદ્ધ અનાદિ, પૂર્વ અપર તિહાં હોઈ વિવાદ
 ભવ નિર્વાણ તણો કેમ યોગ, શાશ્વત ભાવ અપર્યનુયોગ. ૬૭
 મોક્ષ તત્ત્વ ધમ જે સદહે, ધર્મે મનિ થિર તેહનું રહે,
 મુક્તિ-ધમ્મજા તે મોટો યોગ, અમૃત કિંચનો રસ સંયોગ. ૬૮

—અનિર્વાણવાદી ગતઃ ॥

નિયતિવાદ-અનુપાયવાદ

*નાસ્તિક સરિખા ભાષે અન્ય, 'છે નિર્વાણ ઉપાયે શૂન્ય;
 સરજ્યું હોસ્થે લહસ્થું તદ્દા, કરો ઉપાય રૂરો નર સદા. ૯૯
 દર્શન જ્ઞાન ચરણ શિવ હેત, કહો તો સ્થો xપહિલો સંકેત ?
 ગુણવિણુ ગુણ જો પહિલા લક્ષા, તો ગુણમાં સ્થું બચ્ચો વદ્યા ? ૧૦૦
 મરૂદેવા વિણુ ચારિત્ર સિદ્ધ, ભરહ નાણુ દર્પણુ-ધરિ લિદ્ધ;
 થોડે' કબોટ' સીધા કેઈ, બહુકબોટ' ખીબ શિવ લેઈ. ૧૦૧

૧ અરૂપીનઈ

+ શરીર પ્રમાણે જીવ છે.

* અથ નિયતિવાદિનાં પૂર્વપક્ષં હક્ત્વા સ્વયમેવ નિયતિ-
 વાદમપાકરોતિ નિયતિવાદ નિયતિવલાઙ્ગચેણ ચોર્થઃ સો
 અવદ્યં ભવતિ નૃણામ્... . ...મહતિ કૃતેऽપિ દિ પ્રયત્નેના-
 માઘ્યં ભવતિ ન ભાવેનોસ્તિ નાશઃ ।

x પહિલાં પછે હોઈ તિહાં વિવાદ છડં. રમાં રમ નથી ।

કિમ અનંત ઇક કામે' મિલે?, પહિલાં નહિ તો કુણચ્યું ભલે ?
 પહિલાં ભવ કે પહિલાં મુકિત?, એ તો જોતાં ન મિલે મુકિત. ૮૪
 જિહાં ન ગીત ન ભાવ વિલાસ, નહિ શૃંગાર કુતૂહલ હાસ;
 તેહ મુગતિથી કહે કૃપાલ, વનમાં જન્મ્યો ભલો શૃંગાલ^૧, ૮૫
 ભવ-અભિનંદી એહવા બોલ, બોલે તે ગુણરહિત નિટોલ;
 જેહને નહીં મુગતિ-કામના, બહુલ સંસારી તેહ દુરમના ૮૬
 ઇન્દ્રિય મુખ તે દુઃખનું મૂલ, વ્યાધિ પડે ગણ^૨ અતિ પ્રતિકૂલ;
 ઇન્દ્રિય વૃત્તિ રહિત મુખ સાર, ઉપશમ અનુભવસિદ્ધ ઉદાર ૮૭
 તિહાં અભ્યાસ મનોરથ પ્રથા, પહિલાં આગે નવિ પરકથા;
 ચંદ્ર ચંદ્રિકા શીતલધામ, જિમ સહજે' તિમ એ સુખધામ.^૩ ૮૮
 તરતમતા એહની દેખીએ, અતિ પ્રકર્ષ' જે શિવ લેખીએ;
 દોષાવરણ તણી પણ હાણ, ઇમ નિઃશેષ પરમપદ જાણ ૮૯
 દુઃખ હોવે માનસ શારીર, જિહાં લગે મન તનુ વૃત્તિ સમીર;
 તેહ ટલે દુઃખ નાએ દુઃખ^૪, નહિ ઉપચાર-વિશેષે મુખ્ય ૯૦
 સર્વ' શત્રુકાય સર્વજ રોગ, -અપગમ સર્વારથ-સંયોગ;
 સર્વ' કામના પૂરિત મુખ, અનંતગુણ તેહથી મુખ મુખ્ય. ૯૧
 ઘટે ન રાશિ અનંતાનંત, અક્ષત ભવ ને સિદ્ધ અનંત;
 પરિમિત જીવ નયે ભવરિકત, થાએ જન્મ લહે કે મુકત. ૯૨
 થયા અને થાએ જે સિદ્ધ, અશનિગોદ અનંત પ્રસિદ્ધ;
 તો જિન શાસન શી ભવ^૫ હાણી?, બિંદુ ગએ' જલધે' શી કાણી? ૯૩

૧ શિયાલ ૨-પીડા ગણ, પિંડિગણ મુ-ગુણકામ ૪-મુખ ૫-ભવ

× પરિમિત જીવ હોઈ તો સંતાર સાલી થાઈ તે તોડનંતા
 છે તેહ ઘકી નિગોદ જીવડનંતા છે .

એક ઉપાય થકી ફલ પાઠ, બીજો સહેજે કાલ વિપાક;
 કરમ તણો ઇમ બાણી લેઈ, કારણમાં શું આણો ખેઈ? ૧૦૬
 અથવા ગુણ વિણ પૂરવ સેવ મૃદુતર માટે હોઈ તતખેવ;
 તિમ નવિ ગુણ વિણ સિદ્ધિ ગરિષ્ઠ, તેહમાં બહુલાં કહ્યાં અરિષ્ઠ ૧૧૦
 ભરહાદિકને છાંડી પંથ, રાજ પંથ કિરિયા નિર્થક;
 ઊવટે જાતાં કોઈ ઊગર્યો, તો પણ સેર ન તણ્યે ભર્યો. ૧૧૧
 +તીરથ-સિદ્ધાદિકનો લેઈ, નિયતિ હો નવિ કિયા ઉચ્છેઈ;
 બાણી કષ્ટ સહો તપ હોઈ, કરમ નિમિત્ત ન કહીએ સોય. ૧૧૨
 બહુ ઈંધણ બહુ કાલે બલે, થોડે કાલે થોડું જલે;
 અગ્નિ તણી જિમ શકિત અભંગ, તિમ બાણો શિવ કારણ રંગ. ૧૧૩
 કંડાદિક વિણ ઘટ નવિ હોઈ, તસ વિશેષ મૃદ લેઈ જોઈ;
 તિમ ફલ લેઈ ફલમાંહિ ભિલા, રત્નત્રય વિણ શિવ નહિ કલા ૧૧૪
 સિદ્ધિ ન હોય કોઈને પ્રત થકી, તો પણ મત વિરથો તેહ થકી;
 ફલ સંદેહે પણ કૃષિકાર, વપે બીજ લહે અવસર સાર. ૧૧૫
 હેતુપણનો સંશય નથી, જ્ઞાનાદિક ગુણમાં મૂલથી;
 તે માટે શિવ તણે ઉપાય, સદ્ધયો જિમ શિવ સુખ થાય. ૧૧૬

—અનુપાયવાદી ગતઃ ॥

+ તીર્થસિદ્ધર્થીર્થસિદ્ધિ इत्यादि.

* ઉપાસ ન કરવો સરજ્યું હસ્યે ત્યારે મુક્તિ થાસ્યે
 તે અનુપાયવાદી કહીઈ.

જેહુને જેહુવી અભિતબ્યતા, તિમ તેહુને હોઈ નિઃસંગતા,
 કષ્ટ સહે તે કર્મ નિમિત્ત, નિયતિ વિના નવિ સાધ્ય વિચિત્ર. ૧૦૨
 જ્ઞાનીએ દીકું તિમ જાણિ, દીકા ભાવમાં^૧ વૃદ્ધિ ન હાણી;
 કાયા કબ્દ કરો સ્યું ફેક ? ક્રિયા દેખાડી ર'ને લોક.' ૧૦૩
 *કામ ભોગ લ'પટ ધમિ ભણે, કારણ મોક્ષ તણા અવગણે;
 *કારજ છે ને કારણ નહીં, તેહુને એ ક્ષતિ મોટી સહી. ૧૦૪
 વાયસ-તાલી ન્યાય ન એહ, સરજે તો સધલે^૨ સ'દેહ;
 જો સરબ્યું જ'પે નિસ દીસ, અરી =બ્યભિચારિસ્યું સી કીસ ? ૧૦૫
 'સરબ્યું દીકું' સધલે કહે, તો નકંડાદિક કિમ સદેહ ?
 -કારણ ભેલી સરજિત દીઠ, કહિતાં વિધટે નવિ નિજ ધકું ૧૦૬
 તૃપ્તિ હસ્યે જો સરજી હસ્યે, ભોજન કરવા સ્યું ધસમસે ?
 પાપે ઉદમ આગલિ કરે, ધરમે સ્યું સરબ્યું ઉચરે ? ૧૦૭
 પહિલા ગુણ જે ગુણવિણ થયા, પાકી ભવથિતિની તે કયા,
 થયા જેહુ ગુણ તે કિમ જાય ? ગુણવિણ કિમ ગુણ કારજ થાય ? ૧૦૮

* ડથ ઉત્તરઃ નિરાકરોતિ નિયતિવાદિમતં ॥

* તેષાં મતે કારણાભાવે કાર્યોત્પત્તિ કથં સ્યાત્ મુક્તિ-
 રૂપં કાર્યં ઉચ્ચમેન વિના કથં ભવતિ કારણ) . ગુણાદિ કાર્ય-
 ગુણનારંભત્વમ્મિતિ ન્યાયાત્

= સરબ્યું મંગીકાર કરતો સત્રુ સાથે જી સાથે
 ડન્ય પુરુષને ભોગ કરતો દેહી ક્રોધ

+ તપસ્યાને ડંગીકાર કિમ કરે.

÷ ઉદમ સહિત નિયતિને મંગીકાર કરે તો સર્વ ફક્ત
 કામની છે

૧-ભવમા. ૨-સકલે.

છૂટાં રત્ન ન માલા કહિએ, માલા તેહ પદોયાંલ,
 તિમ એકેકે કર્શન નવિ સાચાં, આપહિ આપ વિગોયાંલ;
 સ્વાદ્વાદ સૂત્રે તે શુશ્યા સમકિત કર્શન કહિએલ.
 સમુદ્ર અંશની સમુદ્ર તણી પરે પ્રગટ લેહ ઇહાં લહિયેલ ૧૨૨
 વચન માત્ર શ્રુત-જ્ઞાને હોવે, નિજ નિજ મત-આવેશોલ,
 ચિંતા-જ્ઞાને નય-વિચારથી, તેહ ટલે સંકલેશોલ;
 ચારા માંહિ અબળી જિમ કોઈ, સિદ્ધ-મૂલિકા ચારેલ,
 ભાવનજ્ઞાને તિમ મુનિજનને, મારગમાં અવનારેલ ૧૨૩
 ચરણ કરણ માહે જે અતિશતા, નવિ સ્વ સમય સંભાલેલ,
 નિજ પર સમય વિવેક કરી નવિ, આતમતત્ત્વ નિહાલેલ;
 xસમ્મતિમાંહે કહ્યું તેણે ન લહ્યો, ચરણ કરણનો સારોલ,
 તે માટે એ જ્ઞાન અભ્યાસો, એહજ ચિત્ત દે ધારોલ. ૧૨૪
 જિન શાસન રત્નાકરમાહિથી, લધુકપર્દિકા માનેલ,
 ઉદ્ધરિએ એહ ભાવ યથારથ, આપ શકિત-અનુમાનેલ;
 પણ એહને ચિંતામણિ સરિખાં, રતન ન આવે તોલેલ,
 શ્રીનયવિજય વિપુલ પય સેવક, વાચક જત ઇમ જોલેલ. ૧૨૫

ઇતિશ્રી સર્વકૃત્વ ચતુષ્પદી સમાપ્તા લોક-
 ગિરા સમર્થિત નય પ્રસ્થાન પટસ્થાનક
 બ્યાખ્યા સંઘસુદે યશોવિજય શ્રી
 વાચકાનાં કૃતિ :

x ચરણ કરણ.. ન ચાણંતિ ॥ સ્વશાસ્ત્રં પરશાસ્ત્રં ચ રે ન
 જાનંતિ તે ચરણકરણસ્ય સારં ન ચિદંતિ इति સંમતી ।

ઢાલ યાલ

—(૪)—

હવે ભેદ ગુણના બાપીને—એ દેશીમાન

મિથ્યામતિનાં એ ૫૮ થાનક, જેહ લ્યને ગુણવંતાલ,
સૂધું સમકિત તેહજ પામે, ઈમ ભાંખે ભગવંતાલ;
નય પ્રમાણથી તેહને સૂઝે, સઘલો મારગ સાચોલ,
લહે અંશ જિમ મિથ્યાદષ્ટિ, તેહમાંહિ કોઈ મત રાચોલ. ૧૧૭
ગ્રાહી એકેક અંશ જિમ અંધ કહે કુંજર એ પૂરોલ,
તિમ મિથ્યાત્વી વસ્તુ ન જાણે, જાણે અંશ અધૂરોલ;
લોચન જેહનાં જેહુ વિકસ્વર, તે પૂરો ગજ દંખેલ,
સમકિતદષ્ટિ તિમજ સકલ નય, સમ્મત વસ્તુ વિશેષેલ ૧૧૮
અંશ-ગ્રાહી નય-કુંજર ઊઠ્યા, વસ્તુતત્ત્વ-તરૂ ભાંજેલ,
સ્યાદ્વાદ-અંકુશથી તેહને, આણે ધીર મૂલાજેલ;
તેહ નિરંકુશ હોએ મતવાલા, આલા કરે અનેકોલ,
અંકુશથી દરબારે છાજે. ગાજે ધરિય અવિવેકોલ. ૧૧૯
નૈયાયિક વૈશેષિક વિવર્યા, નૈગમનય અનુસારેલ,
વેદાંતી સંશ્લેષનય રંગે, કપિલ શિષ્ય વ્યવહારેલ;
ઋગ્સૂત્રાદિક નયથી સૌગત, મીમાંસકને બેલોલ,
પૂર્ણ વસ્તુ તે જૈન પ્રમાણે, ૫૮ દર્શન એક મેલોલ. ૧૨૦
નિત્ય-પક્ષમાંહિ દૂષણ દાખે, નય અનિત્ય-પક્ષપાતીલ,
નિત્યવાદ માંહિ જે રાતો, તે અનિત્ય નય-ઘાતીલ;
માંહોમાંહિ લહે જેહુ કુંજર, ભાંજે નિજ કર દતોલ,
સ્યાદ્વાદ સાધક તે દેખે, પડે ન તિહાં ભગવતોલ. ૧૨૧

+ આ દેશી કર્તાના ઇચ્છ ગુણપર્યાય રાસની ૧૧ મી ઢાલની છે.

શ્રી દ્વિપટ ચોરાશી બોલ

૧૧૧૧૧૧૧૧

શ્રી વર્ધમાન સ્તુતિ.

છાપય છંદ

સુશુભ જ્ઞાન શુભ ધ્યાન, દાનવિધિ ધર્મ પ્રકાશક;
 સુષ્ટમાન પરમાન, આન જસ મુગતિ અભ્યાસક;
 કુમલ-વૃંદ-તમકંદ, અંદ પરિ દંદ નિકાશક;
 રૂચિ અમંદ મઠરંદ, સંત આનંદ વિકાસક;
 જસ વચન રૂચિર ગંભીર નય, દ્વિપટ કપટ કુઠાર સમ;
 જિન વર્ધમાન સો વંદિયે, વિમલ જ્યોતિ પૂરન પરમ. ૧
 શ્રેતાંબર અંથની પ્રશંસા.

કવિત્ત ઇકતીસા

સાગરકે આગે કહા ગાગરી ધરેગી ગર્વ ?
 અર્વ કહા વેસરકે ? આગે અર્વ-ઇકિકો;
 નાગ પ્રમથ ? આગે કહા આકકો અંકૂર છાજે ?
 સૂર-તેજ આગે કહા રાજે ધામ અંકકો ?
 કામધેનુ આગે કહા કૂકરી કરે શુમાન ?
 બ્રૂપતિકે આગે કહા ભેર હૈ પુલિંદકો ?
 ઐસે સરવંગ શુદ્ધ અંથ નો સિતંબરકે,
 તાકે આગે કુંન હર્ષ હર્મતિકે વૃંદકો ? ૨

૧ બેસરકે   ૨ વૃક્ષ   ૩ કરેગી માન.

अथ काव्यद्वयम्⁺

= षट्संस्पर्कचेलिमोक्तिः, न्यवेशियल्लौकिकवाचि काचित् ।
वाग्देवताया विहितप्रसादात्, सूचीमुखेऽसौ मुसलप्रवेशः+ ॥१॥

नैगुण्यं वैगुण्यं मम परमताकांक्षिभिरिदं*
विदंतु स्वीये ते रुचिविरचित किंचिदपरम् ।
रसालोषत् कणामृतपरभूतध्वानपटुता
नरत्यैकाकानां क्लृप्तं पिचुमंदप्रणयिनां ॥ २ ॥

यद्विचारसहं तत्त्वं, शून्यतां ननु धावति ।
तन्निर्वाहकरं शुद्धं, जैन जयति शासनम् ॥ ३ ॥

+चिरं नंदतां । 'श्रेयः' ॥ भक्तिविजयभंडार पत्र १०

—इति श्री न्यायविशारद महोपाध्याय श्री ७ श्री यशो-
विजयगणिभिः स्वोपज्ञेयं सम्यक्त्वचोपईं संपूर्णतामगतम् ॥

+ श्री भक्तिविजय भंडारनी एक प्रतने भंते. पत्र १०

= षट्दर्शनानां तर्काः तेषां संपर्को एकत्र समावेशः तेषां
पचेलिमा .. लौकिक वाचामवान्यवंशि उक्ता । इति संदकः

+ षट्दर्शनानां उक्तिः मया लौकिकवाचा यदभिहिता
तत् सूचीमुखे मुसलप्रवेशो निष्पादितः ॥

* परमताकांक्षिभिर्वा . मोक्ति वचनेन वैगुण्यं न गुण्यं
न गणनीयं मनसि नानेदं ते परवादिनो स्वीये स्वकीयं
रुचिविरचितं यत्किंचित् विदंतु जानंतु तत्र दृष्टान्तेन कविः
स्वोक्तिवचनं दृढयति रसालेन उषत् प्रगटीभूतकर्णामृतसदृश-
कोकिल ध्वनिपटुता काकानां रत्यै प्रीतये न कथंभूतानां
काकानां पिचुमंदप्रणयिनां निषवृक्षफलाकांक्षिणाऽन्यवादिनः
काकतुल्या इत्याशयः ।

લસમકગ્રહ રજ લસમમય, તોતેં એસર રૂપ;
ઉઠે નામ અધ્યાતમી, લરમ જલ અ'ધ-રૂપ ૧૧

કવિત ધકતીસા

લોગકે લિખારી અધિકારી નહિં અ'ધનકે,
આપકી પથારીમેં ચલાવેં નિહા પારકી;
ખોજેં ભાંતિ ન્યારી ન્યારી કિરિયાફૂં ફરિ ડારી,
કહે કોઈ સીખ સારી દેવેં ગારી નારકી;
જૂઠે મત નામ ધારી ભાંગકી ખુમારીમેં ભે,
લવેં યુક્તિ ભારી સો તો, ફૂટે ભીતિ ગારકી;
ઐસે હિં જુઆરી અખ મૂઢનકે પટ્ટધારી,
આરી આરી લાનૈં ખાત લાત જૈસેં દારકી. ૧૨

દોહરા

પદ્મવ-ગ્રાહી લોકકેં, સમુગ્રીવ કુન જન?
કોમલ કરતુ ન ઘટઘટા, જ્યોં સગસેલ પખાન. ૧૩+
દ્વિરાગ મહમત્તકું, ભે દેવે ઉવએસ;
સો ફૂકર મુખમેં ઠવે, આપ કપૂર અસેસ. ૧૪
શુષ્ક-પથોધર નારિ જ્યોં, નિ'દે ક'ચુકકાર;
ગૂઢ હેતુ બુધ ગમ્ય ત્યોં, નિ'દે અ'ધ ગમાર. ૧૫
ઐસે જડસૂ સંતકું, ઘટે ન વાદ-વિચાર;
તો ભી પરકે બોધકેં, કહે બોલ દોષ આર. ૧૬

+ એક પ્રતમા આ દોહો નથી.

દિક્ષપટ તરફથી ૮૪ બોલોનો પ્રથમ ઉદ્ભવ.

હોહરા

પહિલું દિક્ષપટ સ્થું સુન, બોલ ચૌરાસી ફેર,
સર્વવિસંવાદે ભયો, અબ તહાં^૧ બહુત અધેર. ૩
નિનહુવતં અધિકો બુરો, કહ્યો મિથ્યામતિ^૨ સોઈ;
પરિહરના અધિકાર ચહ, આવશ્યકમેં જોઈ. ૪

દ્વિગંબરની ઉત્પત્તિ

ખટ શત નવ વરષે ભયો, તસ મત જહ મૃગ પાસ;
સહસમલ્લ દીક્ષા લઈ, આર્ય કૃષ્ણ ગુર પાસિ. ૫
રાજમાન્ય તેણિ અન્યહા, વિહર્યો^૩ કંબલ-રતન;
મૂર્છા સેતી સંગ્રહ્યો, કિયો ન સંવર ચતન. ૬
ગુરને કીને પૂછને,^૪ ટલે ચોં મૂર્છા દોષ,
આઈ દેખિ મનમેં ધર્યો, તિનિ તાતૈં બહુ રોષ. ૭
થવિર-કલ્પ ખંડન કિયો, બરન્યો જબ જિન-કલ્પ;
નગનપંથ તિનિ આહર્યો, ત્યજિ સદ્ગુરુકે જલ્પ. ૮
તસ ભગિની દેખી નગન, ઘેસૈ^૫ દીનો બેસ;^૬
ચરન નિષેધે નારિકું, તબ સોં સુર નિરદેસ. ૯

દ્વિગંબરમતનું દુકે સ્વરૂપ.

જૈન કહાવ નામતે, તાતે બહયો અકુર;
તનુ મલ જુ કુનિ સંતનૈ, કિયો દ્વરિતે દ્વરિ. ૧૦

૧-અબતો. ૨-મિથ્યાતિ. ૩-વહર્યો, વીહર્યો. ૪-પૂછ્યા.
૫-વેસ્થાએ ૬-વેષ.

ને ભાવ ધાતી દોષ હોઈ, તો જિનકો નરગતિ પ્રસુખ,
દ્વપન અનંત વિલગે રહેં, શિવ પદ દ્વપક મુન વિસુખ ! ૧૮

કેવલીભુક્તિ. કેવલીનું શરીર અપ્ત ધાતુ સહિત છે.

ચોપાઈ

અપ્તધાતુવર્જિત જિન કાયા, પરમૌદારિક કહેં સો માયા;
લિદા નહિ વેકી પરિ તાકી, સંઘયણાદિક ખંધ વિપાકી. ૨૦

પરમૌદારિક ને જિનવરકે, મધ્યોદારિક હું ગણુધરકે;
કહેં કહા નહિ કલ્પન કારી, કિઉં ઔર તિ સરખે ગણુધારી ? ૨૧

અપ્તહુ ધાતુ ગલેં જિનવરકે, કેતે ધાતુ ગલેં ગણુધરકે ?
સમ ધાતુ જિન નાણેં જાવેં, મન નાણેં મુનિ કહો કહાં પાવેં ? ૨૨

કેવલીનો ક્વલ્પહાર

જિન તનુ થિતિ નોકર્માહારેં, કહેં મૂઢ તે મૂઢ વિચારેં;
ઔદારિક થિતિ ક્વલાહારેં, દષ્ટિ હાની હુઈ અન્ય પ્રકારેં. ૨૩

કેવલીને અધાતી કર્મ છે અને ૧૧ પરિપહ છે.

આત્મતિક ભૂખનો અભાવ નથી.

દોહરા

કહેં કેવલી કર્મકોં, દગ્ધ-રજશુ સમ મૂઢ;
આગમ તિ જાનૈં નહીં, ને આઉ નામરે દદ રૂઢ. ૨૪

તત્ત્વ ય પરિપહ કહેં, જિનકોં પ્રગટ અગ્યાર;
તાકો અરથ મરોરતૈં, કયોં પાચેં ભવ પાર ? ૨૫

દિક્ષપટ-વિરૂદ્ધના બોલ.

સાચેકો ઝૂઠે કહે, ઝૂઠેકો કહે સાચ,
અભિનિવેશ ઉન્મત્તકોં, ઐસો બહુ વિધિ નાચ.

અહો દોષની અન્યથા માન્યતા.
કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

૫ ૬ ૭
છૂટૈં અંતરાય પંચ રચહી ન રાગ રોષ,^૨

૧૩ ૧૪
હાસ છક્ક કામ કીનો અંચ હી ન દેખીએ;

૧૫ ૧૬ ૧૭
વંચના અજ્ઞાનકી મિથ્યાતકો પ્રપંચ નિંદ,

૧૮
આશ્રવકો સંચ સો તો, મૂલતૈં વિદોખીએ;
ઐસેં જો અઠાર દોષ ઘાતિ કર્મ ભાવ પોષ,
તાકો પરિશોષ ચાકે જ્ઞાનમેં વિશેષીએ;
સોઈ શુદ્ધ નામ કોષ ઘોષનેં અનંત તોષ,
મોષ^૧ મગ્ગ દાતો ત્રાતા દેવ દેવ લેખીએ.

છપ્પથ છંદ

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯
હુધા તૃષા ભય દોષX રાગઃ જર મરણ જનમ મદ્દ;
૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬
મોહ ખેદ પરસેદ, નિંદ વિસમય ચિંતા ગદ્દ;

૧૭ ૧૮
રતિ વિષાદ એ દોષ, કહે અદ્વૈતશ દિક્ષપટ,
સો અલીક તિનમાહિ, નહિં ગુણ, દ્વષણ ઉદ્ભટ;

૧ મોક્ષ. x સોગ. ઃ રોગ.

અન્યથા ન અષ્ટ વર્ષ, ખાલ કેવલી વિશાલ;
 પૂર્વ કોટિ આઉ પાલ તાકેં વૃદ્ધિ ખીનતા
 વૃદ્ધિ પોષ હોઈ ભાઈ! વર્ગણા કહાસેં પાઈ?
 જ્ઞાનતૈં જુ આઈ તામૈં મુક્તિકી પ્રવીનતા. ૩૩

કેવલી-ભુક્તિ-સિદ્ધિમાં વાણીની સાક્ષરતા.

હાહરા

દિક્ષપટ-જિન બોલેં નહીં, સિરતૈં ઉઠે નાહ;
 કિરિયા બિનુ ઘટ-ધ્વનિ પ્રદૈ, તામૈ કૌન સવાહ? ૩૪

શલાકા-પુરૂષોને નિહાર છે

કહે શલાકા-પુરૂષકેં, નાહીં કમહું નિહાર;
 તપનિ^૧ લલિય સબકેં નહીં, એહું અદષ્ટ પ્રકાર. ૩૫

ખલ પુદ્ગલ તિનકેં જલેં, રસ પુદ્ગલ જલિ ભઈ,
 દોઉ જલે તૌ ઉદરમેં, ભસ્મક વ્યાધિ ઉપાઈ. ૩૬

તે નર રંક ગહનિ કહેં, ઉર કપોત પરિણામ;
 એ આગમકે વચનમેં, કયેં ન કરો વિસરામ? ૩૭

કહેં સાધુ અપ્રમત્તકેં, નહીં આહાર બિહાર;
 ખાંડી સિદ્ધ-શિલા ભઈ, જહાં ન સાધુપ્રચાર. ૩૮

માનુષોત્તર પર્વતથી બહાર મનુષ્યગતિ છે.

ખાહિર માનુષ-સૈલકે, ગએ હોઈ વ્રત-ભંગ;
 ચેં કહિતૈં આરણ્ય બિના, કયેં જલમેં શિવ સંગ? ૩૯

સૂત્રનમે^૧ પારેબહુ નહીં, વૃત્તી લીધો 'ન'કાર;
 ને સંસો^૨ ઉપજત નહીં તો તુઝ બ્રમકો ભાર. ૨૬
 જિનકોં ઇન્દ્રિય વિરહતૈં, તનુ-ગત નહિં સુખ હુ ખ;
 કહે જુ જીવ-વિપાક તસુ, જીઠો ફલૈ કુણુ રૂખ ? ૨૭
 ખાઈક સુખ જિનકોં કહે, કેવલજ્ઞાન સરૂપ
 વેદનીયકે ખય ગયે, કુન ગુન ? કહો પશુરૂપ ! ૨૮
 ઉદય ભાવ ખાયિક ગન્યો, જિનકોં પ્રવચનસાર;
 અર્ક તુલ પરિ તો ફિરે, ક્રિયા રહિત નિરધાર. ૨૯
 ખેઠેં જીઠેં આસને, દેવૈ પ્રેરિત દેવ;
 ઝોસે હૈ ક્યોં કલ્પના ?, ઊડિ ન મિથ્યા ટેવ. ૩૦
 કેવલનાણે ને ખગતિ,^૨ મનનાણે કણુ હોઈ;
 કરમ વિફલ ને મોહ બિનુ, યશ કીરતિ ક્યોં નેઈ ? ૩૧
 અતિશય ભૂખ અભાવકો, કહે સો ગુરુ કુલહીન;
 ભાવ અઘાતી ક્યોં મિટૈ ? ઘાતિ કીયે ને ખીન. ૩૨

કેવલી-આહાર-સિદ્ધિ

કથિત (સવૈયા) ઇકતીસા

કેવલી આહાર કરૈં જગૈ અગ્નિ અંતરકી,
 વેદની આહાર શક્તિ તાકી તાહૈં^૩ હીનતા;
 હેતુકે સમાજતેં ઘટૈ જુ કાજ સાજ શુદ્ધ,
 લાજ તહાં આજ હુંક હાનિ કહા હીનતા ?

૧ સંસય. ૨ ખગ ગતિ ૩ નાહિ.

શ્રીલિંગ-સિદ્ધિ.

શ્રીલિંગ-સિદ્ધ કહે ન કુમતે, તાસ ચરણ નિવારીએ,
 બે સંઘ પ્રવચનસારિ થોવિહ, પદ્યો સો ન વિચારીએ.
 ચૌ લેખ બેલિ અભિજ્ઞા કરિ,^૧ પંચ હોવે અભિજ્ઞે,
 યો સંઘ હોપે સમય કોપે, દુર્ભંતી ન વિધી^૨ સકે. ૪૪

કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

પુણ્યકે કચોલ રંગ રોલકે નિચોલ સોલ,
 શીલતે અડોલ જાકી જાતિમે મહાસતી,
 જામે જનતાતનકી માત અવઢાત ગાત,
 નમૈ જાકે ઈદ જાતિ નિતહી મહીપતી.
 ઢાનકે સ્વભાવ સાચે, તપકે પ્રભાવ જાચે,
^૨નહી ભાવ કાચે નાચે માચે સાધુ સંગતી,
 ધર્મ-અવલંબિની બે દોષકી વિલંબિની,^૪
^૫નિતંબિનીહ એસી તાકે કયો ન પંચમી ગતિ. ૪૫

દોહરો

મદલી સો કુમરી કહી, મદલીકુમર કહાર્ધ,
 પુરૂષ સ્વરૂપે દેખિયે, પુરૂષ સ્વરૂપ ન માધ.^૧ ૪૬
 તિથંચર શ્રી વેદકો, કયો એકનકો બંધ ?
 ગુન-ધાનક આકર્ષથી, એહુ અમારી સંધ.^૩ ૪૭

૧ ન લૈ અભિજ્ઞારિ. ૨ વધી. ૩ જાચે શાચે નહી ભાવ કાચે સાધુ
 સંગતી. ૪ નિતંબિની. ૫ હુ એસી તાકો કયો ન માને પંચમી
 મહાગતી ૬ માથી ૭ સંધિ.

ભરતને ગૃહસ્થપણામાં કેવલજ્ઞાન.

સોરઠા

હોઈ બહીકે ફેર, કેવલ માને ભરતકો,
ખડો મોહકો ઘેર, ભાવ પ્રધાન ગને નહીં.

૪૦

વ્યવહારનયની આવશ્યકતા.

હરિગીત છંદ [ગીતા છંદ]

આરહું નિષેષે એક દ્રવ્યે^૧, કહે શ્રી જિન આગમે,
જિહ્વા નામ ઘટત સંકાણુ થાપન, દ્રવ્ય મૃદ ગુન ભાવમે.
યોં જીવ દ્રવ્યહ કેવલાદિક, ગુનહ દ્રવ્યત ભાવતે,
હોઈ^૨ નિયમ પુદ્ગલ દ્રવ્યકો, તૌતત^૩ નહી વ્યભિચારતે. ૪૧
જેહ^૪ સમયસારે અંત્ય દ્વારે, મુગતિ લિંગ ન વેદતે,
નિશ્ચય પ્રમાન^૫ વ્યવહાર ધનતે,^૫ વસ્તુ ગુન-ગુનિ ભેદતે.
અધિગમ બિના સમ્યક્ત્વ માને, દ્રવ્ય બિનુ આરિત નહીં,
આરિત બિના કહે સમકિતે શિવ, હોઈ મતિ બાઈ વહી. ૪૨

અન્યલિંગી વેષે-સિદ્ધિ.

સુર કોઈ શિર પરિ વજ્ર ડારે, બાઈ કેવલ તૌ ઘટી,
જે દ્રવ્ય બિનુ કેવલ નહીં, તૌ કેવલાવરણ^૫ પટી.
જે ભાવ-લિંગ પ્રમાન કીજે, ભેદ પનરહું તૌ ઘટે,
સિદ્ધાંત ભાષે સિદ્ધકે નર, તામુ નિંદક ભવ અટે. ૪૩

૧ હોઈ, દ્વારે. ૨ તત. ૩ જો. ૪ પ્રમાણ. ૫ વ્યવહાર એતે,
વ્યવહાર તૌ.

સમવક્ષરણુમાં જિનની નગનતાનું અદર્શન.

મગમદશા જિનવર ધરૈ, નગન દિખાવૈ નાહિ,
અંબર હરિ ખંધે^૧ ધરૈ, ઉચિત જાનિ મનમાહિ. ૫૪

ગૌતમ સ્વામીએ રુકન્દ પરિગ્રાજકનો સત્કાર કર્યો.

અરિહ્મ [અરુયહ્મ-અરહ-અરહ્મ છંદ]

ગૌતમ સ્વામિ ગએ, ખંદકોં લેનકો,
માનૈ નહિ મુનિ જાઈ. ગુ સનમુખ જૈનકો.
ધર્મકે કારન કર્યો. અપવાદ ન માનહી ?
ઐસિહિ ભાંતિમું હોવત ખીજધાનહી. ૫૫

જિનપ્રતિમા-પ્રક્ષાલન.

હોહુરા

ક્યોરૈ દહૈ જિન થાપના, પ્રતિમા કર્યો ન પખાન ?
સદ્ભાવાસદ્ભાવતે, તાકો દ્વિવિધ વખાન. ૫૬

ગુરૂસ્થાપના.

જિન-વિરહૈ જિન બિંબકી, જ્યોં થાપના પ્રમાન,
ગુરૂ-વિરહે ગુરૂ-થાપના, તૈસે કરૈ સુજાન. ૫૭

શત્રુજય એ તીર્થ છે.

તૈસી ભગતિ ન વિમલગિરિ, જૈસી ગઢ ગિરનાર.
તીર્થ-ક્રમ જાનૈ નહી, કો^૨ તસ બોધનહાર ? ૫૮

બાહુબલિ કેવલીના જિનપ્રદક્ષિણા-વિનય,

તીર્થંકરનું વાર્ષિક દાન, કપિલ કેવલીનું નૃત્ય

તિત્થ પ્રણામ પ્રદક્ષિણા, થાનક વરષિક દાન,

પરહિત કરની પુણ્ય ફલ, કપિલ નૃત્યકો તાન. ૪૮

મહિલ અને નેત્રિ એ બે જિન કુમાર (કુ'વારા),

અને દ્રૌપદીનું પંચભાર્તૃકત્વ

દોહુ કુમર જિનજી કહે, પંચ કુમર કુન હેત ?

પ્રિયા પંચકી દ્રૌપદી, માનૈ નહિં કુલકેત. ૪૯

સાધુનું પ્રતિગૃહ ભમી બિક્ષાપ્રહણ;

સ્વામ્ય વસતિમાં લાવીને જમવાનું નહિ

એકે ઘરિ ભલો જિમે, અઠાવીસ ગુન મૂલ,

અંતરાય કદિપત કહે, તે સખહી નિરમૂલ. ૫૦

કસ્તુરી આદિથી પૂજા.

કસ્તુરી અપવિત્ત કહે, વાદ્ય વળવૈ કાંહિ ?

કહુ કુંકુમ કપૂરકી, ગતિ આવૈ મનમાંહિ. ૫૧

જિન પ્રતિમાની પરિધાપનિકા આદિ અંગ પૂજા

પ્રતિમા નગન ન સોહિયે, પટ ભૂષન પહિરાઈ,

સ્નાત્ર વિલેપન ધૂપ ગુળ, ભગતિહિ હેતુ કરાઈ. ૫૨

શિષ્ય કરૈ જ્યેં જિન કરૈ, તૌ ક્યેં દિક્ષખત શીશ ?

ક્યેં બોલત કેવલ બિના ? ન વિરાધૈ જગદીશ ? ૫૩

૧ પંચકુમરને હેત ?

અંકદ્વદ્વાચાર્યના શિષ્યને કેવલજ્ઞાન થયું.

અંકદ્વદ્વે શીશકે, માને કેવલ નાહિં,

જાને નહિ છાંડે નહીં, સો વ્યવહાર ઉછાહિ. ૬૭

વ્યવહારની રચાપના.

ઔવિહાર પચખાણુ બિનુ, માને નહિં ઉપવાસ,

જાને નહિં તિવિહારણી, દુખખલકો અવથાસ. ૬૮

પરમ ક્રિયા આગે કરૈ, પ્રથમ ક્રિયા કો ત્યાગ,

અપલ ચિત્તો મૂઢ નર, નહીં બોધ કે લાગ. ૬૯

દવિત (સવૈયા) ધક્તીસા

ભાષા જ્યૈં મલેછકી ન ભાષૈ વિપ્ર વેદ દાષૈ,^૧

તાકે બોધકે નિમિત્ત ભાષૈ સોઠ પારસી;

તૈસે વ્યવહારકેં ન શુદ્ધરંગી અંગીકરૈ,

લેવૈ શુદ્ધ સાધવે કેં છાયા વ્યવહારસી;

અસે કહે કોઈ તાંકે દુષ્ટતાકે હેતુ જાનિ,

દુષ્ટ પુણ્યતામે દેખૈ, કલ્પનાકી આરસી;

જ્યાંહી પર છાંહી તાકી લિંગ સાધને બિછાહી,

જ્ઞાનિકેં ઉછાહી માને ક્યૈં ન જાને છારસી? ૭૦

જૈસે કોહી મંદસત્વ આપકો મમત્વ ગહૈ,

કહ મૈં ભખ્યુ જો ભખ્ય તત્વ ચકવર્તિકે;

ખાયો સો અધાયો પૈં ન પાયો જૈન તીવ્રતાતે

જ્યૌં ન જુશયો આયો^૨ દાયો^૩ વૃંદ અર્તિકે;

૧ પાત્ર. ૧ જાતે. ૨ આધો. ૩ ધાયો.

શુદ્ધોપયોગમાં પણ સાધુ દીક્ષા અને ઉપદેશ દર્શાવે છે

શુભ ઉપયોગી સાધુકોં, શિષ્ય-દિક્ષા ઉવચ્ચેસ,

ધ્યાન શુદ્ધ ઉપયોગમે, નહીં અપવાદ અસેસ. ૫૯

કથ-એક બે ધર્મમે, સો ગૃહિ-ધર્મ-પ્રકાર,

તાકોં કરત થતી નહીં, ભાષેં પ્રવચનસાર. ૬૦

તાપરિ હ્રમ થોં કહત હૈં, કહા અપવાદી સાધુ ?

પંચમ ગુણથાનક ભજે, કૈં^૧ અધિકાર હિ આધ. ૬૧

પ્રથમ પચ્છ^૨ અવિરતિ નહીં, તો ત્રતકો નહિ ભંગ,

દ્વિતિય પચ્છ^૨ બે પાપ હૈ, તૌ ગૃહિ કો કયોં રંગ? ૬૨

હિંસા દોષ સ્વરૂપ બે, તૌ હ્રુપક-મત રજ્જ,

આગે પીછે દેખિકે, કયોં ભાષો નહીં^૩ અભજ? ૬૩

વસુદેવની બોતેર હજાર જ્ઞાઓ.

વધૂ ભધ વસુદેવકી, બહુતરિ સહસ ઉદાર,

અધિક ભયે કહા ચક્રિતૈ, થોં સંસથ મત ધાર. ૬૪

બાહુબલિ જ્યોં અધિક બલ, ભરતહિ તૈં નિરધાર,

સોભાગી વસુદેવ ત્યોં, સબહીમે સિરદાર. ૬૫

મી વીરનો જમાલી નામે જમાઈ.

રાજ જમાલી વીરકો, કહો જમાઈ સુત્તિ,

સો ઉત્થાપ્યો કુમતતૈ, વીર કુમર કહિ ધુત્તિ. ૬૬

ખોજન અગમ્ય સોઠે કિરિયા અલગ જો હૈ,
 પાગ જૈસે નગરોં વિલગતા પ્રકાશિકા. ૭૬
 દ્રવ્યાર્થિક અને પર્યાયાર્થિક એ બંને નય મુખ્ય છે.

અડિદલ (અડયદલ-અડદલ) ૭૬

દ્રવ્યારથ નય સંગત આપ સ્વભાવમેં,
 જે રાગ સો માચૈ સ્વસમય ભાવમેં;
 પર્યાયારથ નયમેં જે રંગી રમૈ,
 તે પરસમયી ભાષે^૧ પ્રવચનસારમેં, ૭૭
 પક્ષપાત થોં એકહુ નયમેં જે કરૈ,
 સ્વાદ્વાદ સરવંગી તે નવિ ચિત્ત ધરૈ;
 એક પચ્છ વેદકો ફળે છુદ્ધકો,
 ખપ્પર દોઢમેં લેક ન શુદ્ધ અશુદ્ધકો. ૭૮
 નિજ નિજ વચને સત્ય, અસત્ય નયંતરેં,
 સખહી નય હૈ સરખે વર્જિત અંતરેં;
 એક ભાવ નિરધારૈ સો નહિ પંથમેં,
 સિદ્ધસેન થોં ભાષૈ સંમતિ અંથમેં. ૭૯

પર્યાય તે ગુણ છે; તેથી ગુણાર્થિક નય જુદો નથી
 દોહરા

કહૈ સ્વભાવ વિભાવતેં, ગુનકે^૨ દો પર્યાય,
 લહૈ ન પરિણતિ દ્રવ્યકી, છવ સિદ્ધકે ન્યાય. ૮૦
 ગુન વિલિખ નહિં દ્રવ્યતેં, કુન તાકે પર્યાય ?
 સહભાવી પર્યાયકો, ગુન અભિધાન કહાય. ૮૧

તૈસે શુદ્ધરંગી અંગી તાંહીકો પ્રસંગી હોત,
 માર્ગીકો વિભંગી હોવૈ શ્વાન જન્મ ગત્તિકો;
 જરૈ તાકોં શુદ્ધભાવ યાકોં યોગકો સ્વભાવ,
 બાહ્ય હેતુકો પ્રભાવ પૂગૈ માર્ગવર્તિકો. ૭૧

દાહરા

નિશ્ચય નય પહોલેં કહૈ, પીછેં લે વ્યવહાર,
 ભાષા કંમ જાનૈ નહીં, જૈન માર્ગીકો સાર ૭૨
 નહિ નિશ્ચયમેં શિષ્ય ગુરૂ, ક્રિયાક્રિયા ફલ યોગ,
 કર્તા નહિ ભોક્તા નહીં, વિકલ સબૈ સંયોગ. ૭૩
 તાતેં, સો મિથ્યામતી, જૈન ક્રિયા પરિહાર,
 વ્યવહારી સો સમક્રિતી, કહૈ ભાષ્ય વ્યવહાર. ૭૪
 જો નય પહોલેં પરિણમેં, સોઈ કહૈં હિત હોઈ,
 નિશ્ચય કયોં ધુરિ પરિણમેં^૧, સૂખમ^૨ મતિ કરી જોઈ. ૭૫
 દ્વિગંબરોની રીત.

કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

ઉચી ઉચી બાતકોં દિખાવૈ ના સિખાવૈ મગગ,
 અંતલોં તિખાવૈ^૨ સો ચખાવૈ ન સુખાસિકા;
 થોરતે^૩ આરંભેં પૈં નિવાહલોં જો થંભૈ ન,
 અચંભૈ દંભકે. વિદંભૈ તાકી સિદ્ધિ આસિકા;
 કુલસો અમૂલ શુદ્ધ નિશ્ચયીકો મૂલ પૈં,
 સુગંધતાકો જાનૈ વ્યવહાર વૃત્તિ નાસિકા;

^૧ સૂખમ (સૂક્ષ્મ) ^૨ લિખાવૈ. ^૩ થોરે જો.

સૂખમ વર્તન રૂપ સમૈ સુતૌ,^૧ જીવ, અજીવ હિકે પરચાયા
તાહિકે દ્રવ્ય તો જીવ અજીવહિ, કાલકે દ્રવ્ય અનંત કહાયા;
સૂખમવર્તન હેતુ જુ^૨ આહુ તો,^૩ કયોં ગતિ હેતુ ન તૈસેં સુહાયા?
જો ગતિ હેતુ હૈ એક સાધારણ, એકહિ ખંધ સમૈ તુમ્હ પાયા. ૮૬

ઉપરનો ઉપસાહાર

સોરઠી (સોરઠી ઢાહરા)

ગતિ ચિતિ હૈ જુ વિભાવ, તાકો હેતુ વિલોકિયે;
વર્તન સર્વ સ્વભાવ, બાહ્ય હેતુ તાકો નહીં ૬૦

જ્યૌ પન્નજવ ગુણ દ્રવ્ય, ત્રિવિધ અર્થ વ્યવહારતો;
ત્યૌ કહિયે ષટ દ્રવ્ય, પન્નજવ કાલ પ્રમાણતો. ૬૧

કાલ દ્રવ્ય કહું એક, તહાં અનપેક્ષિત દ્રવ્ય નય,
તત્વારથ સુવિવેક, વૃત્તિકાર વિગતો વહે. ૬૨

શ્રી વીરે મેઢને અળાવ્યો.

ચોપાઈ

જનમ કલ્યાણક સમય સુહાયા, મેરૂ અચલ જિન વીર ચલાયા,
'યાતો વાત ન મનમો આવૈ', મુગ્ધનકોં ચોં કહિ કિખલાવૈ. ૬૩

દેવબલોં ધરની યા ક'પૈ, તાકોં શાશ્વત કૌન ન જ'પૈ?
દેવબલોં ભાવે જો સાંસો, દેવદેવ-બલ કહા' વિમાસો? ૬૪

શ્રી મુનિસુમતપ્રભુનો ગણધર અંધ હતો?
મુનિસુમતકોં ગણધર ઘોરો, એસો કહે સો જાનૈ ચોરો,
ખૂઝૈ નહિં અસમજસ બોલૈ, સો સંતનમે' તૃણકે તોલૈ. ૬૫

૧ સુતો, સુ વુ. ૨ જો. ૩ તો. ૪ નાવે. ૫ ઈકાં.

ને શુન ત્રીને ભાવ હૈ, તૌ ત્રીને નય હોઈ,
સો તૌ પ્રવચનમે' નહીં, સંભતિ સાથે' નેઈ. ૮૨

નય સાત છે, નવ નહિ.

નવહી નય નયચક્રમે', દ્રવ્યારથ મુખ ધકું,
તત્વારથમે' સાત હૈ, દેવસેન કહાં દિકું? ૮૩

તત્વ સાત નવ ને કહે, ત્યોં નહિ નયકી બાત,
એકું વિભક્ત વિભાગ હૈ, સો તૌ કારન જાત. ૮૪

ને હકતો'² નવ નય કહે, ગહત દ્રવ્ય પરભય,
'અપિયણુપિય'³ લેકતો', એકાદશ હુઈ ભય. ૮૫

ને સંગ્રહ વ્યવહારમે', 'અપિયણુપિય' ધકું.
આદિ અંત નય થોકમે', પનજવ દ્રવ્ય નિવિહું. ૮૬

ઉપનય નયકો અંશ હૈ, કહૈ વિભિન્ન કુવંશ,,
ઉપપ્રમાણુ માનૈ નહીં, ક્યોં પ્રમાણુકો અંશ? ૮૭

સમય પર્યાયની કાલદ્રવ્યતા,

સચેયા તેઈસા

કાલ અણુકોં⁴ કહૈ થોં અસંખ્ય અસંખ્ય પ્રદેશ આગાશહિ લોકે,
મંદગતી અણુ સંકેમ ગમ્ય સમૈ પર્યાય કે દ્રવ્ય વિલોકે;
વસ્તુ વિના ચિર જન્મ વિનાશિ, સમૈ પરચાય સધૈ નહિ થોકે,
સો તૂં ન જાનત કાલ સિતંબર, થોંહિ પુકારત દિક્ષપટ દોકે. ૮૮

૧ સાથે. ૨ હકમે. ૩ અર્પિતાનર્પિત. ૪ અણુ.

જ્યેં ચૂલા ણિનુ શ્રુત નહીં, ત્યેં ન મુંડ^૧ નવકાર
 જો સંખેપહિ^૨ આદરો, જ્યહુ ઓક ઓકાર ૧૦૪
 શ્રુત સખહીમેં પંચ પદ, નવ પદ શ્રુત મહામંત,
 શુદ્ધ પરંપર બુધ લહે, ઓ જિનશાસન તંત. ૧૦૫
 ચૂલા વણુ બતીશકી, કહેં સુ સખહિ અબન,
 અડસઠ અક્ષર કવચમેં, કહેં જુ મંત્ર પ્રમાન. ૧૦૬
 નવ અકખર પદતેં નહીં, તહાં છંદકો ભંગ,
 ઐસે બહુ પદ દેખિયે, આગમ માંહિ સુચંગ.^૩ ૧૦૭

તીર્થ કરની દેશના અર્ધ-માગધીમાં

દેવદેવ ઓર દેવ સખ, અર્ધ-માગધી વાણિ,
 લાખે સત્યારથ વચન, પંચમ અંગે જાણિ. ૧૦૮
 ઔર કહે જિન લાખહી, સર્વ માગધી વાણિ,
 તા મેં સાખી કૌન થો?, કહા લાલ કહા હાણિ? ૧૦૯

સ્વર્ગ મધ્યે તીર્થ કરદેવની દાદાની પૂજા

હંત રહિત જિન માનતૈં, યાકો નહિ કછુ લાજ,
 સૌ માને નહિ દાદ તસ, પૂજેં જે સુરરાજ. ૧૧૦

નાચ કુલોત્પન્નની પણ સિદ્ધિ

કહે જુ તંત્ર સમાધિતેં, જાતિ લિંગ નહિ હેત,
 ચંડાલાદિકે જાતિકો, કયેં નહિં મુકિત સંકેત? ૧૧૧

સદા સત્ય સેતંબર બાની, કહાં કહૈં સુનિસુમત જ્ઞાની,
પ્રતિષ્ઠાનપુરમાંહી આગ્રે, દેવ મિલી ગદ તીન બનાગ્રે. ૯૬
પૂરવ ભવકો મિત્ર પ્રમાણ્યો, અશ્વમેધસે વધકો આણ્યો,
દેગ્રે અશ્વ તાસ ઉપકારી, રતિહિમેં ખલુ અલૈ વિહારી. ૯૭
પ્રાત સમય પ્રભુજી જુગુકચૈ, સમવરણ્ય યૈઠે ગુણ્ય અચૈ,
પૂરવ ભવ કહિ અશ્વ પ્રબોધ્યો, તહાં ઓરકો ચિત ન સોધ્યો. ૯૮
પ્રભુ પાસે અનશન હૈ વાજી, ભયો દેવ સહસાર સમાજી,
સુમતકી પ્રતિમા તિન કીની, અશ્વભૂતિ સેવક કર કીની. ૯૯
નામ-અશ્વ-અવગોષ કહાયો, તેહુ તીર્થ જગમાર્હિ ગવાયો,
શત્રુજયમાહાતમ માંહી, ભાવ સુનો એ ભવ્ય ઉછાંહી. ૧૦૦
કુન ગણધર ઈહાં ઘોરો ભાગ્યો, જૂઠો આલ મુગધને દાગ્યો,
આંખિકો ઔષધ કાને વાહે, તાકો કુન ગહિ બાંહ નિવાહે ? ૧૦૧

સવૈયા તેઈસા

જંગમ તિત્ય તુરંગમ સંગમ, રંગ મહાનિધિકારન જાની,
તાકે પ્રયોજન યોજન સાકિ, નિશાહિમેં આયે જુ નિર્મલ જ્ઞાની,
અચ્છ મહી જુગુકચ સુલચ્છન, પાવન કીની સુધાખરિ વાની,
તાકે નમે સુનિસુમતકે પદ, સંપદ કારન તારન પ્રાની. ૧૦૨
અહસકે અક્ષરનો નવકારમંત્ર

હોહરો

મહામંત્ર નવપદ કહૈ, કહૈ પંચ પદ જ્ઞાન,
ગોમટસાશાદિકે ધુરે, નવ પદ લિખૈ પ્રમાન.

૧૦૩

૧ અશ્વમેધ સિધવદ્ ૨ સુવરણ્યકી ૩ ખીર

સુરકૃત કલ્યાણક નહીં, ઋષભરાજ-અભિષેક;

વીર-ગર્ભ-અપહારમે, ત્યેાં ન કલ્યાણક ટે. ૧૨૦

નૈગમેષિકી શક્તિ હૈ, રોમ કૂપમે ગર્ભ;

સંકેમ કરત હિ અપહરૈ, સો નહિ માનત અર્ભ. ૧૨૧

ખાહુખલિએ કેવલી થયે તીર્થ કરની

મદક્ષિણા કરી વિનય કર્યો

કહે ખાહુખલિ કેવલી, નમ્યો વૃષભકે પાય;

ઘેઠો દેઈ મદક્ષિણા, કહી ન ચૂઠ બનાય. ૧૨૨

અમમતતા હ જહાં, તહાં ન વંદન ભાવ,

ઉચિત પ્રવૃત્તિ ન છારહી, તૌ ભી જિન સદ્ભાવ. ૧૨૩

શ્રી વીરે છોંક ખાધી.

છોંક ન માને વીરકે, કર્મ વૈદ્યકે ભાવ,

ફરસન કોં ફરસન કહૈ, સો તૌ કુટિલ સ્વભાવ. ૧૨૪

હરિવર્ષ ક્ષેત્રાદિમાં યુગલિકનું આનયન.

હરિ હરિની હરિવર્ષકે, યુગલ હરૈ સુર કોઈ,

મથુરા નગરી રાજ્ય દિઈ, કરૈ ફેહ લધુ સોઈ. ૧૨૫

દિવ્ય શક્તિ તખતે લયો, હરિકો વંશ વિશાલ;

ઐસો અચરિજ ભાવિએ, હોત અનંત હિ કાલ. ૧૨૬

તલ અનંત અનંતે, યુગલ યુગલ અપહાર;

શૂન્ય હોત હરિ ખેત યોં, દ્વપમ કહૈ વિચાર. ૧૨૭

ગુન-યાનકે પ્રત્યય મિટૈ. નીચ ગોત્રકી લાજ,
દર્શન જ્ઞાન અશ્વિત્રકો, સખહી તુલ્ય સમાજ. ૧૧૨

કૌન જાતિ અધિકારિણી ? નહિં તો કહૌ^૧ પ્રમાન,
બ્રહ્મ^૨ જાતિ બ્રાહ્મણ^૩ વદૈ, ક્ષત્રિય ક્ષત્રિય માન.^૪ ૧૧૩

ત્રાણ નહીં કુલ જાતિ કષ્ટ, વિદ્યાચરણ વિહીન,
સૂગડાંગકો વચન યહ, કયોં ન કરૌ મન લીન ? ૧૧૪

વીર પ્રભુનો ગર્ભાપહાર

કરમ ભાવ પ્રભુકો રહ્યો, નીચ ગોત્ર અવશેષ,
તાતોં દ્વિજ ઘરિ અવતરે. તહાં કરૈ જડ દ્રેષ. ૧૧૫

વીર પ્રભુના બે પિતા હોવામાં દોષ નથી,
ત્રિશલાનું અસતીત્વ નથી.

દોષ નહીં દોહ તાતકો ભેત્ર ખીજકે ન્યાય;
શીલ ભંગ નહિ માતકો, ગર્ભ ન વીર્ય કહાય. ૧૧૬

અત્ર પાત્ર પરિનામ હૈ, પય તૃણ કો પરિનામ;
દ્રવ્ય ભિન્ન પેં ભિન્ન ગુન, ગર્ભ ન વીરજ નામ. ૧૧૭

કરમ ભાવ પ્રભુકું કહૈ, બે આવૈ તુમ્હ લાજ;
સદા સિદ્ધ તૌ માનિલો, કહા જનમકો કાજ ? ૧૧૮

કલ્યાનકે દો ઘરિ કિયે, કલ્યાનકે ૫૮ હોત;
સો દૂષન હમકોં નહીં, સો^૫ દિન ગણિત^૬ ઉઘોત. ૧૧૯

૧ કૌન ૨ બ્રહ્મા. ૩ બ્રાહ્મણ ૪ કોનિ યાન. ૫ તહ, કહાં. ૬ ગુણ,
૩૮

પાઉં ધરૈ જહાં ધરણિ પરિ, તહાં કમલકો કાજ;

કમલ ગગન ઉપરિ ચલૈ, કહાં બન્યો સો સાજ? ૧૩૬

તીથ^૧ કરની માતાને ચૌદ સ્વપ્નનું દર્શન

સોલ સુપન જિન માતકે, સોલ કહૈ મુરલોક;

ઇદ્ર મિલત શત માનહી, તે સખહી મત કૌક. ૧૩૭

બત્રીશ અતિશય જુદાં કરવાં યોગ્ય નથી.

બહલે અતિશય તીસ ચઉ, કહૈ જુ ગુરુ કુલ રીતિ;

તો અદ્રશ્ય આહાર વિધિ, દાખત પાવૈ ભીતિ. ૧૩૮

[પાઠાન્તર :

બહલે અતિશય તીસ ચઉ, વામે^૧ ભૂખ અભાવ,

અતિશય કહે કરી વર્ણવે, સો નિજ પચ્છ સ્વભાવ ૧૩૮

અર્મજલ પાને દોષ નથી અને ઘૂત પકવ સુજતું છે.

ભુગતિ-રહિત જિનવર કહૌ, બલિ દૌકન કુન હેત?

અર્મ-નીર ઘૂત પકવકું, કૌન દે.પ કહુ હેત? ૧૩૯

મરુદેવી નાભિ બંને જુગલ^૧યાં, ને તેથી

શ્રી ઋષભ જીનનો જન્મ.

મરુદેવી ઔર નાભિકો, યુગલ ધર્મ નહિ દોષ;

દશાયુ સનમુખ ધર્મકી, કરૈ ધર્મકો પોષ. ૧૪૦

સુસ્નર વિહિત^૧ વિવાહકો, જખલોં નહિં વ્યવહાર;

પ્રભુકોં ભી તખલોં નહિં, યુગ્મ ધર્મ અધિકાર. ૧૪૧

કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

સાધુ પાત્રધારી તેનાં ઉપકરણોની સ્થાપના.

સાધુકોં કુપાત્ર કોઉ કહૈ પાત્રધારી નાહિં,

છાત્રસો પદયો હં કોપૈં ગાત્રકું ન માનહી,

તહાં કહૈ સિદ્ધાંત હમ, જૈસો યુગલ અપહાર;
 તસો પૂરન તાહિકો, કાલ બહુ નિરધાર ૧૨૮
 એક રૂપ અચરિજ નહીં, સદા કહૈ દશ સંખ્ય,
 કાલ અનંત અનંતતે, હોત અસંખ્ય અસંખ્ય. ૧૨૯

સૌધમ^૧ દેવલોકમાં ચમરોતપાત
 કહૈ ચમરકી ગતિ નહીં, શક લગૈ નિરધાર;
 તાકો કોપ કૃતાંતકો, લગવઈ અંગ વિચાર. ૧૩૦

શ્રી વીરનો અનાય^૧ દેશમાં વિહાર;
 દેવ મનુખ્ય વચ્ચે ભોગ
 દેશ અનાય મેં નહીં, વીર વિહારઅશુદ્ધ;
 મનુષિણિ દેવ ન ભોગવૈ, કહૈ સો વચન વિરુદ્ધ. ૧૩૧

શ્રી વીરનું પ્રથમ વ્યાખ્યાન વિફલ થયું
 સુદિ વૈશાખ દશમ દિને, વીર ઉપજો જ્ઞાન,
 શ્રાવણ સુદિ પડવા દિને, આપુન કિર્યો બખાન. ૧૩૨
 છાસક દિન મૌની રહ, ભાષૈ એમ અબલુ;
 એકહુ સલા અભાવિતાં, હમ હૈ વચન પ્રમાણ. ૧૩૩
 મૌન અભાવિત જનિકે, માનહુ અધિક હુ માસ;
 એક સલા તૈસી કહત, કયોં લાગત તુમ્હ પાસ ? ૧૩૪
 હવૈ દેવ જિન વિચરતે, સાત કમલ પગ હેઠિ;
 કહૈ ભૂમિ પરિ ગગનમે,^૧ તે દેવનકી વેફિ. ૧૩૫

દ્રવ્યાદિક ચૌભંગસોં, ધરૈ ન મૂછાં સાધુ;	
એ ઔવિહ પચખાનકો, એકહુ અર્થ અગાધુ.	૧૪૮
શુદ્ધ ચૌગ અપવાદતોં, કહૈ ઉપકરણ સુમંદ;	
ઉપચરિતાડતુપચરિતમેં સાધનતા સમદંદ. ^૧	૧૪૯
મૂછાં ખાદ્ય પ્રવૃત્તિમેં, ને તુલ્ય કહો કુપદ્ધખ,	
લોજન તજિ અનશન લાને, એસે હોત મુદ્દખ.	૧૫૦
ધ્યાન દીપકો તૈલ ને, લોજન કરૌ પ્રમાણ;	
તૌ નિવાત પદ ઉપકરણ, માનૌ કર્યો ન અજાન?	૧૫૧

કવિત્ત (સરૈયા) ઈકતીસા

પાપકે ઓઢૈયા મહા મોહમેં પોઢૈયા હૈયા,	
ઢૈયા ઢૈયા કરૈં દેખિ સાધુકે વસનકોં;	
છિદ્રકે કઢૈયા નિંદા ચર્મકે મઢૈયા માયા માનકે,	
દઢૈયા લાગૌ લોકસે હસનકોં;	
અંગકે પઢૈયા ગુણુએણિકે ચઢૈયા, શુદ્ધ શીલકે,	
દઢૈયા કહૈ ધર્મ ઉલ્લસનકોં,	
ઝૂકકે લઢૈયા સત્ય થંભકે ગઢૈયા લૈયા,	
વસ્ત્ર પાત્ર હેતુ સાચે કાયા લી કસનકેં.	૧૫૨

દોહરા

શીત ત્રાણ કદપક ધરૈ, કંબલ વર્ષા ત્રાણ;	
મુખવસ્ત્રે તેં રાખિયેં, જે સંપાતિમ પ્રાણ.	૧૫૩
બૈ સજ્જનમેં રાખિયે, ચોલપદ્ધતોં લાજ;	
ઉચિત ધર્મ આચારમેં, નીલંજકોં નહિં લાજ.	૧૫૪

पात्रधारी नाहिं लब्धि पात्र और पात्रधारी,
 ओह रीति नीति सातासूत्रते' प्रमानही,
 ग्लानकों आहार दान पात्र जिनु कैसे होत ?
 गृही पात्र बुजै तौ गृहस्थ लाव कानही,
 पाहुनेकी लकित युक्ति पात्रहीते' करै साधु,
 पिउकी संसक्ति पात्र बिना कैसे जानही ? १४२

सवैया तेर्हसा

शौचकै कारख राजै कम'उल्लु, पात्रको छोरि कहा गुन पाये ?
 वीछिसि पिछी धरी तजि ओघे कों, औरसु भूदन वेष बनाये;
 तप लब्धि लगै ओहि कम'उल्लु, पात्र लब्धि लगै पात्र सुहाये,
 जैनको भूषण जैनको वेष है, और धरे कहा हाथमे' आये ? १४३

दोहरा

वाल अथ पुद्गल धरै, सुधि लाषत है दोष;
 धरो कम'उल्ल पिच्छिका, कहा करै क'ठ-सोष ? १४४
 उपधि सहित नहुं शुद्ध है, ज्यों त'कुल तुषव'त;
 ओकु ओक' मन शुद्धता, कहै लाष लागव'त. १४५
 कहै कोठ पयमानको, उपकरौ' न्है संग;
 देहाकारादिक विषे', तास न उचित प्रस'ग. १४६
 रौद्र ध्यान भूर्छा प्रमुग्ध, सभ सरिछे तहँ दोष;
 यतनासों निर्दोषता, ओ सुषयन शत दोष. १४७

આધારભૂત પ્રતોની નોંધ

આ પુસ્તકમાં પ્રકટ થયેલી કૃતિઓ સંશોધિત કરવા અર્થે જે પ્રતોનો આધાર લીધો છે, તેની નોંધ અત્રે આપવામાં આવે છે :—

સ્તવન પદ વિભાગ

- ૧ ચોવીશી પહેલી—મુખર્છી જોડીજના ઉપાશ્રયની પ્રત. પત્ર ૭ નં. ૭૪૪ કે જેને અતે લખેલ છે કે ‘સા દેવચંદ ચતુરા પઠનાથ’ શ્રી રાજનગરે સં. ૧૮૫૫ ચૈ. વ. ૧૧ શનો.’
- ૨ ચોવીશી ખીજી—છાપેલ પુસ્તકમાંથી
- ૩ ચોવીશી ત્રીજી—મુખર્છીના પાચધુની પરના શ્રી મહાવીર મ દિર-માના ‘જિનદત્તસૂરિ ભંડાર’માં પોથી ૬ નં. ૨૧ ની ૧૨ પત્રની પ્રત કે જેમાં છેલ્લુ ૧૩મું પત્ર નથી. તેની આદિમાં ‘પંડિત શ્રી લાલવિજય ગણિ ગુરુઓ નમઃ॥’ એમ લખ્યું છે. શ્રી લાલવિજયજી તે કર્તાના પ્રગુર હોવાથી આ પ્રત તેમના શિષ્ય એટલે કર્તાના ગુરુ શ્રી નયવિજયજીએ લખેલી હોય ને તે કર્તાના સમયમાં જ લખાયલી હોય. આ પ્રત પરથી શુદ્ધિ વૃદ્ધિ જે છે તે શુદ્ધિ વૃદ્ધિ પત્રકમાં ખતાવી છે.
- ૪ વીશી (૧) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા ભંડાર, ડબો નં. ૪૫ પ્રત નં. ૧૦.
 (૨) મુખર્છ જોડીજ ઉપાશ્રય ભંડાર, પ્રત નં. ૧૦૩૧ પત્ર ૬ કે જેની અતે એમ છે કે ‘સં. ૧૮૫૭ના શાકે ૧૭૪૦ પ્રવર્તમાને મૃગસીર શુદ્ધિ ૬ તિથી ગુરુવાસરે લ૦ મુનિ મુક્તિવિજય શ્રી ખેરાલુ મધ્યે લખ્યો છે. શ્રી ત્રણભદ્રેવ પ્રસાદાત’
 (૩) મુખર્છ શ્રી મોહનલાલજી સેટ્લ લાયબ્રેરીમાં સ્તવન સંગ્રહ નામની મં. ૮૨ની પ્રત ‘લ૦ સં. ૧૮૭૧ માણેકવિજયેન’

આઠ ભેદ જિન કલ્પકે, એક કહે સો મૂઢ,
નગન દિખાવે સો તજે, વસ્ત્ર નાહિં એ ગૂઢ. ૧૫૫

જિનાગમો વિદ્યમાન છે

અખ સિદ્ધાંત ઉચ્છિન્ન હૈ, ઈસો કુમતિકો નાચ,
પૈં સંવાદ પિના કહો, પાવૌ પ્રકરન સાચ ? ૧૫૬

ઓર સિદ્ધાંત જુ તુઘ કહો, પાઠ દિખાવો તાસ,
જખ પ્રકરણ તુઘ શુર કિયે, તખ નો હુતે^૧ પ્રકાશ. ૧૫૭

હેમરાજ પાંડેના ૮૪ બોલ સામે આ ઉત્તર છે

^૨હેમરાજ પાંડે કિયે બોલ ચુરાસી ફેર,
યા વિધિ હમ ભાષા વચન, તાકો મત કિય^૩ જેર. ૧૫૮

હૈ દિક્ષપટકે વચનમેં, ઔર દોષ શત સાખ,
કેતે કાલે ડારિયે, બુજત હધિ ઓર માખ. ૧૫૯

સત્યાગ્રહી બને।

પંડિત સાચો સફહૈ, મૂરખ મિથ્યા રંગ,
કહતે સો આચાર હૈ, જન ન તજૈ નિજ ઢંગ.^૪ ૧૬૦

સત્ય વચન નો સફહૈ, ગહૈ સાધુકો^૫ સંગ,
વાચક જસ કહે સો લહૈ, મંગલ રંગ અભંગ. ૧૬૧

ઈતિ શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય કૃત

ઈતિ શ્રી

દિક્ષપટ ચોરાશી બોલ પ્રત્યુક્તિ: સમાપ્ત

૧૦ મૌન એકાદશીનું ૧૫૦ કલ્યાણક સ્તવન

(૧-૨) અમદાવાદ વિદ્યા૦ ડબ્બા નં. ૩૯ પ્રત નં. ૭૬ (પાનુ ૧૯) અને ડબ્બા નં. ૪૫ પ્રત નં. ૧૦ એ એ પ્રત, કે જેમાંની એકને અંતે એમ છે કે 'સંવત ૧૮૧૭ વર્ષે' કાર્તિક વદિ ૧૨ ગુરૌ પં. ભાગ્યચંદ્રજી તત્ શિષ્ય મુનિ રાજસાગરેણ લિખિત.'

૧૧ નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી શાંતિ જિન-સ્તવન

અમદાવાદ વિદ્યા૦ ડબ્બા નં. ૩૯ પ્રત નં. ૭૬ (પાનુ ૮૫)

૧૨ નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત સીમંધર સ્વામી સ્તવન

(૧) અમદાવાદ વિદ્યા૦ ડબ્બા ૪૪ પ્રત નં. ૧૦

(૨) મુખર્ષી યોડીજી ઉપાશ્રય પ્રત નં. ૧૦૨૬ પત્ર ૨ કે જેની અંતે એમ છે કે 'સંવત ૧૮૨૩ ના વર્ષે' ચૌસ વદિ ૪ રવા ખંભાયતિ બિંદરે મુનિ પ્રેમસાગરજી લખિત'

૧૩ સીમંધર સ્વામી સ્તવન (૧૨૫ ગાથાનું)

(૧-૪) અમદાવાદ વિદ્યા૦ ડબ્બા ૩૯ નં. ૭૬ (પાનું ૧૪૨) ડબ્બા ૪૪ પ્રત નં. ૧૨, ડબ્બા ૩૯ પ્રત નં. ૭૯, ડબ્બા ૪૫ પ્રત નંબર ૧૦

(૫) એકાદશી ટપાવાળી ૨૧ પત્રની પ્રત કે જેની અંતે એમ છે કે- 'ટપાનઉ ગ્રંથાગ્રથ સ્લોક ૪૨૦ સુત્ર ૧૫૫ સર્વ' થઈ નઈ ગ્રંથાગ્રંથ પછપ શ્રી ઉપાધ્યાય જસવિજયકૃત' પરમ સંવેગ શુદ્ધ માર્ગ દીપિકામિયં છતિશ્રી સંવત ૧૭૮૦ વર્ષે ભાદ્રપદે કૃષ્ણપક્ષે તિથિ એકાદશી રાત્રીવારે યામની યામમેક ગળે શ્રીમંધર સ્વામિ વિનતિ સ્તવન' સંપૂર્ણ લખિત. આવિકા રૂપા પદનાથે. શુભ ભવતુ ॥'

૫ નવનિધાન સ્તવનો—

(૧) અમદાવાદ વિદ્યા૦ ડબ્બો નં ૪૪ પ્રત નં. ૧૩

(૨) પાટણ ફ્રેફ્રેલીયાવાડા ભંડારની પ્રત.

૬ વિશિષ્ટ જિન સ્તવનો

૭ સામાન્ય જિન સ્તવનો (પદો)

૮ આધ્યાત્મિક પદો

(૧) મુળઈ ગ્રાડીછ ઉપાશ્રયની પ્રત નામે જશવિદ્યાસ પત્ર ૫
નં. ૯૯૬

(૨-૩) અમદાવાદ ડહેલાનો ઉપાશ્રય જે પ્રત ખી. ડા. ૪૫
નં ૧૪૩ અને પત્ર ૬ નં. ૧ ૬

(૪) લીંમડી શેઠ આ. ક. જૈન પુસ્તક ભંડાર જશવિદ્યાસ
અને વિનય વિદ્યાસની પ્રત ૬ નં. ૨૦૨૮

(૫-૬) અમદાવાદ વિદ્યા૦ દા૦ નં ૩૯ નં. ૮૧ પત્ર ૩૧ કે
જેને અંતે એમ છે કે:—‘સંવત ૧૯૨૪ના વર્ષે’ ચૈત્ર વદ
૧૦ વાર શુકે સિં’ તથા દા નં. ૪૪ નં. ૫ પત્ર ૧૩ની
પ્રત કે જેને અંતે એમ છે કે ‘સંવત ૧૭૭૫ વર્ષે’
ભાદ્રપદ સુદી ૫ રવૌ દિને સિખીત મોઢ જ્ઞાતિય પંડ્યા
દ્વારકાદાસેન’.

(૭-૧૦) અમદાવાદ પગથીઆનો ઉપાશ્રય ભઠીની બારીની
આર પ્રતો.

(૧૧) અમદાવાદ શ્રી વીરવિજય ઉપાશ્રય ભંડાર, દા. ૧૭
નં. ૩ પત્ર ૫ ની પ્રત

૯ સિદ્ધસહસ્ર નામ વર્ણન છંદ

(૧) મારી પાસેની એક પ્રતમાથી

(૨) શ્રી ચૈલવંદન સ્તુતિ સ્તવનાદિ સંગ્રહ ભાગ ૨, એ નામના
છાપેલ પુસ્તકમાથી

(૩) અમદાવાદ ડહેલાનો ઉપાશ્રયના ભંડારની એક પ્રત,

- (૨) ખંભાતનો ચુટકો
 (૩) પ્રાચીન સગ્રાથમાળા
 (૪) લીમડી આઠ ક. ભંડારની પ્રત ૧ પરથી

૨૦ આઠ યોગદંષ્ટિ સ્વાધ્યાય

(૧) તત્કાલિન પ્રત. પ્રવર્તક શ્રી કાલિવિજયજી પાસેની દા. ૩ નં. ૪૨ પત્ર ૫ કે જેમા આદિમાં '॥ ૯૦ ॥ સકલ પંડિત પ્રધાન પંડિત શ્રી પ્રીતિવિજય ગણિ ગુરુશ્યો નમઃ ॥ એ' નમઃ ॥' એમ છે તે અ તે સંવત ૧૭૩૬ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ ને શનિવાસરે । મહોપાધ્યાય શ્રી શ્રી શ્રી ૨૧ શ્રી શ્રી શ્રી દેવવિજય ગણિ શિષ્ય પંડિત શ્રી ૧૯ શ્રી માનવિજય ગણિ તત્ શિષ્ય પં. શ્રી પ્રીતિવિજય ગણિ તત્ શિષ્ય મુનિ કેશરવિજયેન લિપીકૃત' ॥ સા યાનસિંધ સિંધજી વાચનાથ' ।

(૨) વિદ્યાશાળા ભં. અમદાવાદ દા નં. ૪૫ નં. ૫

(૩) મારી એક જુની પ્રતપરથી સુધારેલી જાપેલ પ્રત

(૪) જ્ઞાનવિમલસૂરિના ટખાવાળી પ્રત ॥ 'સકલ ભદ્રારક પુરંદર ભદ્રારક શ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રી વિજયજ્ઞમાસૂરિશ્વર ચરણુરજ સમાન । તત્ શિષ્ય પં. જીવવિજય ગણિ શિષ્ય વિનીતવિજય ગણિ તત્ લઘુબ્રાતા પં. હર્ષવિજય ગણિ વાચનાથ' । સંવત ૧૮૧૪ ના શાકે ૧૬૭૯ પ્ર૦ જેષ્ઠ સુદિ ૬ ભોમવાસરે શ્રી નવખંડાપાશ્વ' પ્રાસાદાત્ શ્રી ધનૌ (ધ) ખંદર ચાતુર્માસાં તૃતીય સંલગ્નકૃત' મુખર્ષી શ્રી મહાવીર-સ્વામી મંદિરાંતર્ગત જિનદત્તસૂરિ ભંડારપોથી ૮ નં. ૯ પત્ર ૨૩ કે જેના પ્રથમનાં ત્રણ પત્ર નથી.

(૬-૯) મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય ભંડાર, નંબર ૭૪૫ પત્ર ૭,
૭૫૫ પત્ર ૬, નં. ૧૦૬૮ પત્ર ૫, નં. ૧૨૨૧ પત્ર ૯
એમ ચાર પ્રતો.

૧૪ હુંડીનું વીરપ્રભુ સ્તવન (૧૫૦ ગાથાનું)

(૧) અમદાવાદ વિદ્યા. ડબ્બો ૩૯ પ્રત નં. ૭૬ પાનું ૧૪૭

(૨) ખંભાતથી મળેલ ગુટકે તેમા પત્ર ૮ 'લિં મુનિ દુલિચંદ
ખરતર ગચ્છ'

(૩) મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય ભંડારની પદ્મ વિજયકૃત ટખાવાળી
પ્રત નં. ૭૦૫ પત્ર ૯૮ કે જે સં. ૧૬૧૫ ભાદ્રવા વદ
૧૨ સોમની મુળર્થમા લખાયેલી છે.

૧૫ સીમંધર સ્વામી સ્તવન (૩૫૦ ગાથાનું)—

(૧) ખેડાની જ્ઞાનવિમલસુરિના ટખાવાળી પત્ર ૬૫ ની પ્રત કે
જેની અંતે એમ છે કે:—સંવત ૧૭૮૬ વર્ષે વૈશાખ
સુદિ ૧૩ રવિ દિને લિખિતમ્! શુભં ભૂયાસ્તૈષ્ઠપાઠકાના.

(૨) તેજ ટખાવાળી પ્રત મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય પત્ર ૭૦ નં.
૬૧૯ કે જેને અંતે જણાવે છે કે 'સં. ૧૭૬૨ લિખિત'

(૩) મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય પત્ર ૯ નં. ૧૨૨૧

સ્વાધ્યાયાદિ વિભાગ

૧૬ આનંદધનજીની સ્તુતિ ૩૫ અષ્ટપદી. જાણેલમાથી

૧૭ શ્રી ગણધર ભાસ. એક પ્રત પત્ર ૧ ની મુનિ જશવિજય
પાસેથી.

૧૮ સાધુવંદના પાટણના ફેફેલીઆવાડાના ભંડારની પ્રત પત્ર ૮
છાં ૮૨ નં. ૧૭૬ 'સંવત ૧૭૬૬ વર્ષે ભાદ્રવા
વદ ૭ પુષવાસરે'

૧૯ સમ્યક્ત્વના ૬૭ ખોલા સ્વાં

(૧) વિદ્યાશાળા ભં. અમદાવાદ છાં નં. ૪૫ નં. ૧

૨૪ પિસ્તાલીસ આગમ નામ સ્વા૦—

(૧) લીબડીના ભંડારની પ્રત

(૨) મારી પાસેની એક પ્રત

૨૫ સુગુરની સજ્જાય.

(૧) જૂની સજ્જાયમાલા અમદાવાદમાં સં. ૧૯૩૪ માં છપા-
યેલી (૨) સજ્જાય પદ સ્તવન સંગ્રહ

૨૬ પાંચ કુચુરની સજ્જાય.

(૧) પાટલ ફેફલીયાવાડાની પ્રતમાથી મેં ઉતારેલી નકલ.

(૨) સજ્જાયપદ સ્તવન સંગ્રહ

૨૭ ચડયા પડયાની—હિતશિક્ષા સ્વા૦—

(૧) અમદાવાદ ડહેલાના ઉપાચાર્યની એ પત્રની બી. દા. નં.
૪૫ નં. ૧૧૧

(૨) ખંભાતના ચુટકા પરથી

(૩) ઝીંબુવાડા ઉ. ખાં. જૈન જ્ઞાનમંદિર પત્ર ૩ નં. ૪૦૮

(૪) પાટણની એક પ્રત

૨૮ અમૃતવેલિની નાની સજ્જાય (અપ્રકટ)

(૧) મારી પાસેની એક પ્રતમાંથી

(૨) પાટણના ૧ ચુટકા ઉપરથી

૨૯ અમૃતવેલિની મોટી સજ્જાય—

(૧) ઝીંબુવાડા ઉ. ખાં. જૈન જ્ઞાનમંદિર પત્ર ૨ ની નં. ૩૯૫

૩૦ જિન પ્રતિમા સ્થાપન સ્વાધ્યાયો—

(૧) પાટણની પ્રત

(૨) મુનિ જશવિજય પાસેની પ્રત

(૩) મેં હસ્તલિખિત પ્રત પરથી ઉતારેલી નકલ.

૩૧ સ્થાપના કૃત્ય સ્વાધ્યાયો—મારી ઉતારેલી પ્રત અપેક્ષમાંથી

- (૫) શ્રી જ્ઞાનવિમલકૃત ટપાવાળી પ્રત 'લ. દવે કરસનજી વેલજી સંવત ૧૯૨૪ વર્ષે' કાર્તિક માસે શ્રી ભાવનગર મધ્યે શ્રી ઋષભદેવ પ્રાસાદાત્' પત્ર ૩૭ મુ'બઈ મોહનલાલજી જૈન સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી નં. આ. ૧૨.

૨૧ અઢાર પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય—

- (૧-૨) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા ભંડારે લ. ૪૫ નં. ૧ લ. સં. ૧૭૯૧ મધ્ય માસે સિત ૫ થી તથા લ. ૪૫ નં. ૫
(૩) પ્રવર્તક શ્રી ક્રાંતિવિજયના જૈન જ્ઞાનમંદિર વડોદરાની ૯ પત્રની (૪) મુ'બઈ ગોડીજી ઉપાશ્રય ૭ પત્રની નં. ૧૦૫૪ (૫-૬) ઝીઝુવાડા ઉમેદખાતિ જૈન જ્ઞાનમંદિરની ૮ પત્રની લ. સં. ૧૮૭૦ નં. ૪૦૫.૧ તથા પાંચ પત્રની લ. સં. ૧૮૩૭ નં. ૪૦૫/૨

૨૨ શ્રી પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્હિત સ્વાધ્યાય—

- (૧) ઝીઝુવાડા ઉમેદખાતિ જૈન જ્ઞાનમંદિરની પત્ર ૭ ની પ્રત કે જે તત્કાલીન લાગે છે કારણ કે આદિમા 'ઐ' નમઃ શ્રી પરમશુરવે નમઃ' ઐમ લખ્યું છે અને ઐકાર ઐ કતનિા ખાસ આદિ શબ્દ છે.
(૨) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા ભં. લ. નં. ૪૫ નં. ૧ લખી 'સંવત ૧૭૬૧ વર્ષે' વૈશાખ સુદિ ૧૪'

૨૩ અગિયાર અંગની સ્વાધ્યાય—

- (૧) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા લ. નં. ૪૫ પ્રત નં. ૫
(૨) મારી પાસેની પ્રત પત્ર ૪ લ. સં. ૧૮૨૫
(૩) પાટણથી આવેલ પત્ર ૬ ની પ્રત,

- ૪૩ શ્રી જિન-ગીત } -આચાર્ય વિજય મેઘસૂરીશ્વરજી
 ૪૪ શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન } તરફથી મળેલા પાના પરથી
 ૪૫ શ્રી પંચપરમેષ્ઠિગીતા—

(૧) મુનિ જશવિજયના ભાવનગર વડવાના ભંડારની નં.
 ૫૦૧ ની પ્રત 'સંવત્ ૧૮૯૮ ના જ્યેષ્ઠ વિદિ ૧૨ ભૌમે:
 સિધિતા શ્રી સ્તંભતિથેશ શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથજી
 પ્રસાદાત્' પત્ર ૧૪.

(૨-૪) મુંબઈ ગોડીજીપાર્શ્વનાથ ઉપાશ્રયમાં આધુનિક લખાણેથી
 ત્રણ પ્રતો દરેક ૯ પત્રની નં. ૧૦૭૧, ૧૦૭૨ અને
 ૧૦૭૩.

૪૬ શ્રી જંબુસ્વામિ બ્રહ્મગીતા

(૧) મુનિ જશવિજયજી પાસેની પત્ર ૩ ની પોથી નં. ૫૨
 પ્રત નં. ૫૪

(૨) મુંબઈ ગોડીજી ઉપાશ્રયની આધુનિક લખાણેથી પત્ર ૩ ની
 નં. ૧૦૭૫

(૩) આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયમેઘસૂરીશ્વરજીની પ્રત પરથી

૪૭ સમ્યક્ત્વ ષટ્-સ્થાન સ્વરૂપની ચોપઈ

(૧) પ્રવર્તકે શ્રી કાંતિવિજયજીની કવિતા સ્વહસ્તાક્ષરની પ્રત
 પત્ર ૪ થી ૭ (પ્રથમના ત્રણ પત્ર નથી)

(૨) મુનિ જશવિજયની પત્ર ૧ દાં ૦ નં. ૧૨૬૧ કે જેમાં
 ડોરે ડોરે સંસ્કૃતમાં ટિપ્પણો લખ્યા છે તે આ પુસ્તકના
 મૂકેલાં છે.

(૩) હાપેલ જૈન કથારત્નકાશ ભાગ

૪૮ શ્રી દિક્ષપટ ચોરાશી બોલ—મુનિ જશવિજયજીની પ્રત
 —મો. ક. રેભાર્ડ.

૩૨ તપાગચાર્યાની સજ્જાય	આચાર્ય વિજયમેધસૂરી- શ્વરજી તરફથી મળેલ હસ્તલિખિત પ્રતિઓ પરથી
૩૩ સમકીત સુખસલીની સજ્જાય	
૩૪ ગુણસ્થાનક સજ્જાય	
૩૫ વૃંષકાની સજ્જાય	

૩૬ ચાર આહારની સજ્જાય—

(૧-૨) અનદાવાદ વિદ્યાશાળાનાં ભં. દા. નં. ૪૫, પ્રત નં.-૧,
તથા દા. નં. ૪૫, પ્રત નં. ૫.

૩૭ સંયમશ્રેણિ વિચાર સજ્જાય—

- (૧) કવિના સમયની સારી પાસેની પ્રત.
(૨) અનદાવાદ વિદ્યાશાળા ભં. દા. નં. ૩૯, પ્રત નં. ૭૬.
(૩) લીંબડી આ. ક. ભંડારની પ્રત.

૩૮ ચતિધર્મ ખત્રીશી-મુંબઈ ગોડીજી ઉપાધ્યયની પ્રત નં. ૧૨૨૮.

૩૯ સમતા. શતકે (૧) પાટણની એક પ્રત.

૪૦ સમાધિ શતકે (૨) મુંબઈ ગોડીજી ઉપાધ્યય પ્રત નં. ૬૭૭.
(૩) મુનિ જયવિજયની પ્રત પત્ર ૬ ની પૃથ્વી
નં. ૮૧, નં. ૧૩ 'સંવત ૧૯૦૧ ના
વર્ષે' અસાદ માસે કૃષ્ણપક્ષે તિથેઈ
સે. શુક્રવાર સ્મિતંગ ભોજક વસંત
પાનાચંદ પંડનાથ' દાકોર જન અસુલક.

૪૧ સમુદ્રવહાણ સંવાદ—

(૧) ખેડાની પત્ર ૭ની મુંદર પ્રત સારી પાસે છે તે પરથી
તેની અંતે 'પંડિત શ્રી શ્રી દેવવિજય શિષ્યાદિ મુનિ
સક્તીવિજયસપત' પંડનાથ'.

(૨) શ્રી બુદ્ધિસાગરકૃત ભજન પદ સંગ્રહ.

૪૨ અખ્યાર ગુણધર નમસ્કાર—મુનિ જયવિજય પાસેની એક
ફોટો પ્રત પત્ર ૧ ની.

- ૧૪ ૫૭૬ ૧૨૭ મહાકાવ્યે મંડન સ્તવન.
 ૧૫ " ૧૨૮ ઉત્તરપુર મંડન શ્રી
 શાંતિનાથ જિન સ્તવન.
 ૧૬ " ૧૩૦ શ્રીકલ્હરા પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન (પાસળ હો પ્રભુ પાસ કલ્હારા દેવ)
 ૧૭ " ૧૩૧ આંતરોલીમંડન શ્રી વાસુપૂજ્ય
 જિન સ્તુતિ (વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજ)
 ૧૮ " ૧૪૧ શ્રી નેમ રાજુલ ગીત (૬) (રાજુલ યોદ્ધા સર્વક સયાનીર)
 ૧૯ " ૧૪૫ શ્રી ઋષભદેવ જિન સ્તવન. (ઋષભ જિનરાજ સુજ આજદિન અતિ ભલો)
 ૨૦ " ૧૫૨ આધ્યાત્મિક પદ (પવનદે કરે તોલ ગગન કા કરે મોલ)
 ૨૧ " ૧૫૫ " (શિવસુખ આહો તો ભલે ધરમ ભેનદે સાર)
 ૨૨ " ૧૭૮ હરિઆલી (કલિથો પંડિત ! કાણુ એ નારી, વીસ વરસની
 અવસિ વિચારી)
 ૨૩ " ૨૬૬ શ્રી ઇક્ષ્વતિભાસ (પહેલો ગણધર વીરતો)
 ૨૪ " ૩૦૦ શ્રી અગ્નિભૂતિભાસ (ગોખર ગામ સમુદ્ધ)
 ૨૫ " ૩૦૦ શ્રી વાણુભૂતિભાસ (તોભે ગણધર સુઝ ચન વસ્ત્રો)
 ૨૬ " ૩૦૧ શ્રી વ્યક્ત " (તોથો ગણધર વ્યક્ત તે વંદિછ)

આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ પૂર્વે અસુદ્રિત કૃતિઓની નોંધ—

- ૧ ૫૪ ૮૪ શ્રી નેમિતાય જિન-સ્તવન. (૫૭ દરિશન ઠીકુ અમૃત મીકુ લાગેરે ચાદવણ)
- ૨ ૬૩ શ્રી પાર્શ્વનાથ ॥ (નયરી વારાણસી બાણીયે હો, અમૃતસેન કુલાયંદ)
- ૩ ૬૮ શ્રી જોડી ॥ (જોડી પ્રભુ ગાજરી, ઠકુસાઈ છાજરી)
- ૪ ૬૯ શ્રી ચિંતામણી ॥ (શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વજી, વાત સુણો એક મોરી ર)
- ૫ ૧૦૫ રાજનગર મંડનશ્રી મહાવીર ॥ (શ્રી વર્ધમાન જિનરાજીયારે, રાજનગર શણગાર ર)
- ૬ ૧૦૮ ॥ (સમરીઅ સરસ્વતી વરસતી વચન સુધા ધણી ર)
- ૭ ૧૧૦ ॥ (સણુ સણુ સનેહીરે, સાણિયા ત્રિશલાનંદન અરદાસ ર)
- ૮ ૧૧૨ શ્રી સીમંધર જિન સ્તવન. (શ્રી સીમંધર સ્વામસ્તુળ, શ્રી ક્રોયાંસકુમાર)
- ૯ ૧૧૩ તારંગમંડન અજિતનાથ ॥ (આનંદ અધિક ઉચ્છાલ ધરી દિલમાં ધણો હો લાલ ધરી દિલમાં ધણો)
- ૧૦ ૧૧૮ કુમતિલતા ઉન્મીલન સ્તવન. (ભરતાદિક ઉદ્ધારજ કીધો શત્રુંજય મોઝાર)
- ૧૧ ૧૧૯ સામાન્ય જિન સ્તવન. (પ્રભુ મેરે અયસી આય બની)
- ૧૨ ૧૨૫ શ્રી અભિનંદન જિન સ્તવન. (સમવસરણુ જિનરાજ વિરાજે)
- ૧૩ ૧૨૬ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન. (સાગ્રો દેવ સુપાસજીરે સાહિબ ! પું સુલતાન)

શુદ્ધિદર્શન

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪	૨૧	સુજ	મુજ
૫	૫	૦નજરે	૦નજરે
૭	૧૧	મિસી	મસી
૧૦	૮	શીશ રે	શીશ રે
૧૦	૯	જગરીશ રે	જગરીશ રે
૨૧	૬	પ્રતિ	પ્રીત
૨૧	૧૦	ખાક્ષ	ખાંભ
૨૨	૧૨	અભિતંદન	અભિનંદન
૨૩	૪	સુમતિનાથ	સુમતિનાથ
૩૩	૬	ભિમગ	ભિમંગ
૩૭	૧૬	કચનવાન	કચનવાન
૪૩	૪	આસિય	આસિય
૫૭	૧૫	જમતનો	જમમનો
૫૮	૫	ધાતકીખંડ	ધાતકીખંડ
૬૦	૧૭	સુજ	મુજ
૬૦	૨૦	ધાતકીખંડ	ધાતકીખંડ
૬૪	૧	મલાવતીનો	પલાવતીનો
૭૪	૧ થી ૫	સંભવ જન સ્તવન સ્તવનની શુદ્ધિદર્શનમાં છેલ્લે આપ્યા મુજબ સમજવી	
૭૮	૧૬	હંડ રે	હંડ રે
૮૧	૧૧	છઠા	છટા
૧૦૮	૨૨	મજ	મુજ
૧૧૭	૫	નક્કત	નૈક્કત
૧૨૧	૯	જન	મુન

૨૭	પૃષ્ઠ ૩૦૨	શ્રી સુધર્માસ્વામીબુતિભાસ	(આવેા આવેા ધરમના મિસાળ)
૨૮	”	૩૦૪ સાધુવંદના ટાલ ૮	(‘મણુસુ’ શ્રી અમલાદિ જિનેસર)
૨૯	”	૪૧૩ ૪૫ આગમના નામની સળ્યાય	(આંગ ઈઆર તે બાર છપાંચ)
૩૦	”	૪૨૮ ચાડયા પડયાની સળ્યાય	(ચાડયા પડયાનો અંતર સમઝી)
૩૧	”	૪૩૪ અમતવેલિ નાની સળ્યાય	(મિતનમાન અજુઆલને, ટાલને મોહ સંતાપર)
૩૨	”	૪૩૯ શ્રી જિનપ્રતિમા સ્થાપના સળ્યાય	(જિન પ્રતિમા વંદન દીસે)
૩૩	”	”	(સતર ભેદ પૂજ સારલી સ્યુ ક્રમતિ । જગધંધ)
૩૪	”	”	(પંચ મહાવ્રતતણીરે ચારિ, ત્રિવિધ ત્રિવિધ ને લાખી)
૩૫	”	૪૪૫ સમટીત સુખલડી સળ્યાય	(ચાળો નર સમક્રિત સુખલડી)
૩૬	”	૪૪૬ ગણુસ્થાનક	(હોયે મિશ્યાત્વ અલભ્યને, કાળ અનાદિ અનતોરે)
૩૭	”	૪૪૭ વૃજાની સળ્યાય	(સાધુજીને વૃજકું વહોરાવણુજી)
૩૮	”	૫૧૬ ૧૧ ગણુધર નમસ્કાર	(પહિસો ગણુધર ઈદ્રજીતિ વસુજીતિ મસ્કાર)
૩૯	”	૫૧૯ શ્રી જિન-ગીત	(એરે સાહિબ વૃમહિ હો, જીવન આધાર)
૪૦	”	૫૨૦ શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન	(સરસતિ સામિણી પાએ લાગે) :

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨૪૫	૧૧	માનો	માને
૨૪૫	૪	અદ્રક	અદ્રક
૨૪૬	૧૫	બહુશ્રુત	બહુશ્રુત
૨૫૧	૧૭	જિનશાસન	જિનશાસન
૨૬૧	૬	અબહુશ્રુત	અબહુશ્રુત
૨૬૨	૯	એનો	એહનો
૨૬૮	૪	આતમભાવ હિંસનથી	આતમભાવ હિંસનથી
૨૬૮	૧૯	યુગ	યુત
૨૭૦	૬	આધાકર્માદિક	આધાકર્માદિક
૨૭૧	૨	મલ્લને	મલ્લને
૨૭૩	૯	શુભક્રિયાચક્રી	શુભક્રિયાચક્રી
૨૭૫	૯	ઉપદેય	ઉપદેય
૨૭૮	૫	વહે	લહે
૨૭૮	૧૮	ગીતરથનો	ગીતરથનો
૨૭૯	૮	તીવરંભ	તીવરંભ
૨૮૦	૮	ભવવિરતિ	ભાવવિરતિ
૨૮૦	૨૦	સોલઓએ	સોલમોએ
૨૮૧	૧	ગથાનુ	ગાથાનુ
૨૮૧	૭	આચયુ'	આચયુ'
૨૮૨	૩	આલોચણુ'	આલોચણુ'
૨૮૩	૧૪	ગુણી	ગુણી
૨૮૫	૫	બહીને	લહીને
૨૮૬	૩	દૂધ	દૂધ
૨૮૮	૨૦	નિર્મથ	નિર્મથ
૨૯૦	૬	માર્ગ	માર્ગ
૨૯૫	૧૦	આનંદનધન	આનંદન

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૨૧	૧૦	વિયય	વિષય
૧૫૬	૨૧	આશાતના	આશાતના
૧૬૧	૬	એહવા	એહવા
૧૬૧	૨૧	પચ્છિ	પચ્છિમ
૧૬૬	૧૪	દાખડા	દાખડા નં. ૪૫ પ્રત
૧૬૭	૧૯	પેખવેરે	પેખવેરે
૧૬૮	૨	નિશ્ચય	નિશ્ચય
૧૬૯	૪	થાયો	થાયો
૧૬૯	૫	ખાઓ	ખાઓ
૨૦૩	૮	છાડો	છાડો
૨૦૪	૨	સમાચારી	સામાચારી
૨૦૭	૭	ધટે	ધટે
૨૦૭	૧૫	વચમે	વચમે
૨૦૮	૬	વિચયાને	વિનયાને
૨૦૯	૩	પરિણીત	પરિણીત
૨૧૫	૭	આઆમ.	આતમ.
૨૨૧	૧૩	નિર્ધન્ય	નિર્ધન
૨૨૩	૨	સબળદિકથી	સબળદિકથી
૨૨૯	૧૮	તક્ષતે	પક્ષતે
૨૩૦	૩	સંદેહ	સંદેહ
૨૩૫	૬	દશવેકાલિકે	દશવેકાલિકે
૨૩૫	૧૬	અભણ	અભણ
૨૪૩	૧૯	અતપરિઅહ	શ્રુતપરિઅહ
૨૪૪	૫	અથ	અન્ન
૨૪૪	૧૫	નિશીથે	નિશીથે
૨૪૫	૯	ગણુનાધિક	ગણુનાધિક

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૬૧	૭	શ્રુત	શ્રુત
૩૬૩	૩	ચતર	ચૈતર
૩૬૭	૯	ઉલ્સસે	ઉલ્સસે
૩૬૮	૧૪	રાતનો	રાતિનો
૩૬૯	૯	સતલ	સતમ
૩૭૦	૫	અતિચારથી	અતિચારની
૩૭૦	૧૧	પડિલેલ થી	પડિલેલથથી
૩૭૬	૩	ઉસ્સારાનો	ઉસ્સાસનો
૩૮૧	૯	ઉપચોગ	ઉપચોગ રે
૩૮૨	૧૮	ઉપાર	ઉપરિ
૩૯૧	૫	જિભાટી રે	જિભાટી રે,
૩૯૩	૧૨	આખરે	આખે રે
૩૯૩	૨૧	રીસેરે.	દીસેરે. ૫ હરી.
૩૯૫	૫	નહિ-	નહિથ-
૩૯૬	૮	દુમ	દુઝ
૩૯૬	૧૧	આછેલ	અછેલ
૩૯૮	૭	લેધિ	લેધિ
૩૯૮	૧૧	અચિચાર	અતિચાર
૪૦૦	૯	સાભ ૧	સાંભલો
૪૦૨	૩	હર્ષસું છ	હર્ષ સું છ
૪૦૩	૧૧	ઐગ્યુતરા, ૨ ૨૩	ઐગ્યુતરા, ૨ અઘ્યુતરા ૨૩
૪૦૫	૪	સુહાય રે;	સુહાયા રે;
૪૦૫	૧૧	કલ્યાણ	કલ્યાણે
૪૦૬	૨૨	સામયિક	સામાયિક
૪૧૩	૧૭	ઉલ્સા	ઉલ્લસા
૪૧૫	૧૧	અત	શ્રુત

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૦૩	૧૪	તરિ	તારિ
૩૦૪	૧૫	વઈરાગી,	વઈરાગી સાગી,
૩૦૫	૧૪	ભદ્રા	ભદા
૩૦૬	૧૭	વિણિ	વિણિ
૩૧૨	૨	અણુ દરકિખય	આણુ દરકિખય
૩૧૫	૯	કુવ્વાલયા	કુવ્વલયા
૩૧૭	૧૦	સમકિતદાયક	સમકિતદાયક
૩૧૯	૧	સ્વાધ્યાય	સ્વાધ્યાય
૩૨૩	૩	સામેા	સાતમેા
૩૨૪	૬	પાયમુ	પાયમુ
૩૨૫	૧૦	ભવ	ત્રીને ભવ
૩૨૬	૧૬	દળ	દાળ
૩૩૦	૧૦	જૂજૂઆ	જૂજૂઆ
૩૩૭	૧૩	ભેલીડા	ભેલીડા
૩૪૨	૧૬	ગણુ રે	ગણાં રે
૩૪૨	૧૬	કર્ચો	કર્ચો
૩૪૩	૧૧	ભયાદિકેળ	ભયાદિકેળ
૩૪૫	૨૧	કિંયાક	કિંપાંક
૩૪૮	૧	૪૪૮	૩૪૮
૩૪૯	૪	ધાતના	ધાતના
૩૫૧	૧૯	માનાં	માનો
૩૫૩	૩	પીવક	પીવત
૩૫૪	૭	કલ્પ	કલ્પું
૩૫૬	૧૧	તાલ	તાણે
૩૬૦	૧૫	-સિદ્ધોષ-	-સિદ્ધોષ-
૩૬૦	૧૫	વિલમ્બઃ	વિલમ્બઃ

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૯૦	૨૨	ઘેધ રો	ઘેધરો
૪૯૨	૧૨	હિ ખલવતો	હિ એ ખલવતો
૪૯૨	૧૮	જલ જલ	જલ
૪૯૨	૨૨	ખ પે	ખ પે
૪૯૪	૧૮	જગવતી	જગાવતી
૫૦૨	૯	ધુરધુરે,	ધુરધુરે,
૫૦૨	૧૭	ધુમરમાં	ધુમરમાં
૫૦૩	૧૯	લે રૂછે	લે છે
૫૧૦	૨૨	ગને	ગથે
૫૧૦	૨૨	ણયો	ભયો
૫૧૧	૫	અંસુર	અંસુક
૫૧૨	૧૩	વિસ્તા	વિસ્તારે
૫૨૭	૯	આમાથી	અમાથી
૫૨૭	૧૫	શાસ્ઠા	શાસ્તા
૫૨૯	૧૬	દે;હી	દોડી
૫૩૦	૧૩	કાંઈ	કોઈ
૫૩૧	૨૧	માનમાં	માનતાં
૫૩૩	૧૨	અજોગર	અજોગર
૫૩૭	૨	આણુ	આણા
૫૩૯	૧૬	શ્રત	શ્રુત
૫૪૦	૨	શ્રતવૃદ્ધ	શ્રુતવૃદ્ધ
૫૪૩	૧૩	વાવકે	ભાવકે
૫૪૬	૧૫	નરમ હિ	નરમાંહિ
૫૫૫	૧૪	ન્યાયેન	ન્યાયેન
૫૫૬	૨૦	ચલતાં	ચલતોં

पाना नं.	दीदी नं	अशुद्ध	शुद्ध
४१६	३	रंयन	कंयन
४१६	३	पथभिथे	परभिथे
४१७	११	थापे	थापे कुभत
४१८	४	नि तो	निरतो
४१८	११	कक्षपत	कक्षिपत
४२३	८	परपर	परपर
४२५	२०	लि	वि
४२६	१२	स्फाट-	स्फोट
४२६	१५	निषिष्टाः	निषिष्टाः
४२७	१२	विस्फुर योगं	विस्फुरदुपयोगं
४२८	१४	भेद्ययीया	भेद्ययीया
४२९	१५	कैलनु	कैलनु
४३०	२१	गाथत्त्रो	गाथात्त्रो
४४२	१२	यधि	यधी
४४४	४	आवर्त्तं	आवर्त्तं
४४४	४	यिहु	यिहु
४४५	१७	दुःभी-	दुःभ
४५८	४	अध;	अध;
४६०	८	अतली	श्रुतली
४६९	७	निर्ग्रथ.	निर्ग्रथ.
४७२	१९	भार	सार
४७५	४	भावि	भावि
४७९	११	भ'हो	भा'हो
४८०	१३	भाक्षतः	भाक्षता
४९७	४	कहिन	कहिन

શ્રી સંભવનાથ ભગવાનનું સ્તવન

(રાગ ગૌડી) [૫૬-૪૪]

સંભવ જિન જય નયન મિલ્યો હો.

પ્રકટે પૂરવ પૂણ્ય કે અંકુર;

તણ થેં દિન મોહે સક્ષે વલ્યો હો.

અપ્પ થેં વિષય પંક કલન-મેં;

ખોહર ખોહર નહીં જઈ કલ્યો હો. ૧. સં

અંગનમે અમિથેં મેહ વૂઠે,

જન્મ તાપકો વ્યાપ ગલ્યો હો;

[આ સ્તવન દરેક સ્થાને સાડાચાર કડીમાં જપાયું છે જેમાં પહેલી કડી અડધી છે. જ્યારે ડહેલાના ઉપાગ્રયની એક હ. સિ. પ્રતમાં પૂરું પાંચ કડીનું આ સ્તવન મળે છે. જે શાંતિ સૌરભમાં જપાયું, તેમાંથી જે ખૂટતી અડધી કડી મળી આવી તે બ્લેક ટાઈપમાં ઉમેરીને અહીં આપી છે. આ મુજબ પેજ ૭૪, ૭૫ ઉપર આપેલ સ્તવનમાં અડધી કડી ઉમેરી આગળની કડીઓમાં જ્યાં ૧, ૨, ૩, ૪ નંબર આપ્યા છે તેને સુધારીને અનુક્રમે ૨, ૩, ૪, ૫ સમજવા.]

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૫૫૭	૫	ઐનુગત	અનુગત
૫૫૭	૮	અનુપદાનતા	અનુપાદાનતા
૫૫૭	૧૫	દ્વેષ	દ્વેષ
૫૫૭	૧૬	રાગલિંગ	રાંગાલિંગ
૫૫૮	૭	ત્રે	ત્રે
૫૫૮	૮	સમભાવે	સમભાવે
૫૫૮	૧૯	રૂચે	રૂચે ને
૫૫૮	૨૨	રામેન	રામેન
૫૫૯	૧૧	ટકે	ટકે
૫૫૯	૧૧	કરમનો	કરમનો
૫૫૯	૧૭	વસ્ત્રાયાં	વસ્ત્રાયાં
૫૫૯	૨૦	અનાદિ	અનાદિ
૫૬૦	૫	ભંત	ભંત
૫૬૧	૨૧	નિત્ય	નિત્યા
૫૬૩	૫	સ્થે	સ્થે
૫૬૬	૨૬	ફમાં	ફમાં
૫૬૯	૧૦	દંખેશ	દંખેશ
૫૭૩	૬	નિન્દવત	નિન્દવત
૫૭૪	૧૪	રમુઝીવ	રમુઝાવે
૫૭૪	૧૬	દેવ	દેવે
૫૯૨	૩	ટે	ટેક
૫૯૬	૯	કથો	કથો
૫૯૮	૨૨	૧૮૫૭	૧૮૭૫
૫૯૯	૧૧	૧૬	૧૦૬
૬૦૪	૯	પાટક	...

